

David Herbert Lawrence

Șarpele cu pene

CUPRINS:

Capitolul I începuturile unei lupte cu tauri...5

Capitolul II.

Un ceai la Tlacolula...29

Capitolul III.

Kate împlinește patruzeci de ani...62

Capitolul IV.

A rămâne sau a nu rămâne.94

Capitolul V.

Lacul.106

Capitolul VI.

Deplasarea în partea de jos a lacului...128

Capitolul VII.

Piaza.146

Capitolul VIII.

Noaptea în casă...173

Capitolul IX.

Caso de las Cuentas...182

Capitolul X.

Don Ramon și Dona Carlota...203

Capitolul XI.

Stăpânii zilei și ai nopții...222

Capitolul XII.

Primele ape...236

Capitolul XIII.

Prima ploaie...248

Capitolul XIV.

Acasă la Sayula...268

Capitolul XV.

Legende scrise ale lui Quetzalcoatl...286

Capitolul XVI.

Cipriano și Kate...296

Capitolul XVII.

Cea de-a patra legendă și episcopul...318

Capitolul XVIII.

Autodafe...344
Capitolul XIX.
Atacul de la Jamiltepec...370
Capitolul XX.
Căsătorie în numele lui Quetzalcoatl...391
Capitolul XXI.
Redeschiderea bisericii...425
Capitolul XXII.
Huitzilopochtli cel Viu...450
Capitolul XXIII.
Noaptea lui Huitzilopochtli...474
Capitolul XXIV.
Malintzi...490
Capitolul XXV.
Teresa.500
Capitolul XXVI.
Kate devine soție...525
Capitolul XXVII.
Aici! 540

Capitolul I.

Începuturile unei lupte cu tauri.

Era duminica de după Paști și, totodată, ultima zi a stagiunii de coride în Mexico City. În vederea acestui eveniment fuseseră aduși tauri speciali din Spania, întrucât taurii spanioli sunt mai înverșunați decât cei mexicani. Se poate să fie o chestiune de altitudine sau poate că spiritul continentului vestic face ca taurii băștinași să fie mai puțin „focoși”, cum se exprima Owen.

Cu toate că Owen, care era un socialist declarat, se împotriva luptelor cu tauri, de astă dată decretă:

— N-am văzut niciodată o coridă. Va trebui să mergem!

— Da, răspunse Kate, cred că trebuie s-o vedem.

— E ultima noastră șansă, adăugă Owen. Așa încât se grăbi să se ducă la ghișeu unde se vindeau biletele, ca să-și rezerve locuri, și Kate îl însoți. Dar de cum ieși în stradă, simți că o părăsește orice entuziasm. De parcă un spiriduș pitit în inima ei se îmbufnase și opunea rezistență. Dat fiind că și ea, și Owen abia o rupeau în spaniolă, la ghișeu de bilete se iscară unele încurcături și un individ antipatic se desprinsese din mulțime ca să facă pe interpretul.

Evident, toți se așteptau să-i vadă cumpărând bilete pentru locurile de „La Umbră”. Dar cum ei erau puși pe economii, Owen spuse că prefera să se afle în mijlocul spectatorilor; drept care, în ciuda indignării omului care vindea biletele și a celor din jur, cumpărară locuri rezervate „La Soare”. Spectacolul avea loc duminică după-masă. Toate tramvaiele și oribilele omnibuze Ford, numite camiones, purtau pancarte cu Torero și se îndreptau în direcția

Chapultepec. Kate se simți invadată de certitudinea sumbră că nu dorea sub nici un chip să se ducă.

— Eu nu țin cu orice preț să particip, îi spuse lui Owen.

— De ce nu? În principiu, și eu sunt împotriva luptelor cu tauri, dar cum n-am văzut niciodată vreuna, trebuie să mergem.

Owen era american, iar Kate era irlandeză. Faptul că „nu văzuse niciodată vreo luptă” însemna pentru Owen „obligația de a merge să vadă una”. Asta era logica americană, dar nu și cea irlandeză; până la urmă însă, Kate se supuse.

Villiers, desigur, ținea morțiș să participe. Dar și el era american, nici el nu văzuse vreodată o coridă și, fiind mult mai tânăr, trebuia, neapărat, să se ducă.

Se urcară într-un taxi Ford și porniră. Mașina hodorogită își croia drum pe larga și odioasa stradă asfaltată, printre casele de piatră, prin mohoreala duminicală. Unele clădiri din Mexico City au un ciudat aer de mohoreală uscată, rigidă.

Taxiul opri pe o stradă lăaturalnică, sub imensul eșafodaj de fier al stadionului. În rigolele din jur, indivizi jechoși vindeau pulque¹, bomboane, prăjituri, fructe și mâncăruri unsuroase. Mașini nebune goneau hurducându-se. La intrare, tândăleau câțiva ostași în uniforme de pânză spălăcită, gălbui-rozalii. Și, peste toate, trona rețeaua imensă din bare de fier a stadionului uriaș și urât.

Kate avu senzația că intră la închisoare. Dar Owen se îndreptă cu nerăbdare spre poarta ce corespundea biletului său. În adâncul sufletului,

1. Băutură mexicană preparată din plante fermentate. 6 nici el nu avea chef să asiste la coridă. Dar Owen era un american înnăscut și, dacă exista ceva de văzut, trebuia cu orice preț să vadă și el. Asta era „Viața”.

Când dădură să intre, omul care controla biletele la poartă se postă în fața lui Owen, își lăsă ambele mâini pe pieptul lui și începu să-1 pipăie de sus în jos. Owen tresări, apoi se încorda tot și o clipă rămase ca împietrit. Omul se dădu însă la o parte, lăsându-1 să treacă. Kate stătu locului, încremenită.

Dar când controlorul le făcu semn să intre, fața lui Owen se lăți într-un zâmbet:

— Ne caută să nu avem arme de foc asupra noastră, explică el, învârtindu-și ochii spre Kate cu încântată ațătare.

Dar ea nu depășise încă momentul de groază și se temea ca individul să nu-și plimbe labele și pe corpul ei.

Trecură printr-un tunel și ieșiră apoi în amfiteatrul de beton și oțel. Un tip bădărănos se apropie și se uită la tichetele lor, pentru a vedea ce locuri au. Printr-o smucitură a capului le indică să coboare, apoi se depărta cu pași greoi. Kate știa acum cu certitudine că pătrunsese într-o capcană – o imensă capcană de beton.

Coborâra scările până ajunseră la o distanță de vreo trei-patru rânduri de arenă. Aici erau locurile lor. Trebuiau să șadă direct pe treapta de beton; fiecare loc numerotat era despărțit de celălalt printr-o bară de oțel încovoiată. Acestea erau locurile rezervate de „La Soare”.

Kate se așeză cu prudență între două bare de oțel încovoiate și aruncă o privire distrată în jur.

— Cred că va fi palpitant, spuse.

Ca majoritatea oamenilor moderni, posedă și ea hotărârea-de-a-se-simți-bine.

— Nu-i așa că-i senzațional? Strigă Owen, a cărui hotărâre-de-a-se-simți-bine atingea proporțiile unei manii. Ce părere ai, puștiule?

— Mă rog, s-ar putea să fie, răspunse Villiers pe un ton neutru.

Villiers era tânăr, abia de împlinise douăzeci de ani, în timp ce Owen avea patruzeci. Tânăra generație își calculează „hotărârea-de-a-se-simți-bine” într-un mod mai pragmatic. Villiers era doritor de senzații, dar n-ar fi admis despre ceva că-i senzațional până când n-ar fi gustat din plin senzația. În timp ce Kate și Owen – Kate se apropia și ea de patruzeci de ani – anticipau cu entuziasm senzaționalul, dintr-un fel de politețe față de măscăriciul numit Providența.

— Știi ce, sugeră Owen, ce-ar fi să ne apărăm fundurile de betonul ăsta...

Își despături cu grijă impermeabilul și-1 întinse pe treapta de piatră, astfel încât și el, și Kate să poată șede pe moale.

Se reasează și priviră în jur. Era încă devreme. Pete de oameni împeștrău ici-colo panta de beton din fața lor, ca o erupție.

Cercul de piatră de sub picioarele lor forma un fel de culoar gol, presărat cu nisip și împodobit de jur împrejur cu reclame mari pentru pălării, înfățișând pălăria de pai a unui orășean, și cu reclame stridente pentru ochelari, reprezentând șiruri de ochelari culcați, cu lentile scăpărătoare.

— Și unde-s locurile „La Umbră”? Întrebă Owen, răsucindu-și capul.

În partea cea mai înaltă a amfiteatrului, aproape de cer, se aflau niște loji de beton, acoperite. Acolo era „La Umbră”, locurile pe care le cumpără oricine se consideră cineva.

— O, dar nu mi-ar fi plăcut să stau cocoțată atât de departe! Exclamă Kate.

— Nu, întări Owen, e mult mai bine aici unde suntem, „La Soare”, care de altfel nici nu-i prea arzător.

Cerul era acoperit, pregătindu-se pentru sezonul ploilor.

Se făcuse aproape ora trei și mulțimea începea să se înghesuie, deși, pe panta de beton din fața lor, numai petice răzlețe erau complet ocupate. Rândurile de jos erau rezervate, așa încât marea masă a spectatorilor se îngrămădea pe la mijlocul amfiteatrului, iar persoanele „bine”, ca trioul nostru, se aflau mai mult sau mai puțin izolate.

Dar publicul se transformase într-o aglomerație de orășeni rotofei, în costume negre, strimte și pălăriuțe de pai, amestecați cu muncitori tuciuiri la față, purtând pălării cu boruri largi. Bărbații în costume negre erau, probabil, funcționari, conțopiști și maiștri din fabrici. Unii își aduseseră și nevestele, îmbrăcate în rochii de sifon bleu-deschis, pălării de sifon cafeniu și cu fețele atât de pudrate, încât arătau ca niște nalbe albicioase. Ici-colo se găseau și familii cu câte doi-trei copii.

Începu joaca. Bancul era să smulgi pălăria de pai de pe capul cuiva și s-o trimiți de-a rostogolul în altă direcție. La un moment dat, când vreo șapte pălării de pai începură să zboare, ca niște meteori, în toate direcțiile, mulțimea izbucni în chiote de bucurie.

— Ia te uită! Nu-i nostim? Întrebă Owen.

— Nu, răspunse Kate, micul ei alter ego prin-zând grai în ciuda hotărârii-de-a-se-simți-bine. Nu mă amuză deloc. Detest oamenii grosolani.

În calitatea lui de socialist, Owen o dezaprobă, dar în calitatea de om hotărât-să-se-simtă-bine rămase cam nedumerit. Pentru că el, cel adevărat, în măsura în care mai exista vreo rămășiță de așa ceva, detesta manifestările vulgare, ca și Kate.

— Totul e foarte nostim, stăruie, încercând să râdă în ton cu mulțimea. Ia uită-te acolo!

— Da, e nostim, dar mă bucur că nu-i pălăria mea, interveni Villiers.

— Ei, nu-i decât un joc, urmă Owen cu larghețe. Dar se simțea stânjenit. Și el purta o pălărie mare de pai, de model mexican, foarte vizibilă în relativa izolare a rândurilor de jos. După ce se foi un timp, își scoase pălăria și și-o așeză pe genunchi. Dar, din nefericire, pe creștetul lui bronzat apărea un petic de chelie.

În spate, deasupra lor, în sectorul locurilor nerezervate, se afla o mulțime compactă. Începură să arunce cu diverse lucruri. Bum! Ateriza o portocală, țintită spre chelia lui Owen, dar care-l lovi în umăr. Privi în jur, cu neputincioasă furie, prin ochelarii lui cu ramă de bagă.

— În locul dumitale, mi-aș păstra pălăria pe cap, rosti Villiers cu răceală.

— Da, cred că-i mai înțelept, răspunse Owen cu prefăcută nonșalanță, punându-și din nou pălăria.

În acel moment, o coajă de banană atinse îngrijită și cocheta pălăriuță de panama a lui Villiers. Privi și el în jur cu răceală, ca o pasăre gata să sfâșie cu pliscul dacă i s-ar fi oferit prilejul, dar la fel de gata să-și ia zborul la cea mai mică amenințare.

— Ce scârbă îmi fac! Exclamă Kate.

Se crea o diversiune prin intrarea, pe poarta din fața lor, a fanfarelor militare, cu sclipitoarele lor instrumente argintii și aurii, ținute de muzicanți sub braț. Erau trei formații. Fanfara cea mai importantă urcă treptele și se așeză în dreapta, în marele spațiu de beton, acum pustiu, rezervat autorităților. Muzicanții acestei formații purtau uniforme cenușii-închis, garnisite cu vipușcă roz, iar Kate se simți pe dată mai liniștită, de parcă s-ar fi aflat în Italia, și nu în Mexico City. O fanfară cu instrumente argintii și uniforme maronii se așeză chiar în fața grupului nostru, cocoțată pe un spațiu gol, iar cea de-a treia musica se instala în stânga, în partea de sus, cea mai îndepărtată, a amfiteatrului. Jurnalarele anunțaseră că va participa și Președintele. Dar în Mexic, în zilele noastre, președinții nu se prea înghesuie la luptele cu tauri.

Fanfarele se instalară cu multă pompă, însă nu începură să cânte. Pantele amfiteatrului erau acum aglomerate de ciorchini de oameni, și totuși

existau încă spații goale, mai ales în sectorul rezervat autorităților. La mică distanță, deasupra rândului în care se afla Kate, atârna o masă de oameni ca o amenințare suspendată; o senzație foarte neplăcută.

Erau orele trei și mulțimii i se oferise o nouă diversiune. Numai că fanfarele, programate să înceapă la trei fix, continuau să șadă maiestuos, fără să scoată un sunet.

— La musica, la musica, urlau spectatorii cu autoritatea vocii mulțimii. Doar ei erau Poporul și revoluțiile fuseseră revoluțiile lor și le câștigaseră pe toate. Fanfarele erau fanfarele lor, prezente ca să-i distreze.

Dar fanfarele erau militare, or armata era cea care câștigase toate revoluțiile. Așa încât revoluțiile fuseseră revoluțiile lor și ei erau prezenți acolo doar pentru propria lor glorie.

Musica pagada toca mal tono¹.

Răgetele mulțimii se înălțau și se retrăgeau spasmodic. La musica! La musica! Răcnetul deveni brutal și violent. Kate avea să și-1 amintească toată viața. La musica! Fanfara însă își etala nonșalanța. Strigătele se prefăcură într-un urlat asurzitor: mulțimea degenerată din Mexico City!

În cele din urmă, când socoti ea de cuviință, fanfara în uniforme cenușii garnisite cu roz începu să cânte: precis, marțial, elegant.

— Ce frumos! Se entuziasma Owen. E într-adevăr bună! Prima dată când ascult în Mexic o fanfară cu oarecare vigoare.

Melodia a fost elegantă, dar extrem de scurtă. S-ar fi zis că fanfara de-abia începuse, când piesa se și termină. Muzicanții își îndepărtară instrumentele de la gură, cu un gest de separare definitivă. Cântaseră doar ca să spună că au cântat, scurtând melodia pe cât posibil.

Musica pagada toca mal tono.

Urmă o pauză sfâșiată de larmă, după care începu să cânte fanfara cu instrumente argintii. În sfârșit, se făcuse trei și jumătate sau chiar mai mult.

La un moment dat, ca la un semnal, masele înghesuite pe locurile nerezervate din mijlocul

1. Muzica plătită sună prost (sp.).

Amfiteatrului năvăliră în hoarde și ocupară locurile rezervate din rândurile de jos. O izbucnire tumultuoasă de parcă explodase un rezervor și vulgul dichisit în costume negre, de duminică, începu să se reverse în puhoi pe lângă trioul nostru înspăimântat. În două minute, întreaga mișcare se potoli. Fără îmbrânceli și înghionteli. Fiecare ins se ferea, pe cât cu puțință, să-1 atingă pe celălalt. Nu-ți prea convine să-ți lovești vecinul când știi că poartă un pistol la șold și un cuțit la brâu. Așa încât toate locurile din rândurile de jos se umplură dintr-o dată, de parcă fuseseră inundate de valuri.

Kate se găsea acum în mijlocul mulțimii. Dar, din fericire, locul ei se afla deasupra culoarului gol care înconjură arena, așa încât era cruțată cel puțin de neplăcerea ca cineva să-și proptească spinarea de genunchii ei.

Oamenii forfoteau pe acest culoar, înainte și înapoi, pe lângă picioarele lor, încercând să-și găsească locuri în vecinătatea prietenilor, dar necutezând să le ceară. Trei locuri mai încolo, pe același rând, ședea un polonez care-1

cunoștea pe Owen. Se aplecă și-l întrebă pe mexicanul de lângă Owen dacă n-ar vrea să schimbe locul cu el.

— Nu, răspunse mexicanul, vreau să șed pe locul meu.

— Muy bien, Señor, muy bien¹, îi spuse polonezul. Spectacolul nu începea, iar oamenii continuau să se foiască în sus și-n jos, ca niște câini de pripas, pe culoarul de sub picioarele lui Kate. Unii se gân-diră să profite de avantajul oferit de treapta pe care se odihneau gambele grupului nostru și se așezară pe ea.

Un individ greoi se instala chiar între genunchii lui Owen.

— Sper să nu se așeze pe picioarele mele, spuse Kate îngrijorată.

1. Foarte bine, domnule, foarte bine (sp.).

— Eu n-am să le dau voie, declară Villiers, cu o hotărâre de pasăre de pradă. De ce nu-l împingi, Owen? Fă-i vânt!

Villiers se uită încruntat la individul confortabil inserat între genunchii lui Owen. Acesta din urmă roși și râse încurcat. Nu se pricepea să facă vânt oamenilor. Mexicanul întoarse capul și se uită la cei trei albi furioși.

Și, după o clipă, alt mexican rotofei, în costum negru și pălărie neagră, se așeză pe porțiunea de treaptă dintre picioarele lui Villiers. Dar Villiers reacționa cu promptitudine. Își împreună pe dată picioarele sub posteriorul omului, care se pomeni așezat pe o pereche de ghete, în timp ce o mână îi împingea calm, dar hotărât umărul.

— Nu! Strigă Villiers în engleză. Locul ăsta e pentru picioarele mele. Ridică-te! Ridică-te imediat!

Și continuă, calm, dar plin de emfază, să împingă umărul mexicanului.

Omul se ridică pe jumătate și-i aruncă lui Villiers o privire asasină.

Fusese supus unei violențe fizice și unica replică nu putea fi decât moartea. Dar fața tânărului american era atât de rece și de absentă, doar ochii sticlindu-i cu o flacără primitivă, de pasăre de pradă, încât mexicanul rămase puțin fâstâcit. Iar ochii lui Kate scăpărau de un dispreț irlandez.

Individul se lupta cu complexul lui de inferioritate, propriu orășenilor mexicani. Mormăi o scuză în spaniolă, explicând că se așezase doar pentru un minut, până când să se poată alătura prietenilor săi, și arătă cu mâna spre rândurile de jos. Villiers nu înțelese o boabă din spusele omului și repetă:

— Nu-mi pasă despre ce-i vorba. Locul ăsta e pentru picioarele mele și dumneata n-ai să șezi aici!

O, vatră a libertății! O, tărâm al oamenilor liberi! Care dintre acești doi bărbați avea să biruie în lupta împotriva încălcării unei libertăți? Individul cel gras era liber să se așeze între picioarele lui Villiers sau Villiers era liber să-și păstreze spațiul destinat picioarelor?

Există tot felul de complexe de inferioritate, dar orășeanul mexican suferă de o specie de complex foarte violent, care, o dată stârnit, îl face extrem de agresiv. De aceea intrusul își lăsă cu greutate, aproape cu o bufnitură, posteriorul pe ghetele lui Villiers, care se văzu nevoit, din dezgust, să-și extragă picioarele de sub asemenea compresii. Fața tânărului pâlî în jurul nărilor, iar ochii căpă-tară acea privire sticloasă și absentă a mâniei împotriva vulgului. Împinse cu sporită hotărâre umerii grași, repetând:

— Pleacă! Pleacă! N-ai să șezi aici!

Mexicanul, aflat pe propriul său teren și zdravăn înfipt în propriu-i fundament, se lăsă împins, făcându-se că nu observă.

— Ce obrăznicie! Strigă Kate.

Privi cu ochi încărcăți de scârbă spatele gras, înveșmântat în haina neagră mizerabil croită, ca și cum ar fi fost cusută de mâna unei croitorese de femei. Cum poate arăta gulerul unei haine bărbătești atât de „lucrat în casă”, atât de „en familie”?

Villiers rămăsese cu o expresie încremenită pe fața lui îngustă, de parcă ar fi avut un cap de mort. Își adunase întreaga-i voință de american, vulturul pleșuv al nordului se zbârlise până la ultima-i pană. Individul nu trebuia să rămână acolo. Dar cum să-1 alunge?

Tânărul era încordat de voința de a anihila intrusul care se insinuase asemenea unui gândac, iar Kate îl ajuta, folosindu-și malițiozitatea irlandeză.

— Nu te întrebi ce croitor o fi având? Spuse ea cu un tremur în glas.

Villiers se uită la haina neagră, atât de feme-iască a mexicanului și-i făcu lui Kate o grimasă șmecheră.

— N-aș crede să aibă vreun croitor. Probabil că și-a lucrat-o singur.

— Așa o fi, râse Kate cu răutate.

Era prea mult. Omul se ridică, parcă împuținat la trup, și se îndreptă spre alt loc.

— Victorie! Exclamă Kate. Owen, nu poți face și tu același lucru?

Owen râse stânjenit, privind în jos la spinarea omului dintre picioarele lui, ca și cum s-ar fi uitat la un câine turbat care stătea cu spatele la el.

— Din păcate, s-ar părea că încă nu-i momentul, răspuse el cam jenat, întorcându-și nasul dinspre mexicanul care-1 folosea drept spetează.

Urmă o exclamație colectivă. Doi călăreți în uniforme viu colorate și ținând în mână lănci lungi își făcuseră apariția în ring. Făcură turul arenei, apoi se postară, ca două santinele, de o parte și de alta a tunelului prin care intraseră. Pe urmă, un șir de patru toreadori, purtând uniforme strânse pe corp, ornate cu broderii de argint, înaintară în pas de marș. Se împărțiră doi câte doi și făcură turul arenei, pornind în direcții opuse, până când se întâlniră în fața sectorului destinat autorităților, unde prezentară salutul.

Deci așa arăta o luptă cu tauri! Kate se simți străbătută de un fior de dezgust.

În sectorul autorităților se găseau foarte puține persoane și în nici un caz doamne strălucitoare cu piepteni înalți de bagă și mantile din dantelă. Doar câțiva indivizi fanați, cu înfățișări burgheze lipsite de gust, și vreo doi ofițeri în uniformă. Președintele nu venise.

Nici o strălucire, nici un farmec. Câțiva inși banali, plasați într-o cadă de beton, erau cei aleși, iar patru inși grotești, cu înfățișări efeminate în costumele lor cu zorzoane, lipite pe corp, erau eroii. Fundurile grăsuțe, părul strâns într-o codiță strâmbă pe spate și fețele complet rase făceau ca acești prețioși toreadori să arate ca niște eunuci sau ca niște femei în pantaloni colanți.

Ultima dintre iluziile lui Kate cu privire la coride se dezumflă ca un balon. Ȑștia erau răsfățații mulțimilor? Ȑștia erau bravii toreadori? Bravi? La fel de bravi ca ucenicii de măcelari. Cuceritorii care dădeau gata femeile? Pfui!

Mulțimea scoase un Ah! De satisfacție. În arenă țâșnise un taur scund, cenușiu, cu coarne lungi, puternice. Începu să alerge orbește, de parcă venea din întuneric, gândind probabil că dăduse de libertate. Apoi se opri brusc, văzând că nu era liber, ci îngrădit într-un mod necunoscut de el până atunci. Părea complet zăpăcit.

Un toreador făcu un pas înainte și începu să fluture în fața taurului, ca pe un evantai, o capă roz. Taurul se cabra jucăuș, făcu o săritură frumoasă și se repezi fără prea multă furie în capă. Toreadorul își agită capa peste capul taurului și animalul începu să se învâртеască de colo-colo prin arenă, încercând să se elibereze.

Văzând bariera de lemn care înconjura ringul și dându-și seama că putea privi pe deasupra ei, își închipui că va reuși să o și sară. Și astfel ajunse în culoarul sau coridorul circular în care stăteau îngrijitorii arenei.

Cu aceeași promptitudine, îngrijitorii săriră peste barieră în arena lipsită acum de taur.

Animalul înainta bănuitor pe culoar până când ajunse la o deschidere prin care pătrunse din nou în arenă.

Simultan, îngrijitorii săriră din nou îndărăt în culoare, unde se postară de veghe.

Tăurașul pășea acum șovăielnic și puțin iritat. Toreadorii își fluturară capele în fața lui și animalul se abătu din drum. Până când cursa lui nesigură îl duse în locul în care unul dintre călăreții înarmați cu lănci stătea nemișcat pe cal.

Kate își dădu brusc seama, cu o împunsătură de groază, că ochii cailor erau legați cu o bandă groasă, neagră. Da, și calul celuilalt picador era legat la ochi.

Taurul înainta suspicios spre calul nemișcat care-și purta călărețul cu prăjina lungă; o mârtoagă bătrână, deșirată, care nu s-ar fi urnit din loc până-n Ziua de Apoi, decât dacă i-ar fi dat cineva pintoni.

O, umbre ale lui Don Quijote! O, cei patru călăreți spanioli ai Apocalipsului! Acesta de aici era cu siguranță unul dintre ei.

Picadorul își întoarse încet mârtoagă, până se găsi față-n față cu taurul, apoi se înclină ușor și își înfipse lancea în spinarea animalului. Taurul își lăsa capul în piept, cutremurându-se surprins, și, ca și cum calul ar fi fost o viespe uriașă care-l înțepase puternic, se năpusti cu coarnele drept în burta patrupedului. Fără mult zgomot, cal și călăreț se prăbușiră, ca un monument răsturnat.

Călărețul se târî afară de sub trupul calului și o luă la fugă cu lance cu tot. Mârtoagă, buimăcită de cele întâmplare, se strădui să se ridice, copleșită parcă de o mută neînțelegere a faptelor. Iar taurul, cu o tăietură roșie în spinare din care se prelingea o dără de sânge negricios, stătea locului, privind în jur cu aceeași disperată uimire.

Dar rana era dureroasă. Văzu ciudata imagine a calului pe jumătate înălțat de la pământ, încercând să se ridice în picioare. Și simți miros de sânge și de măruntaie.

Drept care, șovăitor, ca și cum nu prea știa ce ar trebui să facă, taurul își lăsa din nou capul în piept și își împinse iar coarnele bogate, ascuțite în pânțele calului, scormonindu-l pe dinăuntru cu un fel de vagă satisfacție.

Niciodată în viața ei nu fusese Kate mai surprinsă. Până și în ultimul moment nutrise încă speranța unei demonstrații de vitejie. Și, înainte de a-și fi dat bine seama de ceea ce se întâmplă, se pomenise asistând la spectacolul unui taur rănit, cu spinarea însângerată, străpungând cu coarnele burta unui cal bătrân, doborât la pământ.

Șocul o covârșise total. Venise să vadă un spectacol cavaleresc. Pentru asta plătită. Și, în schimb, lașitate umană, bestialitate, miros de sânge, un iz înțepător de mațe sparte, revărsate! Își întoarse capul.

Când se uită din nou, văzu calul târându-se greoi, amețit, afară din ring, cu o minge roșatică de intestine încâlcite care-i atârna din abdomen, bălăbănindu-i-se între picioarele care i se mișcau automat.

Și încă o dată șocul uluirii o făcu aproape să-și piardă cunoștința. Auzi confuz zgomot de aplauze venind din mulțimea amuzată. Și polonezul acela pe care i-l prezentase Owen se aplecă spre ea și-i spuse într-o engleză oribilă:

— Acum, domnișoară Leslie, vezi și dumneata ce înseamnă Viața. Acum ai ce scrie în scrisorile pe care le trimiți în Anglia.

Se uită cu repulsie la fața lui bolnăvicioasă și regretă că Owen îi făcuse cunoștință cu un individ atât de sordid.

Apoi își întoarse privirea spre Owen. Nasul i se ascuțise ca al unui băiețaș gata să verse, dar care ține să urmărească măcelul cu întreaga atenție, știind că-i este interzis să se uite.

Villiers, tânăra generație, arăta încordat și nepăsător în același timp, savurându-și senzația tare. Lui nici măcar nu-i venea să verse. Gusta elementul senzațional, fără emoție, cu răceală științifică, dar cu intensitate.

Și Kate simți un val de ură împotriva acestui americanism rece și lipsit de scrupule, avid de senzațional.

— De ce n-a schițat calul nici o mișcare? De ce n-a fugit de taur? Îl întrebă cu uimire îngrozită pe Owen.

Acesta din urmă își dresă glasul înainte de a-i răspunde:

— N-ai văzut? Era legat la ochi.

— Dar n-a simțit mirosul taurului?

— Se pare că nu. Aduc aici caii cei mai bătrâni și rebegeți, ca să-i lichideze. Știu că-i îngrozitor, dar asta-i regula jocului.

Cum mai ura Kate expresii ca „regula jocului”! Și ce semnificație avea? Se simțea umilită, strivită de un simț al indecenței umane, al lașității acestei specii pe două picioare. În acel spectacol „cavaleresc” nu văzuse altceva decât o respingătoare lașitate. Educația și mândria ei naturală se simțeau insultate.

Îngrijitorii de pe ring curățaseră toate resturile și presăraseră nisip proaspăt. Toreadorii se jucau cu taurul, desfășurându-și capele de măscărici pe toată lungimea brațului. Și animalul, cu rana dureroasă în spinare, se zbânțuia nebunește, alergând de la o capă la alta.

Pentru prima dată taurul i se păru lui Kate a fi un animal idiot. Se temuse întotdeauna de tauri, frica fiindu-i însă temperată de respectul purtat acestei bestii mitraice¹. Și acum își dădea seama cât e de prostănat, în ciuda coarnelor lungi și a bărbăției atât de vizibile. De fiecare dată se năpustea orbește și tâmpește în cârpa roșie, iar toreadorii săreau în lături ca niște fetișcane cu șolduri durdulii, care încearcă să-și pună farmecele în valoare. Probabil că toate astea presupuneau dibăcie și curaj, dar păreau o stupiditate.

Orbește și tâmpește, taurul se repezea de fiecare dată cu coarnele în cârpă, numai pentru că aceasta îi flutura în fața ochilor.

— Dă buza în oameni, idiotule! Strigă Kate, copleșită de enervare. Năpustește-te în oameni, nu în capă!

— Niciodată nu fac asta, nu-i curios? Îi răspunse Villiers, cu interes rece, științific. Se spune că nici un toreador n-ar înfrunta o vacă, pentru că vaca se repede la el, și nu la capă. Dacă și taurul ar proceda la fel, n-ar mai exista lupte cu tauri. Imaginează-ți!

Acum Kate se simțea plictisită. Prostia taurului și trucurile toreadorilor săltăreți o plictiseau. Chiar și în momentul când unul dintre banderilleros se înalță în vârful picioarelor, cambrindu-și posteriorul grăsuliu, și, cu agilitate și precizie, aruncă de la înălțime două săgeți ascuțite, cu zorzoane la capăt,

1. Mithras - zeul luminii și al adevărului la vechii persani.

În spinarea taurului, Kate nu încercă nici un sentiment de admirație. Oricum, una dintre săgeți căzu pe jos, dar taurul o luă la goană, cu cealaltă săgeată clătinându-se și legănându-se într-o nouă rană însângerată.

Taurul nu mai voia acum decât să scape, să fugă. Sări din nou bariera și intră în culoarul îngrijitorilor, în același timp, oamenii săriră în arenă. Taurul alergă un timp pe coridorul circular, apoi execută un salt frumos îndărăt în ring. Zdup, săriră îngrijitorii înapoi în culoar. Animalul făcu înconjurul ringului, ignorându-i pe toreadori, după care sări iar pe culoar. Automat, îngrijitorii săltară în arenă.

Kate începea să se amuze acum când câinii de oameni fugeau să-și apere pielea.

Și iarăși văzu taurul în arenă, alergând nebunește de la o capă la alta. Un banderillero își pregătise alte două săgeți. Dar unul dintre picadori înainta câțiva pași pe mârțoaga lui legată la ochi. Taurul îi ignoră și pe aceștia și continuă să fugă de parcă ar fi căutat ceva; tot timpul părea să caute, cu înfrigurare, ceva. Apoi rămase locului și izbi cu copita în pământ, de parcă ar fi dorit ceva. Un toreador îi veni în față și începu să-și agite capa. Hop, sări taurul, cu coada în aer, și dădu buzna cu coarnele - în cârpă, firește. Toreadorul se feri în lături cu o unduioasă mișcare de femeie, apoi se îndepărtă. Foarte drăguț!

Taurul, tot alergând și săltând și izbind cu copita, se apropiase din nou de curajosul picador. Și curajosul picador mai înainta puțin pe anticul său armăsar, se înclină în față și își împlântă vârful lăncii în spinarea taurului. Animalul înălță capul, iritat și uluit. Ce dracu'!

Văzu calul și călărețul. Calul stătea cu acea neajutorată monumentalitate a unui mânz, așteptând, parcă, răbdător ca între două aruncări de săgeți stăpânul să-i ofere lapte. Cât de straniu i s-o fi părut când taurul, zbenguindu-se ușor ca un cățel, își lăsa capul în piept și își înfipse coarnele în burta lui, răsturnându-l cu călăreț cu tot, așa cum ai răsturna un cuier cu o pălărie în vârf.

Taurul privi cu iritată uimire la acea neinteligibilă încâlceală de cal și călăreț, care se rostogolea pe jos, câțiva metri mai încolo. Se apropie ca să investigheze. Călărețul reuși să se elibereze și o luă la fugă. Iar toreadorii, alergând cu capele lor fluturătoare, îndepărtară taurul. Animalul porni să se răsucescă pe loc, asaltând din nou mantiile căptușite cu mătase.

Între timp, un îngrijitor care izbutise să ridice calul în picioare îl conducea încet spre ieșirea de sub sectorul autorităților. Calul abia de se târa. Taurul, zbânțuindu-se de la o mantie roz la una roșie, de la o cârpă la alta, fără să prindă nimic, se enervase și se plictisise de jocul cu mantia. Sări încă o dată pe culoar și începu să alerge, vai! Tocmai spre ieșirea pe unde dădea să se retragă, șchio-pătând din greu, calul rănit.

Kate știu ce o să urmeze. Înainte de a-și fi putut întoarce privirea, taurul atacă, din spate, calul, îngrijitorii o luară la sănătoasa și unul dintre coarne se înfipse absurd în burta calului, printre picioarele dindărăt. Calul se prăvăli cu botul în pământ și trupul răsucit, în timp ce cornul taurului îi scormonea viguros măruntaiele. Un morman de mațe se revărsă din burtă. Și o duhoare pestilențială. Și chiotele de fericire ale mulțimii!

Această frumoasă întâmplare se petrecuse în direcția sectorului în care ședea Kate, nu departe de locul ei. Majoritatea spectatorilor se ridicaseră în picioare, lungindu-și gâturile peste barieră ca să vadă deznodământul încântătorului spectacol.

Kate simți că, dacă mai privește o singură clipă, face o criză de isterie. Nu se mai putea stăpâni.

Se uită la Owen; arăta ca un băiețuș care făcuse o poză și rămăsese cu gura căscată.

— Eu plec, spuse Kate, ridicându-se.

— Pleci? Strigă el uimit și îngrozit, întorcându-și spre ea fața roșie și fruntea cheală.

Dar Kate o și pornise în direcția tunelului de ieșire.

Owen veni după ea alergând fâstâcit și izbindu-se de mulțime în toate direcțiile.

— Chiar pleci? O întrebă cu mâhnire când o ajunse din urmă la gura tunelului boltit.

— Trebuie, trebuie să ies de aici! Strigă ea. Tu rămâi.

— Zău? Murmură el, sfâșiat de nehotărâre.

Scena iscase o atitudine ostilă din partea mulțimii. Să părăsești o coridă înseamnă o insultă națională.

— Nu veni cu mine! Rămâi! O să iau un tramvai, îi șopti ea în grabă.

— Zău? Crezi într-adevăr că te poți descurca?

— Perfect. Rămâi, te rog. La revedere. Nu mai pot suporta duhoarea asta.

Owen își întoarse capul, asemenea lui Orfeu aruncând o privire îndărăt în infern, și porni șovăielnic spre locul lui.

Nu era un lucru ușor, pentru că multă lume se ridicase acum în picioare și se înghesuia spre ieșire. Cei câțiva stropi răzleți care căzuseră la început se transformaseră într-o ploaie torențială. Oamenii încercau să se refugieze pe sub adăposturi; dar Owen, nepăsător, își croi drum spre locul lui, îmbrăcă impermeabilul și rămase nemișcat, în timp ce ploaia îi scâldea capul chel. Se afla tot atât de aproape de o criză de isterie ca și Kate. Dar avea convingerea că asta însemna viața. Vedea VIAȚA cu ochii, și ce-și poate dori mai mult un american?

„Ar putea la fel de bine să asiste și să se extazieze de diareea cuiva!” fu gândul care trecu prin mintea năucă și totuși irlandeză a lui Kate.

Și iat-o acum sub bolta uriașă de beton, amenințată de presiunea publicului care se îngrămădea îndărătul ei. Fiind cu fața spre ieșire, văzu rafala de afară, dincolo de porțile mari de lemn care-i dădeau acces la libertatea străzii. Doamne, să se vadă în stradă, scăpată de iadul ăsta, liberă!

Dar ploua cu găleata. Mărunții ostași în uniforme șleampete se strânseseră sub portalul de cărămidă, adăpostindu-se. Iar porțile de lemn erau aproape închise. Te pomenești că n-or să-i dea drumul să plece! Doamne, ce grozăvie!

Zăbovi nehotărâtă în fața aversei tropicale. Ar fi zbughit-o afară, dar se gândea cum o să arate când apa o să-i lipească de trup rochia subțire de voal. Șovăia pe muchia prăpastiei.

În spatele ei, mulțimea venea în valuri prin capătul dinspre interior al tunelului. Kate stătea singură și oripilată, tânjind după libertatea care nu-i era îngăduită. Mulțimea era ațâțată pentru că plăcerea îi fusese întreruptă și oamenii se perpeleau pe jărat, ca nu cumva să piardă ceva. Slavă Domnului, cei mai mulți se înghesuiseră la intrarea interioară a tunelului. Kate se apropie și mai mult de ieșirea dinspre stradă, gata să țâșnească afară în orice moment.

Ploaia continua să cadă cu aceeași intensitate. Și ea aștepta la margine, ținându-se pe cât posibil mai departe de grosul mulțimii. Fața ei avea expresia încordată, împietrită a unei femei gata să cadă într-o criză de isterie. Nu izbutea să-și alunge din ochi ultima imagine a calului zăcând pe jos, cu trupul răsucit și crupa înălțată, în timp ce cornul taurului îi străpungea încet, ritmic, măruntaiele. Calul era atât de pasiv și de grotesc. Și cu intestinele-i curgându-i.

Dar acum era supusă unei noi terori: gloata de la intrarea tunelului. Deschiderea boltită se umplea din ce în ce, dar mulțimea nu se apropiase

încă de locul unde stătea ea. Se înghesuiau cu toții la capătul dinspre interiorul arenei.

Cea mai mare parte erau țoape în costume orășenești, corciturile unui oraș corcit. Doi bărbați urinau la zid, creându-și o destindere a stării de surescitare. Un tată își adusese cu generozitate băiețarii ca să vadă spectacolul și acum stătea, gras și șleampăt, ocrotindu-i cu paternă bunăvoință. Copiii erau doi mucoși – cel mai mare abia de avea zece ani – dichisiți în haine de duminică. Și chiar că aveau nevoie de binevoitoarea ocrotire paternă, pentru că arătau dărâmați, palizi și trași la față în urma grozăviilor la care asistaseră. Cel puțin pentru acești copii luptele cu tauri nu vor însemna o plăcere naturală, ci un gust impus. Mai erau și alți copii, cu mame grase în rochii de satin negru, soioase și albite la gât din cauza supraabundenței de pudră. În ochii acestor mame dolofane strălucea un licăr de plăcere excitată, aproape sexuală, dezgustător în contrast cu cărnurile molatice, pasive.

Kate, în rochia ei subțire, fu străbătută de un tremur, pentru că ploaia era destul de rece. Privi printre șiragurile de stropi la porțile șubrede ale gardului ce împrejmuia amfiteatrul, la soldații pitici, închirciți în uniforme lor ieftine, din pânză roza-lie, și la fâșia lividă de stradă care se zărea, inundată acum de șuvoaie de apă murdară. Vânzătorii de dulciuri se refugiaseră claie peste grămadă în dughenile de pulque, dintre care una purta firma sinistră: A ver que sale¹.

Senzația de repulsie o înspăimânta mai mult ca orice altceva. Vizitase numeroase orașe din lumea întreagă, dar Mexico City avea o urățenie intrinsecă, un fel de duh malign, care făcea ca, prin comparație, Neapole să pară un oraș vesel și atrăgător. Kate se temea, o înfricoșa gândul că în orașul ăsta orice ar atinge-o, ar contamina-o de acea malignitate insidioasă. Dar știa prea bine că singurul lucru pe care-l avea de făcut era să-și păstreze mintea limpede.

Un ofițer scund, în uniformă, purtând o pelerină largă, albastră-deschis, își făcea drum prin mulțime. Era scurt, negricios și avea o barbă mică, brună, un fel de barbișon. Se strecură prin gloata îngrămadită

—
1. Să vezi ce mai iese (sp.).

La intrarea interioară, tăindu-și drum cu o calmă discreție, și totuși cu o curioasă gravitate indiană. Din când în când, atingea delicat pe câte cineva cu mâna-i înmănușată și murmura, aproape imperceptibil, formula Con permiso¹, părând să se afle însă la o distanță kilometrică de orice contact uman. Era și curajos, pentru că în orice moment exista posibilitatea ca vreun mocofan să tragă în el, din cauza uniformei. Dar lumea îl cunoștea. Kate își dădu seama de acest lucru după rânjetele batjocoritoare sau stingherite care apăruseră pe multe dintre chipurile de față și după exclamațiile: „Generalul Viedma! Don Cipriano!”.

Ofițerul se îndreptă spre Kate și o salută, înclinându-se cu o ușoară sfială:

— Sunt generalul Viedma. Doriți să plecați? Dați-mi voie să vă conduc la un automobil, i se adresează în cea mai englezească engleză, care suna straniu în contrast cu fața-i măslinie și oarecum rigid în gura lui moale.

Avea ochi negri, ochi ce radiau întunecimea aceea lucioasă care pe Kate o obosea; dar cu o curioasă tăietură piezișă, sub niște sprâncene negre foarte arcuite. Ceea ce îi dădea un aer de ciudată detașare, de parcă privea viața cu sprâncenele înălțate. Felul lui de a fi era aparent stăpânit, dar, în realitate, probabil, pe jumătate sălbatic, timid și impetuos și, mai ales, dezaprobator.

— Mulțumesc frumos, răspunse ea. Generalul îi făcu semn unui soldat de la poartă.

— O să vă trimit cu automobilul prietenului meu, e mai bine decât cu un taxi. Nu vă plac luptele cu tauri?

— Nu! E oribil! Dar, vă rog, comandați-mi un taxi. Nu e nici un pericol.

— Mă rog, ostașul s-a și dus după automobil. Sunteți englezoaică, nu?

— Irlandeză.

—: -

1. Îmi dați voie (sp.).

— A, irlandeză, replică el cu o sclipire de zâmbet.

— Vorbiți extraordinar de bine engleza, spuse Kate.

— Da. Mi-am făcut studiile în Anglia. Am locuit acolo timp de șapte ani.

— Da? Numele meu e doamna Leslie.

— Ah, Leslie! Am cunoscut un James Leslie la Oxford. A fost ucis în război.

— Da. Era fratele soțului meu.

— Nu mai spuneți!

— Ce mică e lumea! Observă Kate.

— Într-adevăr.

Urmă o pauză de conversație.

— Și domnii care vă însoțeau sunt...

— Americani, răspunse Kate.

— Americani! A, da!

— Cel mai în vârstă e vărul meu - Owen Rhys.

— Owen Rhys! A, da! Cred că am citit în ziar o notiță care anunța că vă aflați aici, să vizitați Mexicul.

Vorbea cu o voce ciudat de liniștită, parcă reținută, și ochii ageri se uitau când la ea, când de jur împrejur, ca ai unui om care se așteaptă tot timpul să fie prins într-o ambuscadă. Dar fața lui, sub masca de bunăvoință, trăda o anumită ostilitate tăcută.

— Notița aceea nu era prea amabilă, ripostă Kate. Cred că nu le place faptul că locuim la hotelul San Remo. E un hotel prea modest și străin. Dar niciunul dintre noi nu e bogat și apoi l-am preferat altor hoteluri.

— Hotel San Remo? Unde vine?

— Pe Avenida del Peru. N-ați vrea să ne faceți o dată o vizită și să-i cunoașteți pe vărul meu și pe domnul Thompson?

— Vă mulțumesc. Vă mulțumesc. Eu nu prea ies în oraș. Dar vă voi face o vizită dacă îmi îngăduiți și poate că veți veni și dumneavoastră trei și mă vizitați la locuința prietenului meu, Senor Ramor Carrasco.

— Cu plăcere, răspunse Kate.

— Foarte bine. Atunci când aș putea veni? Kate îi fixă o dată și adăugă:

— Nu trebuie să vă lăsați impresionat de hotel. E mic, într-adevăr, și aproape tot personalul e italian. Dar am încercat la hotelurile mari și am găsit că toate au o atmosferă deprimantă, îngrozitoare. Nu pot suporta să mă simt înconjurată de prostituție. Și apoi insolența ieftină a personalului! Nu! Se poate ca San Remo să fie un hotel mai rudimentar, dar e intim și uman, n-are o atmosferă putredă. E întocmai ca Italia, așa cum am cunoscut-o eu, cuviincioasă și însuflețită de generozitate umană. Cred că în Mexico City plutește un duh rău, subteran.

— Mă rog, răspunse el, hotelurile sunt proaste. E trist, dar se pare că străinii îi văd pe mexicani mai răi decât sunt în realitate. Iar Mexicul, sau ceva din el, îi face pe străini mai răi decât sunt la ei acasă.

Vorbeau cu oarecare amărăciune.

— Poate că ar trebui să ne ferim de a veni aici, spuse ea.

— Poate că da, răspunse generalul, înălțând ușor din umeri. Și totuși nu cred așa ceva.

Căzu în muțenie. Ciudat cum fața lui îi reflecta toate stările de spirit, furie, neîncredere, tristețe, stăpânire de sine, apoi iarăși furie, toate tălmăcite prin mici valuri de roșeață, într-un mod oarecum naiv.

— Parcă a mai stat ploaia, observă Kate. Când vine mașina?

— E aici, așteaptă de câțva timp.

— Atunci o să plec.

— Dacă doriți, răspunse el privind cerul. Dar continuă să plouă și rochia dumneavoastră e foarte subțire. Trebuie să luați pelerina mea.

— O, spuse ea înfiorându-se. Nu sunt decât doi metri până la mașină.

— Ploaia e încă destul de repede. E mai bine sau să așteptați, sau să-mi dați voie să vă împrumut pelerina.

Își scoase cu o mișcare rapidă pelerina de pe spate și i-o întinse.

Aproape fără să-și dea seama, Kate își întoarse umerii și generalul îi puse pelerina. Kate și-o strânse în jurul trupului și alergă spre poartă de parcă încerca să evadeze. Ofițerul o urmă, cu un pas ușor milităresc. Ostașii salutară cam neglijent, iar el le răspunse cu un gest scurt.

La poartă aștepta un Fiat nu prea nou, cu un șofer într-o haină cadrilată, roșu cu alb. Șoferul îi deschise portiera, Kate își scoase pelerina de îndată ce intră în mașină și i-o întinse generalului. Acesta rămase cu ea pe braț.

— La revedere, îi spuse ea. Vă mulțumesc foarte mult. Deci ne vedem marți. Puneți-vă pelerina.

— Da, marți. O duci pe doamna la Hotel San Remo, Caile de Peru, adăugă el adresându-i-se șoferului. Doriți să vă întoarceți la hotel, nu?

— Da, răspunse ea, însă pe dată își schimbă părerea. Nu, să mă ducă la Sanborn, unde pot să stau într-un colț și să beau un ceai care să mă liniștească.

— Să vă liniștească în urma luptei cu tauri? Întrebă el cu o nouă sclipire de zâmbet. Gonzales, o duci pe doamna la Sanborn.

Salută, se înclină și închise portiera.

Kate se lăsă pe spate, răsuflând ușurată. Ușurarea de a fi scăpat din locul acela înfiorător. Chiar și ușurarea de a fi scăpat de omul acela amabil. Fusesse extraordinar de amabil. Dar o făcuse să simtă că ar dori să se descotorosească de el. Avea acel aer greu, de neagră fatalitate mexicană, care îi dădea ei o senzație de împovărare. Manierele lui liniștite, ciudata stăpânire de sine, aproape agresivă; și, în același timp, o nervozitate, o nesiguranță! Melancolia lui apăsătoare, și totuși zâmbetul spontan, naiv, copilăresc. Ochii aceia negri, ca două nestemate negre, în care nu te puteai uita și care te pândeau cu atenție. Și care, poate, așteptaseră un semn de recunoștință, de căldură umană. Poate!

O cuprinse iar acel sentiment, care o mai încercase și altădată, că Mexicul atârna ca un blestem în destinul ei. Ceva atât de greu, de opriment, ca un șarpe uriaș tolănit, încolăcit, care-ți dă impresia că nu se mai poate ridica.

Se simți bucuroasă când se instala într-un colț al cafenelei, bucuroasă să se afle din nou în mijlocul unei lumi cosmopolite, bucuroasă să soarbă ceaiul, să mănânce o tartă cu căpșuni și să încerce să uite.

Capitolul II.

Un ceai la Tlacolula.

Owen se întoarse la hotel pe la șase și jumătate, obosit, ațâțat, cu un aer de vagă vinovăție și foarte necăjit pentru că o lăsase pe Kate să plece singură. Și acum, când totul se terminase, avea o stare de spirit cam posomorită.

— Cum te-ai descurcat? Strigă în momentul când dădu cu ochii de ea, speriat ca un băiețuș din cauza lipsei lui de politețe.

— M-am descurcat de minune. M-am dus la Sanborn să-mi iau ceaiul și am mâncat o tartă cu căpșuni - delicioasă!

— Bravo ție! Râse el ușurat. Deci n-ai fost prea dărâmată de spectacol. Ce bine-mi pare! După ce te-am lăsat să pleci, m-am simțit ros de remușcări. Mi-am imaginat tot felul de calamități care se pot întâmpla în Mexic - un șofer care să te ducă în cine știe ce loc îndepărtat și singuratic și să te prade, și așa mai departe - dar de fapt știam că ai să ajungi cu bine. Oh, ce groaznic a fost - ploaia... Și oamenii care aruncau cu tot felul de chestii în chelia mea. Și caili aceia. N-a fost oribil? Mă minunez că mai sunt încă viu.

Râse cu obosită excitare, ducându-și o mână la stomac și învârtindu-și ochii în cap.

— Nu ești muiat până la piele? Îl întrebă Kate.

— Sunt ud learcă - sau cel puțin am fost. Mi s-au mai uscat hainele. Fulgarinul meu nu face doi bani - trebuie să-mi cumpăr altul. Vai, dar ce-am pățimit! Ploaia curgând șiroaie pe capul meu chel și lumea aruncându-mi cu

portocale în el. Și pe urmă făcându-mi reproșuri că te-am lăsat să pleci singură. Și totuși a fost unica luptă cu tauri pe care am s-o văd vreodată. Am plecat înainte de a se fi terminat. Puștiul n-a vrut să vină cu mine. Cred că-i încă acolo.

— Și a fost la fel de înfiorător ca la început? Întrebă ea.

— Nu! Nu! N-a mai fost așa. Prima parte a fost cea mai cumplită – masacrul cailor ălor! A, au mai fost omorâți doi cai. Și cinci tauri! Un adevărat măcel. Dar au fost și părți frumoase – toreadorii ăia au făcut isprăvi grozave. Unul dintre ei a stat pe capă în timp ce un taur se repezea la el.

— Cred că dacă aș ști sigur că unul dintre toreadorii ăștia grozavi o să fie luat în coarne de taur, m-aș mai duce și eu să particip la o coridă. Doamne, cum îi detest! Pe cât îmbătrânesc, pe atât mai respingătoare mi se pare speța umană. Taurii sunt mult mai onești.

— Ah, da! Răspunse Owen distrat. Exact. Totuși, toreadorii au dat dovadă de mare măiestrie; foarte frumos. Într-adevăr, sunt foarte curajoși.

— Vax! Pufni Kate. Curajoși! Cu toate cuțitele și lăncile și mantiile și săgețile lor – și știind exact cum o să reacționeze taurul. Nu-i decât spectacolul unor ființe umane care torturează animale, cu indivizii ăia vulgari care se împăunează, arătând cu câtă măiestrie știu ei să rănească un taur. Niște copii cruzi care rup aripile muștelor – asta sunt!

Numai că-s maturi, sunt niște ticăloși, nu niște copii. Aș, ce-aș mai vrea să fiu taur, numai pentru cinci minute! Niște ticăloși, asta sunt!

— Mă rog, râse Owen, stânenit. Or fi.

— Și asta se numește demonstrație de virilitate! Atunci, slavă Domnului de o mie de ori că sunt femeie și știu să recunosc lașitatea și josnicia acolo unde le văd.

Owen râse din nou, jenat.

— Du-te sus și schimbă-ți hainele, îi spuse ea. Altfel ai să mori.

— Da, cred că asta trebuie să și fac. Simt că aș putea să mor în orice moment. Bun, atunci ne vedem la cină. Peste o jumătate de oră îți bat la ușă.

Kate se așeză, încercând să coasă, dar mâna îi tremura. Nu-și putea scoate din minte arena și parcă ceva se năruise înăuntrul ei.

Își îndreptă spatele și oftă. Era într-adevăr foarte furioasă, chiar și pe Owen. El, care de obicei era atât de sensibil, de bun. Dar se lăsase contaminat de acea boală modernă a toleranței. Trebuia să tolereze orice, chiar și un lucru care-l revolta. Asta numea el Viață! Probabil că în după-masa de azi simțise că a trăit. Era avid până și de cele mai sordide senzații.

În timp ce ea se simțea de parcă mâncase ceva care o intoxicase. Dacă asta se numea Viață!

Ah, bărbații, bărbații! Toți aveau un element putred în ei, o stranie perversitate care făcea ca și lucrurile cele mai morbide, cele mai respingătoare să li se pară a fi viață. Viață? Și ce e viața? Un păduche care zace cu burta în sus și dă din picioare? Pfui!

Pe la ora șapte se întoarse Villiers și bătu la ușa camerei ei. Arăta palid, tras la față, dar cu acel aer de pasăre care a înfulecat un ghemotoc de bălegar.

— O, a fost MĂREȚ! Exclamă el, lăsându-și greutatea trupului pe un picior. MĂREȚ! Au omorât șapte TAURI.

— Din nefericire, nu șapte viței, spuse Kate, din nou invadată de furie. Villiers reflectă o clipă, ca să sesizeze poanta, apoi râse. Mânia ei constituia pentru el o nouă sursă de amuzament.

— Nu șapte viței grași, dar după ce ai plecat tu au mai omorât niște cai.

— Nu vreau să aud! Răspunse ea cu răceală. Villiers râse, simțindu-se oarecum eroic. La urma urmei, îți trebuie tărie ca să te poți uita cu calm la sânge și la intestine perforate; ba chiar cu o senzație de plăcere. Tânărul erou! Numai că avea cearcăne negre pe sub ochi, ca după o noapte de desfrâu.

— Vai! Începu el cu o expresie ușor rușinată. Nu vrei să auzi nici ce-am făcut după aceea? M-am dus la hotelul unde locuiește toreadorul principal și l-am găsit trântit pe pat, complet îmbrăcat, și fumând un trabuc. Ca un fel de Venus masculină, care nu se dezbracă niciodată. Colosal de nostim!

— Cine te-a dus acolo?

— Polonezul ăla, îl știi? Și un spaniol care vorbește englezește.

Toreadorul arăta măreț, zăcând pe pat, cu întreg echipamentul, își scosese numai pantofii. Și o mare de oameni care povesteau tot ce s-a întâmplat - bla-bla-bla-bla - de când ești n-ai auzit asemenea larmă.

— Nu ți-s ude hainele?

— Deloc. Sunt perfect uscat. Am avut pardesiul pe mine. Numai capul mi s-a udat. Părul mi se lipise de față ca niște dâre de vopsea. Își netezi părul subțiratic cu un gest comic. Owen nu s-a întors încă?

— Ba da, își schimbă hainele.

— Atunci mă duc și eu sus. Bănuiesc că s-a făcut aproape ora cinei. A, e chiar mai târziu.

La această descoperire, se lumină la față de parcă primise un cadou.

— Apropo, continuă Villiers, cum ai ajuns acasă? Cam urât din partea noastră că te-am lăsat să pleci singură, adăugă el prin ușa deschisă.

— Deloc, replică ea. Voi dorești să rămâneți. Și apoi, la vârsta mea pot să-mi port singură de grijă.

— Buun! Spuse el, cu un accent american, tăgănat. Se prea poate. Apoi începu să râdă. Dar să-i fi văzut pe toți ăia cum maimuțureau lupta în dormitorul toreadorului, zvârlind care-ncotro din brațe, și toreadorul zăcând pe pat, ca o Venus cu trabuc, ascultând adulările iubiților.

— Îmi pare bine că nu i-am văzut.

Villiers dispăru cu un râs răutăcios. Kate rămase în continuare așezată, mâinile tremurându-i de indignare și furie. A-moral! Cum poate cineva să fie amoral sau nonmoral, când sufletul îi clocotește de nemulțumire? Cum poate cineva să fie ca americanii ăștia, care înfulecau putregaiul senzațiilor tari, hăpăindu-1 ca niște corbi? În acea clipă, atât Owen, cât și Villiers îi apăreau ca doi corbi, respingători.

Și mai simțea că amândoi o detestau pentru că era femeie. Nu-i reproșau nimic atâta vreme cât le ținea hangul în toate plăcerile lor. Dar cum

le opunea cea mai mică rezistență, o urau automat pentru simplul fapt că era femeie. Îi urau feminitatea.

Și în Mexicul ăsta, cu torentul lui subteran de morbiditate și cu acea malignitate grea și apăsătoare ca o reptilă somnolentă, îi venea greu să le suporte ura. Ținea mult la Owen. Dar cum ar fi putut să-1 respecte? Era atât de găunos, și aștepta ca împrejurările să-i umple golul. Bântuit de disperarea pur americană de a fi trăit în van sau de a nu fi trăit cu adevărat. De a fi ratat ceva. Acest simțământ îngrozitor îl făcea să se repeadă, ca pilitura de fier la magnet, ori de câte ori vedea o înghesuială în stradă. Și în acele momente toată poezia și toată filosofia din el zburau o dată cu mucul de țigară pe care-1 azvârlea dintre degete; se apropia de mulțime și își lungea gâtul în efortul frenetic de a vedea – voia pur și simplu să vadă. Orice-ar fi fost, trebuia să vadă. Ca nu cumva să rateze ceva. Și pe urmă, după ce vedea o bătrână zdrențăroasă strivită de o mașină și zăcând într-o baltă de sânge pe caldarâm, se întorcea la Kate, alb ca varul, scâr-bit, buimăcit, descurajat, și totuși, da, bucuros că văzuse. Era Viața.

— Știi, îi spunea Kate în asemenea ocazii, îi mulțumesc lui Dumnezeu că nu sunt Argus. Uneori și doi ochi sunt prea mult pentru mine când e vorba de orori. Eu una nu mă nutresc cu accidente de stradă.

La cină se străduiră să discute despre lucruri mai plăcute decât luptele cu tauri. Villiers era curat și îngrijit și ația maniere foarte elegante, dar Kate știa că toate acestea camuflau un rânjet batjocoritor la adresa ei, pentru că nu putuse suporta hidoșenia din acea după-masă. Și el avea ochii adânc încercânați, dar asta pentru că „trăise”.

O dată cu desertul sosi și „culmea” serii. Își făcură apariția polonezul cu spaniolul care vorbea englezește. Polonezul avea o înfățișare bolnăvicioasă și nu prea curată. Il auzi adresându-i-se lui Owen, care se ridicase în picioare cu automată cordialitate.

— Ne-am gândit să venim să luăm masa aici. Ei, ce mai faceți?

Kate simțea că i se încrâncenează carnea. Și, o clipă mai târziu, auzi vocea dubioasă, care vorbea în mod dubios atâtea limbi, adresându-i-se cu familiaritate:

— A, domnișoară Leslie, ați pierdut partea cea mai frumoasă. Ce era mai distractiv. Ce mai...

O furie turbată năvăli în inima lui Kate și ochii îi scăpărară scânteii.

— Mulțumesc! Spuse ea. Nu vreau să aud. Nu vreau să-mi vorbești. Nu vreau să te cunosc!

Îi aruncă o singură privire, apoi îi întoarse spatele, se așeză din nou și luă o pitahaya de pe platoul cu fructe.

Tipul se făcu verde la față și, o secundă, s-ar fi spus că-i pierise graiul.

— În ordine, rosti mecanic în cele din urmă, întorcându-se spre spaniolul care vorbea englezește.

— Bine... Te văd mai târziu, bolborosi Owen cam precipitat și se reaseză la masa lui Kate.

Cei doi străini se plasară la altă masă. Kate își mâncă în tăcere fructul de cactus și așteptă să i se aducă o cafea. Furia i se potolise, acum era

perfect calmă. Până și Villiers își ascundea bucuria unei noi senzații sub o mină de totală stăpânire de sine.

Când sosi cafeaua, Kate se uită la cei doi bărbați de la cealaltă masă și la bărbații de la masa ei.

— M-am săturat de tot felul de canailles¹, spuse ea.

— O, te înțeleg perfect, o liniști Owen.

După cină, urcă în camera ei. Și întreaga noapte nu putu închide un ochi; ascultă zgomotele din Mexico City, apoi tăcerea orașului și acea stranie spaimă sinistră care se degajă adeseori din întunecimea unei nopți mexicane. În străfundurile ei, ura Mexico City. Și se temea de el. La lumina zilei orașul avea o certă vrajă – dar noaptea ieșeau la suprafață izul sinistru și malignitatea subterană.

Dimineața, și Owen îi mărturisi că nu putuse dormi toată noaptea.

— O, de când sunt în Mexic n-am dormit mai bine, afirmă Villiers cu expresia triumfătoare a unei păsări care tocmai a înhățat o îmbucătură copioasă din mormanul de gunoi.

— Ia te uită la gingașul tineret nutrit cu estetism, spuse Owen cu o voce spartă.

— Pentru mine, și gingășia, și estetismul lui sunt semne rele, răspuse Kate pe un ton care nu prevestea nimic bun.

— Și tinerețea? Desigur că și asta e un semn rău! Adăugă Owen cu un râs leșinat.

Dar Villiers le răspuse pufnind pe nări, cu un amuzament rece, satisfăcut.

—

— Mișei (fr.).

Cineva o chema pe domnișoara Leslie la telefon, anunță camerista mexicană. O chema singura persoană pe care o cunoștea Kate în capitală – sau în Distrito Federal – o doamnă Norris, văduva unui ambasador englez care fusese acolo în misiune cu treizeci de ani în urmă. Avea o casă mare, veche, maiestuoasă în satul Tlacolula.

— Da! Da! Doamna Norris la telefon. Ce mai faci? Bine, bine. Doamnă Leslie, te-am chemat să te întreb dacă n-ai vrea să vii azi după-masă la mine la ceai și să-mi vezi grădina? Aș dori mult. Vin și doi prieteni ai mei, doi mexicani: Don Ramon Carrasco și generalul Viedma. Amândoi sunt oameni fermecători, și Don Ramon e un mare cărturar. Te asigur, amândoi constituie o excepție între mexicani. O totală excepție! Așadar, scumpă doamnă Leslie, n-ai vrea să vii cu vărul dumitale? Țin mult. Kate își aminti de micul general, era mult mai scund decât ea. Revăzu statura lui mărunță, dreaptă, alertă – avea ceva de pasăre – fața cu ochii oblici sub sprâncenele arcuite și barbișonul negru. O față care-ți sugera în chip ciudat un chinez, fără să fie câtuși de puțin chinezească. Un omuleț bizar, detașat și totuși infatuat, un adevărat mic indian, vorbind o engleză oxfordiană cu o voce joasă, rapidă, muzicală și cu o intonație extrem de blândă. Și totuși ochii aceia negri, inumani!

Până în acest minut nu reușise să-i reconstituie imaginea, să-și formeze o impresie netă despre el. Acum îl definise. Era pur și simplu un indian. Și, după câte știa, în Mexic generalii erau mai numeroși decât soldații. Când veniseră din El Paso, călătoriseră în vagon cu trei generali, doi mai mult sau mai puțin educați, iar al treilea, un țăran indian get-beget, însoțit de o femeie pe jumătate albă, cu părul creț, care arăta ca scoasă dintr-un sac cu făină, atât de pudrată îi era fața, iar părul creț și rochia de mătase cafenie erau pulverizate cu praful alb al pudrei. Nici acest „general” și nici femeia lui nu mai călătoriseră vreodată într-un vagon Pullman.

Dar generalul era mai isteț decât femeia. Un tip lung și slab, cu o față roșie ciupită de vărsat și niște ochi mici, negri și ageri. Il urmărise pe Owen în fumoar și iscodise cu ochii lui ageri să vadă cum trebuie făcut totul. Și foarte curând a învățat. La toaletă a spălat chiuveta după întrebuințare, la fel de curat ca oricare dintre ei. Avea în el ceva de om adevărat. Dar când a vrut și sărmana femeie cu părul creț să se ducă la toaleta pentru doamne, s-a rătăcit pe coridor și a început să se tânuie în gura mare: „Nu știu unde să merg! No se adonde! No se adonde!” – până când generalul l-a trimis pe îngrijitorul vagonului să o conducă.

Dar pe Kate a enervat-o să-i vadă pe general și pe femeia lui mâncând pui cu sparanghel și aspic în vagon și plătind cincisprezece pesos pentru o masă destul de anemică, în timp ce pentru un peso și jumătate de persoană ar fi putut mânca un prânz mult mai bun, cu adevărat mexican, la stațiunea unde oprea trenul, special pentru masă. Și toți nenorociții aceia desculți, care vociferau pe peron, în timp ce „generalul”, un om ridicat dintre ei, se ghiftuia cu sparanghel de cealaltă parte a geamului.

Dar asta-i felul în care înțeleg să salveze poporul, în Mexic, ca și prin alte părți. Câte un individ reușește să se smulgă din mizerie și se salvează pe sine. Și nimeni nu întreabă cine plătește pentru sparanghel și aspic și pudra de față, pentru că toată lumea știe.

Asta-i cu generalii mexicani: o clasă care trebuie evitată.

Kate era conștientă de toate acestea. Și n-o prea interesa nici un fel de mexican cu grad oficial. Există în lume atât de multe lucruri pe care ai dori să le eviți, așa cum eviți păduchii care se plimbă pe o gloată nespălată.

Ora fiind destul de târzie, Owen și Kate porniră spre Tlacolula într-un taxi Ford. Aveau de făcut un drum lung, prin ciudatele și sordidele periferii ale orașului, pe urmă pe o șosea dreaptă, mărginită de copaci, până în vale. Soarele de aprilie era strălucitor, dar pe cer pluteau troiene de nori, acolo unde ar fi trebuit să se vadă vulcanii. Valea se așternea la poalele dealurilor sumbre, misterioase, ca un culcuș plat și uscat, scorjit, cu excepția locurilor unde erau câteva culturi irigate. Pământul părea straniu, secătuit, negricios, umezit artificial și bătrân. Copacii erau înalți și își proiectau ramurile golașe sau umbrele sărăcicioase. Clădirile aveau fie o înfățișare nouă și alienată, ca de pildă Country Club, sau fațade crăpate și dărăpănate, cu tencuială căzută. Bucăți de tencuială groasă se desprindeau de pe clădirile crăpate – aproape că le puteai auzi.

Tramvaie galbene goneau în viteză pe șinele îngrădite de gărdulețe, îndreptându-se spre Xochimilco sau Tlalpam. Dincolo de gărdulețe se întindea șoseaua asfaltată, pe care se succedau în viteză omnibuze Ford, incredibil de rablagite, supraaglomerate de băștinași tuciuiri, în haine de pânză murdare și pălării mari de pai. La marginile mai îndepărtate ale drumului, pe cărările prăfoase de sub copaci, măgăruși încărcăți cu poveri uriașe înaintau anevoios în direcția orașului, mânați de oameni cu fețe înnegrite și picioare goale, negre. Traficul se desfășura pe trei căi: hodorogeala tramvaielor, scrâșnetul mașinilor și clămpănitul măgarilor și al oamenilor de la extremitățile drumului.

Ocazional, câte o floare împroșca un jet de culoare prin plesniturele unei tencuieli căzute. Ocazional, câte o femeie cu brațe vânjoase arămii spăla zdrențe într-un canal. Ocazional, câte un călăreț își croia drum printre vitele nemișcate, bălțate, de pe câmp. Ocazional, unele ogoare de porumb înverziseră deja. Și stâlpii care marcau conductele de apă defilau unul câte unul.

Trecură prin piața plină de copaci din Tlacolula, unde o droaie de băștinași, cinchiți pe jos, vindeau fructe sau dulciuri, apoi o luară pe un drum mărginit de ziduri înalte. Se opriră, în cele din urmă, în fața unei porți mărețe, dincolo de care se vedea o casă impunătoare, vopsită în roz și galben, îndărătul căreia se înălțau chiparoși drepți, întunecați.

În fața casei erau deja parcate două mașini. Ceea ce însemna mai mulți oaspeți. Owen bătu la porțile țintuite, ca de fortăreață; îi răspunseră stupide lătrături de câini. În sfârșit, porțile fură deschise în tăcere de un fecior scund, cu o mică mustață neagră. Curtea interioară, pătrată, întunecoasă, întrucât soarele se rezema doar pe arcadele grele de pe o singură latură, era ornată cu ciubere cu flori roșii și albe; părea masivă și inanimată de parc-ar fi fost moartă de secole. Planau acolo o forță și o frumusețe apăsătoare, împietrite, neputincioase parcă să se faneze, neputincioase să se elibereze în descompunere. În mijloc se afla un bazin de piatră cu apă limpede, dar nemișcată, iar arcadele greoaie din cărămidă roșcată și gălbuie îngrădeau curtea cu o fatalitate ostășească, temeliile fiindu-le cufundate în umbră. O locuință masivă, moartă, casă de conchistador, dincolo de care se zărea o grădină cu arbori înalți și chiparoși azteci, sumețindu-și vârfurile spre stranii înălțimi întunecate. Și o tăcere de moarte, ca piatra de lavă neagră, poroasă, absorbantă. Întreruptă doar din când în când de clănțănitul unui tramvai care trecea în afara zidului solid.

Kate urcă scara de piatră neagră ca abanosul, trecând prin ușile de piele. Doamna Norris le ieși în întâmpinare pe terasa patio-ului de sus.

— Mă bucur atât de mult, draga mea, că ați venit. S-ar fi convenit să-ți mai dau un telefon de confirmare, dar am avut tulburări cu inima. Și doctorul care ține să mă trimită la o altitudine mai scăută! I-am spus: „Lasă-mă în pace! Dacă ai de gând să mă vindeci, sau vindecă-mă la o altitudine de 2 000 de metri, sau recunoaște-ți incompetența!”. E ridicol să alergi în sus și-n jos de la o altitudine la alta. Am trăit atâta amar de ani la înălțimea asta! Pur și

simplicu refuz să fiu expeditată jos la Cuernavaca sau mai știu eu în ce loc unde nu am chef să mă duc. Ei, draga mea, cum îți mai merge?

Doamna Norris era o femeie mai vârstnică, semă-nând ea însăși cu un conchistador în rochia-i de mătase neagră, cu un șal de cașmir fin, negru, cu franjuri de mătase în jurul umerilor și cu bijute-riile-i de email negru. Fața îi devenise vag cenușie, nasul îi era ascuțit și negricios, iar vocea avea o rezonanță de metal, o muzică proprie, înceată, distinctă, ciudată și dură. Era arheolog și studiasc atât de multă vreme vestigiile aztece, încât ceva din culoarea neagră-cenusie a pietrei de lavă și ceva din aerul idolilor azteci cu nasuri ascuțite, ochi ușor proeminenți și o expresie de ironie funestă păreau să se fi transmis înfățișării ei. O singuratică fiică a culturii, cu o minte ageră și o voință dârză, care-și rosesc viața de pietrele aspre ale rămășițelor arheologice, dar care reținuse, în același timp, un cert simț al omeniei și o viziune de un umor vag fantastic asupra semenilor săi.

Din prima clipă, Kate o respectase pentru izolarea și pentru neînfricarea ei. Lumea e alcătuită din o mare masă de oameni și din câteva individualități. Doamna Norris făcea parte dintre aceste puține individualități. Adevărat, tot timpul purta masca ei de societate. Dar era o femeie singulară; fiind singură, un număr fără soț, se pricepea să sâcâie numerele cu soț.

— Dar poftiți înăuntru! Vă rog să intrați, spuse ea, după ce-i ținuse pe cei doi oaspeți pe terasa încărcată ca un muzeu de idoli negri și coșuri prăfuite împletite de băștinași și corturi și săgeți și tapa¹.

În salonul întunecos, care dădea spre terasă, se aflau câțiva musafiri. Un bătrân în haine subțiri negre, cu părul și barba albe, o doamnă în crepdeșin

1. Îmbrăcăminte băștinașă confecționată din fibre de dud nețesute.

Negru, cu nelipsita pălărie a celor din categoria ei împodobindu-i părul cărunt: un receptacol din satin apretat, cu borurile răsucite pe trei laturi și cu o egretă sub partea din față. Avea o față de bebeluș, ochi albaștri spălăciți și inevitabilul accent din centrul Americii.

— Vi-i prezint pe domnul judecător și pe doamna Burlap.

Cel de-al treilea musafir era mai tânăr, foarte corect și nu prea sigur de sine: maiorul Law, actualul atașat militar al ambasadei americane.

Cei trei îi măsurară pe noii veniți cu precauță suspiciune. S-ar fi putut să fie dubioși. Într-adevăr, în Mexic există atâția oameni dubioși, încât nu-i de mirare ca atunci când sosești în capitală neanunțat și pe neașteptate să fii luat drept cineva care se ascunde sub un nume fals și care învârtește cine știe ce afaceri necurate.

— Sunteți de mult în Mexic? Întrebă scurt judecătorul; interogatoriul polițienesc începuse.

— Nu! Răspunse Owen cu o voce răsunătoare, simțind cum i se răscolește fierea. De două săp-tămâni.

— Sunteți americani?

— Eu sunt american. Doamna Leslie e englezoaică - sau mai bine zis irlandeză.

— Ați fost pe la club?

— Nu, răspuse Owen. N-am fost. Nu mă dau în vânt după cluburile americane. Deși Garfield Spence mi-a dat o scrisoare de recomandare.

— Cine? Garfield Spence? Judecătorul tresări de parcă fusese înțepat cu un ac. Cum așa, dar tipul ăsta e pur și simplu un bolșevic! A fost în Rusia!

— Și mie mi-ar plăcea să vizitez Rusia, ripostă Owen. E, probabil, cea mai interesantă țară din lumea de azi.

— Dar, domnule Rhys, interveni doamna Norris cu vocea ei clară, metalic muzicală, parcă mi-ai spus că-ți place la nebunie China.

— Îmi plăcea foarte mult China.

— Sunt convinsă că ți-ai adunat câteva colecții minunate. Spune-mi, ce-ți plăcea cel mai mult să colecționezi?

— Cred că, până la urmă, jadul, răspuse Owen.

— Ah, jadul! Da, jadul! Cât de frumos e jadul! Și ce splendori feerice sculptează ei în jad.

— Dar piatra în sine! Delicatețea pietrei mă fascinase, reluă Owen. Calitatea ei.

— Da, admirabilă, admirabilă! Și acum, scumpă doamnă Leslie, povestește-mi pe unde ați mai fost de când nu ne-am văzut.

— Am fost la o luptă cu tauri și am găsit-o odioasă. Eu, cel puțin. Am stat „La Soare”, în vecinătatea ringului, și a fost îngrozitor.

— Îngrozitor, sunt convinsă. Niciodată nu am participat la o luptă cu tauri în Mexic. Numai în Spania, unde e un colorit superb. Ați asistat vreodată la o coridă, domnule maior?

— Da, am fost la câteva.

— Ați fost! Deci știți totul despre ele. Și cum îți place Mexicul, doamnă Leslie?

— Nu prea mult. Am senzația că plutește ceva rău în atmosferă.

— Așa și e-! Așa și e! Replică doamna Norris. Ah, dacă l-ai fi cunoscut înainte! Mexicul dinainte de revoluție. Era cu totul altceva. Și care sunt ultimele vești, domnule maior?

— Cam același lucru. Circulă un zvon că noul președinte va fi răsturnat de armată cu câteva zile înainte de a intra în funcțiune. Dar nu se știe niciodată.

— Socotesc că ar fi mare păcat să nu fie lăsat să-și încerce și el puterile, interveni Owen încăl-zindu-se. Pare un om sincer, vor să-l înlăture numai pentru că e laburist.

— Ah, dragă domnule Rhys, toți vorbesc cu atâta noblețe înainte de a veni la putere. Dacă faptele lor ar merge pe urma vorbelor rostite, atunci Mexicul ar fi raiul pe pământ.

— Și-n schimb e iadul pe pământ, se repezi judecătorul.

Un domn tânăr și soția sa, ambii americani, fură prezentați drept domnul și doamna Henry. Tânărul era spontan și vioi.

— Vorbeam despre noul președinte, îi lămuri doamna Norris.

— A, bine! Exclamă domnul Henry plin de vervă. M-am întors de curând din Orizaba. Și ce credeți că era afișat pe ziduri? Osana, osana! Trăiască Isus Hristos al Mexicului, Socrates Tomăs Montes!

— În viața mea n-am mai auzit de așa ceva! Exclamă doamna Norris.
— Osana! Osana! Osana! Noului președinte laburist. Eu sunt convins că-i bogat, adăugă Henry.

Judecătorul izbi cu bastonul în podea, într-un mut acces de enervare.

— Mie, interveni maiorul, mi-au lipit pe valize, când am trecut prin Santa Cruz, niște manifeste pe care scria: La degenerada media clasa, Seră rege-nerada por mi, Montes. Degenerata clasă de mijloc va fi regenerată de mine, Montes.

— Bietul Montes! Exclamă Kate. Se pare că i s-a tăiat craca de sub picioare.

— Într-adevăr, zise doamna Norris. Bietul de el, aș fi vrut să fie lăsat să vină la putere în mod pașnic și să instaureze o mână de fier în țara asta. Dar mă tem că nu prea sunt mari speranțe.

Urmă un răstimp de tăcere, în care Kate simți acea amară deznădejde care se înstăpânește asupra oamenilor ce cunosc bine Mexicul. O deznădejde amară, nudă.

— Cum ar putea un om care reprezintă partidul laburist, chiar dacă e un tip școlit, să instaureze o mână de fier într-o țară? Se repezi iar judecătorul. Păi lozinca pe care se înalță el e tocmai „Jos cu mâna de fier!”.

Și din nou bătrânul izbi cu bastonul în podea, într-un acces de extremă furie. Aceasta era o altă caracteristică a vechilor rezidenți din oraș: o stare de irascibilitate intensă, deși stăpânită, o nervozitate vecină cu turbarea.

— A, dar nu s-ar putea ca, venind la putere, să-și mai modifice un pic vederile? Întrebă doamna Norris. Atâția alți președinți au făcut-o.

— Eu aș spune că e foarte probabil, dacă apucă să vină la putere, își dădu cu părerea tânărul Henry. Atunci o să-și concentreze toate forțele pe salvarea lui Socrates Tomâș și n-o să-i mai rămână timp să salveze și Mexicul.

— E un tip primejdios și se va dovedi că-i un farsor, declară judecătorul.

— Părerea mea, atâta cât l-am putut urmări, îl contrazise Owen, e că-i un om sincer; eu îl admir.

— Mi s-a părut atât de drăguț, interveni Kate, că la New York a fost întâmpinat cu fanfara măturătorilor de stradă. A fost trimisă fanfara măturătorilor de stradă să-1 primească la vapor.

— Știți, lămuri maiorul, fără îndoială că însuși partidul laburist a ținut să trimită acea anume fanfară.

— Dar când e vorba de un președinte ales, cum să-1 întâmpini cu fanfara măturătorilor de stradă? Se miră Kate. Nu, nu pot să cred!

— Vă asigur că așa s-au întâmplat lucrurile, continuă maiorul. Asta-i felul în care laburiștii îi ovaționează pe laburiști.

— Ultimul zvon, adăugă Henry, este că armata se va duce en bloc la generalul Angulo, în ziua de douăzeci și patru, cu o săptămână înainte de instaurare.

— Dar cum e posibil când Montes e atât de popular? Se miră iarăși Kate.

— Montes, popular! Strigară cu toții într-un glas. Vai de mine, se repezi din nou judecătorul, e cel mai nepopular om din Mexic.

— Dar nu și în ce privește partidul laburist, spuse Owen, simțindu-se aproape încolțit.

— Partidul laburist! Judecătorul pufni ca o pisică. Nu există așa ceva. Ce înseamnă partidul laburist în Mexic? O mână de muncitori răzlețiți ici-colo -majoritatea la Santa Cruz. Partidul laburist! Au dat tot ce au putut da. Li cunoaștem noi.

— Asta-i adevărat, întări Henry. Laburiștii au încercat toate jocurile posibile. Când am fost în Orizaba se vorbea pe acolo că mășăluiseră la hotelul Francia cu gândul de a-i împușca pe toți nord-ame-ricanii. Directorul hotelului a avut destul curaj să le țină piept și atunci s-au îndreptat spre hotelul vecin. Când directorul celui de-al doilea hotel a ieșit ca să stea de vorbă cu ei, l-au împușcat înainte ca omul să fi putut scoate un cuvânt. Nostim, nu? Dacă ai treabă la primărie și ești mai bine îmbrăcat, atunci te lasă să aștepți pe o bancă tare până ți se face lehamite. Dar dacă intră un măturător de stradă sau un individ în pantaloni de pânză soioși, atunci numai ce-i auzi: Buenos Dias! Senor! Pase Usted! Quiere Usted algo? L, în timp ce tu zaci acolo până ți se lungesc urechile. O, e foarte nostim!

Judecătorul tremura de enervare de parcă avea un acces de gută. Ceilalți rămăseseră învăluți într-o tăcere posomorită, lăsându-se copleșiți parcă de acea senzație de fatalitate și disperare care-i cuprinde pe toți cei care vorbesc cu seriozitate despre Mexic. Până și Owen era tăcut. Și el trecuse prin Vera Cruz și își avusese porția lui de spaimă: hamalii îi ceruseră douăzeci de pesos ca să-i care bagajele de la depozit până la tren. Douăzeci de pesos înseamnă zece dolari, pentru o muncă de câteva minute. Dar când Owen îl văzu pe pasagerul din fața lui arestat și efectiv trimis la o închisoare mexicană pentru că refuzase să plătească tariful, „tariful legal”, și-a cărat singur bagajele fără să scoată o vorbuliță.

— Deunăzi, am vizitat Muzeul Național, începu să povestească maiorul, pe un ton molcom. Am intrat în patio, acolo unde sunt pietrele. Era o dimineață rece, sufla vântul de nord. Mă aflam acolo de vreo zece minute, când simt că mă bate cineva pe umăr. Mă întorc și văd un individ în cizme strimte. „Vorbiți engleza?” mă întreabă el cu un accent stâlcit. Îi răspund că da. Și atunci îmi face semn să-mi scot pălăria. „De ce?” îl întreb, și-apoi îi întorc spatele, continuând să mă uit la idolii și la obiectele de acolo: cele mai urâte lucruri pe care le-am văzut în viața mea. După care, individul se înființează din nou, însoțit de un paznic. Paznicul, bineînțeles, cu șapca pe cap. Și încep amândoi să îngaieme că asta-i Muzeul Național și că în fața monumentelor lor naționale sunt obligat să-mi scot pălăria. Imaginați-vă, în fața pietrelor ăloră împuțite! Am izbucnit în râs, mi-am înfundat pălăria peste urechi și am plecat. Când e vorba de naționalismul lor, sunt ca niște maimuțe, zău așa.

— Exact, confirmă Henry. Când uită de Mexic și de toată vorbăria aia goală, sunt niște oameni foarte drăguți. Dar în clipa când îi apucă naționalismul, devin niște maimuțe. Cineva din Mixcoatl mi-a istorisit o poveste nostimă. Mixcoatl e un oraș mare din Sud și au acolo un birou al laburiștilor. Mă rog, indienii din munți dau mereu năvală la oraș, ca iepurii

sălbatici. Și într-o zi i-au atras pe indieni la biroul laburist, iar agitatorii au pornit să-i întrebe: JSenores, aveți ceva de raportat din satul dumneavoastră natal? Există ceva ce ar trebui să sufere o reformă?„. Și indienii, desigur, au început să se plângă unul de altul, la care secretarul le-a spus: „Așteptați o clipă, domnilor! Dați-mi voie să-1 sun la telefon pe Guvernator și să-i raporteze toate aceste probleme„. Omul a ridicat receptorul și a format de câteva ori un număr. „Alo? Palatul? Domnul Guvernator e acolo? Spuneți-i că Senor Fulano dorește să-i vorbească„. Indienii rămăseseră cu gura căscată. Pentru ei era un miracol. „Ah! Dumneavoastră sunteți, domnule Guvernator? Bună dimineața. Ce mai faceți? Pot să vă rețin o clipă? Mulțumesc. Uitați-vă ce e, se găsesc aici la noi câțiva domni din Apaxtle, din munți: Jose Garcia, Jesiis Querido etc. Și doresc să raporteze cutare și cutare. Da! Da! Exact! Da! Cum? Veți avea grijă să se facă dreptate și lucrurile să se remedieze? Ah, Senor, mii de mulțumiri! Vă mulțumesc mult în numele acestor domni din munți, din satul Apaxtle.”

Indienii rămăseseră ca vrăjiți, de parcă li se deschiseseră cerurile și Madona din Guadalupe pogorâse și stătea în vârful picioarelor pe bărbile lor. Și ce credeți? Telefonul era o farsă. Era deconectat. Nu-i grozavă chestia? Asta-i Mexico!

Istoria noastră fu din nou urmată de pauza fatală.

— Vai, dar e o ticăloșie! Exclamă Kate. E curată ticăloșie. Sunt convinsă că indienii nu vor decât să fie lăsați în pace.

— Asta-i, interveni doamna Norris, Mexicul nu se aseamănă cu nici un alt loc din lume.

În glasul ei însă tremurau teama și disperarea.

— S-ar spune că doresc să trădeze totul, urmă Kate. S-ar părea că îndrăgesc asasinii și faptele odioase. Că vor lucruri urâte. Ba chiar că doresc propășirea urâtului. Ar dori să aducă la suprafață toată putreziciunea care zace la fund. S-ar părea că le place. Că le place ca starea de lucruri să fie și mai putredă. Nu-i curios?

— Ba e curios, replică doamna Norris.

— Dar asta este, tună judecătorul. Vor să transforme țara asta într-o crimă uriașă. Nimic altceva nu-i satisface. Nu le place onestitatea și buna-cuviință și curățenia. Doresc să cultive minciuna și crima. Ceea ce numesc ei aici libertate nu-i decât libertatea de a comite crime. Și asta are de gând partidul laburist, asta au de gând cu toții. Crima liberă, nimic altceva.

— Mă întreb cum de nu pleacă toți străinii de aici? Rosti Kate.

— Pentru că-și au aici slujbele, pufni judecătorul.

— Oamenii buni se grăbesc să plece, o lămuri doamna Norris. Aproape toți cei care aveau unde să plece, au plecat. Unii dintre noi, care deținem proprietăți aici și care ne-am câștigat existența aici și cunoaștem țara, rămânem pe loc dintr-un soi de tenacitate. Dar știm foarte bine că totul e lipsit de speranță. Cu cât se schimbă lucrurile, cu atât e mai rău. Ah, uite-i pe Don Ramon și pe Don Cipriano. Mă bucur să vă văd. Dați-mi voie să vă prezint.

Don Ramon Carrasco era un bărbat înalt, impozant, frumos, care dădea o impresie de masivitate. Era de vârstă mijlocie și avea o mustață mare, neagră și niște ochi trufași, sub sprâncene foarte drepte. Generalul era în haine civile și părea foarte scund pe lângă celălalt, deși avea o atitudine emfatică, aproape țâfnoasă.

— Haideți, propuse doamna Norris. Să mergem să luăm ceaiul.

Maiorul se scuză și se retrase.

Doamna Norris își strânse șalul în jurul umerilor și îi conduse printr-un coridor spre o mică terasă cu pereții încărcăți de plante agățătoare și de flori. Printre ele, un gen de campanule roșii și catifelate, de culoarea sângelui care se încheagă; și ciorchini de trandafiri albi agățători și tufe de bougainvillea purpurii.

— Ce frumos e aici! Se entuziasma Kate. Pe fundalul copacilor înalți, întunecați!

Și totuși se simțea cuprinsă de o teamă nelămurită.

— Da, e frumos, răspunse doamna Norris cu satisfacția posesorului. Dacă ai ști cât îmi dau de furcă plantele astea, ca să le țin separate.

Și, îndreptându-se spre zid, cu umerii înfășurați în micul șal negru, împinse deoparte florile de bougainvillea care dădeau să se încâlcească printre campanulele roșii-ruginii, mângâind totodată trandafirii albi, pentru a-i face să se interpună.

— Eu găsesc interesantă combinația dintre cel două rosuri, spuse Owen.

— Da? Răspunse automat doamna Norris, fără să acorde atenție unei asemenea remarcă.

Cerul era albastru, dar înspre orizont se lăsase o ceață deasă, sidefie. Norii se volatilizaseră.

— Niciodată nu se pot vedea Popocatepetl sau Ixtaccihuatl, spuse Kate.

— Nu, în anotimpul ăsta, nu. Dar uită-te acolo printre copaci, se zărește Ajusco.

Kate privi la muntele fumuriu, printre copacii gigantiți, întunecați.

Pe parapetul jos de piatră se găseau diferite obiecte aztece, cuțite de obsidian, idoli din piatră de lavă ghemuiți pe vine și cu grimase ironice pe chip și un baston sau o vergea de piatră, groasă și ciudată. Owen cântărea acest din urmă obiect în mână: părea ucigător până și la pipăit.

Kate se întoarse spre general, care se găsea mereu pe lângă ea, cu fața lui lipsită de expresie și totuși alertă.

— Obiectele aztece mă deprimă, îi declară ea.

— Sunt deprimante, răspunse generalul în engleza lui frumoasă și cultivată, care-ți sugera însă, în chip foarte vag, limbajul unui papagal.

— Nu au nici un pic de speranță în ele, continuă ea.

— Poate că aztecii erau lipsiți de speranță, replică el oarecum mecanic.

— Dar speranța e cea care ne face să mergem înainte, nu?

— Pe dumneavoastră, poate. Dar nu pe azteci și nici pe indienii de azi.

Vorbea ca un om preocupat de altceva, care nu acordă întreaga atenție celor ce aude, nici măcar propriilor sale spuse.

— Și atunci ce au, dacă nu au speranță? Întrebă ea.

— Poate că au un alt soi de forță, răspunse el evaziv.

— Aș vrea să le pot oferi speranță. Dacă ar încolți în ei speranța, n-ar mai fi atât de triști și ar fi mai curați și nu s-ar lăsa mâncați de păduchi.

— Desigur că ar fi foarte bine, răspunse el cu un zâmbet șters. Dar nu cred că sunt foarte triști. Râd mult și sunt veseli.

— Nu. Pe mine mă apasă, ca o povară pe suflet. Și îmi creează o stare de irascibilitate, mă fac să vreau să plec.

— Din Mexic?

— Da. Simt că aș vrea să plec din Mexic și să nu-1 mai revăd niciodată, niciodată. E atât de opri-mant și de sinistru.

— Mai încercați-1 un timp. Poate o să ajungeți să-1 vedeți cu alți ochi. Sau poate că nu, își sfârși el fraza în doi peri, încercând să devieze.

Kate percepea în el un soi de jind după persoana ei. Ca și cum s-ar fi transmis un apel către ea din partea lui, din inima lui fizică, din adăpostul pieptului. Sau ca și cum însăși inima lui emitea raze întunecate de căutare și de dorință. Sesizase acum pentru prima oară acest lucru, care nu avea nimic de-a face cu discuția lor, și se simți intimidată.

— Și tot ce vedeți în Mexic vă oprimă? Adăugă el aproape cu sfială, dar și cu o undă de zeflema, privind-o cu o față naivă și tulburată care, dincolo de suprafață, trăda o vână de antichitate.

— Aproape totul! Răspunse ea. Mă face să-mi simt inima grea. Ca, de pildă, ochii oamenilor cu pălării mari – eu îi numesc peoni. Ochii lor sunt lipsiți de centru. Oamenii aceia înalți și frumoși, pe sub pălăriile lor mari, nu există realmente. Sunt lipsiți de un centru, nu au un eu real. În miezul lor nu-i decât un gol negru, învolburat de furie, ca în mijlocul unui vârtej.

Privi cu ochii ei cenușii, tulburați, în ochii negri, pieziși, iscoditori ai omulețului din fața ei. Avea o expresie îndurerară, nedumerită, ca de copil. Și, în același timp, ceva îndărătnic și matur, o maturitat demonică, împotrivindu-i-se ei într-un chip aproape animalic.

— Vreți să spuneți că nu suntem oameni reali, că nu avem nimic specific nouă decât uciderea și moartea? Întrebă el vorbind pe șleau.

— Nu știu, răspunse Kate, răscolită de interpretarea lui. Eu nu fac decât să înfățișez impresia pe care mi-o creează mie.

— Sunteți o persoană foarte inteligentă, doamnă Leslie, se auzi în spatele ei vocea lui Don Ramon, liniștită, dar profund zeflemitoare. E foarte adevărat. Ori de câte ori un mexican strigă Viva!} sfir-șește, până la urmă, cu Muera! 2. Când strigă Viva! Pentru cineva, dorește de fapt moartea altcuiva. Mă gândesc la toate revoluțiile mexicane și nu văd decât un schelet pășind în fruntea unor mari grupuri de oameni și fluturând un stindard negru pe care scrie cu litere albe, de-o șchioapă, Viva la Muerte! Trăiască moartea! Nu Viva Cristo Rey! Ci Viva Muerte Rey! Vamos! Viva!

Kate întoarse capul. Ochii căprui, spanioli ai lui Don Ramon scânteiau plini de cunoaștere și un ușor zâmbet sardonice îi adia pe sub mustăți. Pe loc, el și Kate, europeni în esență, se înțeleseră unul pe celălalt. Când rosti ultimul Viva! își flutură brațul.

— Dar, zise Kate, eu nu vreau să strig „Trăiască Moartea!”.

— Când ești însă un adevărat mexican... Spuse el, tachinând-o.

— Niciodată n-aș putea fi, răspunse ea înfier-bântându-se, și Don Ramon râse.

— Mă tem că Viva la Muerte pune punctul pe „i”, spuse doamna Norris, cam înțepată. Dar n-ați vrea să poftiți la ceai? Vă rog.

Li conduse, pornind în frunte, înfășurată în șalul ei negru și cu părul argintiu, îngrijit, arătând ea însăși ca un conchistador și întorcându-și capul ca să vadă, prin pince-nez, cu ochii ei azteci, dacă ceilalți o urmează.

*| Trăiască! (sp.). 2- Să moară! (sp.).

— Vă urmă, îi spune Don Ramon în spaniolă, ca s-o necăjească.

Venea după ea, pe terasa îngustă, impunător în costumul lui negru, iar Kate îl urma, însoțită de micul și împăunatul Don Cipriano, îmbrăcat la rândul-i într-un costum negru și ținându-se, ciudat, în preajma ei.

— Să vă spun domnule general sau Don Cipriano? Îl întrebă Kate, întorcându-se spre el.

Un zâmbet amuzat luminează fața generalului, deși ochii nu-i zâmbeau. O măsurau cu o privire întunecată, scormonitoare.

— Cum doriți, răspunse el. Știți că general e un termen căzut în dizgrație în Mexic. Să optăm pentru Don Cipriano?

— Da, îmi place mai mult. Și el părea mulțumit. Ceaiul fusese pregătit pe o masă rotundă: un serviciu de argint scânteietor și un ceainic de argint, menținut cald pe o spirtieră. De jur împrejur, oleandri roz și albi. Feciorul scund și dichisit, purtând mănuși albe, distribui ceștile. Doamna Norris turnă ceaiul și tăie tortul, cu o mână grea.

Don Ramon ședea în dreapta ei, judecătorul în stânga, iar Kate era plasată între judecător și domnul Henry. Toți erau puțin nervoși, cu excepția lui Don Ramon și a judecătorului. Doamna Norris își făcea întotdeauna musafirii să se simtă stingheriți, de parcă ar fi fost captivi, iar ea căpetenia care-i capturase. Îi plăcea să troneze în capul mesei, impozant, arheologic. Dar era evident că Don Ramon, persoana de departe cea mai interesantă dintre toți cei de față, o simpatiza. Don Cipriano, pe de altă parte, stătea mut și disciplinat, perfect familiarizat cu rutina mesei de ceai și cu un aer aparent satis făcut, sub care se ascundea însă o totală detașare și distanțare. Din timp în timp, o privea pe Kate în felul ei neconvențional, Kate era o femeie frumoasă și de certă profunzime. Peste o săptămână urma să împlinească patruzeci de ani. Obișnuit cu toate genurile de societate, urmări oamenii așa cum răsfoiești paginile unui roman, cu un oarecare amuzament dezinteresat. Nu se simțea integrată în nici un fel în societate: era prea irlandeză, prea înțeleaptă.

— Dar, de bună seamă, nimeni nu poate trăi fără speranță, spunea doamna Norris pe un ton zeflemitor, adresându-i-se lui Don Ramon. Chiar dac-ar fi numai speranța unui real ca să cumperi un litru de pulque.

— Ah, doamnă Norris, răspunse el cu glasul lui potolit și totuși curios de adânc, ca un violoncel. Dacă pulque înseamnă suprema fericire!

— Atunci suntem fericiți, căci cu un toston putem cumpăra un paradis.

— Acesta e un bon mot², Senora mia, replică Don Ramon răsând și sorbindu-și ceaiul.

— N-ați vrea să gustați și din prăjiturelele astea băștinașe cu semințe de susan? Întrebă doamna Norris, adresându-se tuturor comesenilor. Le prepară bucătăreasa mea și e foarte măgulită în orgoliul ei național când știe că au plăcut. Doamnă Leslie, te rog, servește-te.

— Am să iau, răspuse Kate. Trebuie să rostim Sesam deschide-te r.

— Dacă dorești, o încuraja doamna Norris.

— Nu doriți și dumneavoastră una? Întrebă Kate oferindu-i judecătorului Burlap platoul.

— Nu doresc, latră acesta, întorcându-și fața de parcă i se oferise un platou cu mexicani și lăsând-o pe Kate cu farfuria în mâna întinsă.

Doamna Norris i-o luă din mână cu un gest prompt, dar hotărât, spunând:

— Domnul judecător Burlap se teme de Sesamul deschis, preferă peștera închisă.

—

— Monedă spaniolă.

— Vorbă de duh (fr.).

— Joc de cuvinte - în limba engleză susan se numește sesame.

Oferi, cu o mișcare calmă, platoul lui Don Cipriano, care urmărea manierele urâcioase ale judecătorului cu ochii lui negri, ca de șarpe.

— Ați citit în Excelsior articolul acela al lui Willis Rice Hope? Mârâi brusc judecătorul, adresându-i-se gazdei.

— Da. L-am găsit foarte la locul lui.

— Singurul lucru la locul lui era ce s-a spus despre legile astea agrare. La locul lui! Cred și eu! Pentru că Rice Hope a venit la mine și l-am pus la curent cu câteva probleme. Dar articolul lui spune totul, nu omite nimic important.

— Exact, aprobă doamna Norris, cu o atenție împietrită. Numai că faptul de a spune nu schimbă cu nimic lucrurile, domnule judecător.

— Dar faptul că s-au spus atâtea lucruri false a dus la întreaga mizerie de acum, o repezi judecătorul. Indivizi ca Garfâeld Spence, care au venit aici și au îndrugat tot felul de chestii criminale! Orașul a ajuns să mișune de socialiști și de sinvergiienzas¹ din New York.

Doamna Norris își ajusta pince-nez-ul.

— Din fericire, adăugă ea, aceștia nu vin până la Tlacolula, așa că nu-i nevoie să ne batem capul cu ei. Doamnă Henry, dă-mi voie să-ți mai torn puțin ceai.

— Dumneata citești în spaniolă? Scuipă judecătorul o întrebare în direcția lui Owen.

Owen, cu ochelarii lui mari încadrați în rame de bagă, era, evident, o mantie roșie pentru turbatul lui compatriot.

— Nu! Răspuse el, direct ca o lovitură de tun Doamna Norris își ajusta din nou pince-nez-ul

— Ce plăcut e să auzi de cineva care nu cunoaște o boabă de spaniolă, spuse ea. Tatăl meu ne-a obligat pe toți să vorbim câte patru limbi străine încă de la vârsta de doisprezece ani și, de atunci încolo niciunul dintre noi nu și-a mai revenit. Devenise

1. Nerușinați (sp.).

O pedantă înainte de a fi dusă la primul bal. Apropo. Cum vă mai simțiți cu piciorul, domnule judecător? Ați auzit ce-am pățit și eu cu glezna?

— Desigur că am auzit, sări doamna Burlap, simțind în sfârșit și ea teren ferm sub tălpi. Am încercat de nu știu câte ori să vin să vă văd și să vă întreb cum vă mai merge. Am fost atât de îngrijorați!

— Ce s-a întâmplat? Întrebă Kate.

— Pur și simplu am alunecat prosteste pe o coajă de portocală, în oraș - exact la colțul dintre San Juan de Ladrón și Madero. Și am căzut. Firește, primul lucru pe care l-am făcut când am reușit să mă ridic a fost să împing coaja de portocală în rigolă. Ei bine, n-o să mă credeți, dar toată liota de mex - își înghiți cuvântul - toți care căscau gura acolo, la colț, s-au prăpădit de râs când m-au văzut împingând coaja. Au găsit că e o glumă excelentă.

— Cred și eu, se repezi iar judecătorul. Așteptau să vadă persoana următoare care avea să alunece pe coajă.

— Și nu v-a ajutat nimeni?

— O, nu! În țara asta, dacă cineva suferă un accident, nu trebuie să intervii niciodată, niciodată. Dacă atingi accidentatul, poți fi arestat, sub acuzarea că ai provocat accidentul.

— Asta-i legea! Confirmă judecătorul. Dacă îi atingi înainte de sosirea poliției, poți fi arestat pentru complicitate. Lasă-i să zacă și să li se scurgă sângele din ei, asta-i deviza.

— E adevărat? Întrebă Kate adresându-i-se lui Don Ramon.

— Aproape, răspunse acesta. Da, e adevărat că nu trebuie să atingi un rănit înainte de sosirea Poliției.

— Dar e dezgustător! Strigă Kate.

— Dezgustător! O îngână judecătorul. Multe sunt dezgustătoare în țara asta și, dacă mai rămâneți, o să constatați singură acest lucru. Eu aproape că mi-am pierdut viața din cauză că am alunecat pe o coajă de banană; am zăcut zile întregi într-o cameră întunecoasă de spital, zbatându-mă între viață și moarte, și am rămas șchiop pe vecie.

— E cumplit! Exclamă Kate. Și ce-ați făcut când ați căzut?

— Ce-am făcut? Mi-am fracturat șoldul. Fusese într-adevăr un accident teribil și omul suferise amarnic.

— Dar nu puteți condamna Mexicul pentru o coajă de banană, interveni Owen, în sfârșit ușurat. Eu am căzut pe o coajă de banană în Lexington Avenue; din fericire, m-am ales doar cu o vânătăie la un loc moale.

— La cap? Întrebă doamna Henry.

— Nu, râse Owen. La cealaltă extremitate.

— Trebuie să adăugăm și cojile de banană la lista amenințărilor publice, opina tânărul Henry. Eu sunt american și s-ar putea ca în orice moment să devin bolșevic, pentru a-mi salva suma de pesos, așa încât pot să repet ce-am

auzit pe cineva spunând ieri. Spunea că în zilele noastre există două mari maladii: bolșevismul și americanismul, și că americanismul e cel mai rău dintre cele două, pentru că bolșevismul îți distruge casa și afacerile, pe când americanismul îți distruge sufletul.

— Cine a spus una ca asta? Pufni judecătorul.

— Am uitat, răspunse Henry, șmecher.

— Mă întreb ce înțelegea prin americanism? Spuse doamna Norris.

— Nu 1-a definit, replică Henry. Cultul dolarului, presupun.

— Mă rog, răspunse doamna Norris. Din experiența mea, cultul dolarului e mult mai puternic în țările care n-au dolari decât în Statele Unite.

Kate avea senzația că masa de ceai era ca un disc de oțel care-i magnetizase pe toți, ținându-i lipiți, ca pe niște victime.

— Unde e grădina dumneavoastră, doamn Norris? Întrebă ea în cele din urmă.

Porniră în corpore, respirând ușurați, spre terasă. Judecătorul șchiopăta, venind în urma tuturor, și Kate rămase alături de el, din compasiune și politețe.

Se aflau din nou pe mica terasă.

— Ce obiect bizar! Comentă Kate, luând de pe parapet unul dintre cuțitele aztece, de piatră. Nu-i un fel de jad?

— Jad! Repetă judecătorul disprețuitor. Jadul e verde, nu negru. Asta-i obsidian.

— Și jadul poate fi negru. Am o broască țestoasă adorabilă din jad negru, adusă din China.

— Nu se poate. Jadul e numai verde-deschis.

— Dar există și jad alb. Știu sigur. Judecătorul păstră o exasperată tăcere de câteva clipe, apoi izbucni:

— Jadul e verde-deschis.

Owen, care avea o ureche de linx, auzise.

— Despre ce-i vorba? Întrebă el.

— Nu-i așa că jadul nu e numai verde? Îi ceru Kate părerea.

— Cum? Strigă Owen. Numai verde? Există toate nuanțele imaginabile - alb, roz, albastru.

— Și negru! Adăugă Kate.

— Negru? Asta-i foarte comun. Ar trebui să-mi vedeți colecția. Cea mai variată gamă de culori. Numai jad verde! Ha - ha - ha! Emise Owen un râs teatral.

Se apropiaseră de scara cu trepte foarte vechi, frecate și lustruite de vreme până când ajunseseră să pară de un negru lucios.

— Aici o să mă rezem de brațul dumitale, îi spuse judecătorul tânărului Henry. Scara asta e o capcană.

Doamna Norris îl auzi, dar nu făcu nici un comentariu. Își îndreptă doarpmce-/iez-ul pe nasul ascuțit.

Când coborâră la arcadele de jos, Don Ramon și generalul își luară la revedere. Restul oaspeților se îndreptară spre grădină.

Se lăsase amurgul. Grădina se ridica înaltă, mărginită de o parte de copacii uriași, întunecați, iar de cealaltă de casa masivă, roșiatică și gălbuie. Aveai senzația că te afli în fundul unei grădini noptatice, înflorite undeva în Hades. Flori purpurii de hibiscus atârnav din boschete, scoțând limbi galbene, păroase; câteva roze presărau în înserare petale lipsite de parfum și garoafe singuratice își înclinau capetele pe tulpini fără vlagă. Dintr-un tufiș gigantic, stufos, apăreau suspendate clopote albe de datura, mari și tăcute, ca înseși fantomele sunetului. Și parfumul greu de datura se răspân-dea, tăcut, de la arbust până pe alei.

Doamna Burlap se agățase de Kate și, cu fața ei imbecilă, de bebeluș monden, o bombardă cu întrebări inchizitoare.

— La cel hotel locuiți? Kate o informă.

— Nu-l cunosc. Unde vine?

— Pe Avenida del Peru. Nu aveți cum să-l cuno teți, e un mic hotel italianesc.

— Și rămâneți mai mult timp?

— Nu știm încă sigur.

— Domnul Rhys lucrează la un ziar?

— Nu, e poet.

— Și poate trăi numai din poezie?

— Nu, nici nu încearcă. Era genul de investigație a serviciului secret, la care sunt supuși, într-o capitală suspectă, străinii suspecti.

Doamna Norris zăbovea lângă un boschet boltit, încărcat de flori mici, albe.

Un licurici începuse să scapere. Se înnoptase.

— Ei bine, la revedere, doamnă Norris. N-aț vrea să veniți o dată să luați prânzul cu noi? Deși gur, nu la hotelul nostru. Dar dați-mi de veste și vom lua prânzul oriunde doriți, în oraș.

— Îți mulțumesc, dragă. Mulțumesc foarte mult Mă rog, o să vedem!

Doamna Norris avea o ținută regală, împietrită, aztec-regală.

În cele din urmă, toată lumea își luă rămas bun și porțile maiestuoase se închiseră în urma lor.

— Cum ați venit până aici? Întrebă doamna Burlap pe un ton impertinent.

— Cu un taxi, un Ford vechi - dar unde o fi? Întrebă Kate scrutând întunericul. Urma să ne aștepte sub copacii fresno de vizavi, dar nu-i de văzut.

— Ce curios! Se miră Owen și dispăru în noapte, în căutarea taxiului.

— În ce direcție mergeți? Își continuă doamna Burlap interogatoriul.

— Spre Zocalo, răspunse Kate.

— Noi trebuie să luăm un tramvai în direcția opusă, o informă femeia cu fața de bebeluș bătrân.

Judecătorul șontăcăia pe trotuar ca o pisică pe țigle încinse. Peste drum, aștepta un grup de băștinași cu pălării mari și haine din pânză albă, cam afumați depulque. La stația de tramvai de pe partea lor, aștepta o ceată de muncitori, în haine orășenești.

— Poftim, aveți ambele categorii, spuse judecătorul, agitându-și bastonul într-un mod vindicativ. Ambele categorii!

— Ce categorii? Întrebă Kate, surprinsă.

— Acolo-s peonii și aici îs ebreros¹, cu toții beți. Toți beți criță.

Într-un spasm de ură frustrată, judecătorul se întoarse cu spatele spre ea.

În aceeași clipă văzură luminile unui tramvai ivindu-se ca un dragon în mijlocul drumului întunecos, care se așternea între zidul înalt și copacii uriași.

— Asta-i tramvaiul nostru, spuse judecătorul, străduindu-se, nervos, să se cațăre pe scară cu ajutorul bastonului.

! Muncitori (sp.).

— Dumneavoastră mergeți în direcția opusă! Îi strigă femeia fanată, cu fața de bebe și pălăria de satin în trei colțuri, începând să se agite de parcă se pregătea să înoate pe pavaj.

Perechea se năpusti avid în tramvaiul iluminat, la clasa întâi. Băștinașii se înghesuiau la clasa a doua.

Vagoanele se îndepărtară zăngănind. Familia Burlap nici nu-i spusese măcar bună seara. Se temuseră ca nu cumva să fi făcut cunoștință cu niște persoane pe care n-ar fi dorit să le cunoască sau pe care nu merita să le cunoască.

— Femeie insipidă! Rosti Kate cu glas tare, uitându-se după tramvai. Ce pereche de prost-cres-cuți!

Era puțin speriată de băștinașii ușor amețiți care așteptau tramvaiul peste drum. Dar mai puternic decât teama i se impunea o certă simpatie pentru oamenii ăștia oacheși, tăcuți, cu pălăriile lor mari de pai și cămășile rudimentare din pânză. Cel puțin, în vinele lor curgea sânge adevărat: erau ca niște coloane de sânge negru.

În timp ce cuplul acela american lipsit de sânge și veninos, cu albeața lor grețoasă...!

Se gândi la istorioara pe care o povesteau mexicanii: când Dumnezeu a plămădit primii oameni, i-a modelat din lut și i-a vârat în cuptor ca să se coacă. În prima serie au ieșit negri. „I-am copt prea tare”, și-a spus Dumnezeu. Așa încât a plămădit o a doua tranșă și a băgat-o la cuptor. Au ieșit albi. „Pe ăștia i-am copt prea puțin”, și-a spus Domnul. Și a făcut o nouă încercare. De astă dată au ieșit bine rumeniți și calzi. „Pe ăștia i-am copt atât cât trebuie”, a spus Dumnezeu.

Perechea aceea de americani, mutra aceea de bebeluș fanat și judecătorul șchiop, ăștia nu erau bine copti. Erau aproape necopti.

Kate se uită la fețele tucurii de sub felinaru de stradă. O înspăimântau. Pentru ea constituiau un fel de amenințare. Dar simțea că, cel puțin, fuseseră copti atâta cât trebuie.

Taxiul apăru hurducându-se, cu Owen care-și scoase capul pe fereastră și-i deschise portiera.

— L-am găsit pe șofer într-o pulqueria, o informă el. Dar nu cred că-i beat. Vrei să riști să ne ducă înapoi? Pulqueria se numea La Fior de un Dia - „Floarea care trăiește o zi”, adăugă Owen cu un râs nervos.

Kate ezită, uitându-se la șofer.

— Să încercăm, spuse în cele din urmă. Fordul o porni haihui, în plină viteză, direct spre iad.

— Spune-i să nu gonească atât de tare, ceru Kate.

— Nu știu cum să-i spun, răspuse Owen, apoi răcni în englezește: Hei, șofer! Nu atât de repede! Nu goni cu asemenea viteză!

— No presto! Troppo presto. Va troppo presto! 1, îi strigă Kate în italiană.

Omul se uită la ei cu ochi negri, dilatați de o insondabilă neînțelegere, după care apăsă pe accelerator.

— Nu face decât să gonească mai tare, râse Owen nervos.

— Ah! Lasă-1 în plata Domnului, răspuse Kate în silă.

Șoferul gonia ca un diavol întruchipat sau ca și cum ar fi avut el un demon în trup. Dar gonia și cu Priceperea nonșalantă a diavolului. Nu era nimic de făcut decât să-1 lași să zboare ca vântul.

— Nu-i așa că a fost o după-masă oribilă? Întrebă Owen.

— Oribilă, confirmă Kate.

Nu atât de repede! Prea repede! Mergi prea repede!

Capitolul III.

Kate împlinește patruzeci de ani j într-o dimineață, Kate se trezi cu vârsta de patruzeci de ani. Nu-și ascundea faptul față de ea însăși, dar nu-1 comunică și celorlalți.

Era, realmente, o lovitură. Patruzeci de ani! La vârsta asta traversezi o linie despărțitoare. De o parte rămân tinerețea și spontaneitatea și „fericirea”. De cealaltă parte se deschide altceva: rezerva, responsabilitatea, o oarecare reținere de la „nebunii”.

Era văduvă și singură. Întrucât se măritase foarte de timpuriu, cei doi copii ai ei erau mari. Băiatul avea douăzeci și unu de ani, fata, nouăsprezece. Stăteau mai mult la tatăl lor, de care Kate divorțase cu ani în urmă, pentru a se mărita cu Joachim Leslie. Leslie murise, și toată această jumătate de viață se încheiase.

Se urcă pe terasa acoperișului plat al hotelului. Era o dimineață strălucitoare și, pentru prima oară, sub albastrul cerului dinspre orizont se înălța trufaș Popocatepetl, o prezență masivă, uriașă sub bolta cerească, purtând o pelerină de zăpadă pe umeri. Din crater se învălătuca un colac de fum negru, ca un șarpe.

Ixtaccihuatl, Femeia Albă, scânteia și părea foarte aproape, dar celălalt munte, Popocatepetl, se contura în depărtare, retras și învăluit într-o umbră, un con de umbră atmosferică, cu fulgerări sclipitoare de zăpadă. Iată-i, cei doi monștri, veghind giganți și teribili asupra leagănului de omenire semeț și sângeroasă din Valea Mexicului. Înstrăinați, impunători, munții cu mantii albe păreau să emită cu un susur profund, să toarcă asemenea unor pisici uriașe cu un susur prea adânc pentru ca urechea să-1 poată prinde, și totuși perceput de sân-gele din tine, o șoptă de groază. Nu sugerau elevar sau elansare sau exaltare, așa cum îți evocă munți înzăpeziți din Europa. Ci o

povară foarte grea, cu spinarea albită, care apăsa cumplit glia: și mormăiau ca doi lei la pândă.

Privit superficial, Mexico City ar putea să apară plăcut, cu suburbiile pline de vile, cu arterele principale frumoase, cu miile-i de mașini și partidele-i de tenis și de bridge. Soarele strălucește bogat zi de zi și flori mari, în culori vii, izbucnesc din copaci. E o permanentă sărbătoare.

Până când rămâi singur cu el. Și atunci glasul lui subteran e ca măriitul reținut, mânios, răscolitor al unui jaguar pătat cu noapte. Exerciță o presiune nimicitoare, oprimantă, asupra spiritului; vobutele grele ale dragonului aztecilor, ale dragonului tolte-cilor se încolăcesc în jurul tău și îți strivesc sufletul. Iar lumina strălucitoare a soarelui e brăzdată de o dâră întunecată de sânge mânios, neputincios, și florile colorate par să-și aibă rădăcinile în sânge vărsat. Spiritul acestui loc e crud, te trage în jos, te distruge.

Kate îl înțelegea perfect pe mexicanul care-i spusese: El grito mexicano es siempre el grito del odio – strigătul mexican este întotdeauna un strigăt de ură. Faimoasele revoluții începuseră, așa cum spusese Don Rămân, cu Viva! Și se terminaseră întotdeauna cu Muera! Moarte ăstua, moarte celuiilalt, totul era moarte! Moarte! Moarte!

— La fel de obsesivă ca și sacrificiile aztece. Ceva pe veci lugubru, macabru.

De ce venise pe acest platou al morții? Ca femeie, suferea și mai intens decât bărbații; până la urmă, bărbații se adaptează, se supun. Pe vremuri, existase în Mexic un elaborat ritual al morții. Acum însă, moartea era demonetizată, sordidă, vulgară, upsită până și de pasiunea propriului ei mister.

Kate ședea pe parapetul vechiului acoperiș. Jos, strada arăta ca un abis negru, dar ea era înconjurată de lucirile aspre ale acoperișurilor plate, uenivelate din jur, pe care se târau fire de telefon uesprinse și printre care se zăreau, neașteptat, curțile interioare, adinei și întunecate ca niște; puțuri, cu flori care creșteau la umbră.

Chiar în spate se ridica o biserică veche, imensă,! Cu acoperișul cocoșat ca un animal ghemuit și cu cupolele ca niște bășici umflate, ornate cu țigle galbene, albastre și albe ce străluceau pe fundalul cerului de un albastru intens. Femei băștinașe, domoale, în fuste lungi se foiau pe acoperișuri, atârând rufe spălate sau așternându-le la uscat pe pietre. Ici-colo mai apărea câte o găină cocoșată. Și, | din când în când, câte o pasăre trecea în zbor săge-j tat, proiectându-și umbra. Nu departe se înălța catedrala, cu turlile-i cafenii, groase ca niște trunchiuri, și cu vechiu-i clopot vibrând uriaș și profund, atât de încet, încât sunetele joase se pierdeau în văzduh, aproape inaudibile.

Totul ar fi trebuit să fie vesel, allegro, allegretto în această sclipire de aer luminos și etalare de suprafețe de acoperișuri. Dar nu era! Percepeai întruna tonul subteran întunecat, acea fatalitate; neagră și grea ca un șarpe.

Kate se întreba fără rost pentru ce venise acolo.] Oriunde fusese până atunci, în Anglia, în Irlanda, în Europa, auzise acel consumatum est al propriu- lui ei spirit. Totul era sfârșit pentru ea, trecut într-un* fel de

premoarte. Și totuși, acest continent greu alj morții întunecate era mai mult decât putea îndura:

Avea patruzeci de ani: prima jumătate a vieții i se încheiase. Pagina colorată, cu florile ei, cil iubirile, cu etapele Drumului Calvarului, se termic nașe într-un mormânt. Acum trebuia să întoarcă fila și pagina nouă era neagră, neagră și goală. 1

Prima jumătate a vieții ei fusese scrisă pe perga-l mentul luminos, neted al speranței cu literele inițiale superb împodobite pe un câmp de aur. Dar pe Drumul Calvarului, din etapă în etapă, farmecul se evaporase și ultima literă iluminată fusese un mormânt.

Și acum, fila strălucitoare fusese întoarsă și pagina neagră i se așternea în față. Cum se poate scrie pe o pagină atât de profund neagră?

Coborî de pe acoperiș, întrucât promisese să meargă azi să vadă frescele de la universitate și din școli. Owen, Villiers și un tânăr mexican o așteptau. Porniră pe străzile aglomerate ale orașului, unde automobilele și micile omnibuze numite camioane goneau nebunește, iar băștinașii, în veșminte de pânză albă, sandale și pălării mari, tândăleau în drum ca niște stafii greoaie, amestecându-se cu burghezia, adică cu tinerele în rochii de crepdeșin roz-pal și tocure înalte și domnii în pantofi strimți și pălării de pai americane. O roială continuă în dogoarea soarelui.

Kate traversă piaza cea mare lipsită de orice petec de umbră din fața catedralei, unde tramvaiele se adună ca într-un țarc, pentru a luneca apoi mai departe, fiecare pe strada lui. Apoi zăbovi din nou ca să se uite la lucrurile înșirate pe trotuar, pentru vânzare: jucării, tărtăcuțe pictate și strălucitor lăcuite, novedades¹ din Germania, fructe, flori. Și băștinașii ghemuiți pe vine pe lângă mărfuri, bărbați tăcuți, frumoși, privind-te cu ochii lor negri, lipsiți de centru, vorbindu-ți cu glasuri atât de molcome și ridicând în mâinile brune, sensibile, jucăriile pe care le-au cioplit și le-au pictat cu atâta grijă! Un apel ciudat, blând și trist, glasuri bărbătești stranii, atât de adânci, și totuși atât de domoale și de catifelate. Sau femeile, femeile micuțe și iuți, în rebozos² albastre, aruneând priviri repezi din ochii lor întunecați și vorbind sacadat, cu glasuri nervoase. Omul care tocmai își aranja portocalele, lustruindu-le cu o cârpă, grijuliu, aproape cu tandrețe, stivuindu-le apoi în mici piramide strălucitoare, toate egale și frumoase! O anumită tandră sensibilitate a sângelui greu, bărbătesc, un anumit farmec ciripitor al femeilor ca niște păsări, atât de liniștite și de proaspete în feminitatea lor parcă abia îmbobocită. Și, în același timp, veșmintele înouăți (sp.).

& Șaluri care se poartă pe cap și pe umeri.

Murdare, pielea nespălată, păduchii și ciudata sclipire goală a ochilor negri, înfricoșătoare și fascinantă totodată.

Kate cunoștea vânzătorii de fructe italieni, care-și lustruiau viguros portocalele frecându-le de mâneca hainei. Ce contrast față de indianul ăsta mare, frumos, așezat cu atâta delicatețe de parc-ar fi fost singur la bordura trotuarului și lustruindu-și portocalele cu încetineală, mângâios, până le făcea să lucească, apoi potrivindu-le cu gingășie în mici grămăjoare; piramidele care costau doi sau trei cenți una.

Curioasă muncă pentru un bărbat voinic, chipeș, cu o înfățișare virilă! Dar se pare că indienii preferă genul acesta de munci copilărești.

Universitatea era o clădire spaniolă, care fusese refăcută, arătând nou-nouță, și apoi predată pe mâna tinerilor artiști ca s-o decoreze. De la începutul revoluțiilor în lume, nicăieri autoritatea și tradiția nu au fost mai definitiv răsturnate decât în domeniile științei și artei din Mexic. Știința și arta sântj apanaje ale celor tineri. Dați-i înainte, băieți!

Și băieții i-au dat înainte. Dar chiar și pe atunci singurul artist de excepție nu mai era un băie-țandru și făcuse o lungă ucenicie în Europa.

Kate văzuse câteva reproduceri ale frescelor lui Ribera. Acum făcu înconjurul pa^io-urilor Universității, contemplând originalele. Erau interesante -j omul își cunoștea meșteșugul.

Dar impulsul care le generase era impulsul urii ce-l măcina pe artist. În numeroasele fresce care] reprezentau indienii, se simțea simpatia față da aceștia, dar numai din punctul de vedere ideatic social. Nici o clipă nu percepeai răspunsul spontan al sângelui. Indienii aceștia turțiți constituiau sim-j boluri în marile scripte ale socialismului modernj erau figuri ce exprimau patosul victimelor industriei moderne și ale capitalismului. Acesta era rolul lor j simboluri în scriptele dezgustate ale socialismului și anarhiei.

Kate se gândi la omul pe care-1 văzuse cu o jumătate de oră înainte, lustruind portocale: strania lui frumusețe, o certă bogăție a făpturii fizice, forța impresionantă cu care pulsa sângele în el și o imensă neajutorare, o profundă neîncredere, fatală și demonică. Și toată libertatea, tot progresul, tot socialismul din lume nu l-ar putea ajuta. Dimpotrivă, n-ar face decât să-1 năruie și mai mult.

Pe coridoarele Universității roiau domnișoare cu părul tuns scurt, pulovere băiețești și bărbiile împinse înainte cu acea caracteristică, deliberată „tinerete-și-ardoare” a zilelor noastre. Pe deplin conștiente de tinerețea și de ardoarea lor. Și foarte americanizate. Profesori tineri treceau cu prietenoasă amabilitate, aparent total inofensivi.

Câțiva artiști lucrau la fresce, iar Kate și Owen le fură prezentați. Erau bărbați - sau mai curând băieți - la care până și pigmentii păreau să existe doar pentru epater le bourgeois1. Și Kate era sătulă de epatisme în aceeași măsură ca și de burghezie. Nu o interesa acel en epatant le bourgeois. Epateur-ii erau la fel de plicticoși ca și burghezii, două jumătăți ale aceleiași agasări.

Micul grup trecu în vechea mănăstire iezuită, folosită acum ca școală secundară. Aici îi întâm-pinară noi fresce.

Dar aparțineau altui artist. Și nu erau decât niște caricaturi atât de neelaborate și de urâte, încât Kate încercă o senzație de repulsie. Artistul intenționase să fie șocant, dar poate că însăși această deliberare îl împiedicase să fie atât de șocant pe cât ar fi vrut. Frescele reușiseră să fie urâte și vulgare. Caricaturi stridente ale capitalismului, Bisericii, femeii bogate și ale lui Mammon, pictat în mărime naturală și cu o violență nudă, împodobeau curtea interioară a vechii clădiri cenușii, unde tinerii își for-niau

educația. Oricărui privitor cu un dram de simț al măsurii, lucrurile i-ar fi apărut ca o discordanță.

A epata burghezia (fr.).

— Ah, dar sunt încântătoare! Exclamă Owen. Sensibilitatea lui era șocată, deci, ca și la lupta cu tauri, se simțea mulțumit. Gândea că era un lucru cu totul nou și stimulator să decorezi în ase-; menea manieră instituțiile de învățământ.

Tânărul mexican care-i însoțea făcea și el parte dintre cadrele didactice ale Universității: un tip scund, binevoitor, de vreo douăzeci și șapte-douăzeci și opt de ani, care scria inevitabile poezii sentij mentale, făcuse parte din guvernământ, ba chiar ca membru al Camerei Deputaților, și visa să plece la New York. Avea o mutră proaspătă și copilăroasă, ușor bosumflată. Lui Kate îi plăcea. Era în stare să râdă cu poftă sinceră, tinerească și nu părea deloc prost.

Atâta timp cât nu era vorba de preocuparea lui maniacă pentru politică. Atunci devenea automat ca o cursă de șoareci. Și plicticos.

— A, nu! Exclamă Kate în fața caricaturilor.! Prea sunt urâte. Își zădărnicesc propriile scopuri. 1

— Dar sunt intenționat urâte, protestă tânărul Garcia. Trebuie să fie urâte, nu? Pentru că și capi-1 talismul e urât, și Mammon e urât, și preotul care-și întinde mâinile ca să înhațe banii sărmanilor indieni e urât, nu?

Râse cam neplăcut.

— Caricaturile sunt prea ostentative, comentă! Kate. Sunt ca niște înjurături vulgare, asta nu-u artă.

— Imaginea asta, de pildă, nu-i adevărată?! Întrebă Garcia arătând spre reprezentarea unei femei grase, într-o rochie scurtă și strimță, cu șolduri și! Sâni ca niște protuberante, călcând peste fețele oame-1 nilor săraci.

— Așa arată, nu?

— Cine arată așa? Întrebă Kate. Mă irită. Uil anume echilibru trebuie păstrat.

— În Mexic, nu! Răspunse tânărul, iar obrazii bucălați i se înroșiră. În Mexic nu se poate păstra un echilibru, pentru că lucrurile stau atât de rău. În alte țări, da, probabil că puteți fi echilibrați, pentru că lucrurile nu sunt atât de rele ca la noi. Dar aici totul e atât de rău, încât nu mai poți fi uman. Trebuie să fii mexican. Trebuie să fii mai mult mexican decât uman, nu-i așa? N-ai încotro. Trebuie să-i urăști pe capitaliști, în Mexic trebuie să-i urăști, altfel nimeni nu ar putea trăi. N-am putea trăi. Dacă ești mexican nu poți fi uman, e imposibil. Trebuie să fii sau socialist mexican, sau capitalist mexican, și să urăști. Ce altceva poți face? Urâm capitalismul pentru că ruinează țara și poporul. Trebuie să-1 urâm.

— Dar, întrebă Kate, cum stați cu cele douăsprezece milioane de pauperi - majoritatea indieni -despre care vorbește Montes? Orice-ați face, nu le puteți asigura un nivel de trai normal. Și ei nici nu înțeleg măcar cuvintele capitalism și socialism. Ei sunt adevăratul Mexic, și nimeni nici nu se uită măcar la ei, decât doar ca să-i transforme într-un cazus belii1. Din punct de vedere uman, nici nu există pentru voi.

— Nu pot exista din punct de vedere uman, sunt mult prea ignoranți, strigă Garcia. Dar dacă i-am putea ucide pe toți capitaliștii, atunci...

— Atunci s-ar găsi cineva care să văucidă pe voi, răspunse Kate. Nu, nu-mi place. Nu voi sunteți Mexicul. Nici măcar nu sunteți mexicani adevărați. Sunteți pe jumătate spanioli, cu capetele împuiate de idei anarhice europene, și nu urmăriți decât să yă impuneți ideile voastre, nimic altceva. Nu aveți m voi glanda compasiunii. Nu sunteți ceea ce ar trebui să fiți.

Tânărul o asculta cu ochi mari, rotunzi și fața oucălată i se îngălbenise. În cele din urmă, înălță din umeri și își desfăcu brațele, într-un gest pseudo-medi-teranean.

Pricină de război (lat.).

— Mă rog! Se poate să fie așa! Spuse el cu oarecare frivolitate ironică. Poate că dumneavoastră știți totul. Se poate! De obicei, străinii știu totul despre Mexic.

Își termină fraza cu un râs chicotit.

— Eu știu ce simt, răspunse Kate. Și mai știu că vreau un taxi și că vreau să mă întorc la hotel. Nu vreau să mai văd picturi stupide și urâte.

Se întoarse la hotel, spumegând din nou de furie. Se mira singură de starea ei de nervi. De obicei era bine dispusă și liniștită. Dar ceva din țara asta o irita și îi crea asemenea accese de furie, încât își pierdea capul. O furie arzătoare, virulentă.

Și poate că, își spuse ea, mexicanii albi sau pe jumătate albi sufereau o curioasă reacție în sângele lor, care-i făcea să se găsească tot timpul într-o stare de furie și de irascibilitate înfrânate; și trebuiau să găsească o supapă pentru asemenea sentimente. Erau nevoiți să-și ducă viața într-un complicat joc al frustrărilor, frustrarea vieții în fluxul și refluxul ei.

Poate că însuși pământul exala ceva, sau dragonul din măruntaiele pământului, un soi de efluviu sau o vibrație care se ciocneau de însăși alcătuirea sângelui și a nervilor din ființa umană. Poate că era o emanație a vulcanilor. Sau poate că se degaja direct din rezistența întunecată și tăcută, ca un. Șarpe, a acestor mase de oameni greoi, în vinele cărora curgea, în cea mai mare parte, sângele bătrân, lent, potrivit al vechilor indieni.

Cine știe? Dar exista ceva, și ceva foarte puternic Kate se întinse pe pat și reflectă asupra furiei e organice. Oare nu era nimic de făcut?

Dar tânărul Garcia era într-adevăr foarte drăguț. După-masă veni s-o viziteze și îi trimise su cartea lui de vizită. Kate, regretându-și ieșirea făt de el, îl primi cam în silă.

— Am venit, începu tânărul pe un ton de demni tate ușor rigidă, de parcă ar fi fost un ambasado într-o misiune, am venit să vă spun că, de fapt, ni mie nu-mi plac caricaturile acelea. Nici mie nu-mi plac. Și nu-mi place ca tinerii - fetele și băieții, nu-i așa?

— Să le aibă tot timpul sub ochi. Nici mie nu-mi place. Dar, în același timp, cred că aici, în Mexic, nu avem de ales. Oamenii sunt foarte răi, foarte hrăpăreți, nu?

— Singurul lucru pe care-l urmăresc e să adune cât mai mulți bani și nu le pasă de ceilalți. Așa încât trebuie să-i urâm. Da, trebuie. Dar caricaturile nu-mi plac nici mie.

Își ținea pălăria cu ambele mâini și umerii îi tresăltau în încleștarea dintre sentimentele care-l munceau.

Brusc, Kate izbucni în râs, și atunci începu și el să râdă, dar cu oarecare tristețe și fâstâceală.

— E foarte drăguț din partea dumitale că ai venit să-mi spui toate astea, exclamă ea cu căldură.

— Nu, nu e drăguț, răspuse el încruntându-se. Dar nu știu ce să fac. Poate că dumneavoastră gândiți despre mine că sunt. Altfel. Că nu sunt așa cum sunt. Și nu vreau să gândiți așa.

Tânărul roși, părând foarte stingherit. Sinceritatea lui avea o notă curioasă, naivă, dacă era într-adevăr sincer. Pe de altă parte, dacă voise să joace un rol sofisticat, l-ar fi jucat mai bine. Față de Kate însă dorea să fie sincer.

— Într-adevăr, știu că și dumneata simți, din multe puncte de vedere, ceea ce simt și eu, continuă Kate, râzând. Știu că te prefaci numai a fi dur și necruțător.

— Nu, răspuse el cu tărie, privirea devenindu-i solemnă și tăioasă. Sunt dur și necruțător. Îi urăsc într-adevăr pe oamenii aceia care nu fac decât să ia totul din Mexic – banii și totul! Își întinse mâinile într-un gest categoric. Îi urăsc pentru că trebuie să-i urăsc – nu-i așa? Pe de altă parte însă, îmi pare rău că trebuie să urăsc atât de mult. Da, cred că îmi pare rău. Așa cred.

Își uni sprâncenele într-o expresie de intensă simțire. Pe fața lui tinerească, proaspătă, buclălată se instalase o încruntare de ură și resentiment – tot atât de sinceră.

Kate își putea da seama că nu-i părea într-adevăr rău. Era vorba doar de două stări sufletești antagonice, cea firească, blajină, sensibilă și cea de ură și de resentimente amare, care alternau în el ca soarele și umbra pe o zi noroasă, succedându-se inevitabil. Lîmpede la el era simplitatea, în pofida complexității sentimentelor, ca și faptul că resentimentele lui nu aveau nimic personal, se plasau dincolo de persoane, chiar dincolo de el însuși.

Leșiră împreună să ia un ceai în oraș și, în absent ei, fu căutată de Don Ramon, care își lăsă cărțile de vizită, cu colțul îndoit, precum și o invitație 1 cină pentru ea și pentru Owen. Cărțile acelea de vizită cu colțul îndoit aveau o corectitudine pro tocolară de modă veche.

Răsfoind ziarul, Kate își opri privirile pe un articol ciudat. Citea spaniola fără prea mari difi cultăți. Nu reușea să-o vorbească, pentru că mereu îi veneau pe buze cuvinte italienești și se crea brambureală. Citea de obicei în Excelsior sau în Universal pagina de știri în limba engleză – atunci când exista. După aceea răsfoia paginile în spaniolă, în căutarea unor lucruri menite să-i star nească interesul.

Articolușul de acum era inserat printre înfor mațiile în limba spaniolă și purta titlul: „Zei Anti chității se reîntorc în Mexic”.

Se arăta că în satul Sayula, din Jalisco, pe mal lacului Sayula, se iscaseră unele frământări, din cauza unui incident mai mult sau mai puțin comic petrecut cu o zi în urmă pe la ora prânzului. Femeii care locuiesc în căsuțele de pe mal pot fi văzute dimineață de dimineață, curând după răsăritul soarelui, coborând la apă, cu boccele mari în mână. S-așază în genunchi pe stânci sau pe bolovani, în grupuri mici, ca un cârd de păsări de apă, și spăl rufe în undele line ale lacului, oprindu-se din această îndeletnicire ori de câte ori o veche canoe plutește pe lângă ele cu câte o singură pânză larg desfășurată. Decorul și scena s-au schimbat foarte puțin din vremurile lui Montezuma și până acum, adică din acele timpuri când băștinașii venerau spiritul apelor și aruncau în ele mici reproduceri de idoli din lut ars, pe care lacul le restituie uneori urmașilor vechilor idolatri, pentru a menține treze unele practici care, oricum, nu au fost cu totul date uitării.

Când soarele fierbinte se ridică pe cer, femeile întind rufe pe nisipul sau pe prundișul de pe țărm și se retrag în umbra sălciilor grațioase, care își păstrează verdele proaspăt chiar și pe parcursul anotimpului cel mai uscat al anului. Și, cu o zi înainte, în vreme ce se odihneau după spălat, grupul de femei umile și superstițioase au văzut, înmărmurite, un bărbat impunător înălțându-se gol din apele lacului și îndreptându-se spre țărm. Fața lui, au povestit ele mai târziu, era smeadă și împodobită de o barbă, dar trupul îi strălucea ca aurul.

Ca și cum nici n-ar fi observat ochii numeroși care-l urmăreau, bărbatul a înaintat liniștit și maiestuos până la mal. Acolo s-a oprit un moment și, alegând din ochi o pereche de pantaloni de pânză din aceia purtați de țărani la câmp, care se uscau la soare, s-a aplecat și i-a îmbrăcat, acoperindu-și goliciunea.

Femeia care văzu cum pantalonii soțului ei îi sunt furați chiar de sub ochi se ridică și începu să strige la străin, chemându-le și pe celelalte femei în ajutor. Dar străinul își întoarse spre ea fața întunecată și îi spuse pe un glas liniștit:

— De ce strigi? Potolește-te! Pantalonii îți vor fi înapoiți. Zeii noștri sunt pregătiți să se reîntoarcă la voi. Quetzalcoatl și Tlaloc, vechii voștri zei, au de gând să revină. Fii liniștită, ca să nu te găsească zeii plângând și văicărindu-te. M-am înălțat din lac pentru a vă vesti că zeii se întorc în Mexic, că sunt gata să revină la vechea lor vatră.

Ușor domolită de această vorbire, femeia păgu-prtă se supuse și nu mai scoase o vorbă. Străinul își însuși și o cămașă de pânză, pe care o îmbrăcă; după aceea se făcu nevăzut.

După un timp, femeile acelea simple își adunară curajul de a se întoarce la bordeiele lor amărâte. Și astfel povestea ajunsese la urechile polițiștilor, care porniră pe dată în urmărirea hoțului.

Întâmplarea însă nu s-a încheiat aici. Pe la asfințit, când soțul sărmanei femei prădate se întorcea; de la câmp, apropiindu-se de porțile satului, fără să se gândească, desigur, la altceva decât la odihnă și la mâncarea de seară, un bărbat înveșmântat într-un serape1 negru se apropie de el, desprinzându-se din umbra unui zid dărăpănat, și-l întrebă: „Ți-e teamă

să vii cu mine?”. Țăranul, un om curajos, îi răspunde fără zăbavă: „Nu, Senor!”. Și îl urmă pe necunoscut pe după zidul dărăpănat și prin tufișurile unei grădini părăsite. Pătrunseră într-o încăpere întunecată sau o pivniță, unde ardea o singură luminiță ce dezvăluia o cadă mare de aur în care patru omuleți, mai scunzi decât copiii, turnau apă cu miresme dulci. Țăranul uimit auzi spunându-i-se să se spele și să se înveșmânteze în straie curate, pentru a se pregăti să întâmpine reîntoarcerea zeilor. Se așeză în cada de aur și se spală cu săpun parfu-j mat, în timp ce piticii turnau apă asupra-i., ficeasta, îi spuseră ei, este baia lui Quetzalcoatl. Baia de foc urmează să vină., Apoi i-au dat straie curate din pânză albă, o pălărie nouă brodată cu stele și sandale cu curele din piele albă. Și, pe lângă acestea, i-au dat și o pătură nouă, albă cu dungi albastre și negre și cu flori în formă de stea la mijloc, precum și două monede de argint. J'leacă, i se spuse. Și când vei fi întrebat de unde ai pătura, răspunde că Quetzalcoatl a întinerit iarăși.” Bietul om se întoarse acasă înfricoșat ca nu cumva poliția să-l aresteze pentru furt.

„Satul e în plină fierbere, arăta ziarul, iar Don Ramon Carrasco, eminentul nostru istoric și arhe-j olog, a cărui hacienda² se găsește în vecinătatea

1. Pătură, de obicei viu colorată, pe care o poartă pi umeri țăranii din America Latină.

2. Fermă, plantație, pe care se găsește de obicei și i casă mare, uneori un conac (sp.).

Lacului, și-a făcut cunoscută intenția de a se deplasa cât mai curând cu putință la locul cu pricina, pentru a cerceta originea acestei noi legende. Intre timp, poliția urmărește cu atenție desfășurarea evenimentelor, fără să ia, pentru moment, vreo măsură. Adevărat este că asemenea mici fantezii creează o plăcută diversiune de la șirul de crime, banditisme și injurii, pe care e de datoria noastră să le raportăm.”

Kate se întrebă ce-o fi stând în spatele acestei povești; dacă era și altceva decât o simplă născocire. Și totuși, o lumină cu totul deosebită părea să se răsfrângă din chiar cuvintele anostului articol de ziar.

Dorea să plece la Sayula. Dorea să vadă lacul cel mare în care trăiseră cândva zeii și de unde erau așteptați să reapară. Printre toate amărăciunile cu care Mexicul îi înnegura spiritul, se strecurase acum o ciudată rază de mister și de miracol, aproape ca o speranță. Strania irizare întunecată a unei minuni, a unei magii.

Și numele Quetzalcoatl o fascina. Citise despre acest zeu. Quetzal este denumirea unei păsări care trăiește la mari înălțimi, în cețurile munților tropicali, și a cărei coadă are un penaj frumos, prețios pentru azteci. Coatl este un șarpe. Deci Quetzalcoatl înseamnă Șarpele cu Pene, atât de hidos reprezentat în statuia colțoasă, penată, contorsionată de la Muzeul Național.

Dar, din câte își amintea ea vag, Quetzalcoatl fusese un fel de zeu cu fața frumoasă și cu barbă; vintul era suflarea lui, iar ochii lui vedeau fără a fi yazuți, ca stelele în timpul zilei. Ochi care pândesc ^dâratul vântului, ca stelele dincolo de albastrul cerului de zi. Și Quetzalcoatl a trebuit să părăsească Mexicul pentru a se cufunda din nou în adâncă baie a vieții. Era

împovărat de ani. Și plecase către răsărit, poate că se afundase în mare sau P°ate că plutise spre ceruri, ca un meteor, din piscul vulcanului Orizaba: se întorsese pe tărâmurile lui, ca un păun care se înfoaie în noapte sau ca pasărea Paradisului, coada scânteindu-i asemenea dârei lăsate de un meteor. Quetzalcoat! Cine știe ce însemnase el pentru aztecii morți sau pentru indienii bătrâni care-1 cunoscuseră înainte ca aztecii să-și fi ridicat zeitatea pe soclul groazei și al răzbunării?

O învălmășeală de sensuri contradictorii, Quetzalcoat! Și de ce nu? Spiritul irlandez al lui Kate era sătul de sensurile bine definite și de un zeu cu o semnificație fixă. Zeii trebuie să fie iridis-centți, asemenea curcubeului după furtună. Omul creează zeul după chipul și asemănarea sa și zeii îmbătrânesc o dată cu oamenii care i-au creat. Dar furtunile continuă să clatine cerurile și conceptul-zeității se cutremură mânios sus, deasupra capetelor noastre. Zeii mor o dată cu oamenii care i-au făurit.! Dar conceptul-zeității mugește de-a pururi, ase-1 menea mării, cu un vuiet prea puternic pentru a putea fi auzit. Asemenea mării zbuciumate de furi tună, care se izbește de stâncile oamenilor vii, înăspriți, măcinându-le fărâma cu fărâma. Sau ca mările^ din licăritoarea, eterica plasmă a lumii, ce scaldă picioarele și genunchii oamenilor precum seva pământului scaldă rădăcinile copacilor. Omule, trebuie să renaști! Până și zeii trebuie să renască. Trebuie săi renaștem împreună!

În felul ei vag, feminin, Kate înțelegea același imperativ. Ea își trăise viața. Își avusese amantii ei, cei doi soți ai ei. Își avea copiii ei. Pe Joachim Leslie, soțul ei mort, îl iubise cu toată dragostea și care o femeie o poate dăruia unui bărbat: adică până la granițele iubirii umane. Și pe urmă își dăduse seama că iubirea umană are limitele ei, dar că există și un dincolo. Și Joachim fiind mort, spiritul ei, vrând-nevrând, depășise granița. Acum nu mai iubea iubirea în sine. Nu mai jinduia după iubirea unui bărbat, nici măcar după iubirea copiilor ei Joachim trecuse într-o eternitate a morții, iar ea trecuse o dată cu el într-o anumită eternitate a vieții. În care jindul după tovarășie și compasiune și iubire umană o părăsise. Li luase locul ceva infinit de intangibil, dar infinit de binecuvântat: o liniște care depășea puterea de înțelegere.

Dar, în același timp, avea loc o bătălie înverșunată între ea și lucrurile pe care Owen le numea viață: ca, de pildă, luptele cu tauri, ceaiurile în societate sau distracțiile de felul artelor în aspectele lor moderne, de efuziune a urii. Acel element puternic și degenerat care se numea viață și care-și înfășură în jurul ei unul sau altul dintre tentaculele sale!

Și atunci încerca să evadeze în singurătatea ei pură, în acel aflux de seninătate și pace, de o fragilitate ca de floare, care depășea puterea de înțelegere. Se evapora numai dacă te gândeai la el, atât era de gingaș, de evanescent. Și totuși, unica ei realitate.

Trebuie să renaști! Din însăși încleștarea cu caracatița vieții, cu dragonul existenței incomplete sau degenerate, trebuie să extragi această dulce floare a ființei tale, pe care cea mai vagă atingere o anihilează.

Nu, ea nu mai avea nevoie de iubire, de senzații, de ceva care să-i umple existența. Avea patruzeci de ani și floarea sufletului ei se deschidea în

acei neasemuiți, târzi zori ai maturității. Mai presus de orice, trebuia să se cruțe de contactele lumești. Dorea în jurul ei numai tăcerea altor suflete care dăduseră în floare, plutind subtil ca un parfum. Prezența a ceea ce rămâne pe vecie negrăit.

Și, în hidoșenia și paroxismul zăngănelilor morții care se cheamă Mexic, gândea că izbutește să dis-cearnă acest lucru în ochii negri ai indienilor. Simțea că și Don Ramon și Don Cipriano auziseră acea chemare fără sunet, răzbind prin toată larma odioasă din jur.

Poate că această nevoie o adusesse în Mexic: departe de Anglia și de mama ei, departe de copii, departe de orice. Nevoia de a fi singură cu floarea deschisă a sufletului ei, în acea tăcere delicată, Pună de armonie care se găsește în miezul lucrurilor.

Lucrul numit „Viață” nu-i decât o greșeală pe l care am comis-o în mintea noastră. Și de ce să l perseverezi într-o greșeală?

Owen era greșeala întruchipată; la fel și Villiers; l la fel și acest Mexico City.

Kate voia să iasă la aer, să se descâlcească din] propriile-i gânduri.

Făgăduiseră să meargă în acea seară la cină la l Don Ramon. Soția acestuia era plecată în Statele Unite la cei doi fii ai lor, dintre care unul, ce urma o școală în California, se îmbolnăvisese, nu prea grav. Mătușa lui Don Ramon urma să îndeplinească oficiile de gazdă.

Casa lui se găsea în afara orașului, la Tlalpam. Era luna mai, vreme călduroasă, iar ploile încă nu începuseră. Rafala din după-amiaza luptei cu tauri fusese un accident.

— Mă întreb, spuse Owen, dacă ar trebui să îmbrac un costum de seară. Adevărul e că mă simt umilit ori de câte ori mă maschez în haine pretențioase.

— Atunci nu te masca! Răspunse Kate pe care o enervau încercările lui Owen de a da cu piciorul spinilor mărunți ai convențiilor sociale și, în schimbi înghițea cu delicii întregul porc spinos.

Ea coborî într-o rochie simplă, cu partea de sua din catifea neagră și fusta largă, dintr-un brocara fin, verde-argintat, galben și negru. Își pusese și un colier lung din jad și cristal.

Kate avea darul de a arăta ca o zeiță osianicăj forța ei feminină și finețea strălucind parcă din însuși materialul rochiei. Dar nu părea niciodată „dichisită”.

— Vai de mine, tu te-ai pus la patru ace, strigi Owen exasperat, trăgându-se de gulerul moale al cămășii. Și umerii decoltați!

Porniră spre suburbia îndepărtată cu tramvaiul! Care seara circula foarte repede; deasupra capei telor scânteiau stele mari, clare, ce cădeau sau atâtl nau cu o oarecare sclipire de amenințare. In Tlalpan] plutea parfumul greu al florilor de noapte, învăluite într-o întunecime compactă, în care licăreau câteva luciri intermitente de licurici. Mereu aceeași chemare grea a parfumurilor florilor tropicale. Lui Kate i se părea că se amestecă în ele un iz de sânge sau de sudoare.

Era o noapte foarte caldă. Sunară la porțile de fier de la intrare, câinii lătrară și un mozo1 le deschise cu precauție, închizând grăbit porțile de îndată ce pășiră pe aleea întunecată de sub copaci.

Don Ramon purta un frac alb; Don Cipriano de asemenea. Dar mai erau și alți musafiri, tânărul Garcia, un alt tânăr palid, care se numea Mirabal, și un domn mai în vârstă, cu cravată neagră, care răspundea la numele de Toussaint. Singura doamnă în afară de ea era Dona Isabel, mătușa lui Don Ramon. Purta o rochie de dantelă neagră cu guler înalt, câteva șiraguri de perle și avea un aer timid, speriat, absent, ca de călugăriță, în fața tuturor acestor bărbați. Față de Kate însă era foarte amabilă, tandră, vorbind engleza cu o voce plângăcioasă, ofilită. Dineul constituia un calvar îmbinat cu un ritual pentru acest suflet monahal, bătrânicos.

Dar foarte curând deveni clar că bătrâna tremura de o bucurie amestecată cu spaimă. Îl venera pe Ramon, cu o adorație oarbă, de călugăriță. Era evident că nici măcar nu auzea lucrurile care se vorbeau. Cuvintele alunecau pe suprafața conștiinței ei, fără să o pătrundă.

Dedesubtul suprafeței, nu exista decât tremurul călugăriței în prezența atâtor bărbați și emoția sacră de a se afla în fața lui Don Ramon, în chip de gazdă.

Casa era o vilă spațioasă, discret și simplu mobilată, cu un gust natural.

— Locuiți tot timpul aici? Îl întrebă Kate pe „n Ramon. Niciodată la hacienda?

— De unde știți că am o hacienda?

*! Servitor (sp.).

— Am citit în ziar - e lângă Sayula.

— Ah! Răspunse el, zeflemisind-o din ochi. Ații aflat despre reîntoarcerea zeilor din Antichitate?

— Da. Nu credeți că e interesant?

— Ba așa cred.

— Îmi place cuvântul Quetzalcoatl.

— Cuvântul! Repetă el.

Tot timpul s-ar fi zis că o tachina din priviri,

— Ce părere aveți, doamnă Leslie, strigă tânărul palid, Mirabal, într-o engleză cu o rezonanță ciudată și cu accent franțuzesc. Nu credeți că ar fi minunat dacă zeii s-ar reîntoarce în Mexic? Proprii noștri zei?

Părea să-i aștepte răspunsul cu intensă nerăb-j dare, ținându-și lingura de supă suspendată la jumătate de drum și ochii albaștri fixați pe fața lui Kate.

Aceasta păru să nu fi înțeleș bine.

— Nu vă referiți la ororile alea aztece? Întreba ea.

— Ororile aztece! Ororile aztece! Poate că până la urmă nu sunt chiar atât de oribile. Dar chiai dacă ar fi fost, aceasta s-ar fi datorat faptului că aztecii erau legați de mâini și de picioare. Se aflaa într-un cul-de-sacl de unde nu puteau vedea altceva decât moartea. Nu sunteți de aceeași părere?

— Nu cunosc îndeajuns situația lor.

— Nimeni nu cunoaște mai mult. Dar dacă vi place cuvântul Quetzalcoatl, nu credeți că ar fi minul nat dacă s-ar reîntoarce? Ah, numele zeilor! Ni găsiți că numele sunt ca niște semințe, pline de o magie neexplorată? Huitzilopochtli!

— Ce minunat! Și Tlaloc! Ah! Le iubesc! Le repet mereu și mereu Itzapapalotl - Fluturile Obsidian. Itzapapalotl și Rostiți-1 și veți vedea că vă face bine la suflel Itzapapalotl! Tezcatlipoca! Erau bătrâni când au venit spaniolii și aveau nevoie de o nouă baie în vieții. Dar acum, reîmbăiați în tinerețe, cât de minul nați trebuie să fie! Gândiți-vă la le'hova! lehovc\par

1. Fundătură, impas (fr.). 80

Gândiți-vă la Isus Hristos. Cât de subțiratic și de sărăcicioase sunt aceste nume! Chiar Jesiis Cristo! Sunt nume moarte, toată viața din ele a secăt. Ah, ar fi timpul ca Isus să se întoarcă la lăcașul de moarte al zeilor, să se îmbăieze îndelung și să reîn-tinerească. E un tânăr zeu foarte, foarte bătrân, nu credeți?

O privi lung pe Kate, apoi își scufundă lingura în farfuria cu supă.

Ochii lui Kate se dilată de uimire în fața acestui torent de vorbe ale tânărului Mirabal. După aceea răs.

— Cred că-i puțin cam copleșitor, spuse ea, pe un ton neutru.

— Ah! Da! Exact! Exact! Dar ce bine e să te simți copleșit! Ce minunat ar fi dacă m-ar copleși ceva și pe mine! Ah, ce bine mi-ar părea!

Ultimul cuvânt fu rostit cu o rezonanță pur franțuzească și tânărul își lăsă din nou lingura în farfuria cu supă. Era zvelt și palid, dar părea să ardă de o energie intensă, nebunească.

— Vedeți, interveni tânărul Garcia, ridicându-și spre Kate ochii rotunzi, de un negru luminos, într-un fel pe jumătate agresiv, pe jumătate sfios, trebuie să facem ceva pentru Mexic. Dacă nu facem nimic, va dispărea, nu? Afirmați că nu vă place socialismul. Nici mie nu-mi place. Dar dacă n-avem altceva, trebuie să acceptăm socialismul. În lipsă de ceva mai bun. Dar poate că există și ceva mai bun.

— Dar de ce să dispară Mexicul? Se miră Kate. Doar sunt atât de mulți copii pretutindeni în Mexic.

— Da. Dar la ultimul recensământ al lui Porfirio Jjaz, rezultatul a fost de șaptesprezece milioane de locuitori. Și la recensământul de anul trecut au leșit doar treisprezece milioane. Poate că numărătoarea nu a fost foarte exactă. Dar dacă într-un astinip de douăzeci de ani populația a scăzut cu Patru milioane, atunci până în șazeci de ani nu vor ^ai exista mexicani; numai străini, ei nu mor.

— Ah, dar cifrele sunt întotdeauna greșite! Exclamă Kate. Statisticile sunt înșelătoare.

— Poate că doi și cu doi nu fac patru, spuse Garcia. Nu știu dacă e așa. Dar ce știu sigur e că atunci când scazi doi din doi nu mai rămâne nimic.

— Credeți că s-ar putea ca Mexicul să dispară?! Îl întrebă Kate pe Don Ramon.

— Mă rog, s-ar putea. Să dispară devenind americanizat.

— A, îmi dau seama de pericolul americanizării, 1 sări Owen. Asta ar fi groaznic. Aproape că-i mai bine să dispară.

Owen era atât de american, încât invariabil debita asemenea lucruri.

— Dar mexicanii arată foarte viguroși, interveni! Iarși Kate.

— Sunt viguroși doar ca să poată căra poveri! Foarte grele, răspuse Don Ramon. Dar mor foarte! Repede. Mănâncă tot ce nu trebuie, beau tot ce nu trebuie și nu au nimic împotriva să moară. Au copii! Mulți și își iubesc copiii. Când le moare însă un! Copil, părinții spun: „Ah, va fi un angelito!”.

AșâB încât se veselesc și au impresia că li s-a făcut uni hatâr. Uneori am senzația că se bucură când le m” copiii. Și alteori cred că le-ar plăcea să transfere! Mexicul en bloc în paradis – sau în ceea ce se găsește dincolo de zidurile morții. Oricum, își spun ei, acolo o să fie mai bine.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Ce triști sunteți cu toții! Spuse Kate speriată. Dona Isabel dădea porunci grăbite servitorului]

— Cine cunoaște Mexicul dincolo de suprafață, nu poate fi decât trist, rosti Julio Toussaint pe ui] ton sentențios, pe deasupra cravatei sale negre.

— Știu eu? Îl contrazise Owen. Mie mi se parei dimpotrivă, o țară veselă. O țară de copii mariH poznași, iresponsabili. Sau de oameni care ar putetm fi veseli, dacă s-ar bucura de un tratament omenescB

1. Îngeraș (sp.).

Paca ar avea locuințe confortabile și simțul unei libertăți reale. Dacă ar ști că au controlul asupra propriilor lor vieți și a propriei lor patrii. Dar aflându-se în gheara unor străini, așa cum se întâmplă de sute de ani încoace, desigur că viața nu li se pare vrednică de a fi trăită. Firește că nu le mai pasă dacă trăiesc sau mor. Pentru că nu se simt liberi.

— Liberi pentru ce? Întrebă Toussaint.

— Pentru a face din Mexic țara lor. Pentru a nu mai fi atât de săraci și la discreția străinilor.

— Sunt la discreția a ceva mai rău decât străinii, reluă Toussaint. Dați-mi voie să vă explic. Sunt la discreția propriului lor fel de a fi. Așa stau lucrurile. Cincizeci la sută din populația Mexicului e alcătuită din indieni puri ori mai mult sau mai puțin puri. Din rest, un mic procent sunt străini sau spanioli. Și rămâne marea masă a celor ce conduc treburile, care au sânge amestecat, mai cu seamă un amestec de sânge indian și sânge spaniol. Aceștia sunt mexicanii, cei cu sânge amestecat. Iată-ne pe noi cei de la masa asta. Don Cipriano este indian pur. Don Ramon este aproape un spaniol pur, dar, după toate probabilitățile, are în vine și puțin din sângele indienilor Tlaxcalan. Señor Mirabal e un amestec de francezi și de spanioli. Señor Garcia are, precis, un amestec de sânge indian și spaniol. Eu însumi port în mine sânge francez, spaniol, austriac și indian. Foarte bine! Când se amestecă două feluri de sânge de aceeași rasă, rezultatul poate să iasă bun. Europeanii sunt o masă de arieni, rasa este aceeași. Dar când amesteci europeni cu indieni americani, înseamnă să combini două rase diferite și să produci metiși. Ei bine, metisul e o calamitate. De ce? Pentru că nu-i niciuna, nici alta, e divizat împotriva lui însuși. Sângele uneia dintre rase îi dictează un

anumit lucru, celălalt îi dictează altceva. E un nefericit, o calamitate pentru el însuși. Și fără de speranță.

Și acesta e Mexicul. Pentru mexicanii cu sânge amestecat nu mai e nici o speranță. Și atunci nu rămân decât două lucruri de făcut. Sau toți străinii și toți mexicanii să plece aiurea și să lase țara indienilor, indienilor pursânge. Dar în cazul ăsta se ridică o dificultate: cum îi mai poți distinge pe indienii pursânge după atâtea generații? Sau metișii ori mexicanii cu sânge amestecat, care se găsesc tot timpul în frunte, să continue a distruge țara, până când or să fie inundați de americanii din Statele Unite. Noi ne aflăm acum în situația în care se află California și New Mexico: potopiți de Marea Moartă a albilor.

Dar dați-mi voie să vă mai spun ceva. Sper că: cei aflați aci de față nu suntem puritani. Sper că pot afirma că totul depinde de momentul actului sexual. În momentul împerecherii fuzionează sau spiritul tatălui cu spiritul mamei, și atunci voi zămisli o nouă făptură cu suflet, sau nu fuzionează decât germenii procreației.

Gândiți-vă puțin. Cum au fost concepuți, de secole încoace, mexicanii ăștia cu sânge amestecata în ce spirit? Cum credeți că se producea momentul împerecherii? Dați-mi acest răspuns și atunci îmi veți fi expus rațiunea pentru care am pierdut orice speranță în ce privește Mexicul, rațiunea pentru care nu poate exista vreo speranță, până când se va autodistruge. În ce spirit s-au împerecheat bărbații spanioli, sau alți străini, cu femeile indiene? Ce fel de spirit era acela? Ce fel de împerechere? Și, în acest caz, la ce fel de progenituri vă așteptați?;

— Dar ce fel de spirit există între bărbații albi și femeile albe? Întrebă Kate.

— Cel puțin, răspunse didacticul Toussaint, sânul gele este omogen, așa încât continuitatea conștiinței se produce automat.

— Detest această producere automată a conștiinței nitești, ripostă Kate.

— Mă rog! Dar face ca viața să fie posibilă. Fără continuitatea conștiinței, nu ar exista decât haos și asta se întâmplă în cazul raselor amestecate. 1

— Și, pe de altă parte, urmă Kate, sunt convinsă că bărbații indieni își iubesc femeile. Bărbații par foarte virili și femeile par foarte plăcute și feminine.

— E posibil ca progeniturile indienilor să fie pursânge și să existe o continuitate a sângelui. Dar conștiința indienilor e potopită de apele stătute ale Mării Moarte a conștiinței albilor. Să luăm exemplul lui Benito Juarez, un indian pur. Și-a lăsat vechea-i conștiință inundată de noile idei ale albilor și de aici a tâșnit un munte de vorbărie goală, noi legi, noi constituții și tot restul. Dar asta-i ca o buruiană. Crește ca o buruiană la suprafață, seacă puterea solului indian de la bază și ajută la procesul de ruinare. Pentru Mexic, nu există nici o altă speranță decât un miracol.

— Ah! Exclamă Mirabal, agitându-și paharul cu vin. Nu-i minunat să știi că numai un miracol ne poate salva? Și când trebuie să producem miracolul?

Noii Noii Noi trebuie să făurim miracolul. Se lovi emfatic cu pumnul în piept. Da, socotesc că e minunat!

După care se întoarce la porția lui de curcan în sos negru.

— Uitați-vă la mexicani! Își începu Toussaint o nouă diatribă. Nu se sinchisesc de nimic. Mâncarea cu care se hrănesc e atât de ardeiată cu chile, încât le arde intestinele, perforându-le. Și nu-i deloc nutritivă. Trăiesc în locuințe de care s-ar rușina și un câine și zac în ele dârdâind de frig. Dar de făcut, nu fac nimic. Ar putea să-și încropească foarte ușor un culcuș din pănușe de porumb sau din alte frunze. Dar nu-1 fac. Nu fac nimic. Se înfășoară într-un serape subțire și se culcă pe o rogojină subțire direct pe pământ, fie că-i uscat sau jilav. Or, nopțile mexicane sunt reci. Și ei zac ca niște câini de pripas, de Parcă se culcă pentru ca să moară. Dar ce zic eu, ca niște câini? Câinii își caută un loc uscat, adăpostit, „e când mexicanii, nu. Oriunde, fără nimic, nimic! K teribil! Absolut teribil! Ai zice că vor să se pedepsească pentru faptul de a fi încă în viață.

— Atunci de ce fac atâția copii? Întrebă Kate.

— De ce? Din același motiv, pentru că nu le pasă. Nu se sinchisesc. Nu se sinchisesc de bani, nu se sinchisesc să facă ceva, nu se sinchisesc de nimic, nimic, nimic! Găsesc o plăcere în femei, așa cum găsesc în chile. Le place să simtă piperul roșu arzându-le intestinele și la fel le place și celălalt lucru, sexualitatea, care la rândul ei îi arde pe dinăuntru. Dar după momentul de plăcere, nu le mai pasă de nimic. Nu se sinchisesc nici cât negru sub unghie. Și asta e un lucru rău. Vă spun, scuzați-mă că repet, dar totul, absolut totul depinde de momentul împerecherii. În clipa aceea multe simțiri cunosc j un paroxism: speranța omului, onoarea, credința, încrederea, crezul lui în viață și în creație și în l divinitate, toate aceste lucruri ating un climax în momentul împerecherii. Și toate aceste lucruri se j transmit, prin continuitate, copilului. Credeți-mă, știu că e o idee fixă a mea, dar e adevărată. E absolut adevărată.

— Cred că e adevărată, răspunse Kate cu răceală.

— A, credeți! Atunci, bine! Uitați-vă la Mexic. l Singurii oameni conștienți sunt mețișii, oamenii cu j sânge amestecat, zămisliți în lăcomie carnală și în l brutalitate egoistă.

— Unii cred în amestecul de rase, spuse Kate.

— Ah! Cred, zău? Cine?

— Unii dintre cei pe care-i numiți dumneavoastră l oameni serioși. Pretind că mețișii sunt mai buni decât indienii.

— Mai buni! Bine! Indianul își are deznădejdea l sa. Momentul împerecherii este momentul deznădejzii lui supreme, când se zvârle în abisul disperării.

Sângele european, austriac, din Julio Toussaint, j sângele în care se ațâțase focul înțelegerii conștiente, se potoli brusc, lăsând ceea ce era mexican în el să se scufunde într-o apatie iremediabilă.

— E adevărat, interveni Mirabal, smulgându-se din apatia lui. Mexicanii care știu să simtă sej prostituează întotdeauna într-un fel sau altul, așa încât, până la urmă, nu pot să facă nimic. Iar indienii, la rândul lor, nu pot face

nimic, pentru că nu mai speră în nimic. Dar noaptea e întotdeauna mai întunecoasă înainte de ivirea zorilor. Trebuie să producem miracolul. Miracolul e superior până și momentului împerecherii.

Dădea impresia că se străduiește să vorbească printr-un efort de voință.

Cina se încheie în tăcere. În timpul schimburilor de replici sau al declarațiilor înflăcărute, slujitorii serviseră mâncărurile și vinurile. Dona Isabel, igno-rând cu desăvârșire tot ce se discuta, urmărea și dădea dispoziții servitorilor, cu îngrijorare nervoasă și cu emoție, mâinile încărcate de bijuterii vechi tremurându-i din pricina agitației. Don Rămân fusese tot timpul atent ca oaspeții să se simtă bine, ascultând totodată conversația. Ochii lui mari, căprui, erau inscrutabili, fața impasibilă. Dar când vorbea, își însoțea spusele de un râs ușor, ironic. Și totuși, în ochi îi ardea un foc mocnit, o lumină incomprehensibilă, dar neînduplecată.

Kate simțea prin toți porii că era confruntată cu bărbați. Bărbați care înfruntau nu moartea sau jertfa de sine, ci o soluție de existență. Pentru prima dată în viața ei simțea un fel de strângere de inimă, vecină cu teama, pricinuită de acești bărbați care treceau dincolo de cele știute de ea, dincolo de profunzimile ei.

Cipriano se uita în farfurie, genele-i scurte, curbate, de un negru intens ascunzându-i ochii negri; din când în când arunca o privire neagră, strălucitoare, fie celui care vorbea, fie lui Don Ramon, fie lui Kate. Trăsăturile feței îi erau neclintite, dar extrem de serioase, de o seriozitate care avea o notă copilărească în ea. Genele de tăciune i se ndicau însă atât de ciudat de pe ochi, cu o intensă virilitate inconștientă și, în timp ce mânca, mișcă-rile mâinii erau atât de curioase, repezi, ușoare -avind acea ușurință a gestului cu care ar fi împușcat sau ar fi împlântat un cuțit în trupul vreunui adversar - iar buzele-i vineții păreau atât de inconștient sălbatice pe când mesteca sau rostea câte o replică laconică, încât Kate simțea că i se oprește inima în loc. Avea în el ceva primitiv și intens, intensitatea și cruzimea semisălbaticului. Privindu-l, Kate reușea să înțeleagă fascinația exercitată de șarpe asupra imaginației aztece. Ceva lunecos, neîmplinit și totuși vital din acest om îți sugera că în vinele lui curge un sânge cu reflux lent, de reptilă. Da, asta era, sângele cu reflux lent al puternicelor reptile, al dragonului din Mexic.

Fără să-și dea seama, Kate se strângea în sine ori de câte ori ochii lui negri, mari, strălucitori se întorceau o clipă în direcția ei. Erau altceva decât ochii întunecați ai lui Don Ramon. Erau negri, negri ca nestematele la care nu te poți uita fără o senzație de teamă. Și fascinația ei era amestecată cu teamă. Se simțea ca o pasăre pândită de un șarpe.

Se mira aproape că Don Ramon nu se temea de el. Pentru că observase că, de obicei, când un indian se uită la un alb, amândoi se feresc, evită ca privirile să li se întâlnească. Lasă între ei un spațiu larg de teritoriu neutru. Dar Cipriano se uita la Ramon cu o ciudată intimitate, strălucitoare, fermă, parcă agresivă, care trăda însă, în același timp, o încredere aproape amenințătoare.

Kate își dădu seama că Ramon avea multe de înfruntat. Dar își păstra pe față o expresie surî-zătoare, derutantă și își lăsa în piept capul frumos, cu părul negru ușor argintat, de parcă și-ar fi ascuns chipul pe după un văl.

— Credeți că s-ar putea înfăptui acest miracol? Îl întrebă Kate.

— Miracolul e mereu prezent pentru omul care-și poate trece mâna prin el, ca să și-1 însușească, răspuse Ramon.

După ce terminară cina, ieșiră pe terasa care răspundea în grădină, unde lumina din casă cădea pe pomii înfloriți, pe tufele sumbre de yucca și pe trunchiurile ciudate, contorsionate ale dafinilor de India, creând un efect supranatural.

Cipriano se așeză lângă Kate și își aprinse o țigară.

— E un întuneric straniu, întunericul ăsta mexican, spuse ea.

— Vă place?

— Încă nu știu. Dar dumneavoastră?

— Da, foarte mult. Cred că cel mai mult îmi place ceasul când ziua scăpată și noaptea se furișează ca o ființă însuflețită. Atunci, parcă te simți mai liber, nu vi se pare? Ca florile care-și exală parfumul numai noaptea, iar peste zi sunt nemirositoare.

— Poate că nopțile de aici mă înspăimântă, râse Kate.

— Da. Și de ce nu? Miresmele florilor de noapte te pot înspăimântă, dar e o spaimă bună. O spaimă care face plăcere, nu găsiți?

— Spaima mă înspăimântă. Cipriano râse.

— Vorbiți o engleză atât de englezească, urmă Kate. Aproape toți mexicanii care vorbesc engleza o vorbesc cu accent american. Chiar și Don Ramon.

— Da. Don Ramon a studiat la Universitatea Columbia. Dar eu am fost trimis să învăț în Anglia, întâi la Londra, apoi la Oxford.

— Cineva v-a trimis?

— Nașul meu. Era englez, episcopul Severn, episcopul de Oaxaca. Ati auzit de el?

— Nu.

— Era un om foarte cunoscut. A murit abia acum zece ani. Era și foarte bogat, înainte de revoluție. Avea o hacienda mare în Oaxaca și un conac Cu o bibliotecă foarte frumoasă. Dar i s-a luat totul în timpul revoluției și i-au vândut lucrurile sau i e-au distrus. Desigur că nu și-au dat seama de valoarea lor.

— Și v-a adoptat?

— Da, într-un fel. Tatăl meu era unul dintre supraveghetorii de pe hacienda. Când eram copil, am venit într-o zi la tata, care discuta cu episcopul, ca să-i arăt ceva ce țineam în mâini - așa, în felul ăsta (își făcu palmele căuș). Eu nu-mi mai amintesc, dar mi s-a povestit. Eram mic - să fi avut trei sau patru ani. Și în mâini țineam un scorpion galben, unul mic, foarte veninos, nu?

Își înălță cupa mâinilor mici, fine, măslinii, de parcă ar fi vrut să-i arate lui Kate creatura.

— Mă rog, episcopul stătea de vorbă cu tata și a văzut primul ce aveam eu în mâini. Mi-a cerut pe dată să pun scorpionul în pălărie - în pălăria lui de episcop, nu? Firește că am făcut ce mi-a spus, am pus scorpionul în pălărie, așa încât nu m-a mușcat. Dacă m-ar fi înțepat, aș fi murit, fără îndoială. Dar eu nu știam, așa încât presupun că alacrănu nu era interesat. Episcopul era un om foarte bun, foarte inimos. Ținea la tatăl meu, așa încât mi-a devenit naș. S-a interesat tot timpul de mine, m-a trimis] întâi la școală aici, pe urmă în Anglia. Spera că o să mă fac preot. Spunea întotdeauna că singura speranță pentru Mexic ar fi să aibă preoți buni, dintra băștinași. Don Cipriano își încheie povestirea pe un ton trist.

— Și n-ați vrut să vă faceți preot?

— Nu, răspunse el cu amărăciune. Nu!

— Nici un moment?

— Nu. În Anglia totul era diferit față de Mexic] Până și Dumnezeu era diferit și Fecioara Maria] Erau atât de schimbați, încât am simțit că nu-i mai recunosc. Pe urmă am început să înțeleg mai bine] și, când am înțeles, mi-am pierdut credința. Înainte,] fusem convins că imaginile lui Isus și ale Fecioarei și ale sfinților rânduiesc toate treburile de pe lumel] Și lumea mi se părea atât de ciudată, nu? NU-IB1 puteam da seama că e rea, pentru că totul îmi apărea straniu și misterios pe când eram copil iii

1. Scorpionul (sp.).

Mexic. Abia în Anglia am aflat despre legile naturii și am învățat puțină știință. Și când am înțeles de ce răsare soarele și de ce apune și cum e alcătuită lumea în realitate, m-am simțit cu totul alt om.

— Și nașul dumneavoastră nu a fost decepționat?

— Poate că da, un pic. Dar m-a întrebat dacă n-aș prefera să mă fac militar și i-am răspuns că da. Pe urmă, când a izbucnit revoluția - aveam pe atunci douăzeci și doi de ani - a trebuit să mă întorc în Mexic.

— Țineți la nașul dumneavoastră?

— Da, foarte mult. Și cum revoluția i-a răsturnat viața, am simțit că trebuie să fac ceea ce dorea el. Dar eram conștient că adevăratul Mexic nu era Mexicul în care credea dânsul. Ci cu totul altul. Bătrânul era prea englez și prea blând ca să poată înțelege. În timpul revoluției, am încercat să fiu de partea celor care mi s-au părut mai buni. Așa încât, vedeți, am fost întotdeauna pe jumătate preot, pe jumătate ostaș.

— Și nu v-ați căsătorit niciodată?

— Nu. Nu m-am putut căsători pentru că simțeam tot timpul că nașul meu e prezent, or eu îi făgăduisem să fiu preot - lucruri de felul ăsta, înțelegeți. Când a murit, mi-a spus să-mi urmez întotdeauna îndemnurile conștiinței și să țin minte că Mexicul și toți indienii sunt în mâinile Domnului, și mi-a cerut să-i făgăduiesc că nu voi lua niciodată Partea celor ce sunt împotriva Domnului. Era bătrân când a murit, avea șaptezeci și cinci de ani.

Kate își dădea seama de influența personalității Puternice, chiar grandioase a bătrânului episcop asupra indianului impresionabil. Putea înțelege ciudata retragere în castitate, caracteristică poate sălbaticului. Și, în

același timp, simțea intensul jind ttiasculin, cuplat, poate, în pieptul bărbatului cu o ferocitate de mascul.

— Soțul dumneavoastră a fost James Joachim ^eslie, faimosul lider irlandez? Întrebă el, apoi adăugă: Nu v-au rămas copii de la el?

— Nu. Aș fi dorit mult un copil de la Joachim, dar nu a fost să fie. Am însă un fiu și o fiică din prima mea căsătorie. Primul meu soț a fost avocat și am divorțat de el pentru Joachim.

— V-a plăcut... Primul soț?

— Da, îmi plăcea. Dar niciodată nu i-am nutrit un sentiment profund. M-am măritat foarte tânără și el era mult mai în vârstă decât mine. Într-un fel, mi-era drag. Dar până când nu l-am întâlnit pe Joachim, nu am știut că poți simți pentru un bărbat și altceva, nu numai să-ți fie pur și simplu drag. Credeam că asta-i tot ce-ți poate inspira un bărbat - ție să-ți placă și el să te iubească. Mi-au trebuit ani de zile până să înțeleg că o femeie nu] poate iubi un bărbat care nu-i altceva decât un cetățean cumsecade, la locul lui. Când l-am întâlnit pe Joachim, mi-am dat seama că o femeie ca mine' poate iubi numai un bărbat care luptă ca să schimbe lumea, să o facă mai liberă, mai vie. Bărbați ca primul meu soț, care sunt oameni demni de încre-^ dere, dar care nu fac altceva decât să lase lumea să-și vadă de treburile, în același stadiu în care avtj găsit-o ei, te dezamăgesc teribil, cândva, pe undeva] Alături de ei te simți vândută. Totul nu-i decât un târg, totul devine meschin. O femeie care nu-i ui" om absolut banal nu poate iubi decât un bărbat care luptă pentru ceva ce depășește viața banală]

— Și soțul dumneavoastră a luptat pentru Irlanda.

— Da - pentru Irlanda și pentru ceva de care nu și-a dat niciodată seama pe deplin. Și-a ruinat sănătatea. Și când era pe patul de moarte, mi-J spus: „Kate, poate că te-am dezamăgit. Poate căj nu am izbutit într-adevăr să ajut Irlanda. Dar nil m-am putut ajuta nici pe mine. Am senzația ca te-am adus până în poarta vieții și te-am părăsii acolo. Kate, nu fi deziluzionată de viață din pricina mea. Eu, într-adevăr, nu am ajuns nicăieri. Nu ani ajuns la nimic. Simt că pe undeva am săvârșit o greșeală. Dar poate că atunci când voi fi mort, voi fi în stare să fac pentru tine mai mult decât am făcut cât am fost în viață. Spune-mi că n-ai să te simți niciodată dezamăgită”.

Urmă o pauză de tăcere. Amintirea omului pierdut o năpădise din nou, cu toată durerea ei.

— Și nu mă simt dezamăgită, continuă ea pe o voce care începuse să-i tremure. Dar l-am iubit. Și a fost cumplit că a trebuit să moară... Deși n-ar fi trebuit, n-ar fi trebuit!

Își îngropa fața în mâini și lacrimi amare începură să i se prelingă printre degete.

Cipriano rămase nemișcat ca o statuie. Dar din inima lui țâșnea acea tandrețe pățimașă, neagră și tălăzuitoare, de care sunt în stare indienii. Poate că avea să-i treacă, lăsându-l din nou indiferent și fatalist. Dar, oricum, pentru moment era învăluit într-un nor negru, aprig, de pățimașă tandrețe bărbătească. Se uita la mâinile albe și moi care acopereau fața lui Kate, la smaraldul mare, solitar, de pe degetul ei și se simțea copleșit de un soi de

reverență. Reverența, misterul, magia care-1 inundau în adolescență, când înghenunchea în fața figurii de copil a Sfintei Măria de la Soledad. Se afla și acum în prezența unei zeițe cu mâini albe, misterioasă, strălucind cu o lumină selenară și cu intensa putere a iubirii.

Curând, Kate își desprinsese mâinile de pe față și, cu capul în jos, începu să se scotocească după o batistă. Firește, nu avea. Cipriano îi întinse batista | ui frumos împăturită. O luă fără să spună un cuvânt, lși șterse fața de lacrimi și își suflă nasul.

— Vreau să mă duc să mă uit la flori, rosti ea cu vocea strangulată.

O zbughi în grădină, cu batista în mână. Don ^Priano se ridică și își trase scaunul la o parte, Pentru a-i face loc să treacă, apoi rămase un moment în picioare, privind în grădină, înainte de a se așeza uin nou și a-și aprinde o nouă țigară.

Capitolul IV.

A rămâne sau a nu rămâne.

Owen trebuia să se întoarcă în Statele Unite și o întrebă pe Kate dacă ea mai dorea să rămână în Mexic. Fapt care o puse în încurcătură. Nu era ușor pentru o femeie să se afle singură în țara asta. Dar își tocise aripile în efortul de a se smulge de acolo. Se simțea ca o pasăre în jurul căreia se încolăcise un șarpe. Mexicul era șarpele.

Curioasa influență a acestei țări care te trage la fund, te trage la fund! Auzise pe un bătrân american, ce trăise patruzeci de ani în republică, spunându-i lui Owen: „Nici un om înzestrat cu o puternică șiră a spinării morale nu trebuie să încerce să se stabilească în Mexic. Dacă o va face, se va dezagrega din punct de vedere moral și fizic; am văzut sute de tineri americani care s-au prăbușit”.

Te trage la fund. Asta-i ceea ce năzuiește Mexicul j să facă din tine; cu o stăruință lentă, de reptilă, te trage la fund. Îți împiedică spiritul să-și ia avânt. Te golește de simțul libertății avântate, neîmpiedicate.

— Nu există libertate totală, îl auzise pe Don | Rămân repetând cu vocea lui calmă, adâncă, primejdioasă. Nu există libertate totală. Cei mai mari eliberatori sunt, în general, sclavii unei idei. Cei mai liberi oameni sunt sclavii convențiilor și ai opiniilor publice sau, mai mult, sclavii mașinismului industrial. Nu există libertate totală. Nu facem decât să schimbăm un soi de dominație cu altul. Singurul lucru pe care-1 putem face este să ne alegem stăpânul. \pa — Dar asta înseamnă libertate - pentru marea] masă.

— Marea masă nu alege. E ademenită la o nouă] formă de servilism. Atâta tot. Și cade din lac în puți

— Și dumneavoastră... Dumneavoastră nu sunteți liber? Îl întrebă Kate.

— Eu? Răspunsese el râzând. Mi-am pierdut mult timp prefăcându-mă că aș fi. Am crezut că-mi pot urma propria cale. Până când mi-am dat seama că a-ți urma propria cale înseamnă să adulmeci în dreapta și în stânga, ca un câine care caută un os. Nu am găsit o cale nici spre propria-mi făptură.

Nimeni nu cunoaște calea către el însuși. Fiece om care urmează un drum este călăuzit de trei lucruri: de lăcomie - și eu clasific ambiția în categoria lăcomiei - sau de o idee sau de o inspirație.

— Eu gândeam că soțul meu era inspirat în ceea ce privește problema Irlandei, răspuse Kate cu îndoială.

— Și acum ce gândiți?

— Da! Poate că și-a turnat vinul bun într-un burduf vechi, putred, care nu mai ținea. Nu! Libertatea, așa cum o înțelegem noi, este un burduf putred, vechi. Nu mai poate păstra vinul inspirației sau al pasiunii.

— Și Mexicul! Reluase Don Ramon. Mexicul este o altă Irlandă. Ah, nimeni, nimeni nu poate fi propriul său stăpân. Dar dacă trebuie să slujesc, refuz să slujesc o idee care plesnește din toate încheieturile și lasă vinul să se scurgă. Vreau să slujesc zeul care mi-a dat bărbăția. Pentru un bărbat nu există altă libertate decât cea a zeului bărbăției sale. Mexicul liber e un tiran, și vechiul Mexic, colonial și ecleziastic, era alt soi de tiran. Când un om nu poate impune altceva decât propria-i voință -chiar dacă e vorba de bunăvoință - nu face decât să tiranizeze. Bolșevismul constituie un gen de tira-nie, iar capitalismul un altul; și libertatea înseamnă doar un schimb de lanțuri.

— Și atunci ce-i de făcut? Absolut nimic? Întrebuse Kate.

În ce privea voința ei, n-ar mai fi vrut să facă nimic. Prăbușească-se cerurile!

— În cele din urmă, te simți mânat îndărăt, departe, acolo unde-1 cauți pe Dumnezeu, răspunsese Ramon stingherit.

— Detest chestia asta cu căutarea-lui-Dumnezeu, cum detest și religiozitatea.

— Știu! Răspunsese el râzând. Și eu am suferit de așa-zisa-inevitabilă religiozitate.

— Și nu poți să-1 găsești într-adevăr pe Dumnezeu. Nu înseamnă decât un soi de sentimentalism, o reîntoarcere târâș la vechile cochilii găunoase.

— Nu! Replicase el calm. Nu-1 pot găsi pe Dumnezeu, în vechiul lui înțeles. Știu că ar fi un sentimentalism dacă aş pretinde așa ceva. Dar mi-e silă de omenire și de voința umană; până și de propria-mi voință. Mi-am dat seama că voința mea, oricât de inteligent aş fi, n-ar însemna decât o pacoste în plus pe fața pământului, din momentul în care aş încerca să mi-o impun. Și voințele altor oameni sunt și mai păcătoase.

— Oh! Nu-i așa că viața-i oribilă? Fiecare om încearcă tot timpul să-și impună propria-i voință l altor oameni și lui însuși - și aproape întotdeauna în mod prezumțios.

Ramon schițase o grimasă de repulsie.

— În ce mă privește, ăsta-i lucrul care-mi face silă de viață. La început, s-ar putea să fie amuzant; să-ți impui propria voință, rezistând tuturor voințelor pe care alții încearcă să ți le impună ție. Dar la un anumit punct, simt că mi se face greață, îmi simt până și sufletul îngrețoșat. Sufletul mi-e îngrețoșat și nu văd nimic în față decât moartea; doar dacă voi reuși să descopăr altceva.

Kate îl ascultase în tăcere. Drumul pe care-1 parcursese el îi era cunoscut, dar ea nu-1 urmase încă până la capăt. Deocamdată, încerca încă mândria propriei ei - da, propriei ei voințe.

— Ah, oamenii sunt respingători, spusese ea.

— Voința mea devine până la urmă și mai respin-j gătoare. Voința mea, în calitatea ei de propria mea voință, e și mai dezgustătoare pentru mine decât voințele celorlalți. Dacă sunt într-adevăr zeul propriului meu mecanism, trebuie sau să abdic, sau să mor de scârbă - de scârba de mine însumi.

— Ce amuzant! Comentase ea.

— E foarte nostim, replicase Ramon, sardonice.

— Și atunci? Îl întrebase ea privind-o cu o provocare răutăcioasă.

Îi răspunsese cu o privire lentă, în care strălucea un licăr ironic.

— Atunci, repetase el. Atunci... Întreb ce altceva există pe lume în afară de voința umană? Pentru că ideile și idealurile nu sunt decât instrumentele voinței umane și ale lăcomiei.

— Nu în întregime. S-ar putea să existe și idei dezinteresate.

— S-ar putea? Dacă nu e interesată lăcomia, atunci e interesată voința.

— Și de ce nu? Doar nu putem fi niște entități detașate.

— Mie îmi face graț - eu caut altceva.

— Și ce găsiți?

— Propria mea bărbăție.

— Ce înseamnă asta? Întrebase ea pe un ton batjocoritor.

— Dacă ați căuta și ați descoperi propria dumneavoastră feminitate, ați înțelege.

— Dar eu posed propria mea feminitate.

— Și atunci... Când îți descoperi propria bărbă-Plesau feminitate, continuase el zâmbind, atunci știi că nu-ți aparține și că nu poți face orice vrei cu ea. Pentru că nu provine din voința ta proprie, „rovine... Din miezul lucrurilor... Dincolo de mine, *n miezul lucrurilor, e Dumnezeu. A sădit în mine bărbăția și mi-a lăsat-o în păstrare. Nu am nimic altceva decât propria-mi bărbăție. Dumnezeu mi-a aruit-o și mai departe o mânuiesc eu.

Kate nu mai voise să-l asculte și schimbase subiectul discuției, întorcându-se la banalități.

Dar întrebarea imediată care i se punea era dacă să mai rămână în Mexic sau nu. Nu o preocupau procesele sufletești ale lui Don Ramon -j nici măcar ale ei. O preocupa viitorul imediat. Sa rămână în Mexic? Mexicul însemna oamenii cu fețe tucii în straie de pânză și pălării mari: țărani, peonii, pelados, indienii sau ce nume or mai fi având. Băștinașii.

Mexicanii cu fețe palide din capitală, politicieni, artiști, profesioniști, oameni de afaceri, nu o interesau. Nici acei hacendados sau proprietarii de ferme, cu pantalonii lor strânși pe pulpe și cu molatica lor senzualitate - victime palide ale propriei lor indisciplinemoționale. Pentru ea, Mexicul însemna masele de peoni tăcuți. Și se gândi iarăși la ei, la oamenii aceia tăcuți, cu spinările rigide, care-și mânușirurile de măgăruși de-a lungul drumurilor de țară, prin praful infinitei uscăciuni a Mexicului. Pe lângă zidurile păraginite, pe lângă casele păraginite, pe lângă haciendas păraginite, de-a lungul nesfârșitei pustietăți rămase în urma revoluțiilor; pe lângă vastele întinderi de agave, pe lângă cactușii uriași sau pe lângă îngrămădirile de aloecare giganticele lor rozete impertinente în vârf și frunzele ascuțite care acoperă

cu lamele lor de oțel mile și mile de pământ din Valea Mexicului; cultivate pentru prepararea acelei băuturi rău-miro-sitoare, pulque. Coastele Mediteranei au ciorchini de struguri negri, bătrâna Europă are berea din malț, China are opium din macii albi. Dar din țarina mexicană țâșnesc mănunchiuri de săbii negre fără luciu, monștri care nu înfloresc decât o singură dată, dar înalță spre cer un imens boboc nedesfoiat! Bobocul falie e tăiat, stors și din zeama lui se prepară pulque. Aqua miel! Pulque!

Dar tot e mai bun pulque decât rachiul albi arzător, distilat din agave: mescal, tequila; sau decât

1. Apă de miere. 98 oribilul rachiu din trestie de zahăr, aguardiente, care se prepară în ținuturile de jos.

Și mexicanii își pârlă stomacul cu aceste bestiale licori de foc și apoi își cauterizează rănilor cu ardeiatul chile. Înghit flăcările iadului ca să stingă alt foc.

Câmpuri înalte de grâu și porumb. Câmpuri și mai înalte, și mai strălucitoare de trestie de zahăr de un verde luminos. Și printre ele se strecoară eternul peon din Mexic, în straielile lui de pânză albă, cu fața smeadă, doar pe jumătate vizibilă, cu pantalonii largi, din pânză crudă fluturându-i în jurul gleznelor când merge sau suflecați peste picioarele frumoase, arămii.

Omul sălbatic, sumbru, mândru, din nord! Oamenii prea des degenerați din Valea Mexicului, cu capetele înălțându-se prin spărtura ponc/io-urilor! Oamenii voinici din Tascala, care vând înghețată, cornuri uriașe semiîndulcite sau turtă de miere. Indienii, mici, iuți, iuți ca păianjenii, de jos din Oaxaca! Băștinașii cu fețe ciudate, ca de chinezi, dinspre Vera Cruz! Fețele smolite și ochii mari, negri de pe coasta Sinaloa! Bărbații chipeși din Jalisco, purtând o pătură purpurie, îndoită pe umăr.

Erau multe triburi și vorbeau limbi diferite, mult mai străini între ei decât sunt francezii, englezii și germanii unii față de alții. Nu alcătuiau nici măcar nucleul unei națiuni; de aci naționalismul furibund al unora. Și nu erau nici măcar o rasă.

Și totuși sunt un popor. Există o anumită calitate indiană care penetrează totul. Fie că-i vorba de oamenii în salopete albastre și pălării cu boruri 'ate din Mexico City, sau de bărbații cu gambe frumos modelate în pantalonii strimți, sau de muncitorii agricoli în hainele lor fluturătoare din pânză, Cu toții au un misterios element comun. Mersul țanțos, cu trupul cabrat, genunchii mult înălțați și Pașii mici. Legănarea cochetă a pălăriilor uriașe. Umerii trași spre spate sub un serape ca o mantie regală. Și majoritatea bărbaților sunt frumoși, cu pielea arămie, de un bronz cald, netedă și vie, cu ținuta mândră a capetelor, cu părul negru lucios, ca un penaj sălbatic, bogat! Ochii lor negri, care te privesc cu mirare și care sunt lipsiți de un centru. Zâmbetul lor spontan, fermecător, când tu le zâm-bești mai întâi. Dar ochii rămân neschimbați.

Era însă necesar să-și amintească și de un mare număr de bărbați mai mărunți, cu înfățișări insignifiante, unii dintre ei scorțoși de jeg, care, când se furișau ca o pisică pe lângă tine, te priveau cu o ostilitate rece, înecată

parcă în mâl. Oameni veninoși, slabi, țepeni, reci și inanimați ca scorpionii și la fel de primejdioși.

Și fețele cu adevărat înfricoșătoare ale unor cre-f aturi din oraș, fețe umflate de otrăvitoarea tequila, cu ochi negri, încețoșați, rotindu-și privirile rele. Nicăieri nu mai întâlnești asemenea fețe care să reflecte răul pur, brut, fețe reci ca niște găngăni, cum apăreau în Mexico City.

Țara îi inspira un straniu sentiment de deznădejde și totodată de neînfricare. Iată un popor neînfrânt, opunând o rezistență eternă, care trăia fără speranță și fără să-i pese de nimic. Ba chiar vesel, râzând cu nepăsarea totalei lipse de preocupări.

Într-un fel, erau ca irlandezii ei, dar împinși mult mai departe. Și mai aveau o însușire de care irlandezii pretențioși și conștienți de sine rareori dau dovadă: în măruntaiele lor ardea câteodată un straniu foc de compasiune.

Și, în același timp, Kate se temea de ei. AveaUI să o tragă în jos, să o tragă în jos spre adâncurile tenebroase ale nimicniciei.

La fel și femeile. Cu fustele lor lungi și bogat” și cu picioarele desculțe, cu șalurile mari, albas-tre-închis, care se numesc rebozos, înfășurate în jurul capetelor mici, feminine și al umerilor, erau însăși întruchiparea supunerii sălbatice, a feminității primitive a lumii, care e atât de mișcătoare și atât de bizară. Femeile îngenuncheate într-o biserică întunecoasă, cu fețele ascunse de rebozo-JM albastru-închis, paloarea fustelor lungi, revărsate pe podea, capetele și umerii strâns înfășurați și trupurile legănându-se în extazul devoțiunii și al spaimei. O biserică ticsită de femei înfășurate, întunecate, prosternate în sălbatica, umila implorare a spaimei și a beatitudinii o umplea pe Kate de înduioșare și de repulsie. Se ghemuiau pe jos ca niște creaturi incomplet create.

Părul lor negru, moale, neîngrijit, pe care și-1 scărpinau de păduchi; capetele pruncilor cu ochi rotunzi, ivindu-se ca niște dovleci din șalurile ce înfășau umerii mamelor, gleznelor și labele picioarelor niciodată spălate, iarăși ca niște reptile strecurate pe sub fustele de pânză, lungi, înfoiate, murdare; și iarăși ochii negri ai femeilor pe jumătate create, ochi blânzi, chemători și lansând totuși o ciudată insolență! Aveau în ei ceva ce stătea la pândă, acolo unde ar fi trebuit să fie centrul ochiului de femeie: stătea la pândă ca un șarpe. Teama! Teama de a nu fi în stare să atingă creația deplină. Ineluctabila neîncredere și insolență pânditoare, insolența care sfidează o creație mai înaltă, insolența care te frapează în ochii unui șarpe.

Kate, ca femeie, era mai înfricoșată de femei decât de bărbați. Femeile erau mai mărunte și mai insidioase, bărbații erau mai mari și mai nepăsători. Dar în ochii fiecăruia, în acel centru necreat, pândeau răul și insolența.

Și uneori se întreba dacă America era într-adevăr marele continent al morții, acel uriaș NU! Care se opunea DA-ului european și asiatic, ba chiar și african. Să fi fost într-adevăr oala în care se contopeau rasele, în care oamenii din continentele creatoare erau retopiți, nu în vederea unei noi creații, ci în omogenitatea morții? Să fi fost marele continent al descompunerii, iar oamenii săi agenții unei mistice destrucții? Trăgând, trăgând de sufletul creat din om, până când, în sfârșit, reușea să smulgă

germenele creșterii, lăsând în urmă doar o creatură cu reacții mecanice și automate și cu o unică inspirație, dorința de a seca substanța vie din orice ființă spontană și dotată cu viață.

Asta să fie semnificația Americii? Se întreba Kate uneori. Să fie marele continent al morții, continentul care readucea la haos tot ce construiseră celelalte continente? Continentul al cărui spirit local lupta doar ca să smulgă ochii de pe chipul lui Dumnezeu? Asta să fi fost America?

Și toți oamenii care căutau sălaş acolo, europeni, negri, japonezi, chinezi, toate culorile și toate rasele, erau oamenii stinși, în care impulsul dumnezeirii se fărâmasese, așa încât își făceau adăpost în marele continent al negației, unde voința omului se declară „liberă”, liberă să smulgă sufletul omenirii? Așa să fi fost? Asta să fi explicat marea migrație către Lumea Nouă, migrația sufletelor stinse trecând de partea democrației văduvite de dumnezeire, de partea energice negații? Negația care constituie sufletul vital al materialismului. Și va izbuti oare marea strădanie de negație a americanilor să frângă inima omenirii?

Gândul acesta o frământa iar și iar.

Și ea, ea pentru ce venise în America?

Pentru că fluxul vieții secase în ea și știa că în Europa nu-1 va putea reanima?

Cât de frumoși erau băștinașii! Oare pentru că erau idolatri ai morții, idolatri ai lui Moloh, de asta erau atât de neînfricoșați și de frumoși? Simpla acceptare a morții și neînfricată recunoaștere a nimicniciei îi făceau atât de trufași și de impassibili?

Oamenii albi avuseseră cândva un suflet și îl pierduseră. Pivotalul focului fusese nimic în ei și viața lor începuseră să se rotească în direcția inversă, împotriva mișcării soarelui. Expresia răsturnată din ochii atâtor oameni albi, expresia nimicului, a vieții care se rotește în direcție inversă!

— Împotriva mișcării soarelui!

Dar fețele smolite ale băștinașilor, cu strania lor flacără blândă a vieții care se rotește peste un vid întunecat! Să fi fost și ele lipsite de un pivot și răsucite în direcția inversă, așa ca ale atâtor oameni albi?

Flacăra stranie, blândă, a curajului în ochii negri ai mexicanilor! Și totuși nu era înnodată în jurul unui centru, centrul acela care înseamnă sufletul omului într-un om.

Și toate strădaniile oamenilor albi de a capta sufletul oamenilor tucurii din Mexic într-o făptură definitiv încheată nu duseseră la altceva decât la dezagregarea albilor. Înfruntat cu fluxul lent, întunecat al indianului, omul alb se prăbușește până la urmă, se prăbușește cu Dumnezeul lui și cu energia lui cu tot. În încercarea de a converti omul întunecat la modul de viață al omului alb, albul a căzut, neajutorat, în golul pe care voise să-1 umple. Năzuind să salveze sufletului altuia, omul alb și-a pierdut sufletul său și s-a prăbușit peste sine însuși.

Mexic! Țara vastă, râpoasă, uscată, sălbatică, cu câte o biserică minunată în fiecare peisaj, înălțându-se de parcă ar fi răsărit din nimic. Priveliști răvășite de revoluții, cu biserici uitate, înalte, superbe, biserici ale

căror cupole par abcese umflate, gata să spargă, ale căror turlle și turnuri sunt ca pagodele tremurătoare ale unei rase ireale. Biserici splendide, în așteptare, deasupra cocioabelor și adăposturilor de paie ale băștinașilor, așteptând, ca niște strigoi, să fie eliberate.

Și nobilele haciendas dărăpănate, cu alei lăsate de izbeliște, care evocă splendoarea ruinată a fostelor ferme.

Și orașele din Mexic, mici și mari, pe care spaniolii le-au făcut să apară din nimic. Pietrele trăiesc și mor o dată cu spiritul ziditorilor. Și în Mexic spiritul spaniolilor moare, așa încât până și pietrele din clădiri mor. Băștinașii se înghesuie acum în centrul frumoaselor plazas, iar clădirile spaniole adastă în jur, într-un indescriptibil plictis pustiit, într-un soi de uscată epuizare. Rasa cucerită! Cortes a venit cu călcâiul lui de fier, cu voința lui de fier, un cuceritor! Dar o rasă cucerită, doar dacă nu i se inoculează un nou suflu de inspirație, sugerează sângele cuceritorilor, în tăcerea nopții și cu greutatea unei voințe golite de speranță. Așa încât acum, în Mexic, rasa cuceritorilor e moleșită și lipsită de coloana vertebrală, copiii plângându-i într-o deznădejde neajutorată.

Să fie obscura negație a continentului?

Kate nu se putea uita la pietrele Muzeului Național din Mexic fără să încerce deprimare și spaimă. Pretutindeni, șerpi tolăniți, încolăciți în jurul lor ca niște grămăjoare de excremente, sau șerpi cu colți și pene care depășeau orice vis de groază. Și asta era tot.

Impunătoarele piramide ale lui San Juan Teotihuacan. Casa lui Quetzalcoatl împodobită cu șarpele șerpilor, amenințând cu colții la fel de albi și de puri astăzi ca și în veacurile uitate, când făuritorii lor trăiau. Quetzalcoatl nu murise. El nu-i la fel de mort ca bisericile spaniole, acest atot-încolăcitor dragon de groază al Mexicului.

Cholula, cu biserica pe locul unde se înălțase vechiul altar. Și aceeași greutate, aceeași de negrăit senzație de apăsare, de tragere în jos se degajă din piramida boantă. Scufundare, oprimare, deprimare. Și marea piață de bunuri comestibile, degajând spaima și fascinația ei.

Mitla, sub dealurile lui, în valea scorojită de uscăciune unde vântul învolutează în cumplite vârte-juri praful și sufletele moarte ale unei rase stinse. Curțile cu coloane sculptate, emanând fascinația dură a unghiurilor ascuțite, fascinația spaimei și a repulsiei. Mitla, dur, în patru colțuri, ascuțit, tăios, zigzagat, ca loviturile continue ale unui topor de piatră. Lipsit de armonie, de grație, de farmec. O, continent american, cu negrăita-ți lipsă de farmec, care-ți este țelul final? Vei fi mereu cuțitul sacrificiului, ori de câte ori vei scoate limba la lume?

Americă lipsită de farmec! Cu frumusețea ta dură, vindicativă, vei aștepta mereu să izbești cu moarte? Va fi lumea victima ta eternă?

Atâta timp cât se va lăsa victimizată. Și totuși! și totuși! Glasurile blajine ale băștinașilor! Glasurile băieților asemănătoare cu ciripitul păsărilor în copacii din piaza din Tehuacan. Atingerile catifelate, blândețea! Să fi fost oare calmul sumbru al morții? În glasurile lor să fi răsunat muzica prezenței morții?

Se gândi din nou la ce-i spusese Don Rămân. „Te trag la fund? Mexicul te trage la fund, oamenii te trag la fund ca o greutate legată de picioare. Dar poate că te trag în jos așa cum te trage forța gravitațională a pământului, tocmai ca să-ți poți menține echilibrul. Poate că te trag în jos așa cum gheața trage în jos rădăcinile copacului, ca să-1 împlânte mai adânc în pământ. Oamenii fac încă parte din Arborele Vieții, ale cărui rădăcini se afundă către miezul pământului. Frunzele desprinse și aeroplanelor zboară în vânt, în ceea ce se numește libertate. Dar Arborele Vieții are rădăcini fixe, adânci, solid înfipte.

Poate că omul are nevoie să fie tras în jos, cât mai adânc, până ce-i cresc din nou rădăcinile în locuri cât mai profunde. Pentru ca mai târziu să-și poată trimite în înălțimi seva și frunzele noi.

Pentru mine, oamenii din Mexic sunt ai domului copacilor, păduri pe care albi le-au doborât atunci când au venit. Dar rădăcinile copacilor sunt profunde și vii și vor trimite de-a pururi la suprafață noi vlăstare.

Și fiecare vlăstar ce răsare răstoarnă o biserică spaniolă sau o fabrică americană. În curând pădurea întunecată o să crească iar și o să zgâlțâie clădirile spaniole, măturându-le de pe fața pământului.

Pentru mine, lucrul cel mai important sunt acele rădăcini care se înfig dincolo de rămășițele distrugerilor. Acelea sunt rădăcinile vieții. Nu mai e nevoie aecât de cuvânt pentru ca pădurea să înceapă a crește din nou. Și un om între oameni va rosti cuvântul!”

Rezonanța ciudată, ca de osândă a cuvintelor ^ Dar în pofida senzației de osândă care-i împo-fra inima, Kate nu avea să plece încă. Va mai rămâne în Mexic.

Capitolul.

Lacul.

Owen părăsi Mexicul. Villiers mai rămase câteva zile ca să o însoțească pe Kate până la lac. Dacă avea să-i placă și dacă va găsi o locuință, putea rămâne acolo. Cunoștea destulă lume în Mexic și în Guadalajara pentru ca să nu se simtă solitară. Dar se ferea încă să călătorească prin țară, neînsoțită.

Voia să plece din Mexico City. Noul președinte se instalase, în relativă liniște, dar se făcea simțită o oarecare impertinență a lepădăturilor, drojdia băgăreților care încerca să iasă la suprafață. Kate nu era snoabă. Nu avea vreo prejudecată legată de clasele sociale. Dar ura josnică, aspectele sordide, îi repugnau câinii râioși. Erau băgăreți și înfigăreți, roși de invidie și de răutate, mulți dintre ei chiar turbați. Ah! Nu! Trebuia să se ferească de câinii râioși, cu mârâielile lor și colții lor îngălbeniți.

Înainte de plecare, luă un ceai cu Cipriano.

— Cum te împaci cu noul guvern? Îl întrebă ea.

— Eu apăr legea și constituția. Se știe că nu am'j de-a face cu cuartelazos¹ sau cu revoluțiile. Șeful meu este Don Ramon.

— În ce sens?

— Veți înțelege mai târziu.

Era clar că avea un secret important pentru eu și pe care-1 păstra cu sfințenie. Dar o învălui într-o privire strălucitoare, de parcă ar fi vrut să-i

spună că în curând avea să-i împărtășească și ei taina, și atunci se va simți mult mai fericit.

Se uita la ea cu un fel de curiozitate pe suM genele lui negre, precaute. Kate era una dintre irlandezele mai plinuțe la trup, cu un păr mătăsos castaniu, ochi căprui și un atrăgător aer de calm,

1. Rebeliuni militare (sp.). 106 deși puțin distant. Marele ei farmec consta în această expresie de dulce repaus și de amabilă, nonșalantă inaccesibilitate. Era mai înaltă și mai voinică decât Cipriano. Acesta era scund, aproape ca un băiețuș. Dar radia de energie și sprâncenele i se arcuriau negre, cu o semeție barbară, peste ochii negri, insolenți.

O urmărea tot timpul, cu un fel de fascinație: cu aceeași vrajă pe care o aruncaseră asupra-i, în copilărie, absurdele păpuși cu înfățișarea Madonei. Kate era pentru el misterul, iar el idolatrul aflat sub vraja semiextatică a misterului. Dar în clipa când se ridica din îngenunchere, își lua aceeași poză de țanțoșă împăunare pe care o avusese înainte de a fi îngenuncheat; și își depozita adorația în buzunar. Cipriano emana o forță magnetică, pe care educația europeană nu i-o diminuase. Întreaga lui educație se întindea ca o peliculă de ulei alb peste lacul negru al conștiinței barbare. De aceea lucrurile pe care le spunea nu erau prea interesante. Dar personalitatea lui era. Făcea ca atmosfera din jurul său să pară mai întunecată, însă mai bogată și mai intensă. Uneori, prezența lui era foarte înviorătoare, ca un tonic pentru sânge. Alteori însă, însemna pentru Kate o insuportabilă povară. Gâfâia ca să se elibereze de el.

— Ții la Don Ramon? Îl întrebă.

— Da, răspunse el, pândind-o cu ochi negri. E u” om minunat.

Cât de banal sunau cuvintele lui! Un alt element agasant legat de Cipriano: engleza lui era atât de „anală. Nu se exprima cu adevărat. Nu făcea decât Sa plescăie ușor în uleiul de la suprafață.

— Ții la el mai mult decât la episcopul care ți-a fost naș?

Don Cipriano înălță din umeri, încurcat.

— La fel de mult. Țin la el la fel de mult. După acest răspuns, își pironi privirile în gol, u un aer de semeție și de insolență.

— Sunt două persoane foarte diferite, nu-i așa? Urmă el după o pauză. Dar în unele privințe se aseamănă. Don Ramon știe mai bine ce e Mexicul. Și știe mai bine și ce sunt eu. Episcopul Severn nil cunoaște adevăratul Mexic – cum ar fi putut, din moment ce era un catolic devotat? Dar Don Ramon cunoaște adevăratul Mexic, nu?

— Și care e adevăratul Mexic?

— Mă rog, trebuie să-1 întrebați pe Don Ramon. Eu nu sunt în stare să vă explic.

li ceru părerea lui Cipriano asupra deplasării ei? În regiunea lacului.

— Da, răspunse el. Puteți merge. O să vă placă; Plecați întâi la Orilla, nu? Luați un bilet de tren spre Ixtlahuacan. Și la Orilla e un hotel cu u#j director german. Pe urmă, din Orilla, luați un vaporeș și în câteva ore sunteți la Sayula. Acolo o să găsiți o casă unde să locuiți.

Kate își dădea seama că Cipriano dorea mult ca ea să facă acest lucru.

— La ce depărtare de Sayula e hacienda lui Don Ramon? Întrebă ea.
— E aproape. O oră de drum cu barca. El se află acum acolo. Și la începutul lunii viitoare plec și eu cu divizia mea la Guadalajara, care are un nou guvernator. Așa că voi fi și eu în vecinătate.

— Asta-i un lucru plăcut.

— Credeți? Întrebă el precipitat.

— Da, răspunse Kate, controlându-se și măsu-f rându-1 cu o privire calmă. Mi-ar părea rău să pieră legătura cu Don Ramon și cu dumneata.

Fruntea lui Cipriano trăda o oarecare încordare” inconștientă, dar trufașă, îngâmfată și, în același timp, imploratoare și încărcată de dorință.

— Vă place Don Ramon foarte mult? Întrebă eM Ați vrea să-1 cunoașteți mai bine?

În glasul lui tremura îngrijorarea.

— Da. In zilele de azi întâlnești atât de puțini oameni pe care să-i poți respecta - chiar dacă m temi puțin de ei. Pe mine Don Ramon mă sperie puțin - și îi port cel mai mare respect, încheie ea pe o notă de sinceritate.

— Asta-i bine. E foarte bine. Merită să-1 respectați mai mult decât pe oricare altul.

— Se poate, răspunse Kate întorcându-și încet privirile spre Cipriano.

— Da, da! Strigă acesta cu nerăbdare. Așa e! Veți descoperi singură mai târziu. Și Ramon vă place pe dumneavoastră. Mi-a spus să vă cer să veniți la lac. Când ajungeți la Sayula, scrieți-i de îndată și, fără îndoială, el vă va ajuta să găsiți o locuință și tot ce vă trebuie.

— Să-i scriu? Întrebă Kate cu oarecare șovăială.

— Da, da! Negreșit, noi nu spunem decât ceea ce gândim cu adevărat.

Omuleț ciudat, cu acea inflamabilă hauteur¹ și cu infatuarea lui; părea că ceva îl arde pe dinăuntru și nu-i dă astâmpăr. Și avea o încredere aproape puerilă în celălalt om. Totuși, Kate nu era convinsă că, pe undeva, într-un colțisor al sufletului, nu-i purta și puțină pică lui Don Ramon.

Kate și Villiers luară trenul de noapte spre vest. Unicul vagon Pullman era arhiplin: oameni care plecau la Guadalajara și la Colima și pe coastă. Printre ei, trei ofițeri, cam stingheriți în uniforme noi, dar și fălindu-se în același timp, privind în gol, ca și cum știau că erau bătători la ochi, și stând cuminți pe locurile lor, de parcă ar fi vrut să treacă neobservați. Mai erau doi fermieri, cu pantaloni lipiți de gambe și pălării cât roata carului, brodate cu fir de argint. Unul dintre ei era un lungan cu o mustață mare, celălalt, scund și cărunț. Dar amân-doi aveau picioarele frumos modelate, nervoase ale mexicanilor și fețe neclintite. Mai încolo, se găsea o văduvă îngropată în văluri de doliu, însoțită de o criada, o cameristă. Restul erau orășeni, oameni ^e afaceri mexicani, timizi, dar aferaiți, șterși, dar Plini de importanță.

LTrufie (fr.).

Vagonul Pullman arăta curat și îngrijit, cu canapelele-i de pluș verde. Dar, deși era plin, părea pustiu în comparație cu un Pullman din Statele Unite. Pentru că toată lumea era extrem de tăcută, de blândă, de controlată. Fermierii își împăturiseră frumoasele serapes și le așezaseră cu grijă pe scaune, ca și cum secțiunea lor de canapea ar fi fost un loc izolat. Ofițerii își

împăturiseră mantalele și îngrămădiseră sub scaune și pe scaune o sumedenie de pachete mici, cutii de pălării și felurite bocceluțe. Oamenii de afaceri aveau cele mai curioase bagaje: sacoșe mari de pânză, pe care erau scrise mottouri lungi și înduioșătoare, brodate cu lână.

Și toată această mulțime era pătrunsă de un simț al controlului de sine, al blândeții și al auto-eclipsării: o ciudată, blajină sensibilite, amestecată cu teamă. A călători într-un Pullman era în sine un lucru bătător la ochi, așa încât trebuia să fii atent.

Afară, o seară cenușie: sezonul ploilor se apropia într-adevăr. O rafală de vânt împrășcă geamurile cu praf și cu câțiva stropi de ploaie. Trenul ieși din zona informă, uscată, prăfoasă, de la marginea orașului, șerpui încet câteva minute și se opri în mijlocul străzii principale din suburbia Tacubaya. Prin umbrele cenușii ale amurgului, frână greoi în plină stradă și Kate privi la oamenii adunați în grupuri, cu pălăriile aplecate peste fețe ca să-i ferească de vânt, cu păturile înfășurate în jurul umerilor și ridicate până sub ochi, ca să-i ferească de praf; stăteau nemișcați, ca niște fantome sumbre, lăsând să se vadă doar scânteierea ochilor între borul mare al pălăriei și marginea întunecatului serape; în timp ce călăuzele de măgari alergau frenetic, într-un nor de praf, agitându-și brațele ca niște demoni, scoțând țipete scurte, ascuțite, pentru a împiedica animalele să se vâre printre vagoanele trenului. Câini tăcuți intrau și ieșeau de sub vagoane, femeii cu fețele ascunse de rebozos albastre se apropiau de tren ca să vândă tortillas învelite într-o cârpă menită a le ține calde sau pulque într-un urciur de lut sau bucăți de pui înecate într-un sos roșu, gros, uleios; sau portocale, banane, pitahayas, orice. Și, după ce câțiva oameni cumpărară câte ceva, femeile își adăpostiră mărfurile sub braț, pe sub rebozo, din cauza prafului, își acoperiră fețele și rămaseră nemișcate, să se uite la tren.

Era ora șase. Pământul arăta uscat și vechi. În fața unei case, cineva ațâța un foc de cărbuni. Oameni treceau grăbiți, luptând cu vântul care le balansa pălăriile mari. Călăreți pe cai mici, iuți și frumoși, cu pușca atârându-le pe spate, se apropiau în trap de tren, zăboveau un timp uitându-se, apoi dispăreau din nou în trap, către niciunde.

Și trenul continua să stea în stradă. Kate și Villiers coborâră. Priviră șiragurile de scânteii care săreau din focul ațâțat de o fetiță, pentru a coace tortillas.

Trenul mai avea un vagon de clasa a doua și unul de clasa întâi. Clasa a doua era ticsită de țărani indieni, îngrămădiți ca puii în coteț, pur-tându-și boccelele și coșurile și damigenele și alte obiecte fără număr. O femeie ținea un păun sub braț. Îl lăsă jos și încercă în zadar să-l ascundă sub fustele ei voluminoase. Păunul refuza să se lase ascuns. Îl ridică iar, și-l așeză pe genunchi și privi înjur peste talmeș-balmeșul de borcane, damigene, coșuri, dovleci, pepeni, puști, boccele și ființe omenești.

În fața trenului era o mașină blindată cu o gardă de soldați piperniciți, în uniforme murdare de pânză. Câțiva soldați se cățaraseră, cu puștile lor, pe acoperișul trenului: observatorii.

Și întregul tren, colcăind de viață, era ciudat de liniștit, de înăbușit. Poate că permanentul simț al Primejdiei îi face pe oameni atât de tăcuți; toți își vorbeau în șoaptă, fără nici o gălăgie sau stridentă. Și cu o ciudată, șoptită politețe. Un fel de lume a demonilor.

În cele din urmă, trenul se urni. Dar dacă ar fi rarnas pe vecie în locul acela, nimeni n-ar fi fost prea surprins. Căci cine știe ce-i aștepta mai departe? Rebeli, bandiți, poduri aruncate în aer -orice era posibil.

Oricum, încet, greoi, trenul porni la drum prin marea vale vlăguită. Munții care o încercuiau cu atâta neînduplecare nu erau vizibili decât când te apropiai mult de ei. Prin crăpăturile și spărturile câtorva bordeie de chirpici se zăreau străfulgerările roșii ale focurilor. Chirpiciul era cenușiu-negricios, încropit din cenușă de lavă, deprimant. În depărtare se așteameau câmpurile uscate, ici-colo cu petice verzi, irigate. Se ivi și o hacienda năruită, cu coloane care nu susțineau nimic. Se lăsa întunericul, dar umbrele erau suflate de vântul prăfos; valea părea! Împresurată de o tristețe uscată, stătută, obosită.

Deodată se porni o rafală de ploaie răpăitoare. Trenul trecea pe lângă o hacienda de pulque. Șirurile de agave uriașe își depanau în întuneric mustățile țepoase, negre ca smoala.

Brusc, toate luminile din vagon se aprinseră și conductorul se grăbi să tragă în jos storurile pentru ca nu cumva strălucirea ferestrelor să atragă gloanțe din întunericul de afară.

S-a servit o cină sărăcăcioasă la un preț exorbitant și, după ce farfuriile și tacâmurile au fost strânse, conductorul apăru iar și se apucă să facă paturile, trăgând în jos, cu zgomot, canapelele de sus. Pasagerii îi aruncară priviri de protest pentru că nu era decât ora opt. Dar mexicanul cu mutră de mops care avea această însărcinare și ajutorul său ciupii de vărsat se strecurau cu obrăznicie printre canapele, vârau o cheie în broasca de sus și apoi trăgeau în jos, cu o bufnitură, paturile pliate. Iar pasagerii mexicani se duceau în fumoar sau la toaletă, umili ca niște câini bătuți.

La opt și jumătate, nu se mai auzi o vorbă și toată lumea se retrase discret la culcare. Nimic din agitația smulgerii butonilor de la guler sau din familiaritatea „casnică” a vagoanelor Pullman din Statele Unite. Ca niște animale supuse, se cățărară cu toții în paturile dindărătul perdelelor de serj verde.

Lui Kate nu-i plăceau vagoanele Pullman, discreta lor indiscreție, apropierea promiscuă a celorlalți oameni, închirciți ca tot atâtea larve dincolo de perdelele de serj verde. Și, mai mult ca orice, detesta oribila intimitate a zgomotelor ce precedă mersul la culcare. Îi repugnau și zbaterile dezbrăcatului în cuptorul cușetei, izbind, fără să vrei, în stomacul îngrijitorului care închidea pe dinafară butonii perdelelor verzi.

Și totuși, din momentul în care se culcă, stinse lumina și ridică storul ferestrei, trebui să admită că era mai bine decât în vagon-lits europene; și poate că era chiar lucrul cel mai bun care se putea face pentru oamenii nevoiți să călătorească noaptea într-un tren.

După ploaie, sus pe platoul înalt se stârnise un vânt rece. Se ridicase luna și cerul era limpede. Stânci, cactuși înalți, cărnoși și mile întregi de agave. Trenul se opri din nou într-o gară mică, întunecoasă, cocoțată chiar pe muchia pantei muntoase; siluete înfășurate în serapes întunecate țineau în mâini felinare roșietice, sinistre, care nu iluminau fețe, ci numai goluri negre. De ce-o fi stând atâta trenul aici? Să se fi întâmpnat ceva?

În cele din urmă porniră din nou. În clarul de lună văzu precipitându-se dedesubt un povârniș de sWnci și cactuși, iar jos, în vale, luminile sclipitoare ale unui oraș. Kate zăcea în cușeta ei privind la coada trenului care șerpuia încet pe panta sălbatică, dințoasă. Pe urmă se lăsă furată de somn.

Se deșteptă într-o gară ce arăta ca un infern acut, cu chipuri negre care se apropiau de ferestre, ochi ce scânteiau în obscuritate; femei în rebozos alergând de-a lungul trenului și balansând într-o lăcă platouri cu carne, tamales¹, tortillas; bărbați cu fețe negre întinzând fructe și dulciuri, cu toții strigându-și marfa într-o babilonie de glasuri înăbușite, murmurate. Kate văzu ochi stranii și licăritori apropiindu-se de ferestrele vagonului Pullman și mâini care se întindeau spre geam, oferindu-și mărfurile. Speriată, trase în jos fereastra. Plasa de sârmă nu o apăra îndeajuns.

Peronul gării era cufundat în întuneric. Dar spre capătul trenului putea vedea ferestrele iluminate ale vagonului de clasa întâi. Un om care vindea dulciuri striga de zor: Cajetas! Cajetas!

Se simțea în siguranță în interiorul vagonului, unde nu făcea decât să asculte pe câte cineva tușind îndărătul perdelelor verzi și să perceapă neliniștea acută a tuturor mexicanilor culcați în cușetele lor întunecate. Întregul Pullman negru vibra de o neliniște reținută, teama că s-ar putea să aibă loc vreun atac asupra vagoanelor.

Adormi din nou și se trezi când trenul opri într-o.; gară puternic iluminată: Queretaro, probabil. Copacii aveau un aer teatral în lumina electrică. Opales! Se auzi o voce bărbătească anunțându-și marfa pe un ton moale. Dacă Owen ar fi fost acolo, ar fi coborât în pijama ca să cumpere pietre de opal. Nu ar fi putut rezista ispitei.

Dormi intermitent în zgâlțâirea vagonului, vai conștientă de gările unde oprea trenul și de noaptea adâncă ce învăluia cuprinsul. Deodată, tresări puternic din somn. Trenul staționa într-o tăcere de moarte, nu se auzea un sunet. Urmă însă o hurducătură înspăimântătoare, când vagoanele fură trecute pe altă linie. Probabil că ajunseseră la Irapuato, unde drumul se ramifică, ei luând-o spre vest.

Trebuiau să sosească la Ixtlahuacan puțin după, ora șase dimineața. Conductorul o trezi în zorii înainte de răsăritul soarelui. Un ținut uscăcios, cu tufișuri de mesquite ghimpoase în lumina leșioasă a zorilor; apoi câmpuri de grâu verde alternând ctf

1. Cutiuțe (sp.). 114 grâu copt. Și oameni care se grăbeau să secere griul palid, copt, legând apoi paietele scurte în snopi mici. Un cer senin și o umbră albăstrie pe pământ. Pante pârjolite, acoperite de miriștea țepoasă a porumbului. O hacienda păraginită și un om călare, înfășurat într-o pătură, mânând o adunătură liniștită de vaci, oi, tauri, țapi, miei, ce se năluceau în

lumina zorilor ieșind de sub o arcadă dărăpănată. Un canal lung pe lângă linia ferată, un canal lung căptușit cu frunze de un verde strălucitor din care se iveau căpșoarele violete de lirio, zambila de apă. Soarele se înălța pe cer, roșu. Și într-o clipă izbucni aurul bogat, orbitor, al unei dimineți mexicane.

Kate se îmbrăcase și ședea față-n față cu Villiers când ajunseră la Ixtlahuacan. Conducătorul îi dădu jos bagajele. Trenul opri într-o gară pustie. Cobo-râră. Începea o nouă zi.

În lumina puternică a dimineții, sub un cer de turcoază, cuprinse din priviri gara părăsită, șinele, câteva camioane staționate și o vastă lipsă de viață. Un băiețandru îi luă valizele din mâini și alergă peste linii spre curtea gării, pavată cu pietre năpădite de bălării. Într-o parte zăcea un tramvai vechi tras de doi catâri, ca o relicvă. Câțiva bărbați înfășurați până la ochi în pături purpurii traversau șinele, cu pași tăcuți.

— Adonde î1 întrebă băiatul.

Dar Kate se duse întâi să-și controleze bagajele. Nu lipsea nimic.

— La Hotel Orilla, răspunse ea.

Băiatul îi spuse că trebuiau să se urce în trâmba1, așa încât se urcară în tramvai. Conducătorul „adu bici catârilor și o porniră în dimineața calmă, ^Șa, pe pavajul pietruit, denivelat, ciuruit de gropi, Printre zidurile joase, crăpate, de pe care se des-Prindea tencuiala, și printre căsuțe de chirpici, în ludata izolare fără noimă a unui orașel mexican ftiărât; se îndreptau spre piaza. Strania pustie-ate, totul golit de viață!

l.

! Unde? (sp.).

Din când în când, oameni călare tropăiau pe lingă ei, din când în când, bărbați masivi, în serapes puri purii și pălării mari, treceau tăcuți, văzându-și de drumul lor. Un băiat călare pe un măgar înalt distribuia laptele din bidoanele roșii, globulare, care atârnav de o parte și de alta a șeii. Strada era pietroasă, accidentată, goală, stearpă. Pietrele păreau moarte, orașul părea construit din pietre moarte. Viața umană începea să pâlpeie greoi, în silă, în ciuda incitantei forțe solare.

În cele din urmă ajunseră în piaza, cu copaci înstelați de mănunchiuri de flori roșii sau albastrii în jurul fântânii cu apă lăptoasă. Apa albicioasă clipocea în bazine și femei nepieptănite, cu ochii cârpiți de somn, ieșeau de sub arcadele năruite ale portales și traversau pavajul spart, pentru a-și umple urcioarele.

Tramvaiul se opri și cei trei pasageri coborâră. Băiatul dădu jos valizele și îi anunță că acum trei buiau să meargă la râu, ca să ia o barcă.

Îl urmară supuși, pe trotuarele desfundate, unde în orice moment îți puteai scrânti glezna sau fractura un picior. Pretutindeni aceeași indiferență plictW sită, aceeași paragină, aceeași senzație de murdărie și de neputință, de sordidul nepăsării paroxistice, sub splendoarea cerului de dimineață și în puritatea aerului mexican. Și același simț al vieții care se retrage, al vieții în reflux, lăsând în urmă-i o ruină secată.

Ajunseră la marginea orașului, lângă un pod prăfuit, cocoșat, un zid spart și un râu brun-palid* unduind în valuri pline. La piciorul podului, ciorj

chini de oameni. Fiecare se întrecea să-și ofere barca. Kate se interesă de o barcă cu motor, barca hotelului. I se răspunde că nu exista așa ceva. Nu-| veni a crede. Atunci un individ cu fața oacheșă, părul negru căzut pe frunte și o oarecare intensitate în priviri le spuse:

— Da, da, hotelul a avut o barcă, dar s-a stricat* Trebuie să luați o barcă cu vâsle. Într-o oră și jumătate sunteți la hotel.

— Așa de mult? Se minună Kate.

— O oră și jumătate.

— Și sunt leșinată de foame! Cât vrei până la hotel?

— Doi pesos.

Omul ridică două degete în sus.

Kate acceptă și omul alergă la barcă. Kate observă că era schilod, avea labele picioarelor întoarse înauntru. Dar cât era de iute și de vânjos!

Kate și Villiers urcară de pe cheiul spart în barcă. Sălcii de un verde pal, crescute pe malurile de pământ ale râului, franjurau apa brun-palidă. Râul nu era foarte lat, dar curgea între maluri înalte. Trecură pe sub pod și pe lângă o ambarcațiune cu șiruri de bănci. Barcagiul îi lămuri că vasul mergea în susul râului, la Jocotlan: și își flutură mâna pentru a le indica direcția. Ei pluteau în josul apei, printre bolțile sălciilor plângătoare de pe maluri.

Barcagiul schilod trăgea vârtos la vâsle, cu forță și energie. Când Kate îi vorbea în spaniola ei stâl-cită și omul nu o prea înțelegea, își încrunta sprâncenele cu îngrijorare. Și când ea râdea, îi răspundea printr-un zâmbet blând, sensibil, melancolic, spontan. Evident, era un om onest, serios și generos. Exista în bărbații ăștia o anumită frumusețe contemplativă și o imensă forță fizică. De ce oare țara îi inspira sentimente atât de amare?

Dimineața era încă proaspătă pe râul gălbini-cios, între malurile de pământ, tăcute. În aer plutea un abur albăstrui și păsări de apă negre alergau iute, nepăsătoare, încoace și încolo, de la marginile râului pe pământul uscat, răscopt al malurilor, de Pe care vegetația începuse să dispară. Din râul îngust trecuseră într-o albie lată. Albăstrimea și ceața umedă a nopții care se dizolvase păreau să dăinuie încă printre arbuștii de piper, răzlețiți dincolo de malul îndepărtat.

Barcagiul vâslea scurt și puternic în apa subțiratică, moale; se oprea din când în când doar ca să-și șteargă broboanele de sudoare de pe față cu o cârpă pe care o ținea alături de el, pe bancă. Sudoarea îi curgea ca apa pe pielea de un bronz arămiu, iar părul negru de pe capul lui înalt, de indian, fumega de umezeală.

— Nu e nici o grabă, îi spuse Kate, zâmbind.

— Ce spune Seniorita?

— Nu e nici o grabă, repetă ea.

Barcagiul se opri, zâmbind, trase adânc aer în plămâni și o lămuri că acum vâslea împotriva curentului apei. Râul ăsta mai larg venea din lac, bogat și greu. Iată! Când se oprea un moment, barca începea să se răsucescă și să pornească în derivă. Își relua în grabă vâslele.

Barca înainta încet, în liniștea zorilor, pe undele molatice, pline, gălbui, care purtau mici tufe plutitoare de zambile de apă. Câte o salcie răzleață se

mai avea pe mal, sau câte un arbust de piper, cu frunzișul de un verde delicat. Dincolo de copaci și de maluri se înălțau dealuri mari, cu coame turtite, incredibil de uscate, aproape coapte, ca biscuiții. Cerul albastru se rezema golaș pe crestele despuiate de verdeață, lipsite de viață, cu excepția sulitelor de cactus de un verde metalic, care străluceau întunecat și misterios în ocrul aridității. Era din nou Mexicul, sterp, scorjit de uscăciune, îmbăiat într-o lumină nudă, crudă, ireală.

Pe o fâșie de pământ neted de lângă apă, un peon cocoțat pe crupa unui măgar mâna alene cinci vaci maiestuoase ca să se adape la râu. Animalele mari, bălțate negru cu alb, pășeau ca-n vis pe lângă arbuștii de piper de pe mal, asemenea unor somptuoase obiecte de lumină și de umbră; vacile blazate înaintau agale în incredibila tăcere și strălucire a dimineții.

Pământul, aerul, apa erau amuțite de lumina nouă, rămășițele albastre ale nopții topindu-se caș o răsuflare. Nici un sunet, nici un suflu de viață. Marea lumină era mai puternică decât însăși viața.; Doar sus, în țăriile văzduhului, niște condori se roteau cu aripi murdare, așa cum era totul în Mexic.

— Nu te grăbi, îi spuse Kate din nou barcagiului care își tampona fața, sudoarea prelingându-i-se din părul negru. Putem merge mai încet.

Omul zâmbi dezaprobator.

— N-ar vrea Seniorita sa treacă în spatele bărcii? Întrebă el.

La început, Kate nu înțelese ce-i cerea. Omul vâslise spre o cotitură dinspre malul drept, pentru a ocoli curentul. Lângă malul stâng, Kate observase câțiva inși care se scaldau: bărbați a căror piele udă lucea în frumosul colorit arămiu al băștinașilor goi; printre ei, putea desluși un bărbat solid cu pielea de acel gălbui smântânos propriu mexicanilor de la oraș. Privi, dincolo de curentul râului, la lucirile trupurilor goale, pe jumătate scufundate în apă.

Se ridică pentru a se duce la pupa bărcii, unde ședea Villiers. În clipa aceea zări capul negru și umerii rumeni ai unui om care înota spre barcă. Kate îi făcu semn cu mâna și, în clipa în care dădu să se așeze, omul se ridică în picioare în apă și se apropie de barcă; valurile se jucau nebunatic cu pâna pe care și-o legase în jurul șoldurilor. Avea pielea netedă, udă, de o culoare frumoasă și musculatura armonioasă a indienilor. Venea spre barcă dându-și la o parte părul de pe frunte.

Barcagiul rămase neclintit, uitându-se la el, dar fără prea multă surpriză. Un zâmbet subtil, poate că zeflemitor, îi mijise pe sub nări. Ca și cum s-ar u așteptat la așa ceva.

— Încotro mergeți? Întrebă omul din apă, în timp ce valurile cafenii îi plesneau pulpele puternice.

Barcagiul așteptă ca să-i răspundă clienții lui, dar văzând că aceștia păstrau tăcerea, răspuse pe o voce scăzută, parcă în silă:

— Orilla.

Omul din apă prinse cu mâna prora bărcii, °Prind-o, iar barcagiul porni să lovească ușor valurile cu vâslele, pentru a ține barca în echilibru. Intrusul își zvârli pe spate părul lung, cu un gest de sfidare.'

— Știți cui aparține lacul? Întrebă cu impertinență.
— Ce-ai spus? Îl întrebă Kate, privindu-l cu răceală.
— Am întrebă dacă știți cui aparține lacul, repetă tânărul.
— Cui? Întrebă Kate, tulburată.
— Vechilor zei din Mexic. Dacă vă duceți să vedeți lacul, trebuie să-i plătiți un tribut lui Quetzalcoatl.
Bizar de calmă nerușinare! Dar tipic mexicană.
— Și cum anume? Întrebă Kate.
— Îmi puteți da mie ceva.
— Și de ce să-ți dau dumatăle ceva, când e vorba de un tribut plătit lui Quetzalcoatl? Bâiguie ea.
— Eu sunt omul lui Quetzalcoatl, eu! Răspunse tânărul, cu aceeași calmă neobrăzare.
— Și dacă nu-ți dau nimic?
Omul înălță din umeri și își întinse mâinile în lături; când făcu gestul, alunecă ușor pe fundul apei.
— Dacă doriți să vă faceți un dușman din lac... 3 răspunse el cu răceală, recăpătându-și echilibrul în apă.
Și, atunci, pentru prima oară, o privi pe Kate în ochi. În aceeași clipă nerușinarea diabolică păru să se stingă în el, tensiunea specific americană se destinse, îl părăsi.
Făcu un semn de concediere cu mâna liberă și împinse ușor barca înainte.
— Nu face nimic, spuse el cu o ușoară smucire insolentă a capului și cu un zâmbet slab, insolent. Vom aștepta până răsare Luceafărul de Dimineață.
Barcagiul își puse încet, dar viguros vâslele în -t mișcare. Omul din apă rămase neclintit, cu soarele bătându-i în pieptul muscular și ochii ațintiți pe barca ce se îndepărta, dar fără s-o vadă parcă, f Privirea lui căpătase din nou acea ciudată detaj sare, suspendată între realități, de care Kate își dădu acum subit seama că ținea locul centrului didH ochii băștinașilor. Barcagiul, vâslind de zor, se uită peste umăr la bărbatul din apă; și fața lui căpătase expresia abstractă, transfigurată a omului suspendat între cele două aripi de energie încordată a lumii. O expresie de o frumusețe extraordinară, care-ți tăia răsufierea, centrul mut, vulnerabil al întregii vibrații a vieții, asemenea nucleului strălucitor, calm suspendat într-o celulă.
— Ce-a vrut să spună prin „Vom aștepta până răsare Luceafărul de Dimineață”? Întrebă Kate.
Barcagiul zâmbi vag.
— E un nume, răspunse el.
Și s-ar fi zis că nu știa mai mult. Dar, în mod evident, simbolica acestor cuvinte avusese asupra-i un efect liniștitor, încurajator.
— De ce a venit să ne vorbească? Întrebă Kate.
— E unul dintre oamenii zeului Quetzalcoatl, Seniorita.
— Și dumneata? Ești și dumneata unul dintre ei?
— Cine știe? Răspunse barcagiul lăsându-și capul pe un umăr. Pe urmă adăugă: Cred că da. Suntem mulți.

Se uită la ea cu acea scânteietoare, intensă semi-abstractizare, o strălucire neclintită emanată de ochii lui negri și care îi evocă brusc lui Kate luceafărul de dimineață, sau luceafărul de seară, perfect suspendat între noapte și soare.

— Dumneata porți luceafărul de dimineață în °chi, îi spuse ea barcagiului.

Omul o răsplăti cu un zâmbet de o extraordinară frumusețe.

— Seniorita înțelege, răspuse el.

Apoi fața i se prefăcu din nou într-o mască brună, sumbră, ca piatra semitransparentă, și omul porni să vâslească din toate puterile. Râul se lărgea în așa lor, malurile descreșteau în înălțime până la ivelul apei, ajungând să semene cu bancuri de njsip plantate cu sălcii și trestii. Peste vârfulurile ^aiciilor se ivea o pânză de vapoasă albă, pătrată, înfiptă parcă în pământ.

— Lacul e atât de aproape? Întrebă Kate. Omul își șterse în grabă fața muiată.

— Da, Seniorita! Bărcile cu pânze așteaptă vântul ca să le împingă spre râu. Acum o să trecem prin canal.

Indică, printr-o mișcare a capului spre spate, o trecătoare îngustă, sinuoasă, printre trestii. Kate se gândi pe dată la micul râu Anapo: același mister dens. Barcagiul, cu bronzul feței nemișcate brăzdat de încrețituri ce trădau în parte tristețe, în parte exaltare, trăgea din răspuțeri. Păsările de apă înotau prin păpuriș ori se înălțau în văzduhul albastru. Sălciiile plângătoare picurau un verde fraged peste uscăciunea stearpă a pământului. Râul devenise îngust și unduios. Villiers îl ghida pe barcagiul, cu mișcări nonșalante când ale mâinii drepte, când ale mâinii stângi, pentru a-l împiedica să se împotmo-¹ lească într-unui din malurile șerpuite ale canalului...

În sfârșit se simțea și Villiers bine, acum când avea de făcut ceva practic și mecanic și când se putea afirma. Încolțise din nou în el nota americană de dominație mecanică.

Nu înțelesese nimic din tot ce se petrecuse până atunci și, când o întrebă pe Kate, aceasta se prefăcu; a nu auzi. Ea percepuse un mister delicat, tandru, în râu, în bărbatul gol în apă, în barcagiul și nu suporta să-1 vadă supus grosolanei superficialități americane. Îi era lehamite de automatismul american și de grosolană și ușurătatea americană. Ii dădeau o senzație de greață.

— Era bine clădit individul ăla care a oprit barca. De fapt ce-a vrut? Stăruie Villiers.

— Nimic! Răspuse Kate.

Alunecau pe lângă țărurile de culoarea lutului” cu bolovani dislocați, printr-o mare de vălurele, spre lumina vastă, albă a lacului. O briză ușoară adia dinspre răsărit, iscată din tăria dimineții, și suprafața friabilă a apei neadânci, gălbui, fremăta toată. Apa nisipoasă de la mal se propaga până la barcă. În largul lacului, înaintau, legănându-se încet, bărci cu pânze albe, pătrate și dincolo de deșertul apei pale, livide se profilau în spațiu dealuri

albastre, distincte, la o depărtare de multe mile, dealuri albăstrite de distanță, dar cu contururi net decupate.

— Acum e mult mai ușor, spuse barcagiul zâmbindu-i lui Kate. Am ieșit din curent.

Vâslea ritmic prin undele fragile ale apei tulburi și din mișcările lui se degaja un simțământ de pace. Kate avea senzația că, pentru prima oară, înfruntase misterul băștinașilor, acea stranie și misterioasă blândețe suspendată între o Scylla și o Charybda ale violenței; trupul mic, armonios, perfect cumpănit al păsării care, în zborul ei, fâlfâie aripi de tunet și aripi de foc și de noapte. Dar la mijloc, între fulgerarea zilei și tenebrele nopții, între tâșnirea fulgerelor și descărcarea tunetelor, planează trupul liniștit, catifelat al păsării, de-a pururi în deplin echilibru și în plin avânt. Misterul Luceafărului de Seară scânteind în tăcere, în depărtările spațiului, între scufundarea soarelui și vastul, golul aflux al nopții. Măreția veghii Luceafărului de Dimineață, veghea dintre noapte și zi, strălucitoarea punte dintre cele două contrarii.

Asemenea fragilă și pură înțelegere se înfiripase acum între ea și barcagiul, între ea și omul din apă care îi vorbise. Și nu avea de gând să o lase murdărită de glumele americane ale lui Villiers.

Se auzi un clipocit de valuri sparte. Barcagiul îi făcu semn să se uite în direcția unde o canoa, o Darcă indigenă, zăcea într-o rină. Vântul o împinsese în țarm și acum trebuia să aștepte tot ca ^ntul să o deștelenească. O altă barcă venea în J°s, minată de briză, cârmind cu precauție printre aPele nisipoase de la mal, către gura canalului ce ucea spre râu. Era încărcată cu petates, rogojini mpletite din frunze, stivuite în maldăre mai înalte ecit marginile negre ale bărcii. Bărbați în picioa-eie goale, cu pantalonii albi suflecați și cu pieptul i n care se ivea din cămășile desfăcute, împingeau rca, proptind pari în nisipurile care se învolburau; pălăriile uriașe li se legănau la smuciturile ușoarei! Ca de pasăre, ale capetelor.

Dincolo de bărci, în larg, izbucneau din apă stânci pe muchiile cărora stăteau cocoțate păsări cu silu-ete de pelicani. Traversaseră un mic golf și se apropiau de hotel. Acesta se înălța pe un banc uscat deasupra apei palid-cafenii – o clădire lungă, joasă, în mijlocul verdului fraged al unor bananieri și al arbuștilor de piper. Pretutindeni în jur țarmul se așternea galben și crud de uscat, de o uscăciune ce atingea cruzimea, presărat cu movile pe care se profilau statuile cactușilor, împlântați în nimic.

Exista și un debarcader dărăpănat, și un hangar de bărci ceva mai departe, iar o persoană în pantaloni de flanel alb stătea în picioare pe ruinele zidăriei. Pe suprafața tulbure a apei, rațe și păsări de baltă negre săltau ca niște dopuri de plută. Fundul lacului era pietros. Barcagiul vâsli dând barca puțin îndărăt și o răsuci brusc. Își suflecă mâneca, se aplecă peste proră și își afundă brațul în apă. Cu o mișcare rapidă înșfacă ceva, apoi își relună, cu oarecare greutate, poziția. În căușul palmelor palide ținea o ulcică de lut, acoperită cu o crustă de sedimente.

— Ce-i asta? Întrebă Kate.

— Ollita zeilor, răspuse el. A vechilor zei morți. Luați-o, Seniorita.

— Trebuie să-mi dai voie să ți-o plătesc.
— Nu, Seniorita. E a dumneavoastră, spuse omul cu acea sinceritate sensibilă, bărbătească, spontană, de care dau uneori dovadă indienii.

Era un mic vas de pământ, rotund, cu protuberante.

— Priviți aici, spuse omul, luându-i ulcica din mână.

O întoarse pe dos și-i arătă doi ochi gravați* precum și urechile unui animal.

— O pisică! Exclamă ea. E o pisică!

— Sau un coyot.

— Un coyot!

— Ia să văd! Ceru Villiers. Extraordinar de interesant! Crezi că-i vechi?

— E vechi? Întrebă Kate.

— Din vremurile vechilor zei, răspunse barcagiul. Apoi adăugă cu un zâmbet subit: zeii morți nu mănâncă mult orez, tot ce vor sunt vasele de pământ, atâta timp cât ei zac sub formă de oase sub apă.

Și o privi pe Kate în ochi.

— Cât timp zac sub formă de oase? Repetă ea. Și își dădu seama de înțelesul cuvintelor lui: scheletele zeilor nu pot muri.

Se găseau la nivelul debarcaderului sau, mai bine zis, al mormanului de zidărie prăbușită care fusese cândva un chei de debarcare. Indianul coborî și ținu barca nemișcată până când Kate și Villiers puseră piciorul pe pământ. Pe urmă le cară și bagajele.

Omul în pantaloni albi apăru însoțit de un mozo. Era directorul hotelului. Kate îi plăti barcagiului.

— Adios, Seniorita, strigă el cu un zâmbet. Quetzalcoatl să vă aibă în pază.

— Da! Îi strigă ea. La revedere.

Urcară aleea printre bananierii rufoși, ale căror frunze zdrențuite, frecate de briză, scoteau un foșnet uscat. Fructele verzi se curbau în mănunchiuri moi, din care atârnav florile țepene, stacojii.

Directorul german veni să discute cu ei: un om de vreo patruzeci de ani, cu ochi albaștri deveniți opaci și pietroși îndărătul ochelarilor, deși aveau un centru cu pupile bine definite. Fără îndoială, un german care trăia de mult în Mexic, în locuri singuratice. Expresia ușor rigidă, expresia de vagă frică sufletească – nu frică fizică – expresia de înfrân-gere, caracteristică europeanului care a fost vreme îndelungată supus spiritului de neînfrânt al Jocului! Dar înfrângerea era localizată în suflet, nu în voință.

O conduse pe Kate la camera ei, aflată în aripa Irică neterminată, și-i comandă micul dejun. Hotelul se alcătua dintr-o clădire joasă, veche, ca de fermă, cu o terasă; aci se găseau sufrageria, holul, bucătăria și birourile; și o aripă nouă, cu două etaje, cu câte o sală de baie elegantă între două dormitoare și instalații foarte moderne; total distonante.

Dar această aripă nouă era neterminată – rămăsese neterminată de mai bine de doisprezece ani, lucrările fiind abandonate o dată cu fuga lui Porfirio Diaz. Acum avea să rămână, probabil, pe veci neterminată.

Acesta era Mexicul. Oricâte pretenții s-ar ridica și orice îmbunătățiri arhitectonice s-ar face în afara capitalei, toate sunt fie distruse, fie lăsate neterminate, cu drugi ruginiți sau traverse de oțel la vedere.

Kate se spală pe mâini și coborî la micul dejun. În fața terasei lungi a vechii case ca de fermă, arbuștii de piper răspândeau lumină verde și mici păsări cardinal cu trupuri roșii și capete strălucitoare, impertinente, ca niște boboci de mac, săgetau printre fructele roz de piper, strângându-și aripile cafenii peste temeritatea roșului scăpărător. Un cârd de găște traversă, automat, prin soarele orbitor, îndreptându-se către eternul tremur al apei livide, pământii, de dincolo de stânci.

Locul avea o atmosferă stranie: pietros, dur, spart, împrejmuit de movile rotunde, golașe și de limbile tufelor de cactuși; un drum antic trecea pe lângă casă, înfundat în praful antic. O vână de mister și de cruzime, împietrirea spaimei și o sanctitate crudă, întârziată.

Kate hoinări, înfometată, și se bucură când mexicanul în cămașă și cu pantaloni peticiți, o altă rămășiță întârziată de pe vremea lui Porfirio Diaz, îi aduse ouăle și cafeaua.

Părea mut, așa cum totul din jur părea mut, până și pietrele și apa. Doar macii aceia înaripați, păsările cardinal, aduceau un suflu de viață – dar erau ireale.

Cu câtă rapiditate alternează stările de spirit! Cât timp fusese în barcă, întrezărise superba neclintire a Luceafărului de Dimineață, subtila calmă mediere între energiile cosmosului. O văzuse în ochii negri ai băștinașilor, în răsăritul de soare al omului din apă cu trupul său bogat, liniștit, cald-indian.

Și acum, din nou, tăcerea era cea a pustietății, a încremenirii, a cruzimii: atmosfera nefirească, searbădă, de nesuportat a multor dimineți mexicane. Se simțea din nou stingherită, suferind de acea indispoziție care îi torturează fibrele lăuntrice în această țară a cactușilor.

Urcă în camera ei, oprindu-se la fereastra de pe coridor pentru a arunca o privire movilelor sălbatică ce se înșirau în spatele hotelului, în grămezi secătuite, cu ghemurile cactușilor de un verde întunecat înălțându-și mecanic și sinistru degetele sumbre în luminozitatea ameteitoare. Veverițe cenușii-pământii, ca niște șobolani, țopăiau neîncetat în jur. Sinistru, totul era sinistru, întunecat și sinistru în lumina incandescentă a soarelui.

Intră în camera ei, pentru că voia să fie singură. Sub fereastră, un curcan uriaș alb, de un alb murdar, se împăuna pe lângă găinile cafenii. Din când în când, își încorda moțul roz și dădea drumul la niște chiuituri de curcan, stridente ca niște lătrături de câine; sau își înfoia toate penele, ca un păun alb murdar, și pufnea, şuierând când și când și ciugu-lindu-și balastul penajului.

Mai încolo, eternul tremur al apei pământii, ireale și, în depărtare, țeapănă rezistență a dealurilor care-și pierduseră albastrul virgin. Distincte, ușor încețoșate în depărtările de aer uscat, dar cu contururi precise, amenințătoare.

Kate făcu o baie în apa pământie care nici nu semăna a apă. Apoi se așeză pe zidăria prăbușită, Ja umbra hangarului de bărci. Răzuște albe săltau

În apa joasă de dedesubt sau se scufundau, iscând nori de praf subacvatic. O canoa lopată în direcția 6i; în picioare, un bărbat zvelt, cu gambe arămii, Musculoase. Răspunse cu promptitudinea distantă a indienilor la semnul din cap făcut de Kate, acostă, apoi își cară canoa în hangar, pășind desculț și mut pe pietrele de râu de un verde strălucitor; dispăru, lăsând în aer o umbră rece cum e cremenea.

Nici un sunet nu spărgea tăcerea dimineții în afară de slabul clipocit al apei și răzletele țipete stridente ale curcanului. Tăcere, o tăcere primară, aborigenă, o tăcere goală, ca de viață înfrânată. Vacuumul unei dimineți mexicane. Reverberând uneori țipetele curcanului.

Și imensa, limfatica întindere de apă, ca o mare, fremătând, fremătând, fremătând până în depărtări, până la munții de nimic substanțializat.

În apropiere, un jet de bananieri zdrențuiți, movile sterpe cu cactuși imobili, iar în stânga, o hacienda cu bordeiele pătrate, de lut ale peonilor. Câte un rancho în pantaloni lipiți de pulpe și o pălărie uriașă trecea călare prin praf pe un cal pipernicit sau, uneori, peoni încălecați pe crupa măgarilor, în pânzele lor albe fâlfâitoare, se iveau ca niște stafii.

Mereu câte ceva fantomatic. Și dimineața se mistui dintr-o dată, goală, vidă. Toate zgomotele strunite, orice urmă de viață înfrânată, totul stăvilat. Ținutul uscat până la invizibilitate, apa pământie, turbure, de parcă nici n-ar fi fost apă. Laptele limfatic al peștilor, o numise cineva.

Capitolul VI.

Deplasarea în partea de jos a lacului în zilele lui Porfirio Diaz, țărmul lacului începuse să devină Riviera Mexicului, Orilla urmând să fie Nisa sau, cel puțin, un Menton al țării. Dar revoluțiile erupseseră din nou și în 1911 Don Porfirio și-[^] luat tălpășița, fugind la Paris cu treizeci de milioane „ de pesos în buzunar – cel puțin așa se spune. Un peso echivalează cu o jumătate de dolar și aproape cu o jumătate de coroană.

În timpul revoluțiilor ce au urmat, Orilla, care începuse să fie considerată de americani un paradis pentru anotimpul iernii, recăzu în primitivism și zidărie prăbușită. În 1921, mai avură loc câteva încercări slabe de refacere.

Hotelul aparținea unei familii de germani-mexicani, care erau și proprietarii haciendei din vecinătate. Cumpăraseră proprietatea de la Compania Hotelurilor Americane, care luase inițiativa construirii și dezvoltării țărmului lacului și dăduse apoi faliment în timpul diferitelor revoluții.

Proprietarii germano-mexicani nu erau bine văzuți de băștinași. Dar, în acei ani, nici un înger din ceruri n-ar fi fost bine văzut dacă s-ar fi știut că deține proprietăți. Oricum, în 1921 hotelul a fost redeschis, într-o formă foarte modestă, având un director american.

Spre sfârșitul anului, Jose, fiul proprietarului germano-american, veni să stea la hotel, împreună cu soția și copiii, și se instala în aripa nouă. Jose era cam scrântit, așa sunt mai toți străinii din a doua generație în Mexic. Urmând să încheie niște afaceri, se duse într-o zi la bancă la Guadalajara și se întoarse cu o mie de pesos de aur, într-o valiză, ținând întreaga tranzacție în mare secret – sau, cel puțin, așa își închipuia el.

Când toată lumea se retrase la culcare, pe o Șoapte de iarnă cu lună plină, doi oameni intrară în curte și îl strigară pe Jose. Acesta, fără să bănuiască nimic, își lăsă soția și cei doi copii și coborî. Uupa un moment, se auzi vocea lui strigându-l pe directorul american. Directorul, crezând că-i vorba de vreo negociere, coborî la rândul lui. Dar când ieși Pe ușă, doi oameni îi immobilizară brațele, spunându-i: „Să nu sufli o vorbă!”.

— Ce s-a întâmplat? Întrebă Bell, care construisese Orilla și care locuia de douăzeci de ani pe țărmul acului.

După o clipă însă, văzu că alți doi oameni îl immobilizaseră pe Jose.

— Vino cu noi! I se spuse.

Erau cu totul cinci mexicani - indieni sau pe jumătate indieni - și doi captivi. Se duseră cu toții - captivii în cămăși și papuci - în micul birou din capătul clădirii vechi a hotelului, care fusese pe vremuri o casă de fermă.

— Ce vreți? Îi întrebă Bell.

— Dă-ne banii! Îi răspunseră bandiții.

— A, în ordine, spuse americanul.

Avea doar câțiva pesos în seif. Il deschise, le arătă conținutul și bandiții luară banii.

— Și acum, dă-ne restul! Îi cerură ei.

— Nu mai e nimic, răspunse directorul, de perfectă bună-credință, pentru că Jose nu-i spusese nimic despre mia de pesos.

Cei cinci bandiți începură să scotocească prin încăpere. Găsiră un maldăr de pături roșii - pe care și le însușiră - și câteva sticle de vin roșu, pe care le băură.

— Și acum, fă-te încoa' cu banii!

— Nu pot să vă dau ceea ce nu există, stăruie directorul.

— Bine! Răspunseră ei și își scoaseră odioasele machetes, cuțitele grele mexicane.

Jose, intimidat, aduse din ascunzătoare valiza cu cei o mie de pesos. Banii fură înfășurați într-un colț de pătură.

— Și acum, veniți cu noi, spuseră bandiții.

— Unde? Întrebă directorul care, în sfârșit, începuse să se sperie.

— Numai până la deal, unde o să vă părăsim, ca să nu puteți telefona la Ixtlahuacan înainte de a 6 avut noi timpul să ne adăpostim în siguranță.

Afară, sub luna plină, era foarte rece. Americanul dârdâia în cămașă și cu o pereche de papuci de casă în picioare.

— Dați-mi voie să-mi iau o haină, ceru el.

— Ia-ți o pătură, răspunse indianul mai în.

Se înveli într-o pătură și, cu brațele încleștate de cei doi oameni, îl urmă pe Jose, captiv la rândul lui, afară pe poartă, apoi prin praful drumului, după care urcară povârnișul abrupt al uneia dintre movilele rotunde pe care se înghesuie mase sinistre de cactuși, cu excrescențe ca niște degete monstruoase ce arată spre lună. Delușorul era pietros și povârnit, urcușul mergea încet. Jose, un tânăr gras de vreo douăzeci și opt de ani, protestă în felul vlăguit al mexicanilor înstăriți.

În cele din urmă, ajunseră pe creastă. Trei oameni îl târără pe Jose deoparte, lăsându-l pe Bell lângă un tufiș de cactuși. Luna strălucea cocoțată pe un cer mexican perfect. La poale, lacul licărea slab, desfășurându-și lungimea înspre apus. Atmosfera era atât de clară, încât muntele din față, aflat la o depărtare de treizeci de mile, se deslușea tăios și încremenit în clarul de lună. Și nici un sunet, nici o mișcare, nicăieri. În vale se adăpostea hacienda, cu peonii adormiți în bordeiele lor. Dar la ce ajutor te puteai aștepta din partea lor?

Jose și cei trei oameni dispărură după un cactus ramificat care se ridica drept ca o legătură de pari în jurul unui trunchi central și arunca o umbră puternică, de oțel. Americanul le auzi glasurile, discutând în șoaptă și în grabă, dar nu putea distinge cuvintele. Cei doi păzitori ai lui se depărtară puțin, ca să audă ce se vorbea după cactus.

Și americanul, cunoscând perfect pământul pe care i se rezemau tălpile și cerul care-i atârna deasupra capului, simți în aer vibrația neagră a morții, norul negru al poftii de moarte. Le simți inconștient, pulsând în aer, așa cum le poți simți în Mexic. Și strania ferocitate aborigenă, stârnită acum 111 cei cinci bărbați, se comunică sângelui său.

Desfăcându-și pătura, ascultă cu intensitate în cîmul de lună. Și auzi buf! Buf! Buf-ul unei machete Jovind cu aviditate într-un trup omenesc și apoi Dlzara voce a lui Jose implorând: „erdoneme!”, -”Iartă-mă!”, strigătul de moarte al omului ucis.

Americanul nu mai stătu la gânduri. Zvârlindu-și pătura, se strecură la adăpostul cactușilor și, îndoindu-și spinarea, o zbughi pe povârniș la vale, ca un iepure. Împușcături de pistol răsunară în urmă-i, dar, în general, mexicanii nu sunt țintași buni. Papucii de casă îi zburară din picioare; omul zvelt și ușor goni, desculț, peste pietre și printre cactuși, până jos, la hotel.

Acolo îi găsi pe toți trei și strigând alarmați.

— Îl omoară pe Jose, zbiează Bell, repezindu-se la telefon și așteptându-se ca în orice clipă să-i vadă pe bandiți ivindu-se după el.

Telefonul se găsea în sufrageria din clădirea veche. Nici un răspuns - nici un răspuns - nici un răspuns! În mica ei cameră de dormit, bucătăreasa -trădătoarea secretului - răcnea cât o ținea gura. Puțin mai încolo, în aripa nouă, soția mexicană a lui Jose urla. Apăru și un servitor.

— Încearcă să prinzi la telefon poliția din Ixtlahuacan, îi spuse americanul, după care alergă în aripa nouă ca să-și ia pușca și să baricadeze ușile. Fiica lui, o fată orfană de mamă, plângea alături de soția lui Jose.

La telefoanele repetate nu răspundea nimeni. Spre dimineață, bucătăreasa, afirmând că bandiții nu aveau să atace o femeie, se duse la hacienda ca să mobilizeze peonii. Și când răsări soarele rece, trimiseră un om să aducă poliția.

Găsiră cadavrul lui Jose ciopârțit de paisprezece tăieturi. Americanul fu transportat la Ixtlahuacan și internat în spital, unde două femei băștinașe îi extraseră țepii de cactus din tălpi.

Bandiții fugiseră în ținuturile mlăștinoase. Câteva luni mai târziu, au fost recunoscuți în Michoacan datorită păturilor furate. Fiind urmăriți, unul din ei îi trăda pe toți ceilalți.

După această tragedie, hotelul fu din nou închis, și nu s-a mai redeschis decât cu trei luni înainte de sosirea lui Kate.

Villiers mai veni și cu altă poveste. Cu un an W urmă, peonii îl omorâseră pe administratorul uneia dintre proprietățile de dincolo de lac. Îl dezbrăcaseră complet și-l lăsaseră gol pușcă, cu burta în sus, organele genitale tăiate și vârate în gură, nasul retezat, despicat în două și jumătățile prinse de obraji cu ace de cactus.

— Nu îmi mai povesti toate grozăviile astea, strigă Kate.

Simțea că osânda e scrisă chiar pe firmament, osânda și oroarea.

Îi trimise lui Don Ramon, la Sayula, o scrisoare prin care îl anunța că are de gând să se întoarcă în Europa. Ce-i drept, ea personal nu văzuse nici o grozăvie în afară de lupta cu tauri. Și, în schimb, trăise câteva momente de înălțare ca, de pildă, călătoria cu barca spre hotel. Pentru ea, băștinașii aveau un anumit mister și o anumită frumusețe. Dar nu putea suporta senzația de sufocare și acum, în ultimele zile, amenințarea ororilor.

Adevărat, peonii erau săraci lipiți pământului. Lucrau pentru douăzeci de cenți americani pe zi, iar valoarea unui peso era de cincizeci de cenți. Și apoi, în trecut își primiseră salariul de-a lungul întregului an, pe când acum nu erau plătiți decât în perioada secerișului și a străngerii recoltei. Nu muncești, nu primești plată. Or, pe parcursul sezonului uscat nu aveau ce munci.

— Și totuși, le spuse directorul german al hotelului - un om care condusesse o plantație de arbori de cauciuc în Tabasco, o plantație de trestie de zahăr în statul Vera Cruz și o hacienda cu culturi de grâu, porumb și portocali în Jalisco - și totuși cu peonii nu-i o chestiune de bani. Și nu de la peoni pornește răul. Pornește din Mexico City, de la liota de nemulțumiți de acolo care nu vor decât să pună bețe în roate și folosesc fel de fel de capcane religioase ca să-i prindă pe cei săraci. Asta stă la origine. Și pe urmă agitatorii împânzesc ținutul și-i contaminează Pe peoni. Toate revoluțiile astea și socialismul nu-s uecât o boală molipsitoare, ca sifilisul.

— Și haciendados de ce stau cu mâinile în sân?

— Un haciendado mexican! Ochii neamțului scăpărară. Gentleman-ul mexican e un om atât de curajos, încât în timp ce un soldat îi violează nevasta pe pat, el se ascunde sub pat și își ține răsufarea ca să nu fie descoperit. Asta-i vitejia lui.

Kate își feri privirea în lături.

— Toți haciendados vor ca Statele Unite să intervină, îi urăsc pe americani, dar vor ca Statele Unite să intervină ca să le salveze proprietățile și banii. Așa încât se declară de acord ca Statele Unite să anexeze Mexicul, mult iubita patrie, și să abandoneze minunatul lor steag verde-alb-roșu cu vulturul care ține șarpele în gheare, de dragul salvării aparențelor și onoarei. Sunt îmbibați până-n gât de onoare de felul ăsta.

„Mereu aceeași violență a amărăciunii”, își spuse Kate în sinea ei. Și se săturase de ea. Era sătulă de politică și de cuvinte ca „laburism” sau „socialism”. O sufocau.

— Ați auzit de oamenii lui Quetzalcoatl? ÎL întrebă ea.

— Quetzalcoatl! Exclamă directorul, plescăind ultimul l în felul specific băștinașilor. Asta-i altă înscenare a bolșevicilor! S-au gândit că socialismul are nevoie de un Dumnezeu, așa încât s-au apucat să-l pescuiască din lac. Nu-i decât o nouă capcană ca să-i îndemne la altă revoluție.

Directorul se îndepărtă, nemaisimțindu-se în stare să suporte discuția.

„Doamne, gândi Kate, e într-adevăr greu de suportat.”

Și totuși, voia să i se vorbească despre Quetzalcoatl.

Mai târziu, când îl revăzu pe directorul german, îi arătă ulcica dăruită de barcagiu, spunându-i:

— Știați că se găsesc asemenea obiecte în lac?

— Sunt foarte comune, răspunse el. În vremurile de idolatrie, obișnuiau să le arunce în apă. După câte știu eu, s-ar putea să continue și acum. Apoi l(r) scot, ca să le vândă turiștilor.

— Se numesc olltas ale lui Quetzalcoatl.

— O nouă invenție.

— De ce credeți?

— Încearcă să pună ceva nou la cale, asta-i tot. Au înființat asociația aia, „Oamenii lui Quetzalcoatl”, aici pe coasta lacului și mășăluiesc cântând. E o nouă șmecherie pentru a introduce național-socialismul. Nimic altceva.

— Și ce fac acești „Oameni ai lui Quetzalcoatl”?

— Nu-i văd făcând nimic decât să pălăvrăgească și să se înflăcăreze de propria lor importanță.

— Dar care-i ideea?

— N-aș putea să spun. Nici nu cred să existe vreo idee. Dar chiar de-ar exista, nu te-ar lăsa s-o cunoști. Pentru că suntem un gringo1 - sau o gringita - în cel mai bun caz. Or, secretul e pentru mexicanii puri. Pentru los senores muncitorii și los caballeros peonii. În ziua de azi, fiecare peon e un caballero, un cavaler, și fiecare muncitor e un sehor. Cred că au de gând să-și procure un zeu al lor, ca să aibă cu ce să se fudulească.

— Unde a început chestia asta cu Quetzalcoatl?

— Jos în Sayula. Se spune că Don Rămân Carrasco e în spatele întregii povești. Probabil că vrea să fie viitorul președinte sau poate că țintește mai sus, poate că ar vrea să ajungă primul faraon mexican.

Ah, cât de obosită se simțea Kate de toată vorbăria asta; deznădejdea, urâțenia, cinismul, goliciunea cuvintelor! Avea impresia că ar fi în stare să strige m gura mare, implorându-i pe zii necunoscuți să redea vieții ei magia, să o salveze de putregaiul și sterilitatea lumii.

Se gândise din nou să se reîntoarcă în Europa. Dar la ce bun? Știa prea bine. Pretutindeni politicianism și nebunie și misticism ieftin și spiritua-usm sordid. Magia se evaporase. Tânăra generație,

*1 Denumire dată nord-americanilor și anglo-saxonilor în America Latină.

Atât de inteligentă și de interesantă, dar atât de lipsită de mister, de orice profunzime! Și cu cât era mai tânără generația, cu atât mai plată și mai zăbăucă, și din ce în ce mai lipsită de magie.

Nu, nu putea să se întoarcă în Europa. Și nu! Refuza să-și însușească aprecierile directorului hotelului în legătură cu Quetzalcoatl. Cum putea judeca un director de hotel? Chiar dacă nu era un adevă*-rat director de hotel, ci un supraveghetor de fermă? Ea îi cunoscuse pe Ramon Carrasco și pe Don Cipriano. Și erau oameni adevărați. Doreau ceva care să transeandă cotidianul. Va continua să creadă în ei. Orice, orice, în afară de această sterilitate a nimicului în care se împotmolea viața ei.

Și-o să-1 expedieze pe Villiers. Era, un om drăguț, îi plăcea. Dar și el se îndrepta împotriva mișcării soarelui, bălăcindu-se în plăcerile dezintegrării și ale antivieții. Da, trebuia să-1 expedieze. Trebuia, trebuia să se elibereze de aceste relații mecanice.

Fiecare dintre ele, ca Villiers, de pildă, era o roată dințată în contact cu care toate acțiunile deveneau inversate. Tot ce spunea, tot ce făcea el răsturna fluxul vieții ei, o făcea și pe ea să meargă împotriva drumului soarelui.

Și nu voia să meargă împotriva soarelui. La urma urmei, în pofida grozăviilor latente din Mexic, când îi îndepărtezi pe oamenii aștia cu fețe întunecate de contacte nocive ca acelea cu agitatorii și socialismul, te fac să simți că viața e vastă, chiar dacă-i teribilă, și că moartea e un mister insondabil. E posibil ca uneori să izbucnească violența din ei. Dar ceva trebuie să izbucnească din când în când, dacă oamenii nu sunt simple mașini.

„Nu! Nu! Nu! Îi striga Kate propriului ei suflet. Vreau să fiu lăsată să cred încă în contactele umane! Să nu mi se taie totul!”

Luă însă hotărârea să-și taie singură orice contact cu acea mecanică mișcare împotriva soarelui. Villiers trebuia să se întoarcă în Statele Unite. Ea va rămâne singură în propriul ei mediu. Fără să fie atinsă de roțile dințate ale celor ce merg invers. Să fie lăsată singură și intangibilă. Să se ascundă, să fie ascunsă, inaccesibilă.

Și totuși, să lase să se strecoare în sângele ei care pulsa în direcția soarelui căldura unor oameni necunoscuți, care mergeau și ei în aceeași direcție. Să ferece porți de oțel împotriva lumii mecanice. Dar să lase lumea soarelui să pătrundă spre ea și să o integreze în mișcare, mișcarea în direcția curentului vieții, cu soarele și cu stelele asemenea unui copac ce-și întinde ramurile înfrunzite.

Voia să locuiască într-o veche casă spaniolă, cu un patio cu flori și cu o fântână. Să-și întoarcă fața spre interior, către puținele flori învăluite de umbră. Să-i întoarcă spatele lumii roților dințate. Să nu mai privească niciodată oribila mașină a lumii. Să privească doar la mica ei fântână liniștită, la portocalii ei, să simtă că deasupra capului ei nu e decât cerul.

Și astfel, potolindu-și neliniștile, îi scrise din nou lui Don Ramon că vine la Sayula să-și caute o casă. Il expedie pe Villiers. Și a doua zi porni la drum, însoțită de un servitor, în vechea barcă cu motor a hotelului, către satul Sayula.

Aveau de parcurs treizeci și cinci de mile, pe lacul lunguiet. Dar în secunda în care barca porni, Kate simți cum o pătrunde calmul. Un bărbat înalt, cu fața smeadă, stătea la pupa bărcii, folosind cârma și supraveghind motorul. Ea ședea pe niște perne, 'a mijloc. Și servitorul tânăr se cocoșase pe prora.

Porniră la drum înainte de răsăritul soarelui, Când lacul era îmbăiat într-o lumină neclintită. Tufe fazlețe de zambile de apă pluteau pe undele subțirate, cu câte o frunză verde ridicată, ca o micuță Pânză de barcă, și clătinând câte o delicată floare „lov-albăstrie.

„Jtedă-mi misterul și fă ca lumea să reînvie pentru ^âne! Striga Kate către propriul ei suflet. Și izbă-Vește-mă de automatismul oamenilor!”

Soarele se înălță și o lumină alburie începu să joace pe vârful muntilor. Barca o luă pe lângă țarmul nordic, înconjurând promontoriul pe care, cu douăzeci de ani în urmă, răsăriseră vile elegante dar care acum era din nou cotropit de sălbăticie. Totul arăta calm și încremenit în lumina dimineții timpurii. Uneori, pe câte un petic pleșuv de pe dealurile uscate se iveau puncte albe; păsări? Nu, țărani în pânzele lor albe, peoni care lucrau cu sapa. Se detașau atât de minusculi și de distincți, evocându-ți păsări albe cățarate pe deal.

Dincolo de cotitură erau izvoarele calde, biserica, satul inaccesibil al indienilor puri care nu vorbeau spaniola. La poalele clinei uscate, povâr-nite a dealului, se rătăciseră câțiva copaci.

Motorul pufăia de zor și barca înainta, cu omul de la pupă pândind, încolăcit ca un șarpe; apa-lapte-de-pește sclipea și răsfrângea o lumină densă, astfel încât munții din depărtare apăreau! Aburiți. Kate, în umbra tendei, alunecă într-un soi de toropeală.

Treceau pe lângă insula care adăpostea ruinele fortăreței și ale temniței. Era toată numai rocă și ariditate, cu ziduri mari, dărăpănate și cu scoica unei biserici ivindu-se printre stâncile chinuite și ierburile cenușii, secătuite. Indienii o apăraseră vreme îndelungată împotriva spaniolilor. Mai târziu, spaniolii folosiseră insula ca fortăreață împotriva indienilor, și mai târziu ca lăcaș de pedeapsă. Acum totul era o ruină respingătoare, plină de scorpioni și lipsită de orice altă viață. Doar în golfulețul dinspre uscat trăiau vreo doi pescari și o turmă de capre; puncte vii, răsărind ici-colo printre stânci-Și un nefericit de individ plantat pe insulă de conducere ca să înregistreze schimbările meteorologiceNu, Kate nu dorea să acosteze. Era un loc prea sinistru. Își scoase merindele din coș, se ospăta c” un prânz frugal și ațipi.

Se simțea înfricoșată de țara asta. Dar nunia1 sufletul ei, și nu trupul era cel ce cunoștea frici își dăduse pentru prima oară seama, în mod final și fatal, sub ce fel de amăgire se zbătea. Ea gândise până atunci că fiecare individ posedă un eu complet, un suflet complet, o individualitate completă. Și acum avusese revelația clară, atât de clară de parcă ea se prefăcuse într-o nouă făptură, că lucrurile nu stăteau astfel. Bărbații și femeile aveau euri incomplete, alcătuite din bucăți adunate laolaltă, oarecum la întâmplare, și nu prea bine asamblate. Omul nu fusese creat în întregime. Bărbații de azi

erau semicreați și femeile la fel. Creaturi care existau și funcționau cu o certă regularitate, dar care se prăbușeau într-un disperat vălmășag de inconsecvențe.

Pe jumătate creați, asemenea găzelor care aleargă atât de repede, se află în treabă și se pomenesc dintr-o dată cu aripi, dar care, de fapt, nu sunt decât niște larve înaripate. O lume de creaturi semi-create, pe două picioare, nutrindu-se cu hrană și degradând unicul mister care le fusese lăsat: sexul. Țesând o sumedenie de cuvinte, îngropându-se înăuntrul coconilor de cuvinte și de idei pe care și le-au țesut în juru-le și pierind, cei mai mulți, inerti și sufocați în interiorul coconilor.

Creaturi semicreate, de cele mai multe ori semi-conștiente și semiresponsabile, acționând în roiuri cumplite, ca lăcustele.

Îngrozitor gând! Și, asemenea găzelor, afirmând voința colectivă de a evita răspunderea făuririi unei 'apturi sau a unei identități mai complete. Ciudata rezistență și ură înverșunată în fața îndemnurilor de a-și purifica eul. Fanatismul morbid al neîntrecutului.

În marea lumină fremătăndă a lacului, având în spate amenințătorii munți cu coaste albastre ai lexicului, Kate părea înghițită în cușca anatomiei foarte a unui schelet. Era înfricoșată, mistic înfri-Co? Ată, de bărbatul care se ghemuia la prora, cu sambele lui netede și spinarea suplă, ca de șarpe, ndindu-o cu ochi negri. O semicreatură, dotată cu voința dezintegrării și a morții. Și bărbatul înalt din spatele ei, de la cârmă, care avea ochii aceia curioși, fumurii fosforescenți, pe sub gene negre, întâlniți uneori la indieni. Era frumos și liniștit și închis în sine. Dar pe buze îi flutura semisurâsul diabolic, pânditor, expresia semibatjocoritoare a unei creaturi parțiale, conștientă de puterea sa de a distruge o creatură mai deplină.

Și totuși, își spuse Kate, amândoi acești bărbați radiau de virilitate. Și nu aveau să o brutalizeze decât dacă ea le-ar fi comunicat asemenea gând și dacă, printr-un anumit gen de lașitate, i-ar fi incitat la asemenea faptă. Sufletele lor erau în formare, răul nu era sădit în ele, pendulau în ambele direcții.

Și în sufletul ei striga către misterul mai mare, către acea forță care planează în interstițiile aerului fierbinte, opulentă și grea. Avea senzația că ar putea înălța mâinile și prinde potența aceea care plutește pretutindeni, în așteptare. „Vino!” îi spuse, inhalând adânc aer în plămâni și adresându-se tăcutei răsufării vitale ce zace, nerelevantă, în atmosferă, în așteptare.

Și în timp ce barca aluneca lin și degetele ei răsfirau apa caldă a lacului, Kate simți din nou plenitudinea pogorând asupra-i, plinătatea, pacea și puterea. Plinătatea umplându-i sufletul asemenea preaplinului strugurilor pârguiți. Se gândi în sinea ei: „Ah, cât am greșit nedăruindu-mă mai curând celeilalte prezențe, neinspirând mai devreme răsufierea vieții! Ce copilărie să mă tem de bărbații ăștia doi!”.

Făcu ceea ce se temuse să facă mai înainte: 1* oferi sandvișurile și portocalele rămase în coș. Șt fiecare dintre cei doi o privi: ochii fumurii se uitară în ochii ei și ochii negri se uitară în ochii ei. Ș* omul cu ochi fumurii, care era mai viclean decî, celălalt, dar și mai mândru, îi spuse din ochi: „Sin

tem vii! Eu îți cunosc sexul și tu îl cunoști pe *J meu. Cunoaștem misterul, dar suntem bucuroși să' ocolim. Nu-mi atinge onoarea mea firească și îți mulțumesc pentru această favoare”.

Toate acestea erau în privirea lui, în privirea iute și mândră; iar în liniștitul, fluchas grazias!„1, Kate desluși aprecierea masculului, un bărbat bucuros să-și păstreze onoarea și să simtă comuniunea grației. Poate că impresia se datora cuvântului spaniol, grazias”. Dar în sufletul ei simțea comuniunea grației.

Și același lucru se petrecea și cu bărbatul cu ochi negri. Era mai umil. Dar când își curăță portocala și zvârli coaja galbenă în apă, Kate desluși liniștea, umilința și patosul grației din el: ceva frumos și cu adevărat bărbătesc, greu de găsit la un bărbat alb, civilizată. Nu pornea din spirit. Pornea din sângele întunecat, puternic, neștirbit; de acolo pornea înflorirea sufletului.

Și își spuse în sinea ei: „La urma urmei, e bine că mă aflu aici. E atât de bine să fiu în barca asta, pe lacul ăsta, cu acești doi oameni tăcuți, semi-barbari. Ei pot absorbi harul grației și îl putem împărtăși; e o comuniune, ei și eu. Mă bucur că sunt aici. E un lucru mult mai bun decât dragostea: dragostea pe care am cunoscut-o cu Joachim. Aceasta este plinătatea vinului”.

— Sayula! Exclamă omul de la proră, arătând în față.

Văzu în depărtare un loc cu copaci verzi, țărmul plat și o clădire mare care sărea în ochi.

— Ce clădire e aceea? Întrebă.

— Gara.

Kate se arată impresionată, așa cum se cuve-nea, pentru că era un edificiu în aparență nou și Opozant. Un vapor mic, solitar pufăia la oarecare distanță de un chei de lemn și bărci negre, încărcate cu marfă, veneau, ca magnetizate, spre el, apoi Se întorceau la țărm. Vasul emise un țipăt de sirenă? *> încet, dar cu gravitate, porni luând apa în piept !Mulțumesc mult! (sp.).

Și tăind lacul de-a curmezișul, îndreptându-se spre punctul unde cele două turnuri albe, gemene, din Tuliapăn se năluceau miniaturale, îndepărtate, peste marginea apei.

Trecură de chei și, după ce ocoliră bancul de nisip presărat cu sălcii, putu vedea Sayula: turle de biserici albe, gemene, cu caneluri și formă de obelisc deasupra arbuștilor de piper; în spate, unt dâmb singuratic, împestrițat de tufișuri uscate, distinct, cu contururi de desen japonez; în depărtare, munții Mexicului, cu creste ondulate, coaste albastre și versante plate.

Totul arăta calm, delicat, aproape japonez. Când se apropiară mai mult, Kate văzu plaja și rufele întinse pe nisip la uscat; sălciile verzi, firoase, arbuștii de piper și vilele îngropate în frunziș și flori, perdelele atârnaătoare de bougainvillea violete, pete roșii de hibiscus, opulența trandafirică a oleandrilor înalți și, ici-colo, câte un palmier.

Barca se îndrepta spre un chei de piatră pe care era pictată o reclamă de cauciucuri de automobil. Văzu câteva bănci, câțiva copaci sârmoși izbucniți din nisip, un chioșc care vindea băuturi, o mică promenadă și bărci albe înțepenite pe o plajă nisipoasă. Câteva femei așezate sub umbrele mari, câțiva scăldători în apă și cortine de copaci de un verde profund sau încărcăți de ciorchini de flori roșii, adumbrind vilele.

„Ei bine, își spuse Kate. Nu e un loc prea sălbatic și nici supracivilizat. Nu e ruinat, ci mai curând renovat. Păstrează contactul cu lumea, dar lumea are un impact foarte slab asupra-i.”

Se duse la hotel, așa cum o sfătuisese Don Ramon.

— Veniți din Orilla? Sunteți doamna Leslie? Don Ramon Carrasco ne-a trimis o scrisoare în legătura cu dumneavoastră.

I se găsisse o casă. Kate plăti barcagiii și dădu mâna cu ei. Li părea rău că n-o să-i mai vadă. Iar ei o priviră la plecare cu un licăr de regret. Își spuse în sinea ei: „în oamenii ăștia e viață și bogăție. Se străduiesc să ajungă să respire Marea Respirație. Sunt ca niște copii, neajutorați. Și sunt și demoni. Dar cred că, pe undeva, ceea ce doresc ei cu înflăcărare este răsuflarea vieții și comuniunea cu cei bravi”.

Era surprinsă de ea însăși că folosea dintr-o dată asemenea limbaj. Dar vlăguirea și simțul ei de pustiire fuseseră atât de totale, încât acum, cealaltă răsuflare din aer și puterea întunecat-albăstrie a pământului deveniseră subit mai reale decât așa-zisa ei realitate. Realitatea concretă, discordantă, exasperantă se dizolvase și-i luase locul o lume blândă a potentelor, fluxul întunecat, catifelat al pământului, plătându-l, însă suprema răsuflare de viață dinăuntrul aerului. Dincolo de aprigul soare pândeau ochii întunecați ai unui soare mai adânc și între coastele albastre ale munților bătea în taină o inimă puternică, inima pământului.

Casa era întocmai ce-și dorise: o clădire joasă, în formă de L, acoperită cu țiglă, având podele aspre, roșii și o terasă spațioasă; celelalte două laturi ale patio-uerau completate de o pădurice deasă de mango, aflată dincolo de zidul scund. Pătratul patio-ului îngrădit de pereții casei și de păduricea de mango era vesel, colorat de oleandri și hibiscus, iar în mijlocul ierbii încărcate de semințe se deschidea un bazin cu apă. Ghivecele de flori aliniat de-a lungul terasei erau pline de mușcate și de Plante exotice. La capătul cel mai îndepărtat al Patio-ului, puii scurtau pe sub silențioasa imobilitate a bananierilor zdrențuiți. Iar-o: casa ei de Piatră, răcoroasă, adumbrită, cu fiecare încăpere răspunzând pe terasă; terasa sau piazza ei spătoasă, umbroasă, privind drept spre soarele scân-teietor, spre florile scăpărătoare, spre iarba bogată, spre apa încremenită, spre bananierii îngălbeniți, spre splendoarea întunecată a arborilor de mango Cu umbră densă.

O dată cu casa îi revenea și o Juana mexicană, Cu două fiice cu păr bogat și un fiu. Această familie locuia într-un bârlog din spatele bovindoului sufrageriei. Acolo, pe jumătate ascunse de copaci, se găseau o fântână și o latrină, o bucătărioară și o cămăruță în care dormea întreaga familie, pe rogojini așternute pe jos. Acolo se zbenguiau pui prică-jiți, iar bananierii murmurau sub atingerea degetelor vântului.

Kate avea de ales între patru dormitoare. Se decise să-și facă dormitorul ei din camera cu ferestre joase zăbrelete, care dădeau spre iarba aspră și strada pietruită. Închise ușile și ferestrele și se culcă spunându-și: „Acum sunt singură. Și nu am de făcut decât un singur lucru: să nu mă mai las angrenată în roțile dințate ale lumii și să nu las să-mi scape lucrul ăsta mare, tainic, pe care l-am dobândit”.

Era obosită, cuprinsă de o ciudată istoveală care o făcea să simtă că nu ar mai putea depune nici un efort. Se trezi la ora ceaiului, dar nu exista ceai în casă. Juana se repezi până la hotel să cumpere.

Juana era o femeie de vreo patruzeci de ani, scurtă, cu o față plină, măslinie, ochi negri lipsiți de centru, un păr neîngrijit și un mers șchiopătat. Vorbea repede, cu prune în gură, și adăuga câte un „n” la toate cuvintele. Tot ce ținea de ea, până și limbajul, avea o notă șleampătă.

— No, Nina, no hay masn1 - pronunța masn în loc de mas. Și i se adresa lui Kate în felul vechi mexican, spunându-i Nina, ceea ce înseamnă „copilă” E o formulă onorabilă în discuțiile cu o stăpână.

Juana avea să-i cam pună nervii la încercare-Era o văduvă cu antecedente dubioase, o ființa pătimașă, lipsită de control, robustă, dar afișând o certă indiferență și delăsare. Proprietarul hotelului o asigură pe Kate că era cinstită, dar dacă ea pre' fera să-și găsească o altă criada, foarte bine.

Era clar că între cele două femei avea să se poarte o mică bătălie. Juana era încăpățânată §1

1. Nu, Nina, nu mai este (sp.). 144 recalcitrantă: viața nu o tratase cu mănuși. Și avea în ea o insolență fundamentală.

Dar, pe de altă parte, se lăsa purtată de subite efuziuni fierbinți și vădea acea curioasă generozitate și acel altruism proprii băștinașilor. Avea să fie cinstită, pur și simplu din sfidare și din indiferență, atâta timp cât nu era silită să adopte poziții antagonice.

Și totuși, încerca prudent terenul, urmărind totul cu privirea vag zeflemitoare și precaută a ochilor negri - așa cum era de așteptat. Și Kate simțea că acel strigăt: Nina - „copilo”, prin care i se adresa, conținea o ușoară notă de batjocură răuvoitoare.

Dar nu putea decât să meargă înainte și să se încreadă în femeia cu fața smolită și ochii lipsiți de centru.

A doua zi, Kate își adună destulă energie încât să exileze din salon o garnitură de mobilă din lemn curbat și răchită, precum și câteva tablouri și etajere.

Dacă există vreun instinct de societate mai plicticos decât toate celelalte din lume, este cel mexican. În centrul salonului cu podele roșii din casa lui Kate existau două semilune: o banchetă de răchită cu brațe și picioare din lemn curbat negru, flancată de o parte și de alta de câte două scaune de răchită cu picioare curbe negre, față-n față cu o banchetă identică din răchită cu brațe și picioare din lemn curbat maro, flancată de o parte și de alta de câte două scaune din răchită cu picioare curbe maro. Ai n zis că cele două banchete și cele opt scaune erau ocupate de stafiele tuturor

banalităților mexicane rostite de-a lungul vremurilor, stafii așezate față-n față, cu genunchii unii vizavi de ceilalți și tăpile odihnindu-se pe oribilul covor verde cu trandafiri roșii, care ocupa centrul obosit al salonului. Însăși Priveliștea acestui aranjament era înspăimântătoare.

Kate răsturnă simetria de față-n față, ajutată Und de cele două fete, Măria și Concha, și de irosea Juana, care transportară garnitura maro și tăjerele de bambus într-unui din dormitoarele libere. Juana privea cu cinism noile aranjamente și ajuta dând ordine. Dar când Kate își deschise cufărul și pescui dinăuntru vreo două carpete în culori luminoase, vreo două șaluri fine și câteva obiecte menite să dea o înfățișare mai umană salonului, criada începu să exclame:

— Que bonita! Que bonita, Niha! Mire que bonita! 1.

Capitolul VII.

Piaza.

Sayula era o mică stațiune pe malul lacului; nu pentru bogătașii trândavi, căci asemenea specie nu mai exista în Mexic, ci pentru negustorii din Guadalajara și pentru excursioniștii de sfârșit de săptămână. Dar chiar și asemenea turiști apăreau destul de rar.

Totuși, localitatea era dotată cu două hoteluri, rămase de pe vremea lui Don Porfârio, ca și majoritatea vilelor. Vilele de pe țarm erau închise, unele dintre ele chiar abandonate. Locuitorii satului trăiau într-o permanentă spaimă. Existau multe pricini de teroare, dar cele mai cumplite dintre toate le constituiau bandiții și bolșevicii.

Bandiții sunt niște oameni care, neavând bani, neavând de lucru, neavând perspective, se apucă de furturi și de crime, făcându-și din acestea o profesiune vremelnică – uneori, pe durata întregii vieți-Se ascund prin satele lor sălbatice până când sunt trimise trupe care-i hăituiesc și atunci se adăpostesc prin munții sălbatici sau prin ținuturile mocirloase.

1. Ce drăguț! Ce drăguț, Niria! Ia te uită ce drăguț-(sp.).

Bolșevicii însă par să se fi născut pe calea ferată. Oriunde sunt șine și pasageri hurducați în compartimente de tren, apare și acel spirit al lipsei de rădăcini și al tranzitoriului, acel spirit al compartimentării în clasa întâi și clasa a doua, acel spirit de invidie și de răutate, spiritul demonicelelor și fâlfâitoarelor mașini de oțel, spiritul care dă naștere fiilor firești ai materialismului: bolșevicii.

Sayula avea ramificația ei de cale ferată și trenul ei, o dată pe zi. Calea ferată lucra în pierdere și se lupta cu extincția.

Și Sayula mai posedă acea adevărată nebunie a Americii: automobilul. Așa cum pe vremuri bărbații își doreau un cal și o spadă, astăzi își doresc un automobil. Așa cum pe vremuri femeile tânjeau după un cămin și o lojă permanentă la teatru, astăzi tânjesc după „o mașină”. La fel și membrii mai săraci ai clasei de mijloc. Există în Sayula un iureș neîntrerupt de mașini, motociclete și autobuze -așa-numitele camiones – pe unica șosea oropsită care o lega de Guadalajara. O unică speranță, un unic crez, un unic destin: să călătorești într-un camion și să posezi o mașină.

Când Kate sosi în localitate, circulau o serie de zvonuri alarmante legate de bandiți, dar ea nu le acordă nici o atenție. Seara, ieși în piaza, ca să se găsească printre oameni. Piaza era un pătrat mărginit de copaci înalți, având în centru un chioșc de fanfară ieșit din uz și o promenadă de jur împrejur, °e la care porneau străzile pietruite pe unde treceau măgărușii și camiones. În partea de nord exista o porțiune de piață adevărată, unde se țineau zilele de târg.

Fanfara nu mai cânta în Sayula și elegancia nu se mai plimba pe promenada pavată de sub copaci. Jjar pavajul era încă bun și băncile mai mult sau ^ai puțin solide. Și acum, scuarul era monopolizat? L băncile ocupate de peoni și de indieni cu păturile l0r și straiete lor albe. Ce-i drept, dăinuia încă legea Potrivit căreia peonii trebuiau să poarte pantaloni în piaza, și nu izmenele largi, fâlfâitoare, în cari munceau la câmp. Dar peonii însși doreau să poarte pantaloni în locul șalvarilor folosiți la truda lor umilă.

Piaza aparținea acum peonilor. Se îngrămădeau pe bănci sau se plimbau de jur împrejur în sandalele și cu păturile lor. Pe drumul pietruit din partea de nord se înșiriau gherete care vindeau mâncare și în jurul cărora se producea mare înghesuială după ora șase: era mai ieftin să mănânci în oraș la sfârșitul unei zile de muncă. Femeile, acasă, n-aveau decât să se îndoape cu tortillas, indiferent de căldura de afară, cu supă sau cu tocătura de carne amestecată. La gheretele care vindeau tequila, bărbați, femei și băieți ședeau pe bănci, cu coatele pe tejghea. Într-un colț se juca un joc de-aghicitelea: un om, aflat în centru, întorcea niște cărți de joc și întreaga piaza răsuna de strigătele: „Cinco de spadas! Rey de copas!”¹. O femeie corpulentă, viguroasă, imperturbabilă, cu o țigară lipită de buză și primejdie în ochii negri cu privirile plecate, ședea în noapte și vindea tequila. Vânzătorul de dulciuri stătea lângă tejghea și oferea zaharicale la un centavo bucata. Și jos, pe trotuar, mici felinare de tinichea luminau piramidele de fructe de mango sau grețoasele prune roșii tropicale – doi sau trei centavos grămada – în timp ce vânzătorii, câte o femeie cu fusta înfoiată sau câte un bărbat cu acea curioasă expresie de răbdătoare umilintă, se cincheau pe vine, în așteptarea vreunui mușteriu, reflectând ciudata indiferență fatalistă și blajina răbdare, atât de derutante pentru un străin. Să ai de vânzare prune roșii în valoare totală de treizeci de cenți, să le stivuești pe trotuar în piramide miniaturale de câte cinci bucăți, să aștepți întreaga zi și în plină seară ghemuit pe jos și privind trecătorii de la picioare în sus, până la îndepărtata față a unui eventual cumpărător, iată ce constituia o ocupație

1. Cinci de pică! Rigă de cupă! (sp.). 148 și un mod de existență. Continua și noaptea, la lumina felinarelor de tinichea a căror flacăra pâlpâia, ondulată de vânt.

De obicei, se mai găseau vreo doi tinerei scunzi cu chitare de mărimi diferite, așezați față-n față ca doi cocoși gata de luptă și cântând o melopee interminabilă, un cântec de lebadă intonat cu vocea scăzută a eternelor balade, nu prea muzical, trist, nesfârșit, intens, audibil doar din imediata apropiere: și psalmodiau întruna până le răgușeau gâttele-jurile. Câțiva bărbați

înalți, întunecați, înfășurați în pături roșii, stăteau prin jur, ascultând indiferenți și rar, foarte rar, aducând o contribuție de câte un centavo.

Printre gheretele cu mâncare se pripășea câte un trio, de astă dată două chitare și o vioară, iar doi dintre muzicanți erau orbi; orbii cântau și din gură, cu glasuri ascuțite, rostind cuvintele într-un ritm precipitat, și totuși nu foarte deslușit. Însuși cântatul părea un act de taină, cântăreții apro-piindu-se mult unul de celălalt, față în față, de parc-ar fi vrut ca melancolica baladă să fie reverberată în secret de piepturile lor, numai întrei ei doi, întorcând spatele lumii.

Și întregul sat se afla în piaza, care arăta ca o tabără străbătută de zgomotul reținut, înăbușit al vocilor repezi. Rar, foarte rar, câte un glas se înălța Peste murmurul vocilor bărbătești, peste susurul muzical al femeilor, peste ciripitul copiilor. Rareori, vreo mișcare mai rapidă; doar plimbarea înceată a bărbaților în sandale – numite huaraches – târșâite Pe trotuar cu un fâșâit ca de gândaci pe hârtie. Une-ori, țâșnind dintre copaci, băiețandri desculți săgetau Printre umbre și îndărăt, printre oamenii liniștiți Și îndărăt. Erau nedomoliții lustragii de ghete, care, Intr-o țară de desculți, roiesc ca niște muște agasante.

În capătul dinspre sud, peste drum de copaci și Inspre colțul hotelului, avea loc o neconținută strădanie de ocupare a locurilor dintr-o cafenea, cu mesele și scaunele în stradă. Aici, în zilele din timpul săptămânii, cine cuteza să-și afișeze prestigiul, se așeza la o masă și bea o bere sau un pahar de tequila. Majoritatea acestora erau străinii. Și peonii, șezând imobili pe băncile din jur, îi priveau cu ochi de vasilisc, pe sub borurile mari ale pălăriilor.

Dar sâmbăta și duminica se producea un adevărat spectacol. Mașinile și camioane se îngrămădeau împleticindu-se și şuierând. Și din ele aterizau, ca niște păsări stranii, fete zvelte, fermecătoare, cu rochii de organdi, fețe pudrate și părul tăiat scurt. Fluturau în piaza, plimbându-se braț la braț, strălucitoare în organdi roșu și sifon albastru și muselină albă și alte materiale diafane roz, mov și portocalii, cu părul retezat, cu brațe subțiri, tuciiuri, înlănțuite, fețele întunecate ciudat de macabre sub fardul greu, tinzând spre alb, dar albul clovnului sau al cadavrului.

Într-o lume de peoni masivi, frumoși, fluturau aceste fluturătoare neînsoțite, cu o strălucire de fluture și cu o stridență discordantă. Cantitatea de fifi, tinerii dichisiți care trebuie să se asorteze cu fluturătoarele, era neîndestulătoare. Totuși existau fifi în pantaloni albi de flanel, pantofi albi, sacouri de culoare închisă, pălării de pai corecte și bastoane. Fifi arătând mult mai feminini decât neastâmpă-ratele fluturătoare; și mult mai nervoși, șovăielnici. Cu toate acestea, fifi galanți, fumând cu gesturi grațioase și elegante, vorbind o castiliană pe cât posibil elegantă și arătând de parcă până într-un an urmau să fie aduși jertfă cine știe cărui zeu mexican; după ce vor fi îndeajuns de îngrășați și de parfumați. Vițeeii de sacrificiu erau puși la îndopat.

Sâmbăta, fifi și fluturătoarele și excursioniștii din mașinile de la oraș – foarte puțini la număr – încercau să fie veseli ca niște fluturași în sinistrul

Mexic. Închiriau muzicanți cu chitare și viori și muzica de jaz începea să freacă, puțin cam siropoasă, fără destul nerv.

Și, pe pavaj, sub copacii din alameda¹ – sub copacii din piaza, chiar pe lângă mesele și scaunele cafenelei, perechile de tineri începeau să se rotească, în la mode. Rochiile de organdi roșii și roz și galbene și albastre se învârtteau de zor cu toți pantalonii de flanel alb aflați la îndemână; unii dintre pantalonii de flanel alb se terminau cu pantofi eleganți, albi cu fâșii negre sau cu vârfuri cafenii. Și unele dintre rochiile de organdi se terminau cu gambe cu ciorapi verzi și pantofi verzi, altele în gambe ă la nature și pantofi albi. Iar brațele subțiri, tucii se încolăceau în jurul umerilor bleumarin, sau bleumarin cu dungă albă, ai fifi-lor. Și fețele nemăsurat de blânde ale bărbaților surâdeau sfios, cu duioșie paternă, către fețele spoite, drăguțe, nepăsătoare ale fetelor; surâsuri dulci, paternale, senzuale, care-ți sugerau voluptatea victimei.

Dansau pe trotuarele din piaza, pe aceleași trotuare pe care peonii se plimbau agale sau stăteau adunați în grupuri privind cu ochi negri, inscrutabili, la ciudatele undiri de fluturi ale dansatorilor. Cine poate ști ce gândeau?

— Dacă încercau admirație ori invidie sau poate că numai o tăcută, rece împotrivire cu fețe negre. Împotrivire exista oricum.

Peonii tineri, în bluzele lor albe și cu serapes violete împăturite și azvârlite nepăsător pe un umăr, se plimbau agale, cu pălăriile mari, grele, bine echilibrate, ignorând deliberat dansatorii. Încet, cu un pas greu și cu o calmă legănare, înaintau irezistibil prin mijlocul drumului, ca și cum dansul nici nu ar fi existat. Și fifi în pantaloni albi, cu organ-diurile în brațe, cârmeau cu agilitate ca să evite trecerea greoaie, neconținută a tinerilor peoni, care se plimbau vorbind între ei, zâmbind și fulgerându-și dinții albi, puternici, cu un negru sânge rece care se lăsa ca o mălură până și peste muzică. Dansatorii și peonii plimbăreți nu se atingeau, nu se îmbrânceau.

|
'| Alee mărginită de copaci (sp.).

În Mexic nu te lovești din întâmplare de un om. Dar în fața opoziției invizibile, dansul se destrăma. Și indienii așezați pe bănci îi urmăreau pe dansatori o bucată de timp. După care le opuneau greaua negație a indiferenței, ca un bolovan pe spirit. Misterioasa capacitate a indienilor, așa cum ședea acolo atât de liniștiți și de compacti, de a stăvili orice clocot de viață, de a înăbuși orice lumină sau efervescență de culoare.

Exista și o sală de dans pentru băștinași. Dar era izolată între patru pereți. Și întregul ritm și înțeles era diferit, greoi, cu o vână de violență. Dar, chiar și acolo, dansatorii erau reprezentați de meseriași, mecanici sau hamali de la gară, adică de populația semiurbană. Nici un peon – sau aproape niciunul.

Așadar, nu după mult timp, fluturii de organdi și fifi în pantaloni albi renunțau, sucombau, se lăsa o dată în plus striviți sub pasivitatea bolovănoasă a rezistenței demonice peoni.

Ciudata, radicala opoziție a indienilor în fața a ceea ce se numește spirit. Spiritul le făcea pe fluturătoare să-și fluture aripile de organdi, ca un fluture. Spiritul îndoia pantalonii de flanel alb ai unui fifi, făcându-l să-și ia un patetic avânt. Și împreună încercau să reconstituie elegantele și frivolitățile spiritului modern.

Dar peste acestea toate, ca o greutate de obsidian, cade negația pasivă a indianului. El înțelege sufletul, pentru că vine din sânge. Dar spiritul, care e un element superior și constituie calitatea civilizației moderne, e repudiat obscur și barbar, în totalitatea lui. Până nu devine meseriaș sau până nu intră în vreo relație cu mașinismul, indianul nu se lasă atins de spiritul modern.

Se poate ca această pondere a repudierii spiritului modern să facă ca Mexicul să fie ceea ce este.

Dar e posibil ca automobilul să-și croiască drum până și prin inaccesibilul suflet al indianului.

Kate se întrista când văzu dansul destrămându-se. Șezuse la o măsuță, cu Juana în chip de dueha¹, și sorbise un absint.

Mașinile care se întorceau la oraș plecară devreme, într-un mic grup. Era mai bine să se afle împreună, dacă bandiții ieșiseră cumva la drumul mare. Până și fifi purtau câte un pistol la șold.

Dar era sâmbătă, așa că unii dintre reprezentanții „eleganței” rămâneau în localitate până a doua zi; ca să se scalde în lac și să se zbânțuie în soare.

Era sâmbătă, așa încât piaza roia de lume, iar pe străzile pietruite care porneau de la scuar numeroase făclii pâlpâiau și fremătau pe jos, iluminând câte un vânzător negricios sau o înșiruire de pălării de pai sau un maldăr de rogojini care se numesc petates sau piramide de portocale venite de dincolo de lac.

Era sâmbătă, și duminică dimineața e zi de târg. Așa încât, deodată, piaza căpătă o potentă densă și grea. Veniseră indienii din satele din jur și de dincolo de lac. Și aduseseră cu ei acea ciudată, grea potentă care, atunci când indienii se adună mai mulți laolaltă, pare să vibreze din ce în ce mai adânc.

În cursul după-amiezei, cum vântul suflase dinspre sud, marile canoa, bărci cu carcase negre și cu câte o singură pânză uriașă, plutiseră pe lac, încărcate cu băștinași și cu produsele lor, aduse la târg. Toate punctele albe care erau satele de pe celălalt mal sau de pe clinele muntoase îndepărtate și trimiseseră sălbatica lor contribuție la îmbulzeală.

Era sâmbătă, și instinctul indian de viață în Puterea nopții, de câte ori se adună mai mulți laolaltă, fusese stârnit. Oamenii nu se mai duceau acasă. Cu toate că târgul avea să înceapă abia în Zori, nimeni nu se mai gândea la somn.

Pe la orele nouă, după ce dansul fifi-lor se sparge, Kate desluși un nou gen de sunet, o bătaie de

! Doamnă de companie (sp.).

Tobă sau de tam-tam, și văzu un puhoi de peoni îndreptându-se spre partea întunecată din piaza, acolo unde avea să se țină a doua zi târgul. Locurile fuseseră deja ocupate, tarabele ridicate și coșurile uriașe, ovoidale, în care ar fi putut încăpea doi oameni, fuseseră rezemate de ziduri.

Se auzea un duduț înăbușit de tobă, ritmic ca un puls, dăinuind straniu în văzduhul noptatic, apoi nota prelungă a unui fluier picurând o melodie sălbatică, neemoțională, acompaniată de ritmul sincopat al tobei. Kate, care ascultase tobele și cântecele sălbatice ale pieilor-roșii din Arizona și New Mexico, simți răspândindu-se în aer acea pasiune atemporală, primară a raselor preistorice, cu intensă și complicată lor semnificație religioasă, îi aruncă Juanei o privire întrebătoare, iar ochii negri ai acesteia îi răspunseră cu o privire furișă.

— Ce-i asta? Întrebă Kate.

— Muzicanți, cântăreți, răspunse Juana evaziv.

— Dar e altfel de muzică.

— Da, e nouă.

— Nouă?

— Da, numai de puțină vreme se aude pe aici.

— Și de unde vine?

— Cine știe? Răspunse Juana, înălțând din umeri cu un gest la fel de evaziv.

— Vreau s-o ascult, spuse Kate.

— Dar sunt numai bărbați acolo.

— O să ne ținem și noi puțin mai departe. Kate se îndreptă spre puhoiul dens și tăcut de bărbați cu pălării mari. Toți stăteau cu spatele spre ea.

Se urcă pe treapta unei case și reuși să vadă un spațiu rămas liber în mijlocul îmbulzelii de oameni lângă zidul de piatră pe care atârnavă ghirlande de bougainvillea și de flori de plumbagină, luminate de torțele scânteietoare, din lemn cu arome dulci' pe care un băiat le ținea în ambele mâini.

Toba se găsea în centrul spațiului liber, iar toboșarul stăteau cu fața spre mulțime. Era gol până la brâu, purta șalvari umflați din pânză albă ca neaua, legați în jurul mijlocului cu o eșarfă roșie și, în jurul gleznelor, cu cordele roșii. Capul descoperit era legat, peste frunte, cu o panglică roșie de care erau prinse, la spate, trei pene drepte, stacojii; în mijlocul frunții, un ornament din turcoază: un cerc albastru cu o piatră rotundă, albastră în centru. Și fluierarul era despuiat până la brâu, dar peste umăr purta un frumos serape alb, cu margini albastre și negre și cu franjuri. Bărbați cu umerii goi, strecurați prin mulțime, împărțeau niște file de hârtie. Și în tot acest timp ciudatul fluier din pământ ars repeta o melodie barbară, stranie, iar toba bătea ritmul sângelui.

Tot mai mulți oameni se scurgeau din piaza către acest loc. Kate coborî de pe treaptă și se apropie cu sfială. Voia să citească o filă. Omul i-o dădu fără să o privească. Și atunci se retrase sub un portal luminat, ca să poată citi. Era un soi de baladă, fără rime, în limba spaniolă. În partea de sus a hârtiei apărea o reproducere rudimentară a unui vultur încercuit în inelul unui șarpe, care își ținea coada în gură; o bizară deviere de la stema mexicană ce

reprezintă un vultur cățărat pe un nopal – un cactus înalt cu frunze mari, plate – ținând în plisc și în gheare un șarpe care se zvârcolește.

De astă dată, vulturul era prins în cercul șarpelui, care avea niște semne negre în jurul spinării curbe, ca niște raze scurte ce arătau spre interior. Privită ue la oarecare depărtare, emblema sugera un ochi.

În lăcașul dinspre soare-apune cufundat în pace, dincolo de șfichiuirea cozii lumi- „, noase a soarelui, In liniștea adâncă din care se zămislesc apele, Dormeam eu, Quetzalcoatl.

În grota ce se cheamă Ochiul Negru, De dincolo de soare, privind prin el ca printr-o fereastră, Acolo e lăcașul. Acolo se zămislesc apele, Acolo se înfiripă vânturile.

Pășind pe apele de după viață m-am ridicat din nou, ca să văd o stea căzând și să simt un suflu rece peste față. Suflul mi-a spus: „Du-te!”. Și iată, Sosesc!

Steaua ce căzuse se ofilea, murea, l-am auzit cântul de pasăre ce moare:

JSlumele meu e Isus și sunt fiul Măriei, Acasă voiesc a mă-ntoarce.

Maica mea, Luna, s-a întunecat.

O, frate Quetzalcoatl!

Frânează dragonul soarelui;

Leagă-l cu umbră în timp ce trec eu, In drum spre casă. Ajută-mi să mă-ntorc!”.

Am legat colții de lumină ai Soarelui și l-am ținut în frâu cât a trecut Isus In umbra cea fără de margini, în ochiul Tatălui ceresc, în pânțelele înmprospătării.

Și iar pogorât-a suflul peste mine.

Am luat sandalele Mântuitorului și am pornit în jos pe lunga clină povârnită dindărătul muntelui soarelui.

Până când am văzut dedesubt sfârcurile albe ale Mexicului meu, Mireasa mea.

Isus Crucificatul doarme în ape tămăduitoare somnul cel lung.

Dormi, dormi, frate Isus, doarme-ți somnul!

Mireasa mea cea dintre mări își piaptănă părul cel negru, Șoptindu-și în sinea ei: „Quetzalcoatl!”.

Se adunase acum o mare de oameni și din mijlocul mulțimii se înălța caldă și strălucitoare lumin* roșiatică a făcliilor din lemn de ocote, iar în văzduh plutea o dulce aromă de rășină. Kate nu putea vede” nimic din pricina masei de bărbați cu pălării mar^

Fluierul își încetase picurarea, iar toba bătea bufniri lente, ritmice, ce acționau direct asupra sângelui. Incomprehensibila cadență găunoasă a tobei era ca o vrajă ce-ți înfășură mintea, făcându-ți inima să pulseze la fiecare bătaie și întunecându-ți voința.

Bărbații din mulțime începură să se lase în jos, așezându-se sau ghemuindu-se pe vine, cu pălăriile între genunchi. Acum se așternea o mare de capete negre, trufașe, ușor împinse înainte, pe suportul umerilor viguroși, bărbătești.

Lângă zid era spațiul liber, cu toba în centru. Toboșarul cu pieptul gol înclina toba înspre el, umerii strălucindu-i netezi și rumeni în lumina scânteietoare. Alături de el se afla un alt bărbat care ținea un stindard suspendat de un par lung. Pe câmpul albastru al stindardului apărea soarele galben, cu un centru negru, și printre cele patru mari raze galbene se inserau patru raze negre, astfel încât soarele arăta ca o roată ce se învâртеște cu o mișcare amețitoare.

Mulțimea se așezase, iar cei șase bărbați, despuiți până la brâu, care împărțiseră filele cu balada și făcuseră ordine printre oamenii de față, se întoarseră acum și se cinchiră pe jos într-un cerc în al cărui centru ședea toboșarul ghemuit pe vine, înclinându-și spre piept toba dintre genunchi. În dreapta 'ui se afla purtătorul stindardului, în stânga fluierarul. Erau cu totul nouă bărbați în cerc, al zecelea „ind băiatul care supraveghea torțele de ocote, așezate acum pe o piatră rezemată de un trepied din trestie.

Noaptea părea să fi încremenit în tăcere. Murmurul de voci, ca răpăiala de semințe scuturate, care umpluse piaza se stinsese. Pe trotuare, pe sub ^°Paci, continuau să circule trecători neinteresați de manifestatie, care apăreau însă curios de singuratici, siluete izolate evoluând în lumina amurgită a lămpilor electrice, mânate de cine știe ce treburi XcePționale. Păreau exilați în afara nucleului vieții.

În secțiunea de nord a pieței, gheretele continuau să fie iluminate, oamenii vindeau și cumpărau. Dar și această porțiune părea izolată, în afara adevăratei realități, aproape ca o amintire.

După ce se așezaseră bărbații, se apropiaseră și femeile, cu stinghereală, și se lăsaseră pe jos, într-un cerc exterior, cu fustele înfoiate înflorite în jurul lor, cu întunecatele rebozos înfășurate strâns în jurul capetelor mici, rotunde, sfielnice. Unele dintre ele, prea timide ca să se alătore, se așezaseră pe băncile cele mai apropiate din piaza. Și altele, pur și simplu, plecaseră. Într-adevăr, multă lume, bărbați și femei, se făcuseră nevăzuți de îndată ce auziseră prima bătaie de tobă.

Așa încât piaza era ciudat de pustie. De o parte se găsea ghemul compact de oameni din jurul tobei, iar de cealaltă, lumea exterioară, părand pustie și ostilă. Numai pe străduța mohorâtă care dădea spre pata de întunecime a lacului oamenii stăteau ca niște fantome pe jumătate iluminate: bărbații cu fețele acoperite de serapes, pândind din umbră, drepti, tăcuți, ascunși.

Dar Kate, retrasă sub portalul unei case, cu Juana așezată pe prima treaptă, la picioarele ei, era fascinată de cercul bărbaților pe jumătate goi, scânteind în strălucirea torțelor. Capetele lor erau negre, trupurile netede și rumene, cu acea frumusețe specific indiană care are uneori ceva crunt în ea. Torsurile pline, mătăsoase, frumoase ale oamenilor tăcuți, cu capetele ușor înclinate în față; umerii netezi, rotunjiți, dar atât de lați, ținând în echilibru o spinare viguroasă; umeri ușor căzuți, în relaxarea unei forțe latente, somnolente; pielea întinsa roșiatică, de o strălucire întunecată; piepturile puternice, atât de bărbătești, dar lipsite de musculatura încordată a albilor; și fețele negricioase, închise, înclud o conștiință întunecoasă; mustă' țile negre

și bărbile delicate ce încadrau muțeni* ferecată a gurii; toate acestea erau straniu * impresionante, făcând să vibreze în suflet eraop* adânci, înfricoșătoare. Bărbații aceia care ședea acolo, cu întreaga duioșie întunecată a trupurilor lor, atât de liniștiți și de catifelați, erau, în același timp, înfricoșători. Tăcerea și moliciunea lor aveau ceva negru, greu, de reptilă. Până și torsurile nude erau înveșmântate într-o umbră subtilă, într-o tainică obscuritate. Dacă în același loc s-ar fi aflat oameni albi, ar fi avut o înfățișare musculoasă și deschisă, de o franchețe aparținând însuși fizicului lor, o prezență de suprafață. Dar indienii erau cu totul altfel. Însăși nuditatea lor revela adâncurile ascunse, pline de mister ale tainei lor firești, eterna lor invizibilitate. Ei nu aparțineau regnului luminii. Amuțiseră cu toții; tăcerea așteptării se adânci în încremenirea de moarte a nopții. Bărbații cu umerii goi ședea nemișcați, cufundați în ei înșiși și ascultând cu urechea întunecată a sângelui. Eșarfele roșii le încingeau mijlocul, pantalonii largi, albi, scrobiți erau legați cu cordele roșii în jurul gleznelor, iar picioarele tucii, în huaraches din curele roșii păreau negre în strălucirea torțelor. Ce doreau de la viață acești oameni care ședea atât de neclintiți, fără să-și afirme în vreun chip prezența, dar degajând o forță atât de masivă, uluitoare? Kate se simțea atrasă și respinsă în același timp. Era atrasă, aproape fascinată, de strania putere nucleară a bărbaților din cerc. Aveau ceva ca un nucleu viu de viață nouă, crescând și dezvoltându-se în întuneric. Îi repugna însă ciudata masivitate, scufundarea spiritului în structura pământului, asemenea unui fir de apă neagră. Îi repugna împotrivirea mută, densă la orice orientare spirituală a celor cu fețe palide. Și totuși, își spunea ea, aici și Numai aici, viața ardea ca o flacără nouă, profundă, ttestul vieții, așa cum o cunoștea ea, îi apărea clo-r°țică, decolorată, sterilă. Anemica paloare și vlă-guire a lumii ei! și aici, trupurile acestea întune-ate, rumene în strălucirea unei torțe, ca miezul °cului veșnic; fără îndoială că aici se aprindea o Clnteie nouă a omenirii.

Știa că așa este. Și totuși prefera să stea la margine, în afara oricărui contact.

Omul care purta stindardul soarelui își înălță fața, ca și cum ar fi avut de gând să vorbească. Dar nu vorbi. Era bătrân; barba lui rărită era ninsă cu fire cărunte, și fire cărunte îi cădeau peste gura cu buze groase, vineții. Iar fața lui avea acea curioasă îngroșare, brăzdată de câteva riduri adânci, proprie bătrânilor acestui neam. Totuși, părul îi creștea des, viguros, iar trupul îi era neted și puternic. Doar umerii erau ceva mai moi, mai grei, mai lăsați decât ai bărbaților tineri.

Ochii lui priviră un timp fără să vadă. Poate că era într-adevăr orb; sau poate că se abstractizase total, în timp ce o grea aducere-aminte se zbătea în el, făcând ca fața să-i apară lipsită de văz.

Apoi începu, cu o voce măsurată, limpede, îndepărtată, ce părea un straniu ecou al bățăilor stinse ale tobei:

— Ascultați-mă, bărbați! Ascultați-mă, femei ale acestor bărbați. Cu multă vreme în urmă, lacul de aici a început să cheme bărbați în ceasurile târzii ale nopții. Dar nu existau bărbați. Micii charales înotau pe lângă maluri,

căutând parcă ceva, iar băgări, precum și alți pești mari săltau din apă și se uitau în jur. Dar bărbați nu existau.

Și atunci unul dintre zeii cu fețe ascunse păși afară din apă și urcă pe deal – bătrânul arătă cu mâna, în noapte, către invizibilul deal rotund din spatele satului – urcă pe deal și se uită în jur. Iși înălță ochii spre soare și prin soare văzu soarele negru dindărăt, cel care a plămădit soarele luminos și lumea și care le va înghiți din nou ca un puhoi de apă.

Și spuse: „A sosit timpul?”. Și de dincolo „e soarele luminos s-au întins cele patru brațe negre ale soarelui mai mare și în umbra lor răsăriră bărbați. Puteau vedea pe cer cele patru brațe întinse necate ale soarelui negru. Și purceseră la drum-

1. Specie de pești tropicali, foarte mărunți.

Omul de pe creasta dealului, care era un zeu, se uită la munți și la șesuri și văzu că oamenii erau foarte însetați; limba le atârna afară de sete. Așa încât le spuse: „Veniți! Veniți aici! Iată dulcea mea apă!”.

Veniră precum câinii, alergând cu limba scoasă, și îngenuncheară pe malul lacului. Și omul din vârful dealului îi auzi gâfâind pentru că băuseră prea multă apă. Le spuse: „Ați băut prea mult în trupurile voastre? Nu au oasele voastre îndeajunsă uscăciune?”.

Și atunci oamenii își făcură case pe malul apei și omul din vârful dealului, care era un zeu, îi învăță să semene porumb și fasole și să construiască bărci. Dar grăi către ei: „Nici o barcă nu o să vă salveze atunci când soarele negru va înceta să-și mai întindă brațele întunecate pe cer”.

Și mai grăi omul de pe deal: „Eu sunt Quetzalcoatl, cel ce a suflat umezeală în gurile voastre uscate. V-am umplut piepturile cu răsuflarea de dincolo de soare. Eu sunt vântul care suflă dinspre inima pământului, sunt brizele care se rotesc ca șerpilor în jurul gleznelor voastre, al picioarelor și al pulpelor voastre, înălțând capul șarpelui din trupul vostru, în care e sădită puterea voastră. Când șarpele din trupul vostru își înalță capul, fiți cu grijă! Sunt eu, Quetzalcoatl, care mă ridic în voi, mă ridic Până dincolo de ziua luminoasă, către soarele de întuneric de îndărăt, acolo unde până la urmă va fi sălașul vostru. De n-ar fi fost soarele negru de dincolo de soarele zilei, de n-ar fi fost cele patru brațe negre din ceruri, voi ati fi fost doar oase, și stelele ar fi fost oase, și luna o cochilie găunoasă 2virilită pe o plajă uscată, iar soarele galben un căuș gol, ca țeasta subțire, descărnată a unui coyot mort. Așadar, fiți cu grijă!

Fără de mine nu sunteți nimic. Așa cum eu, fără e soarele de dincolo de soare, n-aș fi nimic.

Când soarele galben e înălțat pe cer, roștiți:

Quetzalcoatl își va ridica mâna și mă va ocroti, tminteri aș arde până la cenușă și glia s-ar veșteji”.

Căci, vă grăiesc vouă, în palma mâinii mele sălășluiește apa vieții și pe podul mâinii mele sălășluiește umbra morții. Și-atunci când oamenii mă uită, îmi ridic dosul palmei, a bun rămas! Bun rămas și umbra morții!

Dar oamenii m-au uitat. Oasele lor s-au umezit, iar inimile li s-au vlăguit. Când șarpele din trupul lor și-a înălțat capul, au spus: „Asta-i șarpele

blând care face tot ce dorim noi”. Și când nu puteau îndura văpaia soarelui, au spus: „Soarele s-a mâniat. Vrea să ne bea. Să-i dăm mai bine să bea sângele victimelor noastre”.

Și s-a făcut că ramurile de umbră întunecată s-au mistuit din ceruri, iar Quetzalcoatl le-a jelit și a îmbătrânit, adumbrindu-și fața cu mâna, pentru a o ascunde de ochii oamenilor.

Jelea și spunea: „Vreau să plec. Sunt bătrân, sunt aproape un schelet. Oasele biruie acum în mine, inima mea e o tigvă uscată. Am ostenit în Mexic”.

Și a strigat către Stăpânul-Soare, soarele cel negru, cu nume nerostit: „Mă ofilesc și mă albesc ca o tărtăcuță veștedă. Mă prefac în oase. Mexicanii mă reneagă. Sunt irosit, istovit și bătrân. Ia-mă la tine!”.

Și atunci soarele negru a întins un braț și l-a înălțat pe Quetzalcoatl la ceruri. Și soarele negru a făcut un semn cu degetul și oamenii albi au năvălit dinspre răsărit. Și au venit cu un zeu mort pe o cruce și au spus: „Iată! Acesta este Fiul lui Dumnezeu. E mort, e un schelet! Da, zeul vostru e însângerat și mort. E un schelet. Îngenuncheați și jeliți-l și plângeți! În schimbul lacrimilor voastre el vă va aduce alinare, de acolo dintre morți, și când veți pieri vă așteaptă un loc printre trandafirii fără de mireasmă de dincolo de viață.

Iată! Maica lui îl plânge și apele lumii se scurg printre degetele ei. Vă va da să beți, vă va tămădui, vă va călăuzi către țara lui Dumnezeu. În țara lui Dumnezeu nu veți mai plânge. Acolo, dincolo de porțile morții, când veți trece din cușca oaselor în grădina rozelor albe”.

Și Maica plângătoare și-a adus în Mexic fiul mort pe cruce, ca să-și facă sălaș în templele noastre. Iar oamenii nu mai priveau spre ceruri, ci spuneau: „Maica își varsă lacrimile. Rodul pânzei ei e un schelet. Să nădăjduim la locul acela dinspre soare-apune, unde morții trăiesc în pace printre trandafirii fără mireasmă în paradisul lui Dumnezeu”.

Căci preoții spuneau: „Ce frumos e dincolo de groapă!”.

Dar preoții au îmbătrânit și lacrimile Maicii au secăt și Fiul de pe cruce a strigat către soarele negru de dincolo de soare: „Ce se întâmplă cu mine? Sunt mort pe vecie și numai mort? Va trebui să fiu întotdeauna doar mort, doar os pe o cruce de os?”.

Și strigătul a fost auzit în lume, dincolo de stelele nopții, dincolo de soarele zilei.

Isus grăit-a din nou: „A sunat ceasul? Maica mea e bătrână ca luna care pălește în zori și oasele ei bătrâne nu mai pot plânge. Trebuie să pierim pe veșnicie?”.

Atunci cel mai mare dintre cei doi sori mari a vorbit cu glas puternic, de dincolo de soarele zilei: „Îmi voi lua Fiul la sânul meu, o voi lua pe Maica lui în poala mea. Asemenea unei femei, îi voi adăposti în pântecele meu și cu îndurarea mea îi voi mibăia în baia uitării și a păcii și a reînnoirii”.

Asta e tot. Așa încât ascultați bărbați și voi, femei ale acestor bărbați!

Isus s-a dus acasă la Tatăl lui, și Maria s-a dus să doarmă în pântecele Tatălui ceresc. Și prin somnul cel lung se vor tămădui de moarte.

Dar Tatăl ceresc nu o să ne lase singuri. Nu suntem părăsiți.

Tatăl a privit în jur și a văzut Luceafărul de unineață, veghind neînfricat între năvala soarelui galben și fuga îndărăt a nopții. Așa încât Cel

are, al cărui nume nu a fost niciodată rostit,

PU: „Cine ești tu, paznic luminos?”. Și steaua

orilor a răspuns: „Sunt eu, Luceafărul de Dimineață, cel care în Mexic am fost Quetzalcoatl. Sunt eu, cel-care privește de dincolo de soarele galben și care-și plimbă ochii pe fața nevăzută a lunii. Sunt eu, steaua în cumpănă, între beznă și urcușul soarelui. Eu, cel numit Quetzalcoatl, așteptând în floarea puterilor mele”.

Și Tatăl a răspuns: „E bine. E bine”. Și apoi: „A sosit timpul”.

Și astfel marele cuvânt a fost rostit îndărătul lumii. Cel fără de nume a grăit: „A sosit timpul”.

Și încă o dată cuvântul a fost rostit: „A sosit timpul”.

Ascultați, bărbați și femei ale bărbaților: A sosit timpul! Aflați că acum e timpul. Cei ce au plecat vin din nou. Cei ce au venit, pleacă din nou. Rostiți: Bine ați venit, și apoi, Drum bun.

„Bine ați venit! Drum bun!”

Bătrânul încheie cu un strigăt înăbușit, de parcă într-adevăr se adresa zeilor:

Jiienvenido! Bienvenido! Adios! Adios/”.

Până și Juana, așezată la picioarele lui Kate, strigă, fără să-și dea măcar seama:

Jiienvenido! Bienvenido! Adios! Adios-n!”.

Ultimul adios îl târăgăna într-un firesc și omenesc „n”.

Toba începu să bată într-un ritm stăruitor, intens și flautul, sau fluierul, își înălță glasul ciudat, îndepărtat. Cânta iar și iar acea melodie bizară pe care Kate o ascultase la început.

Pe urmă, unul dintre bărbații din cerc își ridică vocea și porni să cânte imnul. Cânta în felul vechilor piei-roșii, cu intensitate și reținere în același timp. Un fel de cânt interiorizat, ca pentru propriul suflet, neadresându-se lumii din afară și nici măcar cerurilor sau către Dumnezeu, așa cum cântă creștin” Dar cu o intensitate frânată, ca în transă, adre-sându-se misterului său lăuntric, necântând în spații' ci în cealaltă dimensiune a existenței umane, acolo unde omul se regăsește în infinitul spațiu afla* înlăuntrul axei spațiului nostru rotitor. Spațiul, c* și pământul, e în neconținută mișcare. Dar, ca și pământul, are o axă. Și când pătrunzi în axa spațiului lumesc află o vastitate în care până și copacii vin și pleacă, iar sufletul își află căminul propriului său vis, se simte acasă, nobil și necontestat.

Bizarul, interiorizatul puls al tobei și cântărețul ce cânta lăuntric își răscoleau sufletul, rotindu-1 îndărăt către însuși centrul timpului, care e mai bătrân decât vârstele epocilor. Începea pe o notă înaltă, îndepărtată și, păstrându-și vocea la distanță, aluneca în ritmuri subtile, fugitive, aparent lipsite de măsură și totuși cadențate lăuntric de toba care-ți dădea un spasm, un zvâcnet sacadat. Mult timp nu puteai recunoaște nici un fel de melodie; era pur și simplu un strigăt furiș, continuu, îndepărtat, ceva ca un urlat de

coyot venind de la mari distanțe. Era într-adevăr muzica vechilor indieni din America.

Nu puteai recunoaște vreun ritm, nu puteai recunoaște vreo emoție, aproape că nici nu era muzică. Ci mai curând un țipăt îndepărtat, în noapte. Dar îți pătrundea sufletul, cel mai antic și mai veșnic suflet al tuturor oamenilor, singurul loc în care familia umană se întâlnește într-un contact nemijlocit.

Kate știi pe dată: era ca un fel de destin. Zadarnic i s-ar fi împotrivit. Nu exista nici presiune, nici efort, nimic special. Sunetul răsună din miezul cel mai lăuntric al omului, din ceea ce e atotprezent, din locul în care nu e nici speranță, nici emoție, unde pasiunea stă cu aripile încrucișate pe cuib, iar credința e un arbore de umbră.

Asemenea destinului, asemenea osândeii. Credința este însuși pomul vieții și merele ei sunt pe țăptura noastră, merele ochilor, mărul bărbiei, mărul Inimii, merele sinilor, mărul pântecelui, cu miezul sau adânc, merele buciilor, merele genunchilor, merele Micuțe, alăturate, ale degetelor de la picioare. Ce ar mai putea să schimbe evoluția? Suntem pomul care-și poartă veșnic poamele. Și suntem pe veci Ședința.

Verbum sat¹.

Unicul cântăreț își încetase cântul și numai toba bătea continuu, atingând subtil și conștient senzitivă membrană a nopții. Și apoi un glas din cerc se înalță din nou în cântec și, asemenea păsărilor ce-și iau zborul dintr-un copac, vocile oamenilor se ridicară una după alta, alcătuindu-se într-un torent tumultuos și avântat de glasuri bărbătești, puternic, intens și de o ciudată greutate ca un cârd de păsări negre zburând și cufundându-se la unison. Și toate păsările negre păreau să fi țâșnit din inimă, din pădurea lăuntrică a piepturilor bărbătești.

Unul câte unul, glasurile din mulțime se descătușară, asemenea păsărilor venind din depărtări, atrase de vrajă. Cuvintele nu aveau nici o însemnătate. Orice vers, orice cuvânt izbucnit din cavernele pieptului, din sufletul cel veșnic! Kate era prea sfioasă și prea șovăitoare ca să poată cânta: prea marcată de deziluzii. Dar auzi ecoul în sufletul ei, ca o mierlă în suflet. Și Juana cânta fără să-și dea seama, cu o voce feminină, cârâită, făurind inconștient cuvintele.

Oamenii pe jumătate despuiți întinseră mâinile și își luară serapes; serapes albe, cu margini albastre și dungi cafenii ca pământul și franjuri negre. Un om se ridică din mulțime și se îndreptă către lac. Se întoarse cu un braț de lemne de ocote și cu surcele, pe care le adusese una dintre bărci. Și aprinse un foc mic. După un timp, un alt om se duse după lemne și aprinse alt foc în centrul cercului, în fața tobei. Pe urmă se duse o femeie, pășind molatic, cu tălpile desculțe, sub fusta bogată de pânză. Și aprinse un foc vesel printre femei.

Aerul era poleit de strălucirea flăcărilor și îndulcit de arome ca de mirodenii. Cântecele se înalță și cobora, apoi se stinse cu totul. Se înalță și se stinse. Toba pulsa întruna, atingând membrana întunecată

1. O vorbă e de-ajuns (lat.).

A nopții. Apoi se stinse și ea. În tăcerea absolută se putea desluși neclintirea amuțită a lacului negru. Pe urmă toba începu iar să bată, într-un ritm nou, însuflețit. Unul dintre bărbații așezați, îmbrăcat într-un poncho alb cu margini albastre și negre, se ridică, își scoase sandalele și începu să schițeze pași de dans. Nepăsător, dansând greoi, dar cu o curioasă sensibilitate, ca de pasăre, a picioarelor, începu să bată țarina cu tălpile desculțe, de parcă ar fi vrut să pășească de-a dreptul adânc în pământ. Singur, cu un curios ritm de pendul, înclinându-se ușor în față, copleșit parcă de greutatea șirei spinării, călca pământul în bătăile tobei, genunchii înălțându-i-se pe rând sub franjurile întunecate ale păturii, cu o ciudată împroșcare de negru. Un alt bărbat își lăsă huaraches în centrul cercului, lângă foc, și începu să danseze. Omul și toba își înălțară glasurile într-un cântec sălbatic, orb. Bărbații începură să-și dezbrace poncio-urile. Și curând, cu piepturile și fețele concentrate aurite de lumina focului, se ridicară toți, cu torsurile despuiate și picioarele desculțe, și începură să danseze în pasul de pasăre sălbatică.

„Cel adormit să se deștepte! Cel adormit să se deștepte! Cel ce pășește în praf pe poteca șarpelui va dobândi locul râvnit; pe poteca prafului va ajunge la locul râvnit și va fi înveșmântat în pielea șarpelui: fi-va înveșmântat în pielea șarpelui pământului, care este părintele pietrei; care este părintele pietrei și bârna pământului; părintele argintului, al aurului, al focului, bârna pământului din osul Părintelui pământului, al șarpelui lumii, al inimii lumii, care bate precum bate coada șarpelui în praf, m mișcarea lui pe pământ, din inima lumii.

Cel adormi-it să se de-eștepte! Cel adormi-it să se de-eștepte! Cel adormit să se deștepte ca șarpele Prafului pământului, al pietrei pământului, al osului Pământului.”

Cântecul părea să fi prins aripi sălbatice, după Ce scăzuse și se prelinse într-un ultim reflux. Era asemenea valurilor care se înalță din nevăzut și cresc până capătă formă și o albeață fulgerătoare evanescentă și foșnetul extincției. Iar dansatorii, după ce dansară în cerc, într-o lentă, profundă concentrare, fiecare dintre ei neclintindu-se din locul lui, călcând același praf, frământându-l cu tălpile moi, desculțe, începură, lin, lin, să se rotească, până când întregul cerc se roti în jurul focului, cu același pas lent, scormonitor, care frământa praful. Și toba continua să bată același puls neschimbător, ca o inimă, iar cântecul creștea, se avânta și scădea, retrăgându-se până la un fel de extincție și apoi avântându-se iar.

Până când tinerii peoni nu mai putură rezista, își scoaseră sandalele și pălăriile și păturile și, sfielnic, cu picioarele neexperimentate, dar care purtau totuși în ele vechiul ecou al pasului, se așezară în spatele dansatorilor care se roteau și dansară pământul pe loc. Curând, în spatele cercului rotitor se alcătui un alt cerc, nemișcat, zvâcnind în pașii pe loc.

Și apoi, deodată, unul dintre dansatorii cu umerii goi din cercul interior pași îndărăt, intrând în cercul exterior și, printr-o ușoară înclinare, imprimă întregului cerc o mișcare rotitoare, în direcția inversă celui alt cerc. Așa încât

acum erau două roți de dansatori, una înăuntrul celeilalte, rotindu-se în direcții contrare.

Mereu, mereu, în pulsul tobei, în fluxul și refluxul cântecului, rotindu-se ca roți de umbre în jurul focului. Până când focul începu să moară și toba se opri brusc și oamenii se împrăștiară, întorcându-se la locurile lor.

Urmă tăcere, apoi murmur scăzut de glasuri și zvon de râsete. Kate își spusese adeseori că râsul peonilor izbucnește din ei printr-un sunet asemănător cu cel al durerii. Dar acum râsetele se răspândeau ca niște flăcări mici, invizibile, țâșnite din jăratul vorbelor.

Fiecare dintre ei aștepta. Și totuși nimeni nu se clinti când bătaia tobei răsună din nou ca o chemare. Continuă să vorbească, ascultând cu o a doua conștiință. Apoi se ridică un om, își zvârli pătura și mai aruncă lemne peste focul din centrul cercului. După care porni printre oamenii așezați, către locul unde ședea femeile în plinătatea fustelor înfoiate. Acolo așteptă, surâzând cu o expresie absentă. Până când se ridică o fată și veni spre el cu cea mai deplină sfială, strângându-și cu mâna dreaptă rebozo peste capul plecat și luând mâna bărbatului în mâna ei stingă. Ea a fost cea care a înălțat mâna nemișcată a bărbatului în mâna ei, cu o smucitură ușoară, timidă. Bărbatul răsese și o conduse printre oamenii aflați acum în picioare, lângă focul din centru. Ea îl urmă cu capul plecat, ascunzându-și, fâstâcită, fața. Și, unul lângă celălalt, mână în mână, începură să frământa pământul cu pasul greoi de dans, alcătuiind primul segment mobil în cercul interior care stagna.

Acum toți bărbații stăteau cu fața spre femei, așteptând să fie aleși. Și femeile iuți, cu capetele ascunse în șalurile lor, pășeau înainte și prindeau mâna dreaptă a bărbatului ales. Oamenii cu umerii goi, din cercul interior, fură curând aleși. Cercul interior, alcătuit din perechi de femei și bărbați, se închise repede.

— Veniți, Nina, veniți! Strigă Juana privind în sus spre Kate cu ochi negri strălucitori.

— Mi-e teamă, răspuse Kate. Și asta era adevărul.

Unul dintre bărbații cu pieptul despuiat se desprinsese din mulțime, traversase strada și stătea așteptând liniștit, cu fața întoarsă, lângă portalul unde se adăpostise Kate.

— Priviți, Nina! Dascălul acesta vă așteaptă. Veniți odată! O, Nina, haideți!

Vocea femeii scăzuse până la acel croncănit surd, Cea magică chemare a femeilor din popor și ochii

1 negri străluceau ciudat, pândind fața lui Kate.

Ceasta, aproape hipnotizată, făcu câțiva pași lenți, ra voie, către omul care stătea cu fața întoarsă.

— Aveți ceva împotriva? Îl întrebă ea în engleză total fâstâcită. Și îi atinse degetele cu degetele ei'

Mâna lui, caldă și întunecată și sălbatic de suavă îi prinse degetele ușor, aproape cu indiferență, și totuși cu o apropiere fizică barbară, și o conduse spre cerc. Kate își lăsă capul în jos și dori să-și fi putut ascunde fața după un văl. În rochia ei albă și cu pălăria de pai verde se simțea parcă din

nou virgină, o tânără virgină. Aceasta era calitatea pe care i-o redaseră bărbații aceia.

Timid, stângaci, încercă să prindă pasul dansului. Dar pantofii o făceau să se simtă neflexibilă, izolată, iar ritmul nu trepida în sângele ei. Se mișca stânjenită.

Bărbatul de lângă ea îi ținea însă mâna în aceeași strângere ușoară, catifelată și trupul lui se legăna nestingherit, cu același puls de pendul. Nu ținea seama de ea. Și totuși îi strângea degetele cu o atingere delicată, moale.

Juana își zvârlise din picioare ghetele și ciorapii și, cu fața ei neagră, brăzdată ca o mască de obsi-dian, ochii strălucindu-i cu acea flacăra feminină, fără de vârstă, întunecată și de nestins, călca pământul în pasul dansului.

„Precum pasărea soarelui calcă în zori pământul asemenea găinii cafenii și, asemenea găinii care scutură merele nașterii din crengile pântecelui ei, dă ouă de aur, ouă ce ascund globul soarelui în apele cerului, în căușul găoacei pământului care-i albită de focul sângelui, calcă și tu pământul, iar pământul o să zămislească precum găina sub picioarele păsării soarelui; sub picioarele inimii, sub picioarele gemene ale inimii. Calcă pământul, calea pământului care se ghemuiește ca un pui cu aripile închise în...”

Cercul începu să se rotească, iar Kate se învârtea ușor între doi bărbați, tăcuți și absorbiți, ale căror brațe atingeau brațele ei. Și unul dintre ei îi ținea degetele ușor, fără să le strângă, dar într-o apr^oJ pierce transcendentă. Și cântecul sălbatic se înalță din nou ca o pasăre care coborâse doar pentru o clipă” iar toba schimba ritmurile într-un chip de neînțeles.

Cercul exterior era alcătuit numai din bărbați. Kate avea impresia că simte pe spate, ca o suflare, bizara strălucire întunecată a ochilor lor. Bărbați, bărbați întunecați, colectivi, neindividualizați. Iar ea femeie, rotindu-se pe marea roată a feminității.

Bărbați și femei deopotrivă dansau cu fețele aplecate, lipsite de expresie, abstracte, profund absorbiți, bărbații de bărbăția supremă, femeile de feminitatea supremă. Era sexualitate, dar sexualitatea înaltă, nu cea josnică. Apele de deasupra pământului rostogolindu-se peste apele de sub pământ, ca un vultur care se rotește tăcut peste propria-i umbră.

Kate simțea că sexul și feminitatea ei erau captate și identificate în oceanul vag rotitor al unei vieți în mișcare, cerul întunecat al bărbaților coborînd și învârtindu-se asupra-i. Nu mai era ea, se volatilizase și propriile ei dorințe se dizolvaseră în oceanul mării dorințe. Așa cum bărbatul ale cărui degete le atingeau pe ale ei era pierdut în oceanul bărbăției lui, apleându-se peste fața apelor.

Înceată, vasta, gingașa rotire a oceanului de deasupra peste oceanul de dedesubt, fără urme de zvârcoliri sau de spumă. Doar pura conjuncție lunecătoare. Ea, topită în feminitate. Și, în locul unde degetele ei atingeau degetele bărbatului, seânteia Calmă, ca luceafărul dimineții, strălucind între ea și suprema bărbăție a bărbaților.

Cât de straniu să fii cufundată în dorință dincolo de dorință, să fii topită în trup dincolo de individualitatea trupului, cu seânteia contactului zăbo-yirid ca un luceafăr de dimineață între ea și bărbat, ^re marele eu feminin și marele eu al bărbatului, ^hiar al celor doi bărbați de lângă ea. Ce frumoasă, e"ta roată a dansului, două mari șuvoaie curgând în contact, în direcții opuse.

Nu cunoștea fața omului ale cărui degete le >Iriea. Ochii ei orbiseră, fața lui era fața cerului întunecat, doar atingerea degetelor scapără o stea care era și a ei și a lui.

Picioarele ei începuseră să simtă ritmul pasului de dans. Începea să învețe să se elibereze de greutate, să se elibereze de imboldurile întregii ei vieți, să lase viața să curgă lent, întunecos, într-un jet cu refluxuri, să curgă ritmic, în jeturi domoale, scurgându-se din picioarele ei în trupul negru al pământului. Dreaptă, puternică precum un par al vieții, și totuși lăsând ca întreaga sevă a puterii ei să se scurgă în jos, la rădăcinile pământului.

Pierduse noțiunea timpului. Dar însuși dansul părea să se apropie de sfârșit, deși ritmul rămase același până la capăt.

Glasul încetase să cânte, numai toba își continua bătăile. Deodată, toba păru să tresară și după aceea urmă liniștea. Pe loc mâinile se descătușară, dansul se sparse, fragmentându-se. Bărbatul îi dăru un zâmbet scurt, îndepărtat și se mistui. Nu avea să-i recunoască fața vreodată. Dar prezența i-ar fi putut-o recunoaște.

Femeile se retraseră deoparte, înfășurându-și refezos-urile strâns pe umeri. Bărbații se ascuseră în păturile lor. Iar Kate se întoarse spre întunecimea lacului.

— Vreți să și plecați, Nina? Se auzi vocea Juanei răsunând cu o blândă, distantă dezamăgire.

— Trebuie să plec, răspunse Kate în grabă.

Și porni cu pași repezi spre bezna lacului, Juana alergând după ea cu pantofii și ciorapii în mână.

Kate voia să se retragă cât mai curând în casă cu noua ei taină, strania taină a feminității ei supreme, cu care nu se putea obișnui. Va trebui să se cufunde în acest mister.

Gonea pe cărarea denivelată de la marginea lacului ce respira înfășurat în umbră, deși stelele luminau îndeajuns încât să se distingă carcacele negre și catargele canoelor, profilate pe întunecimea apei. Noapte, noapte fără de timp, fără de ceasuri! Kate nu voia să se uite la ceas. Avea să-1 așeze cu fața în jos, ca să nu-i vadă cifrele fosforescente. Nu voia să fie îngrădită de timp.

Și, pe când luneca în somn, auzea în urechi sunetele tobei, ca un puls bătând într-o piatră.

Capitolul VIII.

Noaptea în casă.

Dincolo de gardul casei lui Kate creștea un copac mare, numit arborele cuenta pentru că își presăra pe jos fructele, niște boabe micuțe, tari, ca niște bile de marmură neagră, de o rotunjime perfectă, pe care băștinașii le adunau în șiraguri de mărgele, cuentas, sau le înșirau ca mățăanii pentru

rugăciuni. Când se înnopta, ulița era cufundată în beznă și căderea acestor cuentas știrbea tăcerea.

Noapțile, care păruseră prietenoase, începură să fie bânuite de spaimă. Frica își scosese din nou capul. O bandă de hoți se organizase într-unui din satele de pe malul lacului, un sat de oameni urî-cioși, gata în orice clipă să se transforme în bandiți. Și bandiții aceștia, invizibili peste zi, când erau camuflați în simpli pescari sau muncitori agricoli, de cum se lăsa noaptea încălecau pe cai și porneau Sa prade orice casă singuratică sau insuficient aPărată.

Și apoi, faptul că o bandă de răufăcători hăitua meleagurile le dădea curaj tuturor hoților și ticăloșilor izolați să intre în acțiune. Orice se întâmpla era pus pe seama bandiților. Și astfel, mulți oameni Pe care nici nu i-ai fi bănuțit, cu o înfățișare cinstită, Qar cu sufletul mușcat de vechi instincte de prădă-Clune, se furișau noaptea cu machetes sau poate cu Un pistol, ca să-și înfigă degetele în plăcinta beznei.

Kate simți din nou frica închegându-se aj îngroșându-se în tăcerea neagră a nopților mexicane până când și zgomotul unei cuenta care pica începu să-i pară înspăimântător. Zăcea întinsă pe pat și asculta graiul întunerului care se îndesea. Din depărtare se auzea șuierul prelung, strident, al gărzilor polițienești. Și curând patrula de polițiști călare clămpănea ușor prin preajmă. Dar, în cele mai multe țări, polițiștii nu sunt niciodată prezenți atunci când e nevoie de ei.

Se apropia anotimpul ploilor și vântul de noapte se stârnea de pe lac, iscând zgomote stranii prin frunziș și zgâlțâind ușile șubrede ale casei. Servitorii se aflau departe, în văgăuna lor. Și noaptea, în Mexic, fiecare distanță se izolează în sine însăși, ca un om înfășurat într-o mantie neagră, care-ți întoarce spatele.

Diminețile, se înființa Juana venind de la piaza, cu ochii ei ca două picături de cerneală și cu atavica, ostenita expresie de maimuță speriată, zugrăvită pe fața ei de bronz. O rasă îmbătrânită în supunerea față de spaimă și neputincioasă să se descătușeze de ea. Pe dată, Juana începea să bâi-guie, într-un șuvoi semiinteligibil, o poveste despre o casă devastată și o femeie înjunghiată. Și-i spunea lui Kate că proprietarul hotelului îi trimisese vorbă că nu-i deloc sănătos să doarmă singură în casă. Trebuia neapărat să se mute la hotel.

Întregul sat era cuprins de acea ciudată spaimă reptiliană care-i copleșește pe oamenii de culoare. O panică, un simț al demonicului, al grozăviei, care plutește greu în aerul nopții. Când se revarsă zorii albaștri, totul se înseninează. Noaptea însă, aerul se îngroașă din nou, asemenea sângelui care se încheagă.

Spaima, firește, se comunica de la om la ota-Kate era convinsă că dacă Juana și familia ei nu s-ar fi ghemuit cu acea teamă de reptilă în capătul cel mai îndepărtat al casei, ea nu ar fi fost înfricoșata-Dar Juana arăta ca o șopârlă trăsniță de groazăNu exista nici un bărbat în casă. Juana avea doi fii: Jesiis, în vârstă de vreo douăzeci de ani, și Ezequiel, de vreo șaptesprezece. Dar Jesiis - ea îi pronunța numele Hezusn - avea în grijă micul motor cu

gazolină care întreținea lumina electrică și dormea împreună cu Ezequiel în mica uzină, pe jos. Așa încât Juana se pitea cu cele două fiice ale ei, Concha și Măria, în vizuina din spatele casei și părea să emane prin toți porii mirosul ranced al spaimei.

Satul era înecat de groază. De obicei, piaza era animată până pe la zece seara, iluminată de focurile de cărbuni și traversată întruna de vânzătorul de înghețată, care-și ținea găleata în creștet și striga la nesfârșire: Nieve! Nieve! În timp ce oamenii pălăvrăgeau sau îi ascultau pe tinerii cântăreți la gitară.

Acum însă, după ora nouă piața era pustie, ară-tând ciudat de pietroasă și de vidă. Jefe1 dăduse ordin ca orice om găsit pe stradă după ora zece să fie arestat.

Kate se grăbea să se întoarcă acasă și se înclua în cameră. Nu-i ușor să înfrunți panica unor oameni cu ochi de tăciune, semibarbari. Simțământul se propaga prin aer ca un drog, crispându-ți inima și paralizându-ți spiritul cu senzația răului iminent: un rău negru, oribil.

Zăcea în pat, în deplin întuneric: la ora zece, curentul electric se întrerupea în tot satul și începea regnul tenebrelor primare. Putea simți răsuflarea demonică propagându-se în valuri prin atmosferă.

Își amintea de poveștile sinistre ale băștinașilor, Pe care le auzise. Și se gândea din nou la oamenii aceștia, aparent atât de liniștiți, de buni, cu surâsul JOr blajin. Până și Humboldt a observat cu privire la mexicanii că puțini oameni au un zâmbet atât de „lând și, în același timp, ochi atât de aprigi. De fapt, ochii lor nu erau aprigi. Dar în fețele de m, negru brut apăreau ca un tăiș de lumină albă. Și în negreala brută se poate deștepta pofta de sânge dezgropată din sedimentele unui trecut necreat.

Necreat, semicreat, acest popor se afla la discreția influențelor întunecate, sedimentate în străfundurile sufletului. Și totuși erau oameni liniștiți, blânzi și binevoitori, vădind un soi de transparentă naivitate. Dar când ceva îi zgâlțâia în adâncuri, norii negri se ridicau în ei și oamenii se lăsau din nou copleșiți de patima lugubră a morții, a setei de sânge, a urii încarnate. Un popor incomplet finisat, aflat la discreția unor instincte atavice, nestăvilite.

Kate simțea că undeva, în străfundurile sufletelor lor, zăcea un resentiment insondabil, ca o rană deschisă. Resentimentul greu, sângeros al oamenilor care n-au fost niciodată în stare să-și dobândească un suflet, care n-au fost în stare să-și dobândească un nucleu, să-și închege o integritate individuală din haosul pasiunilor și potentelor și al morții. Oameni prinși în mrejele vechilor patimi și vechilor fapte, ca în volutele unui șarpe negru care le strangulează inima. Povara grea, urât mirositoare a unui trecut necucerit.

Și, sub greutatea acestei poveri, trăiesc și mor, fără să le pară prea rău când mor. Înfunțați și încâlciți în elemente, neputincioși să se descătușeze, înnegriți de un soare prea puternic, supraîncărcați de electricitatea tăioasă a aerului mexican, torturați de clocotul mocnit al vulcanilor de sub tălpi-îngrozitoarele elemente potențiale ale continentului american, care dăruiesc oamenilor trupuri puternice, dar le apasă sufletul, împingându-l în jos și

împiedicându-l să renască. Sau, când un om ajunge să aibă un suflet, elementele malefice i-l destrăma treptat, până când se descompune în idei și activități mecanice, într-un trup dominat de energie mecanică, dar cu sufletul mort, în putrefacție.

Așadar, acești oameni, incapabili să biruie ele” mentele, oameni trași în jos de încercuire* șerpească a soarelui și a electricității și a emanațiilor vulcanice, sunt supuși unor mereu reînnoite instincte insondabile, stârnite de resentiment, o ură diabolică îndreptată împotriva vieții înseși. Și atunci, bufnitura unui pumnal greu împlântat într-un trup viu, acesta e lucrul cel mai bun. Nici o plăcere trupească nu poate egala asemenea voluptate. Spasmodicul zvâcnet de satisfacție, când cuțitul pătrunde în carne și sângele cald țâșnește!

Este inevitabila satisfacție supremă a unui popor încâlcit în trecut și incapabil să se smulgă din el. Un popor care n-a fost niciodată mântuit și nu a cunoscut un Mântuitor.

Căci pentru mexicanii Isus nu este un Mântuitor. E un zeu mort, înmormântat în mormântul lui. Popoare întregi se lasă îngropate sub lenta depunere a trecutului, asemenea unui miner înmormântat de viu în subteran de o prăbușire a pământului. Până când apare un salvator, care să le arate drumul spre lumina soarelui.

Dar albi nu au adus nici un fel de salvare în Mexic. Dimpotrivă, s-au pomenit și ei, până la urmă, îngropați laolaltă cu Dumnezeuul lor și cu rasa cucerită.

Ceea ce constituie un statu-quo.

Kate zăcea în întuneric și gândea intens. În aceeași timp, asculta intens, crispată de groază. Nu-și putea stăpâni inima. Părea să i se fi dislocat și, realmente, o dureau. Ca niciodată până atunci, era speriată exclusiv fizic, speriată în sângele ei. Sângele îi era încleștat într-o paralizie de groază.

În Anglia, în Irlanda, în timpul războiului și al Evoluției, cunoscuse teama spirituală. Teama îngrozitoare de gloată; pentru că, în vremea războiului, națiunile se transformă în gloate. Teama de gloată care, asemenea unui câine rău, vrea să frângă spiri-tul liber al oamenilor individuali. Era vorba de dorința rece, colectivă a unor milioane de oameni Ce urmăreau să frângă spiritul indivizilor mai proeminenți. Voiau să frângă acest spirit așa încât să poată declanșa marea rostogolire în jos, către vechile niveluri ale lumii interlope, dominate de adorația banului și de plăcerea de a ucide. Gloatele!

În acele zile, Kate cunoscuse chinul spaimei reci sociale, de parcă democrația ar fi fost un gigantic miriapod rece care, dacă i te împotriveai, avea să-și înfigă în tine fiecare gheară. Și carnea avea să se mistuie în jurul fiecărei gheare. Aceasta fusese spaima cea mai cumplită pe care o trăise până atunci. Dar îi supraviețuise.

Acum însă, simțea crisparea spaimei fizice. Inima ei părea smulsă din loc, încordată de durere.

Ațipi și se trezi brusc, la un zgomot ușor. Se ridică în capul oaselor. Ușile dinspre terasă aveau obloane. Ușile propriu-zise erau încuiate, dar obloanele

rămâneau deschise pentru a lăsa să pătrundă aerul prin ferestrele de sus ale ușii, deschise și ele. Pe fundalul de un cenușiu întunecat al nopții se detașa ceva ce îi păru a fi o pisică neagră strecurându-se pe pervazul ferestrei.

— Ce-a fost asta? Strigă automat.

Pe loc, forma neagră se mișcă, pieri și Kate știe că fusese brațul unui bărbat care încercase să ajungă până la zăvorul ușii. Rămase o clipă ca împietrită, gata să strige. Dar nu mai urmă nici o mișcare. Așa încât se aplecă și aprinse o luminare.

O chinuia o panică ciudată, care o paraliza și-i trăgea inima din loc. Rămase inertă, covârșită de spaimele nopții. Lumina avea o strălucire întunecată. Din depărtare răzbea un bubuit de tunet. Noaptea era oribilă, iar Mexicul i se părea înfiorător, negrăit de înfiorător.

Ii era cu neputință să se relaxeze, să-și simtă inima revenindu-i la loc. „Acum, își spuse Kate, arfi ajuns la cheremul acestor lucruri, m-am pierdut cu desăvârșire.” Era teribil să se simtă pierdută, rupta de ea însăși în oroarea spaimei.

„Ce pot face?” se întrebă singură, adunându-și curajul. „Cum mă pot ajuta?” Știa bine că e absolut singură.

O bună bucată de timp nu se simți în stare să facă vreun gest. Pe urmă, încercă oarecare ușurare spunându-și: „Cred în rău. Și nu trebuie să cred în rău. Panica și omorurile nu se stârnesc decât atunci când oamenii din frunte lasă să le scape controlul. Eu nu cred în rău. Nu cred că bătrânul Pan poate să ne readucă la vechile, întunecatele forme ale conștiinței, dacă noi nu dorim acest lucru. Eu sunt convinsă că există o forță superioară care, atâta timp cât ne încredem în ea, ne va dăruia putere. Până și omul care a vrut să pătrundă aici nu ar fi avut într-adevăr tăria să o facă. Încearcă doar să fie josnic și ticălos, dar ceva din el l-ar fi oprit, l-ar fi făcut să se supună unei credințe și unei forțe superioare”.

Se liniști singură în felul acesta, până când își adună destul curaj ca să se scoale din pat și să închidă ferestrele de sus ale ușii. După care porni din cameră în cameră, pentru a se asigura că totul era bine încuiat. Și constată cu mulțumire că se simțea la fel de speriată de scorpionii de pe jos ca și de grozăviile de afară.

Se asigură că cele cinci uși și șase ferestre din aripa cu camere comunicante erau zdravăn zăvorite. Avea senzația că e pecetluită în întuneric, cu lumina ei. Pentru a controla cealaltă aripă a casei, unde se aflau sufrageria și bucătăria, ar fi trebuit să străbată terasa.

Se simți mai potolită, așa cum se găsea închisă cu strălucirea întunecată a luminării. Și în inima ei frământată încă de junghiul spaimei, își spuse: „Joachim afirma că răul este coloana vertebrală generată a vechilor moduri de viață pe care conștiința noastră le-a depășit. Acestea generează crima și viciul. Dar tobele de sâmbătă seara și ritmurile antice și dansul acela în jurul tobei nu țin de vechile forme sălbatice de exprimare? O întoarcere conștientă la sălbăcie. Așa încât poate că reprezintă într-adevăr răul”.

Nevoia ei de încredere izbucni însă din nou la suprafață: „Nu! Nu pot să fie o simplă reîntoarcere neputincioasă, dictată de panică! Constituie o alegere deliberată, conștientă. Trebuie să ne reîntoarcem la trecut, pentru a reînoda vechile fire. Trebuie să preluăm vechile impulsuri frânte, care ne vor restabili legătura cu misterele cosmosului, acum când ne aflăm la capătul propriei noastre rezistențe. Trebuie să o facem! Don Ramon are dreptate. Cred că e într-adevăr un om mare. Până acum gândeam că nu mai există oameni mari, doar mari financiari, mari artiști și așa mai departe, dar nu oameni mari. Se vede că e într-adevăr un om mare”.

Și gândul acesta o liniști total.

Dar, de îndată ce stinse luminarea, puternice scăpărări de lumină albă țâșniră prin toate crăpăturile ferestrelor și tunetele se rostogoliră ca niște ghiulele uriașe, strivitoare. Bubuiturile păreau să cadă de-a dreptul pe inima ei. Zăcu în pat, zdrobită, torturată, într-un soi de isterie pasivă. Și isteria o făcu să stea la pândă, încordat și abject, până în zori. Dimineața, se simți complet doborâtă.

Își făcu apariția și Juana, arătând la rândul ei ca o gânğanie moartă și rostind fraza convențională:

— Cum ați petrecut noaptea, Nina?

— Prost, răspuse Kate.

Și îi istorisi întâmplarea cu pisica neagră sau cu brațul omului.

— Mire! 1 exclamă Juana pe o voce înăbușită—Biata copilă nevinovată o să fie omorâtă în patul ei! Nu, Nina, trebuie să vă duceți să dormiți la hotel. Nu, nu, Nina, nu se poate să mai lăsați obloanele deschise. Nu, nu, imposibil! la spuneți vă duceți să dormiți la hotel? Și cealaltă Senora s-a dus.

— Nu vreau să plec de aici, răspuse Kate.

1. Ia te uită! (sp.). 180

— Nu vreți să plecați, Nina? Ah! Entonces! Entonces! L Nina, am să-i spun lui Ezequiel să vină și să doarmă în fața ușii dumneavoastră, cu pistolul lui. Are un pistol și o să doarmă în fața ușii dumneavoastră, și atunci o să puteți ține obloanele deschise ca să intre aer proaspăt. Ah, Nina, noi sărmanele femei avem nevoie de un bărbat cu un pistol. Nu trebuie să fim lăsate singure peste noapte. Ne e frică, copiilor mei le e frică. Ia te uită, un hoț care a încercat să deschidă zăvorul ușii? Închipuiți-vă! Nu, Nina, am să-i spun lui Ezequiel chiar azi la prânz.

La prânz, Ezequiel se înființa, pășind țanțoș. Era un tânăr sălbatic, sfios, foarte drept, foarte mândru, pe jumătate barbar. Vocea i se spărgea, cu o rezonanță ciudată.

Rămase locului, timid, cât i se spuse ce urma să facă. Pe urmă se uită la Kate cu ochi negri, strălucitori, simțindu-se de pe acum salvatorul ei.

— Da! Da! Spuse băiatul. Am să dorm aici, pe coridor. Nu vă temeți. Mă duc să-mi iau pistolul.

O porni rapid și se întoarse cu pistolul, o armă veche, cu țeava lungă.

— Am cinci gloanțe, spuse el arătându-i arma. Dacă deschideți ușa peste noapte, trebuie să-mi spuneți mai întâi o vorbă. Că altfel, cum văd ceva mișcând, trag cinci focuri. Pst! Pst!

Văzându-i scânteierea din ochi, Kate înțelese cu câtă satisfacție ar fi tras cincisecizeci focuri în orice ar fi mișcat în noapte. Gândul că s-ar fi putut trage și în el nu-l preocupa câtuși de puțin.

— Și, Nina, adăugă Juana, dacă veniți vreodată acasă târziu, după ce s-au stins luminile, trebuie să strigați Ezequiel! Că dacă nu, Bum! Bum!

— Și nu Se știe cine ar putea fi omorât.

Din acea zi, Ezequiel dormi pe o rogojină așternută pe terasa de cărămidă din fața ușii lui Kate, învelit într-o pătură și cu pistolul alături. Așa încât în cazul ăsta! În cazul ăsta! (sp.).

Ferestrele rămăseră deschise și aerul putu să pătrundă. În prima noapte, Kate nu se simți frică să închidă un ochi din pricina sforăitului sălbatic al băiatului. În viața ei nu auzise un zgomot cu asemenea colosal răsunet. Ce plămâni avea băiatul ăsta! Era un sunet venit parcă dintr-o altă lume, stranie și primitivă. Zgomotul îi alunga somnul, totuși avea în el ceva ce îi plăcea. Un soi de forță sălbatică.

Capitolul IX.

Casa de las Cuentas.

Curând, Kate începu să le îndrăgească pe Juana cea șleampătă și șchioapă și pe fetele ei. Concha avea paisprezece ani; era o fată masivă, greoaie, barbară, cu o coamă de păr negru, ondulat, pe care și-l scărpină întruna. Măria avea unsprezece ani -o fetișcană timidă, pîrpirie, ca o pasăre, cu niște ochi mari care păreau aproape să absoarbă lumina din jur.

O familie indiferentă. Juana recunoștea că Jesiis avusese alt tată, dar dacă te uitai la restul copiilor, îți făcea impresia că fiecare dintre ei avusese un tată diferit. Toată această familie vădea o fundamentală și sardonică nepăsare față de viață. Trăiau de azi pe mâine, o viață de o indiferență îndărătnică, apăsătoare, fără să se sinchisească de trecut, fără să se sinchisească de prezent sau de viitor. Nu erau interesați nici măcar de bani. Cheltuiau într-un minut tot ce aveau și pe urmă nici nu-și mai aduceau măcar aminte.

Lipsiți de orice țel, de orice năzuință, trăiau absolut ă terre, jos, pe pământul negru, vulcanic. Nu erau animale pentru că bărbații și femeile și copiii lor nu pot fi animale. Asemenea îngăduință nu ne-a fost acordată. Pleacă, dar o dată plecat, nicicând nu te vei mai putea întoarce!

— Astfel sună glasul marelui Impuls care ne împinge, creator, înainte. Când omul încearcă, în mod brutal, să se reîntoarcă la nivelurile vechi, anterioare ale evoluției, nu reușește să o facă decât în sensul cruzimii și al mizeriei.

Astfel, în ochii negri ai familiei licăreau teama nesănătoasă, mirarea și mizeria. Mizeria fapturilor omenești care se cuibăresc neputincioase în afara eurilor lor necreate, incapabile să-și separe un suflet din haos și indiferente la orice altă victorie.

Oamenii albi devin și ei făpturi lipsite de suflet. Dar ei au cucerit lumile de bază ale metalului și energiei, așa încât se învârtesc vâjâind în mașini, făcând turul vidului propriei lor pustietăți.

Kate deslușea o notă profund patetică în familia Juanei. Dar îi inspira în același timp și o anumită repulsie.

Juana și copiii ei, din momentul în care o acceptaseră pe Nifia ca fiind a lor, i se devotaseră cu intensă loialitate. Își făcuseră un punct de onoare din a fi onești până la cea mai mică prună din coșul cu fructe. Și erau însuflețiți de zelul de a o sluji. Fiind indiferenți la mediul înconjurător, trăiau în cruntă murdărie. Pământul era marea lor ladă de gunoi. Orice lucru de care nu aveau nevoie era aruncat pe jos și nimeni nu se sinchisea. Aproape că le plăcea să viețuiască într-un mediu de purici, cârpe vechi, cocoloașe de hârtie, coji de banane și sâmburi de mango. Iată o bucată de pânză ruptă din rochia mea. Pământ, primește-o! Iată ghemotoace de păr căzute când m-am pieptănat. Pământ, Primește-le!

Kate însă nu putea suporta. Ea se sinchisea. Și, Pe dată, familia se bucură, se simți atârțată de faptul că ea se sinchisea. Măturară patio cu o mătură din Crengi, până când zgâriară aproape suprafața pământului. Ce nostim! Lui Nifia îi păsa de toate astea?

Pentru ei, Kate era o sursă continuă de mirare și de amuzament. Dar nici un moment nu o considerau superioară ca rang social. Era o ființă minune, pe jumătate de neînțeles, pe jumătate amuzantă.

Nina dorea ca aguador¹ să-i aducă repede două botes² de apă caldă, de la izvoarele fierbinți, ca să se spele pe tot corpul, dimineață de dimineață. Ce nostim! Fugi, Măria, spune-i lui aguador să vină în grabă cu apa pentru Nina!

Și, după aceea, toate trei fură aproape supărate când o văzură pe Kate încuindu-se în casă pentru a-și face baia. Pentru ele era ca un fel de zeiță, menită să le veselească și să le uimească; drept care trebuia gă le fie mereu accesibilă.

Și, curând, Kate descoperi că o zeiță care trebuie să fie mereu accesibilă ființelor omenești nu prea e de invidiat.

Nu, nu era o simplă sinecură să fii Nina. Dis-de-dimineață începea, hârșt-hârșt, mătura de crengi în curte. Kate stătea în pat cu ușile încuiate și obloanele deschise. Zarvă afară. Cineva încerca să vândă două ouă. Unde e Nina? Doarme. Dar precupețul nu voia să plece. Zarva continua.

Aguador-u Ah, apa pentru baia lui Nina! Doarme, doarme!

— Nu dorm, strigă Kate, trăgându-și un capot pe ea și descuind ușa.

Pe dată dau buzna în casă fetele cu cada, aguador-ucu două canistre pătrate de benzină, pline cu apă fierbinte. Doisprezece centavos! Doisprezece centavos pentru aguador. No hay! Nu avem doisprezece centavos. Mai târziu! Mai târziu! Agua-dor-ul pleacă tropăind, ținându-și bățul pe umăr. Kate încuie ușile și obloanele și începe să-și facă baia.

— Nina? Nina?

— Ce este?

1. Sacagiul (sp.).

2. Bidoane (sp.).

_Ouă fierte sau prăjite sau rancheros? Cum le doriți?

— Fierțe.

- Cafea sau cacao?
- Cafea!
- Sau poate că vrei ceai?
- Nu, cafea. Baia continuă.
- Nina?
- Da.
- Nu mai este cafea. Ne ducem să cumpărăm.
- Atunci dă-mi ceai.
- Nu, Nina! Mă duc să cumpăr. Așteptați-mă.
- Atunci, du-te!

Kate își ia micul dejun pe terasă. Masa e aranjată, încărcată cu fructe și pâine albă și cornuri dulci.

— Bună dimineața, Nina, cum ați petrecut noaptea? Bine? Lăudat fie Domnul! Măria, cafeaua! Mă duc să pun ouăle la fiert. O, Nina, să nu iasă tari! Ia te uită ce picioare de Madona! Uitați-vă! Bonitos!

Și Juana se apleacă, fascinată, ca să atingă cu degetele ei negre picioarele albe și moi ale lui Kate, încălțate în sandale ușoare – doar o baretă de-a curmezișul labei piciorului.

Ziua a început. Juana se consideră total devotată lui Kate. Curând își expediază fetele la școală. Câteodată se duc, de cele mai multe ori, nu. Nina zice că trebuie să meargă la școală! Auzi! Auzi! Spune Nina că trebuie să mergeți la școală. Afară cu voi! Valea!

Juana șchioapătă în sus și-n jos pe terasă, de la „Ucătărie la masa pentru micul dejun, cărând farfurie una câte una. Pe urmă le spală, cu un pleoscăit puternic.

Dimineața! Soarele scânteietor se revarsă peste Patio, peste florile de hibiscus, peste zdrențele ' Frumoase! (sp.).

Fluturătoare, galbene și verzi, ale bananierilor Păsările vin și dispar, cu o rapiditate tropicală. În umbra deasă a păduricii de mango, indieni în straie albe se mișcă asemenea unor stafii. Senzația soarelui dogoritor sau, și mai impresionantă încă, senzația umbrei întunecoase, intense. Un freamăt de viață, și totuși apăsătoarea greutate a tăcerii. O palpăire orbitoare, o strălucire incandescentă, și totuși senzația de apăsare.

Kate stătea singură, legănându-se în foto-liul-balansoar de pe terasă și prefăcându-se a coase. Fără zgomot, își face apariția un moșneag cu un ou, pe care-l ține misterios, ca pe un simbol. Dorește patrona să îl cumpere cu cinci centavos? Juana i-a oferit numai patru centavos. În ordine? Unde e Juana?

Femeia își face apariția, venind din piaza cu alte achiziții. Oul! Patru centavos. Socoteala cheltuielilor de la piață. Entonces! Entonces! Luego! Luego! Ah, Nina, no tengo memoria! 1 Juana nu știe să scrie și să citească. Dimineață de dimineață se duce la piață cu pesos, cumpără o sumedenie de mărunțișuri, fiecare de câte unul sau doi centavos. Și dimineață de dimineață face socotelile. Ah! Ah! Unde am rămas? N-am ținere de minte. Bun, va să zică... Ah. Da. Am cumpărat ocote de trei centavos¹. Cât face? Cât face, Nina? La cât am ajuns?

Era un joc care o ațâța pe Juana până-n măduva oaselor; îi plăcea să socotească fiecare centavo pana ajungea la suma exactă. Dacă îi lipsea un centavo din mărunțiș, rămânea ca paralizată. Și se ivea din bucătărie, din cinci în cinci minute.

— Lipsește un centavo, Nina. Vai, cât sunt de proastă! Dar am să vă dau unul de la mine.

— Nu-ți face griji, Juana. Nu te mai gândi 1* asta!

— Ba da, ba da! Și iar șchiopăta preocupată-

1. Atunci! Atunci! Îndată! Îndată! Ah, Nina, nu a*0 memorie! (sp.).

Până când, o oră mai târziu, un strigăt puternic răsuna din capătul casei. Juana își făcea apariția fluturând o legătură de verdeață:

— Mire! Nina! Compre perjii a un centavo - am cumpărat pătrunjel de un centavo. Acuma-i în regulă?

— E în regulă.

Și viața putea iarăși să meargă mai departe.

Existau două bucătării, una lângă sufragerie, aparținându-i lui Kate, și un șopron strâmt, pe sub bananieri, aparținând familiei... De pe terasă Kate privea direct în bucătăria Juanei. A avea o gaură neagră în chip de fereastră.

Plici! Plici! Plici!

„Și eu care o credeam pe Concha la școală!”, își spuse Kate.

Nu! Acolo, în întunecimea ferestrei, apăreau coama și fața tuciurie a Conchei, furișând priviri ca un animal dintr-o cavernă, în timp ce prepara tortillas. Tortillas sunt un soi de pite de aluat din făină de porumb, care se coc pe o farfurie plată din pământ ars, ținută deasupra focului. Și prepararea lor constă din turtirea între palme a unei bucăți de aluat, bătută când cu o palmă, când cu cealaltă, Până când tortilla capătă subțirimea, rotunjimea și așa-zisa ușurime dorite.

Plici! Plici! Plici! Plici! Plici! Plici! Ineluctabil ca ritmul unui păianjen care-și țese pânza, acest sunet al Conchei pălmuind tortillas în arșița dimi-neții și furișând priviri prin gaura neagră a bucătăriei. La scurt timp după ora douăsprezece, pe Saura neagră avea să iasă fumul. Concha zvârlea tortillas crude pe farfuria mare de pământ ars, așezată deasupra focului slab, de lemne.

S-ar putea ca Ezequiel să vină sau nu, cu alura lui foarte bărbătească - cu un serape aruncat pe umăr \$* Pălăria mare de pai, cochec pusă pe o parte - ca să mănânce tortillas la prânz. Dacă avea de lucru jje un ogor mai îndepărtat, nu-și făcea apariția decât o dată cu căderea serii. Dacă venea, se așeza jos pe prag și femeile îl serveau cu tortillas și-j aduceau apă de băut, de parc-ar fi fost un rege, și nu un băiețandru. Și i se auzea vocea aspră, spartă dând porunci.

„Porunci” e cuvântul potrivit. Cu toate că era un băiat liniștit și blând și foarte conștiincios, când vorbea cu mama și cu surorile lui i se putea desluși în ton porunca regească. Vechile prerogative ale masculului. Kate avea poftă să-și bată joc de el.

Apoi sosea și prânzul ei: una din încercările grele la care era supusă. O supă fierbinte, grasă. Inevitabilul orez fierbinte, gras și cam piperat.

Inevitabila carne într-un sos gras, fierbinte și gros. Calabacitas sau pătlăgele vinete fierte, salată, uneori câte un dulce preparat cu lapte și coșul mare, plin cu fructe. Deasupra creștetului, arzătorul soare tropical de la sfârșitul lunii mai.

După-amiaza, căldură și mai puternică. Juana pornește cu fetele și cu farfuriile. Spală vasele în lac. Ghemuite pe bolovani, înmoaie farfuriile una câte una, apoi lingurile și furculițele, în apa lăptoasă a lacului, după care le lasă la soare să se usuce. Uneori, Juana spală și câte un prosop-două în lac și, câteodată, fetele se scaldă. Trăgând de timp – trăgând de timp.

După-masa, venea de obicei să ude grădina Jesiis, băiatul cel mare, un vlăjgan ciudat, greoi, slinos. El își lua prânzul la hotel, de fapt locuia acolo, hotelul era căminul lui. Asta nu înseamnă că ar fi avut cu adevărat un cămin, nu mai mult decât un zopilote¹. Dar întreținea planta² și făcea tot felul de treburi mărunte pentru hotel, lucrând zi de zi până la zece și jumătate seara, pentru douăzeci și doi de pesos, adică unsprezece dolari pe lună. Purta o cămașă neagră, iar părul negru, des u cădea peste fruntea joasă. Semăna cu un animal-și totuși, purta, pentru că așa i se ordonase, o cămașă

1. Vultur (sp.).

2. Uzina (sp.).

Neagră de fascist; avea rânjetul curios, animalic al socialiștilor și instinctul de a coborî totul până la el.

Între fiu și mamă se stabilise o oarecare curioasă intimitate, de indiferentă zeflemisire reciprocă. Când Juana era strâmtorată, Jesiis îi dădea ceva bani. Exista o firavă legătură de sânge între ei. Dar, în afara acesteia, indiferență completă.

Ezequiel era ceva mai fin. Zvelt și atât de țațoș, încât aproape că se curba spre spate. Era foarte timid, farouche¹. Totodată, mândru și însuflețit de mai multă răspundere față de familia lui. Refuza să lucreze la hotel. Pentru nimic în lume. El era muncitor agricol și se mândrea cu această calificare. O treabă bărbătească. Jumătățile de slujbă echivoce nu erau de el.

Cu toate că era muncitor cu simbrie, când lucra pe câmp nu avea senzația că slujește un stăpân. Slujea pământul. Undeva, în sufletul lui, simțea că pământul îi aparține și că, într-o măsură, el aparține pământului. Poate că era un atavic simțământ tribal, din vremea proprietății comune asupra pământului și a muncii în comun.

Când avea de lucru, câștiga un peso pe zi. Dar adeseori nu găsea nici o muncă și, de multe ori, nu primea decât șaptezeci și cinci de centavos pe zi. Și, când pământul era uscat, încerca să capete de lucru ta șosea, cu toate că treaba asta nu-i plăcea. Dar își câștiga peso-ul lui pe zi.

Foarte des nu găsea nici o treabă. Uneori, zile întregi, chiar și săptămâni, tândălea, neavând nimic de făcut, nimic de făcut. Dar când guvernul socialist a început să dea țăranilor bucăți de pământ, prin divizarea marilor haciendas, a primit și Ezequiel u[^] petic în afara orașului. Se ducea acolo și aduna Pietre, pregătindu-se să-și clădească o colibă. Și (r) P&rgea pământul cu o săpăligă, singura lui unealtă. U[^]r nu exista nici o legătură de sânge între el și peticul ăsta de pământ care îi fusese dat, nu izbutea să se

atașeze de el. Era neîncrezător și schimbăcios în ce privea proprietatea lui, nu avea nici un stimulent, nici un impuls.

În zilele când muncea, se întorcea acasă pe la ora șase, salutând-o timid pe Kate când trecea pe lângă ea. În primitivismul lui, era, într-un fel, un gentleman. Pe urmă, înfundându-se în văgăuna familiei, înfuleca tortilla după tortilla, împăturite în două, în timp ce ședea pe jos, cu spinarea la perete; înghițea cu repeziciune turtele pieloase cu gust de mortar, pentru că porumbul se fierbe mai întâi în var, ca să poată fi ușor decorticat. După ce isprăvea cu un teanc de turte, accepta un altul, servit pe o frunză lată de către bucătăreasă, adică de Concha. Juana, de când gătea pentru Niha, nu mai catadicsea să bucătărească pentru ai ei. Uneori i se oferea lui Ezequiel și un amestec de carne cu chile, pe care-1 răzuia din oala de lut, ajutându-se de o tortilla. Alteori, carnea lipsea. Dar de fiecare dată se ospăta cu o indiferență oarbă, repezită, care pare să le fie caracteristică mexicanilor. Ai zice chiar că mâncatul le inspiră oarecare repulsie și că le este total indiferent ce anume și când mănâncă.

Din clipa în care-și termina masa, țâșnea ca o săgeată în piaza, pentru a se afla împreună cu bărbații. Și femeile se așezau pe jos, care cum se nimerea. Uneori, Kate se întorcea pe la ora nouă și găsea casa goală: Ezequiel era în piaza, Juana și Măria dispărute cine știe pe unde și Concha zăcând adormită, ca un maldăr de cârpe, pe prundișul din patio. Când o striga Kate, își înălța capul, uimită și lipsită de orice speranță; apoi se ridica în picioare, ca un câine, și se târa până la gard. Strania apatie a plictisului și a lipsei de speranță care-i covârșea pe toți o împietrea de teamă pe Kate.

Ciudata indiferență față de tot, indiferența chiar față de ceilalți! Juana spăla o dată pe săptămâna câte o cămașă și o pereche de pantaloni de pânza pentru fiecare dintre fiii ei și cu asta eforturile ei materne luau sfârșit. Îi vedea rar, de cele mai multe ori habar nu avea de ceea ce făcea Ezequiel, unde sau ce lucra. Pur și simplu știa că s-a dus la lucru și nimic mai mult.

Și totuși, uneori avea accese de fierbinte și aprigă maternitate protectoare, atunci când băiatul era prost tratat, ceea ce se întâmpla destul de des. Și când i se părea că e bolnav, o copleșea un sentiment de neagră fatalitate. Kate era aceea care o îmboldea să se ducă să-i cumpere câte un medicament elementar.

Asemenea animalelor, și totuși nu întocmai ca animalele. Pentru că animalele își sunt suficiente lor înșile în izolarea și în nepăsarea în care trăiesc. La animale nu-i vorba de indiferență, ci de o plenitudine intrinsecă. Pe când familia Juanei încerca întruna un soi de dureroasă senzație a incompletului și se lăsa sufocată de teribila apatie a plictisului.

Cele două fete nu se puteau despărți – se țineau mereu una de alta. Totuși, Concha o necăjea des pe naiva și simpluța Măria, cea cu ochi imenși. Și Măria era mereu înlăcrimată. Câteodată, începeau brusc să arunce cu pietre una în cealaltă. Însă neurmărind să-și atingă ținta. Și Juana le ocăra cu o vehemență care, într-o clipită, se prefăcea din nou în nepăsare.

Ciudată sălbatica ferocitate cu care fetele se băteau cu pietre. Dar și mai ciudat faptul că ținteau astfel încât să nu se nimerească. Kate remarcase

aceeași tendință în sălbăticia cu care se atacau băieții pe plajă; aruncau pietroaie unul în celălalt cu intensă cruzime. Dar aproape întotdeauna urmărind, cu o bizară expresie în ochi, să nu-și atingă Unta.

Și totuși, nu chiar întotdeauna. Uneori aplicau Crude lovituri directe. Și atunci rănitul se prăvălea Pe jos urlând și zăcea ca mort. Iar ceilalți băieți se retrăgeau, cuprinși de o tăcută spaimă. Dar rănitul c^ontinua să zacă pe jos, deși nu foarte grav lovit.

Și, uneori, se ridica deodată cu o grimasă asasină pe față și își urmărea adversarul cu o piatră. Iar adversarul o lua, abject, la sănătoasa.

Întotdeauna se petrecea același lucru cu tinerii: o neconținută, nesfârșita hârjoană și încăierare. La fel cum se întâmplă cu indienii roșii. Dar indienii trec arareori de la simplă pâlăvrăgeală la violență. Pe când băieții mexicani așa fac. Și aproape de fiecare dată, un băiat turbat de furie își urmărește adversarul până când îl rănește; urmează o abjectă prăbușire a celui rănit. După care, de obicei, rănitul reînvie, cuprins la rândul său de o frenezie ucigașă, iar primul atacant fuge speriat, în mod josnic. Și unul, și celălalt adoptă pe rând câte o atitudine abjectă.

Familia Juanei o nedumerea în mod bizar pe Kate. Simțea că ar trebui să facă ceva. Voia să-i ajute. Așa încât porni să se ocupe câte o oră pe zi de cele două fete, învățându-le să citească, să coasă, să deseneze. Măria voia să învețe să citească -asta era dorința ei. În primele zile, începură bine. Dar curând disciplina și solicitarea atenției impuse de Kate le făcu pe fete să adopte din nou tonul batjocoritor, caracteristic continentului american. O batjocură calmă, invizibilă, răuvoitoare, o dorință de a răni. Fetele se insinuuau în viața ei, îi invadau intimitatea și, cu o curioasă neobrăzare, făceau tot ce puteau ca să treacă peste ea.

— Concha, nu te rezema de mine. Stai pe picioarele tale.

Rânjetul ostil de pe fața Conchei când se propti pe propriile ei picioare! Și apoi:

— Nina, dumneavoastră aveți păduchi în păr? Întrebarea era pusă cu o anume subtilă insolență indiană.

— Nu! Strigă Kate cu o furie bruscă. Și acuffl plecați! Plecați! Plecați de lângă mine. Să nu va mai văd apropiindu-vă!

Se strecurară afară, umile. Așa-i trebuia dacă voia să le educe!

Kate primi musafiri din Guadalajara - mare tărăboi! Dar în timp ce musafirii luau împreună cu ea ceaiul pe terasă, în celălalt capăt al patio-ului, la plină vedere, Juana, Concha, Măria și Felipa, o verișoară de vreo șaisprezece ani, se cinchiseră pe prundiș, cu splendidul lor păr negru despletit pe spate, și se căutau una pe alta în cap de păduchi. Țineau să fie văzute. Și erau. Voiau ca elementul fundamental al păduchilor să fie aruncat în ochii oamenilor acelora albi.

Kate coborî de pe terasă.

— Dacă e nevoie să vă scoateți păduchii, spuse ea adresându-i-se Juanei pe o voce care tremura de furie, vânați-i acolo, în curtea voastră, unde nimeni nu vă poate vedea.

O clipă, ochii negri, lipsiți de centru ai Juanei scăpărară de o ironie răutăcioasă când întâlnește privirea lui Kate. Dar, un minut mai târziu, toate patru, umile și abjecte, cu părul lor negru revărsat pe spate, se retraseră.

Juanei îi făcea plăcere că fusese în stare să aprindă flacăra mâniei în ochii lui Kate. Îi făcea plăcere. Simțea că are și ea o anumită putere. Adevărat, se cam temea de mânia pe care o deșteptase. Dar asta își dorea. Nu avea nevoie de o Nina care să nu-i inspire puțină teamă. Și ținea la putința ei de a deștepta acea mânie care-i provoca un fior de teamă.

Ah, rasele negre! Temperamentul irlandez al lui Kate era îndeajuns de înrudit ca să poată percepe ceva din misterul lor. Rasele negre aparțin unui ciclu revolut al umanității. Au rămas în urmă, îngropate într-o prăpastie din care nu au fost niciodată în stare să se cațăre la lumină. Și niciodată nu vor fi în stare să se cațăre până la nivelul omului alb. Pe acesta nu-l pot urma decât ca slugi.

Atâta timp cât omul alb își menține impetuoasă mândrului său marș înainte, rasele negre i se supun, vrînd-nevrînd. Dar în momentul în care albul are cea mai mică îndoială asupra propriei sale capacități de a conduce, rasele negre încep să-l atace, să-l tragă îndărăt în vechea lui prăpastie. Să-l îngroape din nou.

Ceea ce se și întâmplă. Pentru că omul alb, oricât ar face pe grozavul, e muncit de îndoiele cu privire la supremația sa.

Și atunci, gonește înainte în plină viteză către debăcle.

Din momentul în care Kate și-a manifestat repulsia bruscă față de aceste femei căutătoare de păduchi, care încercau să o tragă în jos, și-au schimbat și ele atitudinea și au început să o slujească din nou, cu o reală întristare care nu se putea să nu-i meargă la inimă. Pe Juana nu o interesa absolut nimic. Totuși nu voia să rupă acest ultim fir de relație socială care o lega de Kate și de lumea de sus, lumea luminii de zi și a aerului curat. Nu, până la urmă nu voia să o alunge pe Nina a ei. Nu, nu, singurul lucru pe care-l dorea cu adevărat era să o servească pe Nina a ei.

Dar, în același timp, nutrea o adâncă ostilitate împotriva bogătașilor, a albilor. Poate că, până la urmă, omul alb a scăpat frâiele din mână. Cine știe? Conducerea presupune bravură, puterea de a merge înainte, și poate că toate acestea au și fost trădate de omul alb. Așa încât negrii pot să-și înalțe și ei capetele.

Juana obișnuia să vină la Kate și să-i istorisească întâmplări din trecut. Și atunci ochii ei negri căpătau acea sinistră lucire batjocoritoare și fața ei de aramă brăzdată își lua masca de reptilă, în timp ce gura îi turuia de zor:

— Usted sabe, Nina, los gringos, los gringitos llevan todo - știți, Nina, gringos și gringitos ne ia totul...

Gringos erau americanii. Kate era inclusă „e Juana printre gringitos: străinii albi. Era un nou atac.

1. Prăbușire (fr.).

— E posibil, îi răspunse Kate cu răceală. Dar spune-mi, te rog, iau eu ceva din Mexic?

— Nu, Nina, nu!

Zâmbetul de subtilă satisfacție adia pe sub spoiala de bronz de pe fața Juanei. Reușise s-o atace pe cealaltă femeie, s-o atingă la coarda sensibilă.

— Nu vorbesc de dumneavoastră, Nina!

Dar cuvintele ei ascundeau o mare doză de protest.

S-ar fi zis că cele trei femei aproape voiau s-o izgonească; s-o insulte, s-o tragă în jos, s-o determine să dorească să plece. Nu se puteau stăpâni. Întocmai ca și irlandezii, ar fi fost în stare să-și taie un deget ca să-și pedepsească mâna. Rasele negre!

În același timp însă, aveau o reală notă patetică. Ezequiel, la paisprezece ani, lucrase timp de două luni pentru un alb, ajutându-l să-și clădească o casă. Lucrase în schimbul unui serape. La sfârșitul celor două luni, albul l-a dat afară și nici urmă de serape. O decepție amară.

Dar, firește, nu Kate purta răspunderea acestor fapte. Juana însă părea aproape s-o acuze.

Un popor lipsit de energia de a merge înainte -cum ar fi putut să nu cadă pradă exploatorilor? Dar coloana vertebrală a acestui popor e înțepenită de o rezistență ostilă.

„Eu însă nu vreau să-i exploatez, își spuse Kate. Nicidecum. Dimpotrivă, doresc să le dau mai mult decât primesc eu de la ei. Dar insinuările lor insultătoare sunt lipsite de onestitate. Eu nu-i insult. Am toarte mare grijă să nu le rănesc orgoliul. Și ei, în Schimb, mă asaltează înadins cu atacurile lor cen-”Pede și se bucură când mă simt insultată.”

Dar nici temperamentul ei irlandez nu se lăsa ftiai prejos. Așa încât era capabilă să le îndepărteze Pe Juana și pe fete, să se izoleze de ele. Din momen-u* în care se simțeau îndepărtate, reaua lor voință? Potolea și își aminteau brusc de ceea ce aștepta ^|ațe de la ele. Cât timp se arăta prietenoasă, uitau.

Uitau să măture patio, uitau să se țină curate. Numai când se simțeau îndepărtate, zvârlite în izolare, își aduceau aminte.

Băiatul, Ezequiel, părea să aibă mai multă onoare decât femeile. Niciodată nu se preta la atacuri insidioase.

Și când casa era din nou curată și liniștită și aerul părea purificat, sufletul se reînnoia și vechiul ei sentiment duios față de familie încolțea iar. Curioasa lor agitație permanentă: veneau și plecau întruna, ca niște păsări: vigurosul plici-plici-pliciuit de tortillas; plescăitul zgomotos al sosului de roșii cu chile turnat peste metate de Juana. Zgomotul găleții cufundate în puț când Jesiis venea să ude grădina!

Nota amuzantă, nostimada tuturor acestor lucruri! Tot ce făceau trebuia să fie amuzant, altfel n-ar fi putut să lucreze. Nu se puteau abstractiza până la rutină. Niciodată. Totul trebuia să fie distractiv, variat, să aibă un iz de aventură. De bună seamă că rezulta confuzie, dar, la urma urmei, o confuzie vie, nu ceva mort și uscat. Kate își amintea de servitorii ei din bucătăriile englezești: absolut mecanici și, într-un fel, neumani. Mă rog, acum avea de-a face cu cealaltă extremă.

Aici nu putea domni nici un fel de disciplină sau metodă. Deși Juana și fetele ei țineau într-adevăr să facă ceea ce dorea Kate, lucrurile erau realizate

după cum le tăia pe ele capul. Uneori, Kate se simțea direct zăpăcită; în fond, liniile mecanice de conduită sunt mult mai ușor de urmat. Dar, pe cât posibil, îngăduia familiei să-și facă voia. De pilda, trebuise să se obișnuiască cu peregrinările mesei pe care mânca: o măsuță rotundă, al cărei loc era pe terasă. La micul dejun, o găsea uneori discret așezată sub plantele de lângă salon, la prânzul de la ora unu își relua locul pe terasă; la ceai, se putea găsi sub un copac sau pe iarbă. Uneori, Juana hotăra că Niha trebuia să ia cina, care consta din două ouă rancheros, în sufragerie, izolată, la capătă mesei lungi de paisprezece persoane.

La fel se întâmpla și cu farfuriile. Kate nu putea înțelege de ce, după ce vasele erau spălate câteva zile la rând în lighenele din bucătărie, deodată Concha o pornea spre lac, cu oalele și farfuriile nespălate îngrămădite într-un coș pe care-1 ținea pe umăr. Doar ca să se amuze.

Copii! Dar, de fapt, nu erau deloc copii. Nu aveau nimic din minunata insouciance¹ a copilăriei. Purtau în sufletele lor o cunoaștere întunecată: o grea povară a rezistenței. Lucrau pe apucate, cum le venea chef; uneori puteau fi foarte harnice, alteori zăceau zile întregi tolănite pe jos, ca porcii. Câteodată erau foarte vesele, râzând în gura mare așa cum stăteau așezate pe jos, în cerc, ca în O mie și una de nopți. Pentru ca deodată să cadă într-o adâncă melancolie, opunând rezistență până și veseliei lor firești. Când munceau, uneori aruncau fără nici un motiv unealta pe care o țineau în mână, de parcă ar fi regretat că se dăruiseră unei munci.

Complet nepăsătoare în ce privește morala, femeile mexicane își schimbă mereu iubiții, dar bărbații se împotrivesc tot timpul să se dăruiască cu trup și suflet. De fapt, nu doresc cu adevărat lucrul pe care-1 caută. Femeile sunt acelea care trag de ei. Kate socotea că e un lucru foarte neobișnuit când vedea vreodată un tânăr și o tânără hârjonindu-se și zbuguindu-se, în întuneric, pe drumul dinspre lac. Bărbații și femeile mexicane nu-și plimbă dorințele sexuale la drumul mare, așa ca albi. Dar râsul subit, râsul excitat al bărbaților, un sunet atât de „izar, în care se amestecă durerea și dorința, împotrivirea îndărătnică și pasiunea neînfrănată, era ceva ce nu se putea uita.

Pentru Kate, gospodăria ei era o povară. Într-un anumit sens, femeile erau niște paraziți – voiau să trăiască din viața ei și să o tragă în jos, în jos. Dar, Pe de altă parte, erau atât de generoase cu ea, atât de bune și de drăguțe, încât uneori i se păreau

! Nepăsare, lipsă de griji (fr.).

Minunate. Pentru ca subit să se izbească din nou de acea indiferență inconștientă, grea, reptiliană indiferența și rezistența lor.

Femeile acestea constituiau pentru ea un simbol al întregii vieți a băștinașilor. Bărbații se țineau întotdeauna laolaltă, drepti, frumoși, balansându-și pălăriile mari pe creștetul capului și șezând, stând în picioare sau ghemuindu-se pe vine cu o impasibilitate de șarpe. Iar femeile ședeau separat, molatice, parcă ascunse, înfășurate strâns în rebozos negre. Bărbații și femeile păreau să-și întoarcă mereu spatele unii altora, de parcă evitau să se vadă. Nici un fel de flirt între ei, nu-și făceau curte. Doar câte o privire

ocazională, scurtă, întunecată, semnalul unei dorințe ascuțite ca un pumnal, o privire care era dăruită și primită.

Femeile păreau, în general, dure – de o blândă duritate – și hotărâte să-și facă voia: să-și schimbe bărbații dacă doreau. Și bărbaților nu prea părea să le pese. Dar femeile erau cele care doreau bărbații.

Femeile băștinașe, cu părul lor lung, negru, revărsat pe spatele rumen, se scăldau la un capăt al plajei, purtând de obicei o cămășuță sau o fustiță. Bărbații nici nu le luau în seamă. Nu aruncau nici măcar o privire înspre partea aceea de plajă. Niște femei care se scăldau, atâta tot. De parcă ar fi fost niște charales care înotau, făcând parte naturală din viața lacului. Bărbații lăseau femeilor acea anumită porțiune de lac. Iar femeile se bălăceau în apa joasă de la mal, izolate ca niște păsări de baltă, turnându-și în cap și peste brațele arămii apă dintr-o tigvă de dovleac.

Femeile din clasa peonilor, liniștite, modeste, dar sub nici un chip călcate în picioare. Își vedeau de ale lor, înfășurate în rebozos ca în propria lor întunecime. Mergeau cu pași repezi, involburându-și fustele largi, ciripind ca niște păsări. Sau se băla' ceau în lac, cu părul lung despletit pe spate, și îfl turnau apă în cap: iarăși ca păsările. Sau treceau cu o ciudată, lentă inevitabilitate de-a lungul malului, ținând un urcior cu apă, greu, roșu, cocoțat pe un umăr, și arcuindu-și un braț pe deasupra capului ca să prindă marginea urciorului. Toată apa trebuia cărată de la lac. Satul nu avea apă curgătoare. Sau, în după-amiezele de duminică, ședeau în bătătura caselor și se căutau una pe alta de păduchi. Cele mai atent despăducheate erau strălucitoarele belles¹ ale satului, cu superbul lor păr negru, ondulat. Aceasta constituia un fel de act public, vrednic de laudă.

Bărbații erau figurile cele mai impunătoare. Se afirmau în aer. Erau dominanți. De obicei se adunau în grupuri răzlețe, discutând liniștit sau păstrând tăcere; întotdeauna stăteau sau ședeau la oarecare distanță unul de celălalt, fără să se atingă. Adeseori câte un bărbat se posta singur la un colț de stradă, în serape, stând neclintit timp de ore întregi, asemenea unui spectru. Sau câte unul zăcea încremenit pe plajă, ca un cadavru zvârlit de ape. Impasibili, nemișcați, ședeau unul lângă altul pe băncile din piaza, fără să schimbe o vorbă. Fiecare dintre ei izolat în propria-i soartă, cu ochi negri și iuți ca de șarpe și la fel de inexpresivi.

Kate avea impresia că lucrul suprem pe care l-ar fi putut produce țara asta ar fi fost o relație puternică de la bărbat la bărbat. Căsătoriile erau un lucru realizat la întâmplare. Deși bărbații erau foarte duiosi și ocrotitori față de copiii mici. Mai târziu, îi dădeau uitării.

Dar sexualitatea în sine era un lucru puternic, cu care nu se putea glumi și de care nu făceau Paradă. Marele mister. Și un mister mai mare decât individul. Individul aproape că nu conta.

Lui Kate i se păreau foarte stranii bordeiele mdiene de pe malul lacului, niște vizuini mici, Frumoasele (fr.).

Încropite din paie sau pănușe de porumb, cu țânci pe jumătate despuiați șezând pe pământul gol, cu câte o femeie soioasă și sordidă trebăluind în jur, cu maldăre de cârpe și de oase presărate pretutindeni și un

miros pătrunzător de excremente umane. Oamenii ăștia nu aveau simțul mirosului. Și, la mică distanță de gaura care slujea de ușă, tăcut și drept, stătea bărbatul, frumos și impasibil. Cum era posibil ca un mascul uman atât de arătos să fie absolut indiferent, să îndure asemenea sinistră mizerie?

Iată-1, inconștient de tot ce-1 înconjoară. Și totuși părea să aibă viață și pasiune în el. Și Kate știa bine cât erau de puternici. Nici un om din lume nu poate purta în spate poveri mai grele și pe distanțe mai lungi decât indienii aceștia. Văzuse într-o zi un indian străbătând strada cu un pian în spinare: susținându-1 cu o curea trecută în jurul frunții. Cu fruntea și cu spinarea îl căra, mergând. Femeile cară greutatea legându-le cu o bandă în jurul pieptului. Deci forță există. Și, aparent, există și o viață pasională. Dar nu și energie. Nicăieri în Mexic nu vezi vreun semn de energie. Aceasta pare să fi fost epuizată.

Până și noua pătură meșteșugărească, deși o imită pe cea din Statele Unite, nu deține o reală energie. Există și cluburi ale muncitorilor. Muncitorii se dichisesc și își fac apariția cu câte o față frumoasă la braț. Dar totul nu pare decât o slabă imitație.

Și iată că familia lui Kate a crescut, fără ca ea să se fi așteptat. Într-o bună zi a sosit din Ocotlan o față frumoasă, de vreo cincisprezece ani, cu ochi mari, bovini, înfășurată într-un rebozo de pânză neagră și cu o înfățișare oarecum mai orășenească în sficiunea ei de madonă: Măria del Carmen. Alături de ea, Julio, un tânăr mândru și înverșunat, de vreo douăzeci și doi de ani. Erau proaspăt căsătoriți și veniseră în vizită la Sayula. Julio era vărul Juanei.

Ar putea să doarmă în patio cu ea și cu fetele? Întrebă Juana. N-au de gând să stea decât două zile.

Kate rămase uimită. Măria del Carmen trebuie să fi avut ceva sânge spaniol, frumusețea ei era corcită cu Spania. Părea chiar rafinată și superioară. Și totuși urma să doarmă pe jos, ca un câine, împreună cu tânărul ei soț. Iar el, atât de drept și de mândru, nu poseda nimic altceva pe lume decât un serape vechi.

— Dar în casă sunt trei dormitoare libere, răspuse Kate. Pot să doarmă într-unui din ele.

Paturile erau separate. Or să mai aibă nevoie de pături? O întrebă Kate pe Juana.

Nu! Or să se învelească cu serape-ul al lui Julio. Julio era zidar. Cu alte cuvinte, înălța pereții de chirpici ai căsuțelor. Se născuse la Sayula și venise să facă o vizită în satul lui de baștină.

Vizita se prelungi. Julio venea acasă la prânz și seara; căuta de lucru. Măria del Carmen, îmbrăcată în unica ei rochie neagră, se ghemuia pe vine și plesnea tortillas în palme. Avea îngăduința să gătească în bucătăria Juanei. Stătea acolo trâncănind și râzând cu fetele. Seara, când venea acasă, Julio se așeza pe jos, cu spatele rezemat de perete, impasibil, în timp ce Măria del Carmen îi mângâia părul negru. Se iubeau. Dar nici măcar acum el nu se lăsa în voia iubirii.

Fata voia să se întoarcă la Ocotlan, de unde era ea și unde se simțea mai sehorita decât aici, în Sayula. Dar Julio refuza. Bani nu aveau: tânăra Pereche trăia din vreo cinci cenți americani pe zi. Kate cosea. Măria del Carmen, care nu știa nici să înșăileze o cămașă, o urmărea cu ochi mari. Kate o învață să croiască și îi cumpără o bucată de Material de bumbac. Măria del Carmen își cosea acum singură o rochie!

Julio găsi de lucru cu un peso pe zi. Vizita se tot Prelungea. Kate gândea că Julio nu se poartă prea frumos cu Măria del Carmen: când îi vorbea, glasul lui liniștit devenea poruncitor. Și Măria del Carmen care dusese o viață oarecum orășenească, era cam nemulțumită. Se îmbufna.

Vizita se întinse pe săptămâni. Până și Juana se cam săturase de rudele ei.

Dar Julio strânsese ceva bani. În cele din urmă închirie o căsuță de chirpici cu o singură cameră, plătind un peso și jumătate pe săptămână. Măria del Carmen urma să se mute la casa ei.

Kate avu prilejul să le vadă întreg echipamentul: o rogojină de pai, trei farfurii de lut ars, cinci oale de pământ, două linguri de lemn, un cuțit și pătura veche a lui Julio. Asta era tot. Dar Măria del Carmen se muta la casa ei.

Kate îi dădu în dar o plapumă mare de puf, cu mătasea cam uzată, două cupe și alte câteva oale de lut. Măria del Carmen era în al nouălea cer.

— Ce bine! Ce bine! O, Doamne! O auzea Kate strigând prin patio. Am căpătat o acoperitoare. Am căpătat o acoperitoare!

În sezonul ploios, nopțile pot deveni foarte reci, din cauza evaporării. Băștinașii zac în toiul nopții ca șopârlele, amorțiți și doborâți de frig. Se culcă pe o rogojină subțire, așternută pe pământul jilav, aco-perindu-se cu un colț de pătură veche. Aceeși cumplită inerție îi face să îndure frigul, fără să încerce vreo schimbare. Ar putea foarte bine să-și facă un culcuș din pănușe de porumb sau din frunze de banan. S-ar putea și înveli cu frunze de banan.

Nici gând! Zac pe o rogojină subțire așternută pe pământul jilav și dârdâie de frig noapte după noapte, noapte după noapte.

Dar Măria del Carmen dusese o viață oarecum orășenească.

— Vai, ce bine! Ce bine! Am căpătat o acoperitoare!

Capitolul don Ramon și Dona Carlota.

Trecuseră vreo zece zile de la sosirea ei la Sayula, până când Kate să primească un semn de la Don Ramon. Într-o zi se plimbase cu o barcă pe lac și îi văzuse casa, după cotitura dinspre vest. Era o clădire roșiatic-gălbuie, cu două etaje, un mic debarcader din piatră și o pădurice de mango care o despărțea de lac. Printre copaci, la depărtare de lac, răsăreau două șiruri deocioabe de chirpici ale peonilor.

Hacienda fusese pe vremuri foarte mare. Dar irigația se făcea cu apă de la deal și, în urma revoluției, toate apeductele se spărseseră. Acum nu mai avea la dispoziție decât o cantitate mică de apă. Don Ramon avusese adversari în guvern. Drept care, o mare parte din proprietatea lui fusese luată și împărțită peonilor. Nu-i mai rămăseseră decât vreo trei sute de acri - pierduse cele două sute de acri de la coastă. În jurul casei cultiva câțiva acri

de pomi fructiferi și într-o vâlcea dintre dealuri avea o plantație de trestie de zahăr. Pe clinele dinspre poalele muntelui puteau fi văzute petice de culturi de porumb.

Dar Dona Carlota avea bani. Ea venea din Torreon și încasa încă un venit serios de pe urma minelor.

Un mozo sosi într-o bună zi cu un bilet, din Partea lui Don Ramon: ar putea să-i facă o vizită lui Kate împreună cu soția lui?

Dona Carlota era o femeie slabă, blândă, cu ochi *°arte mari, ușor speriați și un păr moale, castaniu, kra de origine pur europeană – tată spaniol și mamă franțuzoaică; arăta total deosebită de matroanele mexicane trupeșe, bovine și excesiv de Pudrate. Fața îi era palidă, fanată și lipsită de orice tard. Silueta ei subțire, mobilă avea ceva englezesc în ea, dar ochii căprui, stranii, foarte dilatați, nu erau englezești. Vorbea numai spaniola și franceza. Dar spaniola ei era atât de clară, răspicată și ușor plângătoare, încât Kate o pricepea foarte bine.

Cele două femei se înțeleseră pe dată, dar se simțeau puțin nervoase una față de cealaltă. Dona Carlota era delicată și sensibilă ca un cățel Chihuahua, ba chiar avea și aceiași ochi ușor proeminenți. Rareori întâlnise Kate o femeie cu asemenea finețe și blândețe de câine. Cele două femei discutau între ele. Ramon, masiv și amuțit, se ținea în rezervă. S-ar fi zis că femeile se aliaseră împotriva tăcerii lui, împotriva semnificației puternice, atât de diferite a persoanei sale.

Kate știu pe dată că Dona Carlota îl iubea, dar cu o iubire care acum se prefăcuse aproape numai în voință. Îl adorase și trebuise să renunțe la a-1 mai adora. Fusese nevoită să-1 pună sub semnul întrebării. Și de acum înainte nu avea să mai înceteze de a-i pune acțiunile sub semnul întrebării.

Așa încât Ramon se ținea deoparte, puțin stân-jenit, cu capul lui frumos înclinat ușor spre piept și cu mâinile-i negre, sensibile, bălăbănindu-i-se între genunchi.

— Am petrecut de minune, spuse Kate dintr-o dată, adresându-i-se. Am dansat un dans în jurul tobei, cu oamenii lui Quetzalcoatl.

— Am auzit, răspunse Don Ramon, cu un zâmbet cam țeapăn.

Dona Carlota înțelegea engleza, deși refuza să o vorbească.

— Ați dansat cu oamenii lui Quetzalcoatl! Spuse ea în spaniolă, cu o voce îndurerată. Dar, Senora, de ce ați făcut așa ceva? O, de ce-ați făcut-o?

— M-a fascinat.

— Nu, nu trebuie să vă lăsați fascinată. Nu! Nu! Nu e bine. Ce să vă spun, eu sunt atât de necăjită că soțul meu se interesează de lucrurile astea. Îmi pare atât de rău!

Juana aduse o sticla de vermut: era tot ce putea oferi Kate musafirilor, dimineața.

— Ați fost să vă vizitați băieții în Statele Unite? O întrebă Kate pe Dona Carlota. Cum se simt?

— O, mai bine, mulțumesc. Sunt bine; de fapt, cel mic e foarte delicat.

— Nu l-ați adus acasă?

— Nu! Nu! Cred că e preferabil pentru ei să rămână la școală. Aici... Aici. Sunt atâtea lucruri care i-ar tulbura. Nu! Dar vor veni luna viitoare să-și petreacă vacanța.

— Bine! Asta înseamnă că am să-i cunosc și eu. Vor sta aici, nu?... La lac?

— Mă rog... Nu știu sigur. Poate că o să-i țin aici pentru scurtă vreme. Știți, eu sunt atât de ocupată în Mexico City, cu Cuna.

— Ce e Cuna? Întrebă Kate; știa doar că în spaniolă cuna înseamnă leagăn.

Află că era vorba de un cămin pentru copiii abandonați, condus de câteva obscure surori carne-lite. Și Dona Carlota era directoarea căminului. Kate își dădu seama că soția lui Don Ramon era o catolică ferventă, aproape exaltată. Se lansă într-o discuție înfierbântată despre biserică și despre activitatea ei legată de Cuna.

— În Mexic se nasc atâția copii, urmă ea, și mortalitatea infantilă e atât de crescută! Ah, dacă i-am putea salva și pregăti pentru viață! Facem și noi câte ceva, cât putem.

Se părea că pruncii nedorți puteau fi livrați la ușa Cunei, ca niște pachete. Mama nu trebuia decât să bată la ușă și să înmâneze coletul viu.

— Prin asta evităm ca o sumedenie de mame să-și neglijeze copiii și să-și lase să moară, continuă Dona Carlota. După aceea, facem și noi ce ne stă în Putință. Dacă mama nu ne lasă un nume, botez eu copilul. Ceea ce se întâmplă foarte des. Mamele ne înmânează pur și simplu un prunc gol-goluț, uneori fără un nume și fără o cârpă în care să-1 învelească. Și noi nu punem nici o întrebare.

Copiii nu erau păstrați cu toții la cămin. Doar un număr mic dintre ei. În rest, se găsea câte o indiană cumsecade care era plătită ca să-și ia copilul în casă. În fiecare lună trebuia să se înfățișeze împreună cu copilul la Cuna, ca să-și primească leafa. Indienii nu sunt răi cu copiii. Nepăsători, dar rareori răi.

Pe vremuri, povesti mai departe Dona Carlota, aproape fiecare doamnă din societatea bună din Mexic primea în casă unul sau mai mulți dintre acești copii abandonați și îi creștea în familia ei. Un act dictat de generozitatea largă, patriarhală, înnăscută în inima spaniolilor mexicani. Dar acum, prea puțini copii mai erau adoptați. În schimb, erau îndrumați, pe cât posibil, să devină tâmplari sau grădinari sau servitori, iar fetele se făceau croi-torese și, unele dintre ele, chiar profesoare.

Kate o asculta cu un interes stânjenit. Își dădea seama cât de umanitară era această caritate mexicană; o simțea aproape ca pe un fel de muștrare. Poate că ceea ce făcea Dona Carlota era lucrul cel mai umanitar care putea fi făcut în această țară semisălbatică, neajutorată. Dar, în același timp, totul era atât de lipsit de speranță, încât îi sfâșia inima.

Până și Dona Carlota, încrezătoare cum era în operele ei de caritate, avea, oarecum, un aer de victimă: o victimă blândă, sensibilă, ușor șocată. Arăta de parcă un vrăjmaș tainic îi sugea sângele.

Don Rămân ședea impasibil, ascultând fără să audă; solid și nemișcat împotriva freamătului emoțional al soției sale. O lăsa să facă ce-i plăcea. Dar

opunea o rezistență tăcută, grea, neclintită față de activitatea și de vorbăria ei. Și Dona Carlota știa acest lucru și tremura cuprinsă de o agitație nervoasă, în timp ce îi vorbea lui Kate despre Cuna, câștigându-i simpatia. Până când aceasta din urmă avu senzația că exista o doză de cruzime în liniștea pasivă, marcată a lui Don Rămân. O cruzime masculină, nepăsătoare și încremenită ca un idol de piatră.

— N-ați vrea să veniți să petreceți o zi cu mine, cât mă aflu aici cu Don Rămân? Întrebă Dona Carlota. Casa noastră e golașă și grosolană. Nu mai e ce a fost. Dar va fi casa dumneavoastră, dacă veți veni.

Kate acceptă și le spuse că ar prefera să facă drumul pe jos, pe coastă. Nu erau decât patru mile până la ei și desigur că dacă va pleca însoțită de Juana se va găsi în deplină siguranță.

— Am să trimit un bărbat să vă însoțească pe amândouă, spuse Don Ramon. S-ar putea să nu fiți chiar în deplină siguranță.

— Unde este generalul Viedma? Întrebă Kate.

— O să încercăm să-l aducem și pe el când o să veniți, răspunse Dona Carlota. Mie mi-e foarte drag Don Cipriano, îl cunosc de mult și a fost nașul băiatului meu mai mic. Acum e comandantul diviziei din Guadalajara și nu prea poate veni des pe la noi.

— Mă întreb de ce s-a făcut militar? Urmă Kate. Pare mult prea uman pentru așa ceva.

— Și chiar este foarte uman. Dar e general, da, da, îi place să comande ostașilor. Și, vă spun, e un om foarte puternic. Are mare influență asupra regimentelor. Ostașii cred în el, da, cred în el. Știți, are acel gen de putere pe care o posedă unii dintre indienii de tip superior, puterea de a-i face pe alții să-i urmeze și să lupte pentru ei, înțelegeți? Așa e Don Cipriano. Și nimeni nu l-ar putea schimba. Dar cred că o femeie ar face minuni cu el. A trăit atâta amar de vreme fără o femeie în viața lui. Nu-l interesează femeile.

— Dar ce-l interesează? Întrebă Kate.

— Ah! Dona Carlota tresări ca înțepată de un ac. Apoi aruncă o privire rapidă, involuntară spre soțul ei și adăugă: Nu știu. Realmente nu știu.

— Oamenii-lui Quetzalcoatl îl interesează, replică Don Rămân cu o voce grea și un zâmbet vag.

Dona Carlota părea în stare să-l secătuiască de orice degajare sau putere de a persifla. Arăta rigid și oarecum prostănac.

— Ei, asta-i! Poftim! Oamenii lui Quetzalcoatl -frumos interes i-ai mai găsit! Ce să spun, frumos lucru! Fremăta Dona Carlota în felul ei blajin, fragil, dojenitor.

Pentru Kate era evident că femeia aceasta îi adora pe amândoi bărbații și vibra de împotrivire la nebunia lor, căreia nu i-ar fi cedat niciodată.

Această împotrivire absolută, tremurătoare, oarbă a soției lui, conjugată cu adorația ei neputincioasă, părea a fi o grea povară pentru Ramon.

Într-o dimineață, pe la orele nouă, își făcu apariția un slujitor căruia i se încredințase misiunea de a o conduce pe Kate la hacienda, care se numea Jamiltepec. Avea cu el un coș și făcuse cumpărături la piață. Era un om mai în

vârstă, cu o mustață căruntă și ochi tineri, strălucitori; părea plin de vigoare. Picioarele lui goale încălțate în huaraches erau aproape negre din pricina expunerii la soare, dar veșmintele, de un alb sclipitor, îi străluceau.

Kate se bucura să meargă pe jos. Singurul lucru deprimant în viața ei din sat consta în faptul că nu se putea plimba prin împrejurimi. Exista întotdeauna posibilitatea de a fi atacată sau prădată. Se plimbase ea, cât de departe putuse, în fiecare direcție din împrejurimile satului, dar numai în compania lui Ezequiel. Începuse să se simtă prizonieră.

Așadar, se bucura să pornească la drum. Dimineața era limpede și fierbinte, iar lacul brun-palid părea liniștit ca o fantomă. Oamenii se mișcau pe plajă, arătând de la distanță micuți ca niște puncte albe: puncte albe umane, îndărățul prafului ușor, ridicat de măgari. Kate se întrebase adeseori de ce în peisajul mexican oamenii arătau întotdeauna ca niște mici pete; niște pete de viață.

Veneau de la malul lacului pe drumul zgrunțuros, prăfos, dinspre vest, care se așternea între panta povârnită a muntelui și fâșia de teren plat de la mal. Pe o întindere de aproape o milă se înșirau vile, cele mai multe dintre ele închise, unele năruite, cu pereții prăbușiți și geamurile sparte. Numai plantele înfloreau luxuriant peste dărâmături.

În spațiile libere se iveau colibebele fragile de paie ale băștinașilor, presărate la întâmplare, parcă împrăștiate de vânt. La marginea drumului de la poalele dealului se îngrămădeau bordeiele de chirpici, ca niște cutii; păsările de curte se zbenguiau de colo-colo, porcii cafenii sau cenușii cu pete negre se foiau grohăind, copiii negricioși, cu reflexe portocalii, se zbânțuiau sau zăceau cu fața în jos, adormiți în mijlocul drumului, poponețele goale bombându-li-se în aer.

Numeroși țărani schimbau stuful acoperișurilor sau peticeau țiglele, abordând un aer de importanță, pentru că își luaseră asemenea misiune. Se prefăceau a fi grăbiți și pe bună dreptate ar fi trebuit să fie, deoarece ploile puteau începe de pe o zi pe alta. Pe terenurile pietroase de lângă lac, pământul era arat sau mai curând zgâriat cu un plug de lemn tras de o pereche de boi.

Kate cunoștea partea asta din drum. Văzuse vila frumoasă de pe dâmb, cu egretele ei de palmieri și cu aleile frumos așternute, înfășurate parcă într-un giulgiu, ca morții gata să se prefacă din nou în țărână. Îi părea bine că depășise vilele și ajunsese la partea de drum care cobora din nou spre lac, pe sub copacii umbroși, cu păstăi mari, răsucite, încolăcite, în stânga se întindea apa de culoarea gușei de porumbel, săltând ușor peste pietrele de un cafeniu palid. În jurul unui ochi de baltă format de un pârâiaș ce străbătea plaja, un grup de femei spălau rufe, iar în apa joasă de la mal se scaldau alte două femei, părul negru atârându-le pe spate, des și ud. Puțin mai încolo, un bărbat înainta prin apă aplecându-se din când în când pentru a arunca, dibaci, o plasă rotundă, pe care o ridica apoi încet, cule-gând din ea peștișorii subțiri, sclipitori, care se numesc charales. În dimineața strălucitoare totul părea ciudat de tăcut și de distanțat, de parcă ar fi ținut de o perioadă de timp foarte îndepărtată.

O briză ușoară adia dinspre lac, dar praful gros de sub tălpi era fierbinte. În partea dreaptă, dealul urca precipitat, copt de soare, galben, refractând căldura și intensă uscăciune și exalând acel miros slab, deshidratat, caracteristic Mexicului, de parcă pământul ar fi asudat până la secătuire.

În tot acest timp, șiruri de măgăruși împovărați măcinau praful, iar oamenii care-i mânau călcau drept și trufaș îndărătul lor, privind cu ochi ca niște găuri negre, dar răspunzând întotdeauna la salutul lui Kate cu un respectuos Adios! Și Juana repeta ca un ecou laconic ei Adiosn! Șchiopăta și gândea că e îngrozitor din partea lui Kate să întindă pe jos patru mile, când ar fi putut să se hurduce într-un automobil hodorogit închiriat sau să fi traversat lacul într-o barcă sau chiar să fi încălecat pe spinarea unor măgăruși.

Dar să mergi atâta drum pe jos! Kate îi deslușea resentimentul în trăgănatul, sardonicele ei Adiosn! Însă bărbatul care venea în urma lor pășea energic și saluta trecătorii cu voioșie. Pistolul îi umfla brâu.

O faleză abruptă de stâncă galbenă se proiecta deasupra drumului. Cărarea șerpuaia ocolind-o și strecurându-se apoi într-o porțiune de șes deschis. Câmpuri întregi de piatră seacă și garduri vii de măracini prăfuiți și de cactuși! În stânga, cortina verde a sălciilor de pe malul lacului. În dreapta, dealurile se abăteau înspre interior pentru a întâlni coastele diafane, canelate ale munților uscați. În față, în depărtare, dealurile făceau o buclă, cur-bându-se din nou spre țârm, separate între ele printr-o nișă, ca o crăpătură. Acest coridor lega proprietățile de pe țârm ale lui Don Ramon cu vâlceaua în care cultiva trestie de zahăr. Și, în locurile unde dealurile coborau din nou spre lac, apăreau un mănunchi de arbori mango, întunecați, și etajul de sus, roșiatic, al casei de la hacienda.

— Am ajuns! Strigă omul din spate. Aici e Jamiltepec, Seniorita! La hacienda de Don Ramon.

Și când îi rosti numele, ochii îi luciră. Era un peon mândru și părea cu adevărat fericit.

— Ia te uită! Da' ce departe-i până acolo! Strigă Juana.

— Data viitoare am să vin singură sau însoțită de Ezequiel, o amenință Kate.

— Nu, Nina! Nu spuneți una ca asta! Numai că azi-dimineață m-a cam durut piciorul.

— Da. E mai bine ca altă dată să nu te mai car după mine.

— Nu, Nina! Îmi place să merg, îmi place foarte mult.

Roata înaltă de moară care pompa apă din lac se învârtea cu voioșie. De la nișa crestată între dealuri se deschidea o vâlcea la capătul căreia curgea un pârâu. Spre lac, acolo unde valea se nivela în teren plat, se ivea o livadă de bananieri, ocrotită de briza lacului printr-o perdea de sălcii. Și, la poalele dealurilor, unde drumul se pierdea în umbra arborilor mango, se înșirau pe două rânduri căsuțele de chirpici, ca un sat retras la depărtare de șosea.

Printre copaci, pe cărarea ce urca dinspre lac, veneau femei purtând urcioare cu apă pe umăr; copiii se jucau în fața ușilor, tăvălindu-se cu

fundurile goale în praful gros; ici-colo se vedea câte o capră priponită. Bărbați în straie albe, murdare, ședeau rezemați de colțurile casei, cu brațele și picioarele încrucișate, sau se ghemuiau pe vine pe lângă pereți. Dar în nici un caz nu dădeau impresia unui dulce far niente. Păreau să aștepte ceva, să se găsească în eterna așteptare a ceva.

— Pe aici, Seniorita! Striga omul cu coșul, apro-piindu-se de Kate și indicându-i panta mai ușoară care urca printre copaci spre poarta albă a haciendei. Aici e!

Vorbea tot timpul cu încântare, de parcă ar fi fost vorba de o țară a minunilor.

Ușile mari ale zaguân-uhii, intrarea, erau deschise și în umbra portalului ședeau doi soldați. Prin spațiul deschis, presărat cu paie, din fața porților înaintau doi peoni, fiecare dintre ei purtând pe cap o încărcătură mare de banane. Soldații spuseră ceva și peonii se opriră în loc, apoi se întoarseră încet, cu poverile lor galbene-verzui, pentru a se uita la Kate și la Juana și la slujitorul Martin, care se apropiau de porți. Pe urmă se întoarseră din nou și porniră să străbată, desculți, curtea.

Soldații se ridicară în picioare. Martin, apro-piindu-se din nou de Kate, o conduse prin poarta boltită a curții adânc brăzdate de făgașele carelor cu boi. Juana venea după Kate, scoțând mici zgomote umile.

Kate se găsi într-o curte interioară mare, fără copaci, care părea pustie. O curte împrejmuită, pe trei laturi, de zidurile înalte ale șoproanelor și grajdurilor. Cea de-a patra latură, din față, era constituită de casa cu ferestrele puternic zăbrelete și fațada răspunzând spre interior, lipsită însă de ușă. În locul ușii se afla un alt zaguân sau gang, cu porți închise, care pătrundea direct în casă.

Martin înainta și bătu în porțile închise. Kate rămase puțin în urmă și își plimbă privirile peste întreaga curte. Într-un șopron din colț, patru bărbați goi până la brâu legau mănunchiuri de banane. Un alt om, retras la umbră, tăia bușteni cu un ferăstrău, iar doi bărbați, în plin soare, descărcau povara de țigle de pe spinarea unui măgăruș. În alt colț se afla un car cu doi boi negri pătați cu alb, stând în așteptare, cu capetele plecate.

Porțile mari se deschiseră și Kate pătrunse în cel de-al doilea zaguân, care era o intrare spațioasă, având într-o parte scări. Kate zăbovi, privind prin porțile de fier larg deschise din fața ei la o grădină mărginită de uriași arbori mango și spre lacul cu golfuluțului lui artificial în care erau acostate două bărci. Lacul părea să emane o lumină orbitoare, filtrată printre trunchiurile negre ale arborilor mango.

O servitoare închise porțile mari ale curții în urma musafirilor și Kate se îndreptă spre scări.

— Pe aici, Seniorita.

Se auzi un clopot sunând la etaj. Kate urcă treptele. Și iat-o în capul scării pe Dona Carlota, într-o rochie de muselină albă, cu pantofi și ciorapi albi; prin contrast, fața îi arăta curios de galbenă și de fanată. Părul castaniu, moale, era pieptănat peste urechi. Își întinse brațele arămii cu o ciudată efuziune:

— Deci ați venit! Și ați mers pe jos, ați făcut tot drumul pe jos?
Doamne, atâta drum prin soare și prin praf! Veniți, veniți să vă odihniți un pic.
Luă mâna lui Kate și o conduse pe terasa din capul scării.

— E frumos aici! Exclamă Kate.

Se opri pe terasă și privi, dincolo de arborii mango, spre lac. Pe apa alburie, ireală, o canoe îndepărtată plutea purtată de vânt. În fundal se înălțau munții albastrii, canelați; se deslușea, la distanță, pata albă a unui sat, părând, în lumina dimineții, să aparțină altei lumi, altei vieți, altui timp.

— Ce sat e acolo? Întrebă Kate.

— Acela? Acela de acolo? E San Ildefonso, răspunse Dona Carlota cu nervozitatea ei fremătândă.

— Dar e foarte frumos aici! Repetă Kate.

— Hermoso - si! Si, bonito! I1 răspunse cealaltă femeie cu glasul ei tremurat și vorbind numai spaniola.

Casa, din cărămidă roșiatică și gălbuie, avea două aripi scurte îndreptate spre lac. Terasa, pe zidul căreia se cățarau plante verzi, agățătoare, înconjura casa pe cele trei laturi, iar acoperișul era susținut de niște coloane mari, pătrate, înfipite în pământ. La parter, coloanele alcătuiau un soi de pergolă, desfășurată și ea pe trei laturi, iar în micuța curte de piatră pe care o mărgineau se găsea un bazin cu apă. În spate, se întindea grădina cam neglijată, scăldată în soarele puternic și în umbra arborilor mango.

1. Frumos, da! Da... Drăguț! (sp.).

— Veniți, aveți nevoie de puțină odihnă.

— Aș vrea numai să-mi schimb pantofii, spuse Kate.

Fu condusă într-un dormitor înalt, simplu, cam golaș, pardosit cu dale de cărămidă roșie. Acolo încălță pantofii și ciorapii de schimb pe care-i adusese Juana și se odihni puțin.

Cât stătu întinsă, auzi bufniturile înăbușite ale unui tam-tam; în afara acestora și a unui cocoș care cânta, nici un alt zgomot nu știrbea liniștea dimineții mexicane, atât de radioasă și totuși ciudat de goală. Și toba, bubuind surd, cu o neagră stăruință, îi dădea o stare de neliniște. Părea un sunet venit de dincolo de orizont.

Kate se ridică și intră în salonul lung, înalt, unde o găsi pe Dona Carlota discutând cu un om îmbrăcat în negru. Salonul, cu cele trei uși-ferestre ce dădeau pe terasă, cu pardoseala din cărămizi roșii, pătrate și uzate, pereții înalți de un verzui decolorat, tavanul spălăcit, traversat de numeroase grinzi de lemn și cu sărăcia-i de mobilă, părea să facă parte mai curând din exterior, ca un fel de frunzar construit pentru umbră. Iți crea acea impresie specifică locuințelor din climatele calde, anume că sunt alcătuite doar din trei pereți între care zăbovești un moment, pentru ca după aceea să mergi mai departe.

Când intră Kate în încăpere, omul în negru se ridică și dădu mâna cu Dona Carlota, înclinându-se adânc, cu deferentă. Apoi, înclinându-se la fel de respectuos în direcția lui Kate, se îndreptă spre ușă și se făcu nevăzut.

— Veniți, o pofti Dona Carlota pe Kate. Sunteți sigură că nu mai simțiți nevoia de odihnă?

Trase spre ea unul din fotoliile-balansoar de răchită, care până atunci se legănase în mijlocul camerei, en route spre nicăieri.

— E perfect! Exclamă Kate. Ce liniștit pare totul aici! Cu excepția tobei. Sau poate că tocmai toba face ca totul să pară atât de liniștit. Deși am avut întotdeauna impresia că lacul degajă o liniște a lui, specială.

— Ah, toba! Strigă Dona Carlota, înălțând o mână cu un gest de exasperare nervoasă, extenuată. Eu nu pot s-o suport. Nu, nu pot, nu pot îndura să o aud!

Și se legănă în balansoar, cuprinsă de o agitație subită.

— Te lovește parcă sub centură, spuse Kate. De fapt, ce e?

— Ah, nu mă întrebați! E soțul meu. Făcu un gest de disperare și se legănă cu furie, aproape până la inconștientă.

— Don Ramon bate toba?

— El, să bată? Dona Carlota tresări. Nu! Ah, nu! Nu bate el personal. A adus doi indieni din nord care bat.

— Zău? Întrebă Kate pe un ton neutru. Dona Carlota se legăna în balansoar cu un fel de semiinconștientă. Pe urmă păru să se readune.

— Trebuie să vorbesc cuiva, trebuie! Spuse, îndreptându-și brusc spinarea; fața îi era gălbuie și ridată, părul castaniu, moale, i se blegise peste urechi, ochii căprui licăreau cu o curioasă disperare. Pot să vă vorbesc dumneavoastră?

— Vă rog, răspunse Kate, oarecum stânjenită.

— Știți ce face Ramon? Întrebă ea aruncându-i lui Kate o privire furișă, aproape bănuitoare.

— Vrea să readucă domnia vechilor zei? Întrebă Kate vag.

— Ah! Strigă Dona Carlota, cu aceeași disperată, ușoară fluturare a mâinii. Ca și cum ar fi posibil! Ca și cum așa ceva ar fi posibil! Vechii zei! Imaginați-vă, Senora! Vechii zei! Dar ce sunt aceștia? Nimic decât niște iluzii moarte. Și încă niște iluzii hâde, respingătoare. Ah! Eu l-am considerat întotdeauna pe soțul meu un om atât de inteligent, atât de superior mie! Și e cumplit când ești nevoit să-ți revizuiesti părerea. Doamne, ce nonsens! Cum de îndrăznește? Cum îndrăznește să trateze cu seriozitate un asemenea nonsens? Cum de îndrăznește?

— El crede în lucrul ăsta?

— El? Dar, Senora... Dona Carlota își forță un jalnic, amar zâmbet de dispreț. Cum ar putea? Ca și cum ar fi un lucru posibil! La urma urmei, Ramon e un om cultivat. Cum ar putea crede într-un asemenea nonsens?

— Atunci de ce o face?

— De ce? De ce? În vocea Doinei Carlota răsuna o notă de negrăită epuizare. Cred că și-a pierdut mințile, așa cum se întâmplă cu mexicanii. A înnebunit, ca Francisco Villa.

Kate se gândi mirată la faimosul Pancho Villa, cel cu fața pungită, simțindu-se incapabilă să vadă vreo legătură între acesta și Don Ramon.

— Toți mexicanii, de îndată ce încearcă să se depășească pe ei înșiși, își pierd mințile. Îi covârșește propria lor trufie. Și atunci nu mai înțeleg nimic, nimic altceva decât propria lor voință dementială, voința de a deveni foarte,

foarte importanți. Nu-i vorba decât de o vanitate masculină. Nu credeți, Senora, că vanitatea este începutul și sfârșitul bărbaților? Nu credeți că Hristos a venit pe lume tocmai ca să zădărnicească această primejdie, tocmai ca să-i învețe pe oameni cuviincioasa umilință? Ca să-i învețe ce înseamnă păcatul trufiei? De asta bărbații îl urăsc pe Hristos și îi nesocotesc învățămintele. Nu cunosc altceva pe lume decât propria lor vanitate.

Kate gândise adeseori în același fel. Ajunsesse la concluzia finală că bărbații întruchipau deșertăciunea deșertăciunilor, nimic decât deșertăciune. Trebuia, neapărat, să-i măgulești, să-i faci să se simtă mari. Nimic altceva.

— Și acum, soțul meu vrea să treacă la cealaltă extremă a lui Hristos. Vrea să-și exalte mândria și vanitatea și să ajungă mai presus de Dumnezeu. Ah, e cumplit, e cumplit! O nebunie copilărească.

Dar ce altceva e bărbatul dacă nu un copil care are nevoie de o guvernantă și de o mamă? Ah, Senora, nu mai pot îndura!

Dona Carlota își acoperi fața cu mâna, părând să fie în pragul unui leșin.

— Dar Don Ramon are și ceva măreț în el, spuse Kate, încercând să pară convingătoare, deși în acele momente simțea că îl urăște.

— Măreț! Da, are talente. Are mari talente! Dar ce înseamnă talentele pentru un om care nu face decât să le pervertească?

— Spuneți-mi, în realitate ce credeți că urmărește?

— Puterea! Doar puterea! O putere prostească, ticăloasă. Ca și cum în țara asta n-ar fi existat destulă dezlănțuire de putere. Dar el... El... El vrea să fie deasupra tuturor. El... El... Vrea să fie venerat. Să fie venerat. Venerat! Vrea să fie un Dumnezeu. El, pe care l-am strâns în brațele mele. E un copil, așa cum sunt toți bărbații... Niște copii. Și acum... Vrea să fie venerat.

Izbucni într-un râs strident, isteric; își îngropa fața în mâini și continuă să râdă strident, râsul fiindu-i întrerupt de sughițuri seci, sinistre.

Kate rămase îngrozită, așteptând ca Dona Carlota să-și revină. Istericalele însă nu o impresionau și încercă să-și exercite voința fermă, de femeie, pentru a le opri.

— În fond, spuse ea când Dona Carlota se mai potoli, continuând să-și țină însă fața în palme, nu e vina dumneavoastră. Noi nu putem fi răspunzătoare nici măcar de soții noștri. Știu acest lucru, întrucât soțul meu a murit și eu n-am putut să-l împiedic. Și atunci... Atunci am învățat că oricât am iubi o altă persoană, nu putem face nimic; când e vorba de chestiuni vitale, suntem cu totul neajutorate. Când vor să moară, trebuie să-i lăsăm în voia lor; sau când vor să facă lucruri nebunești, lucruri care unei femei îi par atât de nebunești!

Dona Carlota o privi lung pe Kate.

— L-ați iubit foarte mult pe soțul dumneavoastră... Și a murit? Întrebă ea cu o voce moale.

— L-am iubit. Și niciodată, niciodată n-am să iubesc un alt bărbat. N-aș putea. Am pierdut capacitatea de a mai iubi.

— Și de ce a murit?

— Ah, până și asta s-a întâmplat din vina lui. Și-a zdrobit sufletul și spiritul în chestiunile politice ale Irlandei. Știam că ceea ce făcea nu era un lucru bun. Ce importanță are Irlanda, ce importanță au naționalismul și toate aiurelile astea! Sunt atât de stupide și de vieux jeu! Ah! Cât de bine ar fi fost dacă Joachim s-ar fi mulțumit să-și trăiască viața liniștit, alături de mine. Ar fi fost atât de plăcut, atât de frumos! Am încercat și am tot încercat să-l conving. Dar degeaba. Voia să se omoare cu afurisitele alea de probleme irlandeze și zadarnic am încercat să-l împiedic.

Dona Carlota o privi lung pe Kate.

— O femeie trebuie să încerce să-și împiedice bărbatul când acesta o apucă pe un drum greșit, spuse ea. Așa cum încerc eu să-l împiedic pe Rămân. Și el va fi omorât, toți sunt omorâți, așa cum a fost și Francisco Villa. Și când sunt morți, la ce mai folosește totul?

— Numai când sunt morți îți dai seama că nu a folosit la nimic.

— Așa e! O, Senora, dacă gândiți că m-ați putea ajuta în problema lui Ramon, ajutați-mă, faceți-o! Căci treaba asta va duce sau la moartea mea sau la a lui. Și eu sunt cea care va muri, deși el greșește. Doar dacă n-or să-l omoare mai înainte.

— Spuneți-mi ce vrea să facă. Ce gândește că vrea să facă? Așa cum gândea soțul meu că vrea să realizeze o Irlandă liberă și un popor irlandez mareț. Dar eu am știut tot timpul că irlandezii nu mai sunt un popor mareț și că nu-i va putea elibera. _

1. Demodate (fr.).

Irlandezii nu sunt buni decât să distrugă – distrugeri lipsite de noimă. De parcă ceva din ei îi împinge la distrugere.

— Știu! Știu! Asta se întâmplă și cu Ramon. Vrea să-i distrugă până și pe Isus și pe Sfânta Fecioară. Imaginați-vă! Să-i distrugă pe Isus și pe Sfânta Fecioară, ultimul lucru care le-a mai rămas oamenilor ăstora.

— Dar el ce pretinde că vrea să facă?

— Spune că vrea să stabilească o nouă legătură între popor și Dumnezeu. Spune că Dumnezeu e tot Dumnezeu. Dar omul și-a pierdut legătura cu Dumnezeu. Și nu o va putea redobândi decât dacă un nou Mântuitor i-o va putea dărui. Și fiecare legătură nouă e diferită de cea veche, deși Dumnezeu e tot Dumnezeu. Acum, zice Ramon, oamenii l-au pierdut pe Dumnezeu. Isus nu-i mai poate conduce spre el. Deci e nevoie de un nou salvator, cu o nouă viziune. Dar, vai, Senora, pentru mine toate acestea sunt false. Dumnezeu înseamnă iubire și, dacă Ramon s-ar supune iubirii, ar ști că l-a găsit pe Dumnezeu. Dar el e pervers. Ah, dacă am putea fi împreună, iubindu-ne, bucurându-ne de frumusețea lumii și așteptând în iubire! Ah, Senora, de ce, de ce nu poate înțelege asemenea lucru? De ce nu-l poate înțelege? În loc să se lanseze în toate astea...

Ochii Donei Carlota se umplură de lacrimi care i se revărsară pe obraji. Și lui Kate îi dădură lacrimile și începu să-și tamponeze fața.

— N-are nici un rost, spuse ea cu un sughiț de plâns. Știu că n-are nici un rost: orice am face. Nu vor să fie fericiți și liniștiți. Ei vor fie lupta, fie

aceste oribile legături false. Tot ce facem e zadarnic. De asta e totul atât de amar, atât de amar!

Cele două femei ședeau în balansoarele lor cu brațe de lemn arcuite și plângeau. Și, în timp ce sughițau de plâns, auziră un pas pe terasă, lipăitul ușor al sandalelor țărănești.

Era Don Ramon, atras inconștient de tulburarea femeilor.

Dona Carlota își șterse în grabă ochii și nasul. Kate își suflă nasul cu un zgomot de trompetă, iar Don Ramon apăru în prag.

Era îmbrăcat în alb sclipitor, într-un costum de peon: bluză albă și pantaloni largi, albi. Dar costumul era dintr-un în ușor scrobitor, strălucitor, aproape nenatural de alb. În față îi atârnavă de sub bluză capetele unui brâu îngust de lână, alb cu dungi albastre și negre și franjuri roșii. Picioarele goale îi erau încălțate în huaraches din curele de piele albastră și neagră și cu tălpi groase, vopsite în roșu. Pantalonii fâlfâitori erau legați pe glezne cu șireturi albastre, roșii și negre.

Kate îl privi așa cum stătea în soare, într-un alb atât de orbitor, încât părul negru și fața lui oacheșă apăreau ca niște găuri în atmosferă. Făcu câțiva pași și capetele brăului i se legănară pe coapse, iar sandalele lipăiră.

— Mă bucur să te văd, îi spuse lui Kate, strân-gându-i mâna. Cum ai venit?

Se trânti într-un scaun și rămase nemișcat. Cele două femei își înclinară capetele, ascunzându-și fețele. Prezența bărbatului părea să fi dat o notă deplasată emoției lor. Ramon le ignoră toate semnele de neliniște, trecând peste acestea cu voința lui de oțel. Prezența lui degaja o anumită forță. Femeile se mai înseninară puțin.

— Nu știați că soțul meu a devenit un om din popor... Un adevărat peon...

— Un Senior Peon, asemenea contelui Tolstoi care a devenit un Senior Mujic, spuse Dona Carlota cu o încercare de ironie.

— Oricum, îi stă bine, comentă Kate.

— Ei! Făcu Don Ramon. Să dăm diavolului ce-i al diavolului.

Dar în toată ținuta lui era ceva ferm, de neîn-frânt. S-ar fi zis că numai eul lui de suprafață vorbea și râdea cu femeile. În adâncuri, puternic și inscrutabil, nu avea nici un fel de legătură cu ele.

La fel se comportă și în timpul prânzului. Conversația era superficială, spartă de intervale de tăcere. Părea evident că Ramon gândea într-o lume a lui în deplină muțenie. Și greutatea tăcută a voinței sale, care acționa din altă sferă, le făcea pe femei să se simtă eclipsate.

— Ramon, Senora gândește ca și mine, spuse Dona Carlota. Nu poate suporta zgomotul tobei aceleia. E necesar să bată și în după-masa asta?

Urmă un moment de pauză și, în cele din urmă, Ramon răspunse:

— Numai până după ora patru.

— E neapărat să suportăm zgomotul ăsta și azi? Stăruie Carlota.

— De ce nu și azi ca în toate celelalte zile? Întrebă el.

Dar fruntea i se întunecase și era clar că voia să se sustragă prezenței celor două femei.

— Pentru că Senora e la noi; și sunt și eu aici; și nici uneia dintre noi nu îi place. Mâine, Senora nu va mai fi aici, iar eu mă întorc în Mexico City. Așa încât de ce să nu ne cruți astăzi? Fără îndoială că poți avea atâta considerație față de noi două.

Ramon se uită întâi la soția lui, apoi la Kate. În ochi îi scapără mânia. Și Kate aproape că simți cum în pieptul lui robust inima i se dilata răvășită de mânie. Ambele femei amuțiră. Dar le făcea plăcere că aveau puterea de a-1 înfuria.

— De ce nu o iei pe doamna Leslie cu barca pe lac? Spuse el încercând să se controleze.

Dar pe sub sprâncenele întunecate clocotea o furie indignată.

— S-ar putea să nu avem chef de așa ceva. După care Ramon făcu ceva ce Kate nu mai văzuse niciodată până atunci. Pur și simplu, așa cum stăteau toți trei la masă, își retrase conștiința din prezența lor, lăsându-le pe cele două femei așezate în fața unei porți zăvorite, fără să mai intervină cu nimic. Kate se simți șocată și părăsită, apoi invadată de o furie lentă, care-i aprinse obrajii sidefii.

— O, spuse ea, eu pot pleca acasă mai devreme.

— Nu! Nu! Protestă Dona Carlota, cu un vaiet spaniol. Nu mă părășiți! Rămâneți cu mine până diseară și ajutați-mă să-1 amuz pe Don Cipriano. Vine la cină.

Capitolul XI.

Stăpânii zilei și ai nopții.

După ce se termină masa de prânz, Ramon se retrase în camera lui, ca să doarmă o oră. Era o după-amiază liniștită, fierbinte. În partea de vest a lacului se adunaseră nori drepti, superbi, ca niște mesageri. Ramon intră în camera sa, închise ușa-fereastră și trase jaluzelele până se făcu întuneric, cu excepția firelor de lumină galbenă care se cerneau ca o substanță printre crăpături.

Își scoase hainele și, în întuneric, își înălță pumnii încleștați deasupra capului, într-o tensiune verticală, ca de rugă încordată. Ochii îi erau plini de întuneric și, treptat, întunericul îi cuprinse și creierul, până când orice urmă de rațiune i se spulberă din minte. Doar o voință fierbinte se ridica în el vibrând, încolțind din șira spinării, într-o imensă tensiune. Arcul invizibil al trupului se încordase în întuneric cu o putere inumană, vertical, până când săgețile sufletului orb se lansară spre țintă.

Apoi, dintr-o dată, brațele încleștate, tremurânde i se destinseră, trupul i se relaxa. Omul se reîncărcase de forță. Frânsese cătușele lumești și se simțea liber în cealaltă lume, a lui.

Încet, cu gingășie, impunându-și să nu gândească, să nu-și amintească, să nu tulbure șerpil veninos ai conștiinței mentale, luă o pătură fină, subțire, și-o înfășură în jurul trunchiului gol și se culcă pe un teanc de rogojini aflat pe jos. Adormi într-o clipă.

Dormi un ceas, cufundat în deplină uitare. Apoi, brusc, își deschise larg ochii. Văzu întunericul catifelat și firele de lumină care se subțiaseră. Soarele

își schimbase locul. Ascultând, i se păru că nu există nici un sunet pe lume; nu exista nici o lume.

Pe urmă începu să audă. Auzi uruitul slab al unui car cu boi; și foșnetul frunzelor în vânt; și un ciocănit ușor, ritmic, și chemarea unei păsări.

Se ridică și se îmbracă cu mișcări grăbite, în întuneric, după care deschise larg ușile dinspre terasă. Era miezul după-amiezei; sufla un vânt cald și norii de bronz întunecat se stiviseră spre apus, ascunzând soarele. Dar ploaia încă nu avea să se pornească. Luă o pălărie mare de pai și și-o potrivi pe cap. Pălăria avea în față un cerc de pene negre, albe și albastre, ca un ochi sau ca un soare. Auzi zvon de glasuri femeiești. Ah, femeia aceea bizară! Uitase de ea. Și Carlota! Carlota se afla aici! Se gândi un moment la ea și la ciudata ei împotrivire. Pe urmă, înainte de a simți că îl cuprinde furia, își umflă pieptul într-o nouă încordare neagră, inconștientă, ochii i se întunecară și senzația că ar întâm-pina vreo împotrivire îl părăsi.

Cu pași iuți, în derivă, străbătu terasa, îndrep-tându-se spre treptele de piatră care duceau la intrarea interioară. Ieși în curte și văzu sub un șopron doi oameni încercând legături de banane în spinarea măgarilor. Soldații moțâiau în zaguân. Prin porțile deschise văzu un car cu boi retrăgându-se pe alea de sub copaci. Din curte răzbea un zgomot răsunător de metal bătut pe nicovală. Venea dinspre colțul unde se afla o fierărie în care lucrau un bărbat și un băiețandru. Sub alt șopron, un tâmplar dădea la rindea niște scânduri.

Don Ramon rămase o clipă locului, privind în jur. Asta era lumea lui. Și spiritul său se răspândea deasupra acestei lumi ca o umbră răcoroasă, înviorătoare, iar tăcerea forței sale îi dăruia seninătatea.

Lucrătorii deveniră pe dată conștienți de prezența lui. Una după alta, fețele smede, înfierbântate se înălțară, apoi se lăsară din nou în jos. Prezența lui era miraculoasă pentru acești bărbați, care se temeau să se apropie de el, chiar să-1 privească. Inșă acum că-1 văzuseră, munceau mai vioi, de parcă le-ar fi insuflat o viață nouă.

Intră în fierărie, unde băiatul umfla foalele învechite, iar fierarul ciocănea într-o bucată de metal, cu lovituri scurte, ușoare. Omul continuă să lucreze fără să-și ridice capul, când se apropie patronul.

— Asta-i pasărea? Întrebă Ramon privind piesa de metal care se răcise pe nicovală.

— Da, Patron! Pasărea. E bună?

Și fierarul îl privi de astă dată cu ochi negri, strălucitori, în așteptare.

Apoi înălță cu cleștele bucata de metal neagră, turtită, având forma unei limbi, iar Ramon o privi îndelung.

— Aripile i le pun pe urmă, spuse fierarul. Ramon trasă cu mâna lui brună, sensibilă un contur imaginar, în afara marginilor piesei de fier. Făcu de trei ori același gest. Și mișcarea păru să-1 fascineze pe fierar.

— Ceva mai suplă... Așa! Spuse Ramon.

— Da, Patron! Da, da! Înțeleg, replică omul cu însuflețire.

— Și restul?

— Priviți-1!

Omul îi arată două cercuri de oțel, unul mai mic și unul mai mare, și niște bucăți plate, triunghiulare.

— Așază-le pe jos!

Fierarul așază pe jos cercurile, unul în interiorul celuilalt. Pe urmă, cu gesturi repezi, sensibile, potrivi bucățile triunghiulare cu baza spre cercul exterior și vârfurile pe cel interior. Erau șapte triunghiuri care alcătuiau în spațiul dintre cele două cercuri un soare cu șapte raze.

— Pune acum și pasărea, îi ceru Ramon. Omul luă cu repeziciune piesa lunguiață de oțel: avea forma rudimentară a unei păsări, cu două piciorușe, dar încă fără aripi. O plasă în centrul cercului interior, așa încât picioarele să atingă partea de jos, iar creasta partea de sus.

— Așa! Stă bine, spuse fierarul.

Ramon contemplă marele simbol de fier de pe jos.

Se auzi zgomotul porților de la intrarea interioară. Kate și Carlota ieșiseră în curte.

— Să le string? Întrebă fierarul cu grabă.

— Nu are nici o importanță, răspunse Ramon liniștit.

Kate stătea în pragul fierăriei și privea la marea cunună de oțel de pe jos.

— Ce-i asta? Întrebă ea cu voioșie.

— Pasărea înăuntrul soarelui.

— Asta vrea să fie o pasăre?

— Când va avea aripi.

— A, da! Când va avea aripi. Și la ce folosește?

— Folosește ca simbol pentru popor.

— E drăguț.

— Da.

— Ramon, i se adresă Dona Carlota, vrei să-mi dai cheia bărcii? Martin o să ne plimbe pe lac.

Ramon scoase o cheie din brâu.

— De unde ți-ai procurat brâul ăsta atât de frumos? Întrebă Kate.

Era vorba de brâul alb vârstat cu albastru și negru și împodobit cu franjuri roșii.

— ăsta? Întrebă el. Le țesem aici.

— Și sandalele le-ai făcut tot aici?

— Da. Sunt confecționate de Manuel. Am să-ți arăt atelierele mai târziu.

— O, mi-ar plăcea să le văd... Sandalele sunt frumoase, nu găsiți, Dona Carlota?

— Da! Da! E adevărat. Dar nu știu dacă lucrurile frumoase sunt întotdeauna și înțelepte. Asta nu știu, Senora. Dumneavoastră, dumneavoastră știți ce e înțelept?

— Eu? Mie nu-mi prea pasă de înțelepciune.

— A! Nu vă pasă... Credeți că e înțelept din partea lui Ramon să poarte veșminte țărănești și huaraches?

Pentru prima dată, Dona Carlota se exprima într-o engleză vorbită rar.

— A, da! Strigă Kate. Arată atât de frumos! Hainele bărbaților sunt hidoase, și Don Ramon arată atât de bine în costumul ăsta!

Cu pălăria mare fixată pe creștet, Don Ramon avea un cert aer de noblețe și autoritate.

— Ah! Strigă Dona Carlota, uitându-se la cealaltă femeie cu ochi inteligenți, ușor speriați și balansând pe deget cheia bărcii. Mergem să ne plimbăm pe lac?

Cele două femei se îndepărtară. Ramon, râzând în sinea lui, ieși pe poartă și străbătu curtea exterioară, până ajunse în fața unei clădiri cu formă de hambar, așezată în vecinătatea copacilor. Intră în hambar și scoase un șuierat ușor. I se răspunse de sus, unde se deschise o trapă. Don Ramon urcă scările și intră într-un fel de atelier de artist și de tâmplărie. Un tânăr grăsun, cu păr creț, purtând o bluză de artist și ținând în mână un ciocan și o daltă, îl întâmpină, salutându-l.

— Cum merge? Întrebă Ramon.

— Mă rog... Bine...

Artistul lucra la un cap sculptat în lemn. Mai mare decât mărimea naturală și artificializat. Dar sub contururile artificializate se deslușea clar asemănarea cu Don Ramon.

— Pozați-mi o jumătate de oră, îi ceru sculptorul. Ramon îi poză în tăcere, în timp ce artistul stătea aplecat peste statuie, lucrând cu o liniștită concentrare. Și în tot acest timp Ramon rămase drept, aproape nemișcat, în vasta neclintire a repausului și a concentrării, fără să se gândească la nimic, dar degajând aura neagră a forței sub vraja căreia lucra sculptorul.

— Ajunge, spuse în cele din urmă, ridicându-se.

— Dar înainte de plecați, oferiți-mi modelul de postură.

Ramon își dezbracă încet bluza, dându-și la iveală torsul nud, încins în talie cu brâul vărgat în albastru și negru. Câteva clipe păru să-și adune puterile. Apoi, deodată, în concentrarea unei intense, trufașe implorări, își înălță brațul drept deasupra capului și rămase ca încremenit, în timp ce brațul stâng îi atârna moale, degetele atingându-i coapsa. Pe fața lui apărură acea expresie fixă, intensă, de trufie și de implorare în același timp.

Artistul îl privi cu uimire și cu o apreciere în care se amesteca și teama. Bărbatul acela robust și încordat, cu ochii mari, negri, privind cu intensă mândrie, dar și cu implorare, dincolo de orizontul natural, îi insufla artistului spaimă și încântare. Își înclină capul.

Don Ramon se întoarse spre el.

— Acum e rândul duminicilor.

Artistul era speriat. Păru să tremure. Dar întâlni ochii lui Ramon. Și, pe dată, liniștea concentrării pogorî asupra-i ca o transă. Brusc, fără să rupă transa, își înălță un braț, iar fața-i palidă, rotofeie, căpătă o expresie de seninătate, o transfigurare nobilă, împietrită; ochii albaștri-cenușii îi erau calmi, trufași, privind spre un dincolo, cu o expresie de implorare. Și cu toate că stătea în bluza lui, cu fața-i grăsulie și cu părul creț, dobândise liniștea desăvârșită a nobleței.

— E bine, spuse Ramon, înclinându-și capul. Artistul își schimbă subit expresia. Ramon îi întinse ambele mâini, pe care omul le luă în mâinile lui. După aceea, ridică mâna dreaptă a lui Ramon și și-o lipi cu podul palmei de frunte.

— Adios! Îi spuse Ramon după ce-și îmbrăcă din nou bluza.

— Adios, Señor.

Și, cu o privire de mândră bucurie, se reîntoarse la lucrul lui.

Ramon vizita apoi casa de chirpici, cu gard de trestie, umbrită de un uriaș arbore mango, unde Manuel, soția și copiii lui, împreună cu două ajutoare, torceau lână și țeseau. Sub un pâlț de bananieri, două fete dăranceau cu sârg lână albă și cafenie; soția lui Manuel și o fetișcană torceau fire fine, subțiri. Pe o frânghie atârnavu sculuri de lână vopsită, roșie, albastră și verde. Și, sub șopron, Manuel și un tânăr țeseau la două masive războaie manuale.

— Cum merge? Întrebă Don Ramon.

— Muy bien! Muy bien! 1 răspunse Manuel cu acea curioasă expresie de transfigurare în ochii lui negri și în zâmbet. Merge bine, foarte bine, Señor!

Ramon se opri ca să se uite la frumosul serape alb întins pe războiul de țesut. La margini avea un zigzag din lână neagră și albastră, alcătuit din mici forme ca de diamant, iar la capete un model complicat din alte diamante negre și albastre. Manuel tocmai începuse să lucreze centrul, numit boca, adică gura; și urmărea cu grijă modelul care era prins cu ținte pe muchea războiului. Era un desen simplu: același simbol pe care-l făurea și fierarul -un șarpe care-și ținea coada în gură, triunghiurile negre de pe spatele lui alcătuiind partea exterioară a cercului; și, în centru, un vultur albastru, drept, cu aripi subțiri, care atingeau pânțele șarpelui, și picioare subțiri, prinse în cercul interior format de trupul șarpelui.

Ramon se întoarse în casă, traversând terasa de sus și cotind spre aripa unde se găsea camera lui. Aici își trânti pe umăr un serape împăturit și ieși din nou pe terasă. La capătul aripii care se proiecta spre lac, se găsea o altă terasă, pătrată, cu un acoperiș de țigle și o begonie de culoarea coralului ce atârna de pe stâlpii masivi. Terasa, sau mai curând loggia, era așternută cu rogojinile băștinașe, împletite din frunze de palmier, așa-numitele petates; într-un colț se aflau o tobă și bățul de bătut în ea.

1. Foarte bine (sp.).

La capătul dinspre interior al loggiei era o scară de piatră ce ducea spre o ușă de fier.

Ramon rămase un timp nemișcat, uitându-se spre lac. Norii se dizolvaseră, fâșia de apă emana o luminozitate albicioasă. În depărtare, desluși pata dansantă a unei bărci, probabil cea vâslită de Martin care plimba doamnele.

Ramon își scoase pălăria și bluza și rămase neclintit, gol până la brâu. Apoi ridică bățul tobei și, după ce așteptă câteva momente ca sufletul lui să-și recapete pacea, începu să bătă chemarea ritmică, rară, pătrunsă totuși de un ciudat impuls în cadența-i lentă, dar puternică, de un-doi. Părea să fi concentrat în bătaia tobei vechea forță barbară.

Un timp stătu singur cu toba sau tam-tamul înălțat prin chingă până în dreptul genunchilor; bătea cu mâna dreaptă, iar fața îi era golită de orice expresie. Dinspre terasa interioară veni aler-gând un bărbat cu capul descoperit. Era îmbrăcat în veșminte de pânză, albe ca zăpada, dar cu un serape negru împăturit pe umăr, și ținea în mână o cheie. Îl salută pe Ramon ridicându-și mâna și ducând-o în fața ochilor, apoi coborî scara de piatră și deschise ușa de oțel.

Imediat urcară o serie de bărbați, toți îmbrăcați la fel, în pânză albă și huaraches, fiecare dintre ei cu un serape împăturit pe umăr. Purtau brâuri albastre, iar sandalele erau albastre cu alb. Veni și sculptorul, și Manuel, îmbrăcați și ei în haine de pânză.

Erau cu totul șapte oameni, în afară de Ramon. Ajunși în capul scării, efectuară salutul, unul după altul. Apoi își scoaseră serapes-urile cafenii țesute la margini cu ovaluri albastre umplute cu alb, le aruncară pe jos, lângă zid, așezându-și pălăriile alături. După aceea își dezbrăcară bluzele și le azvâr-liră peste pălării.

Ramon lăsă toba din mâini și se așeză pe propriul lui serape cu dungi albastre și negre, împodobit cu franjuri roșii. Toboșarul indian prelua toba. Ceilalți bărbați se așezară în cerc, cu picioarele încrucișate, despuiți până la brâu, tăcuți. Câțiva aveau pielea de o culoare cafenie-roșcată, iar doi dintre ei erau albi. Culoarea lui Ramon era brun-gălbuie. Șezură un timp în deplină tăcere; doar pulsația monotonă, hipnotică a tobei comunica aerului vibrații. Apoi toboșarul începu să cânte cu acea bizară voce înceată, interiorizată, ce părea să rămână circumscrisă în perimetrul lor; cânta în anticul falsetto al indienilor: „Cel adormit – să se deștepte! Cel adormit – să se deștepte! Cel ce pășește pe poteca șarpelui va dobândi locul râvnit; pe poteca prafului va ajunge la locul râvnit și va fi înveșmântat în pielea șarpelui.”

Unul câte unul, glasurile oamenilor i se alăturară, până când se lăsară cu toții cuprinși de ritmul orb, infailibil al strămoșeștii lumi barbare. Și cu toții cântau pe acea voce scăzută, interiorizată, de parcă sunetele ar fi țâșnit din cele mai vechi și întunecate unghere ale sufletului, răspândindu-se nu în afară, ci înlăuntru, ca și cum sufletul își îngâna sieși un cântec.

Cântară un timp, la un straniu unison, ca un stol de păsări ce zboară cu o conștiință unică. Și când toba vibra în cea din urmă bătaie, vocile se stinseră cu un clipocit în gâtlej.

Se așternu tăcerea. Apoi oamenii se întoarseră unul spre celălalt, vorbindu-și și răsând domol. Ramon stătea cu fața înălțată, privind în depărtări, în trufașă-i implorare. După un timp porni să vorbească pe un glas mândru, dar interiorizat: „Nu există înainte și După, ci numai Acum.

Marele Șarpe își încolăcește și descolăcește plasma inelelor lui și stelele se nasc, iar lumile pier. Totul se petrece numai prin încordările și destinderile plămiei.

Eu sunt întotdeauna, grăiește somnul său.

Precum omul cufundat în somn adânc nu știe de nimic, dar este, tot astfel este Șarpele încolăcit al cosmosului care-și trudește plasma.

Precum omul cufundat în somn adânc nu are nici mâine, nici ieri, ci doar este, tot astfel limpedele, clarvăzătorul Șarpe al eternului cosmos este Acum, de-a pururi Acum.

Acum și numai Acum și de-a pururi Acum.

Dar visele se înfiripă și se sting în somnul Șarpelui.

Și lumile se înfiripă precum visele și se sting precum visele.

Și omul e un vis în somnul Șarpelui.

Si numai somnul lipsit de vise răsuflă Eu Sunt.

În Acum, cel lipsit de vise, Eu Sunt.

Visele se înfiripă așa cum se cuvine să se înfi-ripe și omul e un vis înfiripat.

Dar plasma cea lipsită de vise a Șarpelui e plasma unui om, a trupului său, a sufletului său și a spiritului, care laolaltă formează un tot.

Și somnul perfect al Șarpelui Eu Sunt este plasma unui om care-i un întreg.

Atunci când plasma trupului și plasma sufletului și plasma spiritului alcătuiesc un întreg în Șarpele Eu Sunt.

Eu sunt Acum.

A-fost e un vis și va-fi e tot un vis, ca două picioare grele, separate.

Dar Acum, Eu Sunt.

Copacii dau frunze în somnul lor și florile răsar din vise, în purul Eu Sunt.

Păsările uită de tulburarea viselor lor și cântă cu glas tare în Acum, Eu Sunt! Eu Sunt!

Căci visele au aripi și picioare și drumuri de străbătut, strădanii de împlinit.

Dar Șarpele sclipitor al Acum-ului e lipsit și de aripi și de picioare, e neîmpărțit și perfect încolăcit.

Așa cum zace pisica încovrigată în inelul Acum, iar vaca zace arcuită, botul atingându-i pânțele.

Cu picioare de vis o zbughește iepurele pe deal. Dar când se oprește locului, visul a trecut, a intrat în Acum cel fără de timp, iar ochii lui sunt vastul Eu Sunt.

Nu mai omul visează, visează și visează, și trece de la vis la vis, asemeni celui ce se zvârcolește în pat.

Visează cu ochii și cu gura, visează cu mâinile și picioarele, cu falusul, cu inima, cu pânțele, cu trupul și sufletul și spiritul, într-o furtună de vise.

Și aleargă de la vis la vis, în speranța visului desăvârșit.

Dar vă spun vouă, nu există vis desăvârșit, pentru că fiecare vis are o durere și o nevoie, o nevoie și o durere.

Și nimic nu e desăvârșit, decât dacă visul moare în somnul Eu Sunt.

Când visul ochilor se întunecă și e încercuit de Acum.

Și visul gurii răsună în ultimul Eu Sunt.

Și visul mâinilor e un somn ca o pasăre ce doarme pe apă și e săltată și purtată fără ca să știe.

Și visul picioarelor și al degetelor atinge miezul lumii, unde Șarpele doarme.

Și visul falusului atinge marele Nu Știu.

Și visul trupului e nemișcarea unei flori în întuneric.

Și visul sufletului se pierde în parfumul lui Acum.

Și visul spiritului tresare și își lasă capul culcat și încă e alături de Luceafărul de Dimineață.

Pentru că fiecare vis se naște din Acum și se consumă în Acum.

În miezul florii care e sclipitorul Șarpe, cel fără de vise.

Și ceea ce se pierde e un vis, și ceea ce sporește e un vis. În veci nu e decât Acum, Acum și Eu Sunt”.

Tăcerea se lasă peste cercul de bărbați. De afară se auzea uruitul carului cu boi, iar dinspre lac un ușor plesnet de vâsle. Dar cei șapte bărbați ședeau cu capetele aplecate, într-o semitransă, ascultându-și sufletele.

Pe urmă toba începu să bată încet, cu de la sine putere parcă. Și un om porni să cânte, cu voce înăbușită:

Luceafărul de Dimineață, Stea între noapte și zi legănată:

Ca pasărea ce aripile-și înalță și așteaptă, Cu cea de întuneric spre stânga îndreptată, Iar aripa luminii întinsă înspre dreapta, Luceafărul în zori ni se arată.

Da, sunt veșnic aici, Printre-ale spațiului fire, Aripa zilei ating și pe chip îți aduc strălucire, Cealaltă aripă e-n beznă.

Iar eu sunt în eternă neclintire.

Da, sunt mereu aici. Sunt stăpân peste toate. Dar cei ce-n lume au putere mă văd doar printre aripi, Mă văd și mă pierd din vedere.

Și totuși sunt neclintit în cereștile sfere.

Mulțimile nu-mi văd figura. Zăresc doar aripile în mișcare, Ceva care se naște, ceva care dispăre, Schimbându-se ca frigul și căldura.

Dar cel care știe să privească Prin zorii de zi și sfârșitul de noapte Stăpân va fi peste calea de fapte Nevăzute pentru privirea lumească.

Drumul dintre tenebre și piscuri luminoase, Cărarea ca un șarpe, în curbe sinuoase e doar substanța umbrei din zilele frumoase.

Sunt aici, nemișcat. Pe veci încremenit Intre două aripi de zbor nesfârșit, Spre-adâncuri de pace, de senin infinit.

Profund, în văi de albastru ceresc, Departe de-orice luptă zbuciumată, Mă veți găsi pe mine, cel care nici nu cresc și nici nu pier, nu voi pieri vreodată.

Sunt dincolo de tot ce se zvârcolește Sunt dincolo de luptă și iubire.

Sunt ca o stea, o apă ce nu se vâlurește și-i spală pe cei vrednici, iviți din omenire.

— Ascultați! Se înalță glasul lui Ramon în tăcere. Noi vom fi conducători printre oameni. Dar conducători ai oamenilor și stăpâni ai oamenilor nu vom fi. Ascultați! Noi suntem stăpânii nopții. Stăpânii zilei și ai nopții. Fii ai Luceafărului de Dimineață. Fii ai Luceafărului de Seară. Oameni ai Luceafărului de Dimineață și de Seară.

Noi nu suntem stăpâni ai oamenilor: cum ar putea oamenii să ne facă stăpâni? Nu suntem nici conducători ai oamenilor, pentru că oamenii nu ne merită.

Dar eu sunt Luceafărul de Dimineață și Luceafărul de Seară, stăpânul zilei și al nopții. Prin puterea dăruită mâinii mele stingi și prin puterea mâinii drepte, sunt stăpânul luminii și al întunericului.

Și floarea mea pământească e iasomia, iar floarea cerească e hesperus.

Nu am să-ți poruncesc, nici n-am să te slujesc, pentru că șarpele se retrage, încolăcit, în sălașul lui.

Dar îți voi fi alături, ca să nu te desparți de tine însuși.

Nu există a da și a lua. Când degetele care dau ating degetele ce iau, Luceafărul de Dimineață scapără pe dată, la contact. Nu există nici dat și nici luat, nici mână care întinde, nici mână ce primește, ci numai steaua dintre ele, iar mâna albă și mâna neagră dintr-o parte și din cealaltă sunt invizibile. Floarea de iasomie absoarbe în cupa ei datul și luatul, iar parfumul îmbinării se înalță pătrunzător în aer.

Nu vă gândiți nicicând să dați și să primiți, lăsați doar iasomia să înflorească.

Nu lăsați să se irosească nimic de la voi prin risipă, nu lăsați să vi se răpească nimic.

Și la rându-vă nu luați nimic de la alții. Nici măcar mireasma trandafirului, nici zeama rodiei, nici dogoarea focului.

Ci spuneți trandafirului: Iată! Te desprind din tufiș și răsuflarea ta e în nările mele, iar răsuflarea mea e caldă în adâncurile tale. Fie să rămână acest legământ între noi!

Și fiți grijulii când desfaceți rodia: căci țineți în mâinile voastre un apus de soare. Spuneți-i: eu vin la tine, vino și tu la mine. Luceafărul de Seară fie între noi!

Și când pâlpâie focul, iar vântul e rece și vă întin-deți mâinile spre flacăra, ascultați-i graiul: „Ah! Tu ești? Vii către mine? Iată, mă pregăteam pentru cea mai lungă călătorie, pe cărarea șarpelui. Dar din moment ce-ai venit la mine, vin și eu la tine. Și dacă tu cazi în mâinile mele, cad și eu în mâinile tale, iar florile de iasomie pe lemnul aprins fie între noi”.

Nu prădați nimic de la alții și nu lăsați să se prade nimic de la voi. Căci prădătorul și prădatul frâng deopotrivă rădăcinile florii de iasomie și scuipă peste Luceafărul de Seară.

Nu luați nimic pentru a spune: Am! Căci nu puteți poseda nimic, nici măcar pacea.

Nimic nu poate fi posedat, nici aurul, nici pământul, nici iubirea, nici viața, nici liniștea, nici măcar durerea sau moartea, și nici salvarea.

Nu spuneți despre nimic: „E al meu”.

Spuneți doar: „E cu mine”.

Căci aurul care e cu tine zăbovește ca luna ce se retrage în zori de pe cer, privind peste spațiu în direcția ta și spunându-ți: „Iată! Suntem îndatorați unul celuilalt. Iată! Pentru acest scurt răstimp, tu și cu mine ne suntem datori”.

Și glia ta îți spune: „Ah, fătul meu dintr-un tată îndepărtat! Vino și înalță-mă – înalță-mă un pic pentru ca macii și griul să poată înflori în vântul ușor ce se stârnește între pieptul meu și al tău. Apoi cufundă-te cu mine și vom alcătui o singură movilă!”.

Și ascultați la glasul iubirii grăind: „Iubitule, sunt secerată de spada ta precum e cosită iarba și asupra-mi au pogorât întunericul și tremurul Luceafărului de Seară. Pentru mine tu ești întunecime și nicăieri. O, tu, când răsări și mergi pe calea ta, vorbește-mi, spune-mi doar atât: Steaua s-a înălțat între noi”.

Și spuneți vieții voastre: „Sunt al tău? Ești a mea? Sunt eu arcul albastru al zilei în jurul nopții tale nearcuite? Nu sunt ochii mei amurgul nici unuia dintre noi, acolo unde atâră suspendată steaua? E buza mea de sus apusul și buza mea de jos revărsarea zorilor și tremură steaua înăuntrul gurii mele?”.

Și spuneți păcii voastre: „Ah! Înalță-te, stea nemuritoare! Apele zorilor trec peste tine și mă poartă pe valurile lor!”.

Și spuneți durerii: „Secure, mă dobori! Dar o scânteie a zburat de la marginea răniilor mele! Taie, cât îmi îngrop fața în mâini, părinte al Stelei!”.

Și spuneți puterii voastre: „Iată, noaptea spumegă peste picioarele și coapsele mele, ziua spumegă din ochii mei și din gura mea, scurgându-se în marea din pieptul meu. Iată că se întâlnesc! Pântecul meu e un fluviu de vigoare ce curge peste stavila de oase din spatele meu și o stea atâră peste fluviu, la marginea unor zori frământați”.

Și spuneți morții voastre: „Fie așa! Eu și sufletul meu venim la tine, Luceafăr de Seară! Carne, tu te duci în noapte. Spirit, drum bun, e sărbătoarea ta. Acum părăsește-mă! În suprema mea goliciune, mă îndrept spre suprema goliciune a Stelei”.

Capitolul XII.

Primele ape.

Bărbații se ridicaseră, își îmbrăcaseră bluzele, își puseseră pălăriile și, o clipă, își acoperiseră ochii cu mâna, în semn de salut în fața lui Ramon, după care coborâseră scara de piatră. Și ușa de fier zornăise în urma lor, iar îngrijitorul se întorsese cu cheia, o așezase pe tobă și se retrăsese fără zgomot.

Ramon continua să șadă însă pe serape, cu umerii goi rezemați de zid și cu ochii închiși. Era ostenit și se afla în acea stare de extremă detașare în care e greu să revii îndărăt pe pământ. Cu urechea exterioară putea desluși zgomotele haciendei, chiar și clinchetul lingurițelor de ceai, glasurile femeilor și, ceva mai târziu, sforăitul înfundat, anevoios al unei mașini care urca drumul denivelat și care apoi, ridicând un triumfal nor de praf, intră în curte.

Ii venea greu să se reîntoarcă la lucrurile astea. Zgomotele erau percepute de urechea lui exterioară, dar înăuntrul urechilor, ca într-o scoică, răsună mugetul slab, vast și inaudibil al cosmosului, îi venea greu să suporte contactul cu banalitățile cotidiene, când trupul și sufletul lui erau dăruite cosmosului.

Ar fi dorit să mai fie lăsat un timp în vălurile izolării. Dar nu-1 lăsau – mai cu seamă Carlota. Îl voia prezent pentru ea: într-un contact familial.

Îl striga de zor:

— Ramon! Ramon! Ai terminat? A venit Cipriano.

În vocea ei era un amestec de teamă și de temeritate ce nu ținea cont de teamă.

Ramon își împinse părul pe spate, se ridică și ieși repede așa cum era, cu torsul gol. Refuza să se învesmânteze în cotidiană familiaritate, din moment ce sufletul îi era atât de nefamiliar.

Luau ceaiul pe terasă și Cipriano, în uniformă, stătea cu doamnele. Se ridică în grabă și se îndreptă, cu brațele întinse, spre capătul terasei; ochii negri îi străluciră cu o intensitate vecină cu suferința când își lăsă privirile pe fața celui alt bărbat. Și Ramon se uită la el cu ochi mari, care-1 vedeau, dar care nu-și schimbă expresia.

Cei doi bărbați se îmbrățișară, unindu-și piepturile și, o clipă, Cipriano își lăsă mâinile negricioase pe umerii goi ai omului mai voinic, rămânând nemișcat, lipit de pieptul lui. Apoi, încet, făcu un pas îndărăt și-1 privi pe Ramon fără să scoată o vorbă.

La rândul său, Ramon își puse, absent, mâna pe umărul lui Cipriano, privindu-1 cu un zâmbet vag.

— Que tal? Îl întrebă din vârful buzelor. Cum îți merge?

— Bien! Muy bien, răspunse Cipriano, conti-nuând să privească la fața lui cu ochi negri scormonitori, mirați ca de copil, de parcă ar fi vrut să afle de pe chipul lui Ramon lucruri noi pentru el.

Ramon privi în ochii negri, indieni, cu un zâmbet blând de recunoaștere, iar Cipriano își lăsă capul în jos, ca și cum ar fi vrut să-și ascundă fața; părul negru, pe care-1 purta destul de lung, dar bine periat spre spate, îi căzu peste frunte.

Femeile urmăreau scena în deplină tăcere. Apoi, când cei doi bărbați se îndreptară agale spre masa de ceai, Carlota începu să umple ceștile. Dar mâna îi tremura atât de puternic, încât ceainicul zăngănea ciocnindu-se de cești și trebui să-1 lase jos și să-și încleșteze palmele în poala rochiei de muselină albă.

— V-ați plimbat cu barca pe lac? Întrebă Ramon absent, încercând să-și revină.

— A fost încântător! Exclamă Kate. Dar foarte cald când ne bătea soarele.

Ramon zâmbi vag și își trecu mâna prin păr. Apoi, sprijinindu-și un braț de parapetul terasei, se întoarse ca să se uite spre lac și, fără să-și dea seama, un suspin îi înălță umerii.

Stătu așa, cu spatele spre femei, gol până la brâu, superb, cu părul răvășit de vânt, privind spre lac. Cipriano se ținea pe lângă el.

Kate văzu cum suspinul înălțase umerii netezi, liniștiți, cafenii-gălbui. Pielea catifelată, arămie a spatelui, de o mătăsoasă, pură senzualitate, îi transmise un fior. Umerii largi, pătrați, înalți, cu gâtul și capul înălțându-se drept, trufaș! Trupul bogat, cărnos, cu pieptul plin al bărbatului o făcea să

amețească. Fără voie, își imagina întruna un pumnal înfipt între umerii aceia puri, virili. Înfipt parcă pentru a le frânge aroganța și distanțarea.

Asta-i! Goliciunea lui era atât de distantă, de intangibilă, aparținând altui timp. Astfel încât, numai a te gândi la ea părea o violare, numai a te uita la ea cu ochi iscoditori. Kate își simți inima scufun-dându-se. Probabil acesta a fost felul în care Salomeea s-a uitat la Ioan. Și frumusețea lui Ioan o fi fost la fel cu aceasta: ca o rodie pe un copac întunecat, în depărtare; un trup gol, dar nu dezbrăcat. De-a pururi liniștit și gol, înveșmântat însă într-o altă lumină, lumina acelei zile mai bogate decât ziua noastră meschină, iscoditoare, hoțească.

În clipa în care Kate își închipui pumnalul înfipt între umeri, inima i se scufundă în piept de durere și de rușine și se simți împietrită. Mai bine să-și însușească în suflet muțenia, mai bine să-și smulgă razele scormonitoare din ochi. Mai bine să se scuture de eul ei iscoditor, stăruitor și să lunece în starea potolită, detașată, pentru care goliciunea nu e pricină nici de rușine și nici de ațâțare, ci e înveș-mântată ca o floare în propria-i adâncă, senină conștiință de dincolo de perceperea ieftină.

Briza serii adia ușor. Bărți pluteau în lumina siefie; în depărtare, soarele părea țesut din fir de aur. Pe țărmul celălalt al lacului, la o distanță de douăzeci de mile, se lăsase o ceață opalescentă, ca o spumă, părând să aibă aceeași structură lăptoasă ca și apa. Kate întrezărea petele albe ale turlor îndepărtatei biserici din Tuliapan.

Jos, dincolo de grădina de la poalele casei, se întindea păduricea deasă de arbori mango. Printre frunzele întunecate și roșietice, se înfoiau păsări purpurii, ca niște boboci de mac care se deschideau brusc, și perechi de păsări cu pieptul galben, ca niște fluturi aurii. Când se opreau o clipă și își strângeau aripile, dispăreau, deoarece pe spate erau cenușii. Și când apărură și păsările cardinal, dispărură și ele, pentru că aripile erau cafenii ca o teacă.

— În țara asta păsările au toată culoarea dedesubt, observă Kate.

Ramon se întoarse brusc spre ea.

— Se spune că Mexico înseamnă dedesubt, răspunse el zâmbind și trântindu-se într-un foto-liu-balansoar.

Dona Carlota făcuse un mare efort ca să se stăpânească și, cu ochii fixați pe cești, turna acum ceaiul. Îi înmână lui Ramon ceașca, fără să-1 privească. Dacă l-ar fi privit, ar fi părăsit-o forța. Ar fi început să tremure de o mânie stranie, isterică; ea, care era măritată cu el de atâția ani, ea, care îl cunoștea, ah, îl cunoștea atât de bine; și totuși, și totuși, nu-1 sesizase complet. Nu sesizase nimic din el.

— Carlota, dă-mi o bucată de zahăr, îi ceru Ramon pe o voce domoală...

Dar la auzul glasului lui, Carlota încremeni, de parcă o înșfăcase o mână nevăzută.

— Zahăr! Zahăr! Repetă ea absentă, ca pentru sine însăși.

Ramon se înclină în față în fotoliul-balansoar, ținându-și ceașca în mână; pieptul i se reliefa. Iar pânza subțire a pantalonilor, întinsă pe pulpe, părea să-1 reveleze mai deplin chiar decât goliciunea torsului. Kate înțelese

de ce pantalonii de pânză erau interziși în piaza. Carnea vie de dedesubt se afirma prin ei.

Ramon era frumos, aproape oribil de frumos, cu capul lui negru, calm de parc-ar fi fost lipsit de greutate, deasupra gâtului bronzat, neted. Degaja o senzualitate pură, având o puternică puritate a ei proprie, ostilă genului de puritate al lui Kate.

Încins în jurul mijlocului cu brâul albastru, care îi presa un fald în carne, și îmbrăcat în pânza subțire ce părea să pulseze de viața pulpelor, emana o fascinație ca de narcotic, impunându-și senzualitatea pură, fină împotriva ei. Ciudata, blinda, liniștita lui siguranță de sine, de parc-ar fi fost instalat în propria-i aură întunecată! Și s-ar fi zis că această aură a lui milita împotriva prezenței ei și a prezenței soției sale. Emitea un efluviu atât de puternic, încât părea să o amețească, să-i amorțească mâinile și picioarele.

Și era total calm, în deplin repaus; lipsit de dorință, domol și de nimic ațâțat, închis în propriul său ambiente. Și Cipriano, pornit pe același drum: amândoi atât de liniștiți, de întunecați, de grei, ca o greutate imensă care le doboră pe cele două femei.

Kate știa acum ce simțise Salomeea. Știa cum arătase Ioan Botezătorul, cu frumusețea lui teribilă, distantă, inaccesibilă, și totuși exercitând atâta atracție.

„Ah! Își spunea în sinea ei. Să închid ochii în fața lui și să-mi deschid doar sufletul. Să-mi închid ochii iscoditori, văzători și să rămân în neclintire alături de acești doi bărbați. Ei au ceva ce eu nu am, au o bogăție de care eu sunt lipsită. Ei s-au dezbărat de acea lăcomie a ochiului, de dorința care se manifestă prin ochi. Ochiul lacom, râvnitor, știutor, imaginativ, acesta e blestemul meu, de el mă lovesc. E blestemul blestemelor, blestemul Evei. Blestemul Evei a pogorât asupra-mi, ochii mei sunt ca două cârlige, cunoașterea mea e ca un cârlig de undiță prin branhiile, care mă trage într-o spasmodică dorință. O, cine mă va elibera de cangea înșfă-cătoare a ochilor mei, de impuritatea privirii mele râvnitoare! Fiică a Evei, cu viziune hrăpăreață! De ce nu mă salvează oamenii ăștia de ascuțișul ochilor mei?

Se ridică și se duse la marginea terasei. Două păsări cu pieptul galben ca floarea de păpădie răsăriră din propria lor invizibilitate. În micul golf, cu micul debarcader unde barca era trasă la mal și legată cu un lanț, doi oameni stăteau în apă arun-când o plasă mare, rotundă, cu ochi mărunți, în care prindeau minusculii pești argintii numiți charales, ce scânteiau prin undele maronii ca niște așchii de sticlă.

— Ramon, o auzi Kate pe Dona Carlota, n-ai vrea să îmbraci ceva pe tine?

Soția nu mai fusese în stare să îndure.

— Da! Mulțumesc pentru ceai, spuse Ramon ridicându-se.

Kate îl urmări în timp ce traversa terasa, cu liniștea lui specifică, sandalele lipăind ușor pe dalele de piatră.

— O, Senora Caterina, se auzi iar vocea Donei Carlota. Veniți să vă beți ceaiul. Veniți!

Kate se reîntoarse la masă spunând:

— E atâta pace aici!
— Pace! O îngână Carlota. Ah, mie nu mi se pare deloc pașnic. E o liniște oribilă, care mă sperie.
— Vii des aici? Îl întrebă Kate pe Cipriano.
— Da. Destul de des. O dată sau de două ori pe săptămână, răspunse el, privind-o cu o tainică cunoaștere în ochii lui negri, pe care Kate nu o putu pricepe.

Bărbații ăștia voiau să-i smulgă voința, era ca și cum ar fi vrut să-i ia lumina zilei.

— Acum va trebui să plec, spuse ea. Curând o să apună soarele.
— Ya va? Întrebă Cipriano cu vocea lui moale, catifelată, în care răsună o notă de surpriză și de reproș. Vrei să și pleci?
— O, nu, Senora! Protesta Carlota. Rămâneți până mâine. Da, rămâneți cu mine până mâine.

— Cei de acasă ne așteaptă, răspunse Kate, șovăind.
— A! Pot să trimit un băiat să le spună că veți sosi mâine. Da? Rămâneți? Ah, ce bine, ce bine!

Și își lăsă mina, mângâietor, pe brațul lui Kate, apoi se ridică să dea dispoziții servitorilor.

Cipriano își scoase tabachera. Îi oferi o țigară lui Kate.
— Să iau una? Întrebă ea. E viciul meu.
— Ia una. Nu e bine să fim prea perfecta.
— Nu e bine, așa-i? Râse ea, pufăind din țigară.
— Și numești asta pace? Întrebă el cu o ironie de neînțeles.
— De ce nu?
— De ce caută oamenii albi întotdeauna pacea?
— Dar ăsta-i un lucru firesc. Toți oamenii doresc pacea. Dumneata n-o cauți?

— Pacea nu-i decât perioada de odihnă de după un război. Așa încât nu-i mai firească decât lupta.

— Dar există și un alt soi de pace: pacea care depășește orice înțelegere. Pe aceea o cunoști?

— Nu cred s-o cunosc.
— Păcat!
— Ah, vrei să-mi dai învățăminte! Dar cu mine lucrurile stau altfel. Orice om are două spirite în el. Unul e ca dimineața din anotimpul ploilor, foarte liniștită și dulce și umedă, nu? Cu păsări care cântă, cu păsări care zboară, totul e foarte proaspăt. Și celălalt spirit e asemenea sezonului uscat: lumina stabilă, puternică, fierbinte a zilei, ce pare că nu se va schimba niciodată.

— Dar ii preferi pe primul, nu-i așa?
— Nu știu, răspunse Cipriano. Al doilea ține mai mult.
— Sânt convânsă că preferi dimineața proaspătă.
— Nu știu! Nu știu! Cipriano zâmbi chinuit și Kate își dădu seama că, într-adevăr, nu știa. În cel dintâi, simți florile respirând pe tulpini, tulpinile viguroase și pline de sevă, nu? Și floarea deschi-zându-se ca o față

omenească, plină de parfum și de dorință. Și o femeie poate fi așa. Dar toate astea trec și soarele începe să ardă dogoritor, foarte fierbinte, nu? Atunci totul în om se schimbă, se înnegrește, nu? Și florile se usucă și se încrețesc, iar pieptul omului arată ca o oglindă de oțel. Iar pe dinăuntru e numai întunecime, se încolăcește și se descolăcește ca un șarpe. Și toate florile zac veștejite pe tulpinile uscate, nu? Și atunci femeile nu mai există pentru bărbat. Se mistuie ca și florile.

— Și atunci ce dorește bărbatul?

— Nu știu. Poate că dorește să fie un om foarte mare și să domnească peste toți oamenii.

— În cazul acesta de ce n-o face? Întreba Kate. Cipriano înalta din umeri.

— Și dumneata, urmă el, dumneata ești pentru mine ca dimineața despre care ți-am vorbit.

— Am împlinit de curând patruzeci de ani, răspuse ea cu un râs șovăielnic.

Cipriano înălță iarăși din umeri.

— Asta nu are importanță. E totuna. Trupul dumitale îmi apare ca tulpina florii despre care ți-am vorbit și pe chipul dumitale va fi întotdeauna o dimineață din anotimpul ploilor.

— De ce-mi spui toate astea? Întrebă Kate, lăsându-se străbătută, fără voia ei, de un fior.

— De ce să nu ți le spun? Ești ca o dimineață răcoroasă, foarte proaspătă. Noi, cei din Mexic, suntem la capătul unei zile fierbinți și uscate.

O privi lung, cu un straniu licăr de dorință în ochii lui negri, ceea ce lui Kate i se păru a fi o curioasă insolență ascunsă. Își înclină capul ca să-și ferească fața de el și începu să se legene în balansoar.

— Aș dori să mă căsătoresc cu dumneata, urmă Cipriano, dacă te vei mai căsători vreodată. Aș dori să mă căsătoresc cu dumneata.

— Nu cred că mă voi mai căsători vreodată, izbucni Kate, simțind cum pieptul i se înălța agitat, de parcă se sufoca, și o roșeață întunecată i se răspândea în obraji, fără voia ei.

— Cine poate ști? Replică Cipriano.

Ramon venea pe terasă, cu frumosul său serape alb împăturit pe umărul gol; pătura avea la margini un desen albastru cu negru, iar la capăt franjuri stacojii care se mișcau și se legănau în timp ce mergea. Se rezemă de unul dintre stâlpi și se uită la ei doi. Cipriano îi aruncă acea ciudată privire de intimitate primitivă.

— Tocmai îi spuneam Senorei Caterina ca dacă dorește să se remărite vreodată, să mă ia pe mine.

— Asta înseamnă a vorbi pe șleau, răspuse Ramon privindu-l pe Cipriano cu aceeași intimitate și zâmbind.

După un moment își mută privirea spre Kate, cu o scânteie de zâmbet în ochii lui căprui, în timp ce o umbră de stranie cunoaștere îi adia pe față. Își încrucișa brațele la piept, cum fac indienii când e rece și vor să se protejeze

de frig, și, în carnea brun-gălbuie, ca opiumul, protuberantele sinilor i se înălțară, pline și netede.

— Don Cipriano afirmă că oamenii albi caută întotdeauna pacea, spuse Kate, privind în sus, la Ramon, cu ochii torturați. Voi nu vă considerați oameni albi? Întrebă cu o ușoară, deliberată impertinență.

— Nu mai albi decât suntem, zâmbi Ramon. Nu suntem albi ca un crin.

— Și voi nu căutați pacea?

— Eu? Eu nu mă gândesc la ea. Cei slabi au moștenit pământul, după cum grăia prorocirea. Dar cine sunt eu, ca să le invidiez pacea? Nu, Senora. Arăt eu ca un propovăduitor al păcii? Sau ca un propovăduitor al războiului? Pentru mine viața nu cunoaște asemenea diviziuni.

— Nu știu ce dorești, replică ea, privindu-l cu aceiași ochi torturați.

— Ne cunoaștem pe noi înșine doar pe jumătate, poate nici măcar pe jumătate, spuse Ramon zâmbind, în timp ce ochii își schimbau expresia.

Avea în el o anume bunătate vulnerabilă, care o făcu pe Kate să se întrebe dacă ea și-a dat vreodată seama, cu adevărat, ce înseamnă sentimentul de părinte. Misterul, noblețea, inaccesibilitatea și vulnerabila compasiune a bărbatului în izolata sa paternitate.

— Nu-ți plac oamenii cu pielea cafenie? O întrebă el cu blândețe.

— Socotesc că sunt frumoși la vedere, răspuse ea. Dar... Se cutremură ușor... Îmi pare bine că sunt albă.

— Gândești că n-ar putea exista un contact? O întrebă cu simplitate.

— Da, răspuse ea. Asta gândesc.

— E așa cum gândești, spuse Ramon.

Și, în timp ce el rostea aceste cuvinte, Kate știa bine că Ramon era pentru ea mai frumos decât orice bărbat alb blond și că, într-un fel foarte îndepărtat, contactul fizic cu el ar fi fost mai prețios decât orice alt contact pe care-l cunoscuse până atunci.

Dar, cu toate că Ramon avea asupra ei o anumită putere, știa bine că nu o să profite și că nu o să caute niciodată un contact mai apropiat cu ea. Caracterul incomplet al lui Cipriano era cel care o căuta, părând să-i încalce independența.

Auzind glasul lui Ramon, Carlota apărură, stingherită, într-o ușă. Dar când constată că vorbea englezește, se retrase invadată de furie. După un timp reapărură, ținând în mâini un vas mic cu un buchet de flori cu petale groase, smântâni, de culoarea freziilor și foarte parfumate.

— Ah, ce frumoase sunt! Exclamă Kate. Sunt flori de templu. În Ceylon, băștinașii intră în templu și lasă câte o floare din astea la picioarele marilor statui ale lui Buddha. Și mesele de ofrande sunt acoperite cu aceleași flori, frumos aranjate. Băștinașii au un delicat simț oriental în aranjarea lucrurilor.

— O! Exclamă Carlota. Nu le-am adus pentru nici un fel de zeitate. Le-am adus pentru dumneavoastră, Senora. Sunt atât de parfumate!

— Nu-i așa? Spuse Kate.

Cei doi bărbați se îndepărtară. Ramon râdea.

— Ah, Senora! Începu Carlota, așezându-se, încordată, la masă. Ați putea vreodată să mergeți pe urmele lui Ramon? Ați putea renunța la Sfânta Fecioară? Mai curând mi-aș da viața.

— Cert e că nu avem nevoie de alți zei, răspunse Kate cu oarecare oboseală.

— De alți zei, Senora? Strigă Dona Carlota șocată. Dar cum ar fi posibil? Don Ramon săvârșește un păcat mortal.

Kate nu-i răspunse.

— Și vrea să tragă în păcat, după el, alți și alți oameni. Păcatul trufiei! Bărbați îmbătați de propria lor îngâmfare. Păcatul cardinal al bărbaților. Ah, i-am spus eu! Și mă bucur atât de mult, Senora, că și dumneavoastră gândiți ca și mine. Mi-e atât de teamă de femeile americane. Vor să cucerească spiritele bărbaților, drept care le acceptă toate nebuniile și toate ticăloșiile. Sunteți catolică, Senora?

— Am fost crescută într-o mănăstire.

— Ah, desigur, desigur! Ah, Senora, de parcă femeia care a cunoscut-o pe Sfânta Fecioară ar mai putea vreodată să se despartă de ea. Ah, Senora, care femeie ar avea inima să-1 ținuiască pe Isus din nou pe cruce, să-1 răstignească a doua oară? Dar bărbații, bărbații! Toată povestea asta cu Quetzalcoat! Ce mascaradă, Senora! Dar dacă n-ar fi în același timp și un păcat îngrozitor! Și ăștia doi oameni inteligenți, cultivați! Îmbătați de propria lor îngâmfare.

— Asta se întâmplă frecvent cu bărbații.

Era ceasul asfințitului și deasupra capetelor se tolănise un nor drept și gros ca o blană; marginile orizontului rămăseseră însă senine. Soarele era invizibil. Lunecase învăluit într-un abur dens, roșiatic, dincolo de crestele ondulate ale munților. Dealurile se decupau sinilii și întreaga atmosferă era îmbăiată într-un fluid roșu ca somonul; apa cafenie se încrețea în vălurile trandafirii. Băieții și bărbații care se scăldau de-a lungul malului păreau muiți într-o vâlvătaie.

Kate și Carlota urcaseră pe azotea, acoperișul plat dinspre capătul terasei. De acolo puteau vedea lumea: hacienda și curtea ei asemănătoare cu o fortăreață, drumul care se pierdea adânc între copaci, bordeiele de lut negru de la marginea șoselei păă-ginite și câteva focuri golașe, aprinse în fața ușilor. Aerul roz se topea într-un albastru de lavandă și sălciile de pe țărm se profilau verzi și strălucitoare în lumina trandafirie. Dealurile din spate se precipitau abrupt, ca niște rambleuri, uscate și învăpăiate, în depărtare, în josul lacului, turnurile din Sayula, ca două obeliscuri, scânteiau printre copaci.

Vilele ascunse trăgeau cu ochiul. Dincolo de sclipitoarea luminozitate a marginilor lacului, bărcile intrau în conuri de umbră.

Și într-una din aceste bărci se găsea neconsolata Juana, condusă acasă. Capitolul XIII.

Prima ploaie.

Ramon și Cipriano se îndepărtară în direcția lacului. Și Cipriano își schimbă vestimentația; îmbrăcase straie albe și sandale și arăta mai bine decât în uniformă.

— Am avut o discuție cu Montes, când a fost la Guadalajara, spuse el, adresându-i-se lui Ramon.

Montes era președintele republicii.

— Da? Și ce-a spus?

— E prudent. Dar nu-și agreează colaboratorii. Cred că se simte cam izolat. Și ar dori să te cunoască mai bine.

— De ce?

— Poate că ai fi în stare să-i oferi un suport moral. Ai putea să ajungi secretar de stat și să devii președinte, când termenul lui Montes va expira.

— Îmi place Montes. E sincer și pasionat. Tu îl apreciezi?

— Da, răspunse Cipriano. De fapt, mai mult sau mai puțin. E suspicios și gelos, se teme ca nu cumva un altul să împartă puterea cu el. Voia să afle dacă am să-l susțin.

— Și i-ai dat a înțelege că ai să-l susții?

— I-am spus că pe mine nu mă interesează decât Mexicul și persoana ta.

— Și ce ți-a răspuns?

— Mă rog, nu e prost deloc. Mi-a spus: „Don Ramon vede lumea cu alți ochi decât o văd eu. Cine știe care dintre noi doi are mai multă dreptate? Eu vreau să salvez țara asta de sărăcie și de analfabetism, iar el vrea să-i salveze conștiința. Eu afirm că un om flămând și ignorant nu are loc pentru o conștiință. O burtă goală se macină pe sine însăși și o minte goală la fel, deci conștiința nu are unde să existe. Iar Don Ramon spune că atunci când un om are conștiință, nu importă dacă e flămând sau ignorant. Mă rog, el poate merge pe calea lui, eu pe a mea. Cred că nu o să ne împiedicăm niciodată unul de celălalt. Îți dau cuvântul meu că nu am să mă amestec în treburile lui. El mătură patio, iar eu mătur drumul mare”.

— Înțelept! Comentă Ramon. Și e onest în convingerile lui.

— De ce să nu devii peste câteva luni secretar de stat? Și pe urmă să-i urmezi la președinție?

— Știi bine că nu urmăresc lucrul ăsta. Eu mă aflu într-o altă lume și acționez într-o altă lume. Politica trebuie să-și vadă de propriul ei drum și societatea să facă ce dorește. Pe mine lasă-mă cu ale mele, Cipriano. Știu că ai dori să fii un al doilea Porfirio Diaz sau ceva de genul ăsta. A fi președinte ar însemna un eșec pentru mine.

Cipriano îl urmărea pe Ramon cu ochi negri, atenți, în care se îmbinau dragostea și teama și încrederea, dar și neînțelegerea; precum și bănuiala care însoțește întotdeauna incomprehensiunea.

— Eu unul nu înțeleg ce vrei, mormăi el.

— Ba da, ba da, înțelegi. Politica lui Montes și toată această religie socială instaurată de el îți creează impresia că spală coaja oului ca să-1 facă să arate curat. Pe când eu vreau să pătrund în miezul oului, chiar în gălbenuș, ca să-1 determin să dea naștere unei păsări vii. Da, Cipriano! Mexicul e ca un ou vechi, străvechi, pe care pasărea Timpului 1-a ouat de foarte demult. Și 1-a clocit timp de secole, până când a ajuns să miroasă a stricat în cuibul

omenirii. Și totuși, Cipriano, oul e bun. Nu e alterat. Numai că scânteia nu a pătruns în miezul lui.

Montes vrea să curețe cuibul și să spele oul. Dar între timp, oul o să se răcească și o să moară. Bietul Montes, toate ideile cu care se fălește el sunt americane și europene. Și bătrâna turturea a Europei n-o să clocească niciodată oul americanilor cu piele neagră. Statele Unite nu pot să moară pentru că nu sunt vii. Statele Unite sunt un cuib cu ouă de porțelan, confecționate artificial. Așa încât pot fi ținute curate. Dar aici, Cipriano, aici, haide să clocim puiul înainte de a face curățenie.

Cipriano își lăsă capul în piept. Il punea mereu la încercare pe Ramon, pentru a constata dacă l-ar putea schimba. Și când vedea că nu poate, se supunea și noi focuri de bucurie se înteteau în el. Dar între timp încerca, încerca întruna.

— Nu-i bine să amestecăm cele două lucruri, continuă Ramon. Cel puțin în acest stadiu al treburilor nu se pot amesteca. E necesar să închidem ochii și să plonjăm adânc, dincolo de suprafață, adânc spre străfunduri, ca niște umbre. Asemenea căutătorilor de perle. Dar tu salți mereu la suprafață, ca un dop de plută.

Cipriano zâmbi cu tâlc. Știa el ce știa.

— Trebuie să desfacem stridia cosmosului și să ne extragem din ea bărbăția. Atâta timp cât n-am ajuns la perlă, nu suntem decât niște țânțari pe suprafața oceanului, continuă Ramon.

— Bărbăția mea e ca un diavol înăuntrul meu, spuse Cipriano.

— Adevărat. Și asta pentru că bătrâna stridie l-a ținut închis, ca pe o perlă neagră. Trebuie să-l lași să țâșnească afară.

— Ramon, n-ar fi grozav să fim ca un șarpe, un șarpe destul de mare ca să-și înfășoare inelele în jurul globului pământesc și să-l facă să crape ca un ou?

Ramon se uită la el și râse.

— Cred că am putea face așa ceva, urmă Cipriano cu un zâmbet domol. Și n-ar fi bine?

Ramon scutură din cap, râzând.

— Am gusta, cel puțin, o clipă plăcută, spuse el.

— Și cine are nevoie de mai mult?

O scânteie se aprinse și în ochii lui Ramon. Apoi se struni, se readună.

— Și la ce-ar duce? Spuse el cu gravitate. Dacă oul s-ar sparge și noi am rămâne, ce altceva am putea face decât să alergăm urlând prin coridoarele pustii ale beznei? La ce bun, Cipriano?

Ramon îl părăsi și se îndepărtă. Soarele asfințise, noaptea începea să se cearnă. În sufletul lui, mânia grea, zvâcnitoare prinsese din nou viață. Carlota i-o însuflețea: cele două femei păreau să insufle viață monstrului negru al mâniei sale lăuntrice, până când începea să-l biciuiască din nou cu coada. Iar Cipriano îl stârnea până începea să urle de dorință.

„Bărbăția e ca un diavol ce urlă înăuntrul meu”, își spuse Ramon, parafrazând cuvintele lui Cipriano.

Și recunoștea justețea urletelor, bărbăția lui fiind ferecată în el, umilită, întărită. Il inundă furia împotriva Carlotei, a lui Cipriano, ' a oamenilor lui, împotriva întregii omeniri; se simțea debordând de furie, ca un demon.

Oamenii lui aveau să-1 trădeze, știa acest lucru. Și Cipriano avea să-1 trădeze. În momentul când se va ivi o cât de mică fisură vulnerabilă, aveau să-1 străpungă. Vor sări pe el, venind de nicăieri, ca un păianjen uriaș, și-1 vor mușca, picurându-și veninul.

Când se va ivi o cât de mică fisură vulnerabilă. Și care om e infailibil?

Urcă scara exterioară, pătrunse pe ușa laterală de fier de sub copacii grei, intră în camera lui și se așeză pe pat.

— Vin apele, se auzi glasul unui slujitor.

Ramon închise ușile și camera se cufundă în întuneric. Apoi își smulse hainele de pe el, spu-nând: „O dată cu veșmintele îndepărtez de mine și lumea exterioară!”. Stând gol și invizibil în mijlocul camerei, își zvârli în sus brațul și pumnul încleștat, cu toată puterea, gata parcă să-și dărâme zidurile pieptului. Mâna stângă îi atârna inertă, degetele arcuindu-se ușor pe coapsă.

Intens ca jetul unei fântâni mute, convulsionat de patimă, se împinse cu forță și pătrunse în întunericul invizibil. Până când undele întunericului îi inundară conștiința, mintea, până când valuri de întuneric se sparseră peste memoria lui, până când se lăsă înecat de flux și, tremurând, lunecă în regnul repausului. Invizibil în beznă, rămase molatic, relaxat, privind cu ochi mari la întuneric și simțind fecunditatea neagră a fluidului lăuntric revăr-sându-i-se peste inimă, peste pânțele, spiritul dizolvându-i-se în spiritul mai vast, întunecat, netulburat de gânduri.

Își acoperi fața cu mâinile și rămase liniștit, în pură inconștiență, fără să audă, fără să simtă, fără să știe, ca o algă neagră înecată de ape. Fără timp, fără lume, în adâncurile ce nu cunosc un timp și o lume.

Apoi, când inima și pânțele își reveniră, mintea începu din nou să licărească ușor, ca o flacăra ce pâlpâie fără să se avânte.

Își șterse fața cu mâinile, se înfășură în faldurile serape-ului pe care și-1 trase peste cap și, înconjurat, parcă, de aura unei suferințe, ieși, luă tam-tamul și coborî scara cu el.

Martin, omul care îl venera, se învârtea prin zaguân.

— Ya, Patron, spuse el.

— Ya.

Omul dădu o fugă până în bucătăria mare întunecoasă, unde ardea o lampă, și se întoarse în grabă cu un braț de rogojini din pai împletit.

— Unde, Patron? Întrebă el.

Ramon ezită o clipă în mijlocul curții și privi la cer.

— Viene el agua f1 întrebă el.

— Creo que si, Patron2. _

1. Vine apa? (sp.).

2. Cred că da, stăpâne (sp.).

Se îndreptară spre șopronul unde fuseseră împachetate bananele și încărcate în spatele măgărușilor. Acolo, omul zvârli pe jos teancul depetates. Ramon le aranja. Guisleno veni în grabă cu bețe de trestie. Avea de gând să

confeționeze torțe, cele mai simple cu puțință: câte trei fire groase de trestie, legate la gât cu o sfoară, alcătuiau un trepied, înalt până la talie. În vârful furcilor cu trei capete așeză câte o piatră de lavă plată, ușor scobită. Pe urmă veni din casă alergând cu o bucată de lemn de ocote aprins. Trei sau patru surcele de ocote, fiecare de mărimea unui deget, produsere scânteii și, curând, flăcările se ridicară din piatra de lavă, iar în curte porniră să danseze umbrele.

Ramon își scoase serape-ul, îl împături și se așeză pe el. Guisleno aprinse o altă torță-trepied. Ramon ședea cu spatele la perete, iar lumina focului juca pe fruntea lui arămie, ușor încrunțată. Pieptul îi strălucea ca aurul în scânteierea flăcărilor. Luă toba și bătu chemarea lentă, monotonă, răscolitoare. O clipă mai târziu, doi sau trei bărbați veniră alergând. Veni și toboșarul, iar Ramon se ridică și îi înmână toba. Toboșarul o luă și alergă cu ea în curtea exterioară, apoi pe câmpul învăluit de noapte, unde lansă chemarea repede, cu vioiciune.

Ramon își reîmbracă serape-ul, ale cărui franjuri roșii îi atingeau genunchii, și stătu nemișcat, cu părul ciufulit de vânt. În jurul umerilor i se încolăcea șarpele țesut, iar capul îi ieșea prin mijlocul păsării albastre. Veni și Cipriano din casă. Purta un serape stacojiu cu cafeniu închis: un soare mare roșu în centru, zigzaguri roșii la margini și franjuri cafenii care îi cădeau până la genunchi.

Se așeză lângă Ramon, privind la fața acestuia. Dar fruntea lui Ramon era plecată, iar ochii pironiți pe întunecimea hambarelor din celălalt capăt al curții. Privea în inima lumii; pentru că fețele oamenilor și inimile lor sunt nisipuri mișcătoare. Doar din inima cosmosului îți poți sorbi tăria. Și dacă își putea menține sufletul în contact cu inima lumii, un sânge nou din inima lumii va pulsa cu tărie în vinele lui, împlinindu-i bărbăția.

Cipriano își întoarse ochii negri spre curte. Soldații lui se apropiaseră, adunându-se într-un mic grup. În jurul focului stăteau trei sau patru bărbați în serapes închise la culoare. Cipriano, alături de Ramon, arăta strălucitor; ca o pasăre cardinal. Până și sandalele îi erau vii colorate, roșii ca ceara de pecetluit, iar pantalonii largi de pânză erau legați pe glezne cu șireturi roșii și negre. În lumina focului, fața îi arăta foarte smeadă și rumenită, ciocul i se ascuțea drăcește, ochii îi scânteiau sardonice. Luă mâna lui Ramon în mâna lui mică și continuă să i-o țină.

Peonii veneau întruna, balansându-și pălăriile mari. Femeile alergau desculțe, înfoindu-și fustele largi, purtând prunci înfășurați în rebozos; copiii mai mărișori se țineau de poala lor. Cu toatele se îngrămdiră spre lumina flăcărilor, ca niște animale sălbatice, privind la cercul de bărbați în serapes negre și la mărețul Ramon înveșmântat în alb-albastru și în umbră, înălțându-și trufaș capul frumos și avându-1 alături pe Cipriano, ca o strălucitoare pasăre cardinal.

Carlota și Kate apărură în ușa interioară. Carlota rămase locului, înfășurată într-un șal de mătase neagră. Se lăsă pe una din băncile de lemn pe care ședea de obicei soldații și își plimbă privirile la scânteierea de rubin a focului, la cercul de bărbați întunecați, la frumoasa siluetă înaltă a soțului

ei, la strălucirea ca de petală de mac a lui Cipriano, la grupul soldaților scunzi, în uniforme de culoarea prafului, la șuvoiul masiv de peoni, femei și copii. Pe poartă veneau mereu alți oameni, toba bătea și o voce înaltă repeta întruna:

Cineva pe poartă va intra, Acum în momentul ăsta greu! Lumina fața-i va scâlda. Vei fi tu? Sau voi fi eu?

Cineva se va-ndrepta spre foc, Acum în momentul ăsta greu! Cuvintele îl vor opri în loc. Vei fi tu? Sau voi fi eu?

Cineva în ușa zăvorită o să bată, Acum în momentul ăsta greu, Și-un glas îi va răspunde: Nu te-am văzut vreodată.

Vei fi tu? Sau voi fi eu?

De câte ori rostea cuvântul „greu”, îl însoțea de un chiot sălbatic, iar refrenul „Vei fi tu? Sau voi fi eu?” răsuna ca o trâmbiță.

Kate își strânse șalul galben în jurul umerilor și înainta încet spre grup.

Afară, toba lansă un răpăit rapid, după care amuți. Toboșarul intră în curte și își luă locul în cercul bărbaților aflați în picioare, iar porțile mari fură închise și baricadate. Urmă un răstimp de adâncă tăcere.

Ramon continua să privească în spațiu, pe sub fruntea înclinată. Apoi începu să grăiască, pe o voce domoală, interiorizată: „După cum înlătur acest veșmânt, tot astfel înlătur ziua care a trecut peste mine”.

Își scoase serape-ul și rămase cu el pe braț. Toți bărbații din cerc făcură același lucru, rămânând cu pieptul și cu umerii dezgoliți. Cipriano arăta foarte tuciu și viguros, deși era scund alături de Ramon.

„Înlătur ziua care a trecut, continuă Ramon pe aceeași voce interiorizată și domoală, și rămân cu pieptul descoperit în noaptea zeilor.”

Apoi își coborî privirea în pământ.

„Șarpe al pământului, urmă el, șarpe care sălăș-luiești în focul din miezul pământului, vino! Vino! Vino! Șarpe din focul miezului pământului, încercuiește precum aurul gleznelor mele, înalță-te precum viața în jurul genunchilor mei, lasă-ți capul pe coapsele mele. Vino, odihnește-ți capul în palma mea, leagă-ți capul între degetele mele, șarpe din adâncuri! Sărută-mi tălpile și gleznelor cu gura ta de aur, sărută-mi genunchii și pulpele, șarpe înfierat cu flacăra și umbră, vino! Și cuibărește-ți capul în căușul degetelor mele. Așa!”

Glasul era catifelat și hipnotic. Se stinse în tăcere. Și s-ar fi zis într-adevăr că o prezență misterioasă se deplasase nevăzută din subteranele pământului. Peonii aveau senzația că văd într-adevăr un șarpe de aur lucitor, iar întinericul viu încercuiește încet gleznelor și genunchii lui Ramon și își cuibărește capul între degetele lui, lingându-i palma cu limba-i bifurcată.

Se uită la ochii mari, dilatați ai peonilor; propriii săi ochi erau larg deschiși și stranii.

„Vă spun vouă, urmă el, și vă spun adevărul. În inima acestui pământ doarme un șarpe uriaș, drept în miezul focului. Cei ce coboară în mine îi simt dogoarea și nădușeala, îl simt mișcându-se. Este șarpele viu al pământului, pentru că pământul are viață. Șarpele pământului e uriaș, stâncile sunt solzii lui și copacii cresc printre ei. Călcați pe un șarpe atât de uriaș, încât lacul

acesta e ca o picătură de ploaie între inelele lui adormite. Și totuși trăiește. Pământul trăiește.

Și dacă șarpele ar muri, am pieri cu toții. Pentru că numai viața lui frăgezește pământul și-l face să vă dea porumb. Din rădăcinile solzilor săi dezgropăm argint și aur, iar copacii își împlântă rădăcini adânci în el, așa cum părul de pe fața mea are rădăcini în buzele mele.

Pământul este viu. Dar pământul e foarte mare și noi suntem foarte mărunți, mai mărunți decât colbul. Dar pământul e foarte mare în viața pe care o poartă și, uneori, e mânios. Oamenii ăștia, mai mărunți decât colbul, spune el, mă calcă în picioare și spun că sunt mort. Oamenii ăștia vorbesc până și cu fundurile lor și strigă: Harreh! Burro! Dar mie nu-mi adresează o vorbă. De aceea mă voi întoarce împotriva lor, asemenea femeii care zace furioasă cu bărbatul ei în pat și-i macină spiritul cu furia ei și se întoarce cu spatele la el.

Asta-i ceea ce ne spune pământul. Și ne trimite junghiuri în picioare și înțepături în șale.

Pentru că, așa cum femeia furioasă poate seca bărbatul, sugând viața din el, tot așa și pământul ne poate seca, ne răcește sufletele, ne veștejește viața din picioare.

Așadar vorbiți șarpelui din inima lumii, ungeți-vă degetele cu ulei și aplecați-le pentru ca șarpele să poată gusta uleiul pământului, să vă trimită viață în tălpi, în glezne și în genunchi, precum seva care se ridică în lujerul porumbului tânăr, făcând ca laptele porumbului să pătrundă printre firele-i de mătase.

Omul simte cum din măruntaiele pământului se ridică în el bărbăția precum seva în porumbul mândru ce-și desfoaie frunzele verzi. Fiți mândri ca porumbul și lăsați ca rădăcinile să vi se înfigă adânc, adânc, pentru că, iată, ploile vin și e timpul să creștem și noi în Mexic.”

Ramon se opri din vorbă și toba vibra lent. Toți bărbații din cerc priveau în pământ, iar mâna stângă le atârna inertă.

Carlota, care nu îndura să audă, veni lângă Kate, amuțită de cuvintele soțului ei. Și Kate privea, fără voie, în pământ și, în taină, își lăsase degetele mâinilor stingi să atârne moi pe pânza rochiei. Dar se temu de ce ar putea să i se întâmple și își ascunse repede mâna în șal.

Deodată toba răsună puternic, după care urmă o bufnitură bizară, tulburătoare.

Toată lumea privi în sus. Ramon își înălțase brațul drept, încordat, în aer și își ridicase ochii spre cerul negru. Oamenii din cerc făcură același gest, brațele goale se înălțară ca tot atâtea rachete.

— Sus! Sus! Sus! Strigă o voce sălbatică.

— Sus! Sus! Strigară bărbații din cerc, într-un cor sălbatic.

Fără voie, și bărbații din mulțime tresăltară, își zvârliră brațele în sus și își întoarseră fețele către cerurile negre. Chiar și câteva dintre femei cutezară să-și înalțe brațele goale.

Dar Kate nu-și ridică brațul.

Urmă o tăcere de moarte, până și toba amuțise. Apoi se auzi glasul lui Ramon, vorbind către bolta întunecată: „Aripile tale mari sunt negre, Pasăre, și în noaptea asta zborul ți-e jos. Zbori jos, peste Mexic, și în curând o să simțim pe față fâlfâirea aripilor tale.

Da, Pasăre! Tu zbori încotro ți-e vrerea. Zbori dincolo de stele, te cațări pe soare. Zbori dincolo de văzul nostru și te pierzi îndărătul râului alb al cerurilor. Dar te întorci precum rațele nordului, în căutarea apei și a iernii.

Te pitești în miezul soarelui și îți înfoi penele. Te ghemuiești în râul stelelor și stârnești în juru-ți praf de stele. Zbori departe, în cea mai adâncă văgăună a cerului, de unde s-ar părea că nu mai e întoarcere.

Dar vii îndărăt către noi și plutești deasupra creștetelor noastre, iar noi simțim pe fețe fâlfâirea aripilor tale...”

În timp ce vorbea, vântul se stârni în rafale subite, o ușă se trânti în casă cu zornăit de geamuri zgâl-țâite, iar copacii scoaseră un suspin sfâșietor.

„Vino, Pasăre a cerurilor! Strigă Ramon frenetic. Vino! O, Pasăre, așază-te o clipă pe încheietura mâinii mele, pe creștetul meu și dăruiește-mi puterea cerului și înțelepciunea. O, Pasăre! Pasăre a tuturor cerurilor nemărginite, chiar de-ți bați aripile în tunet și scapi din pliscul tău șarpele alb al focului ce pătrunde din nou în pământ, adânc printre stânci, din nou la el acasă; chiar dacă vii tunătoare, vino! Lasă-te o clipă pe încheietura mâinii mele cu încleștata putere a tunetului și arcuiește-ți aripile peste creștetul meu, precum umbra norilor; și apleacă-ți pieptul către fruntea mea și binecuvântează-mă cu soare. Pasăre rătăcitoare, Pasăre de pe alte țări-muri, cu tunete în vârf de aripi și șarpele fulgerelor în plisc, cu cer albastru la subțioara aripilor și nori în arcul gâtului, cu soare în penele pârjolite de pe piept și putere în gheare, cu înțelepciune în zbor, coboară o clipă la mine, coboară!”

Rafale subite de vânt trăgeau de flăcările torțelor, până când începură să foșnească, iar lacul porni să bolborosească în clipoceli găunoase pe sub trosnetele copacilor. Departe, peste dealurile negre, scăpărau fulgere scurte.

Ramon își lăsă în jos brațul. Toba reîncepu să bată. Și atunci vorbi din nou: Așezați-vă o clipă, înainte ca Pasărea să-și scuture aripile de apă. Și le va scutura curând. Așezați-vă”.

Urmă un freamăt. Bărbații își traseră serapes-urile peste față, femeile își strânsură rebozos-urile în jurul umerilor și cu toții se așezară pe pământ. Doar Kate și Carlota rămaseră în picioare, la marginea mai îndepărtată a grupului. Răbufnirile de vânt trăgeau de flăcări; bărbații își așezară pălăriile pe jos, în fața lor.

„Pământul e viu și cerul e viu, se auzi de astă dată glasul firesc al lui Ramon, iar între ele trăim noi. Pământul mi-a sărutat genunchii și mi-a insuflat tărie în pantece. Cerul s-a cățarat pe încheietura mâinii mele și mi-a insuflat tărie în piept.

Dar precum Luceafărul de Dimineață stă în cumpănă între pământ și cer, o stea se poate ridica în noi și rămâne în cumpănă între inimă și pantece.

Aceasta este bărbăția bărbaților, iar pentru femei, feminitatea.

Bărbați, voi nu sunteți încă bărbați; femei, voi nu sunteți încă femei.

Alergați, vă zbateți și muriți, și încă n-ați descoperit steaua bărbăției care să se ridice în voi, bărbați, steaua feminității care să strălucească senină între sânii voștri, femei!

Vă spun vouă, pentru cel ce o dorește, steaua bărbăției va răsări în el, făcându-l mândru și desă-vârșit ca Luceafărul de Dimineață.

Și steaua feminității va răsări în femei, venind de dincolo de muchea pământului și de hăul cenușiu al cerului.

Dar cum, cum să o facem? Cum?

Cum putem noi bărbații să devenim oamenii Luceafărului de Dimineață? Și femeile, femeile Luceafărului de Seară?

Plecați-vă degetele la mângâierea Șarpelui pământului.

Înălțați-vă mâinile către lăcașul Păsării depărtărilor.

Aveți curajul amândurora, curajul fulgerului și al cutremurului de pământ.

Și înțelepciunea amândurora, înțelepciunea șarpelui și pe cea a vulturului.

Și pacea amândurora, pacea șarpelui și pe cea a soarelui.

Și puterea amândurora, puterea din adâncul cel mai lăuntric al pământului și pe cea din fața cea mai din afară a soarelui.

Dar pe fruntea voastră, bărbați, strălucească neprihănitul Luceafăr de Dimineață pe care nici noaptea, nici ziua, nici pământul și nici cerul nu-l pot înghiți și nu-l pot stinge.

Iar între sânii voștri, femei, steaua zorilor ce nu poate fi întunecată.

Și căminul vostru, în cele din urmă, e Luceafărul de Dimineață. Nici cerul, nici pământul nu vă vor înghiți, ci vă veți strecura în spațiul dintre ele, în steaua luminoasă care-i singuratică, dar nu se simte niciodată singură.

Luceafărul de Dimineață vă trimite un sol, un zeu care a murit în Mexic. Dar el și-a dormit somnul și cei ce nu se văd i-au spălat trupul în apa renașterii. Așa încât s-a deșteptat, a împins lespedea de pe buza mormântului și și-a întins mădularele amortite. Și acum pășește peste orizonturi cu mai mare repeziciune decât se prăvălește îndărăt pe pământ piatra de pe mormântul său.

Fiul Stelei se întoarce cu pași mari și vioi la Fiii Oamenilor.

Pregătiți-vă să-l întâmpinați. Spălați-vă, ungeți-vă cu ulei mâinile și picioarele, gura și ochii și urechile și nările, pieptul și buricul și locurile tainice ale trupului, pentru ca nimic din ce ține de zilele moarte, nici pulberea scheletelor sau lucrurile păcătoase, să nu se strecoare în voi și să vă mânjească.

Nu priviți cu ochii de ieri, nu ascultați în felul în care ați ascultat ieri, nu respirați, nu mirosiți, nu gustați, nu înghițiți hrană și băutură în felul în care ați făcut-o ieri. Nu sărutați cu buzele de ieri, nu atingeți cu mâinile, nu mergeți cu picioarele de ieri. Buricul vostru să nu știe de ziua de ieri, pătrundeți în femeile voastre cu un trup nou, faceți ca trupul nou să le pătrundă.

Căci trupul de ieri e mort și Xopilote cel care se hrănește cu stârvuri îi dă târcoale.

Înlăturați din voi trupul de ieri și făuriți-vă un trup nou. Asemenea zeului care vine spre noi. Quetzalcoatl vine din umbrele morții cu un trup nou, ca o stea.

Da, chiar acum când sunteți așezați pe pământ și rotunjimea trupului vostru atinge rotunjimea pământului, spuneți: „Pământ, pământ, ești viu așa cum sunt vii globulele din trupul meu. Suflă asupra-mi sărutarea din miezul pământului, chiar acum când sunt așezat pe tine”.

Așa s-a grăit. Pământul freamătă sub voi, cerul își desfășoară aripile deasupra voastră. Duceți-vă la casele voastre, înfruntând apele ce vor să cadă, și rupeți-vă pe veci de ziua voastră de ieri.

Duceți-vă la casele voastre și nădăjduiți să deveniți bărbați ai Luceafărului de Dimineață, femei ale Stelei din Zori.

Încă nu sunteți bărbați și femei...”

Se ridică și făcu semn oamenilor să plece. Într-o clipă toți fură în picioare, foindu-se și grăbindu-se cu acea liniștită grabă mexicană, care pare să curgă domol pe suprafața pământului.

Vântul negru se dezlănțuise în ceruri sfâșiind arborii mango cu hârșăituri strident al pânzei rupte. Bărbații își țineau cu mâna pălăriile mari pe cap și alergau cu genunchii îndoiți, iar serapes-urile fluturau. Femeile își strângeau pe ele refrozozos-urile și alergau desculțe spre zaguân.

Porțile mari erau deschise, un ostaș cu o pușcă de-a curmezișul spatelui stătea ținând o lampă de furtună. Oamenii se strecurau în fugă pe porți ca niște stafii, pierzându-se apoi în câmpul negru, asemenea unor ghemotoace de hârtie învârtite în neant, abătute de vânt din zborul lor. Într-o clipă, se topiră cu toții în tăcere.

Martin baricadă porțile mari. Ostașul așeză lampa pe banca de lemn, apoi se alătură camarazilor ghemuiți în șalurile negre, adunați ciorchine, ca niște ciuperce, în caverna neagră a zaguân-ului. Unul dintre ei se cocârjase pe banca de lemn, înfășurat în pătură ca un șarpe, cu capul complet dispărut.

— Vine apa! Strigau servitorii agitați când Kate urcă împreună cu Dona Carlota.

Lacul era negru, ca un puț gigantic. Deodată, vântul se năpusti cu violență în arborii mango, stâr-nind un straniu zgomot de sfâșiere, ca și cum o membrană din aer ar fi fost sfârtecată. Oleandrii cu flori albe din grădina de jos se îndoiră până aproape de pământ, florile albe, fantomatice, picând desprinse în lumina palidă a lămpii – ca un felinar de stradă – care străjuia pe zidul intrării principale. Un palmier tânăr se aplecă și își presără frunzele pe jos. S-ar fi zis că un formidabil Moloh invizibil se rostogolea deasupra lumii exterioare. Dincolo de lac, spre sud-vest, fulgerele scăpărau și alunecau pe cer, ca o scriere prevestitoare de rău. Și tunete surde, înăbușite se descărcau lăuntric, sinistru.

— Mă sperie! Strigă Dona Carlota, ducându-și mâna la ochi și alergând în capătul mai îndepărtat al balonului golaș.

Cipriano și Kate rămaseră pe terasă, privind cum florile colorate din ghivece se cutremurau și își spulberau petalele, pierind în hăul de beznă. Kate își încleșta capetele șalului. Dar vântul se strecură neașteptat pe sub

pătura lui Cipriano și i-o ridică în aer, trântindu-i-o apoi în cap, ca pe o vâlvătaie roșie. Kate urmări cum pieptul lui lat, puternic, indian se înălța în timp ce brațele se luptau să-i elibereze capul. Cât era de întunecat la culoare, cât primitivism fizic, cât era de frumos și de musculos, cu carnea netedă, plină! Dar s-ar fi zis că totul era în el însuși și pentru el însuși. Nimic nu se propaga din el pentru a întâmpina pe cineva din afară. Totul pentru el, ignorând lumea exterioară.

— Ah! Apa! Strigă Cipriano, trăgându-și în jos serape-ul.

Primele picături grele se repezără, întunecate, asupra florilor, ca niște săgeți. Kate se retrase în ușa salonului. O întreită țâșnire de fulgere, asemenea unui trident, izbucni deasupra dealurilor, păru să încremenească o frântură de secundă, apoi se destramă în beznă. Și, deodată, se năpusti ploaia, cu un zgomot ca de spargere, ca și cum o navă mare s-ar fi sfărâmat în bucăți. Și, o dată cu ea, un curent de aer înghețat. În tot acest timp, la început într-o parte a cerului și pe urmă în alta, o rapidă succesiune de fulgere albastre, foarte albastre, spinteca cerul și aprindea aerul într-o clipă de lumină albastră, în care se năluceau siluetele copacilor și fantoma unei grădini; apoi se stingea, iar tunetele bombăneau și explodau continuu.

Kate privi uluită la prăvălirea maselor de apă. În străfulgerările albastre zărise grădina scufundată parcă sub un heleșteu și drumurile prefăcute în râuri repezi. Era rece. Intră în casă.

Un servitor mergea din cameră în cameră cu o lanternă, ca să vadă dacă n-au ieșit la iveală scorpioni. Găsi unul care o luă la goană pe podeaua din camera lui Kate și un altul căzut din grinzile tavanului pe patul Carlotei.

Carlota și Kate se așezaseră în fotoliile-balansoar din salon și se legănav, trăgând în piept mirosul bun, reavăn și respirând aerul bun, răcorit. Kate aproape că uitase gustul aerului răcoros. Își strânse șalul pe umeri.

— Ah, da, vă este rece! Spuse Carlota. De acum înainte trebuie să fiți prudentă serile. Uneori, în sezonul ploilor, nopțile sunt foarte reci. Trebuie să aveți întotdeauna pregătită o pătură de rezervă. Servitorii, bieții de ei, zac pe jos și dârdâie de frig, iar dimineața când se scoală arată ca niște cadavre. Dar curând soarele îi încălzește din nou; și gândesc, pare-se, că trebuie să îndure tot ce vine peste ei. Așa că uneori se plâng, dar nu iau nici o măsură. Vântul se astâmpărase brusc. Kate era stânje-nită, stânjenită, cu mirosul de apă, aproape de gheață, în nări și cu sângele încă înfierbântat și întunecat. Se ridică și ieși din nou pe terasă. Cipriano se găsea în același loc, nemișcat și inscrutabil ca un monument, în șalul lui roșu și cafeniu.

Ploaia se potolea. Jos, în grădină, două slujnice desculțe alergau prin apă, în lumina leșinată a lămpii din zaguân, și așezau ollas¹ și canistre pătrate de gazolină sub șuvoaiile de apă care se scurgeau din burlane; când se umpleau, cărau în grabă în casă recipientele înspumate. Aveau să le scutească de drumuri la lac pentru a lua apă.

— Ce gândești despre noi? O întrebă Cipriano.

— Totul e foarte straniu pentru mine, răspunse Kate ușor înspăimântată de noapte.

— E un lucru bun, nu? Urmă el pe un ton de încântare.

— Puțin înfricoșător, replică ea cu un surâs vag.

— Dar când te obișnuiești cu el pare firesc, nu? Pare firesc... Așa cum și este. Și când pleci într-o țară ca Anglia, unde totul e sigur și de-a gata, îți lipsește. Și te întrebi: „Oare ce-mi lipsește? Ce anume lipsește de aici?”.

1. Oale (sp.).

Părea să exulte de bucurie în întunecimea lui înnăscută. Era curios că, deși vorbea o engleză foarte corectă, ei i se părea străină, mai străină decât spaniola Donei Carlota.

— Nu pot înțelege oamenii care vor să aibă totul, întreaga viață, în siguranță și de-a gata, cum se întâmplă în Anglia și în America. E bine să fii treaz. Sur le qui vive¹, nu?

— Poate că da.

— Așa încât îmi place când Ramon le spune oamenilor că pământul e viu, că cerul are în el o pasăre mare pe care nu o putem vedea. E bine să gândim așa, pentru că atunci suntem tot timpul sur le qui vive, nu?

— Dar nu e obositor să fii tot timpul sur le qui vive?

— De ce? De ce-ar fi obositor? Nu, eu găsesc că, dimpotrivă, e înviorător. Ah, ar trebui să te măriți și să trăiești în Mexic. Sunt convins că, până la urmă, ți-ar plăcea. Ai fi din ce în ce mai vie.

— Sau din ce în ce mai lipsită de viață. Am impresia că asta se întâmplă cu majoritatea străinilor.

— De ce să fii lipsită de viață? Nu înțeleg. De ce lipsită de viață? Ai aici o țară în care noaptea e noapte și în care știi când vine ploaia. Și un popor față de care trebuie să fii tot timpul sur le qui vive, tot timpul! Și asta-i foarte bine, nu? Nu poți moțâi. Ca o pară. Nu spuneți voi că para moțâie? Nu?

— Cuando se echa a perder²?

— Da, răspunse Kate.

— Și apoi îl ai și pe Ramon. Cum ți se pare Ramon?

— Nu știu. Nu vreau să mă pronunț definitiv. Dar cred că e prea mult...

Merge prea departe. Și nu cred că e mexican.

— De ce nu? De ce să nu fie mexican? E mexican.

1. În gardă (fr.).

2. Când se deteriorează (sp.).

— Nu în felul în care ești dumneata.

— Cum adică nu în felul în care sunt eu? E mexican.

— Impresia mea e că Ramon aparține bătrânei, bătrânei Europe.

— Și impresia mea e că aparține bătrânului, bătrânului Mexic - ca și celui nou, adăugă Cipriano, în grabă.

— Dar dumneata nu crezi în el.

— Cum?

— Dumneata... Dumneata personal. Nu crezi în el. Socotești că totul nu-i decât un soi de joc, ca și celelalte. Pentru voi, mexicanii, toate sunt doar niște jocuri, niște lucruri regizate. Voi nu credeți cu adevărat în nimic.

— Cum să nu credem? Eu nu cred în Ramon? Mă rog, poate că într-un anumit fel, nu. N-aș fi în stare să îngenunchez în fața lui și să-mi înalț brațele și să vărs lacrimi la picioarele lui. Dar... Dar și eu cred în el. Nu în felul în care

înțelegi dumneata credința... ci în felul meu. Și am să-ți spun de ce. Pentru că are puterea de a mă constrânge. Dacă nu ar avea forța de a mă constrânge, cum aș putea crede?

— Ciudată credință, cea dobândită prin con-strângere.

— Cum altfel ai putea crede, decât dacă ești constrâns? De asta îmi place Ramon, pentru că poate să mă constrângă. Când am crescut mare și nașul meu nu m-a mai putut constrânge să cred, am fost foarte nefericit. Dar Ramon mă constrânge, ceea ce e foarte bine. Sunt fericit la gândul că nu mă pot elibera. Te-ar face și pe dumneata fericită.

— Să știu că nu mă pot elibera de Don Ramon? Întrebă ea ironic.

— Da, și asta. Și să știi că nu te poți elibera de Mexic. Și chiar de un om ca mine.

Kate făcu o pauză înainte de a răspunde sarcastic:

— Nu cred să mă facă vreodată fericită gândul că nu m-aș putea elibera de Mexic. Dimpotrivă, dacă n-aș fi sigură că pot pleca oricând aș dori s-o fac, n-aș putea îndura să stau aici.

Dar în sinea ei își spunea: „Poate că Ramon e singurul de care nu m-aș putea elibera pentru că, într-adevăr, atinge o coardă foarte adâncă din mine. Dar de tine, micule Cipriano, nici n-ar trebui măcar să mă eliberez, pentru că nu m-aș putea lăsa vreodată prinsă de tine”.

— Ah, urmă el. Așa gândești. Pentru că nu știi. Dumneata nu poți gândi decât cu gânduri americane. E firesc. În urma educației pe care ai primit-o, nu poți avea decât gânduri americane, nu poți gândi decât cu gânduri SUA. Aproape toate femeile simt așa, până și femeile mexicane din clasa hispano-ame-ricană. Nu pot gândi decât cu gânduri SUA, pentru că acestea se potrivesc cu felul în care își coafează părul. La fel se întâmplă și cu dumneata. Gândești ca o femeie modernă, pentru că aparții lumii anglo-saxone sau teutonice, și pentru că te coafezi într-un anumit fel, și pentru că ai bani și ești independentă. Dar gândești așa numai pentru că ți-au fost sădite asemenea gânduri în cap, așa cum în Mexic cheltuiești centavos și pesos, pentru că ăștia sunt banii care ți-au fost puși în buzunar. ăștia ți-au fost dați de bancă. Așa încât, deși afirmi că ești liberă, în realitate nu ești. Tot timpul ești constrânsă să gândești cu gânduri SUA – ești con-strânsă. N-ai mai multă alegere decât are un sclav. Așa cum peonii trebuie să mănânce tortillas și iar tortillas pentru că nu au nimic altceva, dumneata ești nevoită să gândești cu gânduri americane, spu-nându-ți că ești o femeie liberă. Și zi de zi ești obligată să mănânci asemenea tortillas, tortillas. Până când nu știi dacă ți-ar mai putea plăcea și altceva.

— Ce altceva ar putea să-mi placă? Întrebă Kate adresând o grimasă întunericului.

— Alte gânduri, alte simțiri. Te temi de un bărbat ca mine, pentru că îți spui că nu te-aș trata î l'americaine. Și ai dreptate. Nu te-aș trata cum trebuie tratată o femeie americană. De ce-aș face-o? Nu doresc. Nu mi se pare un lucru bun.

— Ai trata o femeie în felul vechilor mexicani, nu-i așa? Ai ține-o în ignoranță și ai închide-o în casă, nu-i așa? Întrebă Kate cu sarcasm.

— N-aș putea-o ține în ignoranță, din moment ce de la bun început n-ar fi ignorantă. Dar ceea ce ar trebui s-o mai învăț eu, nu i-aș preda în stilul american.

— Și atunci?

— Quien sabe? Qa reste à voir¹.

— Et continuera à y rester², răspunse Kate rizând.

Capitolul XIV.

Acasă la Sayula.

Dimineața veni cu un cer de un albastru perfect, cu prospețime în aer și cu o luminozitate azurie deasupra copacilor și a munților îndepărtați; păsările străluceau ca niște boboci abia deschiși, scân-teind în văzduh.

Cipriano se întorcea cu mașina la Guadalajara, iar Carlota urma să-1 însoțească. Kate se pregătea să se întoarcă acasă cu barca pe lac.

Carlota era uneori o adevărată tortură pentru Rămân. Părea a fi deținut încă puterea de a-1 sfâșia până în adâncuri. Nu-i afecta intelectul sau spiritul, ci vechiul lui eu emoțional, pasional: îl atingea parcă în măruntaie și-1 făcea să sângereze lăuntric.

1. Cine știe? (sp.) Asta rămâne de văzut (fr.).

2. Și va continua să rămână (fr.).

Pentru că o iubise, ținuse la ea: iubise făptura afectuoasă, pătimașă, bizară, uneori fragilă care fusese Carlota. Ani la rând o prețuise și o răsfățase.

Dar începând chiar de pe atunci, treptat, natura lui se schimbuse. Nu încetase să țină la ea și nu dorise alte femei. Dacă s-ar fi întâmplat așa ceva, Carlota l-ar fi putut înțelege. Încolțise în el o nevoie lentă, oarbă, dar peremptorie care-1 îmboldea să se lepede de eul lui emoțional, spiritual și mental, să-1 azvârle în cuptorul de unde avea să se făurească o ființă nouă, întreagă.

Avea însă necazuri cu Carlota. Ea îl iubea și considera sentimentul ei drept factorul cel mai important. Il iubea emoțional. Iar spiritual, iubea omenirea. Mental, era convinsă că are deplină dreptate.

Și totuși, pe măsură ce se scurgea timpul, Ramon se schimbuse inevitabil. Zvârlise în cuptor eul emoțional pe care-1 iubea ea, pentru a-1 topi în altă personalitate.

Iar Carlota se simțea frustrată, înșelată. De ce nu putea continua Ramon să fie blând și bun și iubitor, încercând să facă întreaga lume mai blândă, mai bună și mai iubitoare? Nu putea pentru că i se înfipse în cap ideea că lumea își epuizase toată bunătatea și blândețea și iubirea și că a merge mai departe pe această linie ar fi însemnat perversitate. Și că venise vremea unei încete, dar vitale schimbări în altceva... În ce anume, nu știa nici el.

Emoția iubirii părea să fi înghețat în inima lui, ca găoacea unei crisalide. Însemna pentru el stadiul larvar al creștinismului, urmând să evolueze în altceva.

Dar pentru Carlota semnifica tot ce avea ea, această emoție a iubirii față de soț, de copii, de oameni, de animale, de păsări, de copaci. Pentru ea

însemna totul, întruchiparea. Lui Hristos și a Fecioarei Măria. Cum ar fi putut renunța la ei?

Așa încât continua să-1 iubească, să iubească omenirea, nestrămutat, patetic, îndărătnic, diabolic. Se ruga pentru soțul ei și se cheltuia în opere de binefacere.

Dar dintr-un flux inițial spontan, supus unor neprevăzute apariții și dispariții ale Sfântului Duh, iubirea se prefăcuse în voință pură. Acum iubea cu voința ei: așa cum se întâmplă în general cu oamenii albi. Sufletul i se umpluse de caritate: această crudă formă a bunătății. Farmecul și vraja eterică o părăsiseră, începuse să se ofilească, devenise încordată. Își blama soțul și se ruga pentru el. Și pe măsură ce misterul spontaneității murea în ea, voința se oțelea, până când ajunse să fie toată numai voință: o voință pierdută.

Curând reuși să-și însușească viața fiilor ei, tră-gându-i spre sine cu patosul și subtila ei voință. Rămân era prea mândru și prea furios ca să lupte pentru ei. Erau copiii ei. N-avea decât să-i aibă.

Fiii vechiului său trup. Cel nou nu avea copii și, probabil, nu urma să aibă vreodată.

— Dar ține minte, îi spuse el cu logica lui meridională, tu nu iubești decât cu voința ta. Nu-mi place dragostea pe care i-o porți Dumnezeului tău: nu-i decât o afirmare a voinței tale. Nu-mi place dragostea pe care mi-o porți mie: e același lucru. Nu-mi place dragostea pe care o porți copiilor tăi. Dacă vreodată voi descoperi în ei scânteia dorinței de a fi salvați de dragostea ta, voi face tot ce-mi stă în putință ca să-i salvez. Intre timp, mergi înainte cu dragostea ta, cu voința ta. Dar să știi că îmi displace. Îmi displace stăruința ta. Îmi displace felul în care vrei să monopolizezi sentimentele, îmi displac operele tale de binefacere. Dezaprob întreaga linie pe care merge viața ta. Înmoi și corupi băieții. Tu nu îi iubești, tu nu faci decât să-ți proiectezi voința-iubire asupra-le. Într-o bună zi se vor întoarce și te vor urî pentru ceea ce faci din ei. Amintește-ți că ți-am spus-o.

Dona Carlota se cutremurase până la ultima ei fibră sub șocul acestor cuvinte. Dar unica reacție a fost să se ducă la Mănăstirea Bunei-Vestiri și să se roage. Și rugându-se pentru Ramon în miresmele sanctității, avu impresia că repurtase o victorie asupra lui. Se întorsese acasă cu un triumf pur, friabil, ca o floare ce se deschide pe un mormânt: pe mormântul lui.

Și de atunci încolo Ramon o pândise în frumoasa, agitata, iritanta ei blândețe, așa cum ar fi pândit dușmanul cel mai apropiat.

Viața și-a lăsat urma peste multe ființe omenești, stingând în ele suflul spontaneității și lăsându-le doar voința uscată. A sufocat zeul sau zeița din femeie și i-a lăsat doar caritatea, împreună cu voința.

— Carlota, îi spusese Don Ramon, ce fericită ai fi dacă ai putea purta un doliu adânc după mine. Dar n-am să-ți ofer această fericire.

Ochii ei de căprioară îi aruncaseră o privire stranie.

— Și asta e în mâinile Domnului, îi răspunsese, grăbindu-se să plece.

Și acum, în dimineața de după prima ploaie, Carlota se ivi în ușa camerei lui, unde Ramon ședea și scria. Ca și cu o zi în urmă, era gol până la

mijloc, brăul cu semne albastre îi încingea talia, strângându-i pantalonii fâlfâitori – ca niște largi pantaloni de pijama încrucișați în față și legați în jurul mijlocului.

— Pot să intru? Întrebă ea cu nervozitate.

— Intră! Răspunse el lăsând din mână condeiul și sculându-se în picioare.

Nu exista decât un singur scaun și i-1 oferi, dar Carlota se așeză pe patul nestrâns, ca și cum ar fi vrut să-și afirme dreptul ei firesc. Și în același fel se uită la pieptul lui gol – afirmându-și și de astă dată dreptul marital.

— După micul dejun plec cu Cipriano, începu ea.

— Da, mi-ai mai spus-o.

— Peste trei săptămâni vin băieții în vacanță.

— Da.

— Nu dorești să-i vezi?

— Dacă ei doresc să mă vadă pe mine.

— Sunt convinsă că doresc.

— Atunci adu-i aici.

— Socotești că e plăcut pentru mine? Întreb ea, încleștându-și mâinile.

— Nici tu nu faci lucrurile plăcute pentru min” Carlota.

— Cum aş putea? Știi bine ce gândesc, paca tuiești. Când te-am ascultat aseară... E ceva atât de frumos în toate astea... Și totuși atât de monstruo Atât de monstruos!... Oh, mi-am spus în sinea mea „Ce face omul ăsta? Dintre toți oamenii din lum tocmai omul ăsta, care ar fi putut să fie o bine-cuvântare pentru țara lui și pentru omenire...”.

— Mă rog, și în loc să fie o binecuvântare, ce

— Știi! Știi bine! Nu pot să mai îndur. Nu t trebuie să mântuiești Mexicul, Ramdn. A făcut-Hristos.

— Nu prea s-ar spune.

— Ba da. Ba da. Și el te-a făcut ființa minunată care ești pentru a putea duce la îndeplinire mân-tuirea, în numele lui Hristos și al iubirii. Și î schimb, tu...

— În schimb, eu încerc altceva, Carlota. Da crede-mă, dacă adevăratul Hristos nu a fost în stare să salveze Mexicul, și nu a fost în stare, sunt sigur că Antichristul alb al Carității și al socialismulu' și al politicii și al reformelor demagogice va reuș” să-1 distrugă definitiv. Acest lucru, și numai ăsta mă face să adopt poziția mea. Tu, Carlota, cu operele tale de caritate, și oameni ca Benito Juarez c așa-zisele lui reforme și restul politicianilor bine voitori, care se pretind supraîncărcați de milă penț: oameni și în realitate îi urăsc – ura materialștilo care nu au față de materialștii care au – aceștia sunt Antichristul. Vechea lume e vechea lume. Dar lumea asta nouă, care chipurile vrea să salveze poporul, asta-i Antichristul! Aceștia sunt Hristos cu otravă în cupa împărtășaniei. Și de aceea eu mă rup din rezerva și din atitudinea mea obișnuită. Nu vreau ca oamenii să fie otrăviți. Nu-mi pasă de marile mase. Dar n-aș vrea ca toți să fie otrăviți.

— De unde știi că tu însuți nu ești altceva decât un otrăvitor al poporului? Eu asta gândesc că ești.

— N-ai decât să gândești. Eu gândesc despre tine, Carlota, că nu ai fost în stare să-ți dobândești deplina, definitiva feminitate: ceea ce e un lucru diferit de vechea feminitate.

— Feminitatea e mereu aceeași.

— Nu, nu e! După cum nici bărbăția nu e.

— Dar ce crezi tu că poți face? La ce poate să ducă acest nonsens al lui Quetzalcoatl?

— Quetzalcoatl nu-i decât un cuvânt, un simbol pentru oamenii ăștia. Nimic mai mult. Tot ce urmăresc eu e să-i fac să găsească începuturile căii către propria lor identitate masculină și identitate feminină. Bărbații nu sunt încă pe deplin bărbați, după cum femeile nu sunt încă femei. Sunt jumătate și jumătate, incoerenți, niște creaturi în parte oribile, în parte patetice, în parte bune. Numai pe jumătate sosiți la destinație. Și tu ești la fel, Carlota! Așa sunt toți: dar oamenii ăștia nu-și fac o virtute din acest lucru - mexicanii noștri. Ceea ce mă face să cred că se găsesc încă într-o stare de grație. Și cum eu am izbutit să găsesc un soi de cheie la propria mea conștiință masculină, e necesar pentru mine să încerc acum și cu ei.

— Ai să dai greș.

— Nu. Orice s-ar întâmpla cu mine, va rămâne o nouă vibrație, o nouă chemare în aer, un nou răspuns în sufletul oamenilor.

— Or să te trădeze. Știi ce spune până și prietenul tău Toussaint despre tine? „Viitorul prevăzut de Rămân Carrasco nu-i decât trecutul istoriei omenirii.”

— O mare parte din el e trecut. Firește, Toussaint nu poate vedea decât această parte.

— Dar nici fiii tăi nu cred în tine. Au o neîncredere instinctivă. Cyprian mi-a spus când am fost să-l văd: „Tata continuă cu vorbăria aia stupidă despre reîntoarcerea vechilor zei? Aș vrea să înceteze. Ar fi extrem de neplăcut pentru noi dacă s-ar scrie despre el în gazete”.

Ramon râse.

— Băieții sunt ca niște gramofone. Vorbesc cu glasul discului care s-a pus în ei.

— Tu nu dai ascultare graiului pruncilor și sugarilor, spuse Carlota cu amărăciune.

— Vai, Carlota, dar pruncii și sugarii nu au nici o alegere. Mamele și profesorii lor îi transformă de la bun început în mici gramofone, așa încât ce altceva pot face decât să vorbească și să simtă în conformitate cu discul pe care mama sau profesorul l-au introdus în ei. Poate că pe vremea lui Hristos pruncii și sugarii nu erau atât de exploatați de cei mai vârstnici.

Totuși, deodată, zâmbetul se șterse de pe fața lui Ramon. Se ridică și arată ușa cu mâna.

— Pleacă, rosti pe un ton coborât. Pleacă! Am respirat destul mirosul spiritului tău!

Carlota continuă să șadă pe pat, înmărmurită, uitându-se la el cu ochi speriați, dar încăpățânați și insolenți, ferindu-se de mâna lui întinsă de parcă ar fi amenințat să o lovească.

Pe urmă, focul din ochii lui Ramon se stinse, iar brațul îi căzu moale. Chipul lui oglindi din nou expresia aceea senină, distantă.

— Ce mă interesează pe mine toate astea? Spuse el.

Și, punându-și bluza și pălăria, ieși pe terasă, rupându-se de ea cu trupul și cu sufletul. Carlota îi auzi lipăitul ușor al sandalelor. Auzi și rezonanța slabă a ușii de fier de pe terasă, la care numai el avea acces. Și rămase pe patul lui ca un morman de țărână, țarină întoarsă în țarină, pârjolită și doar cu tăciunii voinței mocnind sub spuză.

Când se duse să-i caute pe Kate și pe Cipriano, ochii ei aveau o strălucire neobișnuită.

După micul dejun, Kate fu condusă cu barca acasă. Simțea o curioasă deprimare la gândul că părăsea hacienda: ca și cum, de aci înainte, viața ei era acolo și nicăieri în altă parte.

Casa ei i se păru pustie, banală, vulgară. Pentru prima dată în viață, simțea banalitatea și goliciunea propriului ei milieu¹. Deși Casa de las Cuentas nu era propriul ei milieu.

— Ah, Nina, ce bine! Ce bine că v-ați întors! Ay, peste noapte, ce de-a apă! Multă! Multă! Dar dumneavoastră erați în siguranță la hacienda, Nina! Ah, ce frumoasă-i hacienda asta Jamiltepec! Și ce om bun e Don Ramon – nu-i așa, Nina? Are mare grijă de oamenii lui. Și Senora, vai cât de înțeleghătoare e!

Kate zâmbi și se arătă binevoitoare. Dar simțea nevoia să se retragă în camera ei și să-i strige: „Pentru numele lui Dumnezeu, scutește-mă de trăncăneala asta ieftină!”.

Era din nou sâcâită de slujitoarele ei. Din nou acea mută, subterană răzvrătire împotriva vieții, ce pare să aparțină societății mexicane moderne. Insuportabila notă de batjocură ușuratică, ce pare să zacă dedesubtul aproape a oricărei vorbiri moderne. Colcăia sub strigătul constant al Juanei: „ZVma/Nina!”.

Când Kate își lua mesele, Juana obișnuia să se așeze pe jos, la oarecare distanță, și să vorbească, să vorbească, conglomeratele de cuvinte bătându-i-se la gură, cu terminațiile lor trăgănite, meditative; și, în tot acest timp, își urmărea stăpâna cu ochii aceia negri, nevăzători, în care licărirea de lumină se aprindea cu încetineala curioasă, răutăcioasă a zeflemelii indiene.

1. Mediu (fr.).

Kate nu era o femeie bogată – nu avea decât venitul ei moderat.

— Ah, bogații ăștia!... Începea Juana.

— Eu nu sunt bogată.

— Nu sunteți bogată, Nina? Întrebă vocea cântă-toare, mângâioasă.

Atunci sunteți săracă?

Cuvintele erau rostite cu o ironie de nedescris.

— Nu, nu sunt nici săracă. Nu sunt bogată și nu sunt săracă.

— A, nu sunteți bogată și nu sunteți săracă, Nina! Repeta Juana cu vocea ei de pasăre, în care răsuna, într-adevăr, nesfârșita, vindicativa bătaie de joc a păsării.

Deoarece cuvintele nu însemnau nimic pentru ea. Pentru ea, care nu avea nimic, care nu ar fi putut să aibă vreodată ceva. Pentru ea, Kate făcea parte din clasa aceea sinistră a bogaților. Și Kate simțea că în Mexic era o crimă să fii bogat sau clasificat printre bogați. Și nu atât o crimă, cât o anomalie. Bogații constituiau o clasă anormală, ca un câine cu două capete sau un vițel cu cinci picioare. Erau priviți nu cu invidie, ci cu acel lent, etern antagonism și cu acea curiozitate a „normalilor” față de anormali. Lenta, coroziva ridiculizare indiană, țâșnită din natura de piatră de lavă a indienilor împotriva a tot ce se ridică deasupra nivelului pietrei de lavă.

— E adevărat, Nina, că țara dumneavoastră e într-acolo? Întrebă Juana arătând cu degetul în jos, spre măruntaiele pământului.

— Nu chiar! Țara mea e mai curând într-acolo... Și Kate își înclină degetul arătând suprafața pământului.

— Ah, într-acolo!

Și Juana se uită chiorâș la Kate ca și cum ar fi vrut să spună: „La ce te poți aștepta din partea unor oameni care vin de la marginea pământului, ca niște mlădițe de camote¹.”

1. Pătate, un soi de bulbi (sp.).

— Și-i adevărat că acolo, în țara dumneavoastră, sunt oameni numai cu un singur ochi... Aici?

Juana se izbi cu degetul în mijlocul frunții.

— Nu. Asta nu-i adevărat. E numai o poveste.

— Aha! Făcu Juana. Nu-i adevărat. Știți? Ați fost vreodată în țara unde trăiesc oameni din ăștia?

— Nu! Am fost în toate țările și nu există astfel de oameni.

— Verdad! Verdad! Strigă Juana, cuprinsă de uimire. Ați fost în toate țările și nu există astfel de oameni... Dar în țara dumneavoastră, toți oamenii sunt gringos? Nu aveți decât gringos?

Voia să spună că nu existau oameni adevărați, sarea pământului, așa cum era ea.

— Sunt toți oameni ca mine, răspuse Kate cu răceală.

— Ca dumneavoastră, Nina? Și vorbesc ca dumneavoastră?

— Da. Vorbesc ca mine.

— Și sunt mulți?

— Mulți! Mulți!

— Nu mai spuneți! Exclamă Juana, răsufând înspăimântată la gândul că pot exista lumi întregi de oameni din ăștia anormali, ridicoli.

Și Concha, sălbăticiunea aceea tânără, râgâitoare, se holba pe fereastra bucătăriei la strania menajerie a Ninei și a musafirilor ei albi. Concha, plesnind tortillas în palme, era reală.

Kate se îndreptă spre bucătărie. Concha pălmuia masa, coca de porumb pe care o cumpăra în piaza cu opt centavos kilogramul.

— Nina! Strigă cu vocea ei răgușită. Dumneavoastră mâncați tortillas?

— Câteodată.

— Poftim! Mâncați acum una.

Concha întinse o labă neagră cu palma rozalie, în care ținea o tortilla ponosită.

— Nu acum, răspuse Kate.

Nu-i plăceau turtele grele cu gust de var.

— Nu vreți? N-o mâncați? Întrebă Concha cu un râs strident, neobrăzat. Aruncă tortilla refuzată deasupra unui mic teanc de turte.

Concha făcea parte dintre cei care n-ar fi mâncat pâine pentru nimic în lume: ziceau că nu le place, că asta nu-i hrană.

Kate stătea pe terasă și se legăna în balansoar, în timp ce soarele își turna razele în pătratul verde al grădinii, palmierul își desfăcea evantaiul translucide în lumină, planta hibiscus își bălăbănea florile de două ori roșii, adică trandafirii cu stacojiu, izbucnite de-a dreptul din lemnul brun al tulpinii, iar portocalele verzi, întunecate păreau să transpire pe măsură ce creșteau.

Ora prânzului, o arșiță înnebunitoare: și, o dată cu ea, supa grasă, fierbinte, orez cu sos gras, peștișori așchioși, prăjiți, bucăți de carne fiartă și vânăta fiartă, un coș mare, vârfuit, cu fructe mango, papaya și zapote - toate fructele tropicale pe care nu le poftesti la vreme de mare căldură.

Și mica Măria, desculță, într-o rochie roșie șleampătă, ruptă, o servea la masă. Ea era cea tandră. Stătea lângă Juana în timp ce aceasta o împroșca cu vorbăria ei, cuvintele înspumându-i-se, ca niște bule negre, în gură, și se apropia întruna ca să atingă pe furiș brațul alb al lui Kate; și iar îl atingea pe furiș. Neîntâmpinând nici o reacție, își lăsa pe furiș brațul ei pirpiriu, negru, pe umărul lui Kate, cu cea mai ușoară și mai diafană atingere imaginabilă, iar ochii negri, stranii și mari îi licăreau de o fantomatică beatitudine neagră, foarte ciudată, iar fața-i copilărească, ciupită de vărsat și vag imbecilă, căpăta o expresie de neagră și vicleană încântare. Și când Kate îi dădea la o parte brațul subțire, negru, ciupit de vărsat, copila se retrăgea la oarecare distanță, expresia de beatitudine de pe fața ei se destrăma, dar ochii negri continuau să strălucească, absorbiți parcă într-un soi de extaz transportat, ca de reptilă.

Până apărea Concha și o îmbrâncea cu cotul, făcând o remarcă brutală, sălbatică, pe care Kate nu o putea înțelege. Iar Juana își întrerupea fluxul negru și cleios, uitându-se la fetele ei și adresându-le o mustrare lipsită de orice rezultat.

Victima, inevitabila victimă prigonită și inevitabilul prigonitor.

Teribila, teribila goliciune fierbinte a dimineților mexicane, povara negrului ennui ce plutea în atmosferă. Ii crea lui Kate impresia că podeaua sufletului ei căzuse. Se ducea la malul lacului, ca să scape de casa aceea, de familia aceea.

O dată cu venirea ploilor, copacii din grădinile părăginite de pe coasta lacului se învăpăiaseră, căpătând o culoare stacojie, și se revărsaseră în flori de culoarea lavandei. Flori tropicale efemere, roșii-trandafirii, stacojii, violacee. Minunate pete de culoare. Dar asta era tot: doar pete. Împroșcau culori, ca artificiile.

Și Kate se gândi la albul pufos al florilor de porumbar, primăvara în Irlanda, la păducelul cu boabe de coral într-o dimineață umedă, pe câmp, la

degețelul roșu de pe lângă stâncile golașe, la tufele de iarbă neagră și de buruieni, la poienile de cam-panule. Și o copleși un dor cumplit de acasă. Dorința aprigă de a scăpa de aceste efervescente tropicale, lipsite de noimă.

În Mexic, vântul era un curent vijelios, ploaia, un torent năvalnic de apă pe care trebuia să-1 eviți, soarele te izbea cu ostilitate, înverșunat și buimăcitor. Pământ rigid, uscat, ireal, cu un soare care-1 ciocănea ca metalul. Sau tenebrele, fulgerele, violența explozivă a ploii.

Nici o fuzionare domoală, nici o contopire. Nici o voalată îmbinare de soare și de ceață, nici o dezmiardare în aer, nicicând. Ori dogoare aspră, ori frig aspru. Linii dure drepte sau zigzaguri care îți răneau pieptul. Nici o aromă dulce, proaspătă

1. Plictis (fr.).

Pământului. Mirosul Mexicului, oricât ar fi fost de slab, îți sugera violență și elemente în conflict chimic. Kate colcăia de furie și de resentimente. Se așeza sub câte o salcie de pe mal și citea un roman de Pio Baroja, un roman mânios, plin de Nu! Nu! Nu!

— Ich bin der Geist der stets verneint! 1. Dar ea era mult mai mânioasă și mai plină de repudieri decât Pio Baroja. Spania nu poate personifica Nu-ul în măsura în care-1 personifică Mexicul.

Salcia atârna pletoasă peste ea. Ședea în umbră, pe nisipul cald, atentă să nu-și expună nici măcar gleznele în soarele mușcător. Plutea un miros vag, vechi, de urină. Lacul era atât de liniștit și de neclar încât părea aproape invizibil. La mică distanță, niște femei oacheșe îngenuncheau în apa de la mal, îmbrăcate doar în cămășile ude în care se scâl-daseră. Unele spălau rufe, altele își turnau dintr-o tigvă de dovleac apă peste capetele negre și umerii rumeni-tuciurii, în intensa presiune a arșiței. În stânga ei se vedeau doi copaci groși, un gard de trestie și câteva colibe indiene de paie. Acolo se termina plaja, iar micile petice de pământ ale indienilor se întindeau până la lac.

Când privea spre lumina orbitoare, avea senzația că e izolată într-un sămbure de umbră întunecată, în timp ce lumea se mișca în pete incoerente prin dogoarea incandescentă. Observă un puști negricios, aproape gol, pășind cu solemnitate masculină spre marginea lacului. Nu avea decât vreo patru ani, dar era mai bărbătos decât un adult. O dată cu dezvoltarea vieții sexuale apare o anumită vulnerabilitate pe care bărbații aceștia copii, cu fețe bucălate, capete negre și spinări rigide nu o au. Kate îl știa pe puști. Cunoștea zdreanță roșie care-i ținea loc de cămașă și cârpele flenduroase care închipuiau pantalonii de pânză ai acestui bărbat miniatural. Îi cunoștea scăfârlia rotundă,

1. Eu sunt spiritul ce neagă întruna (germ.). 280 neagră, mersul țeapăn, ferm, ochii rotunzi și felul de a alerga iute, brusc, ca un animal care o zbughește.

„Ce-o fi având țâncul în mână?” se întrebă ea, urmărind mica siluetă care se mișca în lumina amețitoare. La capătul brațului întins al copilului se bălăbănea o pasăre de apă, ținută de piciorușul palmat, cu capul în jos, aripile zbatându-i-se slab. Era o pasăre de baltă neagră, cu o bară albă pe

sub aripi, unul din numeroasele specimene care se bălăcesc în cârduri pe la malul lacului bătut de soare.

Puștiul mărșăului țeapăn în apă, ținând pasărea răsturnată, care, în pumnul lui mic, părea mare cât un vultur. Un alt băiețaș alerga în urma lui. Cei doi puști înaintară vreun metru în apa caldă, unduioasă, pe sub lumina covârșitoare și, aplecându-se grav, ca doi bătrâni, lansară pasărea în apă. Plutea, dar nu izbutea să vâslească. Undele umflate o înălțau, dar băieții o trăgeau în jos, ca pe o cârpă, cu un fir pe care i-1 legaseră de picioruș.

Atât de liniștiți, atât de tăcuți, atât de întunecați, ca doi minusculi maturi bucălați erau cei doi puști solemni, cu zdreanță lor de pasăre.

Kate se întoarse, scârbită, la cartea ei, simțin-du-și nervii ascuțiți la maximum. La un moment dat, auzi plescăitul unei pietre în apă. Pasărea plutea, dar firul legat de picior era atașat de o piatră. Vietatea zăcea la câțiva metri depărtare de ea, fremătând ușor. Și cei doi micuți bărbați, pătrunși de o sobră fermitate și o calmă, neagră voluptate, culegeau pietre de pe plajă și le zvârleau, cu înverșunare indiană, în sărmana viețuitoare care de-abia mai zvâcnea. Ținteau drept în ea. Țâncul în zdrențe roșii stătea ca un mic războinic, cu brațul ridicat, și arunca, cu toată forța lui, în pasărea ferfenițită.

Kate se repezi pe plajă ca o răbufnire de vânt.

— Urâcioșilor! Copii răi ce sunteți! Plecați, plecați de aici, copii urâcioși, băieți urâcioși! Strigă ca dintr-o suflare, cu stăpânită intensitate.

Puștiul cu scăfârlie rotundă îi aruncă o privire neagră, cu ochii lui de bărbat, apoi amândoi o luară la fugă și se făcură nevăzuți.

Kate intră în apă și ridică pasărea udă, caldă. Bucata de sfoară grosolană atârna de piciorușul inert, verzui. Pasărea făcu o slabă încercare de a-i mușca mâna.

Ieși repede din lac și rămase în plin soare ca să-i dezlege piciorul. Pasărea era mare cât un porumbel. Zăcea în mâna ei cu absoluta inerție a sălbăticiunii captive.

Kate se aplecă și își scoase pantofii și ciorapii. Privi în jur. Dinspre colibele de trestie adăpostite în umbra copacilor nu se ivea nici un semn de viață. Își suflecă fusta și pași desculță în apa fierbinte, împiedicându-se de pietrele colțuroase de la fund. La mal, apa lacului era foarte joasă. Înainta chinuit, împleticindu-se la tot pasul, ținându-și cu o mână fustele și strângând cu cealaltă trupșorul cald, ud, nemișcat al păsării. Până când, în sfârșit, apa îi ajunse la genunchi. Lansă pasărea neagră-ver-zuie și o împinse ușor spre undele mai umflate ale întinderii de apă tulbure, care, în lumina orbitoare, părea ștearsă, aproape invizibilă.

Zăcea ca o pata de noroi sau o zdreanță plutitoare pe apa spălăcită.

— Înnoată! Înnoată odată! Îi strigă Kate, încercând s-o îndemne să înainteze în larg.

Dar, fie că nu putea, fie că nu voia, pasărea rămase pe loc.

Oricum însă, nu le mai era accesibilă celor doi puști. Kate se munci să facă drum întors peste pietrele ascuțite și se retrase la copacul ei, la umbra ei, la cartea ei, departe de mușcătura turbată a soarelui. Clocotind de furie

reținută, arunca mereu câte o privire spre cârpa plutitoare și spre colibele indiene cufundate în umbra neagră.

Da, pasărea își muia pliscul în apă și își scutura căpșorul. Părea să-și revină. Dar nu lopăta. Se lăsa înălțată de unde și undele o împingeau spre țarm.

— Proasto! Strigă Kate cu nervozitate, încercând să-i transmită voința de a înota în larg.

Alte două păsări, două picățele negre cu punctu-lețe albe pe cap, își făcură apariția din întinderea pală a lacului, înotând de zor către țarm. Una dintre ele înțepă cu pliscul pasărea inertă, ca și cum ar fi vrut să-i spună: „Bună! Ce ți s-a întâmplat?”. După care îi întoarse spatele și, uitând cu totul de ea, înotă până la mal, urmată de tovarășa ei.

Kate privi cu îngrijorare jalnicul smoc de pene nemișcat. Oare n-o să se ridice, n-o să le urmeze pe celelalte două?

Nu! Continua să zacă amorțită, ușor săltată de unde, scuturându-și doar, din când în când, căpșorul.

Cele două păsări vioaie își făceau drum, înotând aferate printre pietre.

O bucată de timp, Kate continuă să citească.

Când își înălță din nou privirile, nu mai zări pasărea. Dar celelalte două țopăiau nepăsătoare peste pietre.

Mai citi un timp.

Următorul lucru care se ivi fu un vlăjgan necioplit de vreo optsprezece ani, îmbrăcat într-o salopetă, care venea cu pași mari spre apă, urmat de puștiul-bărbat, alergând desculț, dar foarte hotărât, după el. Kate își simți inima încremenindu-i.

Cele două păsări de la țarm își luară zborul și se pierdură pe fața apei, în strălucirea incandescentă. Salvate!

Dar vlăjganul în salopetă și pălărie mare, cu umerii aceia indieni, rigizi, pe care uneori Kate îi ura, scormonea printre pietre. Ea era convinsă că pasărea rănită dispăruse.

Dar nu! Iată că nu! Băiețandrul cu umeri țepeni se aplecă și ridică ghemotocul ud. Se lăsase purtată îndărăt la țarm.

Băiatul se răsuci, bălăbănind în mână pasărea pe care o ținea de vârful unei aripi, și i-o înmână copilului-bărbat. După aceea, satisfăcut, se îndepărtă de mal.

Uf! Cum îi ura în clipa aceea Kate pe oameni' ăștia, teribila micime, terre ă terre! Umerii lor ame ricani largi și rigizi, piepturile bombate și, ma ales, mersul lor, mersul lor țanțoș, lipsit de viață. De parcă ar fi fost impulsionați de un motor insta lat în spinare.

Încovoindu-se și ținându-și ochii în pământ, astfel încât să poată furișa priviri spre Kate fără ca aceasta să-i vadă fața, băiețandrul se întoarse în umbra colibelor. Și, în urma lui, minusculul mucos, bucățica de bărbat, pășea țeapăn, grăbit, ținând de o aripă nefericita pasăre care abia de mai mișca. Din când în când, își întorcea spre Kate fața rotundă cu ochi negri, privind-o vindicativ, cu înfrigurare, ca nu cumva să se repeadă din nou la el. O sfidare masculină, neagră, înfrigurată, adresată femeii albe, mari și bizare.

Kate îl privea la rândul ei, de sub umbra copacului. „Dacă privirea te-ar putea ucide, mucosule, te-aș ucide!” gândi. Și puștiul își întorcea mereu fața spre ea, cu mișcări de ceasornic, în timp ce gonea palpitând spre gaura din gardul de trestie pe care dispăruse băiețandru.

Kate se întrebă dacă era cazul să salveze din nou pasărea aceea prostănacă. Dar la ce bun?

Țara asta trebuia să-și aibă victimele ei. America trebuia să-și aibă victimele ei. Atât cât va dăinui, va fi continentul împărțit între prizoniți și prigonitori. La ce bun să se mai amestece?

Se ridică plină de ură împotriva pasării vlăguite și a mucosului cu fața posacă, ce continua să-și întoarcă spre ea, cu îngrijorare, luna plină.

Ciorchini de femei adăstau pe lângă apă. Spre vest, se înălțau în văpaia soarelui vilele lăsate de izbeliște și cele două turnuri albe, gemene ale bisericii, ridicate în bătaie de joc, ca două degete, deasupra flăcărilor stacojii ale copacilor și întunecimii arborilor mango. Se uită la țărâmul jigărit și simți în nări mirosul Mexicului, extras de soarele fierbinte din țărâna muiată de ploii: un miros de excremente de oameni și de animale, uscate în soare, pe un pământ uscat, uscat; și de frunze uscate; și de frunze de mango; și de aer pur, cu o rămășiță de fum de gunoaie arse.

— Dar va veni și ziua în care voi pleca, spuse Kate cu glas tare.

Legănându-se în balansoarul de pe terasă, ascul-tând plici-pliciul de torlillas venind din capătul îndepărtat alpaio-ului și ciudatele croncăneli metalice ale pasărilor și văzând norii îngrămădindu-se spre apus, purtând în ei povara tunetelor încă nenăscute, simți că nu mai poate îndura; că nu mai poate îndura vacuitatea și presiunea; oribilul elementa-rism necreat, atât de primitiv; până și soarele și ploaia erau primitive, primitive.

Și se miră de viziunea neagră din ochii puștiului. De vidul lor ciudat. Nu putuse concepe că pasărea aceea era o făptură vie, cu o viață a ei. Toți ai lui priveau cu ochi negri la lumea elementelor și elementele apăreau monstruoase și crude, așa cum și soarele era monstruos, și strivitoarele mase de ploaie rece și neagră erau monstruoase, și pământul crud, uscat, uscat.

Și prin această monstruozitate a elementelor scăpărau și amenințau alte prezențe: niște ființe teribile și barbare care se numeau gringos, oamenii albi și monstruoșii bogătași bine înțoliți, cu putere de zei barbari, demonici. Și alte lucruri barbare ca pasărele care puteau să zboare și șerpii care se târau și peștii care puteau să înoate și să muște. Un univers monstruos, barbar, populat de monștri mici și mari, în care omul putea supraviețui doar prin rezistență și permanentă pândă, ferindu-se să se abată de la întunecimea lui.

Și uneori era bine să te mai răzbuni un pic pe monștrii care fâlfâiau și se târau. Pe monștrii mari și pe cei mici. Până și pe monstrul acela de pasăre, care avea propria ei monstruoasă natură pasărească. Pe aceasta își putea vărsa puștiul lunga răzbunare omenească și, o dată, se putea simți și el tare.

Era orb la condiția de făptură inofensivă, luptând să-și găsească drumul fluturător prin viață, a victimei sale. Nu vedea în ea decât încă un monstru din vidul exterior.

Tăindu-și drum prin oceanul de amenințare al monștrilor, orbi la receptivitatea celorlalte făpturi, căznindu-se să reziste, să nu dea îndărăt, să nu meargă înainte. De aci, piepturile împăunate și mersul țanțoș. De aci, spinările rigide, nesimțitoare, fizicul bogat și firile grele, ursuze, grele precum cărămizile de lut negricios-cenușiu, grele și încărcate de o obstinată masivitate și de un soi de amărăciune uscată.

Capitolul XV.

Legendele scrise ale lui Quetzalcoatl.

În Sayula, lumina electrică era la fel de inconstantă ca și toate celelalte lucruri. De regulă, se aprindea la șase și jumătate seara și, uneori, ardea cu bravură până la ora zece, când, cu un păcă-nit surd, întregul sat se cufunda în beznă. Dar în general nu se comporta astfel. Adeseori refuza să ia ființă până pe la șapte sau chiar șapte și jumătate ori opt seara. Însă farsa cea mai neplăcută pe care o putea juca era să dispară brusc în mijlocul cinei sau exact când scriai o scrisoare. Dintr-o dată năvălea noaptea mexicană, cu o bufnitură. Și atunci toată lumea începea să alerge orbește după chibrituri și luminări, strigând cu glasuri înspăimântate. De ce erau întotdeauna înspăimântate? Pe urmă, lumina electrică încerca să revină la viață, ca o ființă rănită, și o lucire roșiatică, sinistră, începea să pâlpeie în becuri. Cu toții își țineau răsuflarea - avea să se reaprindă sau nu? Câteodată expira de-a binelea; alteori își recăpăta suflul și ardea cam leșinată, dar oricum mai bine decât nimic.

Acum că se instalase sezonul ploilor, situația era disperată. Seară de seară lumina cădea răpusă. Și Kate stătea cu lumina ei ostenită, tremurătoare, în timp ce fulgerele albastre îi revelau siluetele întunecate ale plantelor din patio. Oameni pe jumătate întrezăriți se strecurau, tainic, spre capătul unde era locuința Juanei.

Într-o asemenea seară se așeză Kate pe terasă, înfruntând adâncurile noptatice. În salonul gol ardea o luminare. Când și când, în strălucirea albastră a fulgerelor care spărgeau fără zgomot întunericul de smoală, zărea oleandrii și papaya din patio. Răbufneau bubuieli îndepărtate de tunete, furtunile dând târcoale lacului ca niște jaguari flămânzi.

De câteva ori se auzi scârțâitul porții și scrâșnetul prundișului; cineva străbătu aleea, o salută și se îndreptă spre locuința Juanei, de unde se zărea lumina lucioasă a unui muc ce plutea în ulei. Pe urmă răzbi un zvon de glasuri scăzute, monotone, care citeau sau recitau ceva. Și când se stârni vântul, iar fulgerele zburară din nou printre arbori ca niște păsări albastre, se porniră și pocnetele sacadate ale boabelor de cuentas care picau din copac.

Kate se simțea stingherită și cam descurajată, își dădea seama că ceva se petrecea în colțul Juanei, ceva tainic, în întuneric. Și ea era eșuată pe terasă, în izolare.

Dar, la urma urmei, era casa ei și avea dreptul să știe ce puneau la cale oamenii ei. Se ridică din fotoliul-balansoar și străbătu terasa, dând ocol bovindoului sufrageriei. Această încăpere, care avea două uși ce răspundeau spre patio, fusese deja încuiată.

În colțul îndepărtat, de dincolo de fântână, văzu un grup așezat pe jos, în fața bucătăriei Juanei. Din mica văgăună a bucătăriei venea lumina fitilului ce plutea în ulei; un glas intona rar și toate fețele erau întoarse în direcția lui, în lumina tulbure; femeile sub glugile negre ale rebozos-urilor, bărbații cu pălăriile pe cap și serapes pe umeri.

Când auziră pașii lui Kate, toți ochii se întoarseră spre ea și un glas murmură câteva cuvinte de avertizare. Juana se ridică în picioare.

— A, e Nina! Îi liniști ea. Veniți, Nina, sărman suflet nevinovat, singur-singurel în noapte!

Bărbații din grup se ridicară - îl recunoscu pe tânărul Ezequiel care-și scoase pălăria în fața ei. Se mai găsea acolo Măria del Carmen, tânăra căsătorită, iar înăuntrul cocioabei, cu lampa de ulei pe jos, se aflau Julio, proaspătul însurățel, Concha și Măria și încă doi străini.

— Am auzit voci... Se scuză Kate. N-am știut că ești dumneata, Julio. Ce mai faci? Mă întrebam ce poate să fie.

Urmă un moment de tăcere împietrită. Juana o rupse:

— Da, Nina! Veniți! Foarte frumos din partea dumneavoastră că ați venit. Concha, scaunul pentru Ninal Concha se ridică de pe jos cam în silă și aduse scăunașul scund care, cu excepția unui pat, constituia singura piesă de mobilier a Juanei.

— Nu vă deranjez? Întrebă Kate.

— Nu, Nina, dumneavoastră sunteți o prietenă a lui Don Ramon, verdad?

— Da, răspunse Kate.

— Și noi... Citeam Legendele.

— Da?

— Legendele lui Quetzalcoatl, adăugă Ezequiel cu oarecare bravadă în vocea lui tânără, lătrătoare.

— Continuați. Pot să ascult și eu?

— Ia auziți! Nina vrea să asculte. Citește, Julio, citește! Zi-i înainte. Se așezară din nou cu toții pe jos, Julio lângă lampă, dar își înclină capul, ascunzându-și fața în umbra pălăriei mari.

— Entonces!

— Citește odată, îi ceru Juana.

— Se teme, murmură Măria del Carmen, lăsându-și mâna pe genunchiul tânărului. Oricum, citește, Julio! Pentru că Nina vrea să asculte.

După un moment de șovăială, Julio spuse pe o voce înăbușită:

— Atunci s-o iau de la capăt.

— Da, de la capăt! Citește! Consimți Juana. Tânărul scoase de sub pătură o foaie de hârtie, ca un prospect de reclamă. În partea de sus era imprimat simbolul lui Quetzalcoatl numit Ochiul, adică inelul cu pasărea în centru.

Începu să citească pe o voce voalată: „Eu sunt Quetzalcoatl, cel cu fața neagră, care a trăit pe vremuri în Mexic.

Până când a venit un străin de peste mări, un străin cu fața albă, care vorbea într-un chip ciudat. Și-a arătat mâinile și picioarele în care avea găuri

de cuie. Și a grăit: „Numele meu e Isus și mi se spune Hristos. Oamenii m-au ținut răstignit pe cruce până când am murit. Dar m-am sculat din locul unde m-au îngropat și m-am înălțat la Tatăl meu. Acum Tatăl meu mi-a spus să vin în Mexic”.

Spuse Quetzalcoatl: Și vii singur?

Răspunse Isus: Nu, Maica mea e cu mine. A vărsat multe lacrimi când m-a văzut răstignit. Așa că o să-i țină pe fiii Mexicului în poala ei, iar când femeile Mexicului or să plângă, o să le strângă la piept și o să le aline. Și când va plânge în fața Tatălui ceresc pentru suferințele oamenilor, acesta va îndrepta totul.

Spuse Quetzalcoatl: Asta-i bine. Și, frate cu numele Isus, ce-ai de gând să faci în Mexic?

Răspunse Isus: Să aduc liniște în Mexic. Să-i îmbrac pe cei goi, să pun merinde pe buzele celor flămânzi și daruri în mâinile tuturor oamenilor și pace și iubire în inimile lor.

Spuse Quetzalcoatl: Foarte bine. Eu sunt bătrân. Nu mai pot face mare lucru. Acum trebuie să plec. Bun rămas, popor al Mexicului. Bun rămas, frate ciudat, căruia ți se spune Isus. Bun rămas, femeie numită Măria. Mi-a sunat ceasul să plec.

Așadar, Quetzalcoatl aruncă o ultimă privire poporului său, îi îmbrățișa pe Isus, Fiul Cerului, și pe Măria, Fecioara Binecuvântată, Sfânta Maică a lui Isus, și plecă. Se duse cu pași înceți. Dar în urechi îi răsunau bubuiturile templelor lui dărf-mate în Mexic. Totuși, se duse cu pași înceți, pentru că era foarte bătrân și sătul de trai lung. Urcă povârnișul muntelui și păși peste neaua albă a vulcanului. Și pe măsură ce se îndepărta, se înălța în urmă-i plânsetul unui popor care murea și vâlvătaia satelor care ardeau. Și își spuse în sinea lui: „Fără îndoială, sunt plânsetele mexicanilor! Dar nu trebuie să le dau ascultare, pentru că Isus a venit acolo și el va usca lacrimile din toți ochii, iar Maica lui va aduce tuturora bucurie”.

Și a mai spus: „Fără îndoială, arde Mexicul. Dar nu se cade să privesc, pentru că acum când a venit Isus toți oamenii vor fi frați, iar femeile vor șede lângă poalele albastre ale Măriei, surâzând în pace și iubire”.

Așa încât bătrânul zeu a urcat pe piscul muntelui și a privit în casa albastră a cerurilor. Și pe o ușă din zidul albastru a văzut o mare întunecime și stele și o lună care străluceau. Și dincolo de întunecime a văzut o singură stea mare, ca o poartă luminoasă. Apoi din vulcan se înălțară limbi de foc care-1 încercuiră pe bătrânul Quetzalcoatl cu aripi și pene scânteietoare. Și cu aripile de foc și penele de scânteie Quetzalcoatl zbură sus, sus, ca o flacăra plutitoare, ca o pasăre licăritoare, sus, în văzduh, către treptele albe ale cerului, care duc la zidurile albastre unde e poarta ce duce spre întuneric. Acolo a intrat, și dus a fost.

Căzu noaptea; Quetzalcoatl pierise și oamenii din lume au văzut doar o stea topindu-se sub ramurile joase ale întunericului.

Oamenii din Mexic au spus: „Quetzalcoatl a plecat. Până și steaua lui a dispărut. Acum trebuie să ascultăm de acest Isus care vorbește o limbă

străină”. Așa încât au învățat o vorbire nouă de la preoții care au venit peste apele mării, către răsărit. Și s-au făcut creștini”.

Julio, care se lăsase transportat de lectură, se întrerupse brusc, întrucât povestea de pe hârtie se terminase.

— E o legendă frumoasă, spuse Kate.

— Și adevărată! Strigă sceptica Juana.

— Se poate să fie adevărată, comentă Kate.

— Senora, interveni Concha, țipând. E adevărat că raiul e sus și că din rai cobori pe niște scări de nori până la marginea cerului, așa cum cobori de la dig până la lac? E adevărat că El Señor vine și se oprește pe trepte și se uită în jos la noi, așa cum ne uităm noi în lac ca să vedem charales?

Concha își înălță fața smolită, sfidătoare și își scutură masele de păr, așteptând răspunsul.

— Eu nu știu chiar totul, răspuse Kate. Dar s-ar putea să fie adevărat.

— Vezi, ea crede, spuse Concha, întorcându-și fața spre mama ei.

— Și e adevărat, întrebă și Juana, că El Señor, El Cristo del Mundo e un gringo și că vine, împreună cu Sfânta lui Maică, din țara dumneavoastră?

— Nu din țara mea, ci dintr-o țară apropiată.

— I-auzi! Exclamă Juana înmărmurită. El Señor e un gringuito și Sfânta lui Maică e o gringuita. Da, se știe sigur. Ia uitați-vă! Uitați-vă la picioarele Ninei. Taman picioarele Santissimei! Uitați-vă!

Kate avea picioarele goale în sandale ușoare -o simplă baretă de-a curmezișul piciorului. Juana atinse, fascinată, unul din picioarele albe ale Ninei.

— Picioare de Santisima! Exclamă ea. Și ea, Sfânta Fecioară, e o gringuita. Și ea a venit peste mare ca și dumneavoastră, Nina?

— Da, a venit peste mare.

— Ah, asta se știe?

— Da, asta se știe.

— Ia gândiți-vă numai! Santisima e o gringuita și a venit de peste mare, ca și Nina, din țările Nifiei!

Juana vorbea cu o uimire răutăcioasă, îngrozită, încântată, batjocoritoare.

— Și Domnul e ungringuito - ungringuito curat? Se repezi Concha.

— Și, Nina, cei care l-au omorât pe El Señor erau gringos? Nu-i așa că nu mexicanii l-au omorât? Erau gringos cei care l-au pus pe cruce?

— Da, răspuse Kate. Nu erau mexicani.

— Erau gringos?

— Da, gringos.

— Cu toate că și el era un gringo?

— Da, răspuse Kate, neștiind ce să mai spună.

— Ia te uită! Reluă Juana pe vocea ei scăzută, uimită, răuvoitoare. Vasăzică era gringo, și alți gringos l-au răstignit.

— Dar asta s-a întâmplat cu multă vreme în urmă, adăugă Kate în grabă.

— Cu multă vreme în urmă, zice Nina, o îngână Juana, ca un ecou, pe aceeași voce uluită, în care răsunau venerația și groaza.

Urmă un răstimp de tăcere. Chipurile întunecate ale fetelor și bărbaților așezați pe jos erau întoarse spre Kate, urmărind-o cu priviri fixe, în semiobscuritate, și cântărindu-i fiecare cuvânt. Afară, tunetele mormăiau în puncte diferite.

— Și acum, Nina, se auzi glasul limpede, răcoros, al Măriei del Carmen, El Senor se întoarce înapoi la Tatăl lui și Quetzalcoatl al nostru vine iarăși?

— Ne părăsește și Santâsima? Intervenii repede Juana. Ia te uită! Santâsima ne părăsește și vine în schimb Quetzalcoatl, ăsta! Asta n-are mamă?

— Poate că are o soție, spuse Kate.

— Quien sabe? Murmură Juana.

— Se zice că acolo sus, în paradis, a întinerit, se băgă iar temerara Concha.

— Cine? Întrebă Juana.

— ăsta, nu știi cum îi zice, șopti Concha, ruși-nându-se să rostească numele.

— Quetzalcoatl, preciza Ezequiel cu vocea lui lătrătoare. Da, a întinerit. Acum e un zeu în floarea vârstei, bine clădit.

— Așa se spune, așa se spune, murmură Juana. Închipuie-ți!

— Așa stă scris aici! Strigă Ezequiel. E scris aici în cea de-a doua legendă!

— Citește-o și pe asta, Julio.

Julio, fără să mai șovăie, scoase o a doua hârtie.

„Eu, Quetzalcoatl din Mexic, am făcut cea mai lungă călătorie.

Dincolo de zidul cel albastru al cerului, dincolo de sălașul luminos al soarelui, de-a curmezișul câm-purilor de întuneric unde stelele se răspândesc ca arborii, ca arborii și hățișurile, departe de inima tuturor lumilor și aproape de pământ, ca Luceafărul de Dimineață.

Și în inima tuturor lumilor așteptau aceia ale căror chipuri nu le puteam vedea. Și cu glasuri ca de albine șușoteau între ei: „Acesta este Quetzalcoatl al cărui păr s-a albit de cenușa vânturată din focurile vieții. El vine singur și agale”.

Și atunci, cu mâini pe care nu le puteam vedea, mi-au prins mâinile mele și în brațele lor, pe care nu le puteam vedea, am murit.

Dar pe când eram mort și numai oase, ei nu mi-au azvârlit osemintele, nu m-au împrăștiat în cele patru vânturi și nici în cele șase. Nu, nici măcar în vântul care suflă în miezul pământului, și nici măcar în cel ce suflă sus, ca un deget care arată.

„E mort, ziceau ei, dar nu și părăsit.” Așa încât au luat mirul întunericului și mi-au uns fruntea și ochii, mi l-au picurat în urechi și în nări și în gură, în tăcerea îndoită dintre cei doi săni ai mei, în buricul meu îngropat și în părțile mele tainice din față și dindărăt; și în palmele mâinilor și pe movilele genunchilor și pe tăpile picioarelor.

Pe urmă, mi-au uns capul cu mirul întunericului. Și după aceea au spus: „E pecetluit. Așezați-1 deoparte!”.

Și m-au așezat în fântâna care fierbe întunecat în inima lumilor, departe, îndărătul soarelui, și acolo am zăcut eu, Quetzalcoatl, în caldă uitare.

Am dormit somnul cel mare, cel fără de vise.

Până când un glas a strigat: „Quetzalcoatl!”.

Am întrebat: „Cine e acolo?”.

Nimeni nu a răspuns, dar glasul a repetat: „Quetzalcoatl!”.

Am întrebat: „Cine ești?”.

Și mi-a răspuns: „Nu sunt nici aici, nici în altă parte. Eu sunt tu. Scoală-te!”.

Dar totul atârna greu pe mine, ca piatra de mor-mânt a întunericului.

Am întrebat: „Dar nu-s bătrân? Cum să rostogolesc piatra aceasta?”.

„Cum să fii tu bătrân când eu sunt un om nou? Am să rostogolesc eu piatra. Scoală-te!”

M-am sculat și piatra s-a prăvălit de-a rostogolul, zdrobind hăurile spațiului. Și mi-am spus în sinea mea: „Sunt un om nou. Sunt mai tânăr decât cei tineri și mai vârstnic decât cei vârstnici. Iată! M-am desfăcut pe tulpina timpului, precum o floare, și mă aflu în miezul florii bărbăției mele. Nu mă frige nici dorința, dorința de a rupe, de-a face bobocul să se desfoaie; și nici nu tânjesc precum sămânța ce zboară înspre ceruri. Cupa florii mele s-a desfăcut, în ea plutesc stelele rânduite cu grijă. Tulpina mi se înalță în aer, rădăcinile mi se înfig în beznă, soarele nu mai e decât un pocal plin înăuntrul meu.

Iată! Nu sunt nici tânăr, nici bătrân, sunt floarea deschisă, sunt nou.

Și astfel m-am sculat și mi-am dezmoțit mădularele și am privit în jur. Soarele se găsea dedesubtul meu, învăluit în ceața arșiței, ca o pasăre fierbinte ce plutește în miezul zilei peste lumi. Și pliscul lui era lung și foarte ascuțit, arăta ca un balaur.

Și o stea palidă șovăia ostenită, așteptând să treacă.

Am strigat tare, spunând: „Cine ești?”.

Numele meu e Isus, fiul Măriei. Mă întorc la mine acasă. Maica mea Luna s-a întunecat.

Frate Quetzalcoatl, Strunește sălbaticul soare dogoritor, Leagă-1 cu umbră până trec eu, îngăduie-mi să mă întorc la mine.

Am prins soarele și l-am ținut strâns și palida stea a lunecat în umbra mea, ducându-se încet spre întinderile întunecate de dincolo de focul soarelui. Apoi, s-a așezat să se odihnească pe povârnișul tăcerii, și-a scos sandalele și le-am încălțat eu.

„Isuse, cum îndură mexicanii aripile iubirii?” l-am întrebat.

„Sufletele mexicanilor sunt prea grele pentru aripile iubirii, ei au înghițit piatra deznădejdi.” „Și unde e Doamna, Maica ta, cea în mantie albastră, care avea să-i aline în poala ei?” „Mantia ei s-a veștejit în praful lumii și ea e istovită de nesomn, pentru că glasul poporului striga zi și noapte, iar pumnalele mexicanilor sunt mai ascuțite decât aripile iubirii, iar îndărătnicia

lor e mai tare ca speranța. Iată! Fântâna lacrimilor se usucă în ochii bătrânilor și în poala lor nu se mai găsește alinare, ei nu vor decât odihna. Quetzalcoatl, Stăpâne, Maica mea a plecat înainte de mine, s-a dus în patul ei încă alb din lună.” „Ea a plecat, și tu, Isus, Crucificatul, ai plecat. Atunci ce se va alege de Mexic?” „Icoanele dăinuiesc în bisericile lor, o, Quetzalcoatl, ei încă nu știu că eu și Maica mea am plecat. Sunt suflete mânioase, Frate Quetzalcoatl! Și își slobo-zesc mânia. Mi-au sfărâmat bisericile, mi-au supt tăria, au ofilit buzele Fecioarei. Ne-au alungat și ne-au târât de acolo ca pe un bătrân șontorog și pe o femeie, gârboviți de bătrânețe și cu lacrimile secate. Așa că am fugit pe ascuns. Și noi acum nu căutăm decât odihna, ca să uităm pe veci de fiii omului, cei care au înghițit piatra deznădejdi.” Atunci am spus eu: „Foarte bine, vezi-ți de drum. Eu, Quetzalcoatl, mă voi duce la ei. Dormi somnul cel fără de vise. Drum bun la răscruce de drumuri, Frate Isus”.

Și a spus el: „O, Quetzalcoatl! Au uitat de tine! De șarpele cu pene. De șarpele-pasăre. Nu te mai vor”.

Am spus eu: „Du-te pe drumul tău, căci praful pământului ți-a umplut ochii și ți s-a așternut pe buze. Cât despre mine, șarpele din miezul pământului doarme în pânțele și în șalele mele, pasărea din înaltul văzduhului se cațără pe fruntea mea și își freacă pliscul de pieptul meu. Eu, eu sunt stăpânul celor două căi, sunt stăpânul susului și josului. Iată! Eu sunt eu! Stăpânul celor două căi. Pe când tu ai fost stăpânul doar uneia dintre ele. Care te duce acum la somn. Drum bun”.

Așa încât Isus s-a dus să-și doarmă somnul, iar Măria, Maica durerilor, zace pe patul lunii albe, istovită dincolo de lacrimi.

Iar eu, eu mă aflu în prag. Trec granița. Eu sunt Quetzalcoatl, stăpânul celor două căi, stea în cumpănă între zi și întuneric.”

Tânăruț isprăvi de citit și se așternu tăcerea.

Capitolul XVI.

Cipriano și Kate.

În după-amiezele de duminică, canoele mari, negre, cu pânzele lor pătrate, se materializau din ceața subțire care pluteau peste lac, venind dinspre vest, din Tlapaltepec, încărcate cu teancuri înalte de pălării de pai, cu mormane de pături, cu olărie de pământ ars, lucrată la Ixtlahuacan și Jaramay și Les Zemas, cu maldăre de rogojini, cu scânduri și cărbuni și portocale din Tuliapan și Cuxcuco și San Cristobal, cu munți de pepeni galbeni, globulari, cu coaja verzuie-închis și grămezi de pătlăgele roșii, mango, legume; cu încărcături de cărămizi și țigle arse până la un roșu închis, însă destul de friabile, și iar cărbuni și lemn din munții secătuiți de dincolo de lac.

Kate se ducea aproape întotdeauna duminica, pe la ora cinci după-masă, să privească ambarcațiunile cu fundul plat acostând în apele joase de la mal și descărcându-și apoi mărfurile în lumina roșiatică a asfințitului. Ii plăcea să urmărească oamenii alergând pe scânduri cu brațele pline de pepeni verzui și stivindu-i apoi în movile pe nisipul zgrunțuros, pepeni verzui cu pânțele galben-pal. Ii plăcea să vadă cum răsturnau roșiile la marginea

lacului și cum erau apoi săltate de apă în timp ce femeile le spălau. O mică mare de roșii, săltând pe undele lacului.

Cărămizile lungi, grele erau aranjate în grămezi de-a lungul fâșiei de dig dărâmat și turme de măgăruși veneau pe plaja colțuroasă pentru a fi încărcăți, imprimându-și copitele mici în nisipul pietros și fâlfiindu-și urechile.

Cargadores¹ roiau în jurul bărcilor cu cărbuni, cărând în spinare sacii grei.

— Aveți nevoie de cărbuni, Nina? Strigă un car-gador înnegrit de funingine care-i cărase în spate bagajele de la gară.

— Cu cât?

— Douăzeci și cinci de reales amândoi sacii.

— Îți dau douăzeci de reales pe ei.

— Fie și douăzeci de reales, Seniorita. Dar îmi mai dați doi reales pentru transport.

— Transportul ți-1 plătește proprietarul. Eu îți dau douăzeci de centavos.

Omul o porni desculț peste pietrele ascuțite, cu cei doi saci mari de cărbuni pe umeri. Oamenii aștia cară încărcături uriașe, parcă fără să-și dea

1. Cărăușii (sp.).

Seama că sunt grele. Ba părând chiar mulțumiți să simtă o greutate extraordinară strivindu-le spinările de fier și să izbutească să-i țină piept.

Coșuri cu guava de primăvară, coșuri cu lămâile dulci numite limas, coșuri cu lămâi pitice, verzi și galbene, nu mai mari decât o nucă; fructe mango portocalii și verzui, portocale, morcovi, fructe de cactus în mare abundență, câțiva cartofi noduroși, ceapă turtită, albă-sidefâe, calabacitas¹ mici și cala-bacitas verzi-pătat, ca niște broaște, camotes coapte și crude – îi plăcea mult lui Kate să urmărească șirurile de coșuri străbătând plaja și trecând de biserică.

Și apoi, de obicei la urmă, oale mari, roșii, ollas roșii pântecoase, pentru păstrat apa, tigăi de lut și urcioare cu desene smălțuite galbene și negre, discuri mari, plate, din pământ ars, pentru copt tortillas – mormane de olărie.

Pe coasta dinspre vest, bărbații alergau pe plajă purtând pe cap câte douăsprezece pălării una peste alta, ca niște pagode ambulante. Alții alergau cu grămezi de huaraches frumos țesute sau cu sandale grosolane împletite din curele. Și alții purtau pe umeri teancuri de serapes de culoare închisă, cu desene de un roz țipător.

Era fascinant. Dar, în același timp, plutea în atmosferă ceva greu, posomorit. Oamenii aceștia veneau la târg ca la un fel de bătălie. Nu veneau pentru plăcerea de a vinde, ci pentru înfruntarea ursuză cu cei care aveau nevoie de mărfurile lor. Resentimentul ciudat, negru era mereu prezent.

Când clopotele bisericii dăgăneau chemând la slujba de seară, târgul începea. Pe trotuarele din jurul plazei se îngrămădeau indieni ghemuiți pe vine, cu bunurile lor rânduie în față: piramide de pepeni verzui, șiruri de oale de pământ, maldăre de pălării, perechi de sandale, unele lângă altele, munți de fructe, o expoziție întregă de butoni de guler și

1. Dovlecei (sp.). 298 alte mărunțișuri numite novedades, tăvi cu zaharicale. Și oamenii continuau să vină cu măgăruși încărcăți.

Cu toate acestea, nu auzeai un strigăt, abia deslușeai câte o voce. Nimic din animația, din zarva sălbatică a unui târg mediteranean. Tbt timpul același greoi frecuș al voinței: mereu, mereu, o măcinare lăuntrică a spiritului, asemenea cremenei brun-cenușii a pietrei de lavă.

Când se lăsa întunericul, vânzătorii își aprindeau micile lor lămpi de tinichea și flăcările pâlpâiau și se înălțau iluminând fețele negricioase ale bărbaților ghemuiți pe pământ, în îmbrăcămintea lor albă și pălăriile mari, așteptând să se ivească mușteriii. Nu te invitau niciodată să cumperi. Nu-și lăudau mărfurile. Nici măcar nu se uitau la tine. S-ar fi zis că resentimentul și indiferența lor statică o să-i împiedice până să și vândă.

Uneori, Kate găsea târgul vesel și degajat. Dar de cele mai multe ori simțea o greutate inefabilă care se lăsa încet, invizibil, peste spiritul ei. Și-i venea să fugă de acolo. Mai presus de orice, simțea nevoia alinării pe care i-o aduceau Don Ramon și legendele lui Quetzalcoatl. Aceasta i se părea a fi unica evadare dintr-o lume lugubră.

Circulau iar zvonuri despre o revoluție, așa încât la târg se simțea stinghereala și acea măcinare de piatră neagră a spiritului. Dădeau târcoale ostași cu o înfățișare străină, purtând pălării prinse cu un nod sub bărbie, pumnale și pistoale și având chipuri sălbaticе, nordice: siluete înalte, zvelte. Hoinăreau doi câte doi, vorbind într-un dialect ciudat, nordic și părând mai străini chiar decât Kate.

Tejghelele cu de-ale gurii erau strălucitor iluminate. Rânduri întregi de bărbați ședeau pe băncile de scânduri bând supă și mâncând hrană caldă, pe care o luau direct cu degetele. Lăptarul venea călare, bidoanele mari de lapte legănându-se în fața lui, și își croia cu grijă drum printre oamenii adunați în fața tejghelelor cu mâncare. Când ajungea în dreptul lor, începea să distribuie căni de lapte din bidonul din față, continuând să stea însă rigid în șa, și apoi, tot călare, asemenea unui monument ecvestru, își bea și el bolul de supă și mânca tamales sau tortillas presărate cu carne tocată, foarte iute. Peonii se învârteau liniștiți în jur. Ghitarele răsunau, aproape în taină. Câte un automobil venind de la oraș își tăia drum prin mulțime, încărcat cu fete, tineri, tați orășeni, copii claie peste grămadă.

Intensa presiune a vieții asupra flăcărilor lămpilor de pe jos! Puhoiul de bărbați îmbrăcați în alb, cu pălării mari, circulând alene, și de femei în rebozos negre, pășind în tăcere. Copaci întunecați boltindu-și crengile deasupra capetelor. Porțile hotelului scânteind, scăldate în lumina electrică. Fete de la oraș în rochii de organdi albe, zmeurii, albastre. Grupuri de cântăreți, cântând ca pentru ei. Și toate zgomotele surde, înăbușite.

Acel simțământ de ciudată, grea înfrânare, neagra putere de negare din sufletele peonilor. Era aproape jalnic să vezi fetele drăguțe și mlădioase din Guadalajara învârtindu-se de jur împrejur, braț la braț, atât de diafane în rochiile lor vapoase, roșii, albe, albastre, portocalii, căutând pe cineva care să se uite la ele, să le ia în seamă. Și peonii emițând din sufletele lor doar

vaporii negri ai negării, care poate că era ură. Păreau, băștinașii aceștia, să aibă capacitatea de a vătămă aerul cu rezistența lor de stâncă neagră.

Lui Kate îi venea aproape să plângă de mila fetelor zvelte, vioaie, drăgălașe ca niște flori de hârtie, avide să atragă atenția, dar ignorate și victimizate.

Deodată se auzi o împușcătură. Într-o clipită toți vânzătorii de la târg săriră în picioare și se împrăștiară, revărsându-se pe străzile apropiate sau adăpostindu-se prin prăvălii. Încă o împușcătură! Kate, din locul unde se afla, zări peste piaza care se golea rapid un om așezat pe o bancă și descărcând un pistol în aer. Un derbedeu de la oraș, pe jumătate beat. Oamenii știau bine despre ce era vorba. Totuși, în orice moment, ticălosul ar fi putut să-și lase pistolul în jos și să tragă la întâmplare. Așa încât toată lumea se îndepărta în grabă, topindu-se și lăsând piaza pustie.

Încă două împușcături, bum-bum! Tot în aer. Și, în același moment, un ofițer scund, în uniformă, țâșni din strada întunecată în care afla postul militar și pe care erau acum așternute stivele de pălării mari. Se duse de-a dreptul la bețivul care ședea cu picioarele rășchirate, fluturându-și pistolul în aer; și până să apuci să-ți tragi răsuflarea, pleosc! Pleosc! Îl palmui pe pistolar întâi pe un obraz și apoi pe celălalt; palmele răsunară la rândul lor ca niște împușcături. Și, în aceeași clipă, înșfacă brațul care ținea pistolul și zvârli arma la distanță.

Doi dintre ostașii bizari se apropiară pe dată și imobilizară brațele bețivului. Ofițerul le șopti ceva, soldații salutară și se îndepărtară cu prizonierul.

Pe loc mulțimea năvăli îndărăt în piaza, indiferentă. Kate se așeză pe o bancă; inima îi bătea să-i spargă pieptul. Îl văzu pe prizonier trecând pe sub un felinar: pe obraz i se prelingeau șuvițe de sânge. Juana, care fugise, veni acum în goană îndărăt și, apucând-o pe Kate de mână, îi spuse:

— Nina! Uitați-vă! E domnul general!

Kate tresări și se ridică în picioare. Ofițerul o saluta.

— Don Cipriano! Strigă ea.

— El însuși, îi răspunse. Te-a speriat rău bețivanul acela?

— Nu prea! M-a tulburat numai. N-am simțit vreo intenție rea îndărătul faptei lui.

— Nu! Era numai beat.

— Totuși, am să mă duc acasă.

— Pot să te însoțesc?

— Dacă dorești.

Don Cipriano veni lângă ea și cotiră împreună Pe după biserică, pe țărmul lacului. Peste munți atârna luna și dinspre apus adia o briză răcoroasă, nu prea puternică. Venea de la Pacific. În bărcile de la marginea apei sclipeau luminile roșietice, unele afară, altele înăuntru, sub tendă, sau în micile adăposturi ale ambarcațiunii. Femeile pregăteau câte o îmbucătură de hrană.

— Ce noapte frumoasă! Exclamă Kate trăgând adânc aer în plămâni.

— Cu luna abia știrbită, adăugă el.

Juana venea în spatele lor, iar în urma ei, doi ostași cu pălării cu boruri late.

— Soldații te escortează pe dumneata? Întrebă Kate.

— Probabil.

— Dar luna nu-i la fel de frumoasă și de prietenoasă ca aceea din Anglia sau din Italia, schimbă ea vorba.

— Totuși e aceeași planetă.

— Da, dar în America clarul de lună e altfel. Nu-ți inspiră aceeași bucurie ca în Europa. Ai parcă senzația că vrea să te rănească.

Don Cipriano rămase o clipă tăcut, apoi răspunse:

— Poate că în dumneata există ceva europeanesc care rănește luna noastră mexicană.

— Dar eu sunt de bună-credință.

— Bună-credință europeană. Poate că nu-i aceeași ca buna-credință mexicană.

Kate era uluită.

— Cum să-mi închipui că luna voastră, mexicană, are ceva împotriva mea? Râse ea cu ironie.

— Cum să-mi închipui că dumneata ai ceva împotriva lunii noastre mexicane! Răspunse el.

— Nu am nimic împotriva ei.

Se apropiaseră de colțul străzii lui Kate. La acest colț se afla un grup de copaci și sub ei, dincolo de gardul viu, câteva colibe roșii. Kate se amuza adeseori de măgarul care o privea peste zidul jos de piatră uscată și de berbecii negri, cu coarne încârligiate, legați de câte un copac scorburos, ori de tancul gol sub o fărâmă de cămășuță, care o zbughea ascunzându-se pe după perdeaua de măracini.

Kate și Cipriano se așezară pe terasă. Ea îi oferă vermouth, dar fu refuzată.

Rămaseră în tăcere. De la uzina electrică de peste drum, cea supravegheată de Jesus, răzbea un slab țac-țac! Un cocoș cucurigi puternic și răgușit dindărătul bananilor.

— Ce absurd! Observă Kate. Cocoșii nu cântă la ora asta.

— Numai în Mexic cântă! Râse Cipriano.

— Da! Numai aici!

— Își închipuie că luna noastră e soarele, nu-i așa? Continuă el să o tachineze.

Cocoșul cântă cu și mai mult elan, iar și iar.

— E foarte drăguță casa dumitale, șipatio, urmă Cipriano, dar Kate nu-i răspunse. Sau nu-ți place? Insistă el.

— Uite ce e, spuse ea în cele din urmă, eu nu am nimic de făcut. Femeile astea nu-mi dau voie să fac vreo treabă. Dacă vreau să-mi mătur camera, să holbează la mine și strigă: Que Nina! Que Nina! De parcă m-ar vedea stând cu capul în jos și picioarele în sus, ca să le distrez pe ele. Cos, deși nu-mi place. Asta înseamnă viață?

— Și citești! Spuse el, privind la teancurile de reviste și de cărți.

— Ah, dar toate cărțile și jurnalele sunt atât de stupide și de lipsite de viață! Exclamă Kate.

Urmă iar un răstimp de tăcere. După care, Cipriano interveni:

— Dar ce-ai vrea să faci? După cum spui, cusutul nu te interesează. Știi, indiențele Navajo, când țes o pătură, lasă la sfârșit un loc gol prin care să-și elibereze sufletul – ca nu cumva să-și prindă sufletul în țesătură. Mi-am spus întotdeauna că Anglia și-a țesut sufletul în toate textilele ei, în tot ceea ce fabrică. Și nu a lăsat niciodată un loc gol prin care să și-1 elibereze. Așa încât sufletul Angliei se găsește acum în produsele ei și nicăieri în altă Parte.

— Dar Mexicul nu are un suflet. A înghițit piatra deznădejdi, așa cum spuse legenda.

— Da? Așa crezi? Eu nu sunt de aceeași părere. Sufletul e ceva pe care îl modelezi, ca pe un desen într-o pătură. E foarte frumos când linurile își deapănă diferitele fire, de diferite culori, și desenul prinde formă. Dar o dată terminat – nu mai prezintă interes. Mexicul nu a început încă să țesă modelul sufletului său. Sau poate că tocmai începe – cu Ramon. Nu crezi în Ramon?

Kate ezită înainte de a răspunde:

— Ramon, da! Cred în el! Dar dacă folosește la ceva să încerce aici, în Mexic... Rosti ea cu încetineală.

— Trăiește în Mexic. Și încearcă aici. De ce n-ai încerca și dumneata?

— Eu?

— Da! Dumneata! Ramon nu crede în zeeii lipsiți de femei, așa spune. De ce n-ai fi dumneata femeia din panteonul lui Quetzalcoatl? Sau, dacă vrei, zeița!

— Eu, o zeiță în panteonul mexican? Strigă Kate izbucnind într-un râs uimit.

— De ce nu?

— În primul rând nu sunt mexicană.

— Dar poți foarte lesne să fii o zeiță în același panteon cu Don Ramon și cu mine.

Pe chipul lui Cipriano părea să ardă o inscru-tabilă flacăra de dorință, iar ochii lui o urmăreau scânteind. Kate nu se putea împiedica să simtă că Cipriano era devorat de o ambiție intensă, oarbă, al cărei obiect era, parțial, și ea: un obiect pasional, care îl ațâța pe micul indian până la culmile cele mai fierbinți ale făpturii lui.

— Dar nu mă tentează să fiu o zeiță într-un panteon mexican, spuse ea. Mexicul mă înspăimântă. Don Ramon e minunat. Dar mi-e teamă că or să-1 distrugă.

— Vino și ajută-ne să împiedicăm acest lucru.

— Cum?

— Te căsătorești cu mine. Tot te plângi că nu ai nimic de făcut. Atunci mărită-te cu mine și ajută-ne pe Ramon și pe mine. Ramon spune că avem nevoie de o femeie alături de noi. Dumneata ești femeia potrivită. Sunt foarte multe de făcut.

— Dar n-aș putea fi de ajutor fără să mă mărit?

— Cum s-ar putea? Răspunse el cu simplitate. Și Kate știa că așa stăteau lucrurile.

— Dar vezi, continuă ea, eu nu simt nici un impuls să mă mărit cu dumneata, așadar cum aș putea-o face?

— De ce nu?

— Vezi, Mexicul mie mi se pare într-adevăr îngrozitor. Privirile negre ale oamenilor fac să mi se închircească inima și să mi se încrânceneze carnea pe mine. E ceva îngrozitor în toate astea. Și eu nu vreau groază în sufletul meu.

Cipriano rămase tăcut și insondabil. Kate nu putea ghici câtuși de puțin ce gândește, dar s-ar fi spus că un nor negru se lăsase asupra-i.

— Și de ce nu? Rosti el în cele din urmă. Groaza e o realitate. De ce să nu existe și puțină groază, cum îi spui dumneata, printre toate celelalte?

Se uită la ea cu totală și scânteietoare seriozitate, pe care Kate o resimți ca o povară.

— Dar... Bâigui ea uimită.

— Și eu îți inspir oarecare groază... Și de ce nu? Poate că și eu încerc oarecare oroare în fața ochilor dumitale de culoare deschisă și a mâinilor astea puternice și albe. Dar asta e un lucru bun...

Kate îl privi înmărmurită. Tot ce-ar fi dorit în acel moment ar fi fost să fugă, să evadeze dincolo de hotarele acestui continent cumplit.

— Ai să te obișnuiești cu ea, urmă Cipriano. Ai să te obișnuiești cu gândul că în viața dumitale trebuie să existe și puțină teamă, și puțină groază. Mărită-te cu mine și ai să descoperi multe lucruri care nu sunt îngrozitoare. Stropul de groază e ca sămânța de susan în nuga, dă tocmai savoarea Pătrunzătoare. E bine să se găsească acolo.

Ședea urmărind-o cu ochi negri, scăpărători și vorbindu-i cu o rațiune stranie, nefirească. Dorința lui părea curios de impersonală, trupească și totuși deloc personală. Avea senzația că, pentru Cipriano, ea purta un alt nume și făcea parte dintr-o altă specie. De parcă numele ei ar fi fost, de pildă, Itzpapalotl, de parcă s-ar fi născut în locuri neștiute și ar fi fost o femeie necunoscută până și față de ea însăși.

Da, desigur, desigur, o copleșea cu voința lui.

Kate își pierduse răsuflarea de uimire, pentru că o făcuse să întrevadă posibilitatea fizică de a se mărita cu el; un lucru care, până atunci, nici prin vis nu-i trecuse. Dar desigur, desigur, nu ea ar fi fost aceea care s-ar fi putut mărita cu el. Ci o femeie dinlăuntrul ei, pe care nu o cunoștea și nu o recunoștea.

Cipriano emana un soi de pasiune întunecată, exaltată.

— Nu pot crede că aș fi în stare să o fac, spuse ea.

— Fă-o, îi ceru el, și atunci o să-ți dai seama. Kate se înfiora ușor și se duse să-și ia ceva pe umeri. Se întoarse înfășurată într-un șal spaniol, cafeniu, bogat brodat cu fir de argint. Își încâlci cu nervozitate degetele printre franjurile lungi, de mătase cafenie. Într-adevăr, totul i se părea straniu, respingător. Totuși detesta să-și spună că, de fapt, era speriată, că era lipsită doar de curajul de a o face. Ședea cu capul plecat, lumina căzându-i pe părul mătăsos și pe broderia grea, argintie a șalului pe care și-1

înfășurase strâns, așa cum se înfășoară femeile indiene în rebozos. Iar ochii lui negri o urmăreau și se uitau la șalul bogat cu o licărire curioasă, intensă. Până și șalul îl fascina.

— Ei bine! Spuse el brusc. Pe când?

— Pe când, ce? Întrebă Kate, privind cu adevărată teamă în ochii lui negri.

— Căsătoria.

Se uită la el, aproape hipnotizată de uimirea că ajunsese atât de departe. Dar până și acum nu avea puterea de a-1 face să se retragă.

— Nu știu, răspunse ea.

— Ce-ai zice să fie în august? La întâi august?

— Eu aș spune că niciodată.

Pe neașteptate păru să-1 copleșească furia neagră a indienilor. Pe urmă se scutură însă de ea, cu o îndârjită indiferență.

— Vrei să vii mâine la Jamiltepec să-1 vezi pe Ramon? Dorește să-ți vorbească.

Și Kate dorea să-1 vadă pe Ramon. Era un lucru pe care-1 dorea mereu.

— Să vin? Întrebă ea.

— Da. Vino mâine dimineață împreună cu mine, în automobil. Da?

— Aș vrea să-1 revăd pe Don Ramon.

— Ți-e teamă de el, nu? Dar nu ți-e groază, întrebă Cipriano cu un zâmbet curios.

— Nu. Dar Don Ramon nu e cu adevărat mexican.

— Nu-i cu adevărat mexican?

— Nu! Pare european.

— Zău? Pentru mine el e... Mexicul. Kate nu răspunse și își adună puterile.

— Am să vin mâine la Jamiltepec cu o barcă sau am să iau barca cu motor a lui Alonso! O să ajung pe la ora zece.

— Foarte bine, răspunse Cipriano, pregătindu-se să plece.

Când rămase singură, Kate auzi bubuit de toבă venind dinspre piaza. Probabil o nouă reuniune a oamenilor lui Quetzalcoatl. Dar nu avea nici dorința, nici curajul de a ieși din nou în ziua aceea.

Se duse la culcare și zăcu trează, respirând întunericul din casă. Prin crăpăturile ferestrelor se cernea albul lunii și prin pereți auzea pulsația surdă a tobei. Totul o covârșea și o înspăimânta. Zăcea în pat, ticluind planuri de evadare. Trebuia să evadeze. O să-și facă în grabă bagajele și o să dispară; Poate că o să ia trenul până la Manzanilo, pe coastă, și de acolo vaporul până în California, la Los Angeles sau la San Francisco. Să evadeze brusc și apoi să fugă într-o țară de albi, să poată respira în voie. Ce bine ar fi! Da, asta o să facă!

Noaptea se scurgea, bătaile tobei încetaseră; îl auzi pe Ezequiel venind acasă și culcându-se pe salteaua din fața ușii ei. Unicul sunet era cântatul răgușit al cocoșilor în noaptea poleită de lună. Și în camera ei, ca și cum cineva ar fi aprins un chibrit, se ivi luminița verzuie a unui licurici, intermitentă, ba ici, ba colo.

Deși prost dispusă și speriată, se lăsă furată de somn. Și din momentul acela dormi adânc.

În mod curios, dimineața se trezi cu o senzație de putere nouă. Era ora șase și soarele proiecta fâșii galbene prin crăpăturile obloanelor. Deschise fereastra dinspre stradă și privi prin zăbrelele de fier la mica alee umbroasă de lângă zidul grădinii și apoi, peste zid, la verdele translucid al frunzelor de banan, fâșâitoare, la pământurile zdrențuite ale palmierilor, cocoțate la mare înălțime, luându-se la întrecere cu vârfurile turlor gemene ale bisericii încununată de crucea grecească cu patru brațe egale.

Pe uliță era mișcare: vaci greoaie înaintând încet spre lac, în umbra albăstrie a zidului, și un vițel cu ochi mari și spirit de aventură care se răzlețise de turmă ca să se uite prin gardul ei la iarba verde, umedă și la flori. Peonul tăcut care venea în urma vitelor își înălță brusc brațele, fără zgomot, și vițelul își relua drumul. Nici un alt sunet în afară de tropăitul molcom al vacilor.

Pe urmă doi băieți care se străduiau să mâne un tăuraș spre lac. Animalul își cabra întruna crupa, izbind cu copitele, și băieții o luau la fugă. Încercară apoi să-1 împingă de umeri și tăurașul își repezi în ei capul tânăr, bont. Băieții erau cuprinși de starea de uimire semifrenetică în care cad indienii când întâmpină împotrivire și frustrare. Adoptară soluția obișnuită de a se trage la oarecare depărtare și de a zvârli cu pietroaie în animal.

— Nu! Strigă Kate de la fereastră. Nu aruncați cu pietre! Mânați-1 cum trebuie!

Băieții tresăriră de parcă s-ar fi căscat cerurile, lăsară pietrele din mâini și se târâră spășiți în urma tăurașului, care înainta zigzagat.

Un moșneag foarte bătrân apăru la fereastră cu o farfurie plină de frunze de cactus tânăr, tocate, pe care cerea trei centavos. Lui Kate nu-i plăceau frunzele de cactus, dar le cumpără. Un alt bătrân îi împinse un cocoșel roșu printre gratiile ferestrei.

— Du-te cu el în patio, îi spuse Kate.

Și închise fereastra dinspre stradă, pentru că începuse invazia.

Dar aceasta se mută la altă ușă.

— Nina! Nina! Se auzi vocea Juanei. Zice bătrî-nul că vreți să cumpărați puiul ăsta?

— Cât cere? Întrebă Kate trăgându-și pe ea un capot.

— Zece reales.

— A, nu! Spuse Kate deschizând ușa dinspre patio și apărând în rochia ei de casă din mătase roz-pal, brodată cu flori mari, albe. Nu mai mult de un peso.

— Un peso și zece centavos, pleda bătrânul legă-nând cocoșul roșu în mâini. E frumos și gras, Seniorita. Ia țuneți mâna!

Îi întinse lui Kate cocoșul ca să-1 cântărească în mâini și să-și dea seama de greutatea lui. Kate îi făcu semn să i-1 înmâneze Juanei. Cocoșul roșu bătu din aripi și scoase un cucurigu de protest în momentul transferului. Juana îl cântări în mâini și făcu o grimasă.

— Nu, nu-ți dau decât un peso pe el, hotărî Kate. Bătrânul făcu un semn de încuviințare, își primi peso-ul și se topi ca o umbră. Concha se ivi de pe undeva, luă cocoșul și, pe dată, strigă batjocoritor:

— Estâ muy flaco! E foarte slabv

— Bagă-1 în coteț, îi ceru Kate. Îl lăsăm să se îngrășe.

Patio părea lichefiat de lumină și de umbre. Ezequiel își împăturise salteaua și plecase. Flori mari, trandafirii se legănau în vârful ramurilor de hibiscus; plutea mireasma ușoară a trandafirilor gălbui, semisălbatici. Arborii mango erau parcă și mai falnici în această dimineață; arătau ca niște stânci, iar fructele tari, verzi atârnavă printre frunzele de bronz asemenea organelor unui animal, atât de grele de viață erau.

— Estâ muy flaco, continua să strige în derâdere tânăra Concha, în timp de ducea cocoșul spre cotețul de sub bananieri. E sfrijit.

Toată lumea urmări cu atenție introducerea cocoșului roșu printre celelalte păsări sfrijite. Cocoșul cenușiu, mai bătrân, se retrase în colțul cel mai îndepărtat al cotețului de unde îl privi pe intrus cu fulgere în ochi. Cocoșul roșu, cel muy flaco, stătea ghemuit în alt colț mai uscat. Deodată însă își înfoie penele și scoase un cucurigu strident, gușa roșie umflându-i-se ca o barbă agresivă. Iar cocoșul cenușiu se foi, pregătindu-și tunetele răzbunării. Găinile însă nu le acordară nici o atenție.

Kate râse și intră în casă, în prospețimea dimineții, pentru a se îmbrăca. Pe ulița din fața ferestrei treceau femeile cu urcioarele roșii pe un umăr, ducându-se la lac să le umple. Își petreceau întotdeauna un braț peste cap, pentru a susține urciorul de pe umăr. Mișcarea era contorsionată, diferită de felul mândru în care femeile din Sicilia își poartă urcioarele.

— Nina! Nina! Strigă Juana de afară.

— Așteaptă o clipă!

Dorea să-i ofere o nouă foaie cu o legendă a lui Quetzalcoatl.

— Uitați-vă, Nina, asta-i legenda care s-a citit aseară.

Kate luă foaia și se așeză pe pat să o parcurgă.

Quetzalcoatl privește în jos la Mexic.

Isus ajunsese departe pe povârnișul cel întunecat, când a întors capul și a privit în urmă.

„Frate Quetzalcoatl! A strigat el. Trimite-mi icoanele mele.

Și icoanele mamei mele și pe cele ale sfinților mei.

Trimite-mi-le pe calea cea mai repede, pe calea scân teilor, Ca să le pot strânge în brațe ca pe niște amintiri când mă voi cufunda în somn.”

Și Quetzalcoatl i-a răspuns: „Ți le voi trimite”. După aceea a râs, văzând cum soarele îl săgeta aprig. Și-a înălțat mâna și l-a stăvilat cu umbra lui.

Și așa a trecut de soarele galben care în zadar a plesnit din coadă ca un dragon. Și după ce a trecut de cel galben, a văzut pământul dedesubt. Și a văzut Mexicul zăcând ca o femeie negricioasă cu sfârcuri albe.

Minunându-se a pășit mai departe și s-a uitat la el, La trenurile lui, la căile ferate, la automobilele lui, La orașele-i de piatră și la bordeiele-i de paie. Și a spus: „Ce ciudat arată totul!”.

S-a așezat în scobitura unui nor și a văzut oamenii care lucrau pe câmp supravegheați de străini.

A văzut oameni orbi, clătinându-se pe picioare de-atâta rachiu.

A văzut femeile care nu erau curate.

A văzut inimile tuturor, care erau negre și grele, cu piatra mâniei căzută la fund.

„Fără îndoială, a spus el, am regăsit un popor foarte ciudat!” Și aplecându-se de pe norul lui și-a spus în gând: „Am să le strig:

Hola! Holă, Mexicanos! Priviți o clipă către mine. Rotiți-vă ochii înapoi, Mexicanos!”. Dar ei nu au întors capetele și nu au privit către el. Holalâ, Mexicanos! Holalâ!

„Au asurzit!” își spuse Quetzalcoatl.

Și atunci a suflat peste ei, și-a suflat răsuflarea în fețele lor. Dar în înlemnirea lor niciunul nu și-a dat seama.

„Holalâ! Ce mai popor! Cu toții înlemniți!”

O stea căzătoare aleargă pe cer ca un câine alb pe câmpie. El o șuieră de două ori, până ce-i căzu în palmă. În palmă-i zăcu și se înnegri. Era Piatra Schimbării. „Asta e piatra schimbării!” zise el. O scutură un timp în palmă și se juca cu ea. Apoi deodată observă bătrânul lac și o azvârli în el. Piatra căzu și doi oameni priviră în sus.

Foiala! Spuse el, Mexicanos! Măcar doi dintre voi s-au deșteptat?” Râse și unul din cei doi îl auzi râzând.

„De ce râzi?” întrebă Primul Om al lui Quetzalcoatl. „Aud glasul celui dintâi dintre oamenii mei întrebându-mă de ce rid? Holalâ, Mexicanos! E caraghios! Să-i vezi atât de mohorâți și de greoi!

Hey! Primul Om întru numele meu! Ascultă la mine! Iată semnul meu Pregătește-mi un loc.

Trimite-i lui Isus îndărăt icoanele lui, ale Măriei, ale sfinților și ale tuturor. Spală-te și freacă-ți trupul cu ulei În cea de-a șaptea zi tot omul să se spele și să-și ungă pielea cu ulei: la fel și femeile! Nici o vietate să nu umble pe trupurile oamenilor și să nu se cuibărească în umbra părului lor.

Spune același lucru și femeilor. Spune-le că sunt niște proști și că eu rid de ei. Când i-am văzut, primul lucru a fost să rid de asemenea proști, Asemenea buturugi, asemenea broaște cu pietroaie în burtă!

Spune-le că sunt ca broscii cu pietroaie în burtă, care nu pot sări Spune-le că trebuie să-și lepede pietrele din burtă, Să se scuture de toropeală, De amorțeală, Ori dacă nu, am să-i înăbuș.

O să zgâlțâi pământul, o să-i înghit de vii, împreună cu orașele lor. Am să vărs foc și cenușă peste ei și am să-i sufoc. Am să le prefac sângele în lapte acru putrezit. Vor sângea sânge stricat, în putreziciune. Până și oasele or să li se fărâme.

Spune-le așa, Primul Om întru numele meu!

Căci soarele și luna sunt vii și-i pândesc cu ochi de scânteii. Și pământul e viu, gata să se scuture de purici, Și stelele sunt pregătite cu pietre pe care să le arunce în fețele oamenilor, Și aerul care-și suflă răsuflarea sănătoasă în

nările și în piepturile oamenilor E gata să sufle duhoare, făcându-i pe toți să piară.

Stelele și pământul și soarele și luna și vântul sunt gata să se prindă în joc războinic în jurul vostru, oameni!

Și vor porni jocul de îndată ce voi rosti eu un cuvânt, Căci soarele și stelele și pământul și până și ploile s-au saturat să vă tot împingă seva vieții la buze.

Își spun unul altuia: „Hai să terminăm odată cu tribul ăsta de oameni răi mirositori, cu broaștele astea ce nu pot sări.

Cu cocoșii ăștia ce nu pot cânta cu porcii ăștia ce nu pot grohăi cu carnea asta împuțită cu vorbele astea tocite cu banii ăștia ce-s păduchi cu oamenii albi și roșii și galbeni, cafenii și negri, Care nu-s nici albi, nici roșii, nici galbeni, nici cafenii, nici negri, Ci au doar pielea murdară.

Haideți să facem o curățenie de primăvară a lumii, Căci oamenii ăștia nu-s decât păduchi pe pielea pământului, Sugându-1 până-i fac răni”.

Asta-i ce-și spun între ele stelele și soarele și luna și vântul și ploile; Și-s gata să se prindă-n joc. Așadar spune-le oamenilor că vin, Vin să-i curăț pe dinăuntru și pe dinafară, Să înlătur lespeda de mormânt de pe sufletele lor și din peștera pântecelui lor, Să-i pregătesc să fie oameni sau dacă nu, să-i pregătesc pentru altceva.”

Kate citi foaia din nou și din nou și o întunecime năvalnică, asemenea unui vârtej de vânt, mohorî dimineața. Își luă cafeaua pe terasă și fructele grele de papaya păreau să se prelingă ca niște stropi imenși din izvorul invizibil al fântânii vieții non-umane. Avea senzația că vede marele izvor, marele impuls al cosmosului țâșnind într-o viață spectrală. Și oamenii doar ca niște păduchi de plantă îmbulzindu-se pe mlădițele tinere – o aberație. Cât de monstruoasă e depanarea și desfășurarea vieții cosmosului, de parcă până și fierul ar putea crește ca lichenii adânc în pământ și apoi înceta să mai crească, ba chiar să piară. Fierul și piatra să-și dea duhul, atunci când le-ar suna ceasul. Și oamenii sunt mai prejos chiar decât păduchii de plantă ce sug tulpinile tufișurilor, atâta timp cât trăiesc doar prin afaceri și burtă. Paraziți pe fața pământului.

Porni încet spre plajă. Lacul era albastru în lumina dimineții, iar munții din față, palizi și uscați și striati, ca niște munți din deșert. Doar la poale, pe lângă lac, fâșii de copaci întunecați și petele albe ale satelor.

Lângă ea, profilate împotriva luminii, cinci vaci cu boturile în apă, adăpându-se. Femei îngenuncheate pe stânci umpleau urcioarele roșii. Pe niște pari bifurcați, înfipti pe țarm, atârnavu plase pescărești foarte subțiri, puse la zvântat, și pe una din plase stătea o păsăruică, cu fața la soare; era roșie ca un strop de sânge proaspăt din arterele aerului.

Dinspre bordeiele de paie de sub copaci se ivi mucosul ei, cel cu pasărea de baltă, și se îndreptă spre Kate strângând ceva în palmă. Își desfăcu mâna în fața ei: ținea în palmă trei văsulețe minuscule, acele ollitas pe care băștinașii le aruncaseră în apă cu multă vreme în urmă, pentru beneficiul zeilor.

— Muy chiquitas¹, spuse el, în felul lui repezit, ca un miniatural negustor ce încerca să-și plaseze marfa. Le cumpărați?

— Nu am bani la mine. Mâine.

— Mâine! Rosti el brusc, ca o împuşcătură de pistol.

— Mâine! Repetă Kate. El o iertase, dar ea, nu.

În frumoasa dimineață de duminică cineva cânta, destul de frumos, lăsând parcă sunetul să se alcătuiască de la sine.

Un băiat pândea cu un laț, pândea aidoma unei pisici, ca să prindă păsărele. Pasărea roșie ca un strop de sânge proaspăt fremăta toată pe plasa aproape invizibilă, apoi zbură ca o săgeată. Băiatul pândea pe sub verdele delicat al sălciilor, împleti-cindu-se de rădăcinile groase, împlântate în nisip.

Pe lângă marginea apei zburară patru păsări întunecate, cu gâturile întinse, lopătând tăcut pe suprafața tăcută a lacului, într-o traiectorie calmă, zimțuită de aripi.

Kate cunoștea diminețile acestea de la malul lacului. O hipnotizau aproape ca moartea. Păsări roșii ca niște picături de sânge, în verdele fraged al sălciilor. Aquador-ul grăbindu-se spre casa ei, cu cobilița pe umeri și două bidoane grele, pătrate, de gazolină, pline cu apă fierbinte, atârându-i la cele două capete. Venea de la izvorul fierbinte ca să-i aducă ei rația zilnică de apă caldă. Acum tânărul pășea desculț, cu unul din crăcii pantalonilor ridicat peste piciorul gol, cu spatele ușor înclinat sub povară, cu fața tuciurie, frumoasă, ascunsă în umbra pălăriei mari; pășea în tăcere, într-o abstracție vecină cu moartea.

1. Foarte micuțe (sp.).

Din apă săltau grupuri de căpșoare negre, ca niște păsări de baltă. Să fi fost într-adevăr păsări? Să fi fost capete? Să fi fost viață umană sau ceva intermediar, cea care-și înălța din lac umerii portocalii, uzi, strălucitori, pe sub capetele negre?

Știa foarte bine cum urma să se desfășoare ziua. Treptat, soarele avea să îngroașe și să închege aerul de deasupra capului. Și, treptat, pe măsură ce se apropia după-amiaza, electricitatea din atmosferă se concentra invizibil. Plaja încinsă de căldura oarbă, plaja presărată cu gunoaie, mirosind o murdărie și a urină.

Contururile devenind tot mai vagi în lumina incandescentă, pe măsură ce aerul se îngroșa -Kate putea simți electricitatea apăsându-i ceafa ca un fier încins. O năucea ca morfina. Și, între timp, pe când după-amiaza se moleșea în tăcere, nori ca niște arbori albi ridicându-se de dincolo de munți, înălțându-se și întinzându-și ramuri negre pe cer, ramuri din vârful cărora săgetau fulgerele ca niște păsări.

Și, în mijlocul siestei apatice, subitele rostogoliri ale tunetelor, biciuirea rece a ploii.

Ora ceaiului, amurgului. Ultimele bărci pregă-tindu-se de plecare, așteptând vântul în pânze. Vântul bătea dinspre vest, bărcile care se îndreptau spre est și spre sud plecaseră, pânzele li se pierdeau în depărtare, pe lac. Dar bărcile cu destinația vest așteptau, așteptau, apa clipocind sub chilele lor negre, plate.

Ambarcațiunea mare din Tlapaltepec, care adusese mulți oameni din vest, așteptă până noaptea târziu. Era ancorată la câțiva metri de țărm și, la căderea serii, pasagerii coborâră pe plaja întunecată, obosiți să mai aștepte la bord. Se strânseră ciorchine la marginea apei care lungea plaja.

Canoea mare, spațioasă, cu fundul turtit, cu tenda de lemn și unicul ei catarg, zăcea ceva mai încolo, neagră și masivă în noaptea întunecată. Sub acoperișul de lemn ardea o lampă; de pe țărm puteai privi înăuntru, în acest cămin al pasagerilor.

Un om scund, cu pantalonii suflecați, veni pe plajă să transporte pasagerii la bord. Bărbații se așezau cu spatele la el, ținându-și picioarele larg desfăcute. Omul se apleca iute, își vâră capul în furca picioarelor câte unui bărbat și se înălța cu un om pe umeri. Apoi pășea prin apă până la barca neagră și își descărca povara vie la bord.

Când era vorba de o femeie, se ghemuia în fața ei și femeia i se așeza pe un umăr. Ii înlănțuia picioarele cu brațul drept, iar ea se ținea de capul lui negru. Și o căra la vapor ca pe un fulg.

Curând barca se umplu de oameni. Ședeau pe podea, pe rogojini, cu spinările spre parapet, iar coșurile care atârnavă de tavan se legănavă în ritmul în care se balansa vasul. Unii bărbați își așternură serapes-urile pe jos și se încovrigară pe ele, ca să doarmă. Lampa le lumina chipurile în timp ce ședeau sau zăceau sau dormeau sau vorbeau în șoaptă.

O femeie mărunță țâșni din întuneric, apoi dispăru din nou. Uitase ceva. Dar vasul nu avea să plece fără ea, pentru că vântul încă nu își schimbase direcția.

Catargul înalt se ridica drept, dar pânza mare atârna pleoștită în falduri, de-a lungul tavanului, așteptând. Lampa se legăna, oamenii adormiseră sau stăteau întinși. Probabil că nu aveau să pornească înainte de miezul nopții. Și pe urmă, pe lac, îndărăt la Tlapaltepec; stufărișul de la capătul lacului, orașelul cu piaza lui moartă, cu casele-i moarte și uscate, din chirpici negru, cu străzile-i părgănite, cu liniștea-i stranie, înmormântată, asemenea orașului Pompei.

Kate îl cunoștea. Atât de sinistru și de mort, încât o înfricoșă, o deruta.

Dar azi! Azi nu avea să hoinărească toată dimineața pe țărm. Astăzi trebuia să plece cu o barcă cu motor la Jamiltepec, ca să-1 vadă pe Ramon. Să discute cu el chiar și despre căsătoria cu Cipriano.

Ah, cum ar putea să se mărite cu Cipriano și să-și dăruiască trupul acestui fel de moarte? Să preia în pieptul ei povara acestei întunecimi, greutatea acestei stranii tristeți? Să moară înainte de a muri, să se stingă cât mai trăia încă sub soare?

A, nu! Mai bine să evadeze într-o țară de oameni albi.

Dar se duse fermă să aranjeze cu Alonso închirierea bărcii cu motor.

Capitolul XVII.

Cea de-a patra legendă și episcopul.

Președintele republicii, în calitatea sa de mătură nouă, măturase poate cam prea temeinic pentru gustul poporului, așa încât acum se produsese o

nouă „răscoală”. Nu una foarte mare. Dar care atrăgea, desigur, după sine banditisme, furturi și sate îngenuncheate.

Ramon era hotărât să se ferească de orice contaminare politică. Dar deja Biserica și, alături de ea, Cavalerii lui Cortes și o anumită facțiune „neagră” luaseră atitudine împotriva lui. Preoții începuseră să-1 veștejească de la amvon – încă nu prea puternic – numindu-1 un ambițios Antichrist. Totuși, cu Cipriano alături și cu divizia lui Cipriano din vest, nu avea de ce să se teamă.

Dar era posibil ca generalul să fie nevoit să plece pentru a apăra guvernul.

— Mai presus de orice, spuse Ramon, nu vreau să capăt culoare politică. Nu vreau să mă las împins în direcția nici unui partid. Dacă nu pot rămâne necontaminat, mai bine renunț la tot. Dar Biserica o să mă împingă spre socialiști, și socialiștii m vor trăda cu primul prilej. Nu-i vorba de mine, de spiritul nou pe care vreau să-1 instaurez. Or, ce mai sigură cale de a-1 ucide – și, ca oricare ființă vie, poate fi ucis – este aceea de a-1 subsuma vreunui partid politic.

— De ce să nu stai de vorbă cu episcopul? Îl întrebă Cipriano. Și eu vreau să-1 văd. Adică să fiu comandantul diviziei din vest și să nu profit cu nimic?

— Da, încuviință Ramon cu încetineală. Am să mă duc la Jimenez. M-am gândit și eu la asta. Da, am de gând să folosesc toate mijloacele care-mi stau în putere. Montes o să ne susțină pentru că urăște Biserica și urăște tot ce i se impune din afară. El vede posibilitatea unei Biserici „naționale”. Mie însă nu-mi pasă de o Biserică națională. Numai că trebuie să vorbești limba poporului tău. Știi că preoții interzic oamenilor să citească legendele?

— Și ce importanță are? Întrebă Cipriano. Oamenii de azi sunt destul de perversi încât să citească tocmai ce li se interzice.

— Poate că da. N-am să țin seama de preoți. Am să fac să crească noua mea legendă cât pământul e încă umed. Dar trebuie să fim foarte atenți la micile grupări de interese.

— Ramon! Ce-ar fi dacă ai izbuti să prefaci întregul Mexic într-o țară a lui Quetzalcoatl?

— Aș fi Primul Om al lui Quetzalcoatl. Mai mult de atât nu știu.

— Și nu te-ar interesa ce se întâmplă cu restul omenirii?

Ramon zâmbi. Vedea în ochii lui Cipriano licărirea speranței unui „Război Sfânt”.

— Mi-ar plăcea, răspunse el zâmbind, să fiu unul dintre inițiați. Sau dintre inițiatori. Fiecare țară își are propriul ei Mântuitor, Cipriano, sau fiecare popor își are Mântuitorul lui. Și oamenii de frunte ai fiecărui popor formează aristocrația naturală a omenirii. Trebuie să avem aristocrați pe care să-i recunoaștem. Dar o aristocrație naturală, nu artificială. Și, într-un anumit fel, lumea trebuie să fie organic unită: lumea omului. Dar în sensul concret al cuvântului, nu în cel abstract. Toate legile și pactele și programele internaționale! Ah, Cipriano! Toate astea sunt o plagă internațională! Frunzele unui copac mare nu pot crește pe crengile altui copac mare. Rasele de pe

glob sunt ca și copacii, până la urmă nu se pot amesteca și nu pot fuziona. Se feresc unele din calea altora, ca și copacii. Alternativa ar fi să se îngheșue unele peste altele, și atunci rădăcinile li s-ar încâlci și ar fi o luptă pe viață și pe moarte. Numai florile se pot amesteca. Și aristocrații naturali ai fiecărei rase reprezintă florile rasei respective. Iar spiritul umanității poate zbura din floare în floare, ca un fluture, fertilizând copacii prin florile lor. Numai aristocrații naturali se pot înălța deasupra națiunilor lor; dar chiar și atunci, nu se pot desprinde de rasa lor. Numai aristocrații naturali pot fi internaționali sau universali. Așa a fost întotdeauna. Popoarele nu se pot amesteca în mai mare măsură decât ar putea frunzele de mango să crească pe un pin. Da, și dacă eu doresc ca mexicanii să învețe numele lui Quetzalcoatl, este pentru că vreau să-i fac să vorbească în graiul propriului lor sânge. Aș dori ca lumea teutonică să gândească din nou în termenii lui Thor și Wotan și ai copacului Igdrasil. Aș dori ca lumea druidică să poată vedea că în strămoșeasca iederă stă misterul lor și că ei înșiși sunt Tautha De Danaan în viață, dar înăbușiți. Și un nou Hermes ar trebui să se întoarcă în lumea mediteraneană, un nou Ashtaroth în Tunis, un Mithras în Persia, un Brahma neștirbit în India. Și atunci eu, Cipriano, eu, Primul Om al lui Quetzalcoatl, cu tine, Primul Om al lui Huitzilopochtli, și poate cu soția ta, Prima Femeie a lui Itzpapalotl, nu ne-am putea întâlni, în deplină seninătate, cu alți mari aristocrați ai lumii, cu Primul Om al lui Wotan și cu Prima Femeie a Freyei, cu Primul Lord al lui Hermes și cu Prima Lady a lui Astarte, cu Primul Născut al lui Brahma? Iți spun, Cipriano, atunci s-ar putea bucura omenirea, atunci când primii oameni mari ai vestului i-ar întâlni pe primii oameni mari ai sudului și ai răsăritului în Valea Sufletului! Ah, pământul are Văi ale Sufletului, care nu sunt centre comerciale sau industriale. Iar misterul este unul și același, doar oamenii trebuie să-1 vadă sub chipuri felurite. Floarea de hibiscus și scaietele și gențiana înfloresc pe același Arbore al Vieții, dar în lume apar ca flori cu totul deosebite; și așa trebuie să fie. Eu sunt o floare de hibiscus și tu ești o floare de yucca și Caterina ta e o narcisă sălbatică, iar Carlota mea e o pansea albă. Iată, suntem doar noi patru și totuși alcătuim un buchet complex. Așa este. Bărbații și femeile de pe pământ nu sunt bunuri manufacturiere, ca să fie interșanjabile. Dar Arborele Vieții este unul singur, așa cum aflăm numai când sufletele ni se deschid în cea din urmă înflorire. Noi nu ne putem schimba și nici nu dorim s-o facem. Dar când sufletele ni se deschid în cea din urmă înflorire, atunci și noi, în chip de flori, împărtășim misterul tuturor florilor, dincolo de ceea ce cunosc frunzele, tulpinile și rădăcinile: un mister transcendental. Dar nu are importanță. În momentul de față trebuie să lupt să-mi croiesc drumul meu în Mexic, iar tu să îți croiești pe al tău. Așa încât haide s-o facem.

Se îndepărtă spre atelierele și spre oamenii care lucrau sub îndrumările lui, în timp ce Cipriano se duse să-și rezolve corespondența și planurile sale militare.

Amândoi fură întrerupți de duduitul unei bărci cu motor care intră în micul debarcader. Era Kate escortată de Juana, înfășurată într-un șal negru.

Ramon, îmbrăcat în alb, încins cu brâul lui brodat în desene albastre și negre și purtând pe cap Pălăria mare în care era încrustat ochiul de culoarea turcoazei al lui Quetzalcoatl, coborî s-o întâm-Pine. Și Kate purta o rochie albă, o pălărie verde și uu șal de mătase galben-pal.

— Mă bucur să mă găsesc iarăși aici, îi spuse ea întinzându-i mâna. Jamiltepec a devenit un soi de Mecca pentru mine; tânjesc după el.

— Atunci de ce nu vii mai des? Aș dori să vii.

— Mi-e teamă să nu inoportunez.

— Nu! Dacă ai vrea, ai putea să ne fii de ajutor.

— O! Răspunse ea. Sunt atât de speriată și de sceptică în ce privește marile inițiative. Asta se datorează, cred, faptului că în străfundurile mele sunt speriată de mulțimi, de masele de oameni. Cred, mai curând, că disprețuiesc oamenii; nu vreau să mă atingă și nu vreau să-i ating. Așadar, cum aș putea avea pretenția să mă alătur oricărui... Oricărui gen de Armata Salvării?

— Ceea ce e un fel oribil de a descrie mișcarea dumitale.

Don Ramon râse.

— Nici mie, răspunse el, nu-mi plac mulțimile. Dar aceștia sunt oamenii mei.

— De când mă știi, de când eram o copilită, nu m-am simțit bine în societate. Mi s-a povestit că, pe când aveam patru ani, ori de câte ori părinții mei dădeau o petrecere, îi cereau guvernantei să mă aducă să spun noapte bună tuturor musafirilor dichisiți care stăteau acolo mâncând și bând. Presupun că mă giugiuleau și îmi spuneau lucruri drăgălașe, cum se procedează cu un copil, iar eu răspundeam invariabil: „Sunteți cu toții niște maimuțe!”. Ceea ce era de mare efect. Dar încă din copilărie încercam repulsia pe care o încerc și acum. Pentru mine, oamenii sunt niște maimuțe care execută felurite giumbușlucuri.

— Chiar și cei care-ți sunt apropiați? Kate ezită, apoi mărturisi parcă fără voie:

— Da, mă tem că da. Ambii mei soți - până și Joachim - erau atât de îndărătnici în micile lor stupidități - ca niște maimuțe. Când a murit Joachim, am încercat o teribilă reacție de adversitate. Îmi spuneam: „Ce maimuță sfrijită mai e și asta, pentru care mi-am cheltuit sângele din mine?”. Găsești că-i îngrozitor din partea mea, nu?

— Într-adevăr. Dar cred că, în anumite momente, cu toții simțim la fel. Sau am simți dacă am avea curajul. Nu-i decât una dintre dispozițiile noastre trecătoare.

— Câteodată îmi spun că asta e reacția mea permanentă față de oameni. Îmi place omenirea, cerul și pământul și marele mister ce sălășluiește dincolo de acestea. Dar oamenii individuali - pentru mine sunt niște maimuțe.

Ramon putea vedea că, în adâncul sufletului ei, era adevărat.

— Puros monos, răspunse el în spaniolă. Y lo que hacen, puras monerías. Maimuțe curate! Și tot ceea ce fac nu sunt decât simple maimuțări! Totuși ai copii.

— Da! Da! Spuse Kate luptându-se cu sine însăși. Am copii de la primul meu soț.

— Și ei? Monos y no más

— Nu, răspunse ea încruntându-se și părând furioasă pe ea însăși.

Numai în parte.

— Asta e un lucru rău, replică Ramon clătinând din cap. Și totuși, adăugă el, ce sunt copiii mei pentru mine dacă nu niște maimuțici? Și mama lor... Și mama lor... Ah, nu! Senora Caterina, nu-i un lucru bun. Trebuie să învățăm să ne descâlcim din încâlceala relațiilor cu oamenii. Când mă apropiu prea mult de un tufiș de trandafiri, devine ceva neplăcut care mă înțepă. Trebuie să ne descâlcim de persoane și de personalități și să privim oamenii așa cum privim copacii într-un peisaj. Oamenii, într-un fel, ne domină, umanitatea ne domină conștiința. Așadar, trebuie să urâm oamenii și umanitatea și să căutăm o scăpare; dar nu există decât una singură; să căutăm, dincolo de oameni, viața adevărată.

— Asta-i ce fac eu! Strigă Kate. Nu fac nimic altceva. Când am fost absolut singură cu Joachim într-o casuță unde eu mă ocupam de toată treaba

— Maimuțe și nimic mai mult? (sp.).

Gospodăresc și nu cunoșteam pe nimeni, nu făceam altceva decât să trăiesc și să simt viața adevărată. Pe atunci mă consideram liberă, eram fericită.

— Dar el? Întrebă Ramon. Și el era liber și fericit?

— Era. Dar aici intervine atitudinea de maimuță. Nu-și îngăduia o fericire modestă. El avea nevoie de oameni în jur și de o cauză, ca să se poată chinui.

— Atunci de ce nu ai continuat să trăiești singură în casuță, fără el? De ce călătorești, de ce întâlnești atâția oameni?

Kate nu răspunse; era foarte furioasă. Știa prea bine că nu ar fi putut trăi singură. Vacuitatea o doboră. Avea nevoie de un bărbat care să astupe golul și să-i creeze un echilibru. Dar chiar atunci când îl avea, în inima ei îl disprețuia, așa cum disprețuia câinii și pisicile. Între ea și omenire exista un subtil, neputincios antagonism.

Avea o fire darnică și le lăsa oamenilor toată libertatea. Servitorii se atașau de ea și toți cei care o cunoșteau o simpatizau și o admirau. Era însuflețită de o puternică vitalitate și vădea o anume certă joie de vivre.

Dar sub toate acestea se ascundea o invincibilă adversitate, chiar un dezgust față de oameni. Nu ură, ci mai curând dezgust. Cu oricine ar fi avut de a face, oriunde, în orice împrejurări, după un timp o copleșea dezgustul. Mama ei, tatăl, surorile, primul soț, chiar și copiii ei pe care îi iubea și Joachim care-i inspirare o dragoste pătimasă, toți, după un timp, o umpleau de un anumit dezgust, de repulsie, trezindu-i dorința de a-i arunca în marea, finala oubliette¹.

Dar nu exista o mare, finală oubliette sau, cel puțin, nu e finală până când nu te arunci tu însuți în ea.

1. Tainiță, celula subterană unde osândiții erau uitați de lume (fr.).

La fel se întâmpla și cu Kate. Până când nu avea să se arunce în cea din urmă și întunecată oubliette a morții, nu avea să scape de adâncul, nesfârșitul ei dezgust pentru ființele umane. Întâlnirile trecătoare erau bine venite, chiar pasionante. Dar relațiile strânse sau cele de lungă durată nu însemnau decât reactivări mai mici sau mai mari ale violentului ei dezgust.

Acum ședea împreună cu Ramon pe o bancă sub oleandru cu flori albe din grădina de jos. Fața lui era nemișcată și impasibilă. În nemișcarea lui percepea, cu un amestec de tristețe și de greață, starea ei, ba mai mult, își dădea seama că și propria lui reacție, în ce privea oamenii individuali, era aceeași. Contactele personale îl umpleau și pe el de dezgust. Carlota îl dezgusta. Până și Kate îl dezgusta. Uneori chiar Cipriano îl dezgusta.

Dar acest lucru se întâmpla numai pentru că și numai când îi întâlnea pe un plan pur personal. Acesta era dezastruos, îl făcea să-i deteste și să se deteste.

Era necesar să-i întâlnească pe un alt plan, în contacte de altă natură: intangibile, distante, lipsite de intimitate. În relații în care sufletul lui era prins în altă parte, astfel încât miezul ființei sale nu putea să se atașeze de nimeni, rămânea detașat. Miezul ființei umane trebuie să se îndrepte numai spre Dumnezeu; într-un fel sau altul.

Cu Cipriano era cel mai sigur. Cipriano și el, chiar când se strâneau în brațe cu căldură după o perioadă de absență, se îmbrățișau sub semnul recunoașterii singurătății dăinuitoare și stăruitoare a fiecăruia dintre ei, asemenea Luceafărului de Dimineață.

Dar femeile n-ar fi acceptat așa ceva. Ele tânjesc după intimitate – și intimitatea înseamnă dezgust. Carlota ar fi dorit să fie permanent și perfect identificată cu Ramon, drept care îl ura și ura tot ce i se părea că-l îndepărtează de la această permanentă și perfectă identificare. Avea oroare de toate acestea; și Ramon știa.

Bărbații și femeile ar trebui să fie conștienți că pe acest pământ nu se pot întâlni în mod absolut. În cea mai strânsă îmbrățișare, în cea mai tandră atingere există o mică prăpastie care, deși infinitezimală, aproape non-existentă, e totală. Oamenii ar trebui să se încline, să se supună cu reverență în fața acestei prăpastii. Chiar când mă înfrupt din trupul și beau din sângele lui Hristos, Hristos e Hristos și eu sunt eu, iar prăpastia e de netrecut. Chiar când o femeie îi este unui bărbat mai dragă decât însăși viața lui, el rămâne el și ea rămâne ea, iar prăpastia dintre ei nu se poate închide. Orice încercare de a o suprima ar însemna o violare, o crimă împotriva Sfântului Duh.

Tot ceea ce primesc de dincolo, are un caracter unic, numai al meu. Eu sunt eul meu final, venit din depărtările de dincolo, de la Luceafărul de Dimineață. Restul e adunătură. Tot ce-i în mine adunătură din mărețul cosmos se poate întâlni și atinge cu tot ce e adunătură în ființa iubită. Dar acesta nu e miezul făpturii mele – nu va fi niciodată.

Dacă ne-am întâlni în miez, ar trebui să renunțăm la ceea ce e întâmplător în noi, la eul cotidian și, după ce ne-am descotorosi de noi înșine, ne-am întâlni, inconștienți, în Luceafărul de Dimineață. Fără o transfigurare nu vom putea ajunge vreodată acolo. Vom rămâne locului, trăgând de lesă.

Ramon știa ce înseamnă să tragi de lesă. Trăsese de el însuși până se făcuse aproape bucăți, înainte de a fi găsit drumul spre el însuși, spre miezul fapturii lui, spre miezul existenței lui, pe care îl numea Luceafărul de Dimineață, pentru că oamenii trebuie să dea tuturor lucrurilor câte un nume. Să treci, prin transfigurare, din miezul fapturii tale în Luceafărul de Dimineață și acolo, numai acolo, să-ți întâlnești semenul.

Știa ce înseamnă să ratezi și să continui a rata. Cu Carlota ratase total. Ea îl solicita cu posesi-vitate, iar el se oțelea în rezistență. Când Carlota era de față, până și pieptul lui gol devenea ostentativ și agresiv de gol. Dar astea toate proveneau din faptul că îl considera proprietatea ei.

Când oamenii se întâlnesc în miezul fapturii lor, nu sunt nici goi, nici înveșmântați; transfigurarea e plenară, nici un element parțial nu se poate distinge. Iar perfecta putere finală are și forța inocenței.

Așa cum ședea pe bancă alături de Kate, Ramon avea trista senzație a greutateii și a inadvertenței. Cea de-a treia legendă creată de el colcăia de mânie și de amărăciune. Carlota îi amăra sufletul. Pe de altă parte, în Mexico City câțiva indivizi turbulenți se legaseră de ideea lui și îi dăduseră o turnură burlescă. Invadaseră una dintre bisericile orașului, smulseseră și zvârliseră imaginile sacre și atârna-seră în locul lor figurile grotești de carton ale lui Iuda, pe care mexicanii le aruncă în aer de Paști. Fără îndoială, izbucnise un scandal. Iar Cipriano, ori de câte ori se deplasa pentru câtăva vreme, îmbrăca masca inevitabilului general mexican, fascinat de prilejul de a-și afirma ambițiile personale și de a-și impune propria voință. Pe urmă mai era și Kate, cu repulsiile ei profunde și cu dorința de a da foc lumii.

Ramon își simțea spiritul afundându-se și picioarele devenindu-i ca de plumb. Există un singur lucru pe care un bărbat îl dorește cu adevărat toată viața: să-și găsească drumul către Dumnezeu lui, către Luceafărul lui de Dimineață și acolo să fie singur. De acolo, să-și salute semenii și să se bucure de femeia care l-a urmat pe tot acest drum.

Dar a găsi drumul îndepărtat, foarte îndepărtat, până la miezul luminos al tuturor lucrurilor, e greu, e ceva ce solicită întreaga putere și întregul curaj ale unui om. Dacă-și croiește drum singur, e teribil de greu. Dar dacă fiecare mână trage de el ca să-l țină locului, dacă mâinile dragostei îl înșfacă de măruntaie și mâinile urii îl apucă de păr, atunci orice evadare devine aproape imposibilă.

Acest lucru îl simțea Ramon: „încerc imposibilul. Ar fi mai bine să renunț și să caut să extrag plăcerea din viață, atâta cât durează ea, uitând de plăcerea care se află dincolo de plăceri. Sau mai bine să iau drumul deșertului în pustnicie, ca să ajung la steaua unde îmi pot dobândi, în sfârșit, întregimea. Drumul anahoreților. Căci sufletul meu tânjește să se consume și am ostenit de ceea ce oamenii numesc viață. În viață fiind, vreau să mă înalț către locul unde sunt eu”.

„Și totuși, își spunea el, dacă o femeie ar fi cu mine în Luceafărul de Dimineață, cât de fericit m-aș simți! Și bărbatul care ar fi acolo cu mine, cât de minunată mi s-ar părea prezența lui! Fără îndoială, Luceafărul de Dimineață e un loc de întâlnire pentru noi, pentru bucuria noastră.”

Șezând pe barcă alături, Ramon și Kate uitaseră unul de celălalt, ea cufundată adânc în trecutul care-i inspira atâta dezgust, el cufundat în viitor și străduindu-se să-și înviioreze spiritul toropit.

Cipriano se ivi în tăcere pe balcon și privi înjur. Tresări aproape când dădu cu ochii de cele două persoane de pe banca de sub oleandru cu flori albe, cele două persoane despărțite, în tăcerea lor, de mile întregi, de lumi întregi.

Ramon îi auzi pașii pe balcon și își înălță privirile.

— Venim sus! Îi strigă, ridicându-se și uitându-se la Kate. Vrei să urcăm? Dorești să bei ceva rece, tepache sau suc de portocale? Gheață nu avem.

— Aș dori niște suc de portocale și apă. Ramon chemă un slujitor și-i dădu dispoziții. Cipriano era îmbrăcat în pantaloni albi și bluză albă, ca și Ramon. Dar brâul lui era roșu, brodat cu linii curbe negre, ca dârele unor șerpi.

— Te-am auzit venind, îi spuse el lui Kate. Gân-deam că poate ai plecat din nou, adăugă, privind-o cu un reproș negru în ochi: tristețea ciudată, șovăielnică a barbarului care nu știe ce trebuie să facă. Dar amestecată și cu resentiment.

— Încă n-am plecat, răspuse Kate. Ramon râse și se trânti pe un scaun.

— Senora Caterina gândește că suntem cu toții niște maimuțe, dar poate că acest anume spectacol de maimuțareală e cel mai amuzant dintre toate. Așa că o să-1 urmărim un timp.

Cipriano, indian autentic, se simți rănit în mân-dria lui și micul cioc negru care-i împodobește bărbia păru să capete un aer prevestitor de rele.

— Ăsta-i un fel denaturat de a prezenta lucrurile, râse Kate.

Ochii negri ai lui Cipriano o priviră cu ostilitate. Avea impresia că își bate joc de el. Și, de fapt, în străfundurile sufletului ei de femeie, asta și făcea, în sine ei râdea de el. Ceea ce nici un bărbat n-ar putea îndura și cu atât mai puțin un bărbat cu pielea neagră.

— Nu! Adăugă Kate. Îndărătul tuturor acestor lucruri se ascunde altceva.

— Ah! Făcu Ramon. Bagă de seamă! Un dram de milă e întotdeauna primejdios.

— Nu! Nu se ascunde mila, răspuse Kate roșind. De ce ești atât de îngrozitor cu mine?

— Maimuțele sfârșesc întotdeauna prin a fi îngrozitoare cu spectatorii.

Kate își înalță privirea spre Ramon și surprinse licărul de furie din ochii lui.

— Am venit aici, spuse ea, ca să aflu mai multe despre panteonul mexican. Ba chiar mi s-a dat a înțelege că aș putea și eu să fac parte din el.

— A, ăsta-i un lucru bun! Replică Ramon. Un specimen rar de maimuță femelă sporește menajeria lui Ramon. Sunt convins că ai fi un număr de atracție. Te asigur că panteonul aztec a mai numărat câteva zeițe frumoase.

— Ești oribil! Strigă Kate.

— Haide! Haide! Să ne menținem în limitele principiilor, Senora mia. Suntem cu toții maimuțe. Monos somos - Ihr seid alle Affen¹. Așa grăit-au gurile pruncilor și sugurilor, cum ar spune Carlota. Iată această mică maimuță mascul care se numește Cipriano. Are ideea maimuțării de a se căsători

— Sunteți cu toții maimuțe (germ.).

Cu dumneata. N-ai decât un cuvânt de spus. Și când te vei sătura de el, te va lăsa să pleci; sau când se va sătura el de dumneata. E general și mare jefe. Te-ar putea face maimuța regină a maimuțelor din Mexic, dacă ai dori. Și ce altceva pot face maimuțele decât să se distreze! Vamos! Embobemonos! L Să vă fiu eu preot? Vamos! Vamos!

Se ridică brusc, cu o violență vulcanică, și fugi de lângă ea.

Cipriano se uită mirat la Kate care pălise subit.

— Ce i-ai spus? O întrebă el.

— Nimic, răspunse ea ridicându-se. Cred că aș face mai bine să plec.

Fu chemată Juana și împreună cu Alonso porniră la drumul de întoarcere pe lac. Kate stătea cu o încăpățânată îmbufnare sub tenda bărcii. Soarele ardea cumplit și strălucirea apei o orbea. Își puse ochelarii negri care o făceau să arate monstruos.

— Mucho calor, Nina! Mucho calor! Repeta Juana în spatele ei. Evident, criada se îmbibase de tepache.

Pe apa de un cafeniu pal pluteau vag tufe mici de zambile de baltă, înălțând câte o frunză în chip de pânză. Lacul era presărat cu asemenea tufe plutitoare. Ploile grele minaseră aluviuni din râul Lerma și măturaseră acrii de lirio de la capetele mlăștinoase ale apelor, aflate la vreo treizeci de mile depărtare, împrăștiindu-le pe întreaga suprafață a lacului, până când țărnițele fură împotmolite, iar îndepărtatul râu Santiago, care pornea din lac, se înnămolii. În ziua aceea Ramon scrisese cea de-a patra legendă:

Ce a văzut Quetzalcoatl în Mexic.

Ce-i cu chipurile astea ciudate din Mexic?

Fețe palide, fețe galbene? Țștia nu sunt mexicani.

De unde vin ele și de ce?

Stăpân al celor două căi, toți aceștia sunt străini. I Și vin de nicăieri.

1. Haide! Să ne prostim, să ne maimuțărăm! (sp.).

Uneori vin să ne îndruge felurite povești, Dar de fapt sunt hrăpăreții.

Și ce vor de la noi?

Vor aurul, vor argintul munților noștri, Și țșteiu, îmbelșugatul țștei de pe coastele noastre, Ne sug zahărul din tulpinile zvelte ale trestiiilor, Se-nfruptă din grâul holdelor noastre, din porumbul din lanuri; Ne sorb cafeaua din boabele tufișurilor, vor până și cauciucul cleios, înalță hornuri uriașe care fumegă, Și în case mari adăpostesc mașinării ce latră; Cu coate de-oțel își croiesc drum pretutindeni Și mii de fire mânuiesc din gheare! Grozave sunt mașinile străinilor hrăpăreți!

Și voi, mexicani și peoni, voi ce faceți?

Lucrăm cu mașinile lor, lucrăm pe câmpurile lor, Și ne plătesc cu pesos din argint mexican. Ei sunt cei deștepți.

Și-i îndrăgiți?

Nu-i îndrăgim și niciodată nu-i vom îndrăgi Fețele lor sunt urâte, dar lucrurile pe care le fac sunt frumoase. Și voința lor e ca mașinăria de oțel. Ce putem noi face?

Văd drăcii negre străbătându-mi țara, Da! Trenuri negre și camioane și automobile.

Trenuri și camioane, mașini și aeroplane.

Ce minunat! Spune peonul ce urcă într-un tren.

Ce minunat să urci în autobuz și pentru douăzeci centavos să te lași purtat! Ce minunat, în orașele mari, unde totul aleargă și lumini mișcătoare lucesc, să hoinărești fără treabă! Ce minunat să intri într-un cinematograful și să-ți danseze în fața ochilor poze din lumea-ntreagă! Ce minunat ar fi să luăm lucrurile astea din mâna hrăpăreților și să le facem ale noastre!

Să ne luăm îndărăt holdele, argintul și țigăniul, să luăm trenurile și fabricile și mașinile și să ne jucăm cu ele! Ce minunat!

Oh, proștilor! Mexicani și peoni!

Dar meritați voi să fiți stăpâni ai mașinilor pe care nu le puteți făuri, Pe care n'ați putea decât să le stricați. Cei ce le pot făuri sunt stăpânii mașinilor. Nu voi, nătângilor!

Cum au străbătut aceste fețe palide, aceste fețe galbene, apele pământului?

Oh, proștilor! Mexicani și peoni cu inimi de glod!

Au venit ghemuiți pe vine?

Așa cum voi nu faceți nimic decât să vă ghemuiți pe vine, să vă holbați cu ochii pustii, să beți licoarea diavolului, să vă năcăierați și să vă înjunghiați.

Și-apoi să alergați ca niște câini ursuzi la chemarea stăpânilor albi.

Oh, câini și nătângi de mexicani și peoni!

Cu inimi apoase și genunchi tremurânzi.

Cu suflet năclăit și amorțit.

La ce sunteți voi buni decât să putreziți în robie?

Nu meritați un zeu! Iată! Universul își încolăcește dragonii, Dragonii din cosmos se scutură de furie, Dragonul morților neîmpăcați ce dorm în nordul alb ca zăpada Biciuiește cu coada în somn; și vânturile urlă, măturând stâncile reci. Staffiile morților răciți și uieră în urechile lumii, Pregătiți-vă pentru osândă!

Căci vă spun vouă! Nu există morți morți, nici măcar morții voștri.

Sunt morți ce dorm în apele Luceafărului de Dimineață care le înviorează mădulele, Sunt morți ce plâng în ploile amarnice, Sunt morți ce se îngheșuie în înghețatul nord, dâr-dâind și clănțănind printre ghețuri și urlând de ură.

Sunt morți ce se târăsc prin măruntaiele pârjolitoare ale pământului, Ațâțând focurile în sfredelitoare amărăciune. Sunt morți ce zac pe sub copaci, pândind cu ochi de scrum ca să-și înhațe victimele. Sunt morți ce năpădesc soarele, precum roiuri de muște negre, ca să-i sugă vigoarea. Sunt morți ce veghează când pătrundeți în femeile voastre, Și se reped în pereții pântecelui lor, se zbat pentru puțința de a se naște, se luptă la poarta deschisă de voi, Scrâșnesc din dinți când se închide și îl întâmpină cu ură pe cel ce-a pătruns

pentru a se naște din nou, Făt al morților vii, al morților ce trăiesc fără a fi reînviați.

Vă spun vouă, pacoste pe voi; cu toții veți muri și fiind morți, nu veți mai fi reînviați.

Nu există morți morți.

Fiind morți, veți bate drumurile precum câinii cu coastele rupte

În căutarea resturilor și gunoaielor vieții, pe potecile nevăzute ale aerului.

Morții celor ce-au stăpânit focul trăiesc mai departe, ca șarjă de metal în foc.

Morții celor ce-au stăpânit apele se leagănă și licăresc în talazurile mării.

Morții celor ce-au stăpânit mașinile de-oțel se înalță în mișcare, departe!

Morții celor ce-au stăpânit electricitatea sunt însăși electricitatea.

Dar morții celor ce n-au fost vrednici să stăpânească ceva, Se târăsc precum câinii de pripas pe cărările dosnice ale aerului

Adulmecând după gunoaiile vieții și mușcând cu boturi veninoase.

Cei care-au stăpânit elementele lumii, mor în aceste elemente și în moarte găsesc adăpost.

Dar voi! Ce-ați stăpânit voi dintre dragonii cosmosului?

Există dragoni ai soarelui și ai gheții, dragoni ai lumii și ai pământului, ai apelor sărate, dragoni ai tunetelor;

Există dragonul sclipitor al stelelor din largul cerului.

Și drept în mijloc, cu ochi nesclipitor, dragonul

Luceafărului de Dimineață.

Luptă și cucerește! Spune Luceafărul de Dimineață.

Biruiți pe dragoni și vino către mine.

La mine-i plăcerea, sunt cel mai din urmă și cel mai bun, sunt heleșteul de viață nouă. Ci iată! Voi, toropiților, o să trimit dragonii peste voi. Și ei vă vor fărâma oasele în dinți, Dar chiar și așa or să vă scuipe din gură, ca pe niște câini de pripas cu coastele rupte. Și nu veți avea în ce să muriți. Iată! Pe cărările dosnice ale aerului, cei morți se târăsc ca niște potăi! Iată! Dau drumul dragonilor! Celui mare și alb al nordului, Celui al morților neîmpăcați, ce biciuiește din coadă și dă mereu ocol. El suflă putreziciune rece asupra-vă, iar voi veți sângera în piepturile voastre.

Am de gând să stau de vorbă cu dragonul focurilor lăuntrice, Cel ce-i împărtășește pe morții armelor de foc. Am să-i cer să-și scoată căldura din picioarele voastre, așa încât picioarele să vă fie reci ca moartea. Și-am de gând să-i cer dragonului apelor să se năpustească pe voi Și să scuipe în râurile voastre, în ploile voastre.

Și-aștept ziua din urmă când dragonul tunetului, deșteptându-se sub pânzele de păianjen Pe care le-ați zvârlit peste el, se va scutura cu mânie și va înfige acele electrice în oasele voastre, și vă va smântâni sângele cu venin electric.

Așteptați! Așteptați! Încetul cu încetul toate vor veni peste voi!

Ramon îmbracă hainele negre de oraș, își puse o pălărie neagră și plecă să ducă personal ultima legendă la tipografie. Semnul lui Quetzalcoatl era imprimat în negru și roșu, iar simbolul dragonului, la sfârșit, în verde, negru și roșu. Fila imprimată era împăturită.

Șase dintre soldații lui Cipriano preluară pachetele de tipărituri și le transportară cu trenul: unul în capitală, unul la Puebla și Jalapa, unul la Tampico și Monterrey, unul la Torreon și Chihuahua, unul la Sinaloa și Sonora și unul la minele din Pachuca, Guanajuato și în zona centrală. Fiecare ostaș difuza câte o sută de bucăți. Dar în fiecare oraș exista câte un cititor oficial de legende; sau chiar doi, trei, până la zece cititori de oraș. Și alții care colindau satele, citind legendele.

Pentru că poporul era devorat de o sete stranie, subterană pentru lucruri supranaturale. Cu toții erau sătui de evenimente și de știri și de ziare, erau sătui chiar de cele învățate la școală. Spiritul uman e sătul de pisălogeala umană. S-ar părea să spună că a avut destulă parte de lucruri omenești sau inventate de oameni. Și cu toate că nu făceau mare caz de legendele lui Ramon, aveau nevoie de ele, așa cum are omul nevoie de alcool ca să se mai descarce de sila și de acel ennuî provocat de lumea omenească, cea făcută de oameni.

Pretutindeni, în toate orașele și satele, noaptea puteau fi văzute torțele pâlپând și câte un grup de oameni, uneori în picioare, alteori așezați pe jos, ascultând glasul molcom al câte unui cititor.

Mai rar, în câte o mică piaza izolată, răsuna și bătaia sinistră a tam-tamului, venind parcă din văgăuna veacurilor. Întotdeauna erau de față doi bărbați îmbrăcați în serapes albe cu margini albastre. Și urmau apoi cântecele lui Quetzalcoatl și, uneori, dansul lent, în cerc, în ritmul ancestral al tălpilor goale lovind pământul, ritmul Americii aborigene.

Căci, dintre toate rasele dispărute, numai aztecii și zapotecii aveau dansuri născute din pașii de pasăre ai indienilor roșii din nord. Poporul simte ritmul în sânge și nu-l poate nicicând uita. Li revine mereu, însoțit de o senzație de teamă și de bucurie și de ușurare.

Singuri, oamenii nu aveau curajul să reînvie vechile mișcări, nici să se lase ațâțați de ritmul străbun. Vraja trecutului e copleșitoare. Dar în cântecele și legendele lui Quetzalcoatl glăsuia o voce nouă, vocea unei autorități. Și cu toate că oamenii vădeau mare încetineală în a se încrede în legende – erau poate cei mai înceți și cei mai neîncrezători – se agățau totuși de vechea-nouă senzație cu o anume teamă, bucurie și ușurare.

Oamenii lui Quetzalcoatl evitau marile piețe și centre de activitate. Alegeau locurile mai laterale. Uneori, un om îmbrăcat într-o pătură neagră cu margini albastre sau cu semnul lui Quetzalcoatl pe pălărie se așeza pe marginea unei fântâni și începea să citească cu glas tare. Era de-ajuns. Oamenii zăboveau ca să-l asculte. Citea fila până la capăt și apoi spunea: „Am isprăvit cea de-a patra legendă a lui Quetzalcoatl. Acum am s-o iau de la început”.

Și, în felul acesta, prin glasul cu o notă îndepărtată și prin lenta monotonie a repetării, lucrurile se strecurau obscur în conștiința ascultătorilor.

Încă de la început avusese loc scandalul cu efigiile lui Iuda. În Mexico City, Săptămâna Patimilor este, după toate aparențele, săptămâna lui Iuda. Pretutindeni vezi oameni purtând acasă, în triumf, păpușile mari de carton vopsite în culori țipătoare. Toate reprezintă un bărbat grotesc, în mărime mai mult sau mai puțin naturală. De cele mai multe ori, figura lui Iuda reproduce un hacendado gras mexi-cano-spaniol, adică un proprietar de pământ sau un mare fermier, în pantaloni strimți, cu o burtă proeminentă și mustăți uriașe, răsucite. Vechea reproducere a patronului. Unele figuri ți-1 evocă pe Punch, altele pe Arlechin. Dar toate au obraji trandafirii și ținuta vestimentară a omului alb. Niciodată nu vezi vreun Iuda cu fața tuciurie a băștinașilor mexicani; întotdeauna doar imaginea țepănă, gro-tescă a unui alb.

Și toți aceștia sunt Iuda. Iuda e atracția bălciului, victima, marea figură a săptămânii sfinte, după cum scheletul și scheletul călare pe cal constituie idolul primei săptămâni din noiembrie, când se sărbătoresc zilele morților și ale tuturor sfinților.

În săptămâna Paștilor, figurile lui Iuda sunt atâr-nate din balcoane, apoi sforile sunt tăiate și, bang! Strigăte de veselie. Iuda a explodat și s-a prefăcut în nimic, datorită petardei din interior. Tot orașul explodează de Iuda.

În Mexico City avusese loc scandalul icoanelor smulse din biserici și înlocuite cu aceste figuri de Iuda. Biserica începea să se pună în mișcare.

Dar în Mexic Biserica trebuie să se miște cu mare precauție: nu e deloc populară și ghearele i-au fost retezate. Clopotele nu pot suna mai mult de trei minute. Preoții și călugării nu pot să-și poarte veșmintele în stradă, nimic mai mult decât vesta neagră hidoasă și gulerul alb al clerului protestant. Așa încât prelații se arată cât mai puțin cu putință în oraș și niciodată pe arterele principale sau în plazas.

Cu toate acestea, Biserica are încă destulă influență. E drept că procesiunile religioase sunt interzise, dar nu și predicile de la amvon, nu și îndemnurile din confesional. Montes, președintele, avea un ghimpe împotriva Bisericii și se gândea să-i expulzeze pe toți preoții străini. Însuși arhiepiscopul era italian. Dar, în același timp, era și combativ.

Dăduseră dispoziții tuturor preoților să interzică enoriașilor de a asculta vreun cuvânt legat de Quetzalcoatl, să distrugă orice legendă care le-ar cădea în mână, să împiedice, pe cât posibil, ca legendele să fie citite și cântecele să fie cântate în parohiile lor.

Dar Montes dăduse ordin poliției și armatei să acorde oamenilor lui Quetzalcoatl protecția legală cuvenită oricărui cetățean.

Însă Mexicul nu-i degeaba Mexic și deja se văr-sase sânge de ambele părți. Acesta era lucrul pe care Ramon dorea cel mai mult să-l împiedice, știind că morțile violente nu pot fi șterse din sufletele oamenilor cu ușurința cu care e spălat sângele de pe pavaj.

Drept care, când plecă la oraș, întrebă la Episcopia de Vest dacă episcopul ar consimți să le acorde o audiență lui și lui Don Cipriano, urmând

să le fixeze locul întâlnirii. Episcopul, care era un vechi prieten și sfătuitor al Carlotei și care-l cunoștea destul de bine pe Ramon, răspunse că i-ar primi cu plăcere pe acesta și pe Senor General a doua zi, dacă ar binevoi să-l viziteze acasă.

Episcopul nu mai locuia în palatul episcopal, care fusese transformat într-un oficiu poștal. Dar avea o locuință spațioasă în vecinătatea catedralei, locuință care-i fusese oferită de credincioși.

Ramon și Cipriano îl găsiră pe bătrânul slăbănog așteptându-i într-o bibliotecă prăfuită și neinteresantă, înveșmântat într-o sutană simplă, neagră, nu prea curată, cu nasturi violeți. Il întâmpină pe Ramon, care purta un costum negru de oraș, și pe Cipriano, îmbrăcat în uniformă, cu maniere afabile și priviri bănuitoare. Dar se prefăcea a fi vioi și jovial.

— A, Don Ramon, de când nu te-am mai văzut! Cum mai merg treburile? Bine, bine? Asta-i bun! Și îl bătu pe Ramon pe mânecă, asemenea unui unchi sfântos. A, domnule general, ce onoare, ce onoare! Fiți bineveniți în această modestă casă care e a dumneavoastră. E casa Excelențelor voastre! La dispoziția dumneavoastră, domnilor. Nu doriți să luați loc?

Se așezară cu toții în vechile fotolii de piele din locuința prăfoasă, ponosită. Episcopul își privea cu nervozitate mâinile subțiri, îmbătrânite și inelul cu piatra de ametist cam opacă.

— Bine, Senores! Repeta privindul cu ochii lui mici, negri. Sunt la dispoziția dumneavoastră. Cu totul la dispoziția Excelențelor voastre.

— Dona Carlota e în oraș, înălțimea voastră. Ați văzut-o? Întrebă Ramon.

— Da, fiule.

— Deci cunoașteți ultimele vești în legătură cu mine. V-a istorisit totul?

— Oarecum! Oarecum! Mi-a vorbit, biata de ea, câte ceva în legătură cu dumneata. Slavă Domnului că-și are fiii alături. Au sosit bine, sănătoși, în țara lor natală.

— I-ați văzut?

— Da! Da! Doi dintre cei mai dragi copii ai mei. Foarte înțelegători, foarte inteligenți, ca și tatăl lor; și, tot ca el, făgăduind să ajungă foarte chipeși. Da! Da! Domnule General, fumați dacă doriți, nu ezitați!

Cipriano își aprinse o țigară. Din pricina unor vechi asociații, se simțea nervos, dar se amuza.

— Părinte, cunoașteți totul în legătură cu ceea ce doresc eu să fac? Întrebă Ramon.

— Nu cunosc totul, fiule, dar cunosc destul. Nu vreau să aud mai mult. Eh! Oftă prelatul, e foarte trist.

— Nu-i foarte trist, părinte, dacă nu facem noi un lucru trist din asta. De ce să-l transformăm într-un lucru trist? Cea mai mare parte a mexicanilor sunt indieni. Aceștia nu pot înțelege principiile înalte ale creștinismului, înălțimea voastră, și Biserica o știe prea bine. Creștinismul e o religie a spiritului și trebuie să fie înțeles ca să poată avea efect. Indienii nu-l pot înțelege mai mult decât iepurii de pe deal.

— Foarte bine, foarte bine, fiule! Dar le putem explica, le putem transmite principiile. Și ei sunt în ttiâinile Domnului, ca și iepurii de pe deal.

— Nu, părinte, e cu neputință. Și fără o religie Care să-i lege de elementele universului, vor pieri Cu toții. Numai religia i-ar putea ajuta; nici socialismul, nici educația, nimic altceva.

— Ai vorbit bine, spuse episcopul.

— Iepurii de pe deal or fi în mâinile Domnului, dar sunt și la discreția oamenilor, părinte. La fel și cu mexicanii. Poporul se afundă din ce în ce mai adânc în inerție și în neputință, iar Biserica nu-1 poate ajuta pentru că Biserica nu deține cuvântul-cheie care să meargă la sufletul mexican.

— Și sufletul mexican nu cunoaște glasul Domnului?

— Propriii dumneavoastră copii s-ar putea să vă cunoască glasul, înălțimea voastră. Dar dacă v-ați duce să vorbiți păsărilor de pe lac sau căprioarelor din munți, credeți că v-ar cunoaște glasul? Vor sta locului să vă asculte?

— Cine știe? Se spune că au stat să-1 asculte pe Sfântul Francisc din Assisi.

— Mexicanilor trebuie să le vorbiți în propriul lor grai și să le dați cuvântul-cheie pentru sufletele lor. Eu am găsit cuvântul Quetzalcoatl. Dacă nu am dreptate, fie să pier. Dar am dreptate.

Episcopul se foia în scaun, stânjenit. Nu voia să audă toate acestea. Și nu voia să răspundă. Oricum, era neputincios.

— Biserica dumneavoastră e cea catolică, părinte, nu-i așa?

— Desigur, răspunse episcopul.

— Și Biserica Catolică înseamnă Biserica tuturor, Biserica universală?

— Desigur, fiule.

— Atunci de ce nu e cu adevărat catolică? De ce se numește catolică din moment ce nu e decât o Biserică printre multe altele, ba chiar ostilă celorlalte Biserici? Părinte, de ce nu faceți ca Biserica dumneavoastră să devină într-adevăr Biserica Universală?

— Dar este Biserica Universală a lui Hristos, fiule.

— De ce să nu fie și Biserica Universală a lui Mahomed; din moment ce Dumnezeu e unul singur, dar popoarele vorbesc limbi diferite și fiecare popor are nevoie de un profet care să vorbească pe limba lui? Biserica Universală a lui Hristos și a lui Mahomed și a lui Buddha și a lui Quetzalcoatl și a tuturor celorlalți - așa ar trebui să fie Biserica Catolică, părinte.

— Vorbești despre lucruri care îmi depășesc înțelegerea, spuse episcopul, răsucindu-și inelul în deget.

— Dar nu depășesc și înțelegerea altora, spuse Don Ramon. O Biserică Catolică ar trebui să fie o biserică a tuturor religiilor, un cămin pământesc al tuturor profeților și Hristoșilor. Un copac uriaș sub care să stea și să-și învioreze sufletul orice om care crede într-o viață mai înaltă a spiritului. Nu asta înseamnă Biserica Catolică, părinte?

— Vai, fiule, eu cunosc Biserica Apostolică a lui Hristos din Roma, al cărei umil slujitor mă aflu. Eu nu înțeleg toate lucrurile astea inteligente pe care mi le înșiri.

— Vă cer să facem pace, părinte. Eu nu urăsc Biserica Romano-Catolică. Dar consider că în Mexic nu-și are locul. Când inima nu mi-e înecată de amar, îi port recunoștință veșnică lui Isus, fiul lui Dumnezeu. Și chestiunea cu efigiile lui Iuda m-a îndurerat pe mine mai mult decât pe dumneavoastră, iar vărsările de sânge mă amărăsc și mai mult.

— Eu nu sunt un inovator, fiule, încât să provoc vărsări de sânge.

— Ascultați-mă! Am de gând să înlătur, cu reverență, sfintele icoane din biserica din Sayula și, cu aceeași reverență, să le dau foc. După aceea, am să pun în biserică imaginea lui Quetzalcoatl.

Episcopul îl privea pe furiș. Câteva momente nu rosti o vorbă. Dar tăcerea îi era pânditoare, încolțită.

— Ai cuteza să faci asemenea lucru, Don Ramon?

— Da. Și nimic nu mă va împiedica. Generalul Viedma este alături de mine.

Episcopul îi aruncă o privire piezișă lui Cipriano.

— Desigur, răspuse acesta din urmă.

— Și cu toate acestea este un lucru complet ilegal, spuse episcopul cu acra amărăciune.

— Ce-i ilegal în Mexic? Întrebă Ramon. Numai slăbiciunea e ilegală. Și eu n-am să fiu slab, domnule.

— Ești un om norocos, răspuse episcopul înălțând din umeri.

Urmă un răstimp de tăcere.

— Nu! Continuă apoi Ramon. Am venit aici să vă cer să facem pace.

Repetă-i arhiepiscopului tot ce am spus. Să le comunice cardinalilor și Papei că a sosit momentul pentru o Biserică Catolică a pământului, a tuturor Fiilor Omului. Mântuitorii sunt mai mulți și să ne rugăm ca numărul lor să fie sporit. Dar Dumnezeu e unul și mântuitorii sunt fiii unui singur Dumnezeu. Fie ca arborele Bisericii să-și întindă ramurile peste întreg pământul și să adăpostească în umbra lui profeții care-și propovăduiesc cunoașterile despre dincolo.

— Și dumneata ești unul dintre acești profeți, Don Ramon?

— Sigur că da, părinte. Și voi vorbi în Mexic despre Quetzalcoatl, am să-i înalț Biserica aici și am să deștept oamenii din toropeală.

— Nu! N-ai să faci decât să invadezi și să iei cu asalt bisericile lui Hristos și ale Sfintei Fecioare, așa cum ai spus.

— Îmi cunoașteți intențiile. Dar nu vreau să mă cert cu Biserica Romei și nici să provoc dușmănia și vărsări de sânge. Mă puteți înțelege? Nu ar trebui să existe pace între oamenii care se străduiesc pe felurite căi să se apropie de misterul dumnezeirii?

— Profanezi altarele, instalezi idoli păgâni, arzi icoanele Mântuitorului și ale Fecioarei și pretinzi că vrei pace? Spuse bietul episcop, care nu dorea altceva decât să fie lăsat în plata Domnului.

— Da, părinte.

— Fiule, ce pot să-ți răspund? Ești un om bun, pălit însă de nebunia trufiei. Don Cipriano nu-i decât încă un general mexican. Eu sunt bătrânul episcop al acestei diocese, servitor credincios al Sfintei Biserici, fiu umil al

Sfântului Părinte de la Roma. Ce pot eu face? Ce-ți pot răspunde? Domnule general, du-mă la cimitir și împușcă-mă pe loc.

— Nu doresc așa ceva, răspunse Cipriano.

— Astfel se vor termina lucrurile, îl asigură episcopul.

— Dar de ce să se termine astfel? Strigă Ramon. Spusele mele sunt lipsite de orice sens? Nu le puteți înțelege deloc?

— Fiule, înțelegerea mea nu merge mai departe de credința mea, de datoria mea. Eu nu sunt un om inteligent. Trăiesc doar prin credință și prin datoria către slujba mea sfântă. Înțelege că nu înțeleg.

— Bună ziua, părinte, spuse Ramon ridicându-se brusc.

— Du-te cu Dumnezeu, fiule, răspunse episcopul, ridicându-se la rândul său și înălțându-și degetele într-un gest de binecuvântare.

— Adios, Senor! Îl salută Cipriano, ciocnindu-și pintenii și punându-și mâna pe minerul săbiei, în timp ce se îndrepta spre ușă.

— Adios, Senor General, răspunse episcopul, urmărindu-i din ochi cu străvechea lui răutate, pe care cei doi o simțeau parcă înțepându-le cefele.

— N-o să sufle o vorbă, spuse Cipriano pe când coborau scările.

Bătrânul iezuit nu vrea decât să-și mențină scaunul și puterea, împiedicându-și inima să bată. Îl cunosc eu. Lucrul cel mai prețios pentru ei, mai prețios chiar decât averile lor, e puterea miriapodă pe care o au asupra oamenilor înfricoșați; mai cu seamă asupra femeilor.

— Nu știam că-i urăști, râse Ramon.

— Nu-ți mai cheltui energia pe ei, dragul meu. Mergi înainte, poți călca peste niște șerpi striviți, ca ăsta.

În timp ce treceau pe lângă grădinița din fața oficiului poștal, unde scribii moderni stăteau la măsuțe așezați pe sub arcade bătând la mașină scrisori pentru sărmanii analfabeți ce așteptau, cu cei câțiva centavos în mână, ca mesajele lor să fie turnate într-o castiliană fluentă, Ramon și Cipriano erau salutați cu un respect uimit.

— De ce să încerci să stai de vorbă cu episcopul -asta nici nu mai există. Am auzit că legiunea Cavalerilor lui Cortes a organizat aseară un mare ospăț și mi s-a relatat - deși eu nu cred - că au făcut jurăminte stropite cu sânge să curme viața mea și a ta. Dar aș spune că pe mine m-ar înspăimânta mai mult jurămintele făcute de doamnele catolice. Ce mai, când un om se oprește să-și descheie pantalonii ca să-și lase udul, Cavalerii lui Cortes o iau la goană convinși că a îndreptat un pistol asupra lor. Nu te gândești la ei, prietene! Nu încerca să-i îmbunezi. Or să pufnească pe nări și or să devină insolenți, gândind că ți-e frică de dânșii. Șase soldați de-ai mei pot să calce în picioare tot noroiul ăsta, spuse generalul.

Acesta era orașul și spiritul orașului. Cipriano avea un apartament în palatul mare din Piazza de Armas.

— Dacă mă însor, continuă el când intrară în patio-ul de piatră unde străjuiau ostașii de gardă, dacă mă însor, am să închiriez o casă în colonie, ca să fie mai intimă.

Când se afla în oraș, Cipriano era amuzant. Părea să emane prin toți porii mândrie și autoritate arogantă. Dar ochii lui negri, privind pe deasupra

nasului fin și a bărbuței de țap, nu te făceau să râzi. Păreau să sesizeze totul în tăișul unei singure priviri. Un omuleț demonic.

Capitolul XVIII.

Autodafe.

Ramon se întâlnește în oraș cu băieții lui și cu Carlota, dar întâlnirea a fost total sterilă. Băiatul mai mare părea doar stânjenit de prezența tatălui, dar cel mic, Cyprian, care era cam plăpând și foarte inteligent, afișa față de tatăl său un aer distant, de nemulțumire.

— Știi ce cântă lumea, tată?

— Nu cunosc tot ce se cântă.

— Cântă... Băiatul șovăie. Apoi, cu vocea lui limpede, tinerească, intona pe melodia La Cucaracha:

Don Ramon nu fumează și nu bea, Deși Dona Carlota nu-1 ceartă niciodată. În mantia albastră se va înveșmânta, Cea de la Sfânta Fecioară furată.

— Nu, nu mă voi înveșmânta în ea, răspunse Ramon zâmbind. Mantia mea are un șarpe și o pasăre la mijloc și un zigzag negru și franjuri roșii. Ai face mai bine să vii s-o vezi.

— Nu, tată, nu vreau.

— De ce nu?

— Nu vreau să fiu amestecat în povestea asta. Ne face pe toți să arătăm ridicoli.

— Și cum îți imaginezi că arăți în costumul ăsta de marinar, cu bluza în dungi și cu mutrișoara ta de sfânt? Mai bine te-ai înveșmânta tu în chip de pruncul Isus.

— Nu, tată. Dai dovadă de prost gust. Asemenea lucruri nu se spun.

— Ei, va trebuie să-ți mărturisești greșeala. Afirmi că nu se spun asemenea lucruri când tocmai eu, care îți sunt tată, le-am spus cu un minut în urmă și tu m-ai auzit prea bine.

— Mă gândeam că oamenii buni nu le spun. Oamenii cuviincioși.

— Va trebui din nou să-ți mărturisești o greșeală, pentru că l-ai făcut necuviincios pe tatăl tău. Copil îngrozitor ce ești!

Băiatul roșu și ochii i se umplură de lacrimi. Un timp domni tăcerea.

— Deci nu vreți să veniți la Jamiltepec? Își întrebă Ramon băieții.

— Ba da, răspunse cu încetineală băiatul mai mare. Aș vrea să vin și să mă scald în lac și să mă Plimb cu barca. Dar... Mi se spune că-i imposibil.

— De ce?

— Se spune că te îmbraci în haine de peon. Băiatul era foarte timid.

— Sunt niște haine foarte frumoase, știi? Mai frumoase decât costumele astea marinar ale voastre.

— Se mai spune că pretinzi că ești zeul aztec Quetzalcoatl.

— Absolut deloc. Pretind numai că zeul Quetzalcoatl se întoarce la mexicani.

— Dar, tată, asta nu-i adevărat.

— De unde știi?

— Pentru că e cu neputință.

— De ce?
— N-a existat niciodată vreun Quetzalcoatl, decât sub formă de idol.
— Și există vreun Isus altfel decât sub formă de icoană?
— Da, tată.
— Unde?
— În ceruri.
— Atunci și Quetzalcoatl e tot în ceruri. Și ce se află în ceruri, poate veni și pe pământ. Voi nu credeți?
— Nu pot.
— Atunci continuați mai departe să nu credeți, le spuse tatăl, râzând de ei și ridicându-se să plece.
— E foarte rău că se cântă despre dumneata și că au amestecat-o și pe mama, reluă mezinul. Mă doare.
— Freacă-te cu oțet aromat acolo unde te doare.
— Ce om rău ești, tată!
— Ce copil bun ești, fiul meu! Nu-i așa?
— Nu știu, tată. Nu știu decât că dumneata ești rău.
— Vai, vai! Asta te învață la școala ta americană?
— În trimestrul următor am de gând să-mi schimb numele, urmă Cyprian. Nu vreau să mă mai numesc Carrasco. Când vei fi dat la ziar, toată lumea o să râdă de noi.
— Vai! Vai! Eu râd de pe acum de voi, broscuile! Și ce nume ai să-ți alegi? Poate că Espina. Știi bine că numele Carrasco înseamnă un tufiș sălbatic care crește pe terenurile mocirloase din Spania, de unde ne tragem noi. Nu vrei să fii tu spinul tufișului? Ia-ți numele de Espina, doar ești o mlădiță a vechiului tufiș. Entonces, adios. Señor Espina, Espinita.
— Adios, răspunse băiatul brusc, roșind de furie.
Ramon luă o mașină, pentru că până la Sayula exista un drum tăiat. Dar ploile aproape că-1 șter-seseră. Mașina se împleticea și se hurduca prin hârtoape. Într-un loc, un camion zăcea răsturnat acolo unde se rostogolise.
Pe platoul deșertului apăruseră ochiuri mici de apă și plantele tropicale cosmos, roz și galbene, tocmai își deschiseseră bobocii. Dealurile din depărtare deveniseră opace, pe măsură ce înfrunziseră copacii și arbuștii invizibili. Pământul revenea la viață.
Ramon se opri în Sayula ca să-i facă o vizită lui Kate. Nu o găsi acasă, dar sălbăticiunea de Concha se repezi pe plajă să o aducă.
— A sosit Don Ramon! A sosit Don Ramon! Kate veni acasă în fugă, cu nisip în pantofi. Găsi că Ramon arăta obosit și sinistru în costumul lui negru.
— Nu te așteptam, îi spuse ea.
— Sunt pe drumul de întoarcere de la oraș. Stătea aproape nemișcat, cu o expresie de furie pe fața lui brun-gălbuie și își dădea întruna mustața la o parte de pe buzele-i încleștate, mânioase.
— Te-ai întâlnit cu cineva în oraș? Îl întrebă.
— L-am văzut pe Don Cipriano... Și pe Dona Carlota și băieții mei.
— O, ce drăguț! Și sunt bine?

— Cu sănătatea o duc excelent, așa cred. Kate izbucni pe neașteptate în râs.

— Continui să fii furios. Tot din cauza maimuțelor?

— Sehora, spuse el înclinându-se în față, astfel lricât părul negru îi căzu ușor pe frunte, în țara maimuțelor nu știu cine e împărat. Dar în țara nebunilor, cred că sunt eu.

— De ce?

Cum Ramon nu-i răspunse, Kate adăugă:

— Probabil că e o mângâiere să te consideri împărat, chiar și al nebunilor.

Ramon îi aruncă o privire tăioasă, apoi izbucni în râs.

— O, Senora mia! Ce ne supără pe noi bărbații e că vrem întotdeauna să fim buni.

— Și te căiești? Râse ea.

— Da. Sunt împăratul nebunilor. De ce-am stârnit toată povestea asta cu Quetzalcoatl? De ce? Răs-punde-mi, te rog.

— Presupun că așa ai dorit.

Ramon cumpăni un timp, împingându-și în sus mustața.

— Poate că-i mai bine să fii maimuță decât nebun. Totuși mă împotrivesc să fiu considerat maimuță. Carlota e o maimuță și nimic altceva și cei doi băieți ai mei sunt niște maimuțici clasa întâi, în costume marinar. Iar eu sunt un nebun. Totuși, care-i diferența dintre un nebun și o maimuță?

— Quien sabe?

— Primul vrea să fie bun și cealaltă e convinsă că e bună. Iar eu sunt un nebun care mă maimuțăresc. Maimuțele sunt întotdeauna convinse că sunt bune, de asta sunt maimuțe. Oh, de-ar sări lumea în aer!

— N-o să sară!

— Adevărat. Mă rog!

Ramon își îndreptă spinarea și păru să se readune.

— Senora Caterina, crezi ca ai putea să te măriți cu generalul nostru comun?

— Nu... Nu știu, bâlbâi Kate. Nu prea cred.

— Nu-ți stârnește nici un pic de simpatie?

— Ba da. E viu și exercită chiar și o oarecare fascinație. Dar crezi că ar fi bine să mă mărit cu un om de altă rasă, chiar dacă mi-ar stârni și mai multă simpatie?

— Ah! Nu trebuie să generalizăm. Nu-i bine să te măriți cu nimeni, decât dacă există pe undeva o reală fuziune.

— Și simt că nu există, replică Kate. Simt că el vrea ceva de la mine, atât și nimic mai mult; și poate că și eu vreau ceva de la el. Dar nu mă va întâlni niciodată. Nu va ieși niciodată în întâmpi-narea mea, ca să mă întâlnească. Va veni doar ca să ia ceva de la mine, iar eu va trebui să-1 las să ia. Și nu vreau să fie numai atât. Doresc un bărbat care să-mi iasă în întâmpinare, cu care să mă întâl-nesc la jumătate de drum.

Don Ramon chibzui asupra spuselor ei și clătină din cap.

— Ai dreptate, răspuse în cele din urmă. Numai că în chestiunile de felul ăsta nu știi niciodată care este jumătatea de drum și nici unde se află. O femeie care nu vrea decât să fie luată și apoi se agață de tine, e un parazit. Și un bărbat care vrea doar să ia, fără să și dea, e un animal de pradă.

— Mă tem că așa e Don Cipriano, spuse Kate.

— Posibil, răspuse Ramon. Cu mine nu e așa. Dar poate că ar fi, dacă nu ne-am întâlni... la ceea ce e jumătatea noastră de drum - adică într-o credință organică, aflată în centrul făpturilor noastre și pe care o recunoaștem fiecare dintre noi în celălalt. Nu crezi că ar putea exista așa ceva și între dumneata și el?

— Mă îndoiesc că ar găsi necesar, când e vorba de o femeie. O femeie nu poate fi destul de importantă.

Ramon păstră tăcerea.

— Poate! Răspuse după un timp. Bărbatul își Pierde întotdeauna controlul față de o femeie. Și tocmai față de o femeie n-ar trebui să scape frâiele; ar trebui să se oțelească în crezul său lăuntric și acolo să încerce a o întâlni. Căci atunci când crezul l'or lăuntric coincide, devine organic, și numai atunci și acolo o poate întâlni - nicăieri în altă parte. Și atâta timp cât nu există o fuziune, lucrurile sunt lipsite de noimă. E inutil ca un bărbat să siluiască o femeie și e absolut îngrozitor ca o femeie să siluiască un bărbat. E un păcat, asta e. Păcatul e un lucru real și se găsește în centrul oricărei siluiri. Și bărbații și femeile continuă să se siluiască unii pe ceilalți. Oricât ar părea de absurd, nu eu am s-o siluiesc pe Carlota, ci ea mă va silui pe mine. Bizar și absurd și puțin rușinos, dar adevărat. A-ți pierde controlul înseamnă sau să siluiești sau să te lași siluit. Dacă am putea rămâne credincioși sufletelor noastre și în această credință să ne întâlnim... Senora, eu nu am mare respect față de mine însumi. Am ratat în relațiile mele cu femeia și e un gen de ratare pe care nu-i plăcut s-o porți în tine.

Kate îl privi cu mirare și cu puțină teamă. De ce i se confesa? Avea oare de gând să facă dragoste cu ea? Aproape că i se oprise respirația. Ramon o privea cu un fel de suferință zugrăvită pe frunte, iar în ochii lui întunecați se citea mânia, frustrarea, înțelepciunea și o durere surdă.

— Regret, continuă el, că între Carlota și mine este ceea ce este. Cine sunt eu, cum pot vorbi măcar despre Quetzalcoatl când inima mi-e pustie de mânia împotriva femeii cu care m-am căsătorit și a copiilor pe care mi i-a zămislit ea? Nu ne-am întâl-nit niciodată în sufletele noastre, Carlota și cu mine. La început am iubit-o și ea voia să-i siluiesc voința. Dar, după un timp, bărbatul începe să se simtă stingherit. Nu poate dori întruna să siluiască o femeie, aceeași femeie. Cunoaște retrageri, dă îndărăt. Pe urmă, m-a iubit ea și a dorit să mă siluiască. Un timp mi-a făcut plăcere. Dar și ea a cunoscut dări îndărăt. Băiatul cel mare este într-adevăr băiatul meu, conceput în vremea când eu o siluiam pe ea. Iar mezinul e băiatul ei, conceput în perioada când ea mă siluia pe mine. Îți dai seama cât de jalnic e totul! Și acum nu ne mai putem întâlni niciodată; ea își întoarce fața spre crucificatul ei Isus, iar eu spre necrucificatul și necrucificabilul Quetzalcoatl, care, cel puțin, nu poate fi siluit.

— Și sunt convinsă că n-ai să faci din el un siluitor.

— Cine știe? Dacă greșesc, în acest sens voi greși. Dar înțelegi, Senora, Quetzalcoatl reprezintă pentru mine simbolul a tot ce-ar putea fi mai bun într-un om. Universul e un cuib de dragoni, cu un mister total insondabil în centrul său. Și dacă eu numesc acest mister Luceafărul de Dimineață, n-are nici o importanță. Sângele omului nu poate pulsa în mod abstract. Și omul e o creatură care-și dobân-dește, palmă cu palmă, propria-i creație, smulgând-o din cuibul dragonilor cosmici. Sau, în caz invers, o pierde palmă cu palmă și se prăbușește. Or, în această dezintegrare în siluitori și siluiți, ne pierdem propria creație. Trebuie să ne smulgem împreună, cu forță, femeii și bărbați, altminteri suntem pierduți. Trebuie să ne smulgem laolaltă - cu forță.

— Dar ești dumneata un bărbat care să aibă nevoie de o femeie în viața lui?

— Sunt un bărbat care tânjește după împlinirea senzuală a sufletului său, Senora. Sunt un bărbat care nu crede în abnegația dorințelor carnale. Sunt un bărbat aflat mereu pe marginea dorinței de a-și lua soții sau concubine, atât de puternică e dorința acestei împliniri. Numai că, acum știu prea bine că e inutilă - nu vremelnic, ci definitiv inutilă - siluirea unei femei prin dorință arzătoare. Indiferent cât de îndrăgostită ar fi de mine și cât de mult ar dori s-o siluiesc. N-are nici un rost, și însuși miezul făpturii mele știe că nu are rost. Vin, femei, cântec - toate acestea, tot acest joc a luat sfârșit. Miezul făpturilor noastre îl refuză. Și totuși, e foarte greu să ne smulgem împreună.

— Deci dorești cu adevărat o femeie alături de dumneata?

— Ah, Senora! Dacă-aș putea avea încredere în mine; și încredere în ea! Nu mai sunt un tinerel care-și poate îngădui să greșească. Am patruzeci și doi de ani și săvârșesc cel din urmă - sau poate că într-adevăr cel dintâi mare efort bărbătesc. Sper să mor înainte de a comite o mare greșeală.

— De ce să comiți o greșeală? Nu e necesar.

— Pot să cad foarte lesne în greșeală. Pe de o parte, e foarte ușor pentru mine să devin un arrogant și un siluitor. Iar pe de altă parte, e foarte ușor să mă neg cu totul și să fac din viața mea un soi de sacrificiu. Din viața mea care e siluită. Într-un anumit sens, e ușor să mă las siluit. Și ieri m-am lăsat, în oarecare măsură, în fața episcopului de Guadalajara. Ceea ce nu-i bine. Dacă ar fi să eșuez într-o greșeală, Senora, aș prefera să ajung siluitor decât siluit. Ca pățimaș siluitor pot încă să retez, să extirp putreziciunea celeilalte posturi, adică oribila tendință și dorință a oamenilor de a se lăsa siluiți, o dorință respingătoare, dezonorantă.

— Dar de ce să nu te retragi, așa cum ai spus, în eul dumitale cel mai lăuntric și acolo să întâlnești o femeie, s-o întâlnești, așa cum ai spus, acolo unde cele două suflete fuzionează în cea mai profundă dorință a lor. Nu-i necesar să înfrunți odiosul dezechilibru pe care-l numești siluire.

— De ce n-o fac? Dar ce femeie anume aș putea întâlni trupește, fără ca între noi să se instaleze lenta degradare a siluirii de o parte sau de alta? Dacă m-aș căsători cu o femeie spaniolă sau cu o mexicană cu pielea brună, mi s-ar dăru, cerând să fie siluită. Dacă m-aș căsători cu o femeie anglo-

saxonă sau din orice altă spiță blondă, va voi să mă siluiască, cu întreaga voință a străvechilor demoni albi. Cele ce se vor siluite sunt niște paraziti ai sufletului și îmi repugnă. Cele ce vor să siluiască bărbații sunt niște vampiri. Și între aceste două categorii nu mai există nimic.

— Dar, fără îndoială, există și unele femei bune.

— Arată-mi-le și mie. Toate sunt virtuale Carlote sau... Sau... Da, Caterine. Sunt convins că l-ai siluit pe Joachim al dumitale până ce a murit. Fără îndoială, a dorit-o; poate chiar mai mult decât ai dorit-o dumneata. Nu-i numai o chestiune de sexualitate. E ceva ce ține de voință. Victime și victimizatori. Clasele de sus tânjind să se considere victimele claselor de jos și, pe de altă parte, urmărind să facă victime din clasele de jos. Politicieni tânjind să facă din popoare victimele altor popoare. Biserica, îmbătată de voința diabolică de a-i preface pe oameni în umile târâtoare ce tânjesc să fie victimizate, siluite – îți spun, lumea noastră e un loc de rușine.

— Dar dacă dumneata dorești să fii altfel, de bună seamă că mai există și alți câțiva oameni care o doresc.

— S-ar putea, răspunse Ramon devenind mai calm. S-ar putea. Aș dori să mă stăpânesc mai bine. Să mă pot ține în mână, să mă pot menține în zona de mijloc, unde pot fi liniștit. Luceafărul meu de Dimineață. Acum mă rușinez că ți-am vorbit cum ți-am vorbit, Senora Caterina.

— De ce? Strigă Kate.

Și, pentru prima oară, roșeața ofensei și a umilinței îi invada obrajii.

Ramon o văzu și, o clipă, își lăsă mâna pe mâna ei.

— Nu, zise el. Nu mă rușinez. Mă simt ușurat. Kate roși mai puternic simțindu-i atingerea mâinii și rămase tăcută. Ramon se ridică în grabă, dorind să se afle din nou singur cu sine însuși.

— Duminică dimineața, când ai să auzi tobele bătând, vrei să vii în piaza? Ai să vii?

— Pentru ce?

— Vino și ai să vezi. Dispăru ca o săgeată.

Satul era plin de ostași. Când se duse la poștă, Kate îi văzu tândălind, în uniforme lor de pânză, Pe lângă intrarea postului militar. Trebuie să fi fost vreo cincizeci sau mai bine; oameni scunzi, nu soldații aceia înalți cu pălării turtite. Aceștia erau bărbați mărunței, iuți, îndesați, ca Cipriano, și vorbeau un straniu dialect indian, cu glasuri foarte scăzute. Se arătau rar pe stradă. Parcă se fereau să fie văzuți.

Dar noaptea, de la ora zece încolo, toată lumea era obligată să se închidă în casă și, în întuneric, Kate auzea tropotul patrulelor călare.

Plutea o atmosferă de ațâțare și de mister. Preotul parohiei, un grăsan autoritar de vreo cincizeci de ani, ținuse o tunătoare predică de sâmbătă seara împotriva lui Rămân și a lui Quetzalcoatl, interzi-când rostirea numelui păgân și amenințând cu pedepse pe orice membru al parohiei care ar citi legendele sau măcar le-ar asculta.

Drept care, când a ieșit din biserică a fost atacat și a trebuit să fie salvat de soldați. Aceștia l-au condus în siguranță acasă. Dar criada lui, bătrâna care îi ținea gospodăria, a auzit din partea mai multor femei că dacă

părintele mai deschide vreodată gura împotriva lui Quetzalcoatl, o să se pomenească cu câțiva centimetri de lamă de machete în burdihan.

Așa încât Sfinția sa nu mai ieși din casă și slujbele au fost ținute de tânărul lui asistent.

Toți peonii care veneau sâmbăta cu bărcile pe lac, pentru târg, se duceau la slujbă în biserica din Sayula. Ușile mari stăteau toată ziua deschise. Oamenii care se foiau încoace și-ncolo venind de la lac sau ducându-se spre el își scoteau pălăriile mari când pășeau prin fața bisericii, descoperindu-și capetele cu un gest servil. Întreaga zi puteai vedea în biserică indivizi răzleți, îngenunchind prin navele laterale sau printre bănci; bărbații îngenuncheau ținându-și spinarea verticală, pălăriile mari alături, pe jos, și capetele cu forma lor înaltă, curioasă, specific indiană, acoperite cu păr des, negru, foarte drepte; numai picioarele îngenuncheau umil, lipite unul de celălalt. Femeile, cu capetele înfășurate în rebozos ca în niște glugi negre, îngenuncheau printre bănci, cu coatele larg deschise, într-un fel de indolentă voluptate.

În serile de sâmbătă, caverna neagră a bisericii era iluminată de flăcările roșietice, pâlpâitoare a numeroase luminări; înăuntru, ciorchini de capete bărbătești negre, foiala de femei, un du-te vino de oameni care soseau de la lac sau se duceau la târg. O tăcere adâncă, generată nu de venerație, ci de o anume voluptuoasă admirație a măreției și a strălucirii, de un abandon senzual, aproape ca de victimă, în fața Dumnezeuului morții, cel răstignit și mânjit cu dâre de sânge, sau în fața drăguței femei albe în mantilă albastră, cu fața ei de păpușă sub coroana de aur: Măria, păpușa păpușilor, Nina Ninelor.

Nu era vorba de adorație. Ci de un soi de langoare și de lăbărtare a sufletului. Și mai era și un lux, după o săptămână întreagă de posomorala și murdărie în satele sordide alcătuite din bordeie de paie. Pe Kate însă o irita.

Bărbații se ridicau și pășeau în vârful sandalelor, făcându-și cruce cu apă sfințită în față și în spate; pe buric și pe ceafă. Și ochii negri le luceau de o vagă senzualitate. Nu cunoșteau reculegerea, nu deveneau mai gravi, mai puternici, mai întregi, ci doar mai indolenți, mai lascivi, mai necontrolați. Un lucru trebuie să învețe orice om, și mai cu seamă indianul mexican: cum să-și adune sufletul, adânc înlăuntrul său, și să-și rămână credincios sie însuși. Or Biserica, în loc să-i ajute pe oameni la așa ceva, îi împinge tot mai mult într-o molatică neajutorare emoțională, oferindu-le senzuala grati-ficație de a se simți victime, victimizați, dar, în același timp, și conștiința ascunsă că, până la sfârșit, victima e mai tare decât călăul. Până la urmă, victimele își doboară călăul, ca o haită de hiene care se năpustesc asupra unui leu neatent. Blestemați cei fals săraci cu duhul, pentru că ei vor moșteni Pământul.

Duminica dimineața avea loc o slujbă devreme la răsăritul soarelui, o alta la ora șapte, o a treia la nouă și o a patra la ora unsprezece. După aceea urma o mică orchestră de viori și violoncele care executa o muzică de dans demodată; în special dimineața, puteau fi văzuți numeroși peoni și femei îngenunchind pe podea, în freamăt de luminări fumegoase, miros de ceară

topită, fuioare de fum de tămâie și în sunetul greu al corului de bărbați din galerie, cu voci puternici, masive, impresionante.

Și oamenii plecau din biserică stăpâniți de o senzuală moliciune care, curând, în piață, avea să se transforme în ură, ancestrala ură insondabilă care zace în străfundurile inimilor indiene și care țâșnește la suprafață, neagră și nebuloasă, după ce s-a legănat în grația lascivă.

Înăuntru, biserica nu era decât un interior mort, ca toate bisericile mexicane, până și catedrala Puebla. Interiorul aproape tuturor bisericilor mexicane dă impresia unei goliciuni cinice, a unei cinice lipse de noimă, a unei scoici nude, cinice. Bisericile italiene sunt clădite într-un stil foarte asemănător, totuși în ele dăinuie umbra și profunzimea unui vechi mister. Tainica tăcere.

Însă în Mexic, nu. Pe dinăuntru - e greu să le definești - sunt artificioase; goale de sunet și totuși lipsite de tăcere, simple și totuși vulgare, serbede, sterile. Mai serbede decât clădirea unei bănci sau decât o clasă de școală ori o sală de concert pustie, mai puțin misterioase decât oricare dintre acestea.

Tot timpul le simți tencuiala, mortarul, varul, vopseaua albăstrie sau cenușie mânjită; și poleiala aplicată, gata să se coșcovească. Chiar și în cele mai maiestuoase biserici, poleiala e hidoasă, nu e niciodată aur. Nimic nu-i discret, gingaș.

Așa arăta și interiorul bisericii din Sayula, pe care Kate o vizitase în numeroase rânduri. Exteriorul alb era încântător, se încadra admirabil în peisaj, cu cele două turle gemene, albe, ca de pagodă, întrezărite printre sălciile verzi. Dar înăuntru părea să nu fie altceva decât var zugrăvit cu șablonul în motive cenușii. Ferestrele erau înalte și numeroase și lăsau lumina să se cearnă ca într-o clasă de școală. Isus, vărgat cu dâre de sânge, se afla într-unui din transepturi, iar Fecioara, o păpușă înveșmân' tată în satin fanat, stătea, șocată, într-o cutie d8 sticlă. O avalanșă de flori de pânză, flori de hârtid dantelă grosolană și argint cu efecte de tinichea. Totuși, biserica era curată și foarte frecventată.

Luna Măriei trecuse, panglicile de hârtie albă și albastră fuseseră date jos, palmierii din ciubere fuseseră mutați de pe intervale, iar seara nu mai veneau fetițe în rochii albe și cu coronițe de flori pe cap, ca să depună buchețele. Curios cât de ieftine apar în Mexic vechile ceremonialuri europene: doar un soi de parodie vulgară.

Sosi și Joia Verde, cu slujba mare și biserica înțesată din zori și până la prânz de peoni îngenuncheați. Avusese loc o mică procesiune de copii, în interior, pentru că legea interzicea procesiunile religioase pe străzi. Dar, într-un fel, toate acestea păreau lipsite de temeii. Doar ca oamenii să poată spune că e o fiesta și deci să aibă un pretext pentru a fi mai indolenți, mai lasă-mă să te las, mai necontrolați ca oricând. Marea dorință a mexicanului: să se afunde în dulceaga-i inerție. Una peste alta, asta era religia. În loc să le fi concentrat sufletul în vigoare și intensitate, sărbătoarea religioasă îi lăsase și mai dezintegrați.

Oricum, săptămânile treceau și biserica era la fel de populată ca de obicei. Dar, un ceas mai târziu, mulțimea din biserică devenea mulțimea lui Quetzalcoatl. O senzație în plus.

Până când cititorii de legende mai socialiști strecurau în lecturile lor câteva insinuări anticlericale. Și peonii începeau să se întrebe: „JEl Senor a fost un gfingo și Santisima nu a fost decât ogringuita?”.

Fapt care provoca represalii din partea preoților: la început simple admonestări, apoi vindicativele dezvăluiri și amenințări ale predicilor. Ceea ce însemna război.

Toată lumea aștepta ziua de sâmbătă. Veni și apeasta, iar biserica rămase închisă. Sâmbătă seara „biserica se înfățișă cufundată în întuneric și zăvo-^ta. Duminică, biserica arăta la fel de tăcută, cu uȘile ferecate.

Sărbătoare (sp.).

Prin mulțimea din piață se răspândi ceva ce semăna a consternare. Oamenii nu aveau unde să se ducă! Dar o consternare împănată de curiozitate. Poate că urma să se petreacă ceva senzațional.

Se mai întâmplase și altă dată. În urma feluritelor revoluții, multe dintre bisericile mexicane fuseseră folosite ca grajduri pentru cai sau ca barăci pentru ostași. Adeseori bisericile au fost transformate în școli, săli de concert sau cinematografe. Mănăstirile de maici sau de călugări au fost folosite în chip de cantonamente pentru soldații de rând. Lumea se schimbă, în fond asta-i menirea ei.

În cea de-a doua sâmbătă, când biserica rămase tot închisă, era, întâmplător, un târg foarte bogat. Sosiseră pe lac, dinspre sud, de la mare distanță, chiar și de la Colima, mari cantități de fructe și de alte materiale. Veniseră o sumedenie de oameni cu vase de lemn lăcuit și de femei cu oale de ceramică smălțuită. Și, ca de obicei, peoni ghemuiți pe vine stăteau în fața unei grămăjoare de prune tropicale grețoase – douăzeci de centavos grămada – sau de chile sau de fructe mango, stivuite în piramide la marginea drumului.

Un târg suprapopulat, mai mult sau mai puțin, de indieni. Iar ușile bisericii, închise și zăvorite, clopetele bisericii amuțite, până și ceasornicul înțepenit. De fapt, ceasornicul se oprise mereu. Dar parcă niciodată cu asemenea definitivă fermitate.

Nici tu slujbă, nici tu spovedanie, nici mica orgie de tămâie și de emoții dezlănțuite. Mulțimea murmura și arunca priviri temătoare în jur. Vanzătorii de pe șosea se cincheau și mai strâns pe vine, de parcă ar fi vrut să se facă mai compacți și mai mici: se ghemuiau de pulpe, cu genunchii la înălțimea umerilor, ca niște idoli azteci. Iar soldații, câte doi sau câte trei, erau prezenți pretutindeni. Și Senoras și Senioritas cu șaluri sau mantile din voal negru se îndreptau grăbite spre biserică pentru slujbă și scoteau exclamații de uimire în fața porților; se agitau și totul era freamăt și foșnet și pălăvrăgeală; deși știuseră foarte bine că biserica fusese închisă.

Dar era duminică dimineața și ceva trebuie să se întâmple.

Pe la zece și jumătate își făcu apariția o barcă din care coborâră bărbați în straie albe ca zăpada, aducând cu ei o tobă. Își croiră drum prin mulțime, pe nisip, pe sub copacii bătrâni, îndreptându-se spre biserică.

În fața ușilor care continuau să fie închise își scoaseră bluzele și se așezară în cerc, cu umerii negricioși goi și cu brâul albastru și negru al lui Quetzalcoatl legat în jurul mijlocului.

Toba începu să bată puternic, vibrant, în timp ce oamenii cu capetele și piepturile descoperite stăteau în cerc în fața ușilor bisericii: o roată bizară de capete lucioase, negre-albăstrie și de umeri tuciuiri deasupra pantalonilor albi ca neaua. Toba continua să bată monoton. Pe urmă fluierul de lut cu sunete înecate porni să intoneze o melodie.

Toți oamenii din piață se înghesuiră în fața porților bisericii. Dar acolo stăteau de gardă ostașii. Iar în interiorul curții de piatră, soldații păzeau îngrăditura joasă, ca nu cumva cineva să se cațere pe zid. Așadar, mulțimea densă stătea afară și se zgâia la ușile închise, în soarele fierbinte de dimineață, adăpostindu-se pe sub sălcii și pe sub arbuștii de piper. Majoritatea erau bărbați cu părul mari; dar printre ei se răzlețiseră și câțiva orășeni, și câteva femei, precum și Kate, cu o umbrelă de soare în dungi albastre-închis. O masă compactă, tăcută, încordată, adunată în umbra presărată cu paiete de soare, o mulțime care se îngrămădea în jurul trunchiurilor de palmieri sau se cățara pe rădăcinile arbuștilor de piper. În spate erau parcate camioanele și automobilele.

Toba emise un tremur final, după care amuți, iar fluierul de lut tăcu la rândul-i. Se auzea clipocitul apelor lacului, clinchete de pahare și zvonul glasurilor șoferilor adunați la o mică ospătărie. În rest, răsuflarea tăcută a mulțimii. Ostașii distribuiau câteva file printre oameni. Și, deodată, o voce puternică, bărbătească, rezonantă începu să cânte în acompaniamentul surd al tobei.

Bun rămasul lui Isus.

Bun rămas, bun rămas, Despedida!, Sunt ultimele zile, cele din urmă cuvinte. De mâine Isus și Măria Vor fi din nou oseminte.

E cale lungă, prea lungă Din Mexic până-n Paradis. Aruncă o privire, mamă, Și spune-ți c-a fost doar un vis.

Iacob și Ioan și Marcu, Filip și San Cristobal, Sfintele Ana și Theresa, Guadalupe cu-obrazul oval, Veniți, totu-i sfârșit pentru noi. Să ne lăsăm cu toții duși, Pe trepte de lumină mă urmați, Suntem niște sfinți apuși.

Joachim, Francisc și Anton, Măria cea atât de felurit numită: Purisima, Refugiul, Soledad, Uitați de lumea asta urgisită.

Toți sfinții, madonele mele toate, Pășiiți afară din altare! Urmați-mă pe mine, răstignitul, Luați cu voi însemne și odoare.

Străbateți flăcările, călcați peste scânteii, Pătrundeți iar în cerurile sfinte, Urmați-1 iar pe cel ce vi-e păstor Vă duceți după el, luați aminte.

1. Adio (sp.).

Spuneți rămas-bun și dați totul uitării Tot ce-ați văzut în țara mexicană; Cereasca pace, divina uitare Vă fie de azi înainte hrană în timp ce vocea intona cele de mai sus, sosi o altă barcă, iar soldații dădură mulțimea la o

parte pentru a-i deschide cale lui Ramon, îmbrăcat în serape-ul lui alb, cu margini albastre și franjuri roșii, unui tânăr preot al bisericii, în sutană neagră, și unor alți șase bărbați în serapes de culoare închisă, cu marginile albastre ale lui Quetzalcoatl. Această curioasă procesiune străbătu rândurile celor adunați și intră în curtea bisericii.

Când se apropiară, cercul de bărbați din jurul tobei se desfăcu și oamenii se aranjă în semicerc. Ramon, cu statura-i dominantă, se așeză îndărătul tobei, cei șase bărbați în serapes întunecate se împărțiră câte trei la fiecare aripă a semicercului, iar preotul tânăr și suplu, în sutana lui neagră, rămase singur, în fața mulțimii.

Ridică o mână; Ramon își scoase pălăria și toți bărbații aflați acolo îl imitară.

Preotul se răsuci pe călcâie, se îndreptă spre centrul semicercului, unde se afla Ramon, și-i înmână cheia bisericii. După aceea rămase în așteptare.

Ramon descuie ușile bisericii și le deschise larg. Oamenii din primul rând al mulțimii îngenuncheară brusc la vederea interiorului bisericii întunecat ca o hrubă, în care licăreau însă luminile tremurătoare a zeci de luminări aprinse, risipite în întreg spațiul misterioasei întunecimi, fremătându-și flăcările încețoșate, pâlâpânde, ca o mică pădure incendiată.

Mulțimea se foi, se codi, apoi îngenunche. Doar Jci-colo, câte un muncitor, câte un șofer sau un feroviar rămaseră în picioare.

Preotul își înalță și mai sus mâna și se reîntoarse Cu fața spre mulțime.

— Fiii mei, începu el, iar lacul păru să foșnească, acompaniindu-l: Dumnezeu cel Atotputernic i-a chemat acasă pe Isus și pe Maica lui, Măria. Vremea lor a apus în Mexic. Se întorc la Tatăl ceresc.

Isus vă urează să rămâneți cu bine.

Măria, Maica lui, vă urează să rămâneți cu bine.

Vă binecuvântează ultima oară, acum când vă părăsesc. Răspundeți Adios! Rostiți Adios! Fiii mei.

Oamenii din semicerc rostiră un profund Adios! Iar dinspre soldați și dinspre mulțimea îngenuncheată răzbi un ecou tremurat, murmurat, un Adios repetat iar și iar, ca o furtună mormăitoare.

Deodată, o rafală de vânt stinse pădurea de luminări din interiorul bisericii spre care își ațintiseră oamenii privirile și nu mai rămase decât întunericul, în lumina soarelui se căsca o hrubă de întuneric în care mai licărea, ici-colo, flacăra firavă a câte unei lumânărele. Bărbații din mulțime gemeau și scoteau exclamații.

Pe urmă toba începu să vibreze ușor și doi dintre oamenii din semicerc porniră să cânte din nou cân-tecul de bun rămas, cu voci mărețe, rezonante. Erau cântăreți pe care Ramon sau discipolii săi îi culese-seră de prin tavernele din Mexico City, oameni cu voci cultivate, uimitoare, din acea specie a tenorilor mexicani care par să facă pământul să crape. Artiști pe care „vremurile grele” îi siliseră să-și câștige pâinea cântând prin cârciumi. Și acum își dădeau drumul la voce cu întreaga disperare care le rodea sufletele, cu o demonică, deznădăjduită cutezanță. Când se încheie cântecul, preotul își înalță din nou mâna și dădu binecuvântarea, adăugind cu glas scăzut:

— Și acum, spune Isus, lăsați-mă să plec împreună cu toți sfinții mei. Căci mă întorc la Tatăl meu carele e în ceruri și cu dreapta o conduc pe Maica mea către pacea căminului ei.

Pe urmă se întoarse și intră în biserică. Ramon îl urmă. După el, intrară încet, unul câte unul, toți bărbații din semicerc. Tăcerea de moarte fu spartă de câteva dangăte ale clopotului din turn. Apoi încetă și acesta.

Și o clipă mai târziu, din adâncul bisericii, răsună o tobă, cu un duduț îndepărtat, timorat, monoton.

Preotul apărură din nou în ușă, îmbrăcat în veșmintele lui albe, bogat împodobite cu dantelă și purtând un crucifix înalt. Șovăi în prag, apoi ieși în lumina soarelui. Cei îngenuncheați își împreunară palmele.

Luminările din biserică rămase încă aprinse își înclinau flăcările răzlețe către ușă. Don Ramon se ivi din întuneric, despuiat până la brâu, cu serape-ul împăturit pe umăr și purtând parul frontal al catafalcului pe care zăcea, într-o ladă de sticlă, teribilul Isus mort din Săptămâna Mare. Un bărbat înalt, măsliniu, gol până la brâu purta pe umăr parul din spate al catafalcului. Mulțimea gemu. Isus cel mort, în mărime naturală, părea într-adevăr mort în timp ce trecea pe porțile bisericii. Când pătrunse în mulțime, bărbații și femeile îngenuncheate înălțară fețe oarbe și își ridicară brațele; rămaseră așa, cu brațele larg desfăcute, într-un inexprimabil extaz de frică, închinăciune și acceptare a morții.

După catafalcul lui Hristos mort, urmă o lentă procesiune de bărbați goi până la brâu, purtând statuie după statuie. Întâi cumplitul Isus osândit, cu trupul despuiat, vărgat ca un tigră cu dăre de sânge. Pe urmă efigia bine cunoscută din altarul lateral: Isus cu plete lungi și mâinile întinse. Pe urmă imagina lui Isus din Nazaret, cu o cunună de spini.

Urmă Fecioara în mantila albastră, îndantelată și cu o coroană de aur. Când apărură, cu înfățișarea-i ^am ieftină, în lumina orbitoare a soarelui, femeile mcepură să geamă. În urma ei, luminările care Supraviețuiseră în biserică se stinseră una câte una.

Urmă apoi cafeniul Sfânt Anton din Padova, cu Un copil în brațe. După el, Sfântul Francisc uitându-se Ciudat la crucea pe care o ținea în mâini. Pe urmă, kfânta Ana. Și, în sfârșit, Sfântul Joachim. Când se ivi și el, se stinse ultima luminare din biserică și nu mai rămaseră decât ușile deschise asupra tenebrelor.

Statuile rezemate de umerii bărbaților cu piele tuciurie înaintară copilărește prin soare, pierzându-se apoi pe sub umbra copacilor. Toba veni cea din urmă, vibrând slab. Când oamenii se îndreptară spre lac cu marele Isus mort, coșciugul de sticlă scânteie orbitor în soare. Mulțimea murmură și se legână pe genunchi. Femeile strigară: J'urisima! Purisima! Nu ne părăsi!", iar câțiva bărbați exclamară repetat: Șeilor! Senor! Senor!

Dar strania procesiune își vedea încet de drum pe sub copaci, către nisipul zgrunțuros, și ieși din nou la lumină, coborând spre lac. Adia o briză ușoară, în dogoarea soarelui. Serape-uâmpăturate pe umerii goi, netezi fluturau la întâmplare, statuile se legănau și, din când în când, se împleticeau. Dar crucifixul înalt și scăpărătorul coșciug de sticlă înaintau

drept spre marginea apei. Apoi venea Isus într-o mantie fâlfâitoare de mătase roșie, urmat de acel Isus de lemn vrâstat cu dungii de vopsea, pe urmă Isus în alb, cu o mantie violetă ce flutura ca o basma, după care venea Măria în dantele ce tremurau peste satinul țeapăn alb și albastru. Sfinții nu erau îmbrăcați în mătăsuri, ci doar vopsiți: lemn vopsit.

Preotul suplu, cu dantelăria lui, se poticnea prin nisip sub greutatea crucifixului pe care era răstignit un Isus alb, cu fața spre lac. La debarcader aștepta o canoe cu pânze și cu o pasarelă mare de lemn, rezemată de pupă. Doi bărbați desculți, îmbrăcați în alb, îl susținură pe preotul pirpiriu, ale cărui manșete albe fluturară ca niște steaguri când se cațără pe pasarelă. Oamenii îl ajutară să se urce la bord și să se îndrepte apoi spre proră, unde, în sfârșit, își depuse crucifixul, cu fața spre exterior.

Vasul era deschis, fără tendă sau tambuchi, dar avea niște mese fixate, pentru depunerea statuilor, încet, urcă și Ramon pasarela, apoi coborî în barcă; lada mare de sticlă fu așezată pe o masă, iar cei doi purtători ai catafalcului putură, în fine, să-și șteargă frunțile ude și părul negru înfierbântat și muiat. Ramon își trase pe el pătura și-și puse pălăria pe cap, pentru a se feri de soare. Vasul se legăna încet. Vântul bătea dinspre vest. Lacul era palid, ireal, orbit de soare.

Una după alta, statuile fură înălțate peste pupă, se profilară o clipă pe cer, apoi coborâră în vas pe mesele de unde puteau fi văzute, peste marginile negre ale canoei, de către puhoiul de oameni rămași pe țărm.

Era o stranie și țipătoare adunătură de statui. Și totuși, fiecare dintre ele avea un anumit patos, o amprentă de oroare, așa cum zăceau învălmășite laolaltă pe suporturi, pentru ultimul lor drum. Și lângă fiecare dintre statui se plantase purtătorul respectiv în serape și cu pălăria pe cap, susținând parii cu o mână fermă.

Pe țărm, soldații alcătuiseră un mic front și trei bărci cu motor, pline de ostași, așteptau lângă canoe. Coasta era înțesată de o masă de oameni. Numeroase bărci cu vâsle se apropiau, pline de curiozitate, de canoe, ca niște pești. Dar toate păstrau o precaută distanță.

Marinarii desculți începură să dezlipească barca de țărm cu ajutorul prăjinilor. Se lăsau cu toată greutatea pe prăjini și se învărteau prin apă, în jurul vasului. Încet, canoa începu să plutească în apele joase. Părăsea lent țărmul și puhoiul de oameni.

Alți doi marinari începură să înalțe rapid pânza mare, pătrată, albă. Se ridică iute, dar greoi în aer și prinse vântul în plin. Pe pânză era imprimat marele semn al lui Quetzalcoatl: șarpele albastru încolăcit, având în centru, asemenea unui ochi, vulturul albastru pe un câmp galben.

Vântul bătea dinspre vest, dar barca se îndrepta spre sud-est, către mica insulă a Scorpionilor, care se iveau ca un mamelon din ceața ce învăluia lacul. Și barca plutea înainte, iar marele ochi părea să privească îndărăt, spre satul cu sălcii verzi, biserica albă pustie și puhoiul de oameni de pe țărm.

Bărcile cu motor escortau uriașa, înceată canoe iar bărcile mici cu vâsle o urmau de la distanță, ca niște insecte, neîndrăznind să se apropie prea mult. Apa bolborosea și plescăia, oamenii de lângă statui își încleștară mai

puternic o mână pe pari, cu cealaltă ținându-și pălăriile, ochiul mare de pe catarg privea îndărăt, spre uscat, iar pânza albă fâlfâia peste coșciugul de sticlă, peste trupul lui Hristos năclăit de sânge închegat, peste statuile cu mantiile lor fluturânde.

Pe țărm, oamenii se răspândeau sau se așezau pe nisip așteptând și urmărind vasul cu răbdare placidă, care era, pe jumătate, indiferență. Canoea devenea tot mai mică, mai puțin vizibilă, topindu-se în lumină, iar bărcile care o înconjurau apăreau ca niște punctulețe. Lacul își obosea ochii cu luminescența lui.

Departe, pe sub copaci, în tăcere sau poate că în uitare, o femeie cumpără un pepene verde cu coaja întunecată, îl sparse izbindu-l de o piatră, apoi împărți copiilor ei bucățile mari, cu miez roșu. Bărbații presărau, în tăcere, sare peste feliile groase de castravete pe care le vindea o femeie, pe sub copaci. În tăcere, intrau în biserică, trecând pe lângă ostașii ce păzeau ușile.

Biserica era cufundată în beznă, cu excepția luminii de zi care pătrundea pe ușile deschise, și rămăsese absolut goală: pereții, podeaua, altarul, transepturile, toate goale și pustii. În tăcere, oamenii ieșeau din biserică.

Era ora prânzului, îmbăiată în arșiță. Canoea se îndrepta încet spre mamelonul înălțat din ape, pe care locuia o familie de indieni pescari, cu cele câteva capre ale lor. Pe o mică parcelă uscată cultivau fasole și porumb. În rest, insula nu era decât stâncă goală, hățișuri de mărăcini și scorpioni.

Cu ajutorul prăjinilor, barca fu împinsă într-un golfuleț pietros. Se apropie încet de țărm. Bărcile cu motor o precedaseră. Oamenii tuciurii, goi se și năpustiseră să se scalde printre stânci.

Pânza mare se pleoști, canoea se lipi de țărmul pietros, oamenii săriră în apă, statuile fură descărcate și cărate cu grijă pe stânci. Acolo își așteptară purtătorii.

Încet, procesiunea începu din nou să urce coastele insulei zbârlite, pe lângă cele câteva bordeie unde un cocoș roșu cucurigea printre gunoaie; traversară stâncile, dincolo de hățișuri, spre partea opusă a insulei.

Latura dinspre Sayula era numai stâncă ascuțită, care-ți tăia tălpile. Într-o scobitură pietroasă de la marginea apei fuseseră așezați câțiva bolovani și, deasupra lor, niște bare de oțel, închipuind un grătar. Dedesubt fuseseră îngrămădite maldăre de surcele; alte mormane de surcele așteptau ceva mai departe.

Statuile și coșciugul de sticlă cu Isus mort fură așezate pe barele grătarului de oțel, toate laolaltă, într-o patetică învălmășeală. Rezemară apoi de ele și crucifixul cel mare. Era ceasul amiezii, căldura și lumina cădeau vertical, aprig. Dar, spre lac, nori fantastici începuseră să se și înghesuie.

Dincolo de apă, dincolo de incandescența arșiței, satul, cu copacii lui, cu căsuțele și turlele albe ale bisericii, se nălucea ca un miraj.

Bărbații care veniseră în bărci se adunaseră grămadă pe stâncile micului amfiteatru. Ramon, folosind o lupă, aprinse câteva fire de trestie și de °cote. În strălucirea solidificată a soarelui țâșniră Văcări iuți, ca niște șerpi

tineri, răspândind fum, Ramon dădu foc piramidei de surcele așezată cu Srijă sub grătarul pe care zăceau statuile.

Urmară un pârâit și o pufnire de fum albicios, ar^oma dulce de ocote și limbile de foc portocalii, Semisubstanțiale țâșniră în aerul fierbinte. Rafale ^e fum săltară subit, flăcările izbucniră și lemnul de ocote, mustind de rășină parfumată, începu să duduie. Sticla coșciugului mare scheuna straniu, dureros, în timp ce plesnea și se fărâma în țândări. Printre barele de oțel se strecurau flăcări cafenii, insinuându-se între statuile care se înnegriseră pe dată. Veșmintele de mătase și satin se prefăcură în scrum negru, rănile de vopsea se bășicară și se scorojiră, negre.

Preotul cel tânăr își scoase veșmintele de pânză, patrafirul și sfită și, cu obrazii îmbujorați, le aruncă în flăcări. Pe urmă își lepădă și sutana neagră și reapăru în straiile albe ale oamenilor lui Quetzalcoatl, cu pantalonii suflecați până la genunchi, își zvârli și sutana în foc. Cineva îi întinse o pălărie mare și un serape alb cu margini albastre.

Plutea miros de vopsea arsă, de lână, de ocote. Masa de foc fumegândă năpădi statuile înnegrite, până când nu se mai desluși nimic decât o viitoare de fum și de vâlvătăi brun-roșietice, pârâitoare, râgâi-toare, vuitoare. Crucifixul în flăcări alunecă și se prăbuși într-o parte. Unul dintre păzitorii focului îl împinse îndărăt în cascada de jar de sub celelalte statui. Cei din jur, cuprinși de o ciudată frenezie, aruncau mereu lemn proaspăt, rășinos, care aproape că exploda în foc. Bolovanii crăpau și pocneau ca niște arme de foc. Toți cei de față se traseră îndărăt, îndepărtându-se de rugul vâjâitor care părea să se înalțe tot mai mult, palele de fum negru și jerbele de scânteii desfășurându-se până în înalțurile cerului.

Unul din bolovanii care sprijineau grătarul făcu explozie cu un zgomot asurzitor; bucăți de oțel și cioturi de statui arzânde se prăvăliră mugind. Lada de sticlă dispăruse, dar panglici de oțel se ondulau, apoi se răsuceau, roșii, peste torentul de foc. Vergi ciudate de oțel apăreau de niciunde, proiectându-se afară din cărbunii încinși.

Și, curând, nu rămase decât strălucirea de rubin a jăratifului și heleșteea vâscoase de metal topit.

Ramon stătea deoparte și urmărea scena îo tăcere, cu o față întunecată, aproape lipsită de expresie.

Și apoi, numai când ultimele flăcări albastrii își dădură duhul înghițite de mormanul de jăratice roșu, de sus, de pe creastă, izbucniră rachetele, fâșâind în aer, explodând în albastrul dogoritor, revărsând torente de scânteii verzui și aurii.

Mulțimea rămasă pe țărm văzuse arborele de fum cu trunchiul de flăcări. Acum, auzind pârâitul greu al rachetelor, privitorii își înălțară ochii, exclamând cu groază îmbinată cu dulcea voluptate a distrugerii:

— Senor! Sefior! La Purisima! La Santisima!

Ca prin miracol, flăcările și fumul și rachetele se topiră în nimic, lăsând aerul fierbinte imaculat. Jăratiful fu adunat cu lopețile și aruncat într-o râpă.

Când canoea își ridică pânza pentru drumul de întoarcere, țărmul lacului, deși vag încețoșat, arăta cafeniu și neschimbat. Dindărătul munților

uscați, tăcuți, un nor se înălța spre sud-vest, ca o uriașă coadă albă, ca o coadă albă, mițoasă, de veveriță care tocmai s-ar fi ivit de dincolo de munți. Și coada albă, scămoșată, se lăbărța pe cer, spre zenit, drept către soare. Când canoa își desfășură pânza, peste lacul de cretă alburie începu să se lase o străvezie peliculă de umbră.

Numai înspre capătul de jos al Insulei Scorpionilor aerul fierbinte continua să tremure. Ramon se întoarse într-una din bărcile cu motor. Cerul se întuneca, pregătindu-se pentru tunete și ploaie. Canoa, neputând să-și croiască drum de-a curmezișul lacului, cârmi spre Tuliapan. Bărcile care o înconjurau o urmară discret.

Acostară înainte de a se fi stârnit vântul. Ramon Se duse la biserică și ferecă ușile.

Mulțimea se împrăștie în vânt, re&ozos-urile nlfâiau sălbatic, frunzele se desprindeau cu furie ain copaci, praful se învârtejea în aer. Sayula rămă-Sese văduvită de Dumnezeu si, în inimile lor, oamenii Se veseleau.

Capitolul XIX.

Atacul de la Jamiltepec.

Brusc, aproape toți soldații dispărură din sat: izbucnise o răzmeriță la Colima. Un tren fusese oprit, existau victime omenești. Și cineva, generalii Fulano și Tulano se „pronunțaseră” împotriva guvernului.

Tulburări în atmosferă; fiecare se bucura de asemenea periodice înfiorări de teamă. Dar în afara acestor înfiorări, lucrurile stăteau ca și mai înainte. Biserica era închisă și amuțită. Ceasul nu mergea. Timpul părea să se fi prăbușit subit, zilele mășăluiau serbede și atemporale, în aceeași veche necalculată manieră a trecutului. Straniile, vechile, incalculabilele, neînregistrabilele, incomensurabilele zile ale anticiei lumi păgâne! Kate se simțea oarecum ca o sirenă ce se străduia să înoate într-un element străin. Era purtată de un curent subteran către ancestrala, antediluviana tăcere, în care lucrurile se mișcau fără nici un contact între ele. Și ea se mișca și exista fără contact. Până și bătaia ceasornicului încetase. Așa cum omul care se îneacă nu vede altceva decât apă, tot astfel Kate nu vedea decât fața apelor fără timp.

Așadar, firește, simți nevoia să se agate de paiul ei. Nu mai putea rezista. Închirie un Ford vechi, hodorogit, care s-o hurduce până la Jamiltepec, pe drumurile desfundate ale după-amiezei.

Ținutul arăta ciudat și pustiu, așa cum arata ori de câte ori se iscă o răzmeriță. Ca și cum spiritul vieții ar fi secăt și n-ar fi rămas decât vidul, deșertul anti-vieții, în ținutul păcătos și găunos.

Deși nu era distanță mare până la Jamiltepec, din momentul în care ieșiră din sat, șoferul și ajutorul său începură să se simtă speriați, să se ghem*1' iască de spaimă ca niște broaște.

Frica mexicană are o calitate cu adevărat misterioasă. De parcă bărbații și femeile s-ar prăvăli pe jos, încolăcindu-se, ca niște segmente de reptilă ruptă, incapabilă să se ridice. Kate făcea uz de toată voința ei împotriva acestui umilitor nonsens.

Ajunseră fără nici un fel de. Neplăcere la Jamiltepec. Locul arăta părăsit, dar normal. În curte se afla un car gol. Nu se mai vedea nici un ostaș de gardă. Toți fuseseră mobilizați împotriva răzmeriței. Doar câțiva peoni se învârteau aiurea de ici-colo. Era o zi ăfiefista, când nu se prea lucra, în casele peonilor, femeile turteau tortillas între palme și preparau sos iute de chile, măcinând semințele de metates. O fiesta. Numai moara de vânt care pompa apă din lac își vedea înaintea de treabă, cu un păcănit ușor.

Mașina lui Kate trase în curte și doi mozos înarmați cu puști și cartușiere se apropiară să discute în șoaptă cu șoferul.

— Dona Carlota e aici? Întreba Kate.

— Nu, Senora. Patrona nu e aici.

— Dar Don Rămân?

— Si, Senora! Estâ.

Chiar în timp ce ezita, puțin nervoasă, Ramon apăru pe poarta interioară, îmbrăcat în hainele lui de un alb orbitor.

— Am venit să te văd, îi spuse Kate. Nu știu dacă ai fi preferat să nu vin. Dar mă pot înapoia pe loc cu mașina.

— Nu. Mă bucur c-ai venit. Mă simțeam cam Părăsit, nu știu de ce. Haide să mergem sus.

— Patron, îl strigă șoferul pe un glas scăzut. Eu trebuie să rămân?

Ramon îi șopti câteva cuvinte. Șoferul era speriat și nu voia să aștepte. Îi spuse lui Ramon că trebuie

^ fie înapoi la Sayula, la cutare și cutare oră.

Esigur, pretexte. Dar era evident că dorea să plece cât mai repede.

— Lasă-1 mai bine să plece, o sfătui Ramon pe ațe. Ai ceva împotriva să te întorci acasă cu barca?

— Nu vreau să-ți dau bătaie de cap.

— E mai puțină bătaie de cap dacă-1 lași pe omul ăsta să plece; și apoi, oricând vei dori, te poți întoarce cu barca. In felul ăsta vom avea mai multă libertate.

Kate îi plăti șoferului și Fordul se puse în mișcare zdrăngănind. După ce zdrăngăni un timp, execută un viraj în curte și o zbughi prin zaguân, făcându-se nevăzut cât mai curând cu putință.

Ramon dădu câteva dispoziții celor doi mozos înarmați. Se îndreptară, supuși, spre ieșirea exterioară.

— De ce trebuie să fie înarmați? Întrebă Kate.

— O, se tem de bandiți. De câte ori e pe undeva o răzmeriță, toată lumea se teme de bandiți. Ceea ce, desigur, îi stimulează pe bandiți la acțiune.

— Dar de unde vin bandiții? Stărui Kate în timp ce treceau prin intrarea interioară.

— Din satele din jur, o lămuri Ramon, trăgând după el porțile grele și barându-le cu un drug de fier care mergea de la un perete la altul.

Curtea interioară era acum o mică închisoare, pentru că și puternicele porți de fier dinspre lac erau ferecate. Privi prin lucrătura de fier la micul

heleșteu din grădină. Pluteau pe el câțiva nuferi albaștri. În depărtare, lacul albicios fantomatic în strălucirea soarelui.

Un servitor fu trimis la bucătărie, iar Ramon și Kate urcară scările spre terasa de sus. Cât de singuratică, împietrit de singuratică și de părăsită putea să arate hacienda! Până și zidurile de piatră păreau să emane pustietate, singurătate, negare.

— Dar din care anume sate vin bandiții? Continuă Kate să stăruie.

— Din oricare dintre ele. Se spune că, în special, din San Pablo sau din Ahaujijic.

— Sate foarte apropiate!

— Sau din Sayula, adăugă Ramon. Oricare dintre oamenii obișnuiți, cu pălării mari, pe care-i vezi în piaza, poate fi un virtual bandit, când banditismul rentează ca profesie și nu e pedepsit cu prea multă severitate.

— Nu-mi vine să cred.

— Dar e evident! Spuse el trântindu-se în foto-liul-balansoar din fața ei și zâmbindu-i peste masa de onix.

— Așa o fi.

Ramon bătu din palme și Martin, mozo-ul lui, veni sus. Îi dădu câteva ordine pe un ton jos, aproape murmurat. Omul îi răspunse și mai în șoaptă. Pe urmă, stăpânul și servitorul își făcură câte un semn din cap și Martin plecă, lipăind din huaraches pe mica terasă.

Ramon vorbea cu vocea aceea surdă, înăbușită, atât de comună în ținut, de parcă toți s-ar fi temut să vorbească tare. Era un lucru neobișnuit la el și Kate îl consemnă cu nemulțumire. Ședea, privind lacul fremătător, palid-cafeniu, printre arborii groși de mango, ale căror fructe își schimbau culoarea de parcă s-ar fi înfierbântat treptat. Munții de pe țărmul opus se decupau întunecați. Deasupra creștetelor se tolănise un nor mare, negru, din care scăpărau, neașteptat și neplăcut, fulgere.

— Unde-i Don Cipriano?

— În momentul acesta, Don Cipriano e mai mult generalul Viedma. Îi împrăștie pe răsculații din Colima.

— Și se lasă greu împrăștiați?

— Probabil că nu. Oricum e o treabă care-i place lui Don Cipriano. El e zapotec și cei mai mulți dintre ostașii lui sunt zapoteci din munți. Le place să-i hăituiască pe cei de altă naționalitate.

— Mă întreb cum de n-a fost aici duminică, atunci când ai scos statuile. Socotesc că a fost un lucru extrem de temerar.

— Așa gândești? Râse el. Nu a fost. E mai puțin temerar să scoți și să distrugi ceva, decât să instaurezi un nou puls de viață.

— Dar mai întâi trebuie să distrugi tot ce-i vechi.

— Toate statuile alea îmbâcsite, da. Dar nu ajută la nimic atâta timp cât nu ai altceva de pus în loc.

— Și ai găsit?

— Cred că da. Dumneata nu crezi?

— Da, răspunse ea cu oarecare șovăială.

— Cred că da, repetă Ramon. Simt un suflu nou pulsând în mine. Își bătea joc de ea, de ezitățile ei. De ce nu ni te alături?

— Cum? Măritându-mă cum Don Cipriano?

— Nu neapărat. Nu neapărat. Nu-i neapărat să te măriți cu cineva.

— Și ce ai de gând să faci în continuare?

— Am de gând să redeschid biserica, pentru a-1 instala pe Quetzalcoatl. Dar nu-mi plac zeii singuratici. Ca să se simtă bine, trebuie să fie mai mulți laolaltă.

— Dar e nevoie de zei?

— Cred că oamenii au nevoie de manifestări concrete ale ideilor.

Kate păstră o tăcere iritată.

— E nevoie și de zeițe. Și asta-i o dilemă, adăugă el râzând.

În clipa aceea Don Ramon își îndreptă brusc spatele și păru să asculte încordat. Răsunase o împușcătură pe care Kate o auzise, fără să o ia însă în seamă; pentru urechile ei putuse să fie un rateu de automobil sau de barcă cu motor.

Deodată se declanșa o scurtă rafală de împușcături.

Ramon sări de pe scaun, mlădios ca o pisică, și trânti ușile de fier din capătul de sus al scării, trăgând totodată și drugii care le barau.

— N-ai vrea să treci în camera asta? O întrebă el, arătându-i o intrare întunecată. Acolo ai să fii în siguranță. Rămâi înăuntru câteva minute, până mă întorc eu.

În timp ce vorbea, un strigăt răzbi dinspre curtea din spate și un glas de om care moare răcni: Patron!

Ochii lui Ramon se dilatară de furie, de o furie mortală. Fața i se albi ca varul în timp ce se uita la Kate fără să o vadă, flăcări negre jucându-i în pupile. Își trăsese afară din brâu un pistol cu țeava lungă.

Tiptil, continuând să nu o vadă, se strecură rapid, cu mișcări mute ca de pisică, de-a lungul terasei și sări de pe ultima treaptă a scării pe acoperiș. Picioarele-i păreau impulsionate de eterna patimă a mâniei.

Kate rămase înlemnită în ușa cămăruței. Lumina zilei păru să se fi întunecat în ochii ei.

— Hola! Voi de colo! Se auzi vocea lui Ramon de pe acoperiș, atât de sugrumată de furie, încât aducea mai curând a râs îndepărtat.

Drept răspuns, un zgomot confuz în curte și câteva împușcături. Răspunsul lent, ferm al împușcăturilor!

Kate tresări când un șuier prelung sfâșie aerul. Așteptă îngrozită. Pe urmă văzu că era o rachetă care explodează cu un zgomot ca de pușcă, sus, deasupra lacului, revărsându-se într-o jerbă de bule roșii, luminoase. Un semnal din partea lui Ramon.

Simțindu-se incapabilă să intre în cămăruța întunecată, Kate așteptă ca lovită de trăsnet. Dar, în străfundurile ei, ceva fremăta adânc, făcând-o să străbată terasa în goană, să urce din câțiva pași treptele și să se cațăre și ea pe acoperiș. Își dădea seama că nu-i pasă dacă moare, atâta timp cât murea alături de Ramon. Nu singură.

Acoperișul scânteia în soare. Era plat, dar denivelat. Alergă spre parapet în plină lumină și aproape că ajunsese în raza vizuală a celor de jos, din curte, când simți că o lovește ceva și câteva bucăți de moloz îi plesniră fața și-i căzură în păr. Se întoarse brusc și zbură ca o albină îndărăt spre trepte.

Scara se forma într-un colț al acoperișului, unde se înălța un turnuleț pătrat, cu bănci de piatră. Se iasă să cadă pe una dintre bănci, privind cu groază spre bucla răsucită a treptelor, o scăriță îngustă de Piatră, prinsă între două ziduri solide.

Era aproape paralizată de șoc și de spaimă. Totuși, în adâncurile ei se simțea calmă. Aplecându-se și privind peste marginea acoperișului, în lumina liniștită a soarelui, îi era cu neputință să creadă în moarte.

Printr-o ferestruică a turnului, văzu silueta albă și capul negru al lui Ramon, detașându-se în alt turnuleț pătrat de pe acoperiș. Un turnuleț deschis, abia mai înalt decât creștetul lui. Se pitise într-un colț și stătea nemișcat, pândind pieziș printr-o lucarnă. Pac! Se descarcă pistolul lui, țintind în jos. Din curte se auzi un țipăt înăbușit, urmat de altă rafală de împușcături.

Ramon se îndepărtă puțin de lucarnă și își scoase bluza albă, ca să nu-și trădeze poziția. Purta o cartușieră deasupra brâului. În umbra turnului, trupul lui arăta ciudat de întunecat în contrast cu pantalonii albi. Își reluă pânda lângă deschizătura lunguiață, îngustă, oblică a turnului, Kate îl văzu ridicându-și cu precauție pistolul, iar împușcăturile rare și deliberate, una, două, trei, îi răvășiră nervii. Și din nou urmă o rafală de împușcături de jos și o explozie de bucăți de piatră și de tencuială fume-gândă, sărind în aer. Pe urmă iar tăcere, o tăcere lungă. Kate stătea cu brațele strâns lipite de trup.

Norii se deplasaseră, soarele avea o strălucire gălbuie. În lumina densă, munții de dincolo de parapet își dădeau la iveală lâna verde a vegetației fragede, cețoase și frumoase.

Totul era perfect liniștit. Ramon stătea nemișcat în umbră, lipit de zidul turnului și privea în jos. Kate știa că ținea sub observație porțile mari, interioare.

Deodată însă, îl văzu mișcând. Ținând pistolul în mână, se aplecă și începu să alerge, ca o pisică uriașă; spatele gol îi luci în soare când se ghemui la adăpostul parapetului, strecurându-se în goană spre celălalt turnuleț din față, corespunzător primului.

Cel de-al doilea era un turn lipsit de acoperiș și se afla în vecinătatea lui Kate, care stătea ca vrăjită, încremenită în eternitate, pe banca de piatră din capul scării, urmărindu-l pe Ramon. Acesta se lipi de nou de zid și își apropie pistolul de lucarnă. Și iar, una, două, trei, patru, cinci, împușcăturile explodară cu încetineală. O voce de jos răcni Ay-i! Ay-i! Ay-H cu schelălăituri de animal rănit. O altă voce lansă niște ordine. Ramon se lăsă pe un genunchi, ca să-și reîncarce pistolul. Pe urmă aprinse un chibrit și Kate tresări cumplit când o nouă rachetă spintecă feroce aerul, explodă ca o pușcă și se fărâma în bule de lumină roșie ce zăboviră îndelung pe cer, ca și cum nu aveau nici un chef să moară acolo, departe, în înălțimi.

Kate oftă, întrebându-se ce-or fi însemnând toate astea. Că însemnau moarte, știa. Dar cât de stranie, de abstractă! Doar zgomotele astea de împușcături! Nu putea vedea nimic din ce se petrecea în afară. Ar fi dorit să privească jos, în curte.

Ramon era la postul lui de observație, lipit de zid, pândind, nemișcat. Din curte se auzeau împușcături, împrășcături de plumb. Dar Ramon nu se clintea. Kate nu-i putea vedea fața, ci doar o porțiune din spate, umerii trufași, grei, cafenii-gălbui, capul negru înclinat în față, într-o atitudine de concentrare, cartușiera care-i cădea peste șolduri, pe pantalonii de pânză albă, fâlfâitoare. Nemișcat și neted, la pândă concentrată, ca însăși tăcerea. Apoi, cu o mută și diabolică repeziciune, își schimbă poziția și îndreptă din nou țeava pistolului către o țintă.

Era total inconștient de prezența ei; chiar și de existența ei. Ceea ce, fără îndoială, era așa cum trebuia să fie. Kate ședea neclintită, așteptând. Așteptând, așteptând, așteptând în acea eternitate de lumină gălbuie, cu o anume imperturbabilă suspensie de liniște în străfundurile ei. Va veni cineva din sat. Totul se va termina. Se va termina.

În același timp, tresărea și se uita la Ramon ori de câte ori acesta trăgea. Ah, cum mai ura zgomotul împușcăturilor!

Deodată, scoase un strigăt pătrunzător și, dintr-o săritură, își părăsi adăpostul. Văzuse un cap negru lvindu-se pe scări.

Înainte ca ea să-și fi dat măcar seama, Ramon făcu un salt de pisică uriașă și, când intrusul sări de pe scară, două trupuri bărbătești se încleștară aproape în aer. Două trupuri bărbătești încleștate se prăbușiră cu o bufnitură pe acoperiș, un pistol se descarcă, mădulare uriașe se împletiră.

Pistolul lui Ramon zăcea pe jos. Dar o nouă împușcătură răsună, venind din înlănțuirea celor doi oameni, și o roșeală de sânge, apărută brusc, de nicăieri, se întinse pe veșmintele de pânză albă, în timp ce bărbații se zvârcoleau și se răsuceau pe acoperiș.

Amândoi erau masivi. Așa cum se luptau pe jos, păreau doi giganți. Ramon încleșta încheietura mâinii în care banditul strângea revolverul. Celălalt, cu o față neagră sinistră, ochi care i se învârteau în cap și o mustață rară, își înfipsese dinții albi în brațul gol al lui Ramon și nu i-l slăbea, dezvelindu-și gingiile roșii, în timp ce cu mâna liberă dibuia după cuțit.

Lui Kate nu-i vedea a crede că fața aceea neagră, lugubră, cu ochi fără văz și gura mușcând ca o fiară, ar putea fi conștientă. Ramon îi înlănțuise mijlocul cu brațul. Până la urmă, banditul lăsă revolverul să-i scape și mâna neagră începu să râcăie betonul, pentru a reînșfăca arma. Șiroaie de sânge i se scurgeau din dinți și totuși părea posedat de un soi de superconștiință oarbă, de parc-ar fi fost un diavol, și nu un om.

Mâna lui aproape că atinse pistolul lui Ramon. Kate, îngrozită, alergă și ridică arma de pe betonul încins, fugind cu ea exact în clipa când trupul banditului se smuci, o smucitură puternică, sub greutatea trupului lui Ramon. Kate ridică pistolul. Ufa diavolul acela pocit de sub Ramon așa cum nu urâse niciodată în viața ei. Totuși nu cuteza să tragă Ramon îi aruncă o privire și îi strigă ceva. Nu-” putu înțelege. Dar alergă din nou spre ei, pentru a fi în

măsură să tragă în omul de sub trupul lui Ramon. Chiar când se apropie, banditul se răsuie cu o nouă puternică smucire, îl înalță pe Ramon și, cu mâna liberă, izbuti să scoată cuțitul din brâuul acestuia și să-l înfigă orbește.

Kate țipă. O, cum ar fi vrut să poată trage! Văzu pumnalul izbind într-o parte, înfigându-se pieziș, în spatele lui Ramon. În același moment se auziră pași împleticiți pe scară și un al doilea om cu față neagră sări de pe trepte pe acoperiș.

Kate își încorda încheietura mâinii și trase, fără să se uite, într-un subit acces de control de sine. Capul negru se repezi spre ea, gata s-o doboare. Se dădu îndărăt, cuprinsă de groază, trase din nou și rată ținta. Dar chiar când omul trecu pe lângă ea, văzu șuvițele de sânge roșu printre smocurile de păr negru de pe capul lui. Banditul se prăbuși cu fața în jos, fesele zvâcnindu-i, întregul trup convulsionându-i-se și contorsionându-i-se. Fața i se lățise într-un râjnet de moarte.

Mutându-și privirile de la o grozăvie la alta, Kate îl văzu pe Ramon cu chipul împietrit ca de moarte, cu brațul și spatele șiroindu-i de sânge, ținând însă, de păr, capul banditului și înfigându-și spasmodic pumnalul în beregata acestuia, o dată, de două ori, în timp ce sângele țâșnea ca un proiectil roșu; omul scoase un sunet bizar, ca de sifon care se descarcă, un gălgâit macabru; apoi o ultimă teribilă convulsie a șalelor, care-l răsturnă pe Ramon. Acesta rămase pe jos, îndoit, continuând să-și țină o mână înfiptă în părul omului și să strângă „n cealaltă pumnalul însângerat; se holba la fața lividă, distorsionată, în care ferocitatea părea să fi înghețat într-o privire fixă, inumană.

Apoi, fără să-și scoată mâna din părul victimei lui. Privi în jur, cu prudență. Îl văzu pe omul lui „Jate, cu părul negru năclăit de sânge, cu șiroaie de flinge scurgându-i-se în ochii căscați, fioroși, dar încercând încet să se ridice în genunchi. Părea a fi cea mai stranie înfățișare din lume: capul înalt, urguieț, cu părul muiat de sânge, pârâiașe de sânge prelingându-i-se pe fruntea îngustă, zbârcită și peste sprâncenele negre și scurgându-i-se în ochii negri înghețați, zgâți, a căror ultimă privire exprima ferocitatea petrificată și absolută, ultima emanație a conștiinței omului.

Avea o față prelungă, îngustă, frumoasă, cu excepția ochilor, acele globuri de ferocitate sticloasă, și a dinților lungi, albi, care se iveau pe sub mustața pleșuvă.

Omul fusese redus la ultima oarbă condiție a existenței: ferocitatea lugubră, înghețată.

Ramon eliberă, în sfârșit, părul victimei sale, al cărei cap lunecă pe un umăr, dând la iveală o beregată roșie, sfârtecată. Se opinti și se ridică în capul oaselor. Cel de-al doilea bandit era în genunchi, dar izbutise să apuce minerul cuțitului. Ramon se ghemui pe vine. Amândoi stăteau perfect nemișcați. Dar Ramon își redobândise echilibrul.

În ochii negri, sticloși ai banditului licări o privire vicleană. Își încorda mușchii. Era gata să facă un salt și să lovească.

Dar chiar în clipa când dădu să sară, Ramon își aruncă pumnalul roșu-strălucitor, ca o pasăre cardinal. Cuțitul zbură asemenea unei păsări și, o

dată cu el, zburară și stropii de sânge de pe mâna lui Ramon, împrôșcând-o până și pe Kate, care ținea revolverul pregătit, pândind lângă scară.

Banditul căzu din nou în genunchi și rămase o clipă în această poziție, de parcă s-ar fi închinat. Minerul roșu al cuțitului aruncat de Ramon îi ieșea din abdomen, prin pantalonii albi. O clipă mai târziu se frânse, se lăsă moale în jos și căzu din nou cu fața la pământ și fesele în aer.

Ramon continua să șadă ghemuit la pândă, într-o postură aproape supranaturală, cu ochii negri scân-teind de atenție, de o veghe pură, animalică. Pe urmă se ridică foarte încet, străbătu betonul pătat de sânge, se îndreptă spre omul căzut, luă pumnalul curat care aparținuse acestuia, îi înălță bărbia însângerată și, dintr-o lovitură, îi înfipse cuțitul nT beregată. Omul suportă atacul fără nici un zvâcnet.

După aceea Ramon se întoarse iar la victima lui. Îl examina un moment cu mare atenție. Dar fața aceea neagră, hidoasă era moartă.

Pe urmă își mută privirea spre Kate care rămăsese lângă scară, cu revolverul în mână. Fruntea lui era pură și primitivă, ca o frunte de băiețandru, iar ochii aveau o lucire primitivă, virginală. Așa cum trebuie să fi arătat bărbații primelor timpuri -acea frumusețe stranie care se asociază cu simplitatea primară.

În bună măsură nu o recunosc. Totuși, pe undeva părea să existe un licăr de recunoaștere.

— Sunt morți amândoi? Întrebă ea, copleșită de groază și de uimire.

— Creo que si! X răspuse el în spaniolă.

Se întoarse să-i mai privească încă o dată și ridică pistolul care zăcea pe jos. Când se aplecă să-l ridice, Kate observă că mâna lui dreaptă era roșie de sângele care i se prelingea de pe braț. Ramon își șterse mâna de bluza mortului. Dar și pantalonii îi erau îmbibați de sânge și i se lipiseră de șolduri. Părea să nu-și dea seama.

Era aidoma unei ființe primare, cu conștiința abia germinată, cu sexualitatea abia germinată.

Cel de-al doilea rănit emitea încă niște sunete ciudate, cârâite, horcăite, sunete de natură pur fizică. Agresorul lui Ramon zăcea cu brațele și picioarele oribil rășchirate și cu fața odioasă înconjurată de o baltă de sânge care se înnegrea.

— Supraveghează scările! Îi porunci Ramon în spaniolă, privind cu ochi sălbatici dintr-o îndepărtată junglă.

Totuși, în beznă, scânteia sclipirea de recunoaștere. Se târî până la turnuleț și privi pe furiș. Apoi se târî îndărăt pe acoperiș, trase mortul cel mai apropiat până la parapet și îl ridică atât cât să i se vadă capul peste margine. De jos, din curte, nu se auzi nici un zgomot. Pe urmă se aplecă și el peste Parapet și privi în jos. Nici un semn, nici un sunet.

— Cred că da! (sp.).

Lăsă cadavrul să cadă pe jos și-i aruncă o ultimă privire. Pe urmă i se alătură lui Kate și inspecta scările.

— Omul acela în care ai tras, l-ai zgâriat numai, cred că n-ai făcut decât să-l amețești, îi spuse în cele din urmă.

— Mai sunt și alții? Întrebă ea cutremurându-se.

— Cred că s-au cărat.

Era palid, aproape alb la față, cu aceeași frunte virginală, ca de băiat, semnificând parcă imuabilitatea timpurilor.

— Ești tare rănit? Îl întrebă Kate.

— Eu? Nu! Și își pipăi cu degetele însângerate rana sângerândă din spate.

După-amiaza se topea în înserare gălbuie... Se duse din nou să se uite la fața hidoasă a primului mort.

— Il cunoști? Îl întrebă ea. Ramon clătină din cap.

— Nu-mi dau seama. Bine că-i mort. Bine că-i mort. Bine că am reușit să-i omorâm pe amândoi.

Și se uită din nou la ea cu acel licăr de sălbatică recunoaștere.

— Ah! Nu! E îngrozitor, răspunse Kate înfio-rându-se.

— Norocul meu că ai fost aici. Ce bine că împreună am reușit să-i omorâm. Ce bine că sunt morți.

Lumina luxuriană, galbenă, dindărătul norilor aurea munții crepusculari. Se auzi claxonul unui automobil.

Ramon se duse din nou la parapet; sângele îi năpădea pantalonii, scurgându-se din ce în ce mai jos și, când se aplecă, pânza i se lipi de coapse. Lumina bogată, aurie inunda acoperișul pătat de sânge. Plutea un miros îngrețoșător.

— Sosește o mașină, anunță el. Kate se apropie, înspăimântată.

Văzu dealurile și versantele interioare înotând în lumina de bronz, de parc-ar fi fost lăcuite-Bordeiele negre ale peonilor, frunzele lugubre al^l bananierilor se detașau nefiresc, iar copacii verzi-aurii întindeau crengi de umbră. Departe, pe sosea, apăru întâi un nor de praf, apoi scânteierea unui automobil.

— Stai aici până cobor eu, îi spune Ramon.

— De ce n-au venit peonii dumitale să te ajute?

— Niciodată nu fac așa ceva. Decât dacă sunt special înarmați.

Își luă bluza de pe jos și și-o trase peste cap. Pânza bluzei fu pe loc pătrunsă de sânge.

Coborî. Kate îi ascultă pașii pe scări. Jos, curtea era cufundată în umbră și pustie, cu excepția a două cadavre de bărbați îmbrăcați în straie albe: unul lângă zaguân, celălalt rezemat de un stâlp al șopronului.

Mașina se apropia printre copaci, claxonând nebunește. Intră în zaguân. Era încărcată cu soldați, până și pe scări erau soldați, agățați de portiere.

— Don Ramon! Don Ramon! Strigă ofițerul, sărind din mașină. Don Ramon!

Bătea cu pumnii în poarta zaguân-ului interior.

De ce nu răspundea Ramon? Unde era? Kate se aplecă peste parapet și țipă ca o pasăre sălbatică:

— Viene! Viene Don Rămân! El viene! Soldații își înălțară privirile spre ea. Se retrase îngrozită. Apoi, cuprinsă de panică, cobori scara spre terasă. Pe

treptele de piatră erau dâre de sânge, iar jos, la bază, o baltă roșie. Pe terasă, lângă balansoare, doi morți într-un lac de sânge.

Unul dintre ei era Ramon! O clipă Kate își pierdu cunoștința. Își reveni însă pe dată și se târî până la el. Ramon căzuse, inundat de sângele care-i curgea din rană și strângând în brațe trupul celui alt bărbat, care sângera la fel de abundent. Acesta din urmă deschise ochii, cu o strădanie sălbatică, și, cu o voce gătuită, orbit și gata să moară, rosti un singur cuvânt: 'J'atron!'.

Era Martin, devotatul mozo al lui Ramon. Murea și înțepenea în brațele stăpânului său. Și Ramon, ^cercând să-l ridice, își forțase rana, provocându-și o hemoragie, și leșinase. Zăcea ca mort. Dar Kate desluși pulsul slab al venelor gâtului.

Alergă orbește pe scări și se luptă să dea la o parte drugii de fier care barau poarta, strigând întruna:

— Veniți! Să vină cineva! Veniți la Don Ramon! Moare!

Un băiat înspăimântat și o femeie apărură dinspre bucătărie. Poarta fu deschisă exact în clipa când șase ostași călări năvăliseră în curte. Un ofițer sări de pe cal și alergă ca un iepure, cu revolverul în mână, pintenii scânteindu-i. Se năpusti pe scări, ca un nebun. Când Kate urcă din nou, ofițerul stătea tot cu revolverul în mână, uitându-se la Ramon.

— E mort? Întrebă năucit.

— Nu! A pierdut foarte mult sânge.

Ofițerii îl ridicară pe Ramon și îl întinseră pe terasă. Li scoaseră în grabă bluza. Rana din spate sângera abundent.

— Trebuie să oprim hemoragia, spuse locotenentul. Unde-i Pablo?

Se auzi pe dată răspunsul lui Pablo.

Kate alergă în casă pentru a aduce apă și smulse de pe pat un cearșaf pe pânză. Pablo era un medic tânăr, militar. Kate îi întinse vasul cu apă și un prosop, apoi începu să rupă cearșaful în fâșii. Ramon zăcea gol pe podea, mânjit tot de sânge. Și lumina scăpata.

— Aduceți lămpi! Strigă tânărul doctor. Spală rana, cu mâini îndemânatic, privind-o îndeaproape, gata s-o atingă cu nasul.

— Nu-i grav! Spuse în cele din urmă.

Kate pregătise bandaje și un tampon. Se aplecă și i le înmână tânărului. Femeia de la bucătărie așeză pe jos o lampă cu un abajur alb. Medicul o înălță și examina din nou rana.

— Nu, nu e grav, repetă el.

Apoi, privind la ostașii care stăteau nemișcați, zgâindu-se la rănit, cu fețele negre scăldate de lumină, făcu un gest către unul și spuse pe un ton poruncitor:

— Tu!

Pe dată, locotenentul luă lampa, ținând-o deasupra trupului inert, în timp ce doctorul, ajutat de Kate, se străduia să oprească hemoragia și să lege rana. Iar Kate, privind carnea netedă, inertă a lui Ramon, își spunea în sine ea: „Asta e tot el, carnea asta moartă! Și fața aceea care sfârteca beregata banditului era tot el! Și fruntea aceea pură, și ochii aceia distanți, ca moartea-fecioară, era tot el. Chiar și sălbaticul din vremi ancestrale era el.

Dar bărbatul care mă cunoaște pe mine, unde e? Doar un om, printre toți oamenii ăștia, nimic mai mult. O, Dumnezeule, dă-i înapoi sufletul în trupul însân-gerat. Fă să-i revină sufletul, altfel pentru mine universul se va răci”.

Doctorul isprăvi bandajul provizoriu, cercetă și rana de pe braț, îi șterse sângele de pe șale, de pe fese și de pe picioare și spuse:

— Trebuie să-1 ducem în pat. Înălțați-i capul! Kate susținu capul greu, inert. Ochii îi erau întredeschiși. Doctorul îi apăsă buzele lipite, încercând să le despartă. Dar dinții erau încleștați cu putere. Clătină din cap.

— Aduceți o saltea! Spuse.

Vântul porni deodată să vuiască, flacăra lămpii se lungi pe sub abajur ca un ac, scoțând fum. Frunze rupte și praf începură să joace pe terasă, un fulger scapără. Trupul lui Ramon zăcea descoperit și nemișcat, iar bandajele i se și muiaseră de sânge, în lumina zbuciumată, tot mai întunecoasă a lămpii.

Și din nou Kate își dădu seama, cu acuitate, în ce măsură trupul e flacăra sufletului, săltând sau împuținându-se în jurul invizibilului fitil al sufletului. Și acum, la acest om, fitilul sufletului fiind stins, trupul nu era decât o flăcără leșinată, vlăguită.

„Doamne, aprinde-i din nou sufletul!” strigă în sinea ei.

Tot ce putea vedea la trupul gol nu era decât cumplita absență a sufletului viu din el. Și tot ce dorea era ca sufletul să revină în trup și ochii aceia să se redeschidă.

Îl transportaseră, cu ajutorul saltelei, pe pat și îl acoperiră bine, după ce închiseră ușile împotriva ploii și a vântului. Și, în cele din urmă, ochii se deschiseră: sufletul era încă acolo, dar se ținea la depărtare.

Câteva momente Ramon rămase cu ochii deschiși, dar fără să vadă, fără să se urnească. După aceea se mișcă puțin.

— Ce se întâmplă? Întrebă el.

— Stați liniștit, Don Ramon, îl sfătui doctorul cel cu mâini brune, subțiri, mai delicate decât ale unei femei. Ați pierdut mult sânge. Stați liniștit.

— Unde e Martin?

— Afară.

— Și cum se simte?

— E mort.

Ochii întunecați, pe sub genele negre, nu-și schimbară expresia. Apoi i se auzi din nou glasul:

— Păcat că nu i-am putut ucide pe toți. Păcat că nu i-am putut ucide pe toți! Unde e Senora Inglesa?

— E aici.

Ochii negri priviră spre Kate. Conștiința păru să-i revină în mai mare măsură.

— Iți datorez viața, spuse el, închizând ochii. Apoi: Dați lampa asta într-o parte.

Ostașii băteau în geam, chemându-1 pe locotenent. Un omuleț tuciuriu intră în cameră, ștergându-și picurii de ploaie de pe față și înlăturându-și de pe frunte șuvițele de păr negru, des.

— Mai sunt doi morți pe azotea¹, îl înștiința pe ofițer.

Locotenentul se ridică și îl urmă afară. Kate ieși pe terasă. Ploaia biciuia amurgul. O lanternă cobora scările de pe acoperiș pe terasă: în urma ei, doi soldați muiiați de ploaia torențială, cărând un mort, iar după ei, alți doi, cu al doilea mort. Soldații purtau huaraches care clămpăneau și lipăiau pe terasa udă. Lugubrul cortegiu coborî în curte.

— —
1. Terasă (sp.).

Kate rămase pe terasă, în întuneric și în ploaia sfâchiuitoare. Se simțea stânjenită în încăperea plină de bărbați și de ostași. Coborî la bucătărie, unde băiatul întețea un foc de cărbuni, iar femeia zdrobea roșii pe metate, ca să prepare un sos.

— Ay, Senora, se vaită ea. Cinci morți și patronul rănit de moarte. Ay!
Ay!

— Șapte morți, o corectă băiatul. Cu cei doi din azotea fac șapte.

— Șapte morți! Șapte morți!

Kate ședea pe scaun înlemnită, incapabilă să audă altceva decât răpăiala ploii, incapabilă să simtă ceva. În bucătărie mai intrară vreo doi peoni, înfășurați până la nas cu păturile lor, și vreo două femei. Femeile aduseseră masa și porniră să modeleze tortillas în palme. Discutau cu voci scăzute, repezi, în dialect și Kate nu-i putea înțelege.

În cele din urmă, ploaia încetini. Știa că acum se va opri brusc. De afară, se auzea apa curgând puhoi din burlane în găleți, plescăind și stropind. Și Kate își spuse: „Ploaia a spălat sângele de pe acoperiș și curge acum în găleți. Apa va fi amestecată cu sânge”.

Se uită la rochia ei albă, mânjită. O străbătu un fior rece. Se ridică de pe scaun ca să urce din nou în casa întunecată, pustie, fără de stăpân.

— Ah, Senora! Mergeți sus? Daniel, du-te și luminează-i Senorei drumul cu lanterna.

Băiatul aprinse o luminare într-un felinar și Kate urcă din nou pe terasa de sus. În camera în care se afla Ramon strălucea lumina. Intră în salon și își luă pălăria și șalul cafeniu. Locotenentul o auzi și veni în grabă la ea, foarte amabil și respectuos:

— Nu doriți să intrați în cameră, Senora? O treabă, deschizându-i ușa spre încăperea în care se afla Ramon - camera de oaspeți.

Kate intră. Ramon zăcea pe o parte, cu mustața Neagră, subțire înfundată în pernă. Era din nou el x”suși.

— Trebuie să fie foarte neplăcut pentru dumneata aici, Senora Caterina, îi spuse el. Ai dori, desigur, să te întorci acasă. Domnul locotenent te va conduce cu mașina.

— N-aș mai putea fi de nici un ajutor aici?

— A, nu! Te rog să nu rămâi. E prea neplăcut pentru dumneata... Curând am să fiu iar pe picioare și voi veni să-ți mulțumesc pentru că îți datorez viața.

O privi, și se uită drept în ochi. Și Kate își dădu seama că sufletul lui își reluase sălașul și că o vedea cu sufletul lui și o accepta; dar își dădu seama de acest lucru de la aceeași mare depărtare care îi era inevitabilă.

Coborî însoțită de tânărul locotenent.

— Vai, ce treabă urâtă! Nu erau simpli bandiți, Senora! Spuse tânărul ofițer cu obidă. N-au venit ca să fure. Au venit ca să-1 ucidă pe Don Ramon, știți, Senora. Pur și simplu ca să-1 ucidă pe Don Ramon. Și dacă n-ați fi fost dumneavoastră acolo, ar fi reușit. Gândiți-vă numai, Senora! Don Ramon este cel mai valoros om din Mexic. El, personal, nu are dușmani. Nu, Senora. Nici un dușman! Dar știți cine se ascunde în spatele întregii povești? Preoții și Cavalerii lui Cortes.

— Ești sigur?

— Sigur de tot, Senora, striga locotenentul indignat. Uitați-vă! Sunt șapte morți. Doi dintre ei erau mozos înarmați, care păzeau zaguân-ul. Al treilea era mozo personal al lui Don Ramon – Martin. Vai ce credincios îi era, ce om minunat! Don Ramon n-o să le ierte niciodată celor care l-au omorât. Pe urmă mai sunt cei doi morți din azotea și doi din curte, împușcați de Don Ramon. În afară de aceștia mai e unul pe care l-a rănit Martin și care a căzut și și-a rupt piciorul, dar acum e în mâinile noastre-Veniți să-i vedeți, Senora!

Zăceau cu toții în curtea udă. Sub șoproane fuseseră aprinse focuri și micii soldați negricioși se ghemuiseră în jurul lor. Pe de lături se adunaseră o serie de peoni înfășurați în pături. În curte, caii izbeau din picior și își scuturau harnașamentele zăngănitore. Un băiat veni în fugă, cu tortillas învelite într-o pânză. Soldații cu fețe smede, ghemuiți pe vine, presărară sare pe tortillas și le devorară cu dinții lor mici, albi și puternici.

Kate văzu boii voluminoși legați sub un șopron, trântiți pe jos, și carele goale, nemișcate. Într-un colț, câțiva măgari mestecau lucerna.

Ofițerul mergea lângă ea; pintenii îi scânteiau în lumina focurilor. Se îndreptă spre mașina năclăită de noroi care se găsea în mijlocul curții, după aceea se duse la calul lui. Dintr-o pungă prinsă de șa scoase o lanternă electrică, apoi o conduse pe Kate spre ultimul șopron.

Acolo, proiectă brusc fascicolul de lumină asupra a șapte cadavre, lungite unul lângă altul. Cei doi morți de pe acoperiș erau uzi leoarcă. Victima lui Ramon zăcea cu pieptul gol, negru și masiv, și cu fața groasă, hidoasă, întoarsă într-o parte: un bărbat voinic. Mortul lui Kate era țeapăn. Martin fusese înjunghiat în gât și părea să privească fix la acoperământul șopronului. Dintre ceilalți patru, doi erau peoni, iar doi, niște indivizi cu ghetete negre, pantaloni cenușii și jachete albastre. Toți zăceau inerti și rigizi și morți și, oarecum, ridicoli. Poate că îmbrăcămintea îi făcea pe morți să arate înspăimântători și absurzi. Dar și faptul grotesc să trupurile sunt pustii.

— Priviți! Spuse locotenentul atingând un cadavru cu vârful cizmei. Țăsta-i un șofer din Sayula și ăsta-lalt e un barcagiu din Sayula. Cei doi peoni sunt din San Pablo. Țăstă-lalt – ofițerul lovi din nou cadavrul cu piciorul – pe ăsta nu-l cunosc. Era mortul lui Ramon. Dar ăsta – îl lovi pe mortul ei cu capul înalt, țuguiat – e un individ din Ahuajjic și a fost însurat cu femeia care trăiește acum cu un Peon de aici. Vedeți, Senora! Un șofer și un barca-S11* din Sayula – sunt oamenii Cavalerilor lui Cortes; S1 ăștia doi peoni din San Pablo sunt oamenii preoților. Țăștia nu-s bandiți. A fost o încercare de asasinat.

Dar, desigur, dacă l-ar fi ucis pe Don Ramon, după aceea ar fi prădat totul, totul.

Kate se uita la morți. Trei dintre ei fuseseră bărbați chipeși; unul, barcagiul, cu o barbă neagră care-i încadra fața, era de-a dreptul frumos. Dar mort, cu batjocura morții zvârlită în obraz. Toți oamenii care, cu puțin înainte, se lăsaseră din plin purtați de fluxul vieții. Și totuși acum, morți, nici nu mai contau. Erau înspăimântători, dar nu mai contau. Erau absenți. Poate că și pe când erau în viață existase, în fizicul lor frumos, oarecare absență, o vacuitate.

O clipă, Kate simți nevoia de oameni nefrumoși, lipsiți de frumusețea acestor băștinași cu fețe măslinii. Până și frumusețea lor îi deveni brusc respingătoare: frumusețea întunecată a lucrurilor semicreate, subdezvoltate, rămase în străvechea moliciune reptiliană. O făcu să se înfioare.

Sufletul! O, dacă i s-ar putea adresa doar sufletul dintr-un bărbat sau dintr-o femeie, și nu, mereu, această perversă materialitate a trupului, această animalitate distorsionată. Dacă oamenii ar fi numai suflete, iar trupurile lor simple gesturi ale sufletului! Dacă am putea uita carnalul și factualitatea, rămânând prezenți doar prin suflete vii, puternice!

Străbătu curtea presărată cu bălegar de cai și se îndreptă spre mașină. Locotenentul alegea ostașii care să stea în fundul mașinii: anume, călăreții- Un peon călare pe un cal roib, pătat, intră în zaguăn, trecând pe lângă soldați. Venea de la Sayula unde fusese să cumpere medicamentele prescrise de doctor și să-i transmită un mesaj lui Jefe.

În sfârșit, mașina înțesată cu soldați mărunței, agățați iarăși până și pe scări, ieși încet din curte. Locotenentul ședea lângă Kate. Opri în fața hambarului mare, alb, aflat sub copaci, ca să dea niște dispoziții pichetului de soldați, postat acolo.

Pe urmă porniră încet, pe sub copacii uzi, prin noroiul care clefăia sub roți, în sus pe uliță, spre șoseaua de-a lungul căreia se înșiruiau cocioabele negre ale peonilor. În fața câtorva dintre ele pâlpâiau focuri firave, la care femeile coceau tortillas, rân-duite pe farfurii de lut. O femeie mare se îndreptă spre coliba ei, purtând în mână un tăciune mare, aprins, ca o făclie, ca să-și ațâțe focul. Câțiva peoni, în straie albe murdare, stăteau pe vine, rezemați de pereții cocioabelor, într-o tăcere deplină. Când mașina își întoarse farurile orbitoare spre șosea, niște porci nisipii, cu părul scurt, creț, se porniră să guițe; chipuri și siluete se profilau mute, ca în lumina unui reflector.

Apăru un bordei cu o gaură mare în peretele negru și un bătrân cărunt care ședea înăuntru. Mașina se opri pentru ca ofițerul să le strige ceva peonilor. Aceștia se apropiară, cu ochi măriți, în care scânteia curiozitatea și îngrijorarea. Păreau umili și rușinați când îi răspundeau ofițerului.

Kate se uita la un puștan ce cumpăra o băutură de un centavo și o bucată de sfoară de trei centavos de la bătrânul cărunt din gaura bordeiului, care era o prăvălie.

Mașina porni mai departe, farurile luminând cu strălucire nefirească gardurile de cactuși, de mes-quite și de copaci palo blanco și băltoacele din drum. Înaintau anevoie.

Capitolul XX.

Căsătorie în numele lui Quetzalcoatl.

Kate se ascunde în casă, complet năucită. Nu suporta să stea de vorbă cu oamenii. Nu răbda nici vorbăria fără cap și fără coadă a Juanei. Firele obișnuite care o legaseră de omenire păreau să se n rupt. Măruntele chestiuni cotidiene nu o mai interesau. Ochii ei păreau să fi orbit în ce-i privea pe oamenii individuali. Cu toții nu erau decât niște simple entități, ca frunzele în întuneric, entități care făceau mult zgomot. Iar ea era singură pe sub copaci.

Femeia care vindea ouă cerea șase centavos pe un ou.

— Și i-am spus... I-am spus că noi le cumpărăm de obicei cu cinci centavos, îi dădea înainte Juana.

— Da! Răspunse Kate.

Nu-i mai păsa dacă le cumpărau cu cinci sau cu cincizeci de centavos oul sau dacă nu le cumpărau deloc.

Nu-i păsa, nu-i păsa, nu-i păsa! Nu-i păsa nici de viață. Și nu exista nici o porțiță de evadare din propria-i totală indiferență. Tot ce trăia pe lume îi era indiferent, aproape că și moartea îi era indiferentă.

— Niha! Niha! A venit omul cu sandalele! Ia uitați-vă! Uitați-vă numai ce frumoase vi le-a făcut, Nina! Ia te te uită ce huaraches mexicane o să poarte Niha!

Kate le încercă. Cizmarul îi cerea un preț prea mare. Se uită la el cu privirea ei distantă, indiferentă. Știa totuși că în lume trebuie să trăiești, așa încât îi plăti mult mai puțin decât îi ceruse el, totuși mult mai mult decât s-ar fi așteptat omul.

Se trânti din nou în balansoar, în umbra camerei. Numai să fie singură! Numai să nu-i vorbească nimeni! Numai să nu se apropie nimeni de ea. Pentru că, în realitate, sufletul și spiritul ei o părăsiseră, își luaseră zborul spre inima cine știe cărui deșert și efortul de a se apropia de oameni pentru a stabili o aparentă întâlnire sau un contact era mai mult decât putea ea îndura.

Niciodată nu fusese atât de singură, atât de inertă, atât de golită de orice dorință; cufundată într-o indiferență pustie, ca moartea. Niciodată zilele ei nu se scurseseră atât de orbește, atât de anonim” simple întinderi de neant.

Uneori, ca să mai evadeze din casă, se așeza sub un pom lângă lac. Și acolo, fără să-și dea seama, lăsă ca soarele să-i pârlească picioarele și să-i ardă fața până când i se inflama. Juana făcu mare tărăboi. Picioarele i se bășicară și i se umflară, fața îi era roșie și dureroasă. Dar totul părea să se petreacă doar cu găoacea ei. Ea, personal, era epuizată, pustiită de indiferență.

Numai în miezul făpturii ei se înălța, uneori, o mică flacără, și atunci știa că tot ce dorea era ca sufletul ei să trăiască. Viața zilelor și a faptelor și a

întâmplărilor era moartă pentru ea, se comporta ca un cadavru viu. Dar în străfundurile ei ardea o lumină, scânteia celui mai lăuntric colț din sufletul ei. Uneori flăcăruia se împutina, părea să se stingă. Pe urmă însă izbucnea din nou.

Ramon i-o aprinsese. Și, o dată aprinsă, restul lumii devenise găunos, mort, iar toate activitățile lumesti i se păreau goale și epuizante. Sufletul ei! Colțul acela lăuntric, atât de plăpând! Ar fi vrut să trăiască viața lui, și nu propria ei viață.

Va veni și timpul când avea să-i vadă din nou pe Ramon și pe Cipriano, iar sufletu-i care se topea ca o lumină avea să se reaprindă, să se reînviereze. Intre timp însă, se simțea slabă, slabă, slabă, de parcă ar fi agonizat. Știa că acea după-amiază sângeră îi întunecase pentru un timp sufletul, pogo-rind asupra-i amurgul morții. Dar avea să se smulgă din el. Deocamdată, nu avea altceva de făcut decât să accepte și să aștepte. Să aștepte, cu un suflet aproape mort, cu mâinile și inima covârșite de greutatea inerției, a indiferenței.

Ramon pierduse mult sânge. Dar și ea, în felul ei, simțea că i se scursese tot sângele din trup. Se simțea secătuită de sânge și de vlagă.

Dar așteaptă, așteaptă, așteaptă! Un sânge nou Se va ivi.

Într-o zi sosi Cipriano. Kate se balansa în foto-lul din salon, îmbrăcată într-o rochie de casă din P[^]ză, cu fața congestionată și inflamată. Îl văzu în uniformă, trecând pe sub fereastră. Se opri în ușa ce dădea spre terasă, un omuleț negricios, grav frumos.

— Intră, îl pofti ea, cu un efort.

Pleoapele o usturau. Cipriano o învălui într-o privire a ochilor lui negri, atât de plini de tâlcuri pe care ea nu le deslușea. Kate nu se simți în stare să-i răspundă la privire.

— I-ai potolit pe răzvrătiți? Îl întrebă în cele din urmă.

— Pentru moment.

Părea să pândească, să pândească ceva.

— Și n-ai fost rănit?

— Nu, n-am fost rănit.

Kate privi dincolo de ușă, negăsind absolut nimic de spus.

— Am fost aseară la Jamiltepec, continuă el.

— Cum îi merge lui Don Rămân?

— E mai bine.

— Într-adevăr mai bine?

— Nu. Nu-i mult mai bine. Dar a început să umble prin cameră.

— E fantastic ce ușor se vindecă oamenii!

— Da. Murim foarte ușor și revenim la viață tot atât de ușor.

— Și dumneata? Te-ai luptat cu rebelii sau n-au vrut să se lupte?

— Ba au vrut. Au avut loc vreo două încăierări, nu prea multe.

— Oameni uciși?

— Da. Câțiva! Nu mulți, nu? Vreo sută. Niciodată nu poți ști exact, nu? Poate că două sute. Făcu un semn vag din mână. Dar la Jamiltepec ați avut o

răzmeriță mai cumplită, nu? Spuse el brusc, cu acea apăsătoare gravitate indiană; și, dintr-o dată, totul deveni sumbru.

— Nu a durat mult, dar cât a ținut a fost îngrozitor.

— Odios, nu? Ah, dac-aș fi știut! Îl întrebasem pe Don Ramon dacă nu vrea să rețină soldații gărzile, nu? A zis că nu-i necesar. Și totuși... Niciodată nu poți ști, nu?

— Niha! Strigă Juana de pe terasă. Niha! Don Antonio spune că vrea să vină să vă vadă.

— Cere-i să vină mâine.

— Da-i pe drum! Strigă Juana, disperată. Don Antonio era proprietarul grăsan al lui Kate; și, firește, stăpânul permanent al Juanei, mai important în ochii ei chiar decât Kate.

— Uitați-vă că vine! Strigă ea și o luă la fugă.

Kate se înclină în față ca să vadă silueta voluminoasă a proprietarului trecând pe sub fereastră, scoțându-și șapca de pânză și înclinându-se în față ei. O șapcă de pânză! Știa că Don Antonio era un fascist notoriu și că revoluționarii Cavaleri ai lui Cortes îl prețuiau foarte mult.

Kate îi răspunse la salut cu răceală.

Grăsanul se înclină din nou, cu șapca pe cap. Kate nu rosti o vorbă.

Proprietarul își sprijină greutatea trupului întâi pe un picior, pe urmă pe celălalt, după aceea o porni pe aleea pe pietriș spre bucătărie, ca și cum nu-i văzuse nici pe Kate, nici pe generalul Viedma. După câteva minute se întoarse, continuând a se preface că nu-i vede pe Kate și pe general prin ușa deschisă.

Cipriano privi la silueta trupeșă a lui Don Antonio, cu șapca lui de pânză, ca și cum n-ar fi fost vorba decât de o rafală de vânt, întâmplătoare.

— E proprietarul meu, îl lămurii Kate. Probabil că vrea să știe dacă îmi mai prelungesc contractul Pe încă trei luni.

— Ramon mi-a cerut să-ți fac o vizită... Desigur, ca să văd ce mai faci, nu?... Și ca să-ți cer să vii la Jamiltepec. Vrei să vii acum cu mine? Am mașina aici.

— Trebuie? Întrebă Kate, jenată.

— Nu. Numai dacă dorești. Ramon a subliniat Lă numai dacă dorești. A adăugat că s-ar putea să *} e penibil pentru dumneata... Nu? Să vii din nou la Jamiltepec... Atât de curând, după...

Cât de ciudat era Cipriano! Expunea lucrurile ca și cum nu erau decât niște simple fapte golite de orice conținut emoțional. Eventualitatea că poate ar fi fost dureros pentru Kate să plece la Jamiltepec nu însemna absolut nimic pentru el.

— Ce noroc că te-ai găsit acolo, în ziua aceea, nu? Urmă el. S-ar fi putut să-1 omoare. Mai mult ca sigur că l-ar fi omorât. Mai mult ca sigur! Îngrozitor, nu?

— S-ar fi putut să mă omoare și pe mine, răspunse ea.

— Da, da, s-ar fi putut, încuviință Cipriano. Cât de ciudat era! O spoială de comportament obișnuit, lumesc, la suprafață, și dedesubt un vulcan negru cu cine știe ce adâncimi de lavă. Vorbind abstract, de la nivelul spoielii de

suprafață, cuvintele țâșneau scurte și repezi și șovăia mereu aco-perindu-și îndoielile cu câte un „iVu?”. Dar cel care vorbea nu era el cel adevărat.

— Ce-ai fi făcut dacă l-ar fi omorât pe Ramon? Întrebă Kate ca să-1 pună la încercare.

— Eu?... O privi cu o neagră izbucnire de îngrijorare. Vulcanul se stârnea. Dacă l-ar fi omorât?...

Ochii lui, care o priveau, căpătară o feroce fixitate.

— Ai fi suferit tare?

— Eu? Dacă aș fi suferit? Repetă el și privirea neagră, bănuitoare, îi încolți în ochii indieni.

— Ar fi însemnat foarte mult pentru dumneata? Continua să se uite la ea cu ferocitate și bănuială.

— Pentru mine! Repetă și își apăsă mâna pe nasturii tunicii. Pentru mine Ramon înseamnă mai mult decât vița. Mai mult decât viața.

Ochii ficși păreau să-și fi pierdut văzul când rosti aceste cuvinte; ferocitatea se topi într-o stranie strălucire oarbă, o privire ce părea să nu vadă, îndreptată fie spre interiorul sufletului său, fie spre vastitatea vidului cosmic, unde nu mai există nici o viziune.

— Înseamnă mai mult decât orice? Continuă Kate să-1 zgândăre.

— Da! Replică Cipriano absent, dând orbește din cap.

După care se uită brusc la ea și adăugă:

— Dumneata i-ai salvat viața.

Tonul lui lăsa să se subînțeleagă un „de aceea11, deși Kate nu-1 putea pricepe.

Se duse să se schimbe și porniră spre Jamiltepec. Cipriano o făcu să se simtă stingherită, așezându-se lângă ea. O determina să fie fizic conștientă de prezența lui, de trupul lui mărunț, dar viguros și insistent, străbătut de curenți și furtuni de dorință. Sfera făpturii lui era, într-adevăr, foarte limitată. Partea predominantă a naturii sale era cea inertă și greoaie, nereceptivă, limitată așa cum sunt limitați un șarpe sau o șopârlă. Dar în interiorul acestei sfere greoaie, întunecate, zăcea o curioasă putere. Kate aproape că putea vedea aburul negru al puterii pe care o emitea el, vibrația grea, întunecată a sângelui său, care o fascina.

Așa cum stăteau în mașină unul lângă celălalt, tăcuți, legănându-se pe drumul accidentat, Kate îi simțea căldura vibrantă a sângelui, ponderea voinței care zăcea cufundată în sângele lui. Vedea parcă cerurile întunecându-se și misterul falie înălțându-se către zenit, ca o coloană de nori negri, până ce străpungea zenitul sumbru, amurgit; anticul, supremul mister falie. Și ea însăși prinsă în perpetuul amurg, între un cer pe care soarele devenea fumuriu, un pământ pe care copacii și creaturile se profilau negre, iar bărbatul pășea înainte, nud, întunecat, semivizibil, pentru ca deodată să se învâr-tejească într-o putere supremă, ridieându-se dominant ca o coloană de volbură neagră, o trâmbă gata să străpungă zenitul.

Misterul lumii primare! Îi putea simți întreaga Măreție nebuloasă, furibundă. Acum știa ce însemna Privirea neagră, seânteietoare din ochii lui Cipriano. Și acum căsătoria cu el îi apărea posibilă. În lumea Ir>cețoșată în

care bărbații sunt lipsiți de viziune și feliile furiei se stârnesc din măruntaiele pământului, Cipriano era o forță. O dată ce-i pătrundea misterul scara lucrurilor se modifica, iar el devenea forța masculului viu, o forță indefinită și infinită. Micimea, limitările încetau să existe. În ochii lui negri, scânteietori, puterea era nelimitată și s-ar fi zis că din el, din trupul lui de sânge se înălța acea coloană de volbură legănându-se și răsucindu-se ca un șarpe ce se ridică sau un copac ce crește până când mătura întreg zenitul, iar pământul întreg de dedesubt se întuneca, se răsturna, se consuma. Mâinile lui mici, bărbuța neagră de țap care-i prelungea bărbia, sprâncenele arcuite, ochii cu tăietură piezișă, capul indian, lunguiet, cu părul des, negru, toate acestea reprezentau pentru ea simboluri ale unui alt mister, misterul apus, revolut al lumii primitive, în care formele mici se conturează dintr-o dată uriașe, gigantic suprapuse pe umbră, iar o față ca a lui Cipriano poate fi în același timp fața unui zeu sau a unui diavol, fața nemuritorului Pan. Misterul apus, care într-adevăr s-a stins, dar nu a pierit. Și nu va pieri niciodată.

Așa cum stătea în tăcere, covârșită de antica, apusa putere a lui Pan, Kate se simțea supu-nându-i-se, sucombând. Cipriano reînviase pentru ea masculul dominant, misterios, intangibil, profi-lându-se dintr-o dată înalt, obturând cerul, creând o beznă care era el însuși și nimic altceva decât el, masculul Pan. Și ea luneca dedesubt, doborâtă, desă-vârșită în prăbușirea ei.

Era anticul mister falie, anticul zeu-diavol, masculul Pan. Cipriano, pe veci implacabil în anticul amurg, învăluit de crepusculul Antichității. Acum îi înțelegea și puterea pe care o exercita asupra ostașilor. Fusese hărăzit cu ancestralul dar al forței demonice.

Nu avea să-i facă niciodată declarații curtenitoare, Kate își dădea seama de acest lucru. Când tăria sângelui se stârnea în el, emana o aură neagră ca un nor încărcat de electricitate, ca un tunet, și se înălța ca un vârtej iscat brusc în amurg, l erectându-se într-o coloană mobilă, legănându-se și înclinându-se de atâta greutate, conturată net între cer și pământ.

Ah! Și această gigantică erecție, cât mister de supunere absolută va presupune din partea ei! Supunere absolută, ca pământul sub cer. Dedesubtul unei bolți de absolut.

Ah! Ce căsătorie! Cât de teribilă! Și cât de totală. Cu finalitatea morții, și totuși mai mult decât moartea. Brațele crepuscularului Pan. Și oribila, semi-inteligibila voce iscată din nor.

Acum putea concepe căsătoria ei cu Cipriano; suprema ei pasivitate, ca aceea a pământului sub bolta crepusculului, consumată într-o vie lipsă de viață, în misterul pur al supunerii pasive. Și ce abandonare, ce abandonare, ce abandonare!

— A atâtor lucruri pe care dorea să le abandoneze.

Cipriano își lăsă pe genunchii ei capul, cu strania-i plăcută căldură și greutate, iar sufletul lui Kate se topi ca metalul în furnal.

— En poco tiempo, verdad? O întrebă el, privind-o în ochi cu antica, neagra seânteiere de putere, gata să se consume. În scurt timp, nu-i așa?

Kate se uită la el, fără să rostească o vorbă. O părăsise graiul, se înclina tăcută și neputincioasă în vastul, tainicul amurg al lumii lui Pan; O părăsise

până și eul ei, zilele i se mistuieră. Își spuse în sinea ei doar atât: Amantul meu demon!”.

Lumea ei se putea încheia în multe chipuri și acesta era unul dintre ele. Îndărăt către amurgul anticii lumi a lui Pan, în care sufletul femeii e mut, ceva despre care nu se vorbește niciodată.

Mașina se opri, sosiseră la Jamiltepec. Cipriano O învăluie din nou într-o privire, apoi deschise portiera în silă. Și când coborî din mașină, Kate îi văzu din nou uniforma, silueta mărunță în uniformă. O imagine pe care o pierduse cu totul. Până atunci nu-i văzuse decât fața, fața supremului Zeu-demon, cu sprâncenele arcuite, ochii cu tăietură ușor piezișă și bărbuța de țap. Stăpânul. Eternul Pan.

O fixa din nou cu privirea, dorind să-și folosească toată puterea pentru a o împiedica să-1 vadă în uniforma de mic general, în aspectul lui lumesc. Iar ea îi evită ochii și nu văzu nimic.

Il găsiră pe Ramon în hainele lui albe, întins pe un șezlong, pe terasă. Fața îi era de o paloare cafeniu-gâlbuie.

Își dădu pe dată seama de schimbarea petrecută cu Kate. Avea chipul cuiva deșteptat din morți, părea curios de muiată în moarte, dar stăpânită de o duioșie mai proaspătă și mai vulnerabilă decât cea a unui copil. Ramon se uita la Cipriano. Fața lui părea mai întunecată ca de obicei, arborând acea tainică hauteur¹ și distanțare a sălbaticului. Ramon i le cunoștea.

— Te simți mai bine? Îl întrebă Kate.

— Destul de bine, îi răspunse privind-o cu blân-dețe. Și dumneata?

— Da, sunt bine.

— Într-adevăr.

— Da, așa cred. Din ziua aceea, m-am simțit total pierdută. Vreau să spun, din punct de vedere spiritual. Altminteri, sunt sănătoasă. Vindecarea se produce rapid?

— Da! Întotdeauna mă înzdrăvenesc repede.

— Pumnalele și gloanțele sunt lucruri odioase.

— Da... Atunci când nu pătrund unde trebuie. Pe măsură ce Ramon îi vorbea și o privea, Kate avea senzația că se trezește dintr-un leșin. Ochii lui, glasul îi erau pline de bunătate. Bunătate? Brusc, cuvântul îi sună străin, trebui să se străduiască să-i pătrundă înțelesul.

În Cipriano nu exista nici un dram de bunătate. Zeul-demon Pan prevala asupra bunătății. Kate se întrebă dacă dorea într-adevăr bunătate. Nu știa. Totul era atât de confuz.

— Mă gândeam dacă n-ar fi bine să mă întorc în Anglia, spuse ea.

1. Aroganță (fir.). 400

— Iarăși? Răspunse Ramon cu un zâmbet vag. Departe de pumnale și de gloanțe, asta e?

— Da... Să fug. Kate suspină adânc.

— Nu! Spuse Ramon. Nu fugi. N-ai să găsești nimic în Anglia.

— Dar pot continua să rămân aici?

— N-ai încotro.

— Aș vrea să-mi dau seama de ce-ar trebui să fac.

— Cine poate ști acest lucru? Ceva se petrece în tine și, deodată, toate hotărârile ți se prefac în fum. Lasă să se întâmple ceea ce se va întâmpla.

— Nu pot să mă târăsc, pur și simplu, fără un suflet în mine, nu-i așa?

— Uneori e mai bine.

Urmă un răstimp de tăcere. Cipriano se ținea departe de conversație, într-o lume încețoșată, a lui însuși, aparte și tainic ostilă.

— M-am gândit atât de mult la dumneata, îi spuse Kate lui Ramon, și m-am întrebat dacă toate astea merită sacrificiul.

— Ce anume?

— Tot ce faci, încercarea de a schimba religia acestor oameni. Dacă măcar au vreo religie. Nu cred că sunt un popor religios. Sunt doar superstițioși. Nu am încredere în bărbații și femeile care se târăsc în genunchi prin naosul unei biserici sau care-și țin ceasuri întregi brațele înălțate în implorare. E un lucru stupid, fals. Aceștia nu venerază un Dumnezeu. Ci un soi de forță a răului. M-am întrebat dacă merită să li te dăruiești și să li te expui. Ar fi fost cumplit dacă ar fi izbutit să te °moare. Te-am văzut arătând ca mort.

— Și acum mă vezi arătând din nou viu. Urmă o nouă tăcere grea.

— Cred că Don Cipriano îi cunoaște pe oamenii ăștia mai bine decât îi cunoști dumneata, urmă Kate. Cred că el își dă seama mai bine dacă merită sau nu.

— Și ce spune Cipriano?

— Eu spun că sunt omul lui Ramon, doar atât răspuse Cipriano, îndărătnic.

Kate se uită la el și simți încolțind în ea neîncrederea. Până la urmă, Cipriano nu avea să fie omul nimănui. El nu era decât vechiul Pan cel fără de stăpân, care nici măcar nu concepea să servească pe cineva; mai cu seamă să se pună în serviciul umanității. El nu urmărea decât gloria: misterul negru al gloriei dobândite. Iar el însuși, răsuflarea gloriei.

— Simt că te vor trăda, continuă Kate, adre-sându-i-se lui Ramon.

— Poate că da! Dar eu nu o să mă trădez. Eu voi continua să făuresc lucrul în care cred. Poate că nu am făcut decât primul pas, dincolo de cotitura schimbării. Dar ce n'est que le premier pas qui coate¹. De ce să nu vii împreună cu noi dincolo de cotitură? Oricum e mai bine decât să stai nemișcată.

Kate nu răspuse. Se uita la arborii mango și la lac; amintirea acelei după-amieze o năpădi iar.

— Cum au reușit oamenii aceia doi să pătrundă în casă? Cei doi bandiți de pe acoperiș? Întrebă ea.

— De astă dată a fost mâna unei femei; o fată pe care Carlota a adus-o aici de la Cuna ei din Mexico City, ca să coasă și să le învețe pe soțiile peonilor să coasă și să-și confecționeze singure felurite lucruri. Fata avea o cămăruță la capătul terasei, acolo... Ramon arătă cu degetul spre terasa care se proiecta în direcția lacului, în fața terasei unde se găsea camera lui și a balconului acoperit. Fata s-a încurcat cu un peon; un supraveghetor secund, Pe care-1 chema Guillermo. Acest Guillermo avea o soție și patru copii, dar a

venit la mine să-mi spună că-i lasă și că o ia pe Maruca, cusătoreasa. Eu m-am împotrivit și i-am cerut să rămână alături de familie. Și am trimis-o pe Maruca îndărăt, în Mexic” City. Dar fata avea o spoială de carte și se considera

1. Primul pas este cel mai greu (fir.). 402 capabilă să facă orice. Reuși să-i trimită niște mesaje lui Guillermo și acesta din urmă fugi de acasă și se duse după ea în Mexico City, părăsindu-și soția și cei patru copii. Soția lui s-a combinat cu alt peon -fierarul - a cărui nevastă murise și care era privit ca, o partidă bună”; un om cumsecade.

Într-o bună zi însă, Guillermo reapăru și mă întrebă dacă se putea întoarce. I-am pus în vedere că numai fără Maruca. Mi-a răspuns că nu o mai vrea pe Maruca și că nu dorește decât să se întoarcă. Soția lui acceptase să vină îndărăt la el, împreună cu copiii. Fierarul îi dădea drumul să plece. I-am răspuns că e foarte bine, dar, cum își pierduse dreptul la slujba lui de supraveghetor, trebuia să redevină peon.

Părea să fie pe deplin satisfăcut. Dar și Maruca s-a întors și s-a stabilit la Sayula, în chip de croitoreasă. Acolo s-a încurcat cu preotul, dar a pus din nou gheara și pe Guillermo.

Se pare că faimoșii Cavaleri ai lui Cortes făgă-duiseră o răsplată mare celui care avea să le aducă scăfârliia mea; firește, pe ascuns. Fata 1-a înșurubat pe Guillermo; acesta i-a atras în conspirație pe cei doi peoni, unul din San Pablo, unul din Ahuajijic, și altcineva a aranjat tot restul.

Așa cum ți-am spus, camera fetei era acolo pe terasă, nu departe de capătul scării care urcă pe acoperiș. Camera avea o fereastră înaltă, cu grilaj, ce dădea spre copaci. Afară, în fața ferestrei, crește un gigant laur de India. Se pare că fata, pe când locuia aici, s-a urcat pe o masă și a desfăcut grilajul de la fereastră, iar Guillermo, sărind de pe tufișul de laur - un act foarte riscant, dar lui îi plăceau riscurile - a izbutit să se agate de pervaz și să „itre în cameră.

El și ceilalți doi aveau de gând, probabil, să mă Ucidă și să prade casa înainte de a fi intrat compli-CI1- Așadar, primul dintre ei, omul pe care l-am J*cis eu, s-a urcat în copac și, cu ajutorul unui par lung, a dat jos grilajul demontat, a spart geamul, a Pătruns în camera fetei și, de acolo, pe scările terasei.

Martin, slujitorul meu, care veghea pe cealaltă scară, gata să-i înhațe dacă aveau de gând să spargă ușa de fier, a auzit zgomotul geamului spart și s-a repezit acolo tocmai când cel de-al doilea bandit, cel pe care l-ai împușcat dumneata, se cățăra pe pervaz și se introducea în cameră. Fereastra e îngustă și foarte sus plasată.

Înainte ca Martin să fi putut da alarma, omul s-a năpustit de sus asupra lui și i-a aplicat două lovituri de pumnal. Apoi a smuls cuțitul lui Martin și s-a repezit pe scări, unde l-ai împușcat dumneata în cap.

Martin zăcea prăbușit pe podea când a văzut mâinile unui al treilea bandit agățându-se de pervaz și-apoi fața lui Guillermo. Deși rănit, Martin s-a ridicat, a izbit mâinile agățate cu o lovitură grea de machete și Guillermo s-a prăvălit pe stâncile de sub zid.

Când am coborât eu, l-am găsit pe Martin în agonie, în fața ușii acelei cămăruțe. A mai apucat să-mi spună: patron, au venit pe aici. Guillermo e unul dintre ei”.

Guillermo și-a sfărâmat piciorul pe stânci și ostașii l-au descoperit. A mărturisit totul, a adăugat că-i pare rău și mi-a implorat iertarea. Acum se află la spitalul închisorii.

— Și Maruca?

— Au prins-o și pe ea.

— Întotdeauna se va găsi un trădător, adăuga Kate cu amărăciune.

— Să sperăm că se va găsi și o Caterină, spune Ramon.

— Și ai de gând să mergi înainte cu... Quetzalcoatl al dumitale?

— Cum aş putea să-l abandonez? A devenit moj [metier]. De ce nu ni te alături? De ce nu ne ajuți?

— Cum?

—

1. Meseria mea (fr.).

— Ai să vezi. Curând o să auzi din nou tobele. Curând va sosi prima zi a lui Quetzalcoatl. Ai să vezi. Și atunci Cipriano o să-și facă apariția - într-un serape roșu - și Huitzilopochtli va împărți Olimpul mexican cu Quetzalcoatl. Și am nevoie de o zeiță.

— Cum, Don Cipriano va fi zeul Huitzilopochtli? Întrebă Kate uluită.

— Va fi Primul Om al lui Huitzilopochtli, așa cum eu sunt Primul Om al lui Quetzalcoatl.

— Asta vei fi? Întrebă Kate adresându-i-se lui Cipriano. Oribilitatea aia de Huitzilopochtli?

— Da, Senora! Răspunse Cipriano cu un subtil surâs arogant, tainicul barbar din el simțindu-se în mediul lui.

— Nu vechiul Huitzilopochtli, ci noul, o informă Ramon. După aceea trebuie să ne completăm panteonul cu o zeiță; soție sau fecioară, trebuie să existe și o zeiță. De ce nu dumneata, ca Prima Femeie a lui, să zicem, Itzpapalotl, dacă n-ar fi decât de dragul numelui?

— Eu? Se miră Kate. Niciodată! Aș muri de rușine.

— Rușine? Râse Ramon. Vai, Senora Caterină, de ce rușine? Asta e un lucru care trebuie făcut. Trebuie să existe manifestări concrete ale ideilor. Trebuie să ne întoarcem la viziunea cosmosului însuflețit. Străvechiul Pan e în noi toți, el nu poate fi negat. Cu sânge rece, dar și cu sânge fierbinte, trebuie să producem schimbarea. Accept acest trebuie din partea străvechiului Pan din sufletul meu și din partea noului meu eu. Din momentul în care Ur> om și-a concentrat, și-a adunat sufletul și a ajuns la o concluzie, vremea alternativelor s-a încheiat. Trebuie. Nimic mai mult. Eu sunt Primul om al lui Quetzalcoatl. Sau, dacă vrei, sunt Quetzalcoatl Irisuși. O manifestare concretă, dar și un om. Mă accept în întregime și pornesc la făurirea destinelor. Ce altceva pot face?

Kate păstră tăcerea. Pierderea de sânge părea a”l fi împrăștiat în mod curios pe Ramon, care se lăsa din nou transportat dincolo de sfera emoțiilor umane. Un straniu soi de imperativ categoric. Își dădea acum seama de

puterea pe care o exercita Ramon asupra lui Cipriano. Avea rădăcina în acest imperativ pe care-1 recunoștea în propriul său suflet.

Se uită la ei asemenea unui copil care privește printre zăbrelele unui gard, cu nostalgie și cu teamă.

Ah, sufletul! Sufletul care se lumina și se întuneca și prindea întruna noi forme, fiecare dintre ele străină celeilalte. Gândise că Ramon și cu ea priviseră unul în sufletul celuilalt. Și acum, el era omul acesta palid, distant, cu o ciudată strălucire în făptura lui. Și era îndepărtat, îndepărtat de orice femeie.

Pe când Cipriano îi deschisese o lume nouă, o lume de luciri noptatice, cu chipul întunecat, semi-vizibil al zeului-demon Pan, cel care niciodată nu piere, ci se reîntoarce dintre umbre în miezul umanității. Lumea umbrelor și a întunecatei prosternări, cu vântul falie iscându-se din tenebre.

Cipriano trebuia să plece la Jaramay, orașul de la capătul lacului, lângă statul Colima. Plecă împreună cu câțiva soldați într-o barcă cu motor. Ar dori Kate să-1 însoțească?

Ii aștepta răspunsul într-o tăcere grea. Kate acceptă. Era disperată. Nu voia să fie expediată din nou în casa ei goală, moartă.

Era una dintre acele perioade când ploaia pare strangulată, aerul încărcat de tunete, tunete înăbușite, masive, latente în atmosferă, suspendate de la o zi la alta prin densa strălucire a soarelui, în asemenea zile, Kate simțea că, între violența vulcanică subterană și violența electrică a cerului, oamenii se mișcau întunecați și imprevizibili, ca demonii dintr-o altă planetă.

Vântul bătea dinspre vest și înviora lacul, dar nu era decât o masă mobilă de electricitate, care-i înțepa fața și ochii și rădăcina părului. Cu o noapte înainte, când se trezise și își dăduse pătura într-o parte, seanței grele i se desprinseseră din vârfulurile degetelor. Simțea că nu poate trăi.

Lacul era fragil ca un lapte de tuncet; soldații măslinii se cuibăreau, nemișcați, sub tendă. Păreau negri ca lava și ca sulful și încărcăți de o diabolică electricitate latentă. Asemenea salamandrelor. Barcagiul de la cârmă era frumos, frumos ca bărbatul pe care-1 ucisese ea. Dar avea ochi de un cenușiu pal, fosforescent, cu punctulețe de argint.

Cipriano ședea tăcut în fața ei. Își scosese tunică și ceafa îi era aproape neagră peste gulerul alb al cămășii. Kate își dădea seama cât de diferit era sângele lui de al ei: întunecat, negricios, ca sângele șopârlelor care se strecoară printre stâncile fierbinți, negre. Îi percepea parcă fluxul neconținut, iar capul lui ușor, de un negru albăstriu, părea suspendat peste o fântână. Și își simțea totodată propria-i mândrie dizolvându-se, mistuindu-se.

Știa că el urmărea ca fluxul sângelui său să-1 contopească pe al ei. Ca și cum asemenea lucru ar fi fost posibil. Era atât de liniștit, de rezervat, iar negreala cefei lui se apropia atât de mult de invizibilitate! Și totuși aștepta mereu, aștepta, aștepta, invizibil și plin de pondere, aștepta.

Ea zăcea sub tendă, în căldură și lumină, fără să privească în jur. Pânza tendei păcănea în vânt.

Nu-și dădea seama dacă durase mult sau puțin. Dar se apropiau de tăcutul capăt al lacului, iar plaja se arcuia în fața lor. Totul părea să nu fie decât pură, singuratică strălucire a soarelui. Dar dincolo de pietriș erau sălcii și o casă de fermă, joasă. Canoe ancorate se legăneau prinse în odgoane negre, rigide. Se deslușeau vag lanuri plate, cu porumbul Pe jumătate crescut, fâlfâindu-și steagurile verzi. Dar în lumina incandescentă totul părea invizibil.

Apa caldă, subțiratică era din ce în ce mai joasă, Pierzându-se în pietrișul de la mal. Păsări de baltă negre săltau ca niște dopuri de plută. Motorul bărcii se opri. Barca se clătină. Sub apa străvezie de la mal se bulbucau bolovani rotunjiți, acoperiți de părul verde al algelor. Barca nu putea acosta la țarm -rămase la o distanță de vreo douăzeci de metri.

Ostașii își scoaseră huaraches, își suflecară pantalonii de pânză peste picioarele negre și intrară în apă. Barcagiul înalt făcu același lucru și începu să împingă barca. Dar aceasta refuza să se urnească. Trebui s-o ancoreze, proptind-o cu un bolovan. Apoi, privind-o cu ochii lui ciudați, de un cenușiu pal, pe sub genele negre, o întrebă pe Kate, cu voce scăzută, dacă o poate transporta la țarm și-i oferi umărul.

— Nu! Nu! Se feri ea. O să trec prin apă.

Își scoase în grabă pantofii și ciorapii și păși în apa joasă, sumețindu-și fusta subțire, din mătase în dungi. Omul râse; soldații îl imitară.

Apa era aproape fierbinte. Kate înainta orbește, cu capul în jos. Cipriano o urmări cu răbdarea tăcută, grea, imperturbabilă a rasei sale; apoi, când o văzu ajunsă la pietriș, veni și el la țarm, călare pe umerii barcagiului.

Străbătură prundișul încins, până în dreptul sălciiilor vecine cu lanurile de porumb, și se așezară pe bolovani. Lacul se așternea palid și ireal, departe, departe, în invizibil, cu munți estompați, goi și abstracti, înălțându-se de o parte și de alta. Canoele de la țarm se conturau negre și dure, cu catarge țepene. Barca albă cu motor se legăna în vecinătate. Păsări negre săltau pe apă ca niște dopuri de plută. În acest loc de la capătul lacului și de la capătul lumii.

O femeie singuratică străbătea pietrișul, ținând un urciur de apă pe umăr. Auzind un zgomot, Kate întoarse capul și văzu un grup de pescari, adunați într-un conclav, lingă un copac, într-o vâlcea. O salutară, privind-o cu ochi negri. Salutul era umil, totuși în ochii lor de tăciune strălucea acea antică, distantă duritate trufașă.

Cipriano își trimisese soldații după cai. Era prea cald ca să facă drumul pe jos.

Ședeau tăcuți în invizibilitatea de la capătul lacului; lumina intensă le lua ochii.

— De ce să nu fiu eu Huitzilopochtli? O întrebă el încet, măsurând-o cu privirea ochilor negri.

— Simți că ești? Îl întrebă ea surprinsă.

— Da, îi răspunse pe aceeași voce joasă, tainică. Asta sunt.

Ochii negri o priveau cu o aprigă provocare. Și vocea joasă, întunecată părea să o stoarcă și de ultimul strop de voință. Ședea în tăcere și Kate se simțea toropită de un fel de leșin, de parcă își pierdea cunoștința pe vecie.

Soldații se întoarseră cu un cal negru, arăbesc pentru el, un animal delicat, iar pentru ea un măgăruș, pe care se putea așeza într-o parte. Cipriano o înălță în șa; se simțea doar pe jumătate conștientă. Un ostaș ducea măgarul de căpăstru și porniră la drum, pe lângă năvoadele pescărești lungi, subțiri, care mărgineau drumul ca niște ghirlande transparente.

Leșiră din nou în plin soare și în praful negru-cenușiu, către colibe scunde, negre-cenușii, din Jaramay, care se înșirau de-a lungul drumului larg, pustiu.

Jaramay era fierbinte ca un cuptor de lavă. Căsu-țele-colibe negre, joase, cu acoperișuri de țiglă, mărgineau strada defundată, lungă, dărăpănată. Case păraginite. Soare arzător. Un trotuar de cărămizi, spart peste tot și pârjolit de soare. Un câine conducând un orb, pe trotuarul sfărâmat, pe lângă pereții negri, scunzi. Câteva capre. O lipsă de viață, o pustietate de negrăit.

Ajunseră în piaza ruinată, cu biserica șubrezită de soare și palmieri zdrențuiți. Pustietate, soare, un orașel descompus de soare, devastat de soare. Un bărbat călare pe un cal arăbesc, grațios, tropăind ușor pe pietre, cu pușca în spate și pălăria mare adumbrindu-i fața. În rest, spațiul vid al centrului vieții. Curios cât de grațios arăta calul, cu călărețul bine înfipt în șa, printre ruinele prăjite de soare.

Se opriră în fața unei clădiri mari. La intrare, străjuiau câțiva soldați. Îl salutară pe Cipriano de Parc-ar fi fost țintuiți locului, dar învârtindu-și ochii în cap.

Cipriano cobori într-o clipită de pe cal, emițând razele întunecate ale puterii lui primejdioase. Îl găsi pe Jefe foarte mios, un om gras, în haine albe murdare. Cu toții se lăsau în puterea lui.

Ceru o cameră unde să se poată odihni esposa¹ lui. Kate era palidă și vlăguită, lipsită de orice urmă de voință. Se lăsase și ea în seama voinței lui.

Cipriano acceptă o cameră spațioasă, cu podea de cărămizi, mobilată cu un pat nou din alamă, pe care era aruncată o cuvertură de pânză colorată, și cu două scaune.

Goliciunea stranie, uscată, austeră a camerei o făcea să pară aproape răcoroasă în toiul arșiței.

— Ești palidă din pricina soarelui. Întinde-te pe pat și odihnește-te. Am să închid ferestrele, spuse Cipriano.

Închise obloanele până nu rămase decât întunericul. Și apoi, în întuneric, brusc, o atinse ușor, mângâindu-i șoldul.

— Am spus că ești soția mea, șopti el cu vocea moale, blajină a indienilor. E adevărat, nu-i așa?

Ea tremură și picioarele părură să i se moaie ca metalul topit. Se dizolvă într-o subită inconștientă; voința, însuși eul ei se fluidizară, lăsând-o lichefiată, ca un heleșteu de foc molcom, inconștientă de orice altceva în

afara eternității de foc în care se mistuia. Mistuită de focul nepieritor, care nu cunoaște moarte. Focul ne poate doar părăsi, și noi suntem cei care pot muri.

Și Cipriano, stăpânul focului, Huitzilopochtli cel Viu, cum se numise singur. Viul stăpân al focului. Zeul în flăcări: salamandra.

Nu poți fi în același timp și tu însuși, și un zeu. Trebuie să alegi sau una, sau alta.

Mai târziu, când Kate se duse în camera alăturată, îl găsi singur, așteptând-o. Se ridică în grabă, privind-o cu ochi negri, scânteietori, din care păreau să țâșnească fulgere de lumină întunecată. Îi lua mâna, ca s-o poată atinge din nou.

1. Soția (sp.).

— Vrei să vii să luăm masa la micul restaurant de aici?

În strălucirea nefirească a ochilor lui, Kate desluși o bucurie care o înspăimântă. Și atingerea lui pe mâna ei era nefiresc de gingașă și de interiorizată. Vorbele lui Cipriano nu spuneau nimic; niciodată nu spuneau nimic. Kate își întoarse fața, ușor speriată de acea bucurie scânteietoare, primitivă, care era în același timp atât de impersonală, de dincolo de ea.

Se înfășură într-un șal mare, galben, de mătase, după moda spaniolă, ca să se ferească de arșiță, și, luându-și umbrela de soare albă cu dungii vezi, ieși împreună cu el, trecând pe lângă servilul Jefe care se înclină, pe lângă locotenent și soldații care o salutară. Kate dădu mâna cu Jefe și cu locotenentul. Erau cu toții oameni din carne și din sânge, înțelegeau prezența ei acolo și se înclinară adânc, privind-o cu ochi scânteietori. Iar ea simți ce înseamnă să fii o zeiță ca de pe vremuri, salutată de focul din ochii bărbaților, și nu de buzele lor.

Cu pălăria ei mare, moale, din catifea verde-jad, cu pieptul înfășurat în faldurile șalului de brocart galben, trecu prin piaza mâncată de soare, un imens deșert făcut de mâna omului, pășind încet, alături de Cipriano, molatic ca o pisică, ascunzându-și fața sub borul verde și sub umbrela de soare și ținându-și trupul în taină, evaziz. Și soldații, ofițerii și funcționarii de la Jefatura, fixând-o cu ochi stăruitori, negri, văzură în ea nu femeia fizică, ci misterul inaccesibil, voluptuos al consumării actului fizic.

Mâncară în sala întunecoasă a unei fonda¹, ținută de o bătrână bizară cu sânge spaniol în vine. Cipriano era foarte strict și poruncitor, iar bătrâna alerga târșându-și picioarele, de-a dreptul terorizată. Dar 'n sufletul ei era încântată.

Kate părea uluită de noul mister al propriei ei evazivități. Era evazivă chiar față de ea însăși.

Î -- ICirciumă (sp.).

Cipriano abia de-i vorbea; ceea ce era un lucru bun. Nu dorea să i se vorbească, cuvintele care i se adresau direct, fără acea curioasă, tandră învăluire pe care oamenii aceștia se pricepeau să și-o însușească în voce, cuvintele care vorbeau acelei neinteresate, indiferente persoane a treia din ea o supărau ca niște lovituri. Ah, urâtele lovituri ale vorbirii directe, brutale! Cât suferise din pricina lor. Acum nu dorea decât această învăluită evaziune din ea, dorea să i se vorbească la persoana a treia.

După prânz, se duseră să se uite la niște serapes care erau țesute pentru Ramon. Doi soldați îi escortară câțiva metri pe o stradă dărăpănată, pustiită de soare, pe lângă casele scunde, negre. Bătură la niște uși mari.

Kate intră în umbra binefăcătoare a unui zaguăn. În curtea interioară sau patio, unde soarele strălucea pe niște bananieri aflați în spate, era instalat un adevărat atelier de țesătorie. Un om rotofei, cu un singur ochi, trimise un băiețel să aducă niște scaune. Dar Kate continuă să se plimbe, fascinată.

În zaguăn se afla un morman mare de lână albă, mătăsoasă, foarte fină, iar în coridorul întunecat al patio-ului toată lumea muncea. Doi băieți, având în față niște scânduri pătrate, ghimpoase, cu numeroși dinți mici de sârmă, dăreceau lâna albă, pre-făcând-o într-o scămoșeală străvezie, pe care o luau de pe darac în gheme rotunde, ca de ceață, și o așezau lângă două fete aflate la capătul celălalt.

Fetele stăteau lângă roți, torcând: învârteau roata cu o mână, în timp ce cu cealaltă țineau un lung, miraculos fir de tort, care dansa în vârful acului rapid al vârtelniței, ghemotoacele străvezii de lâna dărcită abia atingând acul și răsucindu-se pe loc în fire lungi de alb pur, care se înfășurau pe bobina. Una dintre fete, cu o față frumoasă, ovală, îi adresa lui Kate un zâmbet sfios; era foarte pricepută. Atingea vârtelnița într-un chip aproape miraculos și extrăgea un fir de lâna la fel de subțire ca ața de cusut.

La alt capăt al coridorului, adăpostite sub un șopron negru, se găseau două războaie de țesut și doi țesători. Mișcau pedala războiului întâi cu un picior, pe urmă cu celălalt, absorbiți și tăcuți, în umbra peretelui de chirpici. Unul dintre ei țesea un strălucitor serape roșu, foarte fin, un roșu de nuanța carminului. Era o treabă dificilă. Din centrul de un roșu pur porneau zigzaguri negre și albe, alcătuiind volute, până la marginea complet neagră. Era minunat să-1 vezi pe țesător cu bobinele de lâna roșie, albă și neagră, țesând o parte din fond, trecând apoi la zigzagul negru și imediat la cel alb, cu degete îndemânatic, smolite, care ajustau cu repeziciune suveica, trasând cu iuțea de fulger desenul, îndesându-1 apoi cu spata. Urzeala serape-ului era neagră, alcătuită din fire lungi, negre, ca o harpă. Și între ele se inserau firele de un roșu perfect, dincolo de cuvinte.

— Pentru cine-i ăsta? Îl întrebă Kate pe Cipriano. Pentru tine?

— Da, pentru mine.

Celălalt țesător lucra la un serape simplu, alb cu albastru și cu margini negre.

În șopronul cu pereți de chirpici, culorile pure ale lânii lucioase aveau un aspect rustic, roșul cardinal, albul imaculat, mătăsos, albastrul celest, negrul strălucind în umbra pereților sumbri.

Grăsanul cu un singur ochi aducea serapes pe care cei doi băieți le despătureau, unul câte unul. Printre ele înfățișă și unul cu un model nou: alb cu calicii de flori închise pe lujere albastre și negre și cu frunze verzi care formau bordura, iar la boca, gura, adică deschizătura prin care intră capul, se înghirlandau o serie de floricele în toate culorile curcubeului, înconjurate de un cerc albastru.

— Țsta îmi place! Exclamă Kate. Pentru cine e?

— E unul dintre cele ale lui Ramon; are culorile lui Quetzalcoatl, albastru și alb și negru natural, acesta va fi purtat în ziua deschiderii florilor, când 0 va aduce pe zeița ce urmează să sosească.

Kate tăcu, înfricoșată.

Mai erau două serapes stacojii, cu un contur de diamant negru în centru și cu borduri de diamante negre.

— Astea sunt ale tale?

— Mă rog, aparțin mesagerilor lui Huitzilopochtli. Astea sunt culorile mele: roșu și negru. Dar mai amestec și albul, după cum Ramon poartă franjuri de nuanța roșului meu.

— Și nu te sperie? Îl întrebă ea, pălind la față.

— Ce să mă sperie?

— Ceea ce faci. Faptul de a dori să fii Huitzilopochtli cel viu.

— Dar sunt Huitzilopochtli cel viu. Dacă Ramon cutează să fie Quetzalcoatl cel viu, eu cutez să fiu Huitzilopochtli. Eu sunt el. Nu sunt?

Kate se uită la el, la fața lui tuciuire cu bărbuța de țap, la sprâncenele arcuite și ochii negri pieziși. În privirea lui aprigă plutea o oarecare liniște, ceva ca o tandrețe față de ea. Dar dincolo de aceasta, o inumană siguranță de sine, care ținea departe, mult dincolo de ea, în tenebre.

Își ascunse chipul și murmură:

— Știu că ești.

— Și în ziua când se deschid florile, vei veni și tu, într-o rochie verde pe care or s-o țeasă pentru tine, cu flori albastre la margine, iar pe cap vei purta craiul nou al florilor.

Kate își ascunse din nou fața, înfricoșată.

— Vino să te uiți la lânuri, îi spuse el, condu-când-o prin patio spre locul umbros unde, pe o frânghie, atârnavu firele de tort proaspăt vopsite, picurând culoare roșie și albastră și galbenă și verde și cafenie.

— Vezi! Continuă el, vei purta o rochie verde, fără mâneci, cu brațele goale, iar dedesubt o cămașa albă cu flori albastre.

Lâna verde avea culoarea mărilor necopt. Sub șopron, două femei stăteau aplecate peste două vase mari de lut, așezate pe un foc domol, care ardea într-o gaură săpată în pământ. Urmăreau apa clocotită, care scotea aburi. Una dintre ele luă un pumn de flori uscate, galbene-cafenii și le aruncă în cazanul ei, de parc-ar fi fost o vrăjitoare care prepara o fiertură fermecată. Urmări florile care se ridicară la suprafață, apoi se răsuciră ușor în apa clocotită. În momentul acela turnă în vas o pudră albă.

— În ziua când se deschid florile vei veni și tu. Ah! Dacă Ramon este centrul unei lumi noi, o lume de flori noi va izbucni în jurul lui. Te numesc pe tine Prima Floare.

Părăsiră patio. Ostașii aduseseră din nou calul negru arăbesc pentru Cipriano și pentru ea măgarul pe care se putea instala ținându-și ambele picioare într-o parte, în felul țărăncilor. Și porniră din nou prin liniștea fierbinte, pustie a orașelului de chirpici, prin praful gros, negru-cenușiu al cărărilor, pe sub verdele fraged al copacilor care dădeau în floare; din nou

către țărmul tăcut de la capătul lacului, unde atârnavă diafanele plase pescărești, legănându-se în vânt, deasupra pietrișului, așa cum se legănavă și firele verzi de porumb, și sălciile pletoase, cu frunzele suspendate ca niște pene verzi.

Lacul se întindea palid și ireal către niciunde; barca cu motor se afla la mică distanță, canoe negre stăteau înfipite lângă țărm. Două femei, micuțe ca niște păsări, îngenuncheaseră la marginea apei, spălând rufe.

Kate sări de pe spinarea măgarului pe pietriș.

— De ce nu mergi călare până la barcă? O întrebă Cipriano.

Kate se uită la barcă și avu viziunea măgarului împleticindu-se și împrășcând cu stropi.

— Nu, răspunse ea. Prefer să merg prin apă. Cipriano porni până la barcă pe calul lui negru.

Animalul sforăi și păși delicat în apa joasă. Pe urmă, după câțiva pași, se opri brusc locului și începu să lovească cu copita în apă, așa cum râcăie caii în pământ, într-un chip extrem de curios, foarte repede, izbind apa cu piciorul din față și stropindu-și picioarele negre și pânțele.

Dar îl stropea și pe Cipriano. Acesta ridică frâul și atinse animalul cu pintenii. Calul sări și porni prin apă pe jumătate poticnindu-se, pe jumătate dansând elegant și plescăind. Cipriano îl domoli, iar animalul păși din nou delicat, aplecându-și capul negru, ca să privească, să se uite cu un soi de fascinație la fundul bolovănos al lacului, legănându-și coada neagră și unduindu-și grațios crupa ca pana corbului.

Pe urmă se opri din nou și, deodată, începu iar să bată apa cu piciorul din față, împrășcând de jur împrejur, până ce pânțele negre ajunse să-i strălucească ud, ca un șarpe negru, iar picioarele să-i sclipească asemenea unor coloane ude. Și din nou Cipriano îi înălță capul și-l atinse cu pintenii și din nou animalul se porni să danseze într-o volbură de stropi.

— Vai, ce frumos e! E atât de frumos când lovește apa! Strigă Kate de pe țărm. De ce-o face.

Cipriano se întoarse în șa și se uită la ea, cu risul indian spontan, vesel în priviri.

— I-o fi plăcând să se simtă ud... Cine știe? Un soldat se apropie prin apă și prinse calul de căpăstru. Cipriano descăleca agil și sări în barcă, întocmai ca un călăreț sălbatic. Soldatul desculț se săltă în șa și întoarse calul spre țărm. Dar animalul negru, viril și plin de voință, continua să se oprească, lovind apa cu copita și stropindu-se cu o plăcere naivă, îndărătnică.

— Uită-te la el! Uită-te la el cât e de frumos! Strigă Kate.

Soldatul cocoțat în șa își trăgea însă picioarele în sus, ca o maimuță, și ocăra calul. Era supărat că își uda harnașamentul.

Îl călări, străbătând lacul pieziș, până în locul unde o bătrână, aproape invizibilă până atunci, învăluită în propria-i tăcere, se ghemuise lăsându-și la vedere doar umerii goi, cafenii și turnându-și cu o tighă de dovleac apă peste părul cenușiu, împâslit. Calul stropea și dansa, bătrâna se ridică în zdreanța-i de cămașă lipită de trup, bombănind și aplecându-se în față cu polonicul ei de dovleac; soldatul râse, calul lovi apa vesel, împrășcând până sus; soldatul

ocărl din nou, știind bine că numai Cipriano era răspunzător de toată această baie de stropi.

Kate înainta încet prin lac până la barcă. Apa era caldă, dar vântul bătea cu putere, încărcat de greutate electrică. După ce se cațără în barcă, își șterse tălpile și picioarele cu batista, apoi își trase ciorapii de mătase de culoarea biscuitului și își încălță pantofii maro.

Privea îndărăt, către capătul lacului, către deșertul de prundiș, către năvoadele pescărești învoalte, suflate de vânt și, dincolo de ele, către fâșiile de pământ negru ce purtau tulpinile de porumb, către verdele mițos al sălciilor și alea desfundată care se strecura printre șirurile de arbori bătrâni și pe unde ostașii din Jaramay călăreau acum calul negru al lui Cipriano și măgărușul ei. În dreapta se afla o fermă: o clădire lunguiață, joasă, neagră și un ciorchine de colibe negre cu acoperiș de țiglă, grădini goale, mărginite de garduri de trestie, pilcuri de bananieri și de sălcii. Totul îmbăiat în lumina nemișcată, grea, a după-amiezei; lacul se pierdea în invizibilitate, printre munții lui ireali.

— E frumos aici! Exclamă Kate. Aproape că aș putea trăi în locul ăsta.

— Ramon spune că va transforma lacul în centrul unei lumi noi. Iar noi vom fi zeii lacului.

— Mi-e teamă că eu nu sunt decât o simplă femeie. Ochii lui negri se întoarseră cu iuțeală spre ea.

— Ce vrea să însemne că nu ești decât o simplă femeie? O întrebă cu seriozitate.

Kate își lăsă capul în piept. Da, ce voia să însemne? Ce înseamnă de fapt? Doar o femeie! Își lăsă din nou sufletul să se scufunde în acea evaziune în care totul era posibil, chiar și faptul de a te simți o ființă evazivă printre zei.

Barca spinteca iute apa palid-cafenie, stârnind valuri care-i plesneau pupa. Ostașii care se îngrămădiseră în față pentru echilibrul bărcii se culcară pe jos, cu acele fețe de măști înghețate, stupefiate pe care le au oamenii adormiți. Curând, nu erau altceva decât două movilite învâlmășite pe fundul bărcii.

Cipriano ședea în spatele lui Kate, fără haină, cu brațele în mâneci albe întinse de o parte și de alta a spetezei. Cartușiera îi atârna greu pe șold. Privea în gol, cu o față total lipsită de expresie. Vântul îi sufla părul negru răvășindu-i-l pe frunte și-i răsfla barba. Îi întâlni privirea cu un zâmbet îndepărtat, abia mijit în ochii lui negri. Și care era totuși o minunată recunoaștere a prezenței ei.

Barcagiul de la cârmă stătea drept și înalt, privind în față cu ochii palizi ai unei conștiințe superficiale, lipsită de adâncuri. Pălăria mare îi adumbrea fața, panglicile de legat sub bărbie îi atârnavă pe obraji. Simțind privirea lui Kate, se uită la ea, dar ca și cum nici n-ar fi fost acolo.

Kate își trase pe jos perna de pe banchetă și se lăsă să lunece pe ea. Cipriano se ridică în picioare în barca instabilă și-i aduse încă o pernă. Zăcea pe jos, cu șalul peste față, în timp ce motorul pufăia, pânza tendei tremura în

vânt păcănind, valurile repezi izbeau pupa, îmbrâncind barca și împingând-o înainte, împroșcând uneori spumă în căldura și tăcerea lacului.

Kate se lăsă pradă toropelii, sub șalul ei galben, printre bărbații tăcuți care o înconjurau.

Se trezi la o oprire bruscă a motorului și se ridică. Se apropiaseră de țărm; turnurile albe din San Pablo se zăreau printre copaci. Barcagiul își abandonase cârma și stătea aplecat, cu ochii mari, peste motor. Valurile săltau de jur împrejurul bărcii.

— Ce s-a întâmplat? Întrebă Cipriano.

— Nu mai e gazolină, Excelență! Spuse barcagiul-Soldații se treziră și se ridicară. Vântul încetase-

— Vine apa, spuse Cipriano.

— Adică ploaia? Întrebă Kate.

— Da... Și arată cu degetul lui fin, negru, care era alb în părțile laterale, spre masele de nori întunecați care se îngrămădeau îndărătul munților și în alte locuri mai îndepărtate: bancuri de nori negri ce se înălțau cu stranie rapiditate. Aerul părea să se împletească deasupra capului. Fulgerele scăpărau în diferite colțuri, tunete înăbușite mormă-iau în depărtare.

Barca totuși continua să plutească. Se simțea miros de gazolină. Barcagiul treblăuia la motor, care porni din nou, pentru ca după un moment să se oprească iar.

Omul își suflecă pantalonii și, spre mirarea lui Kate, coborî în lac, deși se găseau la mai bine de un kilometru de coastă. Apa îi ajungea numai până la genunchi. Se aflau pe un banc de nisip. Barcagiul împinse barca, înaintând cu greu prin apă.

— Ce adâncime are lacul mai încolo? Întrebă Kate.

— Senora, acolo unde înoată păsările alea cu pieptul alb e adânc de vreo opt metri și jumătate, spuse el arătând cu degetul și continuând să împingă barca pe apă.

— Trebuie să ne grăbim, îi atrase Cipriano atenția.

— Da, Excelență!

Omul sări din nou în barcă, cu gambele lui lungi, frumoase, arămii. Motorul icni. Se stârnise din nou un vânt rece și barca înainta rapid.

Făcură o cotitură și în fața ochilor li se înfățișă Promontoriul plat, cu arborii de mango întunecați și etajul gălbui al casei de pe hacienda Jamiltepec,! Vându-se dintre copaci. Palmierii stăteau nemișcați, bougainvillea atârna în lungi ghirlande purpurii. Kate putea desluși printre copaci colibele peonilor, femei îngenuncheate pe stânci, spălând rufe la marginea lacului, în locul unde fluxul valurilor e mai puternic, și o plantație de banani ceva mai sus.

Un vânt rece cutreiera cerul. Norii negri se îndeseau. Când acostară, Ramon veni, pășind agale spre micul golf.

— Vine apa, spuse el în spaniolă.

— Am sosit la timp, răspunse Cipriano. Ramon îi privi pe amândoi în față și înțelese totul. Kate, cuprinsă de starea ei evazivă, râse ușor.

— O floare nouă s-a deschis în grădina lui Quetzalcoatl, spuse Cipriano în spaniolă.

— Sub canele roșii ale lui Huitzilopochtli, răspuse Ramon.

— Da, Señor. Pero una florecita tan zarea! Y abrio en mi sombra, amigo¹.

— Seis hombre de la alta fortuna².

— Verdad³!

Era după-amiază, în jurul orei cinci. Vântul șuier-a printre frunze și, deodată, ploaia se porni rapidă și densă, ca un abur alb de energie. Pământul era un abur alb solidificat, lacul pierise.

— Va trebui să rămâi în noaptea asta aici, îi spuse Cipriano lui Kate în spaniolă, pe o voce moale, învăluitoare, indiană.

— Dar ploaia o să înceteze.

— Va trebui să rămâi aici, repetă el fraza spaniolă, pe aceeași voce curioasă, ca o răsuflare de vânt.

Kate se uită la Ramon și roși. El îi aruncă o privire foarte îndepărtată, ca și cum s-ar fi uitat la ea de la mare, mare distanță.

— Mireasa lui Huitzilopochtli, rosti el cu un zâmbet vag.

— Tu, Quetzalcoatl, tu va trebui să ne căsătorești, spuse Cipriano.

— Dorești? O întrebă Ramon pe Kate.

1. Dar o florică atât de palidă! Și s-a deschis în umbra mea, prietene (sp.).

2. Ești un om norocos (sp.).

3. Adevărat (sp.).

— Da! Vreau să ne căsătorești dumneata, și numai dumneata.

— La apusul soarelui, anunță Ramon. Ploaia rece continua să se reverse, repezindu-se direct din cer, însoțită de un abur provocat de viteză. Când asfințitul coborî prin ploaia neîntreruptă, o slujnică îi aduse lui Kate o rochie sau o cămașă fără mâneci, din pânză albă de in, ale cărei poale erau festonate și brodate cu flori țepene albastre, răsturnate cu tulpinile negre în sus și cu două frunze verzi, țepene. În centrul florilor se găsea minuscula pasăre a lui Quetzalcoatl.

— Patronul vă cere să îmbrăcați asta! Zise femeia, adueându-i totodată o lampă și un bilet.

Biletul venea de la Ramon și era scris în spaniolă: „la rochia miresei lui Huitzilopochtli și îmbrac-o. Nu purta nimic altceva. Nu lăsa să te atingă nici un fir, nimic din ce-ți poate aminti de trecut. Trecutul e mort. A sosit noul amurg”.

Kate nu prea știa cum să îmbrace rochia, pentru că nu avea nici mâneci, nici măcar găuri de vârit mâinile: nu era decât o bucată de pânză dreaptă brodată, străbătură de jur împrejur de un șiret. Apoi își aduse aminte de vechiul mod în care se îmbrăcau femeile indiene și își legă șiretul deasupra umărului stâng, lăsându-și brațele și o parte din piept dezvelite; sau, mai curând, își trecu peste umărul stâng șiretul legat; pânza i se adună bogată peste sini. Kate oftă. Pentru că nu era decât o cămașă cu flori, crestată la poale.

Ramon, desculț, în straiile lui albe, veni și o conduse în tăcere jos, în grădină. Zaguăn-ul era întunecat, ploaia cădea neconținut, scaldând amurgul: Totuși, se mai rărise puțin. Întreg cuprinsul era învăluit în întuneric.

Ramon își scoase bluza albă și o aruncă pe scări. Apoi, cu pieptul despuiat, o conduse în grădină, Prin ploaia torențială. Cipriano veni spre ei, desculț, cu pieptul gol, cu capul descoperit, îmbrăcat doar în pantalonii albi fâlfâitori.

Stătea toți trei cu tălpile goale pe pământul care încă mai emana un abur umed, alb. Într-o clipită fură muițați de ploaie.

— Desculți pe pământul viu, cu obrazii în ploaia vie, rosti Ramon încet, în spaniolă. La ceasul asfințitului, între noapte și zi; bărbat și femeie, în fața nemuritoare stele întâlnești-vă și desăvârșiți-vă unul în celălalt. Înălță-ți fața, Caterina, și grăiește: „Bărbatul acesta este ploaia mea din ceruri”.

Kate își înălță fața și închise ochii în torentul ploii, rostind:

— Bărbatul acesta este ploaia mea din ceruri.

— Femeia aceasta este pentru mine pământul... Repetă aceste cuvinte, Cipriano, îi spuse Ramon, lăsându-se într-un genunchi și lipindu-și de pământ palma întinsă.

Cipriano îngenunche și își lipi palma de pământ.

— Femeia aceasta este pentru mine pământul, repetă el.

— Eu, femeie, sărut picioarele și călcâiele acestui bărbat, pentru că eu voi fi pentru el puterea, în tot lungul amurg al Luceafărului de Dimineață.

Kate îngenunche, sărută picioarele și călcâiele lui Cipriano și își rosti cuvintele.

— Eu, bărbat, sărut fruntea și pieptul acestei femei, pentru că eu voi fi pacea și sporul ei; în tot lungul amurg al Luceafărului de Dimineață.

Cipriano o sărută și își rosti cuvintele.

Apoi Ramon așeză mâna lui Cipriano peste ochii uzi de ploaie ai lui Kate și mâna acesteia peste ochii uzi de ploaie ai lui Cipriano.

— Eu, femeie, dincolo de întunericul acestei mâini care-mi acoperă ochii, aduc rugă acestui bărbat să mă întâlnească în inima nopții și niciodată să nu se lepede de mine. Și între noi să fie de-a pururi un adăpost, trebui Kate să rostească.

— Eu, bărbat, dincolo de întunericul acestei mâini. Care-mi acoperă ochii, aduc rugă acestei femei să mă primească în inima nopții, în adăpostul care va fi între noi de-a pururi, spuse Cipriano.

— Bărbatul trădează o femeie și femeia trădează un bărbat și lucrul acesta le este iertat amândurora și fiecăruia dintre ei, rosti Ramon în continuare. Dar dacă s-au întâlnit precum pământul întâlnește ploaia, la ceasul dintre zi și noapte, în ceasul Luceafărului; dacă bărbatul a întâlnit femeia cu trupul lui, precum steaua speranței sale; și dacă femeia a întâlnit bărbatul cu trupul ei, precum steaua dorințelor sale, astfel încât întâlnirea s-a săvârșit și amândoi și-au aflat adăpostul în stea, atunci niciunul dintre ei nu va trăda adăpostul în care întâlnirea lor trăiește vie ca o stea. Căci dacă vreunul dintre ei ar trăda adăpostul amândurora, nu-i va fi iertat nici de către zi, nici de către noapte și nici de amurgul Luceafărului.

Ploaia era pe cale să stea, noaptea îi învăluia întunecoasă.

— Duceți-vă și scăldați-vă în apa caldă, care ne aduce pace tuturor. Și ungeți-vă trupurile cu ulei, care e liniștea Luceafărului de Dimineață. Ungeți-vă până și tălpile picioarelor și rădăcina părului.

Kate urcă în camera ei, unde găsi o cadă mare de ceramică, plină cu apă clocotită și câteva prosoape moi. De asemenea, într-o cupă frumoasă cizelată, găsi ulei și un tampon de lână albă.

Își îmbăie în apa fierbinte trupul muiat de ploaie, se usca și se unse cu uleiul transparent, limpede ca apa. Era plăcut și vag parfumat și-i dezmiarda pielea. Se unse toată, își unse și rădăcina părului și tălpile picioarelor, până ajunsese să lucească ușor.

Pe urmă își trase pe ea altă fâșie de pânză cu flori albastre răsturnate, care fusese așezată pe Pat, și, deasupra acesteia, o rochie de lână verde, țesută de mână, alcătuită din două piese care se uneau în părți, lăsând să se vadă între ele cămașa albă, bogată, și care se legau pe umărul stâng. Pe poalele rochiei, în față și în spate, era brodată câte o floare rigidă, albastră pe o tulpină neagră și câte două frunze negre. Iar cămașa albă de dedesubt se lvea la piept și atârna mai lungă decât rochia verde, uezfășurându-și florile albastre.

Era o îmbrăcăminte stranie și primitivă, dar frumoasă. Își vârî picioarele în niște huaraches verzi împletite. Dar avea nevoie de o cingătoare. Își legă o panglică în jurul taliei.

Un mozo bătu la ușă, anunțând-o că cina era gata.

Râzând puțin stingherită, intră în salon.

Ramon și Cipriano o așteptau în tăcere, îmbrăcați în straiile lor albe. Cipriano își aruncase pe umeri serape-ul roșu.

— Iată! Rosti Cipriano ieșindu-i în întâmpinare. Mireasa lui Huitzilopochtli, ca o dimineață verde. Dar Huitzilopochtli o să-ți încingă brâul, iar tu îi vei pune încălțările în picioare, așa încât el să nu te părăsească niciodată, iar tu să fii mereu cuprinsă de vraja lui.

Cipriano îi legă în jurul mijlocului un brâu îngust de lână albă, brodat cu niște turnuri terasate, albe pe un fond roșu și negru. Iar ea se aplecă și-i încălță picioarele mici, negre în huaraches împletite din curele de piele roșie, cu câte o cruce neagră pe degete.

— Și încă un mic dar, spuse Ramon.

Li ceru să înconjoare capul lui Cipriano cu o panglică albastră purtând micul simbol al lui Quetzalcoatl; șarpele de argint și pasărea dintr-o turcoază. Iar Cipriano îi înconjură ei capul cu o panglică roșie, purtând același simbol în aur și pasărea dintr-o piatră neagră.

— Iată! Zise Ramon. Acesta este simbolul lui Quetzalcoatl, Luceafărul de Dimineață. Țineți minte: căsătoria este locul de întâlnire, iar locul de întâlnire e Luceafărul. Dacă nu ar fi steaua, nu ar mai fi nici loc de întâlnire, nici o împreunare adevărată a bărbatului cu femeia într-un singur întreg; nu ar mai fi căsătorie. Și dacă nu e căsătorie, atunci nu e nimic decât frământare. Dacă nu există o întâlnire onorabilă a bărbatului cu femeia și a femeii cu bărbatul, nimic nu se poate consuma. Dar dacă întâlnirea ia sfârșit, atunci cel dintre ei

care a trădat adăpostul, adică locul de întâlnire, cel care trăiește asemenea stelei între zi și noapte, între întinericul femeii și zorii bărbatului, între noaptea bărbatului și dimineața femeii, nu va fi nicicând iertat, nici aici și nici dincolo. Căci bărbatul e slab și femeia e slabă și niciunul dintre ei nu poate trage linia pe care să poată păși un altul. Dar steaua care se află între doi oameni și este locul lor de întâlnire nu trebuie să fie trădată.

Și steaua care se află între trei oameni și este locul lor de întâlnire nu trebuie să fie trădată.

Și steaua care se află între toți bărbații și toate femeile, și între toți copiii omului, nu trebuie să fie trădată.

Oricine trădează un alt om, trădează un om asemănător cu el însuși, o parte din el. Căci dacă nu există o stea între om și om, sau între bărbat și femeie, atunci nu există nimic. Și oricine trădează steaua dintre el și alt om trădează totul; iar pentru trădător, totul e pierdut.

Acolo unde nu e stea și adăpost, nu există nimic, astfel încât nu se poate pierde nimic.

Capitolul XXI.

Redeschiderea bisericii.

Kate se întoarse la casa ei din Sayula, iar Cipriano la comandamentul lui din oraș.

— Nu vrei să vii cu mine? O întrebă el. Nu vrei să facem o cununie civilă și să locuim împreună, în aceeași casă?

— Nu. Sunt măritată cu tine în numele lui Quetzalcoatl, și nu în alt fel. Voi fi soția ta numai în lumea lui Quetzalcoatl, și nu altcum. Și dacă steaua s-a înălțat între noi, o vom veghea.

Ochii lui negri oglindiră sentimente conflictuale. Nu suporta să fie în nici un fel contrazis. Dar, după câteva momente, își redobândi privirea distantă.

— E foarte bine, spuse. E cel mai bine.

Și plecă fără să mai arunce vreo privire îndărăt.

Iar Kate se reîntoarse la casa ei, la servitorii ei, la balansoarul ei. Era foarte liniștită, aproape golită de gânduri, perfect indiferentă la scurgerea timpului. Ceea ce urma să vină va veni.

Nu se mai temea de nopțile în care era închisă singură în beznă. Dar era oarecum înfricoșată de zile. Și se ferea de orice contact uman.

Într-o dimineață deschise fereastra dormitorului ca să privească spre lac. Soarele răsărise și pete ciudate de umbră împestrițau dealurile de dincolo de apă. Jos, la marginea lacului, o femeie turna apă dintr-o tigvă de dovleac peste un porc statuar. Se apleca întruna, plină de zel, să ia apă. Micul grup se decupa în profil pe suprafața palidă, mohorâtă a lacului.

Dar era cu neputință să rămână la fereastra deschisă, privind. Un bătrân răsări ca din pământ, oferindu-i o frunză lată plină de peștișori minusculi, charales, ca niște așchii de sticlă, toți pentru zece centavos; o fetișcană își despătură un colț zdrențaros din rebozo și scoase trei ouă, pe care i le oferă, cu o privire de implorare. O bătrână își târșâi pașii până la fereastră, ca să-i istorisească o poveste tristă, pe care Kate o știa prea bine. Părăsi în grabă fereastra și intrușii.

În aceeași clipă aerul invizibil fu răscolit de sunetul care-i făcea întotdeauna inima să tresară. Bubuitul tobelor, un tam-tam bătut repede. Auzise aceleași sunete și prin alte părți, în crepusculul tropical din Ceylon, venind dinspre templele cuprinse de înserare. Le mai auzise la marginea codrilor din nord, când indienii piele-roșie dansau în jurul focurilor. Sunetul care deșteaptă ecouri întunecate, ancestrale în orice inimă, răsunetul surd al lumii primare.

Două tobe pulsau puternic, în contratimp. Pe urmă încetiniră treptat, ajungând la un ritm straniu, inegal, care descrescu până la o singură notă lentă, continuă, monotonă, ca un strop de beznă căzând cu greutate, neconținut, picurând întuneric în dimineața luminoasă.

Trecutul reevocat în scopul de a covârși și a întuneca prezentul e diavolesc. Bătăile tam-tamului o umplură pe Kate de groază. S-ar fi zis că se reverberau direct în plexul ei solar, pentru a o îmbolnăvi.

Se duse din nou la fereastră. Dincolo de alee se înălța un zid de chirpici care mărginea grădina, iar, deasupra acestuia, soarele se aninase în vârfurile portocalilor, muiați în aur. Îndărățul portocalilor se sumețeau trei palmieri înalți, frumoși, rufoși, unul lângă celălalt, pe trunchiuri zvelte. Și chiar din creștetele celor doi palmieri de pe lături țâș-neau turlele gemene ale bisericii. Kate remarcase adeseori că cele două cruci grecești din fier păreau să se sprijine pe vârfurile palmierilor.

Acum, dintr-o ochire, văzu scânteierea simbolului lui Quetzalcoatl în locul unde fuseseră crucile: doi sori, cu pasărea întunecată în centru. Auriul sorilor – sau mai bine zis al șerpilor încolăciți – sclipea acum în lumina soarelui, iar pasărea din centru își ridică aripile sumbre.

Și atunci tobele se porniră iar să bată repede, în contratimp, în ritmul acela sălbatic, inegal, care la început nici nu pare a fi un ritm, pentru ca apoi să dezvăluie o chemare de o forță aproape sinistră, ce acționează de-a dreptul asupra sângelui. Kate își simți mâinile tremurându-i de spaimă. Aproape că auzea bătând inima lui Cipriano: soțul ei întru Quetzalcoatl.

— Ascultați, Nina! Ascultați, Nina! Se auzi glasul înfricoșat al Juanei, de pe terasă.

Kate ieși la rândul ei pe terasă. Ezequiel tocmai ^i făcuse salteaua sul și își trăgea pantalonii. Era duminică dimineața și își îngăduise să doarmă până după răsăritul soarelui. Părul des, negru i se ridicase ca un arici, fața neagră îi era mahmură, dar în atitudinea lui distantă și în capul ușor înclinat Kate putu desluși tainica satisfacție pricinuită de sunetul barbar al tobelor.

— Vine dinspre biserică! Observă, în sfârșit Juana.

Kate îi prinse pe neașteptate privirea neagră, reptiliană. De obicei, uita că Juana avea pielea neagră, că era altfel decât ea. Zile întregi nici nu-și dădea seama. Și-apoi, dintr-o dată, întâlnea privirea neagră, goală, aprinsă de un licăr și atunci tresărea în străfundurile ei, întrebându-se: Mă urăște? Sau să fi fost vorba doar de diferența de sânge?

Acum, în licărul întunecat pe care-l întrezări în ochii Juanei, Kate citi teamă și triumf și o lentă, sălbatică, nonșalantă sfidare. Un amestec inuman.

— Și ce înseamnă asta? Întrebă ea.

— Înseamnă, Nina, că de acum înainte n-or să mai sune clopotele. Au dat jos clopotele și acum bat tobele în biserică. Ascultați! Ascultați!

Tobele vibrau din nou cu repeziciune. Kate și Juana intrară în casă și se îndreptară spre fereastra deschisă.

— Priviți, Nina! Ochiul Celuilalt! Nu mai sunt cruci pe biserică! E Ochiul Celuilalt! Priviți! Cum mai strălucește! Ce frumos!

— Înseamnă, reluă Ezequiel, cu vocea lui tinerească, schimbătoare, care începea să aibă inflexiuni adânci, că acum biserica e a lui Quetzalcoatl. Acum e templul lui Quetzalcoatl, zeul nostru.

Evident, Ezequiel era un înflăcărat Om al lui Quetzalcoatl.

— Ce spuneți de asta! Murmură Juana cu venerație în glas.

Așa cum stătea alături de Kate, arăta ca un morman de întuneric. Își ridică ochii și privirile celor două femei se întâlniră iarăși.

— Ia te uită! Nina are ochi de soare! Strigă Juana lăsându-și mâna pe brațul lui Kate.

Ochii lui Kate erau căprui, cu reflexe cenu-siu-aurii, și în clipa aceea scânteiau de o uimire amestecată cu teamă și cu panică. Glasul Juanei avea o rezonanță de triumf.

Un om îmbrăcat într-un serape alb, cu margini albastre și negre, apărură brusc la fereastră, își scoase pălăria cu însemnul lui Quetzalcoatl și-i împinse lui Kate un bilețel. Kate citi: „Vino la biserică de îndată ce auzi toba mare bătând – pe la orele șapte”.

Era semnat cu simbolul lui Quetzalcoatl.

— Foarte bine, spuse Kate. Voi veni.

Era șapte fără un sfert. De afară se auzea zgomotul târșăit făcut de Juana care mătura terasa. Kate îmbrăcă o rochie albă, își puse o pălărie galbenă și un șirag lung de topaze în culori estompate, care sclipeau în reflexe galbene și violete.

Pământul era umed de ploaie, copacii dăduseră frunze fragede, de grosime tropicală, totuși pe jos se așternea încă un covor de frunze moarte, căzute.

— Nina Cum, vreți să și plecați? Așteptați! Așteptați! Cafeaua! Concha! Repede!

Se auzi lipăit de picioare desculțe, fetele aduseră ceașca și farfuria și cornurile dulci și zahărul, iar mama șchiopată grăbită cu cafetiera. Ezequiel străbătu cu pași mari aleea, o salută pe Kate scoțându-și pălăria și se îndreptă spre locuința servitorilor.

— Ezequiel spune... Începu Juana, când, deodată, o bufnitură surdă, lentă, de tobă, păru să fi spart aerul, lăsând în urmă-i un gol. Bum! Bum! Bum!... Monoton. Era toba mare, irezistibilă.

Kate se ridică pe dată, lăsându-și cafeaua.

— Mă duc la biserică, anunță ea.

— Da, Nina... Ezequiel spune... Vin și eu, Nina! Juana șontăcăi în grabă, ca să-și ia re&ozo-ul negru.

Bărbatul în serape alb cu margini albastre și negre aștepta în fața porții. Salută, scoțându-și pălăria, și porni în urma lui Kate și a Juanei.

— Ne urmărește! Șopti Juana.

Kate își strânse șalul galben în jurul umerilor.

Era duminică dimineața, bărcile cu carcasa neagră se înșirau la malul apei. Dar plaja era pustie. Pe măsură ce toba mare lăsa să-i cadă bufniturile lente, răscolitoare, toată lumea se îndrepta spre biserică.

În fața bisericii se masaseră șuvoaie de băștinași, cu serapes întunecate sau cu pături roșii zvârlite pe umăr, deoarece nopțile din sezonul ploilor sunt reci; își țineau pălăriile în mână. Capetele lunguiețe, negre ale indienilor! Printre ei se strecuraseră și o sumedenie de femei în rebozos albastre. Toba mare exploda rar, indiferent, din turnul bisericii. Kate își simțea inima în gât.

În mijlocul mulțimii se aliniau două șiruri de bărbați în serapes stacojii, culoarea lui Huitzilopochtli, cu diamantul negru pe umăr. Țineau în mână puști și croiseră un drum prin mulțime.

— Treceți! Îi spuse garda, și Kate pătrunse în aleea de serapes roșii cu negru, pășind încet, orbită, printre privirile negre ale bărbaților.

Omul ei de strajă venea în spate. Dar Juana nu fu lăsată să treacă.

Kate se uită în jos și se poticni. În clipa aceea ridică ochii.

În poarta curții din fața bisericii stătea o siluetă strălucitoare într-un serape ale cărui volute de zigzaguri roșii, albe și negre unduiau amețitor către umerii negri; deasupra cărora se înălța fața lui Cipriano, calm, superb, cu bărbuța lui neagră și sprâncenele arcuite. Își ridică în fața ei mâna, în chip de salut.

În spatele lui, întinzându-se de la poartă și până la ușa închisă a bisericii, se alinia un șir dublu de slujitori ai lui Quetzalcoatl, în păturile lor cu margini albastre și negre.

— Ce trebuie să fac? Întrebă Kate.

— Stai un moment aici, lângă mine, în poarta-Nu-i era ușor să înfrunte toate fețele acelea brune și ochii negri, licăritori. La urma urmei ea era ogringuita, și resimțea acest fapt. Un sacrificiu? Să fi fost ea sacrificata? Își înclină capul, pe sub pălăria galbenă, și privi la șiragul de topaze scânteietoare, care-și tremurau nuanțele delicate, acvatice pe rochia ei albă. Joachim i le dăruise. Comandase șiragul pentru ea, în Cornwall. Ce mult era de atunci! În altă lume, în altă viață, în altă eră! Și acum era osândită să treacă prin toate aceste bizare ordalii, ca o victimă.

Toba mare de deasupra capetelor încetase să mai bată și, brusc, izbucniră în aer tobele mici, ca o rafală de grindină, pentru ca, la fel de brusc, să înceteze.

Gărzile lui Quetzalcoatl începură să glăsuiască la unison, cu voci profunde, interiorizate:

— Oye! Oye! Oye! Oye!

Ușa mică, încastrată în porțile grele ale bisericii se deschise și Don Ramon păși în soare. Înveșmântat în straiile lui albe, cu serape-ul lui Quetzalcoatl, rămase în capul celor două șiruri de străji, până când se așternu deplină tăcere. Atunci își înălță brațul drept, gol.

— Ce anume înseamnă Dumnezeu nu vom ști niciodată! Grăi el pe o voce puternică, adresându-se tuturor celor de față.

Gărzile lui Quetzalcoatl se întoarseră cu fața spre mulțime, înălțându-și, fiecare dintre ei, brațul drept:

— Ce anume înseamnă Dumnezeu nu vom ști niciodată, repetară ei. Cuvintele fură preluate și repetate de gărzile lui Huitzilopochtli.

Se așternu o tăcere de mormânt, în care Kate era conștientă de o pădure de ochi negri ce o țin-tuiau în flăcări.

Dar Fiii lui Dumnezeu vin și pleacă. Vin de dincolo de Luceafărul de Dimineață: Și tot într-acolo se întorc când părăsesc lumea oamenilor.

Fusese din nou vocea solemnă, puternică a lui Ramon. Kate îi privi fața: avea aceeași paloare brun-gălbuie, dar cu o expresie neschimbată, și părea să electrizeze mulțimea, scuturând-o din obis-nuita-i indolență.

Gărzile lui Quetzalcoatl se întoarseră din nou spre mulțime și repetară cuvintele lui Ramon.

Măria și Isus v-au părăsit, s-au dus, La locul somnului și al reînviării. Iar Quetzalcoatl a venit. E aici. Și e Domnul vostru.

Cu aceste cuvinte, Ramon se dovedi în stare să transmită mulțimii forța viguroasei sale voințe. Masa de oameni păru să se topească sub puterea lui. Ramon privea în toți acei ochi negri cu ochii săi lipsiți de expresie, dar care scrutau parcă inima întunecimii din fața lui în care viețuia și se mișca acel misterios zeu al lui ce nu putea fi cunoscut.

Cei care mă vor urma vor trebui să străbată munții cerului. Și să treacă în lăcașurile stelelor de noapte. Mă vor afla doar în Luceafărul de Dimineață.

Dar cei ce nu mă vor urma nu au îngăduința de a trage cu ochiul, Trăgând cu ochiul își vor pierde văzul, și tot zăbovind își vor pierde mersul.

Păstră un moment de tăcere, privind, cu fruntea întunecată, către mulțime. Pe urmă lăsă brațul să-i cadă în jos și se întoarse. Porțile mari ale bisericii fură date în lături, revelând un interior întunecat. Ramon intră singur în biserică. Toba începu să bată înăuntru. Încetul cu încetul, străjuitorii lui Quetzalcoatl umplură interiorul împâclit, iar gărzile roșii ale lui Huitzilopochtli intrară în curtea bisericii, luând locul gărzilor lui Quetzalcoatl-Cipriano rămase în poarta curții. La un moment dat, vocea lui răsună clar și milităros:

— Oameni, ascultați-mă! Puteți pătrunde în casa lui Quetzalcoatl. Bărbații trec în dreapta și în stânga, își scot încălțările și rămân în picioare. Nimeni nu va îngenunchea în fața noului zeu.

Femeile vor trece la mijloc și își vor acoperi fețele: Se pot așeza pe jos.

Dar bărbații trebuie să rămână în picioare, drepți.

Intre, acum, cei ce cutează!

Kate intră în biserică împreună cu Cipriano.

Totul arăta schimbat, podeaua era neagră și lustruită, pereții vopsiți în dungii colorate, dar întregul lăcaș continua să fie întunecat. Două șiruri de oameni ai lui Quetzalcoatl, îmbrăcați în alb, deschideau între ei un coridor lung, în centrul bisericii.

— Pe aici, îi spuse lui Kate unul dintre oamenii lui Quetzalcoatl, pe o voce scăzută, indicându-i coridorul dintre cele două șiruri de străji nemișcate.

Păși singură și speriată pe podeaua neagră, lustruită, acoperindu-și fața cu șalul galben. Stâlpii navei fuseseră vopsiți într-un verde închis și semănau cu niște copaci care se înălțau către un tavan de un albastru profund. Pereții fuseseră vărgați vertical în dungii negre și albe, roșii, galbene și verzui, iar ferestrele aveau geamuri de sticlă albastră, purpurie și neagră, cu pete mici de lumină. Ferestrele formau un labirint ciudat.

Lumina zilei pătrundea numai prin ferestruicile mici, înalte, de sub tavanul albastru, unde dungile de pe pereți se învălmășeau într-un labirint verde, ca frunzele de banan. În rest, biserica era întunecoasă și scăldată în culori tari.

Kate se duse în față, lângă treptele altarului. Sus, dincolo de spațiul rezervat corului, deasupra locului unde fusese înainte altarul, ardea o lumină mică, dar intensă, alb-albăstrie, iar dedesubtul luminii se afla o statuie înaltă, întunecată, un straniu bloc masiv, o sculptură în lemn. Înfățișa un bărbat gol, dăltuit într-o manieră arhaică, nu prea reliefat, ținându-și brațul drept deasupra capului; pe brațul ridicat era cocoțat un vultur de lemn cu aripile desfășurate, aurite pe fețele de sus, de sub lumină și foarte întunecoase dedesubt. În jurul piciorului stâng al bărbatului sculptat se încolăcea un șarpe, de asemenea aurit, iar capul de aur al șarpelui se cuibărea în mâna omului, în dreptul coapsei. Chipul statuii era învăluit în întuneric.

Masiva sculptură se contura în spațiul iluminat ca o coloană rigidă, înfricoșătoare.

La piciorul statuii se afla un altar de piatră pe care ardea un mic foc de ocote. Și pe un tron scund de lângă altar era instalat Ramon.

Oamenii începuseră să umple biserica, Kate auzea straniul lipăit al tălpilor goale pe podeaua neagră, lustruită; siluetele albe se strecurau spre treptele altarului, fețele negre priveau înjur, uluite, bărbații își făceau, involuntar, semnul crucii. Mulțimea bărbaților invada navele laterale, femeile veneau aproape alergând și se ghemuiau pe jos, acoperindu-și fețele. Kate se lăsă și ea pe vine.

Un șir de oameni ai lui Quetzalcoatl se postă de-a lungul treptelor altarului, formând un gard cu o deschizătură în mijloc. Prin deschizătură se vedeau flacăra de pe altar și Ramon pe tron.

Ramon se ridică în picioare. Oamenii lui Quetzalcoatl se întoarseră spre el, înălțându-și brațul drept, cu gestul statuii. Ramon își înălță la rândul lui brațul și pătura îi lunecă de pe umăr, dezvelindu-i parțial pieptul gol și brâul albastru.

— Toată lumea îl salută pe Quetzalcoatl! Rosti o voce limpede pe un ton poruncitor.

Oamenii roșii ai lui Huitzilopochtli se strecurau printre membrii congregației, trăgându-i în sus pe cei care, din greșeală, îngenuncheaseră, ajustându-le brațul drept, înălțat, cu palma deschisă spre cer, îndemnându-i să-și țină fețele ridicate, trupul vertical încordat. După chipul și asemănarea statuii care sprijinea vulturul.

Așa încât, în jurul tufișurilor întunecate de femei ghemuite pe jos, se înălța o pădure de trunchiuri bărbătești, drepte, puternice, încordate de o

inexplicabilă pasiune. O pădure de brațe negre înălțate, cu palma în aer, profilată pe pereții vârgați și, deasupra, pe labirintul verde, care se pierdea în ferestruicile zăbrelete, deschise, lăsând să pătrundă aerul curat.

— Eu sunt Quetzalcoatl cel viu, se auzi glasul solemn, impasibil al lui Ramon:

Eu sunt fiul Luceafărului de Dimineață și copil al adâncurilor. Nimeni nu mi cunoaște tatăl, până și mie mi-e necunoscut. Tatăl meu e adâncul între adâncuri, de unde m-a zămislit. Vulturul tăcerii mi l-a trimis pe aripi larg desfășurate Să se rezeme de capul, de grumazul, de umerii mei și vigoare să-mi strecoare din vigoarea aripilor lui. Șarpele puterii mi l-a trimis în mădulare și în șale, Așa încât puterea urcă-n mine ca apa în fântânile fierbinți. Dar în mijloc strălucește precum Luceafărul pe cer între noapte și zori, sufletul meu-stea, Care e părintele ce nu l-am cunoscut. Vă spun vouă, ziua n-ar înflori în lumină Și noaptea nu s-ar adânci în beznă De Luceafărul de Dimineață și Luceafărul de Seară nu le-ar îndemna.

Între piept și pânțece vă strălucește o stea și de nu s-ar afla acolo ați fi goi ca o coajă de dovleac plină de vânt și praf. Când mergeți merge cu voi și steaua dintre piept și pânțece. Când dormiți, lucește blând. Când adevărul îl grăiți sclipește pe buzele și pe dinții voștri.

Când brațul înălțați în vitejie și curaj, vă strălucește în palmă. Când pătrundeți în nevestele voastre, cum pătrunde bărbatul în femeie, Luceafărul de Dimineață și Luceafărul de Seară scânteie laolaltă. Pentru că bărbatul e Luceafărul de Dimineață și femeia e Luceafărul de Seară. Văzut-ați vreodată un mort, cum i s-a stins steaua în el? Așijderi se va stinge steaua în voi, precum femeia părăsește bărbatul ce nu-i dă căldură, Dacă veți spune: Eu nu am stea; Eu nu sunt stea, Vă va părăsi și veți atârna precum un dovleac pe cârcelul vieții Păstrând doar coaja:

Așteptând ca șobolanii beznei să vă ronțăie lăuntrul Până veți fi găunoși ca rodiile ronțăite de șoareci atârnând sterpe de Pomul Vieții. Dar de strălucește steaua nu pot și nu cutează. De strălucește steaua-n voi Șobolanii beznei nu se vor apropia. Dar eu sunt Quetzalcoatl, cel al Luceafărului de Dimineață. Eu sunt Quetzalcoatl cel Viu. Și voi oamenii în care steaua trebuie să scânteieze. Ca să nu ajungeți dovleci găunoși, roși de șobolani. Eu sunt Quetzalcoatl, al vulturului și al șarpelui. Pământul și aerul, Luceafărul de Dimineață. Sunt stăpânul celor două căi...

Toba începu să bată și oamenii lui Quetzalcoatl își smulseră brusc serapes-urile de pe ei, iar Ramon făcu același lucru. Cei opt bărbați din fața treptelor altarului înconjurară locul unde scânteia flacăra și, unul câte unul, aprinseră câte o luminare înaltă, verde, care ardea cu o lumină clară. Se așezară de o parte și de alta a altarului, ținând luminările foarte sus, astfel încât fața statuii strălucea ca și cum ar fi fost vie, iar ochii de argint și de lignit aruncară scânteii ciudate.

— Un om își va stoarce vinul spiritului, sângele inimii, uleiul pântecelui și sămânța șalelor și le va oferi Luceafărului de Dimineață, spuse Ramon, cu glas puternic, întorcându-se spre mulțime.

Patru oameni veniră în fața lui. Unul îi încercui fruntea cu o cunună albastră purtând însemnul păsării, al doilea îi încercui pieptul cu o cingătoare roșie, al treilea îi încercui mijlocul cu o cingătoare galbenă, iar ultimul îi legă o cingătoare albă în jurul șalelor. Pe urmă cel dintâi apăsă de fruntea lui Ramon o cupă de sticlă în care se afla un lichid alb, ca apa proaspătă. Următorul îi atinse pieptul cu o cupă în care tremura un lichid roșu. Al treilea îi apăsă de buric o cupă cu un fluid galben, iar ultimul îi atinse de coapse o cupă cu un lichid negricios.

Apoi, unul câte unul, turnară conținutul cupelor într-un vas de argint pe care Ramon îl ținea în mâini.

— Căci fără de cel ce răspândește spiritul peste creștetul meu și focul în inima mea și toarnă tăria ca o fântână de ulei în pântecel meu și fulgerul ca un izvor fierbinte în șalele mele, eu nu sunt. Sunt nimic. Sunt un dovleac mort.

Și dacă nu iau vinul spiritului și roșul inimii și tăria pântecelui și vigoarea șalelor și nu le amestec laolaltă și nu le aprind în Luceafărul de Dimineață, îmi trădez trupul, îmi trădez spiritul și pe Dumnezeuul meu cel Neștiut.

Omul este împătrit. Dar steaua e una. Și un om nu-i decât o singură stea.

Luă vasul de argint și îl învârti încet între mâini, ca și cum ar fi amestecat cele patru lichide.

Pe urmă se întoarse cu spatele la oameni și ridică vasul deasupra capului, ca o ofrandă adusă statuii.

După aceea, răsturnă brusc conținutul vasului în foc. Urmă o pufnire ca o ușoară explozie, o flacără albastră se înalță în aer, urmată de o flacără galbenă, apoi de un fum roșiatic. În trei clipe succesive, fețele oamenilor din jurul altarului fură iluminate în albastru, în auriu și în roșu întunecat. În același moment Ramon se întoarse spre mulțime și își zvârli brațele în sus.

— Salutați-1 pe Quetzalcoatl! Strigă o voce, și oamenii începură să-și înalțe brațele, când, deodată, se auzi un alt glas gemând straniu:

— Nu! Ah, nu! Ah, nu!

Glusul parcurse un crescendo care culmina într-un strigăt isteric.

Pornise din mijlocul femeilor ghemuite pe jos, care aruncară priviri speriate înjur, văzând o femeie în negru, îngenunchată, cu o eșarfă neagră ce-i lunecase de pe fața înălțată și cu brațele întinse în vechiul gest de implorare a Madonei.

— Nu! Nu! Nu e îngăduit! Strigă vocea. Doamne! Doamne! Sfinte Isuse! Sfântă Fecioară! Împiedicați-1! Împiedicați-1!

Vocea scăzu din nou până la un geamăt, femeia își încleșta pieptul cu mâinile-i albe și începu să înainteze în genunchi prin puhoiul de femei care se trăgeau la o parte pentru a-i lăsa drum liber. Se apropia, târându-se în genunchi, de treptele altarului, cu capul proptit în piept și îngânând, printre gemete, rugăciuni de implorare.

Kate simți că-i îngheață sângele în vine. Așa cum stătea cinchită lângă altar, privi la femeie. Și știu, după forma capului înfășurat în eșarfa neagră, că cea care se târa în genunchi era Dona Carlota.

Întreaga congregație înlemnise de groază.

— Mântuitorule! Mântuitorule! Sfântă Fecioară! Gemea Carlota, înaintând anevoios în genunchi.

Păreau să se fi scurs ceasuri până ajunse, în sfârșit, la treptele altarului. Ramon stătea nemișcat sub giganta statuie a lui Quetzalcoatl, cu brațul ridicat.

Carlota se închirci, un maldăr negru în fața treptelor altarului, înălțându-și mâinile albe și fața albă în vechea atitudine frenetică.

— Dumnezeule! Dumnezeule! Striga cu o voce strangulată de extaz, care o făcu pe Kate să simtă că i se răstoarnă măruntaiele de greață. Isuse! Isuse! Isuse!

Carlota se sufocă în extazul ei. Și, în tot acest timp, Ramon, Quetzalcoatl cel viu, stătea neclintit în fața flăcării altarului, cu brațul ridicat, privind cu ochi întunecați, neschimbători, la femeia de pe jos.

Spasme și convulsii torturau trupul Carlotei. Privi în sus, fără să vadă. Apoi i se auzi din nou vocea, în misterioasa psalmodie a rugăciunii:

— Doamne! Doamne! Iartă-1! Dumnezeule al iubirii, iartă-1 că nu știe ce face. Doamne, Dumnezeule, Isuse! Puneți capăt. Puneți capăt! Isuse de pe cruce, pune capăt! Aibi milă de el, Părinte! Fă-ți milă și pomană cu el și ia-i viața acum, acum cât sufletul lui poate fi încă salvat.

Glasul ei căpătase forță și răsuna metalic și teribil.

— Dumnezeule atotputernic, ia-i viața și sal-vează-i sufletul!

Și în tăcerea care se lăsase după acest strigăt, mâinile ei albe păreau să sclipească în aer ca niște flăcări ale morții.

— Atotputernicia, se auzi glasul lui Ramon, vorbind liniștit, ca și cum i s-ar fi adresat ei, este alături de mine.

Carlota rămase cu mâinile albe încleștate, ridicate deasupra capului, brațele și fața-i albă scân-teind mistic, cu luciri de onix, din veșmintele-i negre. Era complet rigidă. Și Ramon, continuând să-și țină brațul înălțat, se uita la ea cu o privire absentă și cu sprâncenele-i negre ușor contractate.

Un spasm puternic zgudui trupul Carlotei. Apoi rămase din nou rigidă, scoțând sunete nearticulate, își reveni însă și își zvârli frenetic în sus mâinile încleștate. O a treia convulsie îi închirci trupul și, cu un geamăt sufocat, căzu grămadă pe treptele altarului.

Kate se înălță în grabă și alergă la ea, să o ridice. O găsi țeapănă, cu ochii larg deschiși, înghețați, o ușoară spumă umezindu-i buzele decolorate.

Kate se uită consternată la Ramon. Acesta își lăsase brațul în jos și stătea ca o statuie, cu mâinile atârinate de-a lungul trupului. Dar ochii negri, dilatați, absorbiți continuau să privească fără să-și fi schimbat expresia. Întâlni privirea îngrozită a lui Kate și ochii lui se rotiră cu iuțeala fulgerului, în căutarea lui Cipriano. Pe urmă se uită din nou la Carlota, de la aceeași imensă distanță. Nici un mușchi nu i se clintise pe obraz. Și Kate își dădu seama că, în ce-o privea pe Carlota, inima lui murise; și din vidul acesta

mortal își urmărea soția. Numai sprâncenele i se încruntau ușor pe fruntea netedă, bărbătească. Toate vechile legături se frânseseră. Îl auzea parcă spunând: „între mine și Carlota nu există o stea”. Și cât de adevărat era acest lucru!

Cipriano se apropie în grabă, își smulse strălucitorul serape roșu, înfășură în el sărmana făptură înțepenită și, ridicând cu ușurință povara, își făcu drum spre ușă și apoi afară în soare, trecând prin aleea de femei. Kate îl urmă. Și, în timp ce-1 urma, auzi vocea profundă a lui Ramon:

Eu sunt Quetzalcoatl cel viu, Și am venit gol din adâncuri, Din locul pe care-1 numesc Părintele meu, Gol străbătut-am întreaga lungă cale din ceruri, pe lângă fiii Domnului, cei adormiți.

Din adâncurile cerului am venit ca un vultur, Din măruntaiele pământului am venit ca un șarpe.

Tot ce viețuiește între pământ și cer mă cunoaște.

Sunt singur pe pământ și pământul e al meu.

Rădăcinile sunt ale mele, sub cărarea jilavă, întunecoasă a șarpelui.

Și ramurile sunt ale mele pe cărările cerului și ale păsării.

Dar scânteia mea, care sunt eu, e mai mult decât a mea.

Și picioarele bărbaților și mâinile femeilor mă cunosc.

Și genunchii și pulpele și șalele și măruntaiele vigoarei și ale sămânței sunt aprinse de mine, Șarpele din mâna mea stingă îți sărută piciorul cu gura-i de foc mângâios și, turnându-și puterea în călcâiele tale și în gleznele tale, flacăra în genunchii tăi și în picioarele și în șalele tale, își închide cercul în pânțelele tău.

Căci eu sunt Quetzalcoatl, șarpele cu pene, Și sunt alături de voi numai când șarpele meu își închide cercul de odihnă în pânțelele vostru.

Și eu, Quetzalcoatl, vulturul văzduhului, vă suflu în fețe văzul. Vă răcoresc piepturile cu răsuflarea mea. Îmi clădesc cuibul de pace în oasele voastre. Sunt Quetzalcoatl al Celor Două Căi.

Kate zăbovi puțin ca să asculte sfârșitul acestui imn. Și Cipriano întârziase în poartă, ținând în brațe strania siluetă înfășurată în serape. Ochii lui îi întâlneau pe ai lui Kate. În privirea neagră i se citea un soi de omagiu față de misterul Celor Două Căi, un fel de taină. Și Kate se simți stingherită.

Traversară pe sub copaci în direcția hotelului care se afla în vecinătate și, o dată ajunși acolo, o depuseră pe Carlota într-un pat. Un soldat se duse să cheme un doctor; trimiseseră și după preot.

Kate se așeză lângă pat. Carlota scotea mici zgomote oribile, ca niște gemete. De pe acoperișul bisericii, tobele porniseră să bată, într-un ritm complicat, barbar. Kate se duse la fereastră și privi în stradă. Oamenii începuseră să se scurgă, în șuvoi, afară din biserică.

Dar eu sunt lăuntrica stea invizibilă.

Și steaua e lumina din mâna Necunoscutului Făuritor. Dincolo de mine e un Stăpân cumplit, și minunat, necunoscut mie pe veci. Și totuși am zăcut în vintrele lui, unde m-a zămislit în pânțelele Mamei spațiu.

Și atunci, de pe acoperiș, izbucni cântul puternic al impresionantelor voci bărbătești, desfășurându-se ca aripi de vultur în văzduhul luminos; o

psalmodie adâncă, răscolitoare, pe un fond de pătimașă încredere. De la fereastră, Kate putu distinge cântăreții de pe acoperișul bisericii și furnicarul de oameni de jos.

Rezonanța cântării răscolitoare, cu tonul ei subteran de exaltare a puterii și a vieții, plana în aer ca o prezență invizibilă.

Cipriano intră din nou în cameră, privind la Carlota și la Kate.

— Intonează cântecul de bun venit pentru Quetzalcoatl.

— Asta este? Întrebă Kate. Și cum sună cuvintele?

— Am să-ți aduc fila cu textul.

Stătea alături de ea, învăluind-o în fascinația prezenței lui. Kate încă mai lupta împotriva acestei fascinații, ca un om gata să se înece. Și când nu se îneca, tânjea să se înece. Dar când sosea clipa înecului, se zbătea să-și regăsească echilibrul.

Carlota scoase un țipăt. Kate se repezi lângă pat.

— Unde sunt? Întrebă femeia cu fața albă, îngrozitoare, purtând semnele morții.

— Te odihnești într-un pat, îi răspunse Kate. Nu te agita.

— Unde am fost? Stăruie Carlota.

— Probabil că ai făcut o insolajie, din pricina soarelui puternic.

Carlota închise ochii.

Brusc, izbucni din nou bătaia tobelor, un bubuit puternic. Afară, în soare, viața părea să tălăzuiască frenetic.

Carlota tresări și deschise ochii.

— Ce-i zgomotul ăsta? Întrebă ea.

— E o fiesta, îi răspunse Kate.

— Ramon m-a ucis și și-a pierdut sufletul. M-ucis și și-a pierdut sufletul. E un ucigaș, unul di” cei osândiți. Bărbatul cu care m-am măritat! Bărbatul cu care m-am măritat! Un ucigaș printre osândiți!

Evident, nu mai auzea zgomotul de afară.

Cipriano nu suporta să-i audă vocea. Veni repede la marginea patului.

— Dona Carlota! Spuse el, uitându-se în jos la ochii ei căprui, opaci, care priveau în gol fără să vadă. Dona Carlota, nu muri rostind cuvinte nedrepte. Dacă ai fost ucisă, te-ai ucis singură. Nu ai fost niciodată căsătorită cu Ramon. Ai fost căsătorită doar în felul dumitale.

Vorbea cu mânie, răzbunător.

— Ah! Oftă muribunda. Ah! Nu m-am căsătorit niciodată cu Ramon. Nu! Nu m-am căsătorit cu el. Cum aș fi putut? El n-a fost ceea ce am dorit eu să fie. Cum m-aș fi putut căsători cu el? Ah! Credeam că sunt măritată cu el. Ah! Ce bine-mi pare că n-am fost... Ce bine!

— Îți pare bine! Îți pare bine! Strigă la ea Cipriano cu mânie, furios până și pe însăși fantoma acestei femei, dar adresându-se fantomei. Îți pare bine pentru că dumneata nu ți-ai turnat niciodată vinul trupului în cupa amestecului. Și totuși ai sorbit cât ai putut vinul din trupul lui și te-ai scaldat în uleiul lui. Îți pare bine că nu ai dăruit vinul și uleiul dumitale! Că ți-ai înfrânat vinul trupului și tainicul ulei al sufletului? Că nu ai dăruit decât apa chioară a carității. Apa zgomotoasă a carității creștine lasă un gust amar în

gură și în piept și în Pmtece și stinge focul. Ai stins focul cu apa dumitale, Dona Carlota, și ar fi trebuit să-1 ațâți. Dar nu ești în stare. Și nu vei fi. Ai fost căsătorită, dar JIPsită de compasiune față de omul pe care l-ai numit al dumitale. Și ți-ai stins propriul dumitale foc.

— Cine vorbește? Întrebă fantoma Donei Carlota.

— Vorbesc eu, Cipriano Viedma.

— Uleiul și vinul! Uleiul și vinul și pâinea! Ți-ai cucerit! Unde e preotul? Vreau sacramentul.

Ode e preotul? Vreau să mă spovedesc și să pri-esc sacramentul și să mă bucur de pacea Domnului, ȘoPti fantoma Carlotei.

— Preotul va veni. Dar nu poți primi sacramentul atâta timp cit nu dai nimic din tine. Uleiul și vinul și pâinea! Nu preotul ți le poate da. Acestea trebuie turnate în cupa amestecului, pe care Ramon o numește cupa stelei. Dacă nu torni nici ulei, nici vin în cupa amestecului, nu poți bea nimic din ea. Așa încât nu poți primi sacramentul.

— Sacramentul! Pâinea! Ceru fantoma Carlotei.

— Nu există pâine! Fără sânge și fără ulei nu există trup, așa cum a descoperit și bătrânul Shylock.

— Un ucigaș, pierdut printre osândiți! Murmură Carlota. Tatăl copiilor mei! Soțul trupului meu! Ah, nu! E mai bine pentru mine să mor.

— Atunci, mori! Îi spuse Cipriano.

— Copiii mei!

— E mai bine să-i părăsești. În cupa dumitale de caritate cerșetorească, le-ai furat și uleiul, și vinul lor. E mai bine să încetezi a fura de la ei, fecioară acrită ce ești, fată bătrână, văduvă înăscută, mamă plângăreață, soție neprihănită, femeie ce ești! Furi până și lumina soarelui de pe cer și seva pământului. Și te întreb din nou, ce-ai turnat în amestec? Doar apă chioară în bolul vieții, hoțo! O, mori, mori, mori... Mori! Mori și fii de o mie de ori moartă! Nu fă nimic altceva decât să mori!

Dona Carlota își pierduse din nou cunoștința; până și fantoma ei refuza să asculte. Cipriano își aruncă pe umeri serape-ul lui sinistru de strălucitor, înălțându-și-1 pe față, peste nas, până când nu mai rămaseră vizibili decât ochii lui negri, aprigi, și ieși din cameră.

Kate rămase lângă fereastră și râse vag. Râdea femeia primitivă din ea, pentru că știuse tot timpul cine erau de fapt cei doi tâlhari de pe cruce, care-1 flancaseră pe Isus: tiranicul, prădalnicul tâlhar care e bărbatul când își exercită drepturile lui și subtilul, recele, vicleanul, caritabilul tâlhar care e femeia în exercițiul drepturilor ei, scâncind, ca ° cerșetoare, cântarea despre iubirea de Dumnezeu și despre Dumnezeul milei.

Dar și Kate era o femeie modernă, ba chiar o femeie în drepturile ei. Așadar, rămase s-o vegheze pe Carlota. Și când sosi doctorul, îi acceptă mieroasa ploconeală ca pe o parte din drepturile ei. Iar când sosi preotul, acceptă și mieroasa ploconeală a acestuia, tot ca pe o parte a drepturilor ei de femeie. Ce altă treabă aveau cei doi oficanți ai iubirii, dacă nu să fie mieroși? Cât despre ea, nu putea fi numită o hoță, o prădătoare a virilității lumii, din moment ce acești doi oameni îi impuseră ploconeala lor

mieroasă, gudurându-se pe lângă ea s-o primească și să-i ușureze de răspunderea propriei lor bărbații. Nu, dacă femeile sunt hoațe, sunt numai pentru că bărbații doresc să fie prădați. Dacă femeia fură virilitatea omenirii o face numai pentru că bărbații vor să fie furați, întrucât ultimul lucru pe care îl dorește un bărbat este responsabilitatea propriei lui bărbații.

Așadar, Kate ședea în odaia muribundeii Carlota și zâmbea cinic. De afară se auzea duduțul tam-tamurilor și cântarea oamenilor lui Quetzalcoatl. Mai departe, sub copaci, în spațiul neted, despă-durit din fața bisericii, văzu bărbații pe jumătate despuiați dansând în cerc, în ritmul tobelor. Mai târziu, executară un dans ritual în onoarea reîntoarcerii lui Quetzalcoatl. Era străvechiul dans desculț, absorbit al indienilor, dansul absorbirii lăuntrice, interiorizate. Dar era și dansul acestor oameni, al aztecilor, al zapotecilor, al huicholilor, în esență același dans al indigenilor americani; dansul curios, tăcut, absorbit al tălpilor goale ce lovesc ritmic pământul, trupurile lăsându-se încet, dar cu mare greutate, pe genunchi și pe glezne, călcând pământul așa cum pasărea mascul calcă femela. Iar femeile pășind ușor, la unison.

Kate, ascultând bătaia tobelor și reverberarea vocilor pline, bogate și urmărind trupurile netede, frumoase, în dans, își spuse în gând, cam sceptic: „Da! Oamenilor acestora le vine ușor. Dar toți albi, toți cei din rasa albă, ce fac în momentul ăsta?”.

După-masă avu loc un alt dans de Bun sosit lui Quetzalcoatl. Kate nu-l putu vedea decât parțial, în fața bisericii.

Tobele băteau viguros tot timpul, dansul șerpuia straniu la malul apei. Kate află mai târziu că procesiunea femeilor purtând în creștet coșuri pline cu pâine și fructe învelite în frunze coborâse pe plajă, unde încărcaseră bărcile. Dansatorii intrară și ei în bărci și în canoe și vâsliră până la insulă.

Acolo se organizase un ospăț și toată lumea învăță dansul de Bun sosit lui Quetzalcoatl pe care aveau să-l danseze., de acum încolo, an de an, în această zi a anului. Învățară și cântecul de Bun sosit lui Quetzalcoatl, al cărui text Cipriano i-l aduse mai târziu lui Kate; aceasta stătea în camera cufundată în penumbră, lângă femeia inconștientă, care scotea mici zgomote mecanice, teribile.

Doctorul venise în grabă, urmat la scurt timp de preot. Dar niciunul, nici altul nu-i putură aduce vreo alinare. Făcură o nouă vizită în cursul după-amiezei, iar Kate profită de prezența lor ca să iasă într-o scurtă plimbare pe plaja aproape pustie, privind la cârdul de bărci care se îndreptau spre insulă și gândind că viața e o problemă chiar mai complicată decât moartea. Mori și cu asta termini. Dar cu viața nu mai termini niciodată și răspunderea ei nu poate fi pasată altuia.

Se reîntoarce în camera bolnavei și, cu ajutorul unei femei, o dezbracă pe Carlota și-i puse o cămașă de noapte. Veni și un alt doctor de la oraș. Dar Carlota era pe moarte. Și Kate din nou singură cu ea.

Bărbații, unde erau?

Marea întreprindere a vieții? Să fi fost într-adevăr ocupați cu marea întreprindere a vieții, lăsând-o pe ea să se descurce cu marea întreprindere a morții.

Coborâse însurarea înainte de a auzi reîntoarcerea tobelor. Și din nou cântarea profundă, bogată, aproape marțială a vocilor bărbătești, sălbatic și îndepărtate, acompaniate de tobe. Poate că, până la urmă, viața va birui din nou și bărbații vor fi bărbați, pentru ca femeile să poată fi femei. Atâta timp cât bărbații nu sunt bărbați, nu există nici o speranță ca femeile să fie femei. Cunoștea această fatalitate.

Într-un târziu veni Cipriano, mirosind a soare și a sudoare, cu fața strălucindu-i întunecat și ochii scânteindu-i. Privi spre pat la femeia inconștientă, la sticlulele de medicamente.

— Ce-au spus?

— Doctorii sunt de părere că s-ar putea să-și revină.

— Va muri, declară el.

Apoi se apropie împreună cu Kate de fereastră.

— Uite, ți-am adus cuvintele cântecului de Bun sosit lui Quetzalcoatl.

Bun sosit lui Quetzalcoatl.

Nu suntem părăsiți. Nu suntem uitați. Quetzalcoatl a venit! Asta-i ce am așteptat. Quetzalcoatl a venit!

A zvârlit peștele-n luntre.

Cocoșul s-a deșteptat și a dat zvon peste ape.

Cel gol s-a cățărat înăuntru.

Quetzalcoatl a venit!

Quetzalcoatl îndrăgește umbra copacilor. Dați-i copaci! Luați-vă copacii îndărăt! Noi suntem ca niște copaci, înalți, fremătători. Quetzalcoatl e printre copaci!

Nu-mi spune că fața îmi lucește. Quetzalcoatl a venit!

Deasupra capului meu, vulturul său tăcut Flutură o flacăra.

Leagă-mi sandalele să pot juca, Șarpele mi-a sărutat călcâiul. Ca un vulcan mi se frământă coapsele, De flăcări mi-e plin gâtulejul.

Lumina albastră îmi cade în păr. Steaua a pogorât între noi doi.

Minuni sclipesc de pretutindeni, Grăind cu glas mut: Da, voi!

Ah, Quetzalcoatl!

Așază somn negru și dulce în taina pântecelui meu și unge-mă cu mir de stele, Fă-mă bărbat!

Chiar în timp ce citea, Kate putea auzi oamenii de afară citind strofele, iar fluierile de trestie despleteau melodia iar și iar. Straniul popor mut al Mexicului își descătușase glasul. Ca și cum o lespede grea fusese urnită de pe piepturile oamenilor. Le auzi parcă pentru prima oară glasul profund, sălbatic, cu o notă de exaltare și de amenințare.

Luați-vă copacii îndărăt... Quetzalcoatl e printre copaci!

Deslușea limpede rezonanța de sfidare și de exaltare din glasurile bărbaților. Pe urmă se înalță un glas de femeie, cristalin ca o stea:

Lumina albastră îmi cade în păr, Steaua a pogorât între noi doi Minuni...

Ciudat! Oamenii și-au deschis în sfârșit inimile. Au rostogolit piatra apăsătoare a încetinelii lor.

Kate simțea cum încolțește spaima în ea. Se întunecase. Pierdută, își lăsa mâna pe genunchiul lui Cipriano. El se înclină și-i mângâie ușor obrazul, respirând liniștit.

— Astăzi, spuse el încet, am reușit.

Kate îi căută mâna. Totul era atât de întunecat! Dar, vai, atât de adânc, atât de adânc și de dincolo de ea, depășind-o; vasta, plăcuta căldură vie! Atât de dincolo de ea!

Așază somn negru și dulce în taina pântecelui meu Și unge-mă cu mir de stele.

Aproape că-și simțea sufletul cerându-i lui Cipriano acest sacrament.

Ședeau unul lângă altul, în întuneric, în timp ce noaptea se lăsa peste ei; Cipriano îi strângea ușor mâna. Afară, oamenii continuau să cânte. Câțiva dansau în jurul tobei. Pe turnurile bisericii, acolo unde fuseseră clopotele, pâlpâiau focuri, unduiau siluete albe, băteau tobele și se înălțau vocile bărbătești. În curtea din fața bisericii scânteia un foc mare, iar oamenii lui Huitzilopochtli urmăreau pe doi dintre ai lor, goi, cu excepția unei pânze legate în jurul șoldurilor și a penelor roșii de pe cap, dansând vechiul dans al sulițelor și chiuind provocator în strălucirea flăcărilor.

Ramon intră în cameră, în hainele lui albe. Își scoase pălăria mare de pe cap și rămase drept, uitându-se la Carlota. Muribunda nu mai scotea nici un sunet, ochii îi erau dați peste cap, oribil, lăsând să se vadă doar albul. Ramon își închise o clipă ochii și se întoarse, fără să rostească un cuvânt. Se apropie de fereastră, unde Cipriano continua să șadă în tăcerea lui imponderabilă, dar vie, mai grăitoare decât vorbirea, ținând ușor mâna lui Kate. Nu dădu drumul mâinii.

Ramon cuprinse cu privirea focurile din turnurile bisericii, focul din fața ușii, focurile mici de pe plajă, pe malul lacului; și siluetele bărbaților în veșminte albe, siluetele femeilor înfășurate în rebozos negre, cu fuste albe, înfoiate, și pe cei doi dansatori despuiați, mulțimea care-i urmărea, oamenii lui Huitzilopochtli în serapes stacojii, cei ai lui Quetzalcoatl în alb și albastru, un automobil care se îndepărta, băieții care alergau, oamenii îngrămădiți în jurul tobei, cântând.

— Viața este adevăratul mister, spuse el. Moartea e mult mai puțin misterioasă în comparație cu viața.

Se auzi o bătaie în ușă. Venise din nou doctorul și o soră care să o îngrijească pe muribundă. Sora străbătu cu pași muți camera și se aplecă peste Pacienta ei.

Cipriano și Kate porniră cu o barcă pe lacul întunecat, departe de focuri și de zgomote, în bezna adâncă a apei, către Jamiltepec. Kate simțea că dorește să fie învăluită de întunericul catifelat și viu, de adâncurile în care o putea conduce Cipriano.

Așază somn negru și dulce în taina pântecelui meu Și unge-mă cu mir de stele.

Și Cipriano, stând lângă ea în barcă, simți răsărind în el și răspândindu-se în sângele lui întunecatul soare lăuntric și simți misterioasa floare a feminității ei deschizându-se lent pentru el, cum se deschide anemona de

mare pe sub ape, cu infinit de moale carnalitate. Duritatea voinței se topise și molatică anemonă a adâncurilor ei înfloreau pentru el, de la sine, în profunzimi, pe sub ape.

Ramon rămase la hotel, în impenetrabilul sanctuar al propriei sale neclintiri. Carlota continuă să fie inconștientă. Avu loc un consult de medici, dar fără nici un rezultat. Carlota muri în zori, înainte ca băieții ei să fi putut sosi din Mexico City; în timp ce o canoe se îndepărta de coastă, minată de briză, plină de oameni ce intonau cântecul de Bun sosit lui Quetzalcoatl, făcând să răsunе undele palide.

Capitolul XXII.

Huitzilopochtli cel Viu.

Dona Carlota fu îngropată la Sayula și Kate, deși femeie, asistă la înmormântare. Don Ramon merse în urma coșciugului, îmbrăcat în veșmintele lui albe și purtând pe cap pălăria mare cu însemnul lui Quetzalcoatl. Băieții îl însoțiră; veniseră mulți străini, bărbați în haine negre. Băieții arătau ca două mlădițe tinere, cam bizare, în costume negre cu pantaloni scurți și genunchii goi. Amândoi aveau fata rotundă și pielea brun-gălbuie și amândoi erau drăguți. Cel mai mare, Pedro, semăna cu Don Ramon; dar avea părul mai moale, mai pufos decât tatăl lui și cu reflexe castanii. Era morocănos și stângaci și își ținea bărbia în piept. Mezinul, Cyprian, avea părul ciufulit, ridicat într-o creastă și ochii mirați ai mamei lui.

Veniseră cu mașina din Guadalajara, împreună cu mătușa lor, și urmau să se înapoieze imediat după ceremonie. În testamentul pe care-l lăsase, mama lor numise tutori în locul tatălui, declarând că acesta va consimți. Iar averea ei considerabilă fusese lăsată în administrare prin tutelă până la majoratul băieților. Dar tatăl era unul dintre administratori.

Ramon stătea în camera de la hotel care dădea spre lac, iar băieții ședeau pe bancheta de răchită din fața lui.

— Ce aveți de gând să faceți, copiii mei? Să vă întoarceți cu mătușa Mărgărita și să plecați din nou la școala din Statele Unite?

Băieții păstrară o tăcere posomorită.

— Da, spuse în cele din urmă Cyprian, ciuful mătăsos părând să i se ridice de indignare. Asta a dorit mama noastră să facem. Așa încât asta vom face.

— Foarte bine. Dar țineți minte că sunt tatăl vostru și ușa mea, brațele mele și inima mea vă vor fi întotdeauna deschise, ori de câte ori veți veni aici.

Băiatul mai mare își foi picioarele și mormăi, iară să-și ridice ochii:

— Nu putem veni, tată.

— De ce nu, copilule?

Băiatul își înălță de astă dată ochii căprui, la fel de sfidători ca și ai lui Ramon.

— Tată, dumneata ți-ai dat numele de Quetzalcoatl cel Viu?

— Da.

— Dar pe tatăl nostru îl cheamă Ramon Carrasco.

— Și ăsta e un lucru adevărat, răspunse Ramon zâmbind.

— Noi, continuă Pedro cu greutate, nu suntem copiii lui Quetzalcoatl cel Viu, tată. Noi suntem Carrasco y de Lara.

— Două nume foarte bune, ambele.

— Niciodată, izbucni tânărul Cyprian, cu ochi scâpărători, niciodată n-o să te putem iubi. Ești dușmanul nostru. Ai ucis-o pe mama noastră.

— Nu, nu! Nu trebuie să spui așa ceva. Mama voastră și-a căutat singură moartea.

— Mama te-a iubit mult, mult, mult! Strigă Cyprian cu lacrimi în ochi. Întotdeauna te-a iubit și s-a rugat pentru dumneata. Începu să plângă.

— Și eu, fiule?

— Dumneata ai urât-o și ai ucis-o! Oh, mamă! Mamă! Oh, o vreau pe mama mea! Continuă el, plângând.

— Vino la mine, micuțule! Îi spuse Ramon cu blândețe, întinzându-și brațele.

— Nu! Strigă Ciprian bătând din picior și scâpă-rând din priviri, printre lacrimi. Nu! Nu!

Băiatul mai mare își înclinase capul și începuse la rândul lui să plângă. Pe fruntea lui Ramon se ivise o ușoară încruntare perplexă, dureroasă. Se uita într-o parte și-n alta, de parcă ar fi căutat o ieșire. Pe urmă se readună.

— Ascultați, băieții mei. Și voi veți ajunge bărbați în toată firea; nu peste mult timp. Dar la vârsta voastră, nu sunteți nici bărbați, nici femei. Curând va veni însă schimbarea și va trebui să fiți bărbați. Și atunci veți înțelege că un bărbat trebuie să fie bărbat. Și când sufletul lui îi cere să facă un anumit lucru, trebuie să-1 facă. Atunci când veți fi bărbați, ascultați-vă cu grijă propriile suflete și niciodată să nu le trădați. Fiți credincioși sufletelor voastre, asta trebuie să facă un bărbat.

— Je m'en fâche de ton îme, mon pere¹, spuse Cyprian, într-una din izbucnirile lui în limba franceză.

1. Nu-mi pasă nici cât negru sub unghie de sufletul tău, tată (fr.).

Era o limbă pe care o vorbise adeseori cu mama lui.

— Poate că ție nu-ți pasă, fiul meu. Dar mie îmi pasă.

— Tată, interveni băiatul mai mare, sufletul dumitale e foarte diferit de al mamei?

— Cine știe? Eu înțeleg diferit lucrurile.

— Pentru că mama se ruga întotdeauna pentru sufletul dumitale.

— Și eu mă rog, în felul meu, pentru sufletul ei, băiete. Și dacă sufletul ei se va întoarce la mine, o să-1 primesc în inima mea.

— Sufletul mamei se va duce direct în paradis, spuse Cyprian.

— Cine știe, copile? Poate că inimile celor vii constituie paradisul pentru sufletul morților.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

— E posibil ca și acum unicul paradis pentru sufletul mamei voastre să fie inima mea.

Băieții se uitară la el cu ochi larg deschiși.

— Asta n-am s-o cred niciodată, spuse Cyprian.

— Sau poate că inima ta. Ai tu în inima ta un colțișor pentru sufletul mamei tale?

Tânărul Cyprian se zgâi la el cu ochi căprui, uimiți.

— Sufletul mamei mele se va duce drept în paradis, pentru că ea a fost o sfântă, afirmă el cu tărie.

— În care paradis, fiule?

— Nu există decât unul. Acolo unde e Dumnezeu.

— Și unde vine asta? Urmă o pauză de muțenie.

— În cer, reluă Cyprian cu îndărătnicie.

— Asta-i un loc foarte îndepărtat și foarte pustiu. Dar eu cred, fiule, că inimile oamenilor vii sunt însăși esența cerului. Acolo-i Dumnezeu; și paradisul: în inimile bărbaților și ale femeilor vii. Și acolo vin să-și caute neuitarea sufletele morților, acolo, în centrul vieții, unde vine și se întoarce sângele; acolo unde morții își dorm cel mai bine somnul.

Alt răstimp de tăcere.

— Și vei continua să afirmi că dumneata ești Quetzalcoatl cel Viu?

Întrebă Cyprian.

— Desigur. Și când veți fi mai mari, poate că și voi veți afirma acest lucru.

— Niciodată! Ai omorât-o pe mama noastră, te vom urî. Și când vom fi mari, ar trebui să te ucidem.

— Astea-s cuvinte bombastice, copile! De ce ascultați numai la vorbăria slugilor și a preoților și a oamenilor de teapa asta? Nu-ți sunt inferiori din moment ce tu ești fiul meu și fiul mamei tale? De ce ieși în gură vorbele slugilor? Nu ai loc pentru cuvintele celor bravi? Nu o să mă ucideți, nici tu, nici fratele tău. Pentru că n-am să vă las, chiar dacă ați dori s-o faceți. Și nu o doriți. Să nu mai aud la tine vorbăria asta de lacheu, Cyprian! Ai și ajuns un mic lacheu sau un preot? Ești vulgar. Ar fi mai bine să vorbim englezește; sau franceza ta. Castiliana e o limbă prea nobilă ca să o folosim pentru această vorbărie grosolană.

Ramon se ridică și se duse la fereastră ca să privească lacul. Tobele bisericii băteau miezul zilei, ceasul când fiecare om trebuia să se uite la soare și să rostească în gând un mic imn:

Soarele a urcat pe munte, ziua începe coborâșul. Între dimineață și amiază, îmi înalț sufletul. Sufletul plin de soare și scăldat de putere. Razele de soare m-au umplut ca pe un fagure de miere. În acest moment de plinătate, în această culme a dimineții.

Ramon se întoarce și le repetă copiilor versurile amiezii. Le ascultară într-o tăcere confuză.

— Ei! De ce păreți fâstâciți? Dacă v-aș fi vorbit despre ghetetele voastre noi sau despre zece pesos, n-ați fi arătat fâstâciți. Dar dacă vă vorbesc despre soare și despre sufletele voastre pline de lumină ca un fagure de miere, vă posomoriți. E mai bine pentru voi să vă întoarceți la școala din America și să învățați să deveniți oameni de afaceri. Spuneți oricui vă întreabă: „Nu, noi nu avem tată. Mama noastră a murit, dar niciodată nu am

avut un tată. Am fost creați prin imaculata concepție, așadar vom putea fi niște excelenți oameni de afaceri”.

— Eu voi fi preot, spuse Cyprian.

— Și eu medic, adăugă Pedro.

— Foarte bine, foarte bine! Numai că „voi fi” e foarte departe de „sunt”, și mâine e o altă zi. Să veniți la mine ori de câte ori vă dă ghes inima. Sunteți băiețașii mei, orice-ați spune, și am să vă mângâi părul și o să râd de voi. Haide! Veniți la mine!

Se uită la ei și băieții nu îndrăzniră să se împotrivescă, atât de mare era puterea lui.

Il luă în brațe pe băiatul mai mare și îl mângâie pe păr.

— Așa! Spuse Ramon. Tu ești fiul meu mai mare și eu sunt tatăl tău care îți spune Quetzalcoatl cel Viu. Când cineva o să te întrebe: „Tatăl tău e cel care îți spune Quetzalcoatl cel Viu?”, tu să răspunzi: „Da, e tatăl meu”. Și când te vor întreba ce gândești despre un asemenea tată, tu să răspunzi: „Sunt prea tânăr și încă nu-l înțeleg. Dar nu-l pot judeca pe tatăl meu fără să-l înțeleg”. Vei răspunde așa, băiatul meu, Pedro, fiul meu?

Și Ramon mângâie părul băiatului cu o blândețe și o tandrețe care-i insuflă copilului un soi de adorație.

— Da, tată! Așa am să răspund, spuse băiatul ușurat.

Apoi Ramon se întoarse către fiul mai tânăr.

— Vino și tu și lasă-mă să-ți mângâi părul vâlvoi.

— Dacă te iubesc pe dumneata, tată, nu o pot iubi pe mama.

— Atât de strimț e inima ta? Nu iubi pe nimeni, dacă te face să te simți mărginit.

— Dar nu vreau să vin la dumneata, tată.

— Atunci ține-te deoparte, fiule, și vino când vei simți nevoia.

— Nu cred că mă iubești, tată.

— Nu, când te porți ca o maimuțică îndărătnică, nu te iubesc. Dar când adevărata bărbăție va veni asupra-ți și când vei fi brav și curajos, în loc de nesăbuit și neobrăzat, atunci vei deveni vrednic de iubire. Cum să te iubesc dacă nu ești vrednic de iubire?

— Mama m-a iubit întotdeauna.

— Te numea propriul ei copil. Eu nu te consider proprietatea mea.

Trebuie să fii tu însuși. Și când vei deveni vrednic de iubire, te voi putea iubi. Atâta timp cât ești nesăbuit și neobrăzat, nu te pot iubi. Roata morii nu se învârtește când nu bate vântul.

Băieții plecară. Ramon îi urmări cât statură pe debarcader, în hainele lor negre și cu genunchii goi, și își simți inima tânjind după ei.

„Ah, sărmanii drăcușori!” își spuse în sinea lui. Și apoi: „Dar nu pot face altceva pentru ei decât să-mi păstrez sufletul ca o cetate, să le fie adăpost sigur când vor avea nevoie, dacă vor avea vreodată nevoie”.

În acele zile Kate ședea foarte des la malul lacului, în lumina proaspătă a dimineții. Între ploi, vizibilitatea era foarte clară și putea distinge fiecare fisură, fiecare striație de pe dealurile din față și creștătura, sau trecătoarea, prin care curgea un râu, spre Tuliapan, și care-i era atât de familiară de parcă

ar fi străbătut-o cu piciorul. S-ar fi zis că ploaia împrăstase culoarea de mac a păsărilor roșii; dimineața, orăcăiau broaștele.

Dar lumea era diferită; total diferită. Nu mai exista dangăt de clopote de la biserică, nici bătăi de ceas. Ceasornicul fusese demontat.

În schimb, tobele măsurau timpul. În zori, toba mare își rostogolea bubuielile în văzduh. Apoi se auzeau Versurile Zorilor, intonate din turn de o voce puternică bărbătească:

Bezna se împrăștie, soarele se ivește de după zid.

Ziua e aproape.

Înălță-ți mâna, zi „Drum bun”, zi „Bun sosit!”, Apoi așteaptă ca întunericul să-ți părăsească trupul, lasă lumina să te pătrundă, Om aflat în amurg!

Glasul și toba încetau. În clipa schimbului dintre noapte și zi, bărbații se opreau și stăteau neclintiți, cu brațul înălțat, iar femeile își înclinau capul și își acopereau fața. Totul rămânea nemișcat în așteptarea mării mișcări a naturii.

Pe urmă, când prima scânteie de soare scapără pe creasta dealurilor, toba mică bătea cu repeziciune. Ziua începuse. Oamenii își vedeau de treburile lor.

Pe la ora nouă, se pornea iar răpăiala tobei mici, iar vocea din turn anunța: „Jumătate de drum! Jumătate de drum din urcușul dimineții!”.

La ceasul amiezii intra în funcțiune toba mare, iar pe la orele trei se auzea din nou ropotul tobei mici, însoțit de strigarea: „Jumătate de drum! Jumătate de drum din cobo-râșul după-amiezei!” încetați-vă munca! Încetați-vă munca! Înălțați-vă mâna, spuneți „Drum-bun” și spuneți „Bun sosit”, Oameni ai amurgului. Soarele se îndreaptă către poarta de ieșire, spuneți-i: „Mulțumesc! O, mulțumesc!”, Apoi păstrați tăcerea. Călcați pragul nopții.

Și la apusul soarelui, bărbații salutau din nou, ridicându-și brațul, iar femeile își acopereau chipul și își înclinau capul și totul era neschimbat în afară de schimbul care se producea în natură.

După aceea bătea toba mică, iar oamenii se pregăteau să pășească în noapte.

Da, lumea se schimbbase, era foarte schimbată. Când tobele își încetau bătaia, aerul părea să rămână vibrant și vulnerabil, de parc-ar fi fost viu. Și, mai presus de orice, în momentele schimbării de ceasuri nu se mai auzea zăngănitul dur al metalului pe metal.

Metalul pentru rezistență. Tobele pentru inima ce bate, iar inima nu contenește.

Aceasta era una dintre poezioarele lui Ramon.

Ciudată această prefacere care se petrecuse în lumea lui Kate. Tăcerea aerului era mai blândă, mai catifelată, aproape vie. Și nu mai existau ore. Doar zori, miezul zilei și asfințit, jumătatea dimineții sau mijlocul urcușului, jumătatea după-amiezei sau mijlocul coborâșului; din acestea se alcătuia ziua și din veghile nopții. După un timp, cele patru momente ale zilei căpătară denumirile de veghea iepurelui, veghea șoimului, veghea condorului și veghea căprioarei. Iar cele patru sferturi ale nopții deveniră veghea broaștei, veghea licuriciului, veghea peștelui și veghea veveriței.

Cipriano îi scria: „Voi veni să te iau când căprioara face ultimul pas spre pădure”.

Și Kate știa că asta înseamnă ultimul sfert de oră din veghea căprioarei, adică după ora cincii.

Avea senzația că de la Ramon și Cipriano, dinspre Jamiltepec și zona lacului se desfășura, se despătura o lume nouă, gingașă și subtilă ca asfințitul care cade ștergând zarva zilei. Era o prospețime delicată, de amurg, care se răspândea lent, cuprinzând până și orașele. Acum, chiar și în orașe puteau fi întâlnite serapes albastre ale lui Quetzalcoatl, iar tobele puteau fi auzite crâinicind sferturile zilei, aruncând parcă o rețea vătuită de amurg peste dangătele clopotelor și peste larma circulației. Chiar și în capitală se rostogoleau duduie-lile tobei mari și unii bărbați, în haine de oraș> rămâneau o clipă nemișcați, cu fețele înălțate și brațele ridicate, ascultând strigarea de amiază, Pe care o cunoșteau, și străduindu-se să nu audă zăngănitul metalului.

Metalul pentru rezistență. Tobele pentru inima ce bate.

Și totuși, era o lume de metal și de rezistență. Cipriano, cu marea lui influență asupra ostașilor, în ciuda urii pe care o stârnea celorlalți ofițeri, era un susținător al ciocnirii dintre metal și metal. Ar fi vrut să-l determine pe Montes să declare oficial că Quetzalcoatl este zeul reîntors al Mexicului. Și apoi să-și susțină declarația pe calea armatei.

— Nu! Nu! Îl contrazicea Ramon. Lasă ca totul să se răspândească de la sine și așteaptă până o să-1 poți declara și pe Huitzilopochtli cel Viu, iar oamenii tăi or să îmbrace păturile roșii cu negru și cu spiralele șarpelui. Atunci poate că vom oficia și căsătoria fățișă cu Caterina, care va deveni o mamă printre zei.

Ramon încerca tot timpul să evite, pe cât posibil, împotrivirea și ura. Scria scrisori deschise clerului: „Cine sunt eu ca să mă pot numi dușmanul Bisericii Catolice? Dimpotrivă, aș dori să existe o Biserică unică, a lumii întregi, cu Roma drept centru, dacă Roma o dorește.

Dar popoarele diferite trebuie să aibă și Mântuitori diferiți, așa cum au graiuri și culori diferite.

Misterul final este unul singur. Dar manifestările sale sunt multiple.

Dumnezeu trebuie să vină în Mexic îmbrăcat în serape și huaraches, altminteri mexicanii nu l-ar Putea recunoaște. Când sunt goi, oamenii nu sunt decât oameni. Dar atingerea, privirea, cuvântul care trec de la un om gol la celălalt constituie misterul vieții. Noi trăim prin manifestări exterioare.

Oamenii sunt fragili, și fragmentari, și straniu grupați în fragmentaritatea lor. Dumnezeu cel invizibil ne-a făcut-o: a înnegrit unele fețe, a albit altele și ne-a grupat în felurite grupuri, după cum Și zopilotul e o pasăre, și papagalul din ținuturile calde e o pasăre, și grangurul e o pasăre. Dar îngerul zopiloților trebuie să fie un zopilot și cel a [papagalilor un papagal. Pentru unii coaja e bine mirositoare, pentru alții fructul.

Preoții care vor veni alături de mine nu trebuie să-și abandoneze credința sau pe Dumnezeu. Trebuie să-și schimbe doar veșmintele și felul de

a vorbi, așa cum peonul cheamă cu un anumit strigăt vaca și cu alt strigăt măgarul. Fiecare răspunde la strigăt în felul lui...”.

Socialiștilor și agitatorilor le scria: „Ce urmăriți voi! Să-i transformați pe oameni după chipul și asemănarea voastră? Și când fiecare peon din Mexic o să poarte haine americane și pantofi negri bine lustruiți și o să caute viața în coloanele ziarelor voastre și bărbăția în mașinațiile guvernului o să fiți satisfăcuți? Guvernul v-a dat vouă bărbăție, încât să o puteți insufla și altora?

E timpul să uitați. E timpul să lăsați deoparte ura și mila. Nici un om nu a devenit vreodată mai bun pentru că i-a inspirat altuia milă și orice om e mai rău când e înconjurat de ură.

Cu viața nu poți face nimic altceva decât să o trăiești.

Să căutăm viața acolo unde poate fi găsită. Și, din momentul în care o vom găsi, ea ne va soluționa problemele. Dar ori de câte ori negăm viața adevărată pentru a soluționa o problemă, în loc de una se ridică alte zece probleme noi. Încercând să soluționăm problemele oamenilor, îi pierdem pe oameni într-o veninoasă pădure de probleme.

Viața făurește și modelează și schimbă problemele. Problema va fi mereu prezentă, dar va căpăta mereu altă înfățișare. Nimic nu poate fi pe deplin soluționat, nici măcar de viață și de trăire, pentru că viața rezolvă și dizolvă și soluția e uneori solventul.

Așadar, să ne reîntoarcem la viață, și de la ceasornic la soare și la stele, și de la metal la membrană.

În acest fel, problema poate că se va dizolva, din moment ce nu a putut fi niciodată rezolvată.

Când omul caută în primul rând viața, el nu vânează nici pământuri, nici aur. Pământurile zac în poala zeilor, unde își au și oamenii locul. Și de s-ar reîntoarce străvechiul sistem al comunei primitive și satul și pământul ar fi bunul tuturor, ar fi foarte bine. Pentru că nici un om nu poate stăpâni pământul. Când te-ai înfundat în mlaștină, nu are rost să încerci a galopa. Nu poți decât înainta pas cu pas, cu mare strădanie. Și în graba noastră de a avea un copil, nu putem smulge fătul din pânțece.

Așadar, căutați viața, și viața va aduce schimbarea.

Căutați viața adevărată, și viața va reveni în noi și ne va împinge spre tranziție.

Nu forțați nimic, fiți numai gata să rezistați dacă alții vă vor amenința cu forța. Căci mlădițele de viață nouă sunt plăpânde și nu trebuie să fie smulse sau călcate în picioare de tiranii lumii. Când e vorba să apărați mlădițele de viață nouă, luptați pentru ele cum luptă jaguarul sau ursoaica pentru puii lor.

Tot ce-i viață e vulnerabil, numai metalul e invulnerabil. Luptați pentru vulnerabila desfășurare a vieții. Luptați și nu cedați!”.

Și Cipriano le vorbea ostașilor săi, întotdeauna pe aceleași cuvinte:

Suntem bărbați! Suntem luptători! Dar ce putem face? Să mergem cu ochii închiși la moarte? Nu! Nu! Să pornim în marșul vieții! Țara e plină de gringos. Noi i-am lăsat să vină. Trebuie să-i lăsăm să stea pentru că nu avem posibilitatea de a-i izgoni. Cu puști și săbii și baionete nu-i vom putea izgoni,

pentru că ei au de o mie de ori mai multe decât noi, și, dacă au gânduri pașnice, să le lăsăm pacea.

Dar Mexicul încă nu este pierdut pentru noi. Și nici nu ne-am pierdut unii pe alții.

Noi suntem sângele Americii. Noi suntem sângele lui Montezuma.

La ce-i bună mina mea? Doar ca să învârtască manivela mașinii?

Mina mi-a fost dată ca să-1 salut pe zeul mexicanilor.

Mina mi-a fost dată ca să strângă mâna unui om viteaz.

Mâna mi-a fost dată ca să țină o pușcă.

Mâna mi-a fost dată ca să facă grâul să crească din pământ.

La ce-s buni genunchii mei?

Genunchii mi-au fost dați ca să mă țină drept și mândru.

Genunchii mi-au fost dați ca să pot merge pe drumul meu.

Genunchii mei sunt genunchii unui bărbat.

Pe noi ne veghează Quetzalcoatl din cerul albastru și Huitzilopochtli de la porțile roșii.

Zei noștri nu-i suferă pe oamenii care îngenunchează. Le strigă: Sus! Drepti!

Și ce putem noi face?

Să așteptăm.

Eu sunt un bărbat, gol înăuntrul hainelor mele, întocmai ca și voi.

Sunt eu un om voinic? Sunt înalt și puternic, ca un om din Tlascalca, de pildă?

Nu sunt. Sunt mic de stat. Eu sunt din sud. Sunt scund... Și totuși, nu sunt generalul vostru?

De ce?

De ce sunt eu general și voi doar simpli ostași?

Am să vă spun.

Pentru că eu am știut să găsesc puterea.

Există două feluri de putere: puterea care este a boilor și a măgarilor de povară și a fierului, a mașinilor și a puștilor și a oamenilor care nu pot dobândi cea de-a doua putere.

Și apoi există cea de-a doua putere. Cea pe care trebuie să vi-o însușiți voi. Și pe care o puteți dobândi, fie că sunteți mici sau mari. E puterea care vine dindărătul soarelui. Și o puteți dobândi, o puteți dobândi aici – își lovi pieptul – și aici – își lovi pânțele – și aici – își lovi șalele”.

„MS2

Când Cipriano era stârmit, îi scăpărau ochii și ai fi zis că din el, din umerii și din spatele lui izbucneau pene negre, ca niște vârfuri de aripi, și penele acestea negre se scuturau și scânteiau ca un vultur înfocat. Oamenii lui păreau să-1 vadă, printr-un al doilea soi de văz, în această demonică fâlfâire și zvârlire a aripilor, asemenea unui vechi zeu. Și murmurau, cu ochi strălucitori: „E Cipriano! E el! Și noi suntem ciprianiști, suntem copiii lui”.

— Suntem bărbați! Suntem bărbați! Striga Cipriano. Dar ascultați: există două feluri de bărbați. Bărbați care au dobândit cea de-a doua putere și bărbați care n-au dobândit-o.

Când primii gringos au pus piciorul în țara noastră, noi ne-am pierdut cea de-a doua putere. Și preoții ne-au învățat: „Supuneți-vă! Supuneți-vă!”. Gringos au dobândit cea de-a doua putere. Cum?

Prin viclenie, au furat-o pe ascuns. S-au pitit nemișcați, ca o tarantulă în ungherul ei. Și apoi, când nici soarele, nici luna, nici stelele n-au știut că e acolo, hap! Tarantula s-a repezit și a mușcat, și-a lăsat veninul și a supt secretul.

Astfel încât gringos au răpit tainele aerului și ale apei și au pătruns în tainele pământului. Și așa s-a făcut că metalele noastre au ajuns ale lor și au făcut tunuri și mașini și vapoare, au făcut trenuri și telegraf și radio.

De ce? De ce au făcut toate aceste lucruri? Cum de le-au putut face?

Pentru că, prin viclenie, au furat taina celei de-a doua puteri.

Iar noi le-am fost sclavi, pentru că am rămas doar cu primul fel de putere și l-am pierdut pe cel de-al doilea.

Acum însă o recăpătăm. Am aflat din nou drumul către soarele tainic, cel dindărătul soarelui. Acolo sălășluiește Quetzalcoatl cel pe care Don Ramon l-a redescoperit. Acolo sălășluiește și Huitzilopochtli, pe care l-am redescoperit eu. Pentru că eu am dobândit cea de-a doua putere.

Cu timpul, toți cei care se străduiesc vor dobândi cea de-a doua putere.

Și când o veți dobândi, unde o veți simți?

Nu aici!

— Spuse ciocănindu-și fruntea. Nu acolo unde o dețin viclenii gringos, adică în cap și în cărțile lor. Nu în cazul nostru. Noi suntem bărbați, nu păianjeni.

Noi o vom simți aici – spuse ciocănindu-și pieptul – și aici – spuse ciocănindu-și pantecele – și aici –și își ciocăni vintrele.

Suntem sau nu bărbați? Oare nu putem dobândi a doua putere? Nu putem? Am pierdut-o pe veci?

Eu spun că nu! Quetzalcoatl e printre noi. Eu l-am găsit pe Huitzilopochtli cel roșu. A doua putere.

Ori de câte ori mergeți sau stați jos, când munciți sau vă odihniți, când mâncați sau dormiți, gândiți-vă la cea de-a doua putere pe care trebuie s-o dobândiți.

Fiți foarte liniștiți. Pentru că puterea e sfioasă ca o pasăre într-un copac negru.

Fiți foarte curați, spălați-vă trupurile și îmbrăcămintea. Pentru că e ca o stea, care nu strălucește în murdărie.

Fiți foarte cumpătați, nu beți până când vă îmbătați, nu vă spurcați cu femei desfrânate, nu furați! Pentru că bețivul pierde cea de-a doua putere și femeia desfrânată te duce la pierderea puterii, iar hoțul nu-i decât un păcătos și Huitzilopochtli cel roșu îi urăște pe păcătoși.

Străduiți-vă! Străduiți-vă să ajungeți la cea de-a doua putere. Și când o veți dobândi voi, o vor pierde ceilalți”.

Cipriano trudea din greu cu armata lui. Blestemul unei armate este acela de a nu avea nimic de făcut. Cipriano îi obliga pe ostașii lui să gătească, să-și spele rufele, să facă curățenie și să zugrăvească pereții

cazării, să grădinărească și să cultive zarzavaturi, să planteze copaci oriunde era puțină apă. Iar el personal se interesa cu asiduitate de tot ce făceau. O tunică murdară, un picior dureros, un huarache prost confecționat nu-i scăpau niciodată. Se amesteca printre ostași chiar când găteau mâncarea.

— Dă-mi ceva să mănânc, le spunea. Dă-mi o enchilada!

O gusta și fie că-l lăuda pe bucătar, fie că își exprima dezaprobarea.

Ca tuturor oamenilor semiprimitivi, ostașilor le plăcea să facă lucruri mărunte. Și, ca toți mexicanii, din momentul în care căpătau oarecare siguranță în legătură cu ceea ce făceau, le plăcea să facă lucrul bine.

Cipriano era hotărât să le imprime oarecare disciplină. Disciplina este însușirea de care are nevoie Mexicul, de altfel ca și întreaga omenire. Și cea mai importantă este disciplina interioară. Căci cea exterioară, disciplina mașinală, se defectează ușor.

Le ceru indienilor primitivi din nord să-și bată tobele în curtea cazării și repuse în funcțiune vechile dansuri. Dansul este o disciplină în sine. Vechii indieni din nord dețin încă secretul dansului animist. Dansează ca să dobândească putere; putere asupra tuturor forțelor sau potentelor vii ale pământului. Și dansurile de acest fel presupun o intensă concentrare, o imensă rezistență.

Cipriano încuraja dansurile. Ba chiar le învățase și el, cu o ciudată pasiune. Dansul scutului și al suliței, dansul pumnalului, dansul pânzei și al luării prin surprindere, le învățase prin satele primitive din nord și le dansa în curtea cazării, noaptea, în fața focurilor de tabără, după ce se închideau porțile.

Și atunci, despuiat, legat doar cu o cârpă neagră Peste șale, cu trupul uns cu ulei și mânjit cu pulbere roșie, înfrunța cu scutul și cu sulița câte un masiv indian gol, în dansul războinicilor, ei doi singuri în mijlocul unui cerc compact de ostași. Și concentrarea tăcută, ritmică a acestui duel de subtilitate și rapiditate făcea ca tălpile să lovească încet pământul în măsurile tobei, trupurile goale să se mlădie suav și delicat, dându-și târcoale cu suavă primitivă viclenie, ghemuindu-se pe vine și sărind apoi felin, ca o panteră, cu sulița în mână, cioc-nindu-și platoșele și despărțindu-se cu un triumfător chiot de sfidare și exultare.

Și nimeni, în acest dans, nu era mai suav și mai spontan decât Cipriano. Făcea câte un ocol, pân-dindu-și și înconjurându-și adversarul, cu spatele gol arcuit, invizibil ca un linx, tălpile bătând ritmic pământul, trupu-i suav săltând în cadența tobei; apoi, ca o săgeată, sărea în aer, cu vârful suliței îndreptat spre bregata inamicului, lunecând peste umărul acestuia, în timp ce adversarul glisa pe sub suliță, iar răscolitorul chiot războinic răsună în văzduh. Soldații din cerc priveau fascinați, sco-țând strigăte joase.

Și, pe măsură ce dansul se prelungea, Cipriano simțea vigoarea țâșnind și sporind în el. Când mădu-larele-i luceau de sudoare și spiritul lui se simțea, în sfârșit, satisfăcut, Cipriano se lăsa copleșit de istoveală și de putere în același timp. Își arunca peste umeri serape-ul roșu cu negru și făcea semn altor doi dansatori să se prindă în luptă; dădea scutul și sulița sa altui ofițer

sau altui ostaș, iar el se așeza pe jos și privea, la lumina focului. În acele momente își simțea membrele și trupul vibrând de putere, simțea misterul negru al puterii propa-gându-se ca un fluid din făptura lui în făpturile tuturor celorlalți soldați. Ședea în tăcere, imperturbabil, ținând sub splendoarea puterii lui toată acea mulțime de oameni cu ochi negri. Propria lui conștiință întunecoasă părea să radieze prin carnea și sângele celorlalți; s-ar fi zis că erau conștienți nu prin ei înșiși, ci prin el. Și cum primul instinct al unui om este să-și apere capul, același instinct îi mâna să-1 apere pe Cipriano, pentru că el era cea tnai prețioasă parte din ei înșiși. Prin el se simțeau supremi. Din puterea lui își extrăgeau splendoarea, iar conștiința lor era conștiința lui răspândită în ei.

Eu nu sunt eu însumi, le spunea el. Eu sunt Huitzilopochtli cel Roșu și puterea de dincolo de soare. Și voi nu sunteți voi înșivă. Voi înșivă nu sunteți nimic. Voi sunteți eu, oamenii mei.

Îi încuraja să danseze goi, cu o basma în jurul șalelor, să se ungă cu ulei și să-și întindă pulbere de pământ roșu peste ulei.

— Acesta e ulei de stele. Frecați-1 bine peste mădularele voastre și vă veți simți puternici precum cerul înstelat. Pulberea aceasta e sângele roșu al vulcanilor. Frecați-vă cu ea și veți simți în voi tăria focului vulcanic țâșnit din măruntaiele pământului.

Îi îndemna să danseze dansurile tăcute, concentrate, în cadența tobei, să le danseze ceasuri întregi, absorbind putere și tărie.

— Dacă știți cum să faceți pasul de dans, puteți călca mai adânc, tot mai adânc, până ce atingeți cu piciorul miezul pământului. Și când veți da de miezul pământului, pieptul și pânțele voastre vor fi oțel-lite de asemenea putere, încât nimeni din lume nu va mai fi în stare să vă biruie. Dobândiți cea de-a doua putere! Extrageți-o din pământ, dindărătul soarelui. Dobândiți cea de-a doua putere!

Organiza marșuri lungi, rapide, prin ținuturile mexicane sălbatice, prin munți, marșuri cu mișcări iuți, ușoare. Îi plăcea să-i facă pe soldați să cam-Peze sub cerul liber, fără corturi; vegheați doar de gardă și de stelele de pe cer. Îi urmărea pe bandiți cu mișcări iuți. Pe captivi îi dezbrăca la piele și-i lega. Dar când gândea că are de-a face cu un om ce Putea fi convertit, îl punea să facă jurământul și îl recruta. Iar când avea de-a face cu un ticălos, cu o lichea de trădător, îl înjunghia în inimă, spunând:

— Sunt Huitzilopochtli cel roșu, cel al cuțitului! De pe acum își avea micul lui corp de oameni aleși, care-și lepădaseră oribilele uniforme gălbinoase, îmbrăcând straie albe cu brâu roșu, șireturi roșii la încheieturi și frumosul serape roșu cu negru. Iar oamenii lui trebuiau să fie curați. În timpul marșurilor, se opreau la câte un râu și li se ordona soldaților să se dezbrace, să-și spele trupul și îmbrăcămintea. Oamenii cu pielea de un arămiu întunecat se învârteau goi de colo până colo, în timp ce straiile de pânză groasă albă se uscau pe pământ. Și după aceea străbăteau satele Mexicului strălucind în albeața veșmintelor de pânză, cu pușca în spate, serape roșu și o mică raniță pe șold, și pălăriile mari, cu însemnul roșu.

— Trebuie să facă mereu mișcare! Le spunea Cipriano ofițerilor. Trebuie să învețe iar să se miște rapid, neobosiți, cu vechea lor putere. Important e să nu zacă. În orele de odihnă să se odihnească. Dar în orele de trezie să muncească sau să execute marșuri, să facă instrucție ori să danseze.

Își divizase regimentul în mici companii de câte o sută de oameni, cu câte un centurion și un sergent în frunte. Fiecare dintre companii trebuia să acționeze la perfect unison, dar cu deplină libertate și flexibilitate în mișcări.

— Perfecționați-vă suta voastră, stăruia Cipriano, iar eu voi perfecționa miile și zecile de mii dintre voi. Ascultați-mă bine, spunea el. Pentru noi nu trebuie să existe tranșee și tunuri. Oamenii mei nu sunt nici carne de tun, nici îngrășăminte de tranșee. Acolo unde sunt tunuri, nu-i loc pentru noi. Și când atacăm, nu o facem cu tunuri. Tot ce ne trebuie nouă este agerimea, tăcerea, eliberarea de poverile pe care alții vor să ni le pună-n cârcă și> mai cu seamă, cea de-a doua putere. Asta-i tot. Noi nu avem de gând să ridicăm un front de luptă, ci să atacăm la momentul potrivit, dintr-o mie de puncte.

Și-i plăcea să repete mereu:

— Dacă veți putea absorbi în voi puterea din inima pământului și pe cea dindărătul soarelui; dacă veți putea absorbi în voi puterea lui Huitzilopochtli cel roșu, nimeni nu vă va putea cuceri vreodată-Dobândiți cea de-a doua putere!

Ramon îl presa pe Cipriano să-și asume deschis personalitatea lui Huitzilopochtli cel Viu.

— Haide, îl îndemna el, e timpul să-1 lași pe generalul Viedma să fie înghițit în Huitzilopochtli cel roșu. Nu crezi?

— Dacă aș ști măcar ce înseamnă acest lucru, spuse Cipriano.

Ședeau pe rogojini, în camera lui Ramon, în zăduful ce preceda izbucnirea ploii.

— Ridică-te în picioare, îi ceru Ramon. Cipriano se ridică pe dată, cu acea vioiciune învăluitoare, derutantă, caracteristică mișcărilor lui. Ramon se apropie în grabă de el și își lăsă o mână pe ochii lui, închizându-i pleoapele. Stătea în spatele lui Cipriano, care rămăsese neclintit în întunericul cald, conștiința învârtejindu-i-se în stranii valuri concentrice, minată către un centru unde se afunda subit în adâncurile fără de fund, ca în somn.

— Cipriano?

— Glasul venea ca din mari depărtări.

— Da.

— E întuneric?

— E întuneric.

— E viu? Întunericul e viu?

— E neîndoielnic viu.

— Cine e viu?

— Eu.

— Unde?

— Nu știu. În întunericul viu.

Și atunci Ramon legă ochii și capul lui Cipriano cu o fâșie de blană neagră. Apoi, din nou, cu o apăsare caldă, tandră, își lipi mâna goală de

pieptul gol al lui Cipriano, iar cealaltă mână îi lunecă între umerii lui goi. Cipriano stătea cufundat în întuneric, drept și tăcut.

— Cipriano?

— Da.

— E întuneric în inima ta?

— Se întunecă.

Ramon îi simți bățile inimii încetinindu-se. Un nou cerc de întuneric prinse să se rotească lent, pornind din inima lui Cipriano. Se răspândea în rotoacele tot mai largi, ca somnul cel mare.

— E întuneric?

— E întuneric.

— Cine e viu?

— Eu.

Ramon țintui brațele lui Cipriano de-a lungul trupului, legându-i-le cu o cingătoare de blană, trecută în jurul pieptului. Pe urmă își puse o mână pe buricul lui și cealaltă mână pe noadă, apăsându-l încet, cald, cu tărie.

— Cipriano?

— Da.

Glasul și răspunsul sunau din ce în ce mai îndepărtate.

— E întuneric?

— Nu, Stăpâne.

Ramon îngenunche și își lipi brațele în jurul mijlocului lui Cipriano, apăsându-și capul negru de șoldul bărbatului. Și Cipriano începu să simtă că spiritul lui, capul lui se dizolvau în întuneric, ca un mărgăritar în vinul negru, iar celălalt rotocol de somn porni să se legene, departe. Și era un om fără de cap, mișcându-se ca un vânt negru pe fața apelor negre.

— E desăvârșit?

— E desăvârșit.

— Cine e viu?

— Cine... Cipriano nu mai știa.

Ramon îl legă puternic în jurul mijlocului, pe urmă, lipindu-și capul de șoldul lui, înlănțui cu brațele coapsele lui Cipriano și își lăsă mâinile pe locurile tainice ale trupului său.

— Cipriano?

— Da.

— Totul e în întuneric?

Dar Cipriano nu mai putea răspunde. Ultimul rotocol se rotea, iar suflarea apelor se contopea cu apa, nu mai avea putere de rostire. Ramon îngenunche și rămase câteva clipe nemișcat, cu capul și brațele și mâinile lipite de Cipriano. Pe urmă îi legă coapsele, fâxându-i încheieturile mâinilor de șolduri.

Cipriano stătea rigid și nemișcat. Ramon îi prinse genunchii în mâini și-i încleșta până se încălziră, și-i simți în palme întunecați și adormiți ca două pietre însuflețite sau ca două ouă. Pe urmă îi legă împreună și-i încleșta în mâini gleznelor, așa cum ai încleșta tulpina unui copac tânăr în locul în care se ivește din pământ. Lăsându-se pe vine, îi strânse gleznelor într-o strânsoare

intensă și își lăsă capul pe picioarele lui Cipriano. Clipele se scurgeau și amândoi bărbații erau inconștienți.

Pe urmă Ramon îi legă gleznele, îl ridică pe Cipriano, cu o încetineală de somnambul, și îl depuse pe o piele de leu de munte așternută peste pături, aruncă asupra-i serape-ul roșu cu negru al lui Huitzilopochtli și se culcă la picioarele lui, lipind tălpile lui Cipriano de abdomenul lui.

Și amândoi bărbații alunecară în totală inconștiență, Cipriano în pânțele creației netulburate, Ramon în somnul de moarte.

Cât timp au zăcut în tenebre, nu au știut niciodată. Era ceasul asfințitului. Ramon a fost brusc deșteptat de tresărirea picioarelor lui Cipriano. Se ridică și dădu la o parte pătura de pe fața acestuia.

— E noapte? Întrebă Cipriano.

— Aproape, răspunse Ramon.

Urmă un răstimp de tăcere în care Ramon dez-nodă legăturile, începând cu picioarele. Înainte de a-i dezlega fâșia de pe ochi, închise fereastra astfel încât încăperea era aproape întunecată. Pe urmă desfăcu toate celelalte legături și Cipriano se ridică, acoperindu-și ochii.

— Fă întuneric de tot, spuse el.

Ramon închise obloanele și încăperea deveni noapte. Apoi se așeză din nou lângă Cipriano. Acesta din urmă adormi. După un timp, Ramon îl lăsă singur.

Nu-l revăzu până în zori, când Cipriano se duse spre lac să înoate. Ramon îl urmă și înotară împreună, în lumina răsăritului. Ploaia răcisese apa lacului. După un timp se întoarseră în casă și își unseră cu ulei mădularele înghețate.

Cipriano îl privi pe Ramon cu ochi negri care vedeau întregul spațiu.

— Am fost departe, spuse el.

— Acolo unde nu există un dincolo?

— Da, acolo.

Peste câteva minute, Cipriano se înveli din nou în pătura lui și adormi buștean.

Nu se trezi decât la ora prânzului. Mâncă, apoi luă o barcă și vâsli pe lac până la Kate. O găsi acasă. Se arătă surprinsă când îl văzu apărând în hainele lui albe și cu serape-ul lui Huitzilopochtli.

— Am de gând să devin Huitzilopochtli cel Viu, o anunță el.

— Zău? Și când anume? Nu-i o senzație ciudată? Kate era speriată de ochii lui: păreau neumani.

— Joia. Joia va fi ziua lui Huitzilopochtli. Vrei să stai alături de mine și să-mi fii soție când voi fi zeu?

— Dar simți că ești zeu? Întrebă ea, pe un ton arțăgos.

Cipriano îi aruncă o privire stranie.

— Am fost acolo și m-am întors. Apartin tărâmu-rilor zeilor.

— Care se află unde?

— În locul în care nu mai există un dincolo, acolo unde întunecimea se cufundă în apă și unde somnul și veghea sunt unul și același lucru.

— Nu, răspunse Kate speriată. Eu n-am înțeles niciodată lucrurile mistice. Îmi dau o senzație neplăcută.

— Când pătrund în tine e un lucru mistic?

— Nu, ăsta e un act absolut fizic.

— La fel e și celălalt, numai că-i mai îndepărtat. Nu vrei să fii mireasa lui Huitzilopochtli? O întreba din nou.

— Nu atât de curând.

— Nu atât de curând! O îngână Cipriano. Urmă o pauză de tăcere.

— Vrei să vii acum cu mine la Jamiltepec?

— Nu acum.

— Și de ce nu acum?

— Oh, nu știu. Mă tratezi de parcă nu aș avea o viață a mea proprie. Dar să știi că am.

— O viață proprie? Și cine ți-a dat-o? De unde o ai?

— Nu știu, dar o am. Și trebuie s-o trăiesc. Nu mă pot lăsa pur și simplu înghițită.

— De ce, Malintzi? O întrebă, dându-i un nume. De ce nu poți?

— Să mă las înghițită? Pentru că, pur și simplu, nu pot.

— Eu sunt Huitzilopochtli cel Viu. Și eu mă las înghițit. Drept care mi-am spus că și tu ai putea să te lași, Malintzi.

— Nu! Nu cu totul!

— Nu cu totul! Nu cu totul! Nu acum! Nu atât de curând! Cât de des îl rostești astăzi pe NU! Trebuie să mă întorc la Ramon.

— Da. Întoarce-te la el. Nu te sinchisești decât de el și de Quetzalcoatl cel Viu și de Huitzilopochtli cel Viu – eu nu sunt decât o femeie.

— Nu, Malintzi, ești mai mult. Tu vezi mai departe decât Kate, tu ești Malintzi.

— Nu sunt! Sunt numai Kate și nu sunt decât o simplă femeie. Nu am încredere în nimic altceva.

— Eu sunt mai mult decât un simplu bărbat, Malintzi. Nu-ți dai seama de acest lucru?

— Nu! Nu-mi dau seama. Și de ce ai fi mai mult decât un simplu bărbat?

— Pentru că sunt Huitzilopochtli cel Viu. Nu ți-am spus? Astăzi ai praf în gură, Malintzi.

Cipriano plecă, lăsând-o să-și legene furia în balansoarul de pe terasă; se simțea din nou vechea Kate și ostilă tuturor acestor lucruri noi. Se gândea la Londra și la Paris și la New York și la toți oamenii aflați acolo.

„Oh! Își strigă în sinea ei, simțind că se sufocă. Pentru numele lui Dumnezeu, să scap odată din toată grozăvia asta și să mă reîntorc la oamenii simpli, umani. Urăsc până și sunetul numelor Quetzalcoatl și Huitzilopochtli. Aș prefera să mor decât să mai fiu amestecată în toate astea. Cât de oribili sunt și Rămân, și Cipriano! Și vor să mă târască și pe mine, să mă amețească, să-mi ia mințile cu vorbăria lor goală și cu Malintzi a lor; Malintzi! Eu sunt Kate Forrester. Nu sunt nici Kate Leslie, nici Kate Tylor. M-ara săturat de bărbații ăștia care-mi agață diverse nume. M-am născut cu numele de

Kate Forrester și voi muri cu numele de Kate Forrester. Și vreau să plec acasă. Respingător să ți se spună Malintzi. M-au tras pe sfoară!

Capitolul XXIII.

Noaptea lui Huitzilopochtli.

Ceremonia consacării lui Huitzilopochtli a avut loc noaptea, în spațioasa curte din fața bisericii. Gărzile lui Huitzilopochtli, în serapes cu dungi negre, roșii și galbene, vărgați ca niște tigri sau niște viespi, străjuiau ținând în mâini torțele din lemn de ocote aprins. În mijlocul curții fuseseră pregătite lemnele pentru un foc de tabără, care încă nu ardeau turnuri, pe locurile unde înainte fuseseră clopotele, scânteiau focuri, iar toba grea a lui Huitzilopochtli își rostogolea sunetele adânci, sinistre-Bătuse tot timpul de la asfințitul soarelui încoaceOamenii se îngrămădiseră pe sub copaci, în afai-3 gardului. Ușile bisericii erau închise.

La un moment dat se auzi bubuitul a patru tunuri cu artificii care explodară simultan, lansându-se spre ceruri patru rachete, orientate în patru direcții diferite, care se despletiră în jerbe roșii, verzi, albe și galbene.

Ușile bisericii se deschiseră larg și Cipriano își făcu apariția în strălucitorul serape al lui Huitzilopochtli și cu trei pene verzi de papagal înfipte vertical în banda din jurul frunții. Ținea în mână o torță. Se aplecă și aprinse focul mare de tabără, apoi culese patru tăciuni încinși și-i aruncă în direcția a patru dintre oamenii lui care așteptau, despuiți, legați doar cu o cârpă neagră în jurul șoldurilor. Oamenii prinseră tăciunii din zbor, alergară în cele patru direcții și aprinseră cu ei alte patru focuri de tabără, pregătite în fiecare dintre cele patru colțuri ale curții.

Ostașii de gardă își dezbrăcaseră păturile și bluzele și stăteau goi până la brăurile roșii. Toba mai mică începu să bată o cadență de dans și, într-adevăr, se porni dansul, oamenii pe jumătate goi zvârlindu-și torțele care se învârteau în aer și prinzându-le apoi din nou, totul în pas dansant. Cipriano, aflat în centru, scotea din foc și arunca tăciune după tăciune.

Acum că-și scosese pătura, pieptul lui se înfățișa pictat în bare orizontale, roșii și negre; de o parte și de alta a gurii pornea câte o linie subțire verde, iar din colțurile ochilor o fâșie galbenă.

Cele cinci focuri, construite din mici piramide de nuiele de ocote, trimiteau un iureș de flăcări Pure către cerul întunecat, luminând trupurile dansatorilor care jucau și cântau cu voci adânci.

Flăcările țâșneau voioase. Toba duduia fără încetare. Și oamenii lui Huitzilopochtli dansau ca niște demoni. Iar mulțimea zăcea înfășurată în vechea tăcere indiană, ochii negri scăpărând în lumina vâlvătilor. Treptat, focurile începură să moară, iar fațada albă a bisericii, care dansase și ea în ritmul flăcărilor galbene, porni să se albăstrească, topindu-se în noapte, roșiată doar la temelie, îndărătul siluetelor negre ce săltau în reflexele rubinii ale jăraticului.

Dansul încetă subit, oamenii își traseră serapes pe umeri și se așezară. Ici-colo, licăreau focuri mici de ocote pe trepiede de trestie, într-o tăcere care dăinui minute în șir. Pe urmă răsună din nou toba și un bărbat porni să cânte cu o voce limpede, sfidătoare Primul cântec al lui Huitzilopochtli:

Eu sunt Huitzilopochtli, Roșul Huitzilopochtli, Cel roșu ca sângele.
Eu sunt Huitzilopochtli, Galben ca soarele, Cu soare în sânge.
Eu sunt Huitzilopochtli, Alb ca oasele, Cu oase în sânge.
Eu sunt Huitzilopochtli, Cu un fir de iarbă între dinți.
Eu sunt Huitzilopochtli, zăcând în întuneric. Pătând cu roșeața mea
trupul întunericului.

Veghez lângă foc.

Aștept îndărătul oamenilor.

În tăcerea nopții mele

Cactusul își ascute țepii.

Iarba dibuie cu rădăcina după celălalt soare.

Mai adânc decât rădăcinile arborelui mango

Jos în miezul pământului

Se află strălucirea soarelui meu galben ca șarpele.

O, păziți-vă de el!

O, păziți-vă de mine!

Cine aleargă împotriva flăcării mele

E mușcat și trebuie să moară.

Eu sunt somnul și trezia Mâniei bărbăției bărbaților, Eu sunt saltul și
tremurul Focului din nou îngenunchat.

Cântecul se sfârși. Urmă o pauză. După care, toți oamenii lui
Huitzilopochtli îl reluă, strofă cu strofă, schimbându-1 doar pe „Eu” în „El”.

El este Huitzilopochtli...

Focurile mari se mistuieră. Doar flăcările de pe trepiede lumineau
scena în străluciri roșietice. Gărzile se retraseră spre zidul dinspre exterior al
curții, ținându-și vertical baionetele. Toba mare bătea rar de una singură.

Curtea era goală, presărată cu rămășițele de rubin ale focurilor de
tabără și luminată de pâlpî-irea mocnită a flăcărilor de ocote. Acum se putea
desluși o platformă înălțată în fața zidului alb al bisericii.

Ușile mari se deschiseră în tăcere și Cipriano se ivi în serape-ului viu
colorat, ținând în mână un mănunchi de frunze sau de pene negre; la ceafă i
se înălța un smoc de pene roșii, cu vârfuri negre. S-a urcat pe o estradă și a
rămas cu fața spre oameni: lumina unei torțe îi aureola chipul și penele
strălucitoare care se înălțau ca niște flăcări din ceafa lui.

În urma lui venea o stranie procesiune: un peon în straie albe
fâlfâitoare, prizonier între două gărzi ale lui Huitzilopochtli îmbrăcate în
serapes vărgate în roșu, negru, galben și alb; în urma lor, un alt peon
prizonier, pe urmă un al treilea: cu totul cinci prizonieri, cel de-al cincilea fiind
un bărbat înalt, șchiop și cu o cruce roșie pictată pe pieptul bluzei albe. La
urmă apăru și o femeie prizonieră, tot escortată de două gărzi; părul îi flutura
desfăcut peste o tunică roșie.

Urcară cu toții pe platformă. Peonii prizonieri fură înșiruiți în față, iar
gărzile se aliniară în spatele lor. Peonul șchiop stătea ceva mai la o parte, cu
două gărzi îndărătul lui, și femeia la fel.

Toba mare își încetă bătaia; tăcerea fu spartă de un sunet de goarnă, prelung, puternic, triumfător, repetat de trei ori. Urmat de timpane sau tam-tamuri mici, răpăind ca o grindină.

Cipriano își înălță o mână și tăcerea se așternu din nou. Și din tăcere porni să vorbească, în fraze scurte, marțiale:

Omul care e om e mai mult decât un om.

Nici un om nu e om dacă nu-i mai mult decât un om. Până când îl pătrunde puterea. Puterea care nu e a lui.

În mine e puterea dindărătul soarelui și din măruntaiele pământului. Eu sunt Huitzilopochtli.

Sunt negru ca dedesubtul pământului văduvit de soare

Și galben precum focul care mistuie

Și alb ca osul

Și roșu ca sângele.

Dar am atins mâna lui Quetzalcoatl.

Și între degetele noastre a încolțit un fir de iarbă verde. Am atins mâna lui Quetzalcoatl. Iată! Sunt domnul veghilor nopții, iar visul nopții se înalță din mine ca o pană roșie.

Eu sunt păzitorul și stăpânul visului.

Și în visul nopții văd câinii cenușii dând târcoale.

Dând târcoale ca să înșface visul.

Noaptea, sufletul lașului se târăște afară din el Asemenea câinelui cenușiu cu botul putrezit de turbare Ce se târăște printre cei adormiți și cei ce visează în poala întunericii mele și în care visul țâșnește ca un iepure, înălțând urechi lungi, vârfuite cu noapte, și ronțâind pe pășunile visului, ca o căprioară în amurg.

Noaptea văd câinii cenușii târându-se afară din cei adormiți

Care sunt lași, care sunt mincinoși, care sunt trădători, care nu visează, Care-și ciulesc urechile ca iepurele sau ronțâie în întuneric ca o căprioară, Dar ale căror visuri sunt câini, câini cenușii cu boturi galbene.

Din cei mincinoși, din hoți, din oameni cu două fețe și din trădători Văd câini cenușii târându-se afară, pe plaiurile unde căprioara mea paște în întuneric. Și atunci îmi scot cuțitul și-l arunc în câinele cenușiu. Dar iată! S-a înfipt între coastele unui om Care-i casa câinelui cenușiu!

Păziți-vă! Păziți-vă

De bărbații și femeile care sunt adăposturi ale câinilor cenușii! Mulți bărbați ce par nevinovați sau femei cu vorbe dulci Nu sunt decât cotețe de câini cenușii.

Tobele răsunară din nou și cântărețul porni să cânte, limpede și pur:

Întecul câinelui cenușiu

Când dormi, fără să știi

Câinele cenușiu se strecoară în tine.

Te răsucești în somn și sufletul te doare.

Câinele cenușiu îți sugă măruntaiele.

Atunci cheamă-1 în ajutor pe Huitzilopochtli; Câinele cenușiu m-a prins la răscruce Când coboram pe calea somnului și străbăteam drumul greutății.

Câinele cenușiu mi-a înhățat măruntaiele. O, Huitzilopochtli, îndeapărtează-1 de mine. Nu! Răspunde Acel Mare. Prinde-l! Ucide-l în lăcașul lui necurat.

În jos, pe drumul greutății, Hăituiiești câinele cenușiu până la el acasă. Sălaşul lui e în inima unui trădător, A unui tâlhar, un ucigaș de vise.

Și îl ucizi acolo dintr-o lovitură, Strigând: Huitzilopochtli, e o faptă dreaptă? Pentru ca somnul să nu-ți fie un cimitir în care se târăsc câinii necurați.

Cântecul se opri, lăsând loc tăcerii. După un timp, Cipriano făcu semn oamenilor săi să-1 aducă în față pe peonul cu crucea pictată pe piept și pe spate. Omul veni șchiopătând.

Cipriano: Cine-i omul ăsta care șchioapătă? Garda: E Guillermo, supraveghetor în slujba lui Don Ramon și care l-a trădat pe stăpânul său.

Cipriano: De ce șchioapătă? Garda: A căzut de pe fereastră pe stânci.

Cipriano: Ce l-a făcut să vrea să-și trădeze stăpânul? Garda: Inima lui e un câine cenușiu și o femeie, o cățea cenușie, l-a ademenit. Cipriano: Care femeie a ademenit câinele cenușiu? Gărzile o împinseră în față pe femeie.

Garda: Aceasta e femeia, Maruca, stăpâne, cea cu inimă de cățea cenușie.

Cipriano: Ea este? Garda: Ea este.

Cipriano: li vom ucide pe câinele cenușiu și pe cățeaua cenușie pentru că au gurile galbene de otravă. E drept, oameni ai lui Huitzilopochtli? Garda: E drept, stăpâne.

Gărzile îl dezbrăcară pe peonul Guillermo de veșmintele lui albe, lăsându-1 gol, doar cu o basma cenușie legată în jurul șalelor și cu o cruce alb-cenușie pictată pe pieptul gol. Și femeia avea o cruce alb-cenușie pictată pe piept. Era îmbrăcată într-o cămășuță scurtă de lână cenușie.

Cipriano: Câinele cenușiu și cățeaua cenușie nu trebuie să mai cutreiere prin lume. O să le ardem trupurile cu var nestins, până când sufletele și trupurile le vor fi mâncate și nimic nu va mai rămâne din ele. Căci varul e osul însetat ce înghite până și un suflet și tot nu se stinge. Leagă-i cu funii cenușii și toarnă-le cenușă în cap. Gărzile se supuseră pe dată. Prizonierii, presărați cu cenușă, se uitară cu ochi negri, strălucitori, dar nu scoaseră un sunet. În spatele fiecăruia dintre ei stătea câte o gardă. La un semn al lui Cipriano, gărzile se repeziră cu iuțeala fulgerului, înfășurară câte o basma cenușie în jurul gâtului celor două victime și, cu o smucire puternică, le frânseră grumazurile, ridicându-i dintr-o singură mișcare în sus. Apoi lăsară să cadă pe jos trupurile care încă mai zvâcneau. Cipriano se întoarse spre mulțime:

Stăpânii vieții sunt mai-marii morții.

Albastră-i răsuflarea lui Quetzalcoatl.

Roșu-i sângele lui Huitzilopochtli.

Dar câinii aparțin cenușei lumii.

Stăpânii vieții sunt și mai-marii morții.

Câinii cenușii sunt morți.

Stăpânii vieții sunt vii.

Albastre sunt cerul adânc și apa adâncă.

Roșu e sângele și focul.
Galbenă e flacăra, Osul e alb și e viu.
Părul nopții cade negru peste fețele noastre.
Dar câinii cenușii sunt în cenușă.
Stăpânii vieții sunt mai-marii morții.
Apoi se întoarse către ceilalți patru peoni prizonieri.
Cipriano: Cine sunt aceștia patru?

Garda: Patru dintre cei ce-au venit să-1 omoare pe Don Ramon.
Cipriano: Patru împotriva unuia singur? Garda: Au fost mai mulți de patru, stăpâne. Cipriano: Și când vin mulți împotriva unuia singur care e numele celor mulți? Garda: Lași, stăpâne.

Cipriano: Lași! Sunt mai puțin decât oameni. Și oamenii care-s mai puțin decât oameni nu merită lumina soarelui. Pentru ca oamenii care-s oameni să poată trăi, oamenii care-s mai puțin decât oameni trebuie înlăturați, altminteri se înmulțesc. Oamenii care-s mai mult decât oameni trebuie să-i judece pe oamenii care sunt mai puțin decât oameni. Să moară?

Garda: Să moară, stăpâne.

Cipriano: Dar mâna mea a atins mâna lui Quetzalcoatl și printre frunzele negre a izbucnit un fir verde, de culoarea lui Malintzi.

Un slujitor se apropie și-i scoase serape-ul lui Cipriano trăgându-i-1 peste cap și lăsându-1 gol până la brâu. Și gărzile își scoaseră serapes.

Cipriano înălță pumnul în care ținea un mic mănunchi de frunze negre sau de pene.

Apoi grăi rar:

Huitzilopochtli dăruiește frunza neagră a morții.

Adună-ți curajul și ia-o!

Privește curajos moartea în față.

Treci curajos hotarul, recunoscându-ți greșeala.

Fii hotărât să mergi tot mai departe, până pătrunzi în Luceafărul de Dimineață. Quetzalcoatl îți va fi călăuză. Malintzi cea cu veșmânt verde îți va deschide poarta-în fântână ai să te afunzi. Dacă găsești fântâna și te afunzi în ea și dacă fântâna îți acoperă fața, pe veci, Vei fi pe veci despărțit de păcatele tale.

Și omul din tine care e mai mult decât un om Se va deștepta în sfârșit din uitare și se va ridica și va privi în jur, Pregătit să devină din nou un om.

Dar Huitzilopochtli atins-a mâna lui Quetzalcoatl și-o frunză verde-a răsărit printre cele negre, Frunza verde a lui Malintzi, Care nu iartă decât o singură dată.

Apoi se întoarse către cei patru peoni și întinse primului dintre ei pumnul cu cele patru frunze negre. Peonul, un bărbat mărunț, se uită la ele curios.

— Dar nu-i niciuna verde, spuse el sceptic.

— Bine, răspunse Cipriano. Atunci ia una neagră. Și-i dădu în mână o frunză neagră.

— Știam eu, zise omul, aruncând frunza cu dispreț.

Cel de-al doilea peon trase tot o frunză neagră. O privi ca fascinat, întorcând-o pe o parte și pe cealaltă.

Cel de-al treilea peon trase o frunză care era verde de la jumătate în jos.

— Vedeți! Exclamă Cipriano. Frunza verde a lui Malintzi.

Și întinse celui de-al patrulea peon ultima frunză neagră.

— Trebuie să mor? Întrebă al patrulea peon.

— Da.

— Nu vreau să mor, Patron.

— Te-ai jucat cu moartea și ea s-a întors împotriva ta.

Cei trei osândiți la moarte fură legați la ochi cu niște benzi negre, după care fură dezbrăcați de bluze și de pantaloni. Cipriano luă un pumnal strălucitor, cu lama foarte subțire.

— Stăpânii vieții sunt și stăpânii morții, rosti el cu o voce puternică, limpede.

Și, cu iuțeala fulgerului, îi înjunghie drept în inimă pe cei trei oameni legați la ochi, cu trei lovituri de cuțit repezi și grele. După care înălță pumnalul înroșit și îl zvârli.

— Stăpânii vieții sunt și stăpânii morții, repetă el. Gărzile ridicară trupurile însângerate, unul câte unul, și le cărară în biserică. Rămăsese doar prizonierul cu frunza verde.

— Prindeți-i frunza verde a lui Malintzi între sprâncene! Pentru că Malintzi iartă o singură dată și nu mai mult!

— Da, stăpâne! Răspunseră gărzile.

Și îl conduseră pe prizonierul iertat în biserică. Cipriano îi urmă, cu ultima dintre gărzi în spatele lui.

După câteva minute tobele începură să bată și mulțimea porni să pătrundă încet în biserică. Femeilor nu le era îngăduit să intre. Interiorul era împodobit cu stindarde roșii și negre. Într-o parte a altarului apăruse un idol nou: silueta greoaie, așezată a lui Huitzilopochtli, sculptată în piatră de lavă, neagră. În jurul lui ardeau douăsprezece luminări roșii. Idolul ținea în pumn mănunchiul de frunze sau de pene negre. La picioarele lui zăceau cele cinci cadavre ale osândiților.

Flacăra altarului era înaltă, iluminând statuia întunecată a lui Quetzalcoatl. Ramon, îmbrăcat în alb și albastru, culorile lui Quetzalcoatl, ședea pe micul lui tron. Alături de tronul lui se găsea încă unul, asemănător, dar deocamdată gol. Șase dintre gărzile lui Quetzalcoatl îl înconjurau pe Ramon; dar în partea rezervată lui Huitzilopochtli nu se aflau, pentru moment, decât cadavrele.

Tobele puternice ale lui Huitzilopochtli băteau afară, fără încetare, cu un zgomot înnebunitor. Înăuntru, doar răpăitul lent al tobei lui Quetzalcoatl. Și oamenii din curte se revărsau încet înăuntru, răspândindu-se printre gărzile lui Quetzalcoatl.

Un fluier sună chemarea de închidere a ușilor. Tobele lui Quetzalcoatl amuțiră, iar din turnuri se auzi din nou goarna sălbatică a lui Huitzilopochtli.

Și atunci pătrunse în biserică tăcuta procesiune a lui Huitzilopochtli, oameni desculți, despuiați, în afară de pânzele negre din jurul șalelor, de dungile de vopsea de pe trup și de penele roșii din cap-Cipriano avea fălcile vopsite în alb, o dungă verde se întindea din colțurile gurii, o dungă neagră peste nas, una galbenă din colțurile ochilor și o bandă roșie peste frunte. Din păr îi ieșea o pană verde, iar în spatele capului i se înălța un frumos mănunchi de pene roșii. Pieptul îi era încercuit de o bandă de vopsea roșie, iar mijlocul de una galbenă. În rest, era cenușiu ca scrumul.

După el veneau gărzile, cu fețele roșii, negre și albe, trupurile vopsite întocmai ca al lui Cipriano și pene roșii înălțate în spatele capetelor. Toba grea, uscată a lui Huitzilopochtli bătea monoton.

Când Huitzilopochtli cel Viu se apropie de treptele altarului, Quetzalcoatl cel Viu se sculă în picioare și îi veni în întâmpinare. Cei doi se salutară, fiecare dintre ei acoperindu-și pentru o clipă ochii cu mâna stingă, apoi atingându-și degetele mâinii drepte.

Cipriano se opri în fața statuii lui Huitzilopochtli, își înmuie mâna într-o cupă de piatră, apoi scoțând chiotul sălbatic al lui Huitzilopochtli, își înălță mâna pătată de un lichid roșu. Garda sa scoase chiotul puternic și trecu grăbit, și fiecare dintre oameni își înmuie mâna și apoi își înălță pumnul ud, roșu. Tobele dure ale lui Huitzilopochtli duduiră nebunește în biserică, pe urmă amuțiră subit.

Ramon: De ce ți-e mâna roșie, Huitzilopochtli, fratele meu?

Cipriano: E sângele trădătorilor, o, Quetzalcoatl!

Ramon: Ce au trădat?

Cipriano: Soarele galben și inima întunericului, inimile oamenilor și mugurii femeilor. Atâta timp cât erau ei în viață, Luceafărul de Dimineață nu putea fi văzut.

Ramon: Și sunt cu adevărat morți?

Cipriano: Cu adevărat morți, stăpâne.

Ramon: Sângele li s-a vărsat?

Cipriano: Da, stăpâne, dar câinii cenușii nu au sânge de vărsat. Doi au murit în moartea fără sânge a câinilor cenușii, trei au murit în sânge.

Ramon: Dă-mi sângele celor trei, frate Huitzilopochtli, să stropesc focul.

Cipriano îi aduse cupa de piatră și micul mănunchi de frunze negre de la idolul lui Huitzilopochtli. Cu un gest lent, domol, Ramon stropi câțiva picuri de sânge peste foc, cu mănunchiul de frunze negre.

Ramon: Întunecime, bea sângele izbăvirii.

Soare, soarbe sângele izbăvirii.

Luceafăr al Dimineții, înalță-te prin marea despăcată.

li înapoie cupa și frunzele lui Huitzilopochtli care le așeză lângă idolul negru.

Rămân: Tu care ai luat viețile celor trei Huitzilopochtli, fratele meu, ce ai de gând să faci cu sufletele lor? Cipriano: Să ți le dăruiesc, stăpâne Quetzalcoatl al Luceafărului de Dimineață. Ramon: Da, dă-mi-le mie și am să le învălui în răsufierea mea și am să le trimit în cea mai lungă dintre călătorii, către îndepărtatul somn și îndepărtata deșteptare. Cipriano: Stăpânul meu e

stăpânul Celor două Căi. Gărzile despuiate și pictate ale lui Huitzilopochtli aduseră cadavrele celor trei înjunghiați, întinse pe trei catafalcuri roșii, și le depuseră la picioarele statuii lui Quetzalcoatl.

Ramon: Aveți drum lung de făcut, până dincolo de soare, la porțile Luceafărului de Dimineață. Și dacă soarele e mânios, lovește mai iute decât un jaguar, iar huietul vântului e ca un vultur furios și apele plesnesc înfuriate ca niște șerpi argintii. Ah, trei suflete, faceți acum pace cu soarele și cu vânturile și cu apele și plecați, pline de curaj, învăluite în suflarea lui Quetzalcoatl ca într-o mantie. Nu vă temeți, nu dați îndărăt, nu dați greș; ci îndreptați-vă spre capătul celei mai lungi călătorii și lăsați fântâna să vă acopere chipurile. În felul acesta, până la urmă, se vor reînnoi. După ce le vorbi morților, Ramon luă tămâie, o zvârli în foc și nori de fum albastru se înălțară. Pe urmă, cu o cădelniță, împrăștie fum albastru asupra morților. După aceea despături trei pânze albastre și îi acoperi. Gărzile lui Quetzalcoatl ridicară catafalcurile, iar fluierul lui Quetzalcoatl își făcu auzit sunetul.

— Salut Luceafărul de Dimineață, strigă Ramon, întorcându-se către lumina din spatele statuii lui Quetzalcoatl și înălțându-și brațul.

Toți cei de față se întoarseră spre lumină și își înălțară brațele cu pasiune. Tăcerea Luceafărului de Dimineață se lăsă peste biserică.

Apoi răsună toba lui Quetzalcoatl: gărzile se îndepărtară încet, cu cei trei morți acoperiți cu pânze albastre.

Și atunci se ridică glasul lui Huitzilopochtli cel Viu!

— Fața lui Quetzalcoatl nu poate privi la câinii cenușii morți. Și deasupra cadavrelor de câini cenușii Luceafărul de Dimineață nu poate străluci. Dar focul morții îi va mistui.

Răpăitul asurzitor al tobelor lui Huitzilopochtli. Ramon rămăsese cu spatele spre biserică și brațul înălțat către Luceafărul de Dimineață. Gărzile lui Huitzilopochtli ridicară și cadavrele celor doi oameni strangulați, le acoperiră cu pânze cenușii și le scoaseră afară.

Și din nou răsună goarna lui Huitzilopochtli.

Cipriano: Morții au pornit pe drumul lor. Quetzalcoatl îi ajută să facă cea mai lungă dintre călătorii. Dar câinii cenușii dorm în var nestins, în focul încet al morților. S-a isprăvit.

Ramon își lăsă brațul în jos și se întoarse cu fața spre biserică. Toți cei de față își plecară capetele. Tobele surde ale lui Quetzalcoatl răpăiră, amestecându-și sunetele înăbușite cu bătăile stridente ale tobelor lui Huitzilopochtli. Apoi cele două categorii de gărzi începură să cânte laolaltă:

Straja lui Huitzilopochtli.

Huitzilopochtli cel roșu Desparte ziua de noapte.

Huitzilopochtli cel auriu.

Ferește viața de moarte și moartea de viață.

Nici un câine cenușiu și nici un laș nu trece de el. Nici un trădător nu se târăște pe lângă el. Prin fața lui înșelătorii Nu pot trece de la unii la alții.

Oamenii curajoși cunosc pacea înserării, Oamenii sinceri privesc la zorii curați, Oamenii bărbați trec în ziua senină Pe lângă Huitzilopochtli.

Huitzilopochtli cel roșu E purificatorul.

Huitzilopochtli cel negru E osânditorul.
Huitzilopochtli auriul E focul eliberator.
Huitzilopochtli cel alb E osul spălat.
Huitzilopochtli cel verde.
E firul de iarbă al lui Malintzi.

La începutul fiecărei strofe, gărzile lui Huitzilopochtli își plesneau palma mâinii stingi cu pumnul mâinii drepte, înroșit în sânge, iar tobele izbucneau într-o teribilă răpăială, o înfricoșătoare împroșcare de zgomot. Când se sfârși cântecul, bătaia tobelor se stinse treptat, asemenea tunetului care se îndepărtează reverberându-și ecourile în inimile oamenilor.

Ramon: De ce ți-e mâna atât de roșie, Huitzilopochtli?

Cipriano: De la sângele celor măcelăriți, frate.

Ramon: Și va rămâne roșie mereu?

Cipriano: Până ce Malintzi cu veșmântu-i verde va aduce cupa ei cu apă.

Goarna și fluierul răsunară împreună. Gărzile lui Huitzilopochtli stinseră luminările roșii, una câte una, gărzile lui Quetzalcoatl le stinseră pe cele albastre. Biserica rămase învăluită în întuneric; doar mica lumină alb-albăstruie din spatele statuii lui Quetzalcoatl și flacăra roșie, mocnită, de pe altar spărgeau bezna.

Ramon începu să rostească rar:

Morții străbat drumul lor, calea e întunecoasă. Doar de Luceafărul de Dimineață luminată.

Dincolo de albul albului, Dincolo de negrul negrului, Dincolo de ziua grăită, Dincolo de negrita patimă a nopții, Lumina care se hrănește din două potire din uleiul cel negru și din uleiul cel alb

Scânteiază la poartă.

O poartă către locul cel mai lăuntric Unde Suflarea și Fântâna se contopesc, Unde morții sunt vii și viii sunt morți. Adâncurile pe care viața nu le poate pătrunde, Izvorul și Sfârșitul a ceea ce știm Doar că există, și a cărei viață e viața noastră și moartea noastră.

Toți bărbații să-și acopere ochii în fața nevăzutului. Toți bărbații să păstreze tăcerea, în ceea ce e lipsit de sunet.

Biserica era încremenită în tăcere și toți bărbații își acoperiseră ochii cu mâna.

Până când răsună nota unui gong argintiu și la altar se aprinseră luminările verzi ale lui Malintzi. Atunci se auzi din nou glasul lui Ramon:

Precum luminările verzi ale lui Malintzi, Precum copacul proaspăt înfrunzit, A căzut ploaia de sânge, s-a îmbibat în pământ.

Cei morți au făcut călătoria lungă, Dincolo de stea.

Huitzilopochtli și-a aruncat mantia neagră

Celor ce dorm.

Când vântul albastru al lui Quetzalcoatl

Adie ușor, Când picură apa lui Malintzi înverzind totul:

Numărați în inima voastră grăunțele roșii Din focul lui Huitzilopochtli. O, oameni, Și dați cenușa deoparte.

A

Pentru că cei vii viuțuiesc

Și cei morți mor.

Dar degetele tuturor ating degetele tuturor

În Luceafărul de Dimineață.

Capitolul XXIV

Malintzi

Când femeilor nu li se îngădui să intre în biserică, se întoarse și Kate acasă, mohorâtă și stingheră. Execuțiile o șocaseră și o deprimaseră. Știa că Ramon și Cipriano făceau deliberat tot ce făceau; credeau în actele lor și acționau pe deplin conștienți. Ca bărbați, probabil că or fi având dreptate.

Dar nu păreau a fi altceva decât niște simpli bărbați. Când Cipriano spusese: „Omul care e om e mai mult decât un om”, păruse să ridice semnificația bărbăției pe cele mai înalte culmi, chiar cu un soi de simț demonic. Ei totul i se părea a fi doar o teribilă manifestare de voință, străduința voinței pure, îngrozitoare.

Și în adâncurile sufletului încerca o repulsie împotriva acestei manifestări de voință pură. Pe de altă parte însă o fascina. Cipriano și Ramon aveau pentru ea ceva fascinant, misterios, magnetic. Puterea neagră, nedomolită, pasiunea voinței bărbătești! Frumusețea stranie, sumbră, misterioasă a acesteia! Știa bine că se află sub vrajă.

Dar, în același timp, așa cum se întâmplă adeseori cu stările de vrajă, nu se simțea pe deplin legată. Era vrăjită, dar nu se supunea întru totul într-un colț al sufletului ei mocneau repulsia și o vagă greață.

Desigur, Ramon și Cipriano aveau dreptate în ce-i privea pe ei înșiși, poporul lor și țara cotropita de străini. Dar în ce o privea pe ea, se simțea aparținând altor locuri. Nu acestei teribile voințe care părea să bată din aripi în însuși aerul continentului american. Mereu voință, voință, fără remușcare, neînduplecată. Asta însemna pentru ea America: ambele Americi. Voință pură!

Voința lui Dumnezeu! Începea să înțeleagă această expresie, cândva înfricoșătoare. În centrul tuturor lucrurilor, o Voință întunecată, masivă, care-și trimite în toate direcțiile tentaculele cumplite și vibrațiile, ca o uriașă caracatiță. Și la celălalt capăt, oamenii, neclintiți în forța lor neagră, răspunzând Voinței cu voință. Într-un fel era miraculos. Dar unde intră femeia în acest teribil interschimb de voințe? Desigur, nu putea fi decât un element subordonat, instrumental: piatra de care bărbatul își ascute tăișul voinței neostoite: piatra moale menită să-i magnetizeze lama de oțel și să-i țină toate moleculele vii în fluxul electric.

Ah, da, era minunat! Era așa cum spunea Ramon, o manifestare concretă. Dar o manifestare concretă a unei divinități care nu însemna decât îngrozitoare voință pură nu putea găsi răspuns în ea.

Joachim, cel ce-și dăduse viața pentru un popor a cărui soartă nu avea să se îmbunătățească cu nimic în urma sacrificiului său, constituia extrema cealaltă. Magnifica trufie neagră a voinței emanate de pământul vulcanic al Mexicului îi fusese necunoscută. El fusese unul dintre zeii albi care se

sacrifică. De aici provenea toată amărăciunea ei. Și de aici, firește, vraja de frumusețe și de satisfacție voluptuoasă pe care Cipriano era în stare s-o arunce asupra ei. Era îndrăgostită de el numai când se afla în preajma ei; în brațele lui, se simțea transportată de vrajă. Ea era piatra magnetică adâncă, latentă, care făcea celulele lui să scânteieze de energia trufiei neostoite. Și, la rândul ei, în îmbrățișare se îmbiba de plăcere, de simțul unei puteri pasive, profunde, în care se afunda.

Și totuși, ea nu putea fi numai asta, numai acest element de simplă reciprocitate. De bună seamă, deși natura ei de femeie răspundea cu reciprocitate naturii lui masculine, în realitate ea era alta. De bună seamă, el și ea nu erau două curențe puternice și reciproce între care scapără Luceafărul de Dimineață ca o scânteie ivită de niciunde. De bună seamă nu era acest lucru. De bună seamă, înăuntrul ei exista un minuscul Luceafăr de Dimineață, care era ea însăși, propriul ei suflet, propria ei stea.

Dar el n-ar fi admis niciodată asemenea fapt. N-avea niciodată să vadă micuța stea a individualității ei. Pentru el, ea nu era decât răspunsul la chemarea lui, teaca pentru spada lui, norul ce adăpostea fulgerul lui, glia ce absorbea ploaia lui, lemnul ce întetea focul lui.

Ea, singură, nu însemna nimic. Doar ca pură femelă corespunzătoare purului mascul din el putea avea și ea o însemnătate.

Ca individualitate izolată, era inexistentă. Ca femeie de sine stătătoare, era respingătoare, chiar rea, pentru el. Nu devenea reală decât în momentul reciprocității. În bună măsură, acest lucru era adevărat și ea îl știa. Și, în bună măsură, același lucru i se aplica și lui: fără ea care-i dădea puterea, el nu și-ar fi putut împlini bărbăția și semnificația. Cu ea sau fără ea, ar fi fost oricum mai presus de oamenii obișnuiți, pentru că avea în el putere. Dar fără ea, n-ar fi fost în stare să-și desăvârșească suprema împlinire, n-ar fi fost niciodată întreg. Ar fi fost doar un instrument.

Și el știa acest lucru, deși poate că nu destul de bine. Și avea să lupte ca s-o păstreze, să o aibă pentru propria lui împlinire. Nu avea să-i dea drumul să plece.

Dar steluța aceea firavă a propriei ei individualități, o va recunoaște el vreodată? Nu, după cuin nu-și recunoștea nici o stea a individualității lui-El se concepea pe sine ca o putere, o forță pe faț3 pământului, o voință întrupată, ca o rafală de vânt-Și de aici, în mod inevitabil, ea nu putea fi decât piatra pe care se odihnea forța lui, patul în care dormea, peștera, vizuina voinței lui de masculCe altceva? Pentru el nu exista nimic altceva. Steaua! Luceafărul de Dimineață al lui Don Ramon era ceva ce ar fi trebuit să răsară între el și ea, o strălucire suspendată, un al treilea element care ținea de amândoi și de niciunul, fiind noaptea lui și ziua ei.

Să fi fost adevărat? Oare ea, izolată, nu însemna nimic, nimic? Iar el fără ea, ratându-și bărbăția, era nimic sau aproape nimic? Asemenea unui smochin care crește, dar nu dă niciodată floare?

Să fi fost adevărat acest lucru pentru amândoi? Anume că, fiecare dintre ei, luat separat, nu însemna nimic? Singur, învăluit într-un soi de amurg cenușiu, mecanic, fără nici o stea?

Și împreună, într-o ciudată reciprocitate, scânteiau întunecat, până ce Luceafărul de Dimineață se înălța între ei?

Cipriano i-ar fi spus ceea ce spunea Ramon despre Carlota: „Suflet! Nu, tu nu ai un suflet propriu. În cel mai bun caz, ai doar o jumătate de suflet. Pentru un suflet întreg e nevoie de o femeie și un bărbat, împreună. Sufletul e Luceafărul de Dimineață ce răsare din ei doi. Unul singur dintre ei nu poate avea un suflet”.

Așa vorbise Ramon. Și Kate știa că rostise întocmai ceea ce simțea Cipriano. Chiar dacă ar mai fi trăit o mie de ani, Cipriano nu ar fi putut-o vedea pe Kate ca o făptură de sine stătătoare. Nu o putea vedea decât ca pe o reciprocitate a lui însuși. Contrapondera lui, corespondentul lui de cealaltă parte a paradisului.

„Lasă Luceafărul de Dimineață să răsară între noi!” îi spunea el. Singură nu ești nimic, iar eu sunt un manque¹. Împreună însă suntem aripile dimineții.

Să fi fost adevărat? Să fi fost răspunsul ultim la încercarea omului de a-și afirma individualitatea?

Să fi fost adevărat? Și era, într-adevăr, de datoria ei să-i stea alături în biserică, îmbrăcată în rochia

—

1. Ratat (frj.)

Verde a lui Malintzi, recunoscându-și înjumătățirea? Înjumătățirea? Oare într-adevăr nu exista o stea a sufletelor singure? Să fi fost doar o iluzie?

Individul era o iluzie? Bărbatul, orice bărbat, fiecare bărbat nu era decât un fragment, incapabil să cunoască Luceafărul de Dimineață? Și același lucru se întâmpla și cu fiecare femeie? Singură, nu era decât fragmentară, lipsită de stea? Chiar în relația cu Dumnezeu ei lăuntric, rămânea tot fragmentară, lipsită de binecuvântare?

Să fi fost adevărat că Luceafărul de Dimineață era poarta, pătrunderea către eul tău? Și Luceafărul de Dimineață nu răsare decât între doi, sau între cei mulți, dar niciodată pentru unul singur?

Și să fi fost bărbatul o voință întunecată, gata să săgeteze, iar femeia arcul din care e lansată săgeata? Arcul fără săgeată nu înseamnă nimic, iar săgeata fără arc nu e decât o armă inefficientă.

Biata Kate, îi venea greu să se gândească la toate acestea. Însemnau o subordonare pe care nu o acceptase niciodată. Însemnau moartea individualității ei. Însemnau o abandonare a atâtor lucruri, până și a propriei ei structuri. Pentru că gândise sincer că fiecare bărbat și fiecare femeie are drept temelie individualul.

Și acum, trebuia să admită că individul era o iluzie și o falsificare? Că nu exista asemenea animal? Decât în lumea mecanică. În lumea mașinilor poate fi eficientă mașina individuală. Dar în lumea vie, individualitatea, ca și ființa perfectă nu există și nu pot exista. Cu toții nu suntem decât fragmente. În cel mai bun caz, jumătăți. Unicul lucru întreg e Luceafărul de Dimineață. Care nu poate răsări decât între doi – sau între cei mulți.

Și oamenii nu se pot întâlni între ei decât în lumina Luceafărului de Dimineață.

Se gândi iar la Cipriano, la execuțiile celor cinci peoni și își acoperi fața cu mâinile. Acesta era cuțitul a cărui teacă trebuia să fie ea? Steaua care urma să răsară între ei era cea a puterii și a neastâmpărului? El, despuiat, cu trupul vopsit, cu soldații în jur, dansând și asudând și chiuind. Și ea nevăzută și aflată nicăieri?

În timp ce ședea legănându-se, copleșită de singurătate și de îndoieli, auzi tobele bătând în turnuri și zgomotul rachetelor. Se duse la poartă. Pe cerul de noapte, deasupra bisericii, izbucnise un nor sclipitor roșu și albastru, culorile lui Huitzilopochtli și Quetzalcoatl. Probabil că noaptea lui Huitzilopochtli se terminase. Cerul își reluă întunericul și în locul paietelor sclipitoare ale rachetelor se înscăunară din nou stelele îndepărtate.

Kate reintră în casă. Femeile plecaseră cu toatele să se uite la rachete. Ezequiel se afla, probabil, printre bărbații din biserică.

Auzi pași pe prundișul aleii și, o clipită mai târziu, Cipriano se ivi în ușă, îmbrăcat în straiile lui albe. Își scoase în grabă pălăria. Ochii îi străluceau cu o lumină pe care nu o văzuse niciodată la el. Mai avea încă urme de vopsea pe față. Și, în strălucirea ochilor, părea să mijească un zâmbet, un zâmbet derutant, copilăresc.

— Malintzi, îi spuse el, vorbindu-i în spaniolă, vino! Vino și îmbracă-ți rochia verde. Nu pot fi Huitzilopochtli cel Viu dacă nu am o mireasă. Nu pot fi, Malintzi!

Stătea în fața ei, tremurând și strălucind, ciudat de tânăr, de vulnerabil, adolescentin ca o flacăra. Kate știa că, ori de câte ori se stârnea focul în el, arăta ca acum, tremurând, strălucind ca flacăra tinereții virgine. În asemenea clipe, nici urmă de voință în el. Sensibil ca un băiat. Și chemând-o cu ardoarea lui adolescentină. Via, tremurânda, apriga Dorință. Aceasta venea în primul rând. Voința era auxiliară, instrumentală, era doar Dorința în armură.

Se obișnuise în asemenea măsură să lupte pentru sufletul ei cu bărbați individualiști, încât, o clipă, Kate se simți bătrână și nesigură. Strania, strălucitoarea lui vulnerabilitate, goliciunea Dorinței vii o descumpănau. Kate era obișnuită să aibă de-a face cu bărbați care știau să se controleze și care-și urmăreau scopurile în calitate de indivizi.

— Unde vrei să vin? Îl întrebă ea.

— La biserică. În noaptea asta e a mea. Eu sunt Huitzilopochtli; dar nu pot fi dacă mă lași singur, adăugă cu un surâs îngândurat, atent, de parcă întreaga lui făptură era străbătută de un foc delicat.

Kate își înfășură umerii într-un șal negru cadrilat și se duse cu el. Cipriano pășea repede, scurt, după felul indian. Noaptea era foarte întunecoasă. Jos, pe plajă, sclipeau câteva focuri de artificii și oamenii le urmăreau.

Intrară în curtea bisericii prin spate, pe porțița preotului. Soldații se și înveliseră în păturile lor și se culcaseră la marginea zidului. Cipriano deschise ușile sacristiei. Kate păși în întuneric, iar el o urmă, aprinzând o luminare.

— Soldații mei știu că în noaptea asta stau de veghe în biserică, spuse el. Iar ei mă vor străjui.

Interiorul bisericii era cufundat în întuneric, dar luminița alb-albăstruie ardea deasupra statuii lui Quetzalcoatl, fără să împrăștie însă prea multă lumină.

Cipriano își înălță luminarea în fața statuii întunecate a lui Huitzilopochtli. După aceea se uită spre Kate, cu ochi negri, scânteietori.

— Malintzi, eu sunt Huitzilopochtli, rosti în spaniola lui indiană, pe o voce adâncă. Dar fără tine nu pot să fiu. Rămâi cu mine, Malintzi. Spune că ești mireasa lui Huitzilopochtli cel Viu.

— Da, răspunse ea. O spun.

Pe fața lui Cipriano jucară flăcări de bucurie și triumf. Aprinse două luminări în fața statuii lui Huitzilopochtli.

— Vino! O chemă el. Îmbracă-ți rochia verde!

O conduse în sacristie, unde se găseau o sumedenie de serapes împăturite, cupa de argint și alte podoabe bisericesti, și o lăsă acolo cât îmbracă rochia verde a lui Malintzi pe care o purtase când Ramon le oficiase căsătoria.

Când reveni în biserică, îl găsi pe Cipriano gol până la brâu, cu trupul și fața vopsite, întins pe o scoarță din blană de jaguar.

— Eu sunt Huitzilopochtli cel Viu, îi murmură el cuprins de un soi de extaz. Tu ești Malintzi, mireasa lui Huitzilopochtli.

Exaltarea păru să i se comunice și ei. Cipriano îi luă mâna în mâna lui stingă și amândoi rămaseră în fața luminiței albăstrii.

— Acoperă-ți fața, îi șopti el.

Amândoi își acoperiră fețele în chip de salut.

— Acum salută-1 pe Quetzalcoatl!

Cipriano își înălță brațul, iar ea își ridică mâna stingă, în salutul femeilor.

Pe urmă se întoarseră spre statuia lui Huitzilopochtli.

— Salută-1 pe Huitzilopochtli! Spuse el, ples-nindu-și palma mâinii stingi cu pumnul drept.

Acesta era salutul bărbaților. O învăță și pe ea să salute, apăsându-și ambele palme pe piept, apoi desfăcându-le în direcția idolului.

După aceea, Cipriano așeză o mică lampă de lut între picioarele lui Huitzilopochtli. De pe genunchiul drept al idolului luă un mic bol negru cu ulei și o învăță și pe ea să ia un bol alb de pe genunchiul stâng al zeului.

— Acum, îi spuse, vom umple lampa. Fiecare dintre ei turnă în lampă uleiul din bolul respectiv.

— Și acum, o vom aprinde împreună. Cipriano luă cele două luminări care ardeau în fața idolului din piatră neagră de lavă și, îmbi-nându-le flăcările și picăturile de ceară topită, aprinseră împreună fitilul plutitor al lămpii. Începu să ardă întâi ca un mugur albastru, apoi își luă avânt și își înălță flacăra.

— Stinge-ți luminarea, îi șopti el. Iată, flacăra aceasta e Luceafărul nostru de Dimineață.

Amândoi își stinseră luminările. Biserica era cufundată într-un întuneric aproape deplin, cu excepția luminiței ca un fulg de nea, flacăra vieților lor unite, ce ardea între picioarele lui Huitzilopochtli și a flăcării albastrii perpetue, dindărătul statuii lui Quetzalcoatl.

La piciorul altarului, lângă tronul lui Huitzilopochtli, fusese așezat un al treilea scaun.

— la loc în tronul lui Malintzi, îi ceru Cipriano.

Se așezară unul lângă celălalt, mână în mână, în deplină tăcere, cu privirile pierdute în întunericul bisericii. Cipriano prinsese deasupra scaunului ei mici buchete de flori verzui, ca liliacul, care răs-pândeau un parfum de vis, puternic, coplesitor de dulce, impregnând tenebrele.

Ciudat cât de naiv putea fi Cipriano. El nu era ca Ramon, ponderat și deliberat, când oficia ceremoniile. În noaptea asta, a lui, se purta cu ea naiv ca un copil. Kate aproape că nu-și putea împiedica o strângere de inimă de câte ori se uita la mugurul de lumină despre care el spusese că simbolizează viețile lor împletite. Ardea atât de molcom și de rotund, iar Cipriano încerca o satisfacție atât de copilărească în fața simbolului. Îl umplea de o bucurie sălbatică, puerilă. Ușoare convulsii de încântare și de recunoștință îi străbăteau fața, ca niște flăcări.

„Dumnezeule! Își spuse Kate. Există mai multe căi de a redeveni copil!” înflăcărarea și măreția începutului: aceasta dorea Cipriano să imprime căsătoriei lor. Parfumul amețitor, puternic al invizibilelor floricele verzui, pe care peonii le numesc buena de noche: bune noaptea.

Ciudat că el aducea în căsătorie ceva arzător și trufaș, etern virginal. Nu dorința și scopul de a-și satisface propriile plăceri, întâlnite până atunci la bărbații pe care-i cunoscuse. Ci încercarea naivă de a îmbina flacăra lui cu flacăra ei.

Așa cum stătea în biserică întunecată, învăluită în parfumul intens al florilor, așezată pe tronul lui Malintzi, între genunchii idolului, urmărind mugurele de văpaie a vieții ei împletită cu viața lui și simțind mâna lui brună și moale strângând mâna ei, cu adâncă, dulcea căldură indiană, Kate avea senzația că se întoarce la copilărie. Anii păreau să se înfășoare îndărătul ei, în cercuri mari, care se îndepărtau. Lăsând-o să se simtă ca o fetișcană la începuturile adolescenței. Huitzilopochtli cel Viu! Ah, ce ușor îi venea lui să fie Huitzilopochtli cel Viu. Mai ușor ca orice. Mai ușor decât să fie Cipriano, mai ușor decât să fie un mascul adult. Iar ea era pentru el zeița-pereche, Malintzi cea cu rochia verde.

Da, era copilăresc. Dar, în același timp, o realitate. Ea avea paisprezece ani și el cincisprezece. El era tânărul Huitzilopochtli, iar ea, iubita lui, Malintzi, mireasa-fecioară. Văzuse acest lucru. De câte ori flacăra se ațâța în el și îi lingea măruntaiele, devenea tânăr și vulnerabil ca un băiat de cincisprezece ani; și așa avea să fie mereu, chiar și la șaptezeci de ani.

Acesta era mirele ei. În acele momente nu mai era voință încarnată. Când venea la ea învăluit de propria-i văpaie, nu voința era cea care-l învăluia, în lume, n-avea decât să fie general, călău, orice dorea. Dar flacăra

vieților lor îmbinate era un mugur de văpaie nudă. Căsătoria lor era o flacăra adolescentină, vulnerabilă.

Așa încât ședea pe tronul lui în tăcere, ținându-i mâna în tăcere, până când anii se înfășurau îndărătul ei în cercuri volatile, iar ea stătea alături de el, ca orice femeie, fără de vârstă, o fată tânără, pentru el virgină. Îi ținea mâna în tăcere, până ce devenea Malintzi, virgină pentru el; și când se uitau unul la celălalt, iar ochii li se întâlneau, cele două flăcări se îmbinau într-una singură. Kate închise ochii și totul deveni întuneric.

Mai târziu, când îi redeschise și văzu mugurul flăcării chiar deasupra capului ei și idolul negru ghemuindu-se invizibil, auzi vocea stranie a lui Cipriano, vocea unui bărbat naiv, şușotind extaziat în spaniolă:

— Miel! Miel de Malintzi! Mierea lui Malintzi!

Îl strânse convulsiv la pieptul ei. Flacăra lui lăuntrică era întotdeauna virginală, pentru el era întotdeauna întâia oară. Și o făcea și pe ea, de fiecare dată, din nou virgină. Simțea cele două flăcări ale lor topindu-se laolaltă.

„Cum altfel, își spunea în sinea ei, poți reîncepe ceva decât redobândindu-ți virginitatea? Și când îți redobândești virginitatea, îți dai seama că te afli printre zei. El face parte dintre zei și eu la fel. De ce să-1 judec?”

Și astfel, când se gândea la el și la ostașii lui, la poveștile crude pe care le auzise despre el, sau când își amintea cum își implântase cuțitul în cei trei peoni lipsiți de apărare, își spunea: „De ce să-1 judec? El aparține spiței zeilor. Și când vine la mine și își alătură flacăra pură flăcării mele, sunt, de fiecare dată, din nou o fetișcană, și de fiecare dată el îmi culege floarea virginității mele, iar eu pe a lui. Și mă lasă insouciantă, ca o fată tânără. Ce-mi pasă mie dacă ucide alți oameni? Flacăra lui e tânără și curată. El e Huitzilopochtli și eu sunt Malintzi. Ce-mi pasă mie de ceea ce face sau nu face generalul Viedma? Sau de ceea ce face sau nu face Kate Leslie?”.

Capitolul XXV.

Teresa.

Ramon o surprinse puternic pe Kate recăsăto-rindu-se la numai două luni după moartea Donei Carlota. Noua soție era o fată tânără de douăzeci și opt de ani, care se numea Teresa. Avusese loc o cununie civilă, fără mare tărahoi, după care Ramon își adusesese tânără soție la Jamiltepec.

1. Lipsită de orice grijă (fr.).

O cunoscuse încă de pe când era copilă, fiind fiica stăpânului faimoasei hacienda din Las Yemas, situată la vreo douăsprezece mile distanță spre interior de Jamiltepec. Don Tomas, tatăl fetei, fusese un prieten de nădejde al familiei Carrasco.

Dar Don Tomas murise cu un an în urmă, lăsând marea și înfloritoarea hacienda de tequila celor trei copii ai săi, sub administrația Teresei. Teresa era cea mai tânără dintre cei trei copii. Frații ei se lăsaseră în voia obișnuitului fel de viață mexican, brutal, risipitor, distructiv. De aceea Don Tomas, ca să salveze hacienda de mâinile lor distrugătoare, o numise pe Teresa administrador și-i determinase pe băieți să consimtă. În fond, cei doi erau niște neisprăviți, buni de nimic și, în timpul vieții tatălui lor, nu vădiseră

niciodată cel mai mic interes pentru munca grea de a conduce o mare hacienda de tequila. Singura care se interesase de acest lucru fusese Teresa. Și, în timpul bolii tatălui, întreaga răspundere îi revenise ei, în vreme frații își iroseau viața și pe ei înșiși în molaticul dezmăț al celor din clasa lor, aflați în orașe.

Dar de îndată ce tatăl muri și Teresa intră în drepturile ei, cei doi frați se întoarseră acasă, fălindu-se cu intenția de a deveni haciendados. Prin simplă forță brută o excluseră pe sora lor, începură să dea ordine peste capul ei și să-și bată joc de ea. Pentru prima dată își uniră voințele în scopul de a o distruge pe ea. Doreau s-o pună cu botul pe labe, în situația ei de femeie, cu alte cuvinte voiau s-o reducă la acea stare de prostituție căreia îi aparține femeia în ochii unor asemenea bărbați.

Erau niște tirani și, ca toți tiranii, lași. Asemenea multor mexicani din clasa lor, lipsiți de tărie și sinucigași față de ei înșiși. Se plimbau toată ziua în strălucitoare echipamente charro¹ și erau vizitați de musafiri foarte dubioși care veneau în automobile supraîncărcate.

1. De prost gust (sp.).

Teresa nu putea face nimic împotriva brutalității lor indolente, carnale și știa că nu există nici o soluție. Erau molatici și senzuali, sau mai curând senzoriali, frumoși în felul lor, mână-spartă, indiferenți, dar în același timp despotici și lipsiți de orice scrupul.

— Fă-te și tu atrăgătoare și găsește-ți un soț, îi spuneau.

În ochii lor, marea ei crimă consta în faptul că nu era atrăgătoare pentru bărbați de felul lor. Pentru că nu avusese niciodată un iubit și pentru că era nemăritată, o găseau de-a dreptul respingătoare. La ce alta e bună o femeie decât pentru prostituția sexualității?

— Ai vrea să porți tu pantalonii? O ironizau ei. Nu, Seniorita! Atâta timp cât în casa asta există doi bărbați, n-ai să porți tu pantalonii. Nu, Seniorita. Pantalonii îi poartă bărbații. Femeile se țin în fuste, că astea-s făcute pentru ele.

Teresa se obișnuise cu insultele de genul ăsta. Totuși îi usturau sufletul.

— Ce, vrei să faci pe femeia americană? Îi spuneau. Atunci pleacă în America, tunde-ți părul și poartă nădragi. Cumpără-ți acolo o fermă și ia-ți un soț care să-ți facă sluj. Pleacă!

Teresa consultase diverși avocați, care ridicaseră neputincioși din umeri. Și atunci se duse să-1 consulte și pe Ramon, pe care-1 cunoștea din copilărie.

Dacă și-ar fi dat frații în judecată, ar fi fost un proces lipsit de speranțe, care ar fi ruinat-o și care, mai ales, ar fi dus domeniul de ripă. În loc să-i dea asemenea sfat, Ramon o ceru pe Teresa în căsătorie și-i fixă un venit, astfel încât să-și aibă întotdeauna banii ei.

— Asta-i o țară în care bărbații disprețuiesc sexul, dar trăiesc pentru el, spusese Ramon. Ceea ce înseamnă curată sinucidere.

Ramon veni cu soția lui în vizită la Kate. Teresa era o femeie micuță, palidă, cu o masă de păr negru și ochi imenși, negri. Și totuși, din felul ei domol și din gura mută se degaja un anume aer de independență și de

autoritate. Suferise umilințe cumplite din partea fraților, ochii îi erau încă încercuiți de o oarecare paloare, rămășiță a lacrimilor de furie și de indignare neputincioasă și a amărăciunii insultelor aduse sexului ei. Dar acum îl iubea pe Ramon cu o loialitate sălbatică, virgină. Și acest fapt era evident. El o salvase de jignirile aduse sexului ei, îi redase mândria și frumusețea acestuia. În schimb, Teresa îi nutrea o reverență aproape barbară. Dar față de Kate era timidă și puțin distantă; ușor speriată de femeia albă cu atâta experiență, călătorită, autoritară, femeia aparținând altei rase. Ședea în salonul lui Kate, în rochia ei simplă, albă, cu un rebozo de voal negru; își ținea mâinile brune nemișcate în poală, gâtul negru foarte drept, fața îngustă, măslinie, frumos conturată, într-o atitudine de alertă. Kate își spuse că părea o micuță croitoreasă.

Dar gândind astfel, nu ținea seamă de calma putere autoritară pe care Teresa o deținea în trupul ei plăpând, măsliniu. Și de privirile negre, scânteietoare, pe care ochii Teresei i le aruncau din când în când. Priviri scormonitoare, pline de îndoieli arzătoare. Un suflet pătimăș, într-un trup modest, pirpiriu, întunecat. Rareori câte un cuvânt înăbușit îi pica din gură sau câte un zâmbet silit îi clintea linia buzelor. Dar privirea ochilor înfocați era neclintită. Nu se uita nici la Ramon.

— Cât ceri pe un cuvânt, Chica1? O întrebă el cu tandrețe.

Drept răspuns, ochii îi scânteiară în direcția lui și buzele ei schițară un zâmbet. Neîndoielnic, era disperat de îndrăgostit, plutea într-un fel de transă, de extaz de iubire. Dar în ce o privea pe Kate, Teresa își menținea o rece opacitate. „Mă disprețuiește, își spuse Kate, pentru că eu nu pot fi la fel de îndrăgostită ca ea.”

1. Micuțo (sp.).

Și, o clipă, Kate simți că o invidiază pe Teresa. Dar o secundă mai târziu o disprețui: „Tipul femeii de harem...”.

Mă rog, stătea în natura lui Ramon să fie un fel de sultan. Arăta foarte frumos în hainele lui albe, foarte senin, plin de o siguranță ca de pașă, dar, în același timp, tandru, plăcut, având ceva băiețesc în bunăstarea lui fizică. Cu mișcărilor lui molcome, de pașă, amesteca un cocteil de gin, vermut și lămâie. Teresa îl urmărea cu colțul ochiului. În același timp o urmărea și pe Kate, inamicul potențial, femeia care vorbea cu bărbații de la același nivel.

Kate se ridică să aducă lingurițe. În clipa aceea, Ramon făcu un pas îndărăt de la măsuta unde storcea o lămâie, astfel încât se ciocni ușor de ea. Și Kate observă încă o dată cât de subită și de subtilă era reacția lui de fereală fizică, repeziciunea aproape fluidă a evitării oricărui contact fizic cu ea. Voluptatea lui naturală se ferea de ea precum se îndoiaie flacăra la curent.

Kate roși ușor. Și Teresa îi sesiză valul de roșeață pe sub pielea albă, caldă, și năvala de lumină galbenă, aproape ca furia, din ochii căprui-cenușii. Momentul de evitare a două diferite curente de sânge.

Teresa se ridică pe dată și se duse lângă Ramon, aplecându-se, privind în pahare și întrebând cu acea curioasă afectată alintare a femeilor mexicane:

— Ce pui înăuntru?

— Privește aici, îi spuse Ramon.

Și, cu aceeași curioasă alintare a mexicanilor, începu să-i explice formula cocteilului și-i dădu să guste o linguriță de gin.

— E o tequila impură, spuse ea cu naivitate.

— La opt pesos sticla? Râse el.

— Atât de scump? E mult.

Îl privi o clipă în ochi și-i văzu fața încălzindu-i-se, ca și cum carnea lui trăgea să fuzioneze cu a ei. Capul mic i se înalță cu mândrie. Îl recâștigase!

„Trucuri de harem!” își spuse Kate, care urmărise toată scena. O enerva să-1 vadă pe marele, puternicul Ramon prins în mrejele acestui nimic negricios. Era înciudată de faptul că-i resimțea cu atâta acuitate prezența fizică, trupul robust, bărbătesc, de sub straietele subțiri, albe, umerii puternici, dar netezi, coapsele pline, viguroase. S-ar fi zis că ea însăși, aflată în prezența acestui sultan, era gata să sucumbe și să se integreze în harem.

Ce curioasă voință avea femeiușcă aceea tuciuire! Câtă subtilă forță feminină în trupul acela slăbănog! Avea puterea de a-i conferi lui splendoarea de aur a bărbatului. În timp ce ea însăși trecea aproape neobservată, cu excepția ochilor imenși, aprinși de forța tigrlui.

Kate îi urmărea uimită. Cunoscuse până atunci bărbați care o făcuseră pe ea să se simtă regină, care o făcuseră să simtă că cerul se sprijinea pe pieptul ei, iar capul i se pierdea printre stele. Știa ce înseamnă să te simți mare, tot mai mare, până ce universul întreg se umplea de feminitatea ta.

Și acum asista la fenomenul contrariu. Așchia asta de femeie cu ochi negri avea puterea aproape nefirească de a-1 face pe Ramon mare și minunat, în timp ce ea devenea neobservată, aproape invizibilă, în afara ochilor negri. El era ca un sultan, ca un fruct de aur, în plin soare, o prezență stranie, grandioasă, plină de farmec. Și prin nu se știe ce putere misterioasă a trupului mărunț și negricios, pirpiria Terasa îl poseda în întregime.

Era întocmai ce-și dorea Ramon. Iar pe Kate o înfuria, o înfuria teribil. Masculul masiv, fluid, incandescent îi apărea respingător. Iar femeiușcă încordată, cu fața ei palid-măslinie, cu cearcăne sub ochii negri, mari, intenși, care-și concentra întreaga-i feminitate pentru a exalta strălucirea acestui bărbat, o făcea să turbeze. Nu putea îndura zâmbetul radios din ochii întunecați ai lui Ramon, satisfacția lui de pașă. Și nu putea suporta trupul drept, încordat al femeii măslinii, care-și folosea puterea în asemenea fel.

Puterea ascunsă, misterioasă a femeiei negre i se părea lui Kate o mentalitate de harem, auto-prostituție. Dar așa să fi fost? Da, desigur, era atitudinea sclavei. Desigur că nu voia de la el altceva decât sex, ca o prostituată. Misterul ancestral al puterii feminine, care constă în glorificarea masculului.

„Să fi fost drept?” se întrebă Kate. Nu era degradant pentru femeie? Și nu-1 făcea pe bărbat fie molatic și senzual, fie despotic?

Kate se convinsese în sfârșit de un lucru: că la rădăcina oricărei existențe și a oricărei mișcări înainte în cadrul unei existențe stă relația vie, relația de sânge dintre bărbat și femeie. Un bărbat și o femeie prinși în această împreunare alcătuiesc cheia întregii existențe prezente și a

posibilităților viitoare. Din această împreunare dintre un bărbat și o femeie încolțește noul în existență. Constituie miezul întregului.

Dar împreunarea necesită un echilibru. În mod cert are nevoie de echilibru. Or, Teresa nu se arunca toată pe talerul bărbatului, așa încât întreaga greutate să cadă de partea lui?

Ramon nu o voise pe Kate. Ramon căpătase acum ceea ce voise: pe această mică creatură neagră, servilă în fața lui și atât de trufașă în ce privea propria-i putere! Ramon nu o voise niciodată pe Kate: decât ca prietenă, o prietenă inteligentă. Dar ca femeie, nu! O voise pe vipera asta mică de Teresa!

Cipriano o voise pe Kate. Micul general, micul ostaș țanțoș și împăunat o voise pe Kate; dar numai în unele momente. Nu dorea să se căsătorească într-adevăr cu ea. Nu voia decât momentele, niTOic mai mult. Ea îi dăruia momentele, după care el pleca din nou, la armata lui, la oamenii lui. Era ceea ce-și dorea. Era ceea ce dorea și Kate. Să fie stăpână pe viața ei. Nu râvnea la meseria de a ațâța sângele unui bărbat, de a-1 face atotputernic și phn de splendoare. Voia să fie stăpână pe viața ei.

Se ridică și se duse în dormitor să caute o carte pe care i-o promisese lui Ramon. Nu mai putea răbda priveliștea unui Ramon îndrăgostit de Teresa. Zâmbetul greu, indiferent față de ea care-i ilumina fața, ciudata strălucire a ochilor, strania masivitate de stăpân a trupului lui o înnebuneau. Ar fi vrut să fugă.

„Asta sunt oamenii ăștia! Își spunea. Niște sălbatici dominați de imposibilul fluid carnal al sălbaticilor și cu felul lor sălbatic de a se dizolva într-o oribilă magmă neagră de dorință. Din care ies apoi iar la suprafață cu îngâmfarea lor masculină, cu orgoliul care-i face să se simtă infiniți. În timp ce în ochi le joacă o trufașă întunecime!”

Necazul era că puterea lumii, pe care până acum o cunoscuse numai la bărbații cu ochi albaștri care fac regine din femeile lor – chiar dacă, până la urmă, le urăsc pentru acest lucru – puterea lumii se stingea în ^ ochii albaștri și începea să mijească în cei negri. În ochii lui Ramon strălucea acum un reflex străin, ferm, de mândrie, de cutezanță, de putere, despre care ea știa că înseamnă forța de a stăpâni. Și același lucru putea fi regăsit în privirile iuți ale lui Cipriano. Puterea lumii se stingea în bărbații blonzi, bravura și supremația îi păraseau, treceau în ochii bărbaților cu piele întunecată, care, în sfârșit, ridicau capul.

Joachim, geniul fără de astâmpăr, inteligent, înfocat, sensibil, care se putea uita în sufletul ei, care putea râde, cu ochii lui albaștri, în sufletul ei, murise. Iar copiii ei nici măcar nu erau ai lui.

Dacă i-ar fi putut ațâța sângele așa cum ațâța Teresa sângele lui Ramon, n-ar fi murit.

Dar era cu neputință. Fiecare lucru își are sfârșitul lui. Și fiecare rasă. Teresa bătu timid în ușa.

— Pot să intru?

— Intră! Răspunse Kate, ridicându-se în genunchi și lăsând mici teancuri de cărți de jur împrejurul unei lăzi.

Era o cameră spațioasă, ale cărei uși dădeau spre patio și spre grădina pârjolită de soare, cu arbori mango ridicându-se din pământ ca niște trompe de elefanți, cu iarba înprospătată de ploii și cu pui alergând pe sub bananierii zdrențuiți. O pasăre roșie se bălăcea în bazinul cu apă, împrășcând stropi, desfăcându-și și strângându-și aripi cafenii peste pieptul de un roșu pur, strident.

Dar Teresa nu se uita afară, ci în cameră. Simți mirosul de țigară și văzu mucurile numeroase din scrumiera de agată de lângă pat. Văzu cărțile împrăștiate, bijuteriile risipite, superbe scoarțe din New Mexico, covorul persan atârnat pe peretele din spatele patului, cuvertura colorată, strălucitoare, rochiile de mătase în culori sumbre și din catifea în culori vii, aruncate pe un cufăr, șalurile împăturite, cu franjuri lungi, pantofii albi, gri, bej, maro, negri, rânduți pe jos, sfeșnicele înalte chinezești. Camera unei femei care-și trăia viața ei, pentru ea însăși.

Tânăra femeie se simți dezgustată, stânjenită, fascinată.

— Ce frumoasă e! Exclamă atingând cuvertura lucioasă.

— Mi-a lucrat-o o prietenă din Anglia. Teresa se uita peste tot cu uimire, mai cu scamă la încâlceala de bijuterii de pe masa de toaletă.

— Îți plac pietrele acelea roșii? O întrebă Kate îngenunchind din nou ca să aranjeze cărțile la loc în ladă și uitându-se la gâtul măsliniu aplecat peste bijuterii. Umeri înguști, o piele smează, netedă, într-o bucățică de rochie albă. Și mase grele de păr negru prinse cu ace de bagă. „O ființă insignifiantă, umilă”, își spuse Kate.

Dar știa bine că Teresa nu era nici insignifiantă, nici umilă. Sub pielea aceea smează și sub spinarea aceea îndoită colcăia puterea ancestrală de a stârni sângele într-un bărbat, de a-1 glorifica și într-un fel, de a și-1 însuși.

Pe masa de cusut se găsea un metraj de muselină indiană, fină, pe care Kate o cumpăraseră din India și cu care nu știa ce să facă. Era de un galben de piersică, o culoare foarte frumoasă, care însă nu-i venea ei bine. Teresa își plimba degetele pe bordura cusută cu fir de aur.

— Nu-i organdi? Întrebă ea.

— Nu, e muselină. Țesută de mână în India. De ce n-ai lua-o? Mie nu-mi vine bine. Dumitale ți s-ar potrivi perfect.

Se ridică și lipi materialul de gâtul smează al Teresei, arătând spre oglindă. Teresa văzu muselina de un galben cald drapată în jurul trupului ei și ochii îi scânteiară.

— Nu! Spuse ea. Nu pot s-o iau.

— De ce nu? Mie nu-mi vine bine. Zace aici de mai bine de un an și mă gândeam să fac perdele din ea. Ia-o!

Când dăruia ceva, Kate putea fi imperioasă, aproape crudă.

— Nu pot s-o iau de la dumneavoastră.

— Ba poți.

Ramon apăru în ușă, privind de jur împrejurul camerei și la cele două femei.

— Uite, îi spuse Teresa, încurcată. Senora dorește să-mi dăruiască această muselină indiană.

Se întoarse, sfoasă, spre el, ținându-și materialul la gât.

— Iți vine foarte bine, îi spuse Ramon, privind-o lung.

— Senora nu ar trebui să mi-o dăruiască.

— Senora nu ți-ar dăruia-o dacă nu ar dori într-adevăr.

— Atunci, mulțumesc mult, spuse Teresa întor-cându-se spre Kate.

Multe mulțumiri.

— Pentru nimic, răspunse Kate.

— Dar Ramon spune că îmi vine bine.

— Da, nu-i așa? I se adresă Kate lui Ramon. A fost lucrată în India pentru cineva tot atât de negricios ca și ea. Ii vine bine.

— Foarte drăguț! Aprecie Ramon.

Se uitase prin încăperea la diferitele obiecte frumoase din diferite părți ale lumii și la mucerile de țigară din scrumiera de agată. Sesizase nota de dezordine luxoasă și de sterilitate a femeii care-și trăiește propria-i viață.

Kate nu știa ce gândește. Dar ea, în sinea ei, își spunea: „Asta-i bărbatul pe care l-am apărât atunci, pe acoperiș, asta-i bărbatul care a zăcut cu o rană în spate, gol și inconștient sub lampa medicului. Atunci nu arăta ca un sultan”.

Teresa îi ghicise probabil ceva din gânduri, pentru că îi spuse, deodată, uitându-se la Ramon:

— Senora, dacă n-ați fi fost dumneavoastră, Ramon ar fi fost omorât. Mereu mă gândesc la lucrul ăsta.

— Nu te mai gândi. Dacă n-aș fi fost eu, tot s-ar fi întâmplat ceva care să-ți ajute. Și, oricum, n-am fost eu, a fost destinul.

— A, dar destinul ați fost dumneavoastră.

— Acum că există o stăpână a casei, n-ai vrea să vii să stai un timp la Jamiltepec? O invită Ramon.

— O, veniți! Vă rog, veniți! Strigă Teresa.

— Vrei într-adevăr să vin? Întrebă Kate incredulă.

— Da! Da! Strigă Teresa.

— Simte nevoia să aibă o prietenă, întări Ramon cu blândețe.

— Da, așa e! N-am avut niciodată o prietenă adevărată, adevărată! Doar când eram la școală, niște copile.

Kate se îndoia foarte mult de capacitatea ei de a fi o prietenă adevărată a Teresei. Se întreba ce vedeau cei doi în ea. Și cum o priveau?

— Da, mi-ar face plăcere să vin pentru câteva zile.

— Da, veniți! Strigase Teresa. Când vreți să veniți?

Fixară ziua.

— Și o să scriem cântecul lui Malintzi, spuse Ramon.

— Nu, să nu faci asta! Se apără Kate.

O privi în felul lui lent, întrebător. Uneori îi dădea senzația că ea era un copil și el o stafie.

Kate plecă la Jamiltepec și, din primele momente, cele două femei începură să croiască pentru Teresa o rochie din muselina de culoarea piersicii. Biata Teresa avea o garderobă foarte sărăcăcioasă pentru o tânără căsătorită: nimic altceva decât pateticele rochii negre care o făceau să arate amărâtă și

câteva rochii vechi albe. Își închinase întreaga viață tatălui ei – posesorul unei serioase biblioteci de literatură și artă mexicană, un om care, de când se știa, scria la o istorie a statului Jalisco. Lui și haciendei își dedicase Teresa întreaga existență. Și era foarte mândră de faptul că Las Yemas fusese singura hacienda, pe o rază de o sută de mile, cruțată de revoluțiile care urmaseră fugii lui Porfirio Diaz.

Teresa avea ceva de călugăriță. Poate pentru că era profund pasionată și pasiunea profundă tinde să se ascundă în ea însăși, ferindu-se de contactele vulgare.

Kate prinse în ace muselina, drapând-o pe umerii măslinii, mirându-se încă o dată de nefireasca netezime a pielii brune și de masivitatea părului negru. Familia Romero din care se trăgea Teresa se aflase în Mexic încă din vremea Cuceririi.

Teresa dorea o rochie cu mâneci lungi.

— Brațele mele sunt atât de subțiri! Murmură ea, ascunzându-și parcă rușinată brațele plăpânde, cafenii. Nu sunt frumoase ca ale dumneavoastră!

Kate era o femeie voinică, bine dezvoltată, de patruzeci de ani, cu brațe albe rotunde și puternice.

— Nu! O contrazise ea, brațele dumitale nu sunt subțiri, sunt perfect potrivite cu statura și sunt drăguțe și tinere și brune.

— Totuși, vă rog să-mi croiți mâneci lungi, până la încheietură.

Și Kate o ascultă, dându-și seama că mânecile lungi se armonizau mai bine cu natura Teresei.

— Bărbaților nu le plac femeile mici și slabe observă Teresa cu amărăciune.

— Nu trebuie să-ți pese de ce le place sau nu le place bărbaților. Crezi că Don Ramon ar fi preferat să arăți ca o potâmiche rotofeie?

Teresa o privi cu un zâmbet în ochii ei mari, negri, luminoși, foarte ageri, deși, într-un anumit fel, păreau să nu vadă.

— Cine știe? Răspunse ea.

Și zâmbetul fugitiv, zglobiu, o trăda că, uneori, i-ar fi plăcut și ei să arate ca o potâmiche rotofeie.

Kate văzu acum mult mai mult din viața haciendei decât cunoscuse altădată. Când Ramon era acasă, se consulta în fiecare dimineață cu supraveghetorul sau administratorul său. Dar Teresa începuse să preia în mâinile ei toate treburile administrative. Ea urma să poarte grija domeniului.

Ramon lipsea foarte des, fiind plecat în Mexico City sau în Guadalajara sau chiar la Sonora. Începuse să devină cunoscut și vestit în întreaga țară, iar numele lui era influent. Dar sub graba mexicanilor, gata oricând să aduleze un erou, Kate deslușea un resentiment latent. Poate că încercau mai multă satisfacție în a-și distruge până la urmă eroii decât în vremelnicul proces de exaltare a lor. Momentul cu adevărat suprem era acela în care eroul se prăbușea.

Și Kate, în scepticismul ei, avea impresia că masele își ascuțeau machete-le pentru a le împlânta în inima lui Ramon, când acesta avea să ajungă prea mare pentru ei.

Deși nu trebuie să uităm că exista și Cipriano. Or, Cipriano era un diavol de care toată lumea se temea. Iar, pe de altă parte, o dată în viața lui era și Cipriano fidel. El se considera a fi Huitzilopochtli și credea cu o forță demonică în acest lucru. Și dacă el era Huitzilopochtli, Ramon era Quetzalcoatl. O situație clară ca bună ziua pentru Cipriano. Și își ținea armata în continuă alertă. Nici măcar președintele țării nu ar fi riscat o înfruntare cu Cipriano. Or, președintele era un om curajos.

— Într-o bună zi, spunea Cipriano, o să-1 instalăm pe Quetzalcoatl în catedrala Puebla, pe Huitzilopochtli în catedrala din Mexico City, iar pe Malintzi în Guadalupe. Ai să vezi, Ramon, că va veni și ziua aceea.

— Vom avea noi grijă să vină, răspundea Ramon. Dar și Ramon, și președintele Montes sufereau de pe urma adâncii, demonice animozități pe care le-o nutreau în tăcere masele. Animozitatea era aceeași, oricine ar fi deținut puterea: mexicanii păreau să fumege de ură mocnită, invizibilă, ura demonilor înfrânată în propriile lor suflete, pentru că demonii zădărnicesc orice și pe oricine, în eternul infern al frustrării crispate.

Ramon trebuia să lupte cu acest dragon al Mexicului. Și președintele Montes de asemenea. Ceea ce le zdruncina sănătatea. Chiar și Cipriano își ridicase dragonul împotriva-i. Dar el îi ținea piept cu mai mult succes. Cu tobele lui, cu dansurile în jurul focului, cu ostașii lui la permanentă pândă, se bucura de mai mult sprijin din partea oamenilor. Devenea tot mai puternic și mai strălucitor.

În propriul său district, Ramon absorbea și el putere din sprijinul maselor. Era șeful lor și prin eforturile și forța sa izbutise să le biruie ancestrala, insondabila rezistență. Aproape că-i împinsese îndărăt spre venerația învăluitoarelor mistere ale vieții, le inspirase o venerație care le înmuia tensiunea rezistenței, a voințelor potrivnice. Acasă, își afirma pe deplin tăria.

Dar departe de casă, și mai cu seamă în Mexico City, își simțea sângele supt, supt de subtila, vicleana, ascunsă rea-voință a mexicanilor, de negația odioasă a străinilor hrăpăreți, mecanici, păsări de pradă care aterizează întotdeauna în capitalele cosmopolite.

În timpul absenței lui Ramon, Kate rămase cu Teresa. Cele două femei aveau un simțământ comun, anume că era preferabil să se țină, cu loialitate, în umbra unui bărbat cu adevărat mare decât să se împingă în primele rânduri ale unor femei banale și băgăcioase. Asemenea simțământ le unea. Încrederea adâncă, finală din sufletul fiecărei femei în bărbatul care are nevoie de loialitatea ei le înrudea pe Kate și pe Teresa.

Anotimpul ploios aproape că se sfârșise, deși în septembrie și chiar în octombrie continuaseră să cadă, din când în când, rafale grele de ploaie. Dar pământul se reînsuflețise în minunata toamnă mexicană, asemănătoare cu o stranie primăvară inversă. Plaiurile întinse erau smălțuite de floricele roz și albe de cosmos, copacii sălbatici păreau năluci înveșmântate în văluri de flori, păduri de floarea-soa-relui se înălțau în aurul solar, cerul era de un albastru pur, valurile de soare scaldau țărâna încă inundată, în parte, de apa ploilor grele.

Lacul era umflat, straniu, neprietenos și spălase unul dintre maluri de imensele zambile de apă. Păsările de baltă năvăliseră din nord, nori de rațe sălbatică ca un praf negru în înalțuri sau împes-trițând apa ca buruienile. Multe, multe păsări sălbatică, cufundări, cocori, pescăruși albi din mările interioare, astfel încât misterul nordului părea să fi invadat sudul. Plutea un miros acvatic și o adiere mângâioasă, proaspătă. Kate credea cu tărie că parte din cruzimea mexicanilor se datora uscăciunii neîmblânzite a pământului și ferocității nude a arșiței solare. Dacă aerul ar fi fost înviorat de o briză umedă, dac-ar fi plutit o scamă de ceață peste copaci, reaua-voință negrăită și de negrăit s-ar fi topit din inimile oamenilor.

Kate se plimba adeseori cu Teresa pe câmp. Trestia de zahăr din vâlcea își ridica tulpinile zvelte și înalte, de un verde viu. Peonii începuseră să o taie cu machetes asemănătoare cu săbiile, umplând carele trase de boi ce transportau trestia la fabrica din Sayula. Pe povârnișurile uscate ale dealurilor înflorise țepoasa, metalica plantă tequila, un soi de agavă. Cactuși pitici, sălbatici înălțau flori verticale, de forma trandafirilor, foarte frumoase pentru asemenea plante sinistre. Din grădinile de zarzavat se culegeau păstăile de fasole; câțiva bostani și dovlecei își mai târau pe jos greutatea pântecoasă. Ardei roșii atârnav pe tulpini veștede, pătlăgelele roșii se lăsau grele până la pământ. Porumbul își flutura încă stindardele, iar pe știuleți mai găseai boabe lăptoase, bune de spart în dinți. Recolta de banane era săracă; puștii ofereau micile mere tejo-cote, galbene și sălbatică, bune de compot. Teresa prepara compoturi chiar și din smochinele târzii. Pe masivii arbori mango mai atârnav câteva fructe pârguite, galben-portocalii, dar majoritatea picaseră, verzi și grele ca testiculele de taur.

Era toamnă în Mexic, cu rațe sălbatică pe apă, vânători cu pușca pe umăr și porumbei sălbatici în copaci. Toamnă în Mexic, cu făgăduința apropierei sezonului uscat, toamnă cu cerul din ce în ce mai înalt, de un albastru palid, pur și o ciudată lumină galbenă, cristalină la asfințit. Cu boabele de cafea rumenite pe arbuștii de sub copaci, cu florile de bougainvillea trimițând în lumina orbitoare o strălucire de un purpuriu atât de adânc, încât îți puteai vârî brațul în el. Toamnă cu păsări colibri în plin soare, cu pești cuprinși de amoc în ape, cu muște negre apărute o dată cu primele ploii și dispărând acum din nou.

Teresa avea grijă de toate treburile haciendei și Kate o ajuta. Fie că era vorba de un peon bolnav într-unui din bordeie sau de roiurile de albine din stupii de sub arborii mango sau de ceara galbenă de albine ce trebuia făcută ghemotoace sau de conserve sau de grădină, de viței, de calupurile de unt și de turtele de brânză proaspătă preparată din lapte închegat sau de îngrijirea curcanilor, pretutindeni era alături de Teresa. Și se minuna de voința fermă, urgentă, eficientă de care trebuia făcut uz în orice moment. Numai prin voință putea fi pus totul în mișcare. Dacă un singur moment voința stăpânului ar fi slăbit, totul s-ar fi năruit și pe dată s-ar fi înstăpânit ruina. Nu putea exista nici un moment de relaxare. Permanent era necesară voința sumbră, stăruitoare.

Într-o seară de noiembrie se întoarse și Ramon acasă dintr-o lungă călătorie la Sonora. Venise pe uscat de la Tepic și fusese de două ori surprins de inundații. Ploile atât de târzii constituiau un fenomen neobișnuit. Ramon arăta obosit și îndepărtat. Kate își simți inima oprindu-i-se în loc când își spuse: „Pare atât de îndepărtat, încât ar putea să se mistuie cu totul în moarte”.

Era o seară înnorată, cu fulgere care spintecau orizontul. Totul zăcea încremenit în tăcere. Kate se retrase devreme, spunându-le „noapte bună”, și porni să se plimbe agale pe partea ei de terasă, cu priveliștea spre lac. Întineric peste tot, în afară de intermitenta palidă scăpărare a fulgerelor.

La un moment dat, fu surprinsă să o vadă, în lumina unui fulger, pe Teresa șezând pe jos, rezemată de zidul terasei, trecându-și încet degetele prin părul des, negru al lui Ramon, care-și ținea capul în poala ei. Amândoi tăcuți ca noaptea.

Kate tresări și bâigui:

— Scuzați-mă! N-am știut că sunteți aici.

— Voiam să stau sub cerul liber, spuse Ramon, dând să se ridice.

— O, nu te ridica, îi ceru Kate. A fost o prostie din partea mea să vin până aici. Ești obosit.

— Da, spuse el, întinzându-se din nou pe jos. Sunt obosit. Oameniiăștia mă fac să mă simt de parc-aș avea o gaură în inimă. Așa încât m-am întors la Teresa.

— Da! Răspunse Kate. Nu-i treabă ușoară să fii Quetzalcoatl. Sigur că te ciuruesc. Și crezi, într-adevăr, că merită? Merită să te lași mâncat de viu?

— Așa trebuie să fie. Era strict necesar să sur-vină o schimbare în mentalitatea oamenilor. Și trebuia să se găsească cineva care să o realizeze. Uneori doresc să nu fi fost eu acela.

— Și eu doresc, spuse Kate. Și Teresa. Mă întreb dacă nu ar fi mai bine să fii doar un simplu om. Dar Teresa nu rosti nici un cuvânt prin care să-i întărească spusele.

Vocea lui se desprinsese din tenebre ca o stafie:

— Fiecare dintre noi își face datoria. Și, la urma urmelor, nu suntem decât niște simpli oameni. Iar dacă suntem răniți, î la guerre comme à la guerre¹.

— Ah! Oftă Kate. Mă întreb ce înseamnă un simplu om și dacă e necesar să se expună ororilor tuturor celorlalți oameni.

Urmă un moment de tăcere.

— Omul e o coloană de sânge cu un glas în ea, răspunse Ramon. Și când glasul amuțește și rămâne doar coloana de sânge, e mai bine.

Kate se retrase în camera ei, întristată de nota de infinită epuizare din vocea lui. De parcă într-adevăr ar fi avut o gaură, o rană în inimă. Și aproape că o simțea și ea, în măruntaie.

Și dacă o să moară de atâta efort? Atunci, își răspunse singură, o să se dezagrege și Cipriano și totul o să ia sfârșit.

Și de ce ar trebui ca un om să se istovească de dragul unui popor animalic, răuvoitor, care nu merită asemenea efort! Mai bine lasă-i să se sfârșească, dacă asta doresc.

Se gândi la Teresa care îl alina, îl alina pe Ramon fără să rostească un cuvânt. Iar el, o ființă neajutorată, rănită! Era oribil. Ea, în locul Teresei, l-ar fi dojenit, ar fi încercat să-l împiedice. De ce să se irosească oamenii în strădani și în bătălii zadarnice și apoi să vină acasă la femeile lor ca să-i tămăduiască!

Pentru Kate, faptul în sine nu merita lupta. Să se sfârșească o dată cu lumea bestială a oamenilor, dacă asta îi era destinul. Să se termine cât mai curând cu putință. Ea gândea că omul trebuie să-și trăiască viața lui prețioasă, care nu-i este dăruită decât o singură dată, iar restul, ducă-se dracului! Să fi fost ea în locul Teresei, l-ar fi împiedicat pe

1. La război ca la război (fr.).

Ramon să se distrugă în asemenea hal. Din partea ei, n-avea decât să fie de zece ori Quetzalcoatl cel Viu. Dar să nu se expună relei-voințe diabolice a oamenilor.

Și totuși, știa că nu l-ar fi putut împiedica. Așa cum nu-l putuse împiedica pe Joachim. Iar Teresa, cu tăcerea ei și cu dulcile ei leacuri, avea să-l tămăduiască mult mai bine decât ar fi făcut-o Kate cu muștrările și cu opoziția ei. „Ah, își spuse din nou, sunt bucuroasă că Cipriano e ostaș și nu poate fi rănit în suflet.”

Totodată știa că, fără Ramon, Cipriano nu ar fi fost decât un simplu instrument, destul de neinteresant pentru ea.

Dimineața, Teresa coborî singură la micul dejun. Părea foarte calmă, ascunzându-și emoțiile în felul ei ciudat, mândru, întunecat.

— Ce face Ramon? Întrebă Kate.

— Doarme.

— Foarte bine. Arăta cam doborât aseară.

— Da.

Ochii negri o priviră pe Kate, mari, plini de lacrimi reținute, de curaj, de o lumină frumoasă, adâncă, distantă.

— Eu nu cred că un bărbat trebuie să se sacrifice în felul ăsta, spuse Kate. Nu cred.

Teresa o privi drept în ochi.

— Ah, făcu ea. Dar Ramon nu se sacrifică. El simte că trebuie să facă ceea ce face. Și dacă trebuie, e de datoria mea să-l ajut.

— Atunci înseamnă că te sacrifici dumneata pentru el. Nici în așa ceva nu cred.

— Nu, nu, răspunse Teresa cu iuțeală, în timp ce un val de roșeață îi coloră obraji și o scânteie îi aprinse ochii. Eu nu mă sacrific pentru Ramon. Dacă îi pot dărui... Somnul. Când are nevoie de el... Asta nu înseamnă un sacrificiu. Asta înseamnă... Își curmă vorba, dar ochii îi scânteiară și mai puternic, iar roșeața din obraji i se adânci.

— Asta înseamnă dragoste, știu, completă Kate. Dar nu te consumi mai puțin.

— Nu e pur și simplu dragoste, continuă Teresa cu mândrie. De iubit aș fi putut iubi și alt bărbat: mulți bărbați sunt vrednici de iubire. Dar Ramon... Ramon e sufletul meu. Ochii i se umplură de lacrimi. Nu vreau să vorbesc despre lucrul ăsta, continuă ea, ridicându-se. Dar nu trebuie să mă atingeți la această coardă și nu trebuie să mă judecați.

Ieși în grabă din încăpere, lăsând-o pe Kate oarecum îngrozită. Oftă și își spuse că ar fi timpul să se întoarcă la ea acasă.

O oră mai târziu, Teresa apăru însă din nou și își puse mâna mică, moale, răcoroasă ca un șarpe, pe brațul lui Kate.

— Scuzați-mă dacă am fost cam dură.

— Nu, răspunse Kate, după toate aparențele eu sunt cea care nu are dreptate.

— Da, bănuiesc că așa e. Dumneavoastră credeți că e vorba doar de iubire. Or, iubirea nu e decât o parte neînsemnată.

— Și ce e restul?

— Cum v-aș putea explica dacă nu știți? Dar dumneavoastră credeți că Ramon înseamnă pentru mine doar un amant?

— Un soț, preciza Kate.

— Ah! Teresa își lăsă capul pe un umăr, cu un gest de enervare. Cuvintele astea mărunte! Măruntele cuvinte! Nici măcar un soț. E viața mea.

— Cred că ar fi mai bine să-ți trăiești propria dumitale viață.

— Nu! Viața e ca sămânța. Nu e bună până când nu e sădită. Știu. Eu mi-am păstrat viața mea destul de multă vreme. Dacă o păstrezi intactă prea multă vreme, moare. Am încercat să i-o dăruiesc Domnului. Dar n-am putut. Pe urmă mi s-a spus că dacă mă mărit cu Ramon și iau parte la erezia lui Quetzalcoatl, îmi pierd sufletul. Dar ceva mă făcea să cred că nu-i adevărat. Ba mai mult, știam chiar că Ramon are nevoie de sufletul meu. Ah, Sehora -un zâmbet ușor înflori pe fața Teresei. Mi-am pierdut sufletul pentru Ramon. Ce altceva pot să spun?

— Și ce-i cu sufletul lui?

— Vine îndărăt la mine - aici! își puse mâna pe pantece. Kate tăcu o bucată de vreme.

— Și dacă te-ar trăda? Întrebă în cele din urmă.

— Ah, Senora! Ramon nu-i pentru mine doar un simplu amant... Și apoi e un om brav, care nu-și trădează propriul sânge. Sufletul lui este acela care vine îndărăt la mine... Mă voi strădui până la ultima suflare să-i dăruiesc somnul, atunci când vine cu sufletul acasă la mine și are nevoie de somn. Roși, apoi adăugă, murmurând ca pentru ea însăși: Nu, slavă Domnului, eu nu am o viață proprie. Am fost în stare să o dăruiesc unui om care e mai mult decât un om, cum se spune în limbajul lui Quetzalcoatl. Și acum, nu trebuie să moară înăuntrul meu, ca o pasăre în colivie. Da, Senora! Dacă Ramon pleacă la Sinaloa sau pe coasta de vest, sufletul meu pleacă o dată cu el și ia parte la tot ce face el. Nu-l lasă nici o clipă singur. Iar el nu uită că sufletul meu îl însoțește. Știu asta. Nu, Senora! Nu trebuie să mă criticați sau să mă compătimiți.

— Și totuși, spuse Kate, totuși cred că e mai bine când fiecare își păstrează propriul suflet și răspunde de el.

— Dac-ar fi posibil! Dar nu-ți poți păstra sufletul înăuntrul tău, pentru tine, fără să-1 faci să moară, după cum nu-ți poți păstra sămânța în pânțele. Atâta timp cât un bărbat nu sădește în tine sămânța lui, sămânța pântecelui tău e sterilă. După cum și sămânța bărbatului e sterilă dacă și-o păstrează pentru el. Și dacă nu-ți dăruiești sufletul tău unui bărbat care să ți-1 primească, sufletul e sterp. Și când un bărbat ți-a luat sufletul în întregime... Ah, nu-mi vorbiți despre trădare. Un bărbat trădează numai atunci când i s-a dat o parte, și nu întregul-Și femeia trădează când i s-a luat numai o parte, și nu întregul. Asta-i trădarea, știu. Dar când s-a dat și s-a luat întregul, nu poate exista trădare. Eu sunt pentru Ramon ceea ce sunt. Iar el e pentru mine ceea ce este. Nu-mi pasă atâta timp cât știu că va păstra întotdeauna cu grijă ceea ce sunt eu pentru el.

Lui Kate nu-i făcea plăcere să primească lecții de la copila asta oropsită. Ea era o femeie de lume, frumoasă, cu experiență. Era obișnuită să primească omagii. În general, femeile se cam temeau de ea pentru că, în felul ei, era puternică și necruțătoare.

Și Teresa se temea oarecum de femeia de lume din Kate. Dar de femeia propriu-zisă, deloc. Fortificată în propriul ei suflet vajnic și mândru, Teresa vedea în Kate una din femeile de salon, care oferă o priveliște foarte plăcută, dar care nu și-au făcut din taina feminității lor o forță lăuntrică. Frumoasa și necruțătoarea putere feminină a lui Kate era lipsită de valoare pentru Teresa în comparație cu profunda, calma ei forță de comunicare cu Ramon.

Da, Kate era obișnuită să le privească pe celelalte femei cu superioritate. Dar, deodată, zarurile fuseseră răsturnate. Așa cum în sufletul ei știa că Ramon e un om mai valoros decât Cipriano, se vedea brusc nevoită să se întrebe dacă Teresa nu era o femeie mai valoroasă decât ea.

Teresa! O femeie mai valoroasă decât Kate? Ce lovitură! De bună seamă, era cu neputință.

Și totuși așa era. Ramon voise să o ia de soție pe Teresa, și nu pe Kate. Și flacăra acestei împreunări putea fi văzută în ochii amândurora. O flacăra ce nu ardea în ochii lui Kate.

Uniunea lui Kate cu Cipriano era ciudată și sporadică. Atunci când Cipriano era departe, Kate era ea însăși, își trăia propria individualitate. Numai când Cipriano era prezent și, chiar și atunci, numai în anumite momente, se simțea copleșită de uniunea lor.

Când Teresa își aținti asupra ei privirile iluminate de acea anume flacăra în care tremura acum o undă de indignare, Kate se simți străbătută de un fior. Poate că pentru prima dată în viața ei era jenată, cuprinsă de căință.

Știa chiar că Teresa încearcă oarecare repulsie față de ea: față de străina albă care vorbea de la nivelul de inteligență al unui bărbat și care nu-și dăruia niciodată sufletul; care nu credea în așa ceva. Toate femeile astea frumoase și bine îmbrăcate din America sau Anglia sau Europa, toate își păstrau sufletele pentru ele însele, ca într-un fel de pungă.

Teresa era hotărâtă să nu se lase tratată de Kate cu nici cea mai vagă urmă de superioritate. Așa cum le tratau străinele pe femeile mexicane. Pentru că străinele erau propriile lor stăpâne. Ba chiar și pe Ramon îl tratau cu oarecare condescendență.

Dar și Ramon! Doar cu o privire le putea face să se simtă mici, să se simtă nule, în ciuda banilor și a experienței lor și a aerului de membre ale claselor dominante! Clasele dominante! Așteptați voi! Ramon era o amenințare pentru acestea. Să domine cine merită!

— N-ați dormit noaptea asta? O întrebă Teresa pe Kate.

— N-am dormit prea bine.

— Da, se vede. Sub ochi.

Kate își netezi, cu un aer de protest, pielea de sub ochi.

— Până la urmă, așa ajungi să arăți în Mexic. Nu-i o țară propice pentru menținerea tinereții. Dumneata, în schimb, arăți foarte bine.

— Mă simt foarte bine.

Pielea smeadă a Teresei părea să fi înflorit, emana o căldură tandră, fragilă, pe care nu ținea să o ferească de ochii celeilalte femei.

— Acum că s-a întors Ramon, cred că voi pleca acasă, spuse Kate.

— O, de ce? Doriți într-adevăr?

— Cred că e mai bine.

— Atunci o să vă însoțesc până la Sayula. Cu barca, nu?

Kate își adună cele câteva lucruri pe care le adusese cu ea. Dormise prost. Fusese o noapte neagră, neagră, cu o atingere de groază în ea. Ca atunci când bandiții îl atacaseră pe Ramon. Li revedea mereu cicatricea din spate. Iar zgomotul metalic al apei care curgea prin burlane, amenințător și oribil, părea să se fi întins pe ceasuri întregi.

Kate simțea disprețul Teresei pentru felul ei de a-și privi căsătoria.

— Și eu am fost măritată, îi spuse la un moment dat. Cu un bărbat excepțional pe care l-am iubit.

— Ah, da! Și a murit.

— A vrut să moară.

— Ah, da! A vrut să moară.

— Am făcut tot ce-am putut ca să-l împiedic să se distrugă.

— Da, ca să-l împiedicați!

— Ce altceva puteam face? Întrebă Kate cuprinsă brusc de furie.

— Dacă ați fi putut să-i dăruiați viața dumneavoastră, n-ar fi vrut să moară.

— I-am dăruit viața mea. L-am iubit - ah, n-ai să știi niciodată! Dar nu a dorit sufletul meu. El credea că e necesar să-mi păstrez propriul suflet.

— Da, așa cred bărbații când nu sunt decât simpli bărbați. Când un bărbat e fierbinte și curajos, atunci dorește ca femeia să-i dăruiască sufletul, pe care îl păstrează în pânțelele lui, așa încât încetează de a mai fi un simplu bărbat, un bărbat singur. Eu știu unde e sufletul meu. E în pânțelele lui Ramon. În pânțelele unui bărbat, așa cum sămânța lui e în pânțelele meu, în pânțelele unei femei. El e un bărbat, o coloană de sânge. Eu sunt o femeie, o vale a sângelui. Eu n-am să-l contrazic niciodată. Cum aș putea? Sufletul

meu e în el. Și cum aş putea să-1 contrazic când el se străduiește, din toate puterile, să facă ceva ce socotește că-i bun. Nu o să moară, și ei nu-1 vor ucide. Nu! În el curge fluxul din inima lumii; și din mine. Vă spun dumneavoastră, pentru că i-ați salvat viața și deci aparținem aceleiași cauze, dumneavoastră și eu și el... Și Cipriano. Dar nu trebuie să mă judecați greșit.

Celălalt fel de a fi al femeilor, al femeilor care-și mențin propriul suflet... Ah, asta nu-i decât oroare!

— Și bărbații?

— Ah! Când sunt bărbați cu suflete fierbinți și brave, cum îți mai alină pânțele, Caterina!

Kate își lăsa capul în piept, cu îndărătnicie, furioasă că se simțea coborâtă din supremația ei. „Morală de sclavă! Își spuse în sinea ei. Vechiul truc al unei femei care trăiește numai de dragul unui bărbat. Care trăiește doar ca să-și expedieze sufletul în el, în trupul lui prețios. Și ca să poarte în pânțele ei prețioasa lui sămânță! Iar ea însăși, în afara împreunării cu el, nimic!”

Kate ținea să-și întărite indignarea, dar nu prea reușea. Pe undeva, în chip secret și iritant, o invidia pe Teresa pentru flacăra din ochii ei negri. Și pentru sălbatica lor siguranță. O invidia și pentru degetele ei delicate, ca niște șerpi. Și, mai presus de orice, o invidia cu indignare pentru bucuria de a simți în pânțele permanența unui bărbat viu. Ii invidia și tainica, neîmblânzita mândrie a feminității care decurgea din certitudinea ei.

În dimineața caldă, după ploaie, braștele orăcăiau frenetic. Dincolo de lac, munții se conturau albaștri-închis și pufuri albe, vapoase, de abur pluteau la mică înălțime, printre copaci. Crestele munților erau încununate de nori, alcătuind un orizont albicios, nivelat de-a lungul întregului lanț. Pe apa singuratică, gălbuie tremura o singură pânză.

— Azi e un peisaj european, ca în Tirol, exclamă Kate, nostalgică.

— Caterina, iubești mult Europa?

— Da, cred că o iubesc.

— Și trebuie să te întorci la ea?

— Cred că da. Curând! La mama și la copiii mei.

— Îți simt foarte mult lipsa?

— Da, răspunse Kate cu ezitare în glas. Apoi adăugă: Nu chiar foarte mult. Dar eu îi doresc pe ei.

— De ce? Vreau să spun, îți lipsesc?

— Uneori, răspunse Kate și ochii i se umplură de lacrimi.

Barca înainta în tăcere.

— Și Cipriano? Întrebă Teresa cu timiditate.

— Ah! Făcu Kate scurt. Mi-e atât de străin. Teresa nu răspunse nimic.

— Cred că bărbatul e întotdeauna un străin pentru femeie, spuse tot ea în cele din urmă. De ce n-ar fi așa?

— Dar dumneata nu ai copii, îi spuse Kate.

— Ramon are. Și Ramon spune: „Sunt și copiii mei. Și dacă, peste un timp, se vor întoarce la mine, voi fi fericit”. Nu simți la fel?

— Nu, răspunse Kate. Și apoi eu sunt femeie, nu bărbat.

— Dacă voi avea vreodată copii, continuă Teresa, sper să nu încerc să-i pescuiesc din viață cu plasa pentru a-i ști ai mei. Mi-e foarte teamă de dragoste. E atât de exclusivistă. Eu sunt de părere să lași fiecare pasăre să zboare cu aripile ei și fiecare pește să înoate în apa lui. Dimineața înseamnă mai mult decât dragostea. Și eu vreau să fiu credincioasă dimineții.

Capitolul XXVI.

Kate devine soție.

Kate fu bucuroasă să se întoarcă la ea și să fie mai mult sau mai puțin singură. Simțea că în făptura ei avea loc o mare schimbare, și dacă aceasta s-ar fi operat prea violent, ar fi ucis-o. Era sfârșitul a ceva și începutul a altceva foarte îndepărtat, ceva îndepărtat și adânc din ea însăși: din sufletul și din trupul ei. Bărbații, Ramon și Cipriano, prici-nuiseră această prefacere, ei doi și Mexicul. Pentru că sosise momentul unei schimbări. Totuși, dacă ceea ce se petrecea cu ea s-ar fi petrecut prea repede sau prea violent, ar fi murit, știa bine. Așadar, din când în când, simțea nevoia de a se retrage din contactul direct cu ei și de a fi cu ea însăși.

Ședea singură ceasuri întregi pe mal, sub o salcie care-și atârna pe plajă perdelele de frunze palid-ver-zui. Lacul era plin, umflat până la nivelul malului; arăta mai tandru, mai misterios. Plutea un miros dinspre mormanele de zambile de apă putrezite lângă țârm. Distanțele păreau să se fi îndepărtat mai mult. Dealurile conice din vecinătate erau punctate cu desişuri verzi, ca un desen japonez. Care cu boi, rulând pe roți solide, veneau spre sat, încărcate cu trestie de zahăr; erau trase de câte opt boi, cu capete grele, mișcându-și încet coarnele. Câte un peon mergea în față, cu nuiaua agățată de crucea jugului. Atât de lent, atât de masiv, totuși atât de stăpânit!

Mexicul îi dădea lui Kate un simțământ straniu; senzația umanității preistorice, a umanității cu ochi negri din zilele, poate, dinainte de epoca glaciară. Când aerul era mai rece, mările mai goale și formațiunile geologice diferite. Când apele lumii erau concentrate în ghețari uriași, cocoțați pe locuri extrem de înalte. Când câmpuri imense se așter-neau peste oceane, ca Atlantida sau continentele pierdute ale Polineziei, astfel încât mările nu erau decât niște mari lacuri, iar oamenii blajini, cu ochi negri din acea lume puteau să meargă pe jos de jur împrejurul globului. Acea misterioasă, arzătoare, domoală umanitate cu o stranie civilizație proprie!

Apoi ghețarii s-au topit și oamenii s-au retras în locurile înalte ca, de pildă, ridicatele podişuri ale Mexicului și s-au separat în națiuni izolate unele de altele.

Uneori, în America, umbra acestei lumi antediluviene era atât de puternică, încât zilele umanității istorice se ștergeau din conștiința lui Kate, care le confunda, aproape, cu modul de conștiință ancestrală, cu vechea, întunecata voință, nepăsarea față de moarte, subtila, tenebroasa conștiință noncerebrală, dar vertebrată. Când mintea și puterea bărbatului erau sădite în sângele lui și în șira spinării, când exista acea bizară, subterană comunicare între om și om, și om și fiară, comunicare pornind din coloana vertebrală.

Mexicanii erau încă acești oameni. Ceea ce este aborigen în America aparține încă modului de viață dinaintea deopotrivă, dinaintea ca lumea mental-spiri-tuală să fi prins ființă. De aceea în America viața mental-spirituală a populației albe a înflorit subit, ca o buruiană lăsată liberă într-un sol virgin. Și, probabil, se va veșteji la fel de repede. Va veni o moarte mare. Și, după aceea, rezultatul viu va fi un germene nou, o nouă concepție asupra vieții umane, generată de fuziunea dintre vechea conștiință a sângelui și vertebrelor cu actuala conștiință mental-spirituală a omului alb. Contopirea celor două ființe într-o ființă nouă.

Kate era irlandeză până-n măduva oaselor și în fundul sufletului ei erau sedimentate toate crezurile popoarelor aborigene celtice și iberiene. Erau ca niște reziduuri de memorie, ceva ce supraviețuia din lumea dinaintea deopotrivă și care nu putea fi distrus. Ceva mai vechi și cu mai mare putere de dăinuire decât așa-zisa noastră lume îngrijită și pusă la punct.

Înțelegea, oarecum, ce năzuia Ramon să înfăptuiască: o asemenea fuziune. Știa ce anume făcea ca Cipriano să i se pară mai însemnat decât întregul ei trecut, decât soții și copiii ei. Acest salt al ancestralului, al antediluvianului sânge de mascul la unison cu ea. Și, fără să-și fi dat seama, după acest lucru tânjise sângele ei cel mai lăuntric.

Irlanda nu voia și nu putea să uite cealaltă viață veche, tenebroasă, grandioasă. Anticele mituri nu pot fi amuțite. Mereu ies la suprafață în noi relații. Și științifică, dichisita și îngrijită Europă trebuie să facă din nou față vechilor giganți.

^

Kate simțea însă că prefacerea ei nu trebuia să aibă loc prea curând și prea brusc, pentru că ar fi sfâșiat-o și ar fi murit. Modurile ancestrale de viață își au grozăvia lor. Spiritul greoi, îterre al Mexicului aborigen putea să-i apară uneori atât de oribil, încât îi stârnea mânia. Acel mod lent, neînduplecat de a exista și de a persista, fără speranță sau elan, care e propriu aborigenilor americani, o făcea câteodată să simtă că-și pierde mințile. Voința mohorâtă ce stăruia deasupra veacurilor lente, întunecoase, conșiderând existența individuală un nimic! O tenacitate demonică, subumană! Și o neașteptată ferocitate, o neașteptată voluptate a morții, imprevizibilă și teribilă.

Oameni care, de fapt, au rămas neschimbați. Oameni infideli vieții, actualității vii. Fideli doar unei întunecate necesități din trecut. Prezentul prăbușindu-se subit în sufletele bărbaților și ale femeilor, iar vechea, neagra lavă vulcanică izbucnind violent, urmată de o indiferență de rocă de lavă.

Speranța! Speranța! Va fi vreodată posibil ca speranța să reînvie în sufletele acestea negre, să împlinească acea cununie cu sufletul, unicul pas către lumea nouă a omului?

Uneori, tot gândindu-se la aceste lucruri, Kate era copleșită de un val de grație și simțea că e neapărat necesar să plece, ca să se poată cruța. Strania, reptiliană insistență a propriilor ei servitori! Sângele nu-i decât unul și același. În noi toți curge același sânge. Ceva aborigen și tribal, aproape mai rău decât moartea pentru individul alb. Din ochii negri și din spinările puternice ale acestor oameni țâșnea continuu aceeași aserțiune: Sângele nu-i

decât unul și același. O stăruință stranie, copleșitoare, o pretenție la unitatea de sânge.

Kate se trăgea dintr-o veche familie foarte trufașă. Fusese educată în ideea anglo-germanică a superiorității intrinsece a aristocraților ereditari. Sângele ei, i se spusese, era diferit de cel al vulgului, un fluid mai fin.

Dar în Mexic nu putea fi vorba de așa ceva. Criada ei, Juana, aquador-ul care-i aducea apa, barcagiul care o plimba pe lac, în ochii tuturor citea același lucru: Sângele nu-i decât unul și același. În ce privește sângele, nu există nici o deosebire între mine și tine. Citea acest lucru în ochii lor, îl auzea în vorbele lor, îl simțea în deferența și în ironia lor. Și uneori îi dădea o senzație de rău fizic: familiaritatea de sânge o covârșea.

Alteori, când încerca să se izoleze în vechea orgolioasă aserțiune: „Sângele meu este al meu. Noii me tangere”¹, vedea în ochii lor teribila ură antică, ura care-i împinge la atrocități.

Li respectau spiritul, cunoașterea, puterea de înțelegere. Li arătau deferență și chiar un soi de înclaudată reverență. Ea aparținea claselor dominante, celor deștepți. Dar, în schimb, îi cereau acceptarea aserțiunii primare: Sângele nu-i decât unul și același. În noi toți curge același sânge. Aserțiune care-i eradica orice urmă de individualitate și o lăsa cufundată, înecată în marea sângelui viu, în contact nemijlocit cu toți bărbații aceia și femeile acelea.

Și trebuia să se supună. Altminteri ei ar fi persistat în lenta lor răzbunare.

Dar nu putea să se supună pe nepregătite. Urma să aibă loc un lung proces organic. Orice mișcare bruscă sau violentă ar fi distrus-o.

Acum înțelegea afirmația lui Ramon: „Bărbatul e o coloană de sânge; femeia e o vale a sângelui”. Aceasta reprezenta unitatea primară a umanității, opusă unității spiritului.

Dar pentru Kate sângele ei era numai al ei, individual. Spiritul i se integra în spiritul comun. Dar sângele era baza individualității ei.

Și acum era confruntată cu marea aserțiune: Sângele nu-i decât unul și același. Ceea ce însemna o stranie, nelimitată moarte a individualismului ei.

1. Cuvintele biblice: „Nu mă atinge” (lat.).

Acum înțelegea de ce Ramon și Cipriano purtau straietele albe și sandalele peonilor și umblau pe jumătate goi, ca niște zei vii. Era acceptarea aserțiunii primare. Era reînnoirea vechii, teribilei legături a comuniunii de sânge care făcea din sacrificiul sângeros un puternic factor al vieții. Sângele individului este restituit mării familiei a sângelui: zeul, națiunea, tribul.

Acum înțelegea care era rădăcina ciudatei comuniuni dintre Ramon și oamenii lui și dintre Cipriano și ostașii lui. Domoala, tulburătoarea, profunda comuniune a unității de sânge. Uneori gândul o îmbolnăvea. Alteori o făcea să se revolte. Dar era o forță de care se ciocnea întruna.

Căci, deși recunoștea unitatea sângelui, Ramon avea, în același timp, pretenția la o supremație, ba chiar la un soi de îndumnezeire. Or, nu era decât un om, ca ultimul dintre peonii lui. Și totuși, deși plămădit din același sânge și ridicat din aceleași rădăcini omenești ca și peonii, cu alte cuvinte

fiind un om din carne și din sânge, era ceva mai mult. Nu în calitatea sângelui și nici în cea a spiritului constau individualitatea și supremația lui. Ci într-o lumină lăuntrică, o stea inexplicabilă care se înălța din marea întunecoasă și strălucea între apă și cer. Steaua misterioasă care unește sângele universal cu răsuflarea universală a spiritului și care strălucește între acestea două.

Nu era miraculosul călăreț pe un cal alb, și nici călărețul pe un cal roib. Ci avea acel ceva care se află dincolo de călăreți și de cai, misterul stelei la care nici un călăreț nu poate ajunge. Steaua care stabilește echilibrul între puterea sângelui și cea a spiritului.

De aceea, singurul lucru din om care e mai presus decât puterea constituie totuși o putere; care transcende cunoașterea; strania stea dintre cer și primele ape ale cosmosului: aceasta este divinitatea omului.

Unii oameni nu au în ei nici o scânteie de divinitate. Dețin numai facultăți. Aceștia sunt sclavi sau meniți să fie sclavi.

În mulți alții scânteia e stinsă, suflată de vânturile forței sau strivită de mașinism.

Și când sângele și spiritul omului o iau care-ncotro, în direcții opuse, survine marea moarte și stelele se sting în el.

Numai un om cu o mare lumină lăuntrică poate reuni cele două contrarii, readucându-le la unison.

Și acest om era Ramon; marea lui strădanie năzuia să restabilească contactul dintre cele două elemente opuse și unisonul lor. Aceasta este puterea divină a unui om. Prin această putere poți descoperi divinitatea în om. Prin nimic altceva.

Ramon era om, la fel ca ultimul dintre peoni, cu același palpit al inimii, cu aceleași tainice vintre, cu aceleași buze pecetluite în ce privește taina bărbăției. Ramon era la fel de uman ca și Kate, însuflețit de același jind al spiritului după cunoașterea pură și după comuniune, după grandoarea înțelegerii.

Dar numai el deținea puterea astrală de a aduce cele două impulsuri umane până la punctul de fuzionare, fiind ca o pasăre între vastele aripi ale puterii duale la care omul are acces și din care e zămislit. Luceafărul de Dimineață, dintre răsuflarea zorilor și adâncurile beznei.

Oamenii voiseră să-i ucidă carnea cu pumnalele. Carlota voise să-1 ucidă cu spiritul ei. Fiecare dintre cele două jumătăți încercase să-1 ucidă. Dar el se afla dincolo de ei. Lumina stelară se răspândise în el și se înfiripa în oamenii lui, în femeia lui.

Steaua dintre cele două aripi de putere – aceasta era adevărata bărbăție.

Kate primi un mesaj din partea lui Cipriano, care o anunța că vine să se stabilească la Vila Aragon. Vila Aragon era cea mai arătoasă casă de pe malul lacului, așezată în mijlocul unei grădini frumoase, cu pilcure de palmieri, garduri vii de iasomie, plante menținute verzi prin stropire continuă. Casa fusese clădită în stilul unui castel, cam absurd, dar cu terase spațioase care se deschideau spre pantele sau movilele acoperite cu copaci ale grădinii sau spre lac.

Cipriano sosi foarte mulțumit de sine; în ochii negri îi scânteia o expresie adolescentină. Voia să o convingă pe Kate să treacă prin ceremonia unei cununii civile mexicane și să se instaleze împreună cu el la Vila Aragon. Kate șovăia. Știa că trebuie să plece în Europa, în Anglia și Irlanda, ba chiar foarte curând. Era o necesitate imperioasă. Senzația de amenințare pe care i-o insufla Mexicul și cea de greață lăuntrică deveniseră aproape insuportabile. Simțea că dacă nu pleacă pentru o bucată de timp ca să se relaxeze, nu va mai putea rezista.

— Li spuse acest lucru lui Cipriano, a cărui față se lungi de un cot.

— Nu are importanță pentru mine dacă mă mărit sau nu înainte să plec, adăugă ea. Important este că trebuie să plec curând.

— Cât de curând?

— În ianuarie.

Fața lui Cipriano se luminează din nou.

— Atunci mărită-te cu mine înainte să pleci. Săptămâna viitoare.

Kate acceptă cu o curioasă indiferență, iar el, recăpătându-și scânteierea băiețească din ochi, se grăbi să plece pentru a face preparativele legale.

Lui Kate nu-i păsa dacă se mărită sau nu. Într-un anumit sens esențial, se măritase de mult cu el. În primul și în cel mai important rând, Cipriano era un ostaș, gata oricând să vină la ea, gata oricând să plece de la ea. Avea să se poată bucura întotdeauna de singurătate.

Pe el, ca bărbat și ca ostaș, îl putea lua de soț cu mare ușurință. Mexicul era cel care o înspăimânta cu un simțământ de blestem.

Mișcarea lui Quetzalcoatl se răspândise în țară, însă cu urmări sinistre. Arhiepiscopul se declarase categoric împotriva ei. Ramon, Cipriano și adepții lor fuseseră excomunicați. Avusese loc și un atentat la viața lui Montes.

Adepții lui Quetzalcoatl din capitală luaseră în stăpânire biserica San Juan Bautista și o transformaseră în Casa Metropolitană a lui Quetzalcoatl. Arhiepiscopul, un individ coleric, organizase o procesiune religioasă care să ia cu asalt Casa lui Quetzalcoatl și să o retransforme în biserică a catolicismului. Guvernul, știind că mai devreme sau mai târziu tot se va lăsa cu luptă, opri procesiunea și-l aresta pe arhiepiscop, după oarecare vărsare de sânge.

Începu un război religios. Cavalerii lui Cortes scoaseră la iveală faimoasele lor depozite de arme -de fapt nu prea impresionante - și o grupare clericală, condusă de un preot fanatic, intră în Zocalo. Montes îi amenință cu armele. Pe străzi puteau fi văzute serapes albe și albastre ale lui Quetzalcoatl și cele roșii și negre ale lui Huitzilopochtli adunate în bande, mășăluind în sunetele tam-tamurilor și purtând ciudate stindarde rotunde, confecționate din pene, cele ale lui Quetzalcoatl, iar cele ale lui Huitzilopochtli, alcătuite din bețe lungi cu o măciulie moale din pene roșii cu vârfuri negre, în creștet, în biserici, preoții îi îndemneau pe credincioși să pornească un război sfânt. În stradă, preoții care trecuseră de partea lui Quetzalcoatl hărțuiau mulțimea.

Era un moment haotic. În Zacatecas, generalul Narciso Beltran se declarase împotriva lui Montes și de partea Bisericii. Dar Cipriano și oamenii

lui Huitzilopochtli îl atacară subit, cu ferocitate. Beltran fu prins și împușcat, iar armata lui risipită.

Și atunci Montes declară ilegală vechea Biserică a Mexicului și obținu promulgarea unei legi prin care religia lui Quetzalcoatl era considerată drept religia națională a republicii. Toate bisericile au fost închise. Toți preoții trebuiră să aleagă între a jura supunere republicii și osânda exilului. Ostile lui Huitzilopochtli și acele serapes alb cu albastru ale oamenilor lui Quetzalcoatl puteau fi văzute în toate orașele și satele republicii. Rămân trudea fără încetare. Cipriano își făcea neașteptate apariții fulgerătoare, în locuri tot atât de neașteptate. Reuși să stârnească un soi de exaltare religioasă în statele cele mai nemulțumite: Vera Cruz, Tamaulipas, Yucatan. Convertiri și botezuri stranii aveau loc în apele mării, iar pe coastă apăru un turn, roșu cu negru, al lui Huitzilopochtli.

Întreaga țară trepida într-o dezlănțuire de energii noi. Exista însă o impresie de violență și barbarie în toate astea, o urmă de oroare.

Arhiepiscopul fu deportat, preoților nu li se mai îngădui să se arate în stradă. Pretutindeni nu se vedeau decât serapes albe cu albastru și roșii cu negru. Se simțea o atmosferă de eliberare, aproape de exuberanță.

Din această pricină venise Cipriano la Kate cu acea scânteiere băiețească în ochi. Trăia o ciudată stare de triumf. Kate se simți speriată și curios de pustie pe dinăuntru. Nici triumful strălucitor, nici senzația de noutate pe fața pământului nu o puteau salva. Aparținea în prea mare măsură vechii lumi europene, nu se putea adapta atât de repede. Dar simțea că dacă ar pleca în Irlanda și ar oferi vieții și trupului ei o pauză, pentru câtăva vreme, atunci s-ar putea întoarce și ar putea lua în primire partea ei.

Căci prefacerea nu se opera numai în spiritul ei, ci în însăși structura sângelui. Simțea teribila schimbare a întregului catabolism și metabolism al sângelui transformând-o într-o nouă ființă.

Și dacă transformarea s-ar fi petrecut prea rapid, ar fi omorât-o.

Așadar, se mărită legal cu Cipriano și se mută împreună cu el, pentru o lună, în Vila Aragon. La sfârșitul lunii avea să plece singură, în Irlanda. Cipriano se declarase de acord.

Era straniu să-i fie soție. O făcea să se simtă vagă și calmă, de parcă s-ar fi cufundat în ceva greu și nemișcat, departe de suprafața vieții, și ar fi zăcut, adânc, în subviață.

Strania, greaua, absoluta pasivitate. Pentru prima dată în viața ei simțea repausul absolut. Până și vorbirea și gândirea deveniseră pentru ea neimportante, superficiale; așa cum undele de la suprafața lacului nu înseamnă nimic pentru creaturile care trăiesc în adâncurile neclintite.

În sufletul ei, era liniștită și mândră. Ah, dacă trupul n-ar fi suferit insuportabila greață a schimbării. Se cufundase într-un repaus definitiv, plasat într-un imens cosmos deschis. Universul se deschisese nou și vast în fața ei, iar ea se cufundase în culcușul adânc al odihnei pure. Căpătase o siguranță asemănătoare aproape cu cea a Teresei.

Și totuși, procesul de schimbare care se petrecea în sângele ei era cumplit.

Cipriano era fericit în felul lui curios, indian. Ochii lui păstrau privirea strălucitoare, neagră, dilatată a unui băiat care vede pentru prima oară o minune stranie, aproape nefirească, a vieții. Nu se uita direct la Kate și nu părea să o ia mult în seamă. Nu-i plăcea să aibă vreo discuție serioasă împreună. Ori de câte ori ea voia să vorbească serios, îi arunca o privire neagră, precaută și se îndepărta.

Era conștient de lucruri pe care ea abia de le percepea. Mai cu seamă de calitatea iritantă a vorbirii. Și din această pricină o evita. Oricât ar părea de curios, el o făcuse să devină conștientă de vechea ei predilecție pentru senzații iritante, fricționale. Acum își dădea seama cât de agitată fusese vechea ei dragoste, încărcată de focul iritării și de spasmele voluptății agitate.

În mod ciudat, Cipriano, refuzând să împărtășească cu ea asemenea manifestări, o determinase să le considere absolut exterioare. Strania și cloco-titoarea ei voință feminină se potoli, se volatiliza, lăsând-o domoală și puternică, asemenea izvoarelor de apă fierbinte care țâșnesc fără zgomot, atât de liniștit, și totuși cu atâta tărie, ca un soi de forță tainică.

Își dădu seama, aproape cu uimire, că Afrodita din spuma mării murise în ea: Afrodita cea cloco-titoare, fricțională, extatică. Printr-un ager instinct întunecat, Cipriano o smulsese din ea. Când, în momentele lor amoroase, recădea în acel extaz feminin clocotitor, electric, care cunoaște spasme de delir, Cipriano se îndepărta de ea. Era ceea ce Kate numise pe vremuri „satisfacția” ei. Îi iubise pe Joachim pentru că se pricepuse să-i ofere, iar și iar și iar, această „satisfacție” orgiacă, în spasme care o făceau să scoată țipete de plăcere.

Dar Cipriano nu o voia așa. Printr-un instinct întunecat și puternic, se îndepărta de îndată ce simțea înfiripându-se în ea extazul alb al satisfacției agitate, convulsiile Afroditei din spuma mării. Kate își dădea seama că lui îi repugna. Se îndepărta, întunecat și imuabil.

Iar ea devenise conștientă de zădărnicia acestei efervescente înspumate, de măsura în care îi era extranee. Părea să-i vină din afară, nu dinăuntru. Și, după primul moment de decepție, când asemenea „satisfacție” îi fusese negată, veni înțelegerea adâncă a faptului că, în realitate, nu o dorea, că o îngrețoșa.

Iar el, în tăcerea lui întunecată, fierbinte, o readucea la fluxul nou, greu, cald, în care se simțea ca o fântână ce țâșnea fără zgomot, domol, din adâncuri vulcanice. Și atunci i se deschidea, calmă și caldă, erupând cu o nouă forță tăcută. Nu mai exista o „satisfacție” conștientă. Ceea ce se întâmpla era tenebros și inefabil. Atât de diferit de agitația Afroditei din spuma mării, de vultele extazului fosforescent, de acel ultim spasm în care izbucnea țipătul involuntar, ca un țipăt de moarte, țipătul final al iubirii. Îi fusese luat tot ce cunoscuse cu Joachim. Ceea ce îi dăruia Cipriano era mult dincolo de cunoașterea ei, ceva atât de adânc, de fierbinte, de fluid, de subteran. Și supunerea era inexorabilă.

Nu putea sesiza acel spasm final al extazului alb care însemna cunoaștere pură.

Și ce se întâmpla cu actul iubirii se aplica și la el. Nu-1 putea cunoaște. Când încerca să-1 cunoască, ceva se poticnea în ea și trebuia să renunțe. Să lase lucrurile așa cum erau. Trebuia să-1 lase întunecat și fierbinte și puternic, la fel ca lucrurile care există, dar sunt necunoscute. Prezența. Și străinul. Asta era el pentru ea.

Nu prea avea ce să-i spună. Și nu exista nici o intimitate între ei. Cipriano își păstra intimitatea lui înfășurată în juru-i ca o mantie și o lăsa pe ea imună în intimitatea ei. El era un străin pentru ea, ea o străină pentru el. Cipriano accepta în întregime acest fapt, ca și cum n-ar fi existat vreo altă posibilitate. Ei, uneori, i se părea străniu. Jinduise după intimitate, stăruise asupra intimității.

Acum însă, se pomenise acceptându-1 pentru totdeauna ca pe străinul în prezența căruia își ducea viața. Prezența lui impersonală o învăluia. Trăia în aura lui, iar el, știa bine, trăia în aura ei; fără să-și spună nimic unul altuia, fără nici un fel de intimitate personală sau spirituală între ei. O comuniune oarbă a sângelui. De aceea, când Cipriano trebuia să plece, faptul nu avea prea mare însemnătate pentru Kate. Își lăsa prezența alături de ea și lua cu el prezența ei. Și, oricum, nu simțeau nevoie de emoții.

Într-o dimineață trebui să plece devreme la Mexico City. Zorii erau limpezi, perfecți. Soarele nu se arătase încă pe lac, dar prinsese munții de dincolo de Tuliapan care se conturau cu o claritate magică, de parcă o lumină vrăjită fusese proiectată asupra-le. Șanțurile verzi de pe clinele munților apăreau distincte ca liniile din palma mâinii. Doi pescăruși albi în zbor captară brusc lumina și scân-teiară. Dar lacul plin, calm, tăcut era palid, neaprints.

Kate se gândi la mare. Pacificul nu era prea departe. Marea părea să se fi retras cu totul din conștiința ei. Dar știa bine că avea nevoie de răsuflarea mării.

Cipriano ieși să se scalde. Il văzu pășind pe marginea de piatră a bazinului pătrat care era golfulețul lor particular. Își zvârli halatul și rămase gol, o siluetă neagră profilată pe apa palidă, neaprintsă. Cât de negru era! Întunecat ca un malaiez. Ciudat că trupul îi era aproape la fel de tuciuriu ca și fața. Și cu acea arhaică împlinire a fizicului: pieptul plin și fesele pline, frumoase, ale bărbaților de pe vechile monede grecești.

Păși de pe piatră în apa tulbure, nefirească. În acea clipă lumina trecu peste crestele munților și împrăstie aur pe suprafața lacului. Într-o secundă, Cipriano deveni roșu ca para focului. Soarele nu era roșu, se găsea încă mult prea sus, poleit în aurul dimineții. Dar scăpărând pe fața lacului, prinsese trupul lui Cipriano care se înroșise ca focul.

Fiii Dimineții! Coloana de sânge! Un indian roșu. Kate îl privi cu uimire, urmărindu-1 cum înainta în lac, roșu și luminos, inconștient de roșeața lui. Cuprins parcă de văpăi.

Fiii Dimineții! Kate se scutură de efortul cunoașterii și rămase, fără efort, cufundată în comuniune.

Era vorba de o caracteristică a rasei lui. Observase și altădată cât de roșii și strălucitori deveneau aborigenii când se revărsa asupra-le lumina dimineții sau a serii. Păreau focuri în apă. Indienii roșii.

Cipriano plecă, împreună cu omul lui, călare. Și Kate îl urmări călărind pe sprinceană drumului, stând întunecai și drept pe calul lui roib. Îi plăceau caii roibi. Când călărea, avea o ciudată neclintire, o ancestrală mândrie de mascul și, în același timp, fantomatica, neagra invizibilitate a indianului contopit cu calul, de parcă fuseseră zămisliti laolaltă.

Cipriano plecase și, câtva timp, Kate resimți vechiul jind după prezența lui. Nu dorul de el. Nici nevoia de a-l vedea, de a-l atinge, de a-i vorbi. Doar aceea de a-l simți în preajmă.

Își reveni însă repede. Se ajusta la prezența pe care o lăsa în urma lui, cu ea. De îndată ce pleca într-adevăr, de îndată ce actul plecării se consumase, prezența lui revenea la ea.

Se plimbă un timp pe plajă, dincoace de dig. Îi plăcea să fie singură, cu grădina, cu lacul, cu dimineața.

„Am ajuns ca Teresa”, își spuse.

Deodată văzu în fața ei o frânghie lungă, întunecată, moale, zăcând pe un bolovan. Dar mintea îi dădu pe loc alarma. Era un șarpe, cu un desen fin pe spatele moale, întunecat, care zăcea pe un pietroi, cu capul atârnat în jos, spre pământ.

Și șarpele îi simțise prezența pentru că, brusc, cu o incredibilă repeziciune, se contractase pe piatră; după care îl văzu intrând într-o gaură de la baza zidului.

Era o gaură mică. Și, după ce-și introduse trupul, își lăsă afară capul mic, ascuțit, rău, privind la ea și șfichiind cu o limbă neagră. După un moment, dispăru cu totul, comasându-și întreaga lungime în gaură.

Dar chiar și după aceea Kate îi mai zări ultimul fald, pe care se rezema capul mic, turtit, asemenea diavolului care-și sprijină bărbia pe brațe, privind printr-o crăpătură. Scânteile veninoase ale ochilor o priveau din tainiță. Pândeau din propria-i invizibilitate.

Se minună și lăsă șarpele în ascunzătoarea lui. Se gândi la toate lucrurile nevăzute, din toate locurile ascunse ale pământului. Se întrebă dacă șarpele o fi fost decepționat de faptul că nu era în stare să urce mai sus pe scara creației, că nu avea posibilitatea să alerge pe patru picioare, fără să-și târască burta pe pământ.

Poate că nu. Poate că își avea pacea lui. Kate se simțea reconciliată cu șarpele.

Capitolul XXVII.

Kate și Terasa se vizitau una pe cealaltă, traversând lacul. Se stabilise o apropiere și un soi de blinda toleranță între ele, mai ales acum când Kate se pregătea să plece pentru un timp.

Lacul degaja acalmie și puritate autumnală. Umezeala dăinuia, tufișurile de pe dealurile sălbatice erau încă verzi. Lumina soarelui se lăsa pe munți, bogată, umbrele erau adânci și catifelate. Verdeța acoperea aproape stâncile și pământul roșiatic. Tulpini de trestie de zahăr de un verde

strălucitor, pământ arat roșu, arbori de un verde întunecat, stropit ici-colo de petele albe ale satelor. Și, peste locurile sălbatice, o risipă de hățșuri, printre care se iveau petice de stâncă pleșuvă, cenușie.

Cerul era foarte înalt și foarte pur. Dimineața părea spartă de bătaia tobelor, iar aerul nemișcat, cristalin era deșirat de strigătul ce crăinica pauzele zilei. Și ziua părea să rămână în loc și să se despătorească în fața unui mister mai adânc. Universul se deschisese vast și blând și delicat, vibrând de viață.

Apa lacului plină, palidă, de culoarea turturelei, avea în ea ceva nespus de liniștitor. Se apropia o barcă, cu pânza bombată de vânt ca o scoică, albă ca perla și carena neagră, ascuțită, spintecând apa. Semăna cu barca lui Dyonisos venind cu un mesaj și cu vlăstarele de viță.

Kate abia de-și mai amintea acum de paloarea uscată, rigidă a arșiței, când pământul părea să trosnească în ciudat de atâta uscăciune ostilă: o amintire veștedă, sterilă, drăcească.

Rămân și Teresa vâsliră, orientând barca spre micul golf al vilei. Era o dimineață în care umbrele de pe munți se albăstriseră ca florile de nu-mă-uita.

— Și totuși trebuie să pleci? O întrebă Ramon.

— Pentru un timp. Doar nu crezi că sunt soția lui Lot, nu-i așa?

— Nu, râse Ramon. Cred că ești soția lui Cipriano.

— Asta și sunt. Dar vreau să plec pentru un timp.

— Ah, da! Mai bine pleacă, și pe urmă întoarce-te. Spune-le în Irlanda dumitale să facă și ei ce-am făcut noi aici.

— Dar cum?

— Să se regăsească pe ei înșiși și propriul lor univers și propriii lor zei. Să dea substanță, să încarneze propriile lor mistere. Irlandezii fac mare zarvă în legătură cu eroii lor de demult și cu vremurile legendare. Spune-le să le dea substanță concretă, așa cum i-am substanțializat noi pe Quetzalcoatl și pe Huitzilopochtli.

— Am să le spun. Dacă va fi cineva care să mă asculte.

— Da, răspuse el.

Ramon privi la pânza albă care flutura în apropiere.

— Dar de ce pleci? O întrebă după un răstimp de tăcere.

— Nu-ți pasă, nu-i așa? Îl întrebă ea. O pauză împietrită.

— Ba îmi pasă, spuse el în cele din urmă.

— De ce?

Trecu din nou câțva timp până să răspundă:

— Ești una de-a noastră; avem nevoie de dumneata.

— Chiar dacă nu fac nimic? Chiar dacă m-am cam plictisit de Quetzalcoatl cel Viu și de tot restul și aș dori un simplu Don Ramon?

— Ce înseamnă un simplu Don Ramon? Răspuse el izbucnind în râs.

Un simplu Don Ramon are un Quetzalcoatl Viu în el. Și totuși ne ești de ajutor.

— Realizezi totul cu o asemenea anvergură încât s-ar spune că nu ai nevoie de ajutor; mai ales de la o simplă femeie care... Care, până la urmă, nu-i decât soția prietenului dumitale.

Ședeau pe o bancă sub o poinsettia cu flori roșii ale căror petale stacojii se întindeau ca niște pene ascuțite.

— Soția prietenului meu, repetă el. Ce altceva mai bun ai fi putut fi?

— Desigur, răspunse ea echivoc.

Ramon își rezemase coatele de genunchi și privea spre lac, distrat și distant. Fața lui avea o expresie obosită și acea vulnerabilitate care lui Kate îi provoca întotdeauna o strângere de inimă, își dădu seama din nou de marea lui izolare, de efortul mortal pe care i-l cerea lupta lui. Și totuși se înverșuna s-o ducă la capăt.

Și acest lucru îi dădea ei un sentiment de neputință, neputința unei femei în fața unui bărbat care depășește sfera posibilului. Și trebuia să-și înăbușe resentimentele și repulsia față de eforturile lui „abstracte”.

— Te simți foarte sigur de dumneata însuși? Îl întrebă.

— Sigur de mine? Repetă el. Nu! În orice zi s-ar putea să mor și să dispar de pe fața pământului. Nu numai că știu acest lucru, dar îl și simt. Așa încât de ce aș fi sigur de mine însumi?

— Și pentru ce să mori?

— Pentru ce moare cineva? Chiar și Carlota?

— Ah... Ei îi sunase ceasul.

— Poți să-ți fixezi ceasul așa cum îți aranjezi deșteptătorul?

Kate tăcu câteva momente, apoi reluă:

— Și dacă nu ești sigur de dumneata însuși, atunci de ce ești sigur?

O privi cu ochi negri pe care nu-i putea înțelege.

— Sunt sigur... Sigur...

Vocea i se pierdu în vag, fața păru să-i fi devenit cenușie și ascuțită ca un chip de mort, numai ochii o priveau negri, ca niște orbite de stafie. Era din nou confruntată cu fantoma unui om care suferă cumplit. Și ea era o femeie neputincioasă în fața acestei fantome îndurerate, încarnate.

— Nu cumva crezi că greșești? Îl întrebă cu mâhnire rece.

— Nu! Nu greșesc! Numai că, poate, nu izbutesc să fac față.

— Și atunci? Continuă ea cu răceală.

— Am să merg mai departe, singur, pe drumul meu.

Părea să nu mai fi rămas din el decât ochii negri, fantomatici, care se uitau la ea. Începu să vorbească în spaniolă:

— Mă doare sufletul, de parcă aș muri.

— Dar de ce? Strigă ea. Nu ești bolnav?

— Am senzația că mi se destramă sufletul.

— Atunci nu te lăsa ruinat! Exclamă ea cu spaimă și repulsie.

Dar el continua să privească cu ochi ficși, înghețați. Kate se simți cuprinsă de o neașteptată liniște; simțul unei puteri lăuntrice.

— Ar trebui să uiți de toate, o bucată de vreme, îi spuse ea cu blândețe, lăsându-și mâna, cu compasiune, pe mâna lui.

Ce rost avea să încerce a-l înțelege sau ce sens ar fi avut să lupte cu el? Ea era o femeie. El era un bărbat și... Și deci nu foarte real. Nenatural.

Don Ramon se ridică brusc, desprinzându-se de atingerea mâinii ei de parcă se deșteptase din somn, și o privi cu ochi ageri, mândri. Atingerea ei maternă îl deșteptase, ca o înțepătură de ac.

— Da, spuse el. E adevărat!

— Bineînțeles că e. Dacă ții să fii atât. Atât de abstract și de quetzalcoatlîan, atunci îngroapă-ți din când în când capul în nisip, ca un struț, și uită de toate.

— Așa! Zise el zâmbind. Ești din nou furioasă.

— Cu mine nu-i atât de simplu. Trăiesc o stare conflictuală. Și voi nu vreți să mă lăsați să plec pentru o vreme.

— Noi nu te putem împiedica.

— Da, dar dumneata ești împotriva plecării mele - nu mă lași să plec liniștită.

— De ce trebuie să pleci?

— Trebuie. Trebuie să-mi văd copiii și mama.

— E o necesitate?

— Da.

În clipa în care admisesese necesitatea, Kate își dădu seama că exista o anumită dualitate în ea. De parc-ar fi fost împărțită în două persoane: una nouă, care aparținea lui Cipriano și lui Ramon și care era eul ei sensibil, dornic; și alta, dură și realizată, pe deplin formată, care aparținea mamei ei, copiilor, Angliei, întregului ei trecut. Acest vechi eu al ei, gata format, era curios de invulnerabil și de nesimțitor, curios de dur și de „liber”. În sfera lui, își păstra individualitatea și era propria ei stăpână. Celălalt eu era vulnerabil și organic legat de Cipriano, chiar și de Ramon și de Teresa, și deci deloc „liber”.

Era conștientă de această dualitate și suferea de pe urma ei. Nu se putea angaja definitiv nici în vechiul ei mod de viață, nici în cel nou. Reacționa față de amândouă. Cel vechi era o închisoare și îl detesta. Iar în cel nou nu putea fi propria ei stăpână și voința egoistă protesta.

— Asta e, repetă. E o necesitate pentru mine și dumneata vrei să mă împiedici.

— Nu, nu! Se apără Ramon. Sper că nu e așa.

— Ba da! Pui o greutate pe inima mea și mă paralizezi, ca să mă împiedici să plec.

— Nu trebuie să facem așa ceva. Trebuie să te lăsăm, să nu avem nici un fel de contact cu dumneata o bucată de vreme, dacă asta e ceea ce dorești.

— De ce? Nu poți fi, pur și simplu, prietenos? De ce nu poți fi alături de mine și să mă sprijini în hotărârea mea de a pleca? De ce nu-mi dorești să plec, din moment ce simt nevoia?

Ramon o privi cu răceală.

— Asta nu pot face, rosti el. Eu nu cred în plecarea dumitale. E o întoarcere la trecut, un soi de renegare. Dar oamenii sunt complecși. Și dacă simți că trebuie să te întorci pentru o bucată de vreme, întoarce-te! Alegerea ai făcut-o. Eu nu mă tem că n-ai să revii, nu mă tem pentru dumneata.

Era o mare ușurare pentru Kate să audă acest lucru, pentru că ea personal se temea de reacțiile ei. Niciodată nu putea fi sigură, niciodată nu se dăruia în întregime în relațiile ei cu Cipriano și Ramon. Totuși, răspunse ușor ironic:

— De ce te-ai teme pentru mine?

— Uneori nu te temi singură de felul în care vei reacționa?

— Niciodată, răspunse Kate. Sunt perfect sigură de mine însămi.

Ședeau în grădina Vilei Aragon, sub arborele poinsettia cu uriașele-i frunze-petale roșii, ca niște pene lungi, stacojii. Dimineața era fierbinte. Vântul se potolise și lacul arăta neclintit. Totul părea încremenit, în afară de petalele lungi, roșii, de poinsettia.

Venea Crăciunul! Poinsettia îi aducea aminte lui Kate de Crăciun.

Crăciunul! Boabele de ilice! Anglia! Darurile de sărbători! Ospețele!

— Dacă se grăbea, putea ajunge în Anglia de Crăciun. Cât de tihnit, de familiar, de normal era gândul de a-și petrece Crăciunul acasă, în Anglia, cu mama ei. Și ce lucruri senzaționale le-ar putea povesti celor de acasă! Și ce de-a bârfe noi ar mai afla! De la depărtare, părea foarte atractiv. Totuși încerca o neliniște legată de felul cum va decurge în realitate întoarcerea ei acasă.

— Uneori te sature și de bine, îi spuse lui Ramon.

— De care bine anume? O întrebă el.

— O!... De Quetzalcoatl și de toate astea. Ce-i prea mult e obositor.

— Se poate, zise Ramon ridicându-se și îndepăr-tându-se în tăcere.

Atât de tăcut, încât dispăru înainte ca ea să-și fi dat seama că plecase. Și când observă, roși de furie. Dar continuă să șadă sub arborele poinsettia, sub soarele fierbinte de noiembrie, privind furioasă la gardurile vii de iasomie, cu florile lor pure, albe, răsărind printre flori veștede și cu bobocii rozalii printre frunzele întunecate. Unde auzise ceva despre: „Și florile de iasomie întru noi”?

Oh, cât de sătulă era de toate!

Teresa venea pe o alee.

— Ești încă aici? Se miră ea.

— Dar unde-ai vrea să fiu? Răspunse Kate.

— Nu știu... Ramon s-a dus la Sayula să-1 vadă pe Jefe. N-a vrut să ne aștepte să plecăm împreună cu barca.

— Presupun că era grăbit.

— Ce frumoase sunt aceste noche buenas! Exclamă Teresa privind la bogăția de flori de poinsettia de un roșu strălucitor.

— Asta-i floarea voastră de Crăciun, nu-i așa? Întrebă Kate.

— Da... Florile de noche buenas...

— Ce oribil, un Crăciun cu hibiscus și flori de poinsettia! Îmi trezește dorul de vâsc printre portocale, în vitrina unui fructar din Hampstead.

— Și de ce? Râse Teresa.

— Oh, oftă Kate, iritată. Mi-e dor să mă întorc la viața simplă. Să văd autobuze plescăind prin noroiul din Piccadilly în ajun de Crăciun și trotuarele ude, înțesate de oameni, alergând de-a lungul vitrinelor scânteietoare.

— Și asta înseamnă viață pentru tine?

— Da. Viață lipsită de toate abstracțiunile astea și de imensa demonstrație de voință. Pentru mine viața e destul de bună dacă mi se îngăduie să trăiesc și să fiu eu însămi.

— E timpul ca Cipriano să se întoarcă, spuse Teresa.

Cuvintele ei o făcură pe Kate să sară de pe bancă, enervată. Nu accepta să fie hrănită cu chestii de genul ăsta. O să se elibereze, o să le arate ea!

Se duse cu Teresa în sat. Aerul era misterios de viu, traversat parcă de o nouă răsufare. Dar Kate refuza să o simtă. Se așezară sub un copac pe plaja din Sayula, vorbindu-și rar și privind la întinderea de apă de culoarea gușei de porumbel.

O barcă neagră cu o tendă roșie și un catarg înalt era ancorată lângă digul care se ridica, înalt de vreun metru, din apa joasă de la mal. Pe zidul digului stătea o ceată de oameni în straie albe, privind în pânțelele negru al ambarcațiunii. Pe țărm, profilați ca niște siluete imobile pe suprafața lacului, se aflau o vacă neagră bălțată cu alb și un taur uriaș, monolitic, negru cu alb. Cele două siluete erau atât de nemișcate, încât păreau să alcătuiască o friză pe oglinda apei de culoarea gușei de porumbel.

Grupul se afla în imediată apropiere, totuși apărea straniu și îndepărtat. Doi peoni fixară o pasarelă de scânduri pe marginea bărcii. Pe urmă începură să împingă vaca spre pasarelă. Animalul făcu un pas de încercare pe scândurile late, apoi se opri locului, cu acea lentă indiferență mexicană. Peonii o flancară, împingând-o până la capăt. În cele din urmă, intră direct în cală.

Acum era rândul taurului bălțat. Un mexican bătrân, înalt, îmbrăcat în pantaloni strimți cafenii, o jachetă scurtă de piele și o pălărie de fetru uriașă, brodată cu argint, apucă ușor inelul din nasul taurului și îi săltă greutatea capului, așa încât grumazul gros și catifelat se înalță. Un peon din spate își lăsă capul în piept și se opinti cu toată puterea în coastele animalului. Mexicanul bătrân cu picioare subțiri și pălărie înaltă trăgea de zor de inelul din nas. Taurul păși calm, delicat și impasibil, peste zidul jos al digului, până la pasarela de scânduri. Acolo se opri.

Peonii se regrupară. Cel din spate, cu brâul roșu bine încins peste șoldurile albe, încetă să mai împingă, iar mexicanul cu picioare subțiri dădu drumul inelului.

Alți doi peoni trecură o funie în jurul pulpelor taurului. Mexicanul cu pălărie înaltă urcă pe pasarelă și începu iar să tragă ușor de inel. Trăgea cu blândețe. Taurul își înalță capul, dar opuse rezistență. Lovi pasarela cu un picior care se împotriva să calce. Apoi se înțepeni locului, cu spinarea lui albă smălțuită cu negru, imobilă, ca o bucată de cer.

Fermierul smuci din nou inelul. Cei doi peoni trăgeau de funie, împingând totodată în coastele monstrului bălțat, imobil, impasibil. Alți doi peoni cu capetele în piept și șoldurile flexibile, încinse cu brâuri roșii, împingeau cu toată puterea crupa formidabilei creaturi.

Și totul se petrecea fără zgomot și aproape fără vreo schimbare, un grup monumental profilat pe plinătatea lacului palid.

În cele din urmă, taurul păși încet, imperturbabil, dar fără chef, pe scânduri și fu flancat și împins lent spre marginea bărcii. Aici se opri din nou.

Stătea, uriaș și argintiu, smălțuit ca cerul, cu șerpilii negri ai funiilor în jurul coapselor, contu-rându-se masiv pe tenda roșie a canoei. Avea oare să pășească sub tendă, cufundându-se în întunecimea bărcii?

Își lăsă capul în jos și privi în cală. Oamenii din spate se opintiră și-i împinseră crupa vie. Împingeau cu toate puterile, în tăcerea densă, mexicană, încet, precaut, taurul se ghemui, se făcu mic și, cu o mișcare iute, masivă, păși cu picioarele din față în barcă, lăsându-și crupa imensă, cabrată, pe pasarelă. Urmă o foiala, o bălăbăneală, și apoi bufnitura surdă când și picioarele din spate săriră în barcă. Intrase.

Scândurile pasarelei fură date la o parte. Un peon alergă și desfăcu odgonul legat de stâlpii de piatră de pe țărm. Din pânțele canoei se auziră bufnituri surde de picioare. Oamenii aflați în apa de la țărm împingeau pupa neagră a bărcii, pentru a o pune în mișcare. Dar era foarte grea. Aple-cându-se încet, începură să scoată, la întâmplare, pietroaiele de sub fundul plat al ambarcațiunii și să le arunce deoparte. În sfârșit, canoa se urni, se legănă puțin și se puse pe linia de plutire.

Oamenii din apă săriră în barcă. Doi peoni cu prăjini continuau să despotmolească barca, înfi-gându-și prăjinile și pășind greoi până la pupă, apoi ridicând prăjinile și alergând din nou la proră. Barca alunecă încet pe suprafața apei. După aceea înăl-țară pânza mare, albă, care se arcui în vânt. Canoa spinteca apa, purtându-și invizibila povară vie, masivă, smălțuită ca cerul.

Totul atât de tăcut, de calm, de îndepărtat.

— Și Ramon dorește să stai alături de el în biserică, în calitate de mireasă a lui Qiietzalcoatl -purtând un nume străin și ciudat? O întrebă Kate pe Teresa.

— Nu știu. Spune că mai târziu, când va sosi timpul să aibă o zeiță.

— Și ai ceva împotrivă?

— Personal, mi-e teamă. Dar înțeleg că Ramon o dorește. El spune că asta înseamnă a accepta în mai mare măsură răspunderea existenței tale. Și cred că e adevărat. Dacă există un Dumnezeu în mine, un Dumnezeu femeie, atunci trebuie să accept și această parte a mea, să îmbrac rochia verde și să fiu, pentru moment, femeia-zeiță. Ramon spune că trebuie să dăm o manifestare concretă tradiției. Și când mă gândesc la frații mei, știu că acest lucru e adevărat. Drept care mă voi gândi la acel Dumnezeu care pulsează invizibil, ca inima întregii omeniri. Așadar, când va trebui să îmbrac rochia verde și să mă arăt în fața lumii la biserică, mă voi gândi la inima întregii omeniri, care bate invizibil, și voi încerca să pun pe primul plan partea sacră din mine, pentru că așa e necesar și bine. Așa e drept. N-aș face-o dacă n-aș gândi că e drept.

— Credeam că rochia verde e pentru mireasa lui Huitzilopochtli.

— Ah, da, se corectă Teresa. A mea e neagră cu margini albe și nori roșii.

— Ai prefera rochia verde? N-ai decât s-o iei. Eu tot plec.

Teresa îi aruncă o privire scurtă.

— Rochia verde e pentru soția lui Huitzilopochtli, spuse ea, parcă năucită.

— Nu văd ce importanță are, stăruie Kate. Teresa o privi din nou scurt, cu ochii ei negri.

— Oamenii diferiți trebuie să aibă soții diferite. Cipriano n-ar fi dorit niciodată o soție ca mine.

— Și femeile diferite trebuie să aibă soți diferiți, răspunse Kate. Pentru gustul meu, Ramon e mult prea abstract și dominator.

Teresa roși și își coborî privirile în pământ.

— Ramon cere mult prea multă supunere din partea unei femei pentru a fi pe placul meu, adăugă Kate. Își asumă prea multe răspunderi.

Teresa își ridică în grabă privirile și își înalță capul cu mândrie, arătându-și gâtul brun, ca un șarpe cu creastă.

— De unde știi că Ramon cere supunere din partea unei femei? Cum poți ști asemenea lucru? Dumitale nu ți-a cerut nici o supunere. Nu ai dreptate. Nu-mi cere nici o supunere. Dorește să mă dăruiesc lui de bunăvoie, cu blândețe. Iar el mi se dăruiește cu mult mai multă blândețe decât mă dăruiesc eu lui. Pentru că un bărbat ca el e mult mai bun decât o femeie. El nu-i ca Cipriano. Cipriano e ostaș. Dar Ramon e blând. Greșești în ceea ce spui.

Kate râse ușor.

— Și dumneata ești un ostaș-femeie, continuă Teresa. Tot timpul lupți. Eu nu sunt așa. Dar unele femei trebuie să aibă un spirit militant și atunci au nevoie de bărbați-ostași. De asta dumneata ești Malintzi și rochia dumitale e verde. Vei fi întotdeauna o luptătoare. Dacă ai fi singură pe lume, ai lupta cu dumneata însăși.

Lacul era foarte liniștit. Cele două femei îl așteptau pe Ramon.

Un om în straie albe, ghemuit în tăcere sub un copac, ținându-și capul aplecat în față, cojea trunchiuri de palmier. După un timp se duse să moaie în lac fâșiile lungi de coajă și se întoarse cu ele, bălăbănindu-le. Pe urmă se așeză din nou și își reluă munca în tăcere, cu iscusință și cu acea întunecată, copilăroasă concentrare, proprie poporului. Repara fundul unui scaun. Când simți privirea lui Kate, se uită și el la ea cu o sclipire în ochii negri și o salută. Scânteia de vie recunoaștere și de deferentă din ochii lui o făcu să simtă un fluid de stranie putere care i se propagă prin mădulare. De parcă deferența lui ar fi fost o flacăra de viață, care țâș-nise, bogată, de îndată ce o văzuse.

Un cal roib pătat cu alb se zbenguia pe țărnișă, nechezând frenetic. Coama îi flutura în vânt, picioarele-i împrășiau prundișul; își deschise din nou botul lung și necheză îngrijorat. Apoi alergă de-a lungul malului. Oare ce pierduse?

Un peon minase departe în lac un car cu roți înalte, tras de patru catâri; apa depășise axa roților, atingând aproape fundul carului. Părea o barcă

pătrată, trasă de patru cai de mare întunecați, ce-și mișcau urechile lungi, negre, ca niște frunze, în timp ce peonul îmbrăcat în alb, cu pălăria mare în echilibru pe capul mândru, stătea drept ca bradul. Catării pășeau încet prin apă, făcând o curbă ca să se întoarcă la mal.

Era iarnă pe lac, o iarnă aidoma primăverii. Viței albi și gălbui, fragezi și mătăsoși, zburdau cabrându-și fundurile și ridicându-și cozile, îndrep-tându-se laolaltă spre apă, pe care o adulmecau cu boturi șovăielnice.

În umbra unui copac mare era priponită o măgă-riță-mamă, iar fătul, ceva mic și negru ca cerneala, se ghemuia lângă ea, ținându-și în sus căpșorul pufos, cu două urechi mari, negre, proiectate vertical; părea un iepure fermeeat, negru ca smoala.

— Câte zile are? Îl întrebă Kate pe peonul care ieșise afară din bordeiul de paie.

Omul o săgeta cu ochii lui negri, scânteietori, plini de bucurie și deferentă. Iar Kate își simți pieptul înălțându-i-se de mândrie.

— S-a născut azi-noapte, Patrona! Îi răspunse el zâmbind.

— Atât de mic! Atât de mic! Nu se poate ridica în picioare, nu-i așa?

Peonul se apropie, își trecu un braț pe sub pui și îl ridică în picioare. Rămase așa, uimit, clăti-nându-se pe picioarele negre, ca niște ace de păr îndoite.

— Ce drăguț e! Strigă Kate încântată, iar peonul râse cu caldă recunoștință, amestecată cu reverență.

Măgărușul negru ca smoala nu se pricepea să stea drept. Se bălăbănea pe picioarele-i crăcănate și se mira. Pe urmă încercă vreo doi pași șontăcăiți, ca să miroasă niște porumb verde. Miroși și miroși și miroși, de parcă toți eonii negri se deșteptaseră în nările lui.

Pe urmă se întoarse și se uită cu nutrișoara păroasă și catifelată drept la Kate, scoțând o limbă roz. Kate izbucni în râs. Măgărușul se uita la ea, uluit. Și îi scoase din nou limba. Kate râse iar. Măgărușul încercă o mică săritură stângace, care îl surprinse enorm în primul rând pe el. După care se aventură din nou să facă un pas și, cu totul pe neașteptate chiar pentru el însuși, schiță o nouă săritură.

— A și învățat să danseze! Strigă Kate. Și abia azi-noapte a venit pe lume.

— Da, a și învățat să danseze, îi repetă peonul cuvintele.

După ce stătu un timp la gânduri, fătul se îndreptă, împleticindu-se, spre mamă. Era o măgăriță frumoasă, cenușiu-cafenie, cu păr lucios, sigură de sine. Fătul îi descoperi ugerul și începu să sugă.

Ridicându-și privirea, Kate întâlni ochii peonului cu flacăra lor vie, grea de cunoaștere și de o curioasă reconfortare. Puiul negru, mama, actul suptului, mugurul de viață nouă, misterul obscurului câmp al creației; și adorația față de femeia strălucitoare, cu sânii plini, din fața lui: toate acestea apăreau în primitiva privire neagră a omului.

— Adios! Îi spuse Kate, tărăgănat.

— Adios, Patrona! Răspunse el, ridicându-și mâna cu salutul lui Quetzalcoatl.

Kate străbătu plaja, îndreptându-se spre debarcader și simțind cum năvălea în ea un val de viață însuflețită, puternică. „E sexualitate, își spuse în sinea ei. Dar ce minunată poate fi sexualitatea când bărbații o păstrează sacră, puternică. Uplete lumea, ca lumina soarelui care te pătrunde. Dar eu n-am de gând să mă supun, nici măcar acestui lucru. De ce să te supui la orice-ar fi!”

Ramon venea spre barcă; purta pălăria cu simbolul lui Quetzalcoatl. În clipa aceea tobele începură să bată anunțând ora prânzului, după care urmă chemarea crainicului, venind clară și distinctă din turn. Toți bărbații de pe plajă se ridicară în picioare și își înălțară brațul drept spre cer. Femeile își desfăcură palmele spre lumină. Totul era nemișcat, cu excepția animalelor.

Ramon se duse la barcă și bărbații pe lângă care trecea îi adresară salutul lui Quetzalcoatl.

— A fost într-adevăr minunat, exclamă Kate, în timp ce vâsleau pe lac. Cât de bine... Cât de bine te poți simți la țară! De parcă nu ai face într-adevăr parte din nobilimea autentică.

— Și nu faci parte? A întrebat-o.

— Ba da. Dar oriunde în altă parte această noblețe e negată. Numai aici poți simți întreaga forță a nobilimii. Băștinașii continuă să o venereze.

— La un moment dat, i-a răspuns Ramon. Mai târziu însă, or să te ucidă sau or să te violeze pentru că te-au venerat.

— E un lucru inevitabil? A întrebat Kate cu degajare.

— Așa cred. Dacă ai fi locuit singură aici la Sayula și ai fi încercat, un timp, să-ți dai aere de cârmuitor, ai fi fost ucisă – sau poate chiar și mai rău – de către oamenii care te-au venerat.

— Nu te cred, a stăruit Kate.

— Știu ce-ți spun.

— Dar de ce? A continuat ea cu îndărătnicie.

— Atâta timp cât nu-ți extragi noblețea direct din zei și nu apelezi la ceruri ca să-ți dobândești puterea, până la urmă ești ucis.

— Dar eu așa îmi extrag noblețea, a insistat ea. Nu credea singură ce spune. Kate hotărî, cu mai multă fermitate ca oricând, să plece.

Scrise la Mexico City și reținu o cabină de la Vera Cruz la Southampton. Vaporul pleca în ultima zi a lunii noiembrie. Cipriano sosi acasă în șaptesprezece, iar ea îi povesti ce măsuri luase. O privi cu o ciudată îngândurare copilărească, ținându-și capul înclinat pe un umăr, dar Kate n-ar fi putut spune ce anume simțea.

— Deci te-ai și hotărât să pleci? O întrebă în spaniolă.

Abia atunci știu Kate, în sfârșit, că se simțea ofensat. Ori de câte ori se simțea ofensat, înceta să mai vorbească engleza; se exprima în spaniolă, de parcă s-ar fi adresat altui mexican.

— Da, răspunse ea. Pe ziua de treizeci.

— Și când te întorci?

— Quien sabe? Cine știe?

Privirea ochilor lui negri zăbovi câteva minute pe chipul ei, neclintită și incomprehensibilă. Aparent, își spunea că, dacă ar fi vrut, ar fi putut face uz

de lege împiedicând-o să părăsească țara – împie-dicând-o să părăsească până și Sayula – din moment ce erau căsătoriți legal. În adâncurile ochilor lui scânteia vechea fixitate a mâniei indiene, licărind imobilă și neînduplecată. Și apoi pe fața lui surveni o schimbare infinitezimală, aproape invizibilă, ca și cum emoția ascunsă se topise și stoica indiferență, împietrirea ancestrală și toleranța stoică îi luaseră locul. Kate putea aproape simți valurile succesive de umbră și de răceală care se propagau prin sângele lui și de care mintea nu-i era conștientă. Și din nou teama de a pierde contactul cu el îi înmuie inima.

Îi plăcea, oarecum, să simtă cum se succedau în el umbre și sclipiri reci, și o duritate de piatră, apoi strania inerție a miezului de zi tropicală și amorțeala provocată de soare, așa cum stătea acolo imobil, urmărind-o. Până la urmă tot avea să se instaureze sinistra, sufocanta apatie tropicală a ceasurilor de zăpușeală, un leșin de indiferență.

— Como quieres tu, îi spuse. Cum dorești tu.

Și Kate știa că în întunecata, sufocanta apatie a sângelui său, el o și eliberase. Nu avea să mai depună vreun efort de a o reține. Și acest lucru făcea parte din blestemul rasei lui.

Cipriano luă o barcă și se duse la Jamiltepec, la Ramon, așa cum știuse Kate că va proceda.

Iar ea rămase singură, ca de obicei. O săgeta gândul că prin voința ei determinase această singurătate. Când era alături de oamenii aceștia nu se putea relaxa. De fapt, alături de nimeni nu se putea relaxa. Simțea întotdeauna nevoia de a se retrage în propria ei individualitate, încovrigându-se ca o pisică.

Sexul, potrivirea sexuală să fi fost chiar atât de importante pentru ea? Poate că mai importante ar fi fost dacă nu le-ar fi cunoscut. Le gustase însă din plin – și cu Cipriano în mod definitiv, desăvârșit. Deci știa totul în legătură cu ele. Se simțea de parc-ar fi cucerit un nou teritoriu, un alt domeniu al vieții. Cuceritoarea! Și acum avea să se retragă, cu prada, în vizuina individualității ei.

Brusc, se văzu așa cum o vedeau de multe ori bărbații: pisica mare, cu spasmele ei de voluptate și cu eternul apetit pentru individualitatea ei izolată, pentru propria ei izolare. Oricând gata să guste cu voluptate un contact. Apoi, cu felină satisfacție, să rupă contactul, pentru a toarce singură cu simțul propriei ei puteri. De fiecare dată își extrăgea din contact puterea și apoi o rumega în individualitatea ei izolată.

Cunoștea multe femei la fel ca ea. Se jucau cu dragostea și cu intimitatea ca o pisică cu un șoarece. Și, până la urmă, înghițeau cu nesaț șoarecele-dragoste și se retrăgeau cu burta plină și cu un voluptuos simț al puterii.

Numai că, uneori, șoarecele-dragoste refuza să se lase digerat și le provoca o indigestie pe viață. Sau, asemenea lui Cipriano, se prefăcea într-un soi de șarpe care își înălța capul și se uita la ea cu ochi scânteietori, apoi dispărea în vid, lăsând-o pustiiță, secătuită de simțul propriei puteri.

Și mai observase un lucru, ceva care o îngrozea. Una după alta, femeile de structura ei, puternicele femei-ale-amorului, la vârsta de patruzeci, patruzeci și cinci, cincizeci de ani, își pierdeau tot farmecul și atractivitatea și se prefăceau în băbății cenușii, avide, respingătoare, ca niște cotoi care dădeau târcoale pândind prada, din ce în ce mai săracă. Ca făpturi omenești se dezagregau total. Și rămâneau niște babe cenușii, îmbrăcate în rochii luxoase, iar urletul cotoiului hămesit răzbea în însăși vorbirea lor elegantă.

Kate era o femeie înțeleaptă, destul de înțeleaptă încât să poată accepta o lecție.

E plăcut pentru o femeie să-și cultive ego-u individualitatea. E foarte bine pentru ea fie să disprețuiască iubirea, fie să iubească iubirea așa cum o pisică iubește șoarecele cu care se joacă, înainte de a-1 devora pentru a-și tonifia propria individualitate și pentru a-și umple voluptuos burta propriului ego.

„Femeile suferă mai mult de pe urma înăbușirii ego-ului decât de pe urma înăbușirii vieții sexuale”, spune o scriitoare, și s-ar putea să fie adevărat. Dar priviți la femeile moderne de cincizeci sau cincizeci și cinci de ani, la cele care și-au cultivat ego-din plin. De obicei devin niște băbății lihnite, care-ți stârnesc fie mila, fie dezgustul.

Kate cunoștea toate acestea. Și în timp ce ședea singură în vilă și le reaminti. Ea își avusese partea ei de plăcere, chiar și aici, în Mexic. Și bărbații ăștia o lăsau liberă să plece. Nu era prizonieră. Putea să plece și să-și ia toată prada capturată.

Și pe urmă? Să zacă la Londra într-un salon și să sporească numărul băbățiilor hămesite? Să lase ca grimasa proprie băbățiilor să i se instaleze pe chip și sinistra firnăială a băbățiilor să-i pătrundă în glas? Oribil! Dintre toate ororile, poate că băbă-tiile-cotoi, contemporanele ei, erau cele mai respingătoare. Nici măcar dezgustătorii motani-bărbați de pe acoperișuri n-o îngreșosau până-ntr-atât. „Nu! Își spuse în sinea ei. Ego-ul și individualitatea mea nu merită un preț atât de îngrozitor. Mai bine renunț la o parte din ego și-mi înec o parte din individualitate, decât să ajung în halul ăsta.

În fond, când Cipriano o atingea mângâios, tot trupul ei înflorea. Aceasta era marea sexualitate, care putea da strălucire vieții, dar la care nu îndrăznea să se gândească pentru că avea o forță mult mai mare decât voința ei. Dar, pe de altă parte, și când era singură și își desfășura aripile propriului ego, emițând propriul ei spirit, viața putea fi minunată pentru ea. După un timp însă, minunea pălea și se instala în locu-i o pustietate geloasă. „Eu am nevoie de amândouă, continuă să-și spună. Nu trebuie să fug de Cipriano și de Ramon, pentru că ei fac să-mi înflorească sângele în trup. Eu îi consider limitativi. Dar trebuie să fim limitați. Dacă încerci să fii nelimitat, devii oribil. Fără Cipriano care prin atingerea lui mă limitează și îmi supune voința, aș deveni o femeie vârstnică, îngrozitoare. Ar trebui să doresc să fiu limitată. Ar trebui să fiu bucuroasă că un bărbat mă limitează prin voința lui puternică și prin caldă lui atingere. Pentru că ceea ce numesc eu grandoarea mea și vastitatea de dincolo de mine m-ar lăsa să mă prăbușesc prin podeaua spartă a nimicului, dacă n-ar exista mâna unui bărbat care să mă

încălzească și să mă limiteze. Da! Mai curând mă supun decât să devin bătrânicioasă și neplăcută; mă supun, atâta cât e nevoie, și nu mai mult.”

Chemă un servitor care să vâslească și porni cu barca pe lac. Era o dimineață frumoasă de noiembrie; uscăciunea încă nu-și lăsase gheara peste împrejurimi. În canelurile adânci ale munților cu povârnișuri repezi, dinspre nord-est, umbrele erau de un albastru pur. La poale se așternea verdele delicat, dând spre uscăciune. Lacul era încă plin, dar mai aplatizat și zambilele de apă pieriseră. Păsările zburau liniștit, la mică înălțime. Plinătate și calm în lumina puternică, fierbinte. Câteva câmpuri de porumb ofereau la vedere miriști uscate, dar florile de palo blanco, se deschiseseră, tufișurile erau de un verde diafan și în aer pluteau pale de parfum de la mingile florale galbene, de mesquite.

„De ce să plec? Continuă Kate să discute cu ea însăși. De ce să văd autobuzele înotând prin noroaiele din Piccadilly în ajunul Crăciunului și mulțimile de pietoni înghesuindu-se pe trotuarele ude, pe lângă marile magazine ca niște uriașe peșteri de lumină? Mai bine să rămân aici, unde sufletul mi-e mai puțin posomorit. Va trebui să-i cer lui Ramon scuze pentru tot ce i-am spus. N-am să-i mai critic. La urma urmei, aici e un alt soi de vastitate, cu sunetul tobelor și strigătul lui Quetzalcoatl.”

Se și zărea etajul de sus, ca un turn roșu-gălbui, al casei din Jamiltepec și ghirlandele bogate de bougainvillea purpurie, căzând în valuri de pe zidul înalt, împroșcate cu flori palide de plumbagină și cu trandafirași răzleți, smântâni.

— Estan tocando¹, spuse liniștit barcagiul, privind-o cu ochi întunecați, grei.

Se și făcuse auzită bătaia tobei mici din Jamiltepec. Barca se apropia domol; un glas care cânta în splendoarea dimineții răzbi până la ea.

Barcagiul înălță o vâslă în chip de semn pentru cei din casă. Și când barca pătrunse în golful, un servitor în straie albe veni alergând spre micul debarcader. În lumina solară neclintită plutea o mireasmă, poate că de trandafiri, și eterna tăcere mexicană, pe care bătaia tobelor și glasul care cânta nu o tulburau.

—

1. Cântă (sp.).

— Don Cipriano e aici? Întrebă Kate.

— Estă! Murmură omul, făcând un semn ușor către balconul lui Ramon, de unde venea și cântecul. Să-1 anunț că ați sosit?

Vocea lui nu se înălțase nici o clipă peste murmur.

— Nu, răspunse Kate. Vreau să stau puțin în grădină înainte de a urca.

— Atunci am să las ușa deschisă, spuse omul, și veți putea urca oricând veți dori.

Kate se așeză sub un copac stufos, pe care se împletea o plantă agățătoare cu cârcei groși ca niște șerpi și cu flori mari ca niște trompete galbene-m'aronii. Rămase ascultând cântecul. Era glasul lui Ramon, învățându-1 pe unul dintre cântăreți.

Ramon nu avea o voce prea puternică. Cânta încet, ca pentru aerul din jurul lui, dar expresiv. Kate nu putea prinde cuvintele.

— Ya? Spuse Ramon când termină.

— Ya, Patron! Răspunse cântărețul.

Și începu să cânte cântecul cu glasul lui puternic, pur, care te atingea la viscere.

Drumul meu nu e al tău și al tău nu e al meu.

Dar vino, înainte să ne despărțim, Să ne-ndreptăm, fiecare, spre Luceafărul de Dimineață Și în el să ne-ntâlnim.

Nu-ți cer să vii pe drumul meu, Nu-ți strig: O, fii înțeleghătoare, Dar steaua e aceeași pentru amândoi, Biruitoare.

Spiritul meu se pierde-n depărtare

Către Duhul Sfânt.

Vino, flacăra mea despicață, Care-mi placi cel mai mult pe pământ.

Fiecare ne vedem de drumul nostru. Dar între noi, plutitorul tăcut, Ce-și deschide lumina îmbietoare, Și alunecăm în nevăzut.

Bărbatul nu pășește precum o femeie Și nici femeia precum un bărbat. Fantomele lor printre umbre, Iată, s-au strecurat.

Dar Luceafărul de Dimineață și Luceafărul de Seară Ne cheamă cu flăcări în al lor adăpost, Să ne adunăm noi, nomazii, fără să știm Cine suntem, cine am fost.

Nu cer decât să pot aluneca în adăpostul lui cel sfânt, Și-acolo în văpaia despicață, Să știu că oaspete îi sunt.

Vino alături de mine, femeie, Adu-ți acolo trupul tău, Și flacăra să ne-nfășoare, Să ne afundăm în hău.

Veniți alături de mine, bărbați! Să ne găsim cămin, Să râdem din inima toată Cât femeia se odihnește senin.

Omul cântă cântecul de câteva ori, oprindu-se, uitând câte un vers, reluând, vocea lui pură, arzătoare împletindu-se din când în când. Și atunci intervenea vocea joasă, ușor răgușită a lui Ramon, cu o subtilă intensitate, răzbind parcă din căușul unei scoici; și pe urmă din nou sunetul picurat al vocii de tenor, străbătându-ți sângele ca o flacăra.

Mozo, adică servitorul ei, o urmărise în grădină și ședea la oarecare depărtare, cinchit pe vine, sub un copac, rezemându-și spinarea de trunchi, ca o umbră ghemuită, înveșmântată în alb. Degetele de la picioare i se rășchirau, negre și bătătorite, prin huaraches despicați, iar cureaua de la pălărie îi atârna pe obraji tuciurii. În rest, era îmbrăcat în alb, pânza albă întinzându-i-se strâns pe pulpe.

Când cântecul se încheie și toba tăcu, iar glasurile care vorbiseră în șoaptă amuțiră, mozo își înalță privirea spre Kate, cureaua neagră a pălăriei bălăngănindu-i-se sub bărbie, ochii negri stră-lucindu-i și un zâmbet timid iluminându-i fața.

— Estă muy bien, Patrona? Întrebă el cu sfială. E foarte frumos, nu-i așa, stăpână?

— E foarte frumos, răspunse Kate, cu infailibilul ecou al mexicanilor.

Dar în pieptul ei se ciocneau sentimente conflic-tuale și omul știa.

Arăta atât de tânăr când zâmbea cu surâsul acela vesel, sfios, încântat. Avea în el ceva din eternul copil. Însă un copil care, în orice clipă, s-ar fi putut preface într-un om sălbatic, răzbunător, violent. Și un bărbat întotdeauna viu din punct de vedere sexual, pentru moment inocent în plenitudinea-i sexuală, și nu în absența ei. Kate gândi în sinea ei, așa cum mai gândise și altădată, că există mai multe căi de a redeveni copil.

Dar omul avea o privire ascuțită, pânditoare, în colțul ochiului: urmărea dacă ea nutrește vreo ostilitate ascunsă. Ar fi vrut s-o vadă acceptând din toată inima cântecul, toba, întreaga atmosferă. Dorea, ca un copil, să o vadă acceptând totul. Dar dacă era cumva ostilă, atunci el avea s-o depășească în ostilitate. Judecata ei ostilă l-ar fi transformat într-un dușman înverșunat.

Ah, toți bărbații sunt la fel!

În clipa aceea omul se ridică brusc și Kate auzi vocea lui Cipriano, peste parapetul balconului:

— Lupe, ce este?

— Estă la Patrona, răspuse servitorul.

Kate se ridică de pe bancă și privi în sus. Văzu capul și umerii goi ai lui Cipriano, aplecați peste balustrada balconului.

— Vin îndată sus, îi spuse ea.

Intră încet pe poarta de fier, în coridor, Lupe urmând-o, zăvorind porțile în urma ei.

Pe terasa de sus îi găsi pe Ramon și pe Cipriano, amândoi despuiați până la brâu, așteptând-o în tăcere. Se simți încurcată.

— Am așteptat ca să aud noul cântec, se scuză ea.

— Și cum ți s-a părut? Întrebă Ramon în spaniolă.

— Îmi place.

— Să ne așezăm, continuă Ramon, tot în spaniolă. Ea și Ramon se așezară în balansoarele de răchită. Cipriano rămase în picioare, rezemat de zidul terasei.

Venise ca să-și declare, oarecum, supunerea, să le spună că nu mai voia să plece. Dar găsindu-i pe amândoi cufundați în atmosfera lor de Quetzalcoatl, cu piepturile despuiate, nu se grăbea să înceapă. O făceau să se simtă inoportună. Nu pierdu nici un minut ca să-și dea seama că într-adevăr era inoportună.

— Nu ne prea întâlnim în Luceafărul vostru de Dimineață, nu-i așa? Întrebă ea ironic, dar cu un ușor tremur în glas.

O tăcere și mai compactă păru să-i învăluie pe cei doi bărbați.

— Și, continuă ea, presupun că o femeie e într-adevăr de trop1, chiar și aici, când doi bărbați sunt împreună.

Dar vocea ei se cam stinse când rosti aceste cuvinte. Știa că Cipriano era încurcat și iritat ori de câte ori încerca să-1 ia peste picior.

Ramon îi răspuse cu o blândețe care părea să-i țâșnească de-a dreptul din inimă, dar continuând să vorbească tot în spaniolă:

— Ce este, verișoară, ce s-a întâmplat?

Buzele lui Kate tremurară când răspuse prompt:

— Nu vreau să plec de la voi.

Ramon îi aruncă o privire fugitivă lui Cipriano, apoi spuse:

— Știi că nu vrei.

Dar tonul blând, protector al vocii lui nu făcu decât s-o întărite pe Kate. Explodă, cu lacrimi în ochi, strigând:

1. De prisos (fr.). 562

— Adevărul este că voi nu mă vreți!

— Ba da, te vreau! Verdad! Verdad! Exclamă Cipriano cu glasul lui jos, tainic, aproape șoptit.

Și chiar printre lacrimi, Kate își spuse: „Ce lichea sunt! Știu foarte bine că eu sunt cea care nu-i dorește întru totul pe ei. Eu nu mă vreau decât pe mine, pentru mine. Dar sunt în stare să-i îmbrobodesc și să-i fac să nu descopere acest lucru”.

Pentru că sesizase pasiunea fierbinte, falică, din glasul lui Cipriano.

Și atunci veni glasul lui Ramon, ca o ploaie rece:

— Dumneata nu ne vrei, spuse el, în engleză de astă dată. Nu e necesar să te angajezi alături de noi, să ni te dedici. Ascultă-ți chemarea mai bună.

— Și dacă aceasta îmi spune să plec? Întrebă ea sfidător, printre lacrimile care i se uscau.

— Atunci pleacă! Pleacă negreșit! Lacrimi noi îi umplură ochii.

— Știam eu că nu mă vreți, spuse plângând. Cipriano interveni cu o fierbinte, furișă persuasiune în glas:

— Nu ești a lui. Nu el trebuie să-ți spună.

— Asta-i foarte adevărat, rosti Ramon. Nu mie trebuie să-mi dai ascultare.

Vorbea iar în spaniolă. Și Kate privi cu intensitate, printre lacrimi, doar ca să-1 vadă pe Ramon îndepărtându-se în tăcere, dar foarte repede.

Își șterse fața, calmată subit. Se uită la Cipriano cu ochi umezi. Stătea foarte drept și alert, ca un luptător, iar ochii i se aprinseră într-o nefirească sclipire când întâlneau privirea ei umedă și limpede.

Da, și de el era puțin speriată, de ochii lui negri, inumani.

— Tu nu vrei să plec, nu-i așa? Pleda ea.

Un zâmbet lent, aproape nebunesc, se așternu pe fața lui, iar trupul îi zvâcni într-o ușoară convulsie. Pe urmă i se auzi vocea de indian, molatică de parcă întreaga gură i se muiase, rostind în spaniolă, dar cu sunetul, r” pierdut.

— Yo! Yo!

— Sprâncenele i se înălțară cu o ciudată surprindere și un spasm ușor îi scutură din nou trupul. Te quiero mucho! Mucho te quiero! Mucho! Mucho! Te iubesc mult. Foarte mult!

Suna atât de dulce, atât de molatic, venind parcă din sângele lui molatic, umed, cald, încât Kate se simți străbătută de un fior.

— Tu n-ai să mă lași să plec! Îi spuse.

SFÂRȘIT

